

శ్రీః
ప్రాచీన గ్రంథప్రకటన విశ్వసంస్థా
International Academy of Sanskrit Research

మోక్షప్రదే శ్రీపాంచరాత్రాగమే
విరాజమానానాం అష్టో త్తరశతసంహితానాం
మధ్యే విశదతమేతి విఖ్యాతాయాం

శ్రీ పాద్మసంహితాయాం
చయాపాదః

గోమరం రామానుజ శ్వేతిపి కేఠి

మైసూర్ నగర్యాం కారొనేషన్ ముద్రణాలయే
శ్రీకుభకృద్వత్సరే (౧౯౮౭), ముద్రాపితంసత్
విజయ తేతరామ్.

౧౫-౦౦

అమూతేతి సమూతేతి ద్వివిధా సాచ నామతః ।
 అమూతాగ్నోహుతిః ప్రోక్తా సమూర్తా బింబపూజనమ్ ॥
 — మరీచిః.

* * *

తామ్రేణవా సువణేణ రజతే దారుభిస్తథా ।
 శిలాయాం వా మృదావాపి రూపం తత్ర ప్రకారయేత్ ॥

* * *

అచణకస్యతు మాహోత్సాత్ పూజ్యబింబస్య సౌప్తవాత్ ।
 పూజోపకరణైశ్చైవ త్రిభి సాన్నిధ్యముచ్యతే ॥

* * *

ఆరాధనం ద్విధా విష్ణోః స్వాధాంచాపి పరాధాకం ।
 స్వాధాం గృహోచానం ప్రోక్తం ఆలయే తు పరాధాకమ్ ॥

* * *

భగవద్వంశజై రేవ పాంచరాత్రపరాయణైః ।
 యా పూజా క్రియతే మహ్యాం సవణకామఫలప్రదా ॥
 నిత్యోత్సవాదికం సవణం భుక్తిముక్తిప్రదం భవేత్ ॥

* * *

ఇదం మహోపనిషదం సాధాకోటిసమన్వితమ్ ।
 సాంఖ్యయోగకృతంతేన పాంచరాత్రానుశబ్ధితమ్ ॥
 సారాయణముఖోద్గీతం నారదోఽశ్రావయత్పునః ॥

— మోక్షధర్మే.

వేద మేకాయనం నామ వేదానాం శిరసి స్థితమ్ ।
తదథణకం పాంచరాత్రం మోక్షదం తత్క్రియావతామ్ ॥

— శ్రీప్రశ్న సంహితా.

ఏష ఏకాయనోవేదః ప్రఖ్యాతస్సవణతౌభువి ॥

— ఈశ్వర సంహితా.

“ఋగ్వేదం ఛగవోఽధ్యేమి యజువేదం సామవేదమథవణం
చతుథణం ఇతిహాసపురాణం పంచమం వేదానాం వేదం పితృం
రాశిం దైవం వాకౌ వాక్యమేకాయనమ్.”

— ఛాందోగ్యే.

*

*

*

యద్వద్గంగాచ తీర్థేషు దైవతేష్వపి చాచ్యుతః ।
తద్వత్సవేషు శాస్త్రైషు పంచరాత్రం ప్రశస్యతే ॥
సాధణకోటి ప్రమాణేన బ్రహ్మణాకేశవాచ్ఛ్రితం ।
కపిలాయ దదౌ బ్రహ్మో లక్షాణాం పంచకం పునః ॥
కపిలోపి చ పద్మాయ ప్రదదౌ లక్షమాత్రయా ।
పద్మోపి దత్తవాణ్ మహ్యం అయుతగ్రంథసంఖ్యయా ॥
యస్మాత్ పద్మోపదిష్టేయం తస్మాత్సా “పాద్రసంహితా” ॥

పాద్యసంహితాయాం చయాపాదే

నిరూపితాః విషయాః.

❖ ౧. అ ధ్యా యే ❖

విషయ విశేషాః.

పుటం.

భగవదారాధన విధాన ప్రశ్నప్రతివచనె, అధికారినిరూపణమ్, ముఖ్యకల్పాధికారిణః ఏకాయనశాఖనః. ౧

అనుకల్పాధికారిణోఽన్యై, సూతస్యస్వాధికారమాత్రయజనేఽధికారః, దీక్షాహీనానామనధికారః, దీక్షయా అధికారలాభః, బ్రాహ్మణాదీనాం జన్మకర్మనిరూపణమ్. ౨

తత్ర సత్వప్రధానో విప్రసగణః, రజః ప్రధానః క్షత్రియసగణః, గుణసామ్యే వైశ్యసగణః, తమగ ప్రాచుర్యే శూద్రసగణః, వణికము పూర్వపూర్వతరశ్చైయా, శ్రేయస్యై జన్మకర్మణో హేతుత్వమ్, ద్విజానాం ఆశ్రమచతుష్టయమ్, ప్రథమః బ్రహ్మచర్యాశ్రమః, ద్వితీయః గృహస్థాశ్రమః. తృతీయః వానప్రస్థాశ్రమః. ౩

తురీయస్సన్న్యాసాశ్రమః, క్షత్రియస్య పూర్వే త్రయ ఆశ్రమా, విశః ఆద్యో ద్యౌ, శూద్రస్య ద్వితీయ ఏకః, బ్రాహ్మణస్య షట్కర్మాణి, క్షత్రియస్య త్రిణి, విశామపిత్రీణి, శూద్రస్యైకమ్, విప్రస్య సహజా గుణాః, క్షత్రియస్య సహజాగుణాః. ౪

విశస్సహజా గుణాః, శూద్రస్య సహజో గుణః, సజాతీయ విజాతీయప్రజాస్వరూపమ్, కుణ్డగోలనిరూపణమ్, ఏతేషాం అధ్యాపనాద్విత్రికెఽనధికారః, అనులోమజాతి నిరూపణమ్, అనులోమః, బ్రాహ్మణాం బ్రాహ్మణాదీనాం వృత్తిః, విలోమనిరూపణమ్. ౫

❖ ౨. అ ధ్యా యే ❖

విషయవిశేషాః.

పుటం.

దీక్షాస్వరూపప్రశ్నః తన్నిరూపణం చ, తత్ర స్థానోపకరణాది,
యజనకాలః, చక్రాబ్జమణ్డలై కుంభన్యాసః. ౮

చరోశ్చాతువిధ్యమ్, శిష్యలక్షణం తత్సంస్కారాశ్చ. ౯

దత్తకాష్టాగ్రనిమిత్తపరీక్షా, గురుణా భగవతే శిష్యసమర్పణమ్,
మాయాసూత్రస్వరూపమ్. ౧౦

మాయాసూత్రేణ శిష్యకాయవెష్టనమ్, స్వప్నార్థం హోమః,
మాయాసూత్రమోక్షణమ్, శిష్యస్వాపనమ్, శుభస్వప్నే దీక్షానుజ్ఞా,
అశుభస్వప్నే శాన్తిహోమః, దీక్షావిధిః. ౧౧

అధ్యషట్కమ్, పూర్వవిధిశెషః. ౧౨

దీక్షితస్య నామనిర్దేశః, మన్త్రోపదేశః, స్త్రీశూద్రాణాం మన్త్రో-
పదేశ విశెషః, శిష్యేణ కుంభమణ్డలస్థదేవతాచానమ్. ౧౩

దీక్షితస్య నామధేయాని, అష్టా విధయః, భాగవతశబ్దనిరుక్తిః.

❖ ౩. అ ధ్యా యే ❖

విషయవిశేషాః.

భగవదారాధనవిధిః, స్నానభేదాః, వారుణాదిస్నాననిరూప-
ణమ్. ౧౪

మానస స్నానమ్, భగవన్మన్దిరకవాట్టోద్ఘాటనమ్, పూజకపరి-
కమణ్. ౧౫

ఆత్మశుద్ధిః. ౧౬

మన్త్రాన్యాసవిధిః, ప్రణవన్యాసః. ౨౦

అష్టాక్షరస్థానాని, ద్వాదశాక్షరస్థానాని ౨౨

అష్టాక్షరన్యాసభూమయః, ద్వాదశాక్షరన్యాసభూమయః,
మన్త్రాక్షరాణాం వర్ణాణః, షడఙ్గాన్యాసః, షడ్ఙ్గాం రూపాణి. ౨౩

పుటం.

మస్తశుద్ధిః, అఘ్నాదిషు ప్రక్షేపణీయద్రవ్యాణి. ౨౪

ద్రవ్యాణాం దహన శోషణప్లావనాది. ౨౫

యోగపీఠకల్పనమ్ ౨౬

పీఠపాశ్వాదేవతాః, భగవదారాధనారంభః, ముద్రాప్రదశ్శ-
నమ్, యావద్యాగం స్థితిప్రాధానా, సముఖికరణమ్, సపర్యా-
సనమ్, దేహవదచాచార్యాం మస్తన్యాసః, హస్తన్యాసం వినా
ముద్రాప్రదశ్శనమ్, సురసిద్ధాద్యవతారితబేర ఆవాహననిషేధః,
సుస్థితే అభిముఖిభావ ఏవావాహనమ్, స్థిరబింబె యోగపీఠాదీనా
మవశ్యకతవ్యతా, పాద్యాచమనయోస్థితిం ధ్యాయెత్, స్నాన
వైవేద్యయోస్సుఖాసీనం ధ్యాయెత్, అన్యత్రోపచారె కామ-
చారః. ౨౭

పుష్పాంజలిః, అఘ్నాదిదానకాలే ధ్యానప్రకారః, ప్రణామః,
ప్రాధానా, యోగాసనాబ్జప్రతేషు శక్తయః. ౨౮

ప్రథమావరణస్థాశ్శక్తయః, ద్వితీయావరణస్థాః, తృతీయావర-
ణస్థాః, పరివారాణాం భగవదభిముఖం స్థితిః, స్నానాసనమ్. ౩౦

అలక్ష్కారాసనమ్. ౩౧

భోజ్యాసనమ్. ౩౨

తామ్బూలసమపణణమ్. ౩౩

❖ చ తు థా ధ్యా యె ❖

విషయవిశేషాః.

నిత్యోత్సవహోమః, పాత్రాసాదనమ్. ౩౪

చరోశ్చాతువిధ్యమ్, అగ్ని ధ్యానమ్, ౩౫

జిహ్వోభేదన హోమఫలభేదః. ౩౬

సమిత్ప్రమాణవిపర్యాసె ఫలమ్, సమిధాం సఖ్యా. ౩౮

హోమద్రవ్యాణాం ఫలమ్, హోమద్రవ్య పరిమాణమ్. ౪౦

❖ పఞ్చమా ధ్యాయే ❖

విషయవిశేషాః

పుటం.

నిత్యోత్సవవిధిః, పఞ్చావరణబలిదానమ్.

౪౧

ఆవరణభేదేన ఉత్సవతారతమ్యమ్.

౪౨

పరిచారకలక్షణమ్, బలిదానే తాలన్మత్తాది వ్యవస్థా,

౪౩

బలిబెరస్యయానే శిరసి వా నిక్షిప్య భ్రమణమ్, బలిబెరభ్రమణే
న్మత్తాతోద్వాది భేదః.

౪౪

ఖగేశప్రియ న్మత్తమ్, పురుహూతాదిప్రియన్మత్తమ్, పురుహూ
తాదీనాం ప్రియస్వరః, భవస్యప్రియస్వరః, దుర్గాగణేశయోః
ప్రియన్మత్తస్వరౌ, అన్యేషాందేవానాం ప్రియన్మత్తస్వరః,

౪౫

దిగ్బేదేన తాలభేదః, తాక్ష్యస్య ప్రియం తాలమ్, భూతానాం
ప్రియం తాలమ్, ధ్వజాదశకమంగలాష్టకభక్ష్యాదినివేదనమ్, శంఖ
నాదమాత్రేణ ప్రాకారద్వారనిగమః.

౪౬

మహాపీఠే బలిదానమ్, దేవస్య యానాదితోఽవరోపణమ్, దేవస్య
గర్భగృహ ప్రవేశనమ్ వాద్వాదిన్యూనతా సమాధానాయ
తాండవమ్, మహావాతాది సంక్షోభే నిత్యోత్సవప్రతిషేధః.
ఆరాధనకాలభేదః.

౪౭

కాలానాం నాడికామానమ్, ఆరాధనభేదాః. స్నానాచణ-
న్మత్తగెయాదీనాం ఘటికామానమ్.

౪౮

కాలభేదేషు కాలత్రయం శ్రేష్ఠమ్, ఉత్సవాద్యంగఖింజానాం
సవకాలేషు పూజా, వాద్యవాదనకాలః, నీరాజనకాలః, నీరా-
జనపాత్రాది నిరూపణమ్. స్త్రీభిశ్చృణీబనైన దీపధారణవ్యాసా. ౪౯

దీపపాత్రార్చనమ్, దీపప్రాపణవిధిః, అర్ధరాత్రే పూజానివేద-
నాదివిధిః, సుప్రభాతవిధిః.

౫౦

❖ షష్ఠా ధ్యాయే ❖

విషయవిశేషాః.

పుటం.

పురుషసూక్తన్యాసః, ఋచామావాహనాదౌ వినియోగః.
హోమద్రవ్యాణి. ౫౦

ఆవాహనాధారవస్తుని, ఆవాహన ప్రకారోపచారౌ, చతు-
ర్ముఖాదీనాం గృహే అర్చానిషేధః, జస్తవ్యసూక్తాని, ౫౧

గృహోచారణే ఫలమ్, ఉపచారాణాం సంఖ్యా, ఆవాహనోప-
చారాః, స్నానాసనోపచారాః, ౫౨

అలక్ష్మారాసనోపచారాః, యాత్రాసనోపచారాః. ౫౩

భోజనాసనోపచారాః, చతుష్షటిరుపచారాః. ౫౪

ద్వాత్రింశదుపచారాః. ౫౬

షోడశోపచారాః, ఆసనసామాన్యోపచారాః, పాదవిష్టరనిషే-
ధస్థానమ్, మధుపకణనివేదనమ్, ఆచమనస్థానాని, ఉపచారాంత-
రెషు ఘంటాయా ఆవశ్యకతా ౫౭

అష్టాశ్వాహనం, ఊచికద్రవ్యనిరూపణం, కుంభనీరాజనమ్ ౫౮

❖ సప్తమా ధ్యాయే ❖

విషయవిశేషాః.

చక్రాబ్జమండలన్యాసః. ౫౯

కర్తుశ్శక్త్యపెక్షయా చక్రీంవినా పద్మమండలమ్. సితాది-
పఞ్చవదైకమణ్డలశోభా, తత్ర ద్రవ్యవికల్పః. ౬౩

షడధ్యాయచారణమ్. ౬౫

బిందుషు ద్వాదశాక్షరావాహనమ్. కెసరెషు శ్రియాదీనామ-
చారణమ్, నాభికృమిణ విష్ణ్వాదీనాం పూజా, ద్వాదశస్వరెషు
విష్ణ్వాదిద్వాదశమూర్తికపూజా, అరాంతవలయే మీనాదిదశమూర్తిక
భాంపూజా, ప్రథమనెమివలయే శక్ష్వాద్యాయుధపూజా, పీఠ-

పుటం.

కోణెషు వరాహోదీనాం పూజా, వీధికాయాం లోకపాలపూజా,
ద్వారెషు చణ్డాదీనాం పూజా. ౬౬

ఈశానకోణె విష్వక్సేనపూజా, పూర్వద్వారె ఆభిముఖ్యేన
గరుడస్యపూజా. ద్వితీయావరణపద్మేషు విష్ణాద్విద్వారెదశమూర్తి-
పూజా, తృతీయావరణపద్మేషు ద్వాదశాదిత్యపూజా, మణ్డలె వాసు
దెవార్చనమ్, బిన్దుషు అష్టాక్షరన్యాసః, కెసరెషు శక్త్యష్టకపూజా,
దలెషు శ్రీయాదయగపూజ్యాః. ౬౭

అరెషు శంఖాద్యష్టాయుధపూజా, చతుర్వింశతిపద్మేషు తావ-
న్మూర్తిపూజా, చక్రాబ్జమణ్డలె నారాయణయజనమ్, భగవద్యజనె
ముఖ్యగ కాలః, దీక్షాయాశ్చక్రాబ్జమణ్డలం ప్రశస్తమ్, శ్రాహ్లాణాది-
భేదెన మణ్డలె ట్టెత్రాదిభేదః, అనులోమానాముత్పాదకవద్ద్వారాణి,
సూతస్య విశేషః. ౬౮

స్త్రీణాం ద్వారనిరూపణమ్, కర్షణాదిక్రియా యోగ్యాధికారి,
అధికారసంపాదకాస్సంస్కారాః. ౬౯

మన్త్రితకుంభజలైశ్చిష్యాభిషేకః. ౭౦

అభిషిక్తస్య అధికారలాభః. ౭౧

❖ అష్టమాధ్యాయే ❖
విషయవిశేషాః.

మహాభిషేకాఖ్యన్నపనమ్, స్నపనత్త్రైవిధ్యమ్. ౭౨

స్నపనప్రతిమావికల్పః, బిమ్బాభావె కుశకూర్చః. స్నపనమణ్డ-
పలక్షణమ్. ౭౩

మణ్డపాలంకారః, గృహోచార్యాం విశేషః, అర్హ్యాదిదీపాంత-
పూజాసు ఉపకరణాని. ౭౪

పుటం.

పీరికోచితధాన్యపరిమాణమ్, కలశస్వరూపమ్, కలశేషు పూరణీయద్రవ్యమానమ్, కుమ్భానాం సూత్రవేష్టనమ్, కుమ్భవెష్టనై తన్తూనామన్తరాలమానమ్.

౭౫

కుమ్భానాం న్యాసక్రమః, అధివాసితస్య దేవసోఽర్థాపనం ౭౭
స్నానాసనె నివేశనమ్, స్నానోపచారాః, ఘృతారోపణమ్. ౭౮
స్నపనమస్త్రాణాం నిర్దేశః.

౭౯

చూర్ణస్నానమ్, తచ్ఛూర్ణధారణె ఫలమ్.

౮౦

అభిషేకజలపానె ఫలమ్, అలక్ష్కారాసనమ్, మాత్రాద్రవ్యపరిమాణమ్, భోజ్యాసనె భోజ్యభేదః.

౮౧

స్నపనభేదనిరూపణమ్, కుమ్భేషు క్షేపణీయద్రవ్యాణి తన్తాత్రాచ.

౮౨

రత్నకుమ్భే నిధాతవ్యవస్తూని, యవోదకకుమ్భే నిధాతవ్యాని తన్తాత్రాచ, పఞ్చగవ్యం తదుపయోగి పాత్రంచ.

౮౩

గోవిశేషః, పఞ్చగవ్యస్య శుద్ధిః, పఞ్చగవ్యస్య యోజనె మన్తః, పఞ్చగవ్యస్య అధిదేవతాః, స్నపనె పఞ్చగవ్యద్రవ్యమానం, ప్రోక్షణె పఞ్చగవ్యద్రవ్యమానమ్.

౮౪

ప్రాశనె పఞ్చగవ్యద్రవ్యమానమ్, పూర్వోక్తద్రవ్యన్యూనాధిక్యే దోషః, గృహోర్చాయాం పఞ్చగవ్యమానభేదః, పాద్యాదీనాముక్తద్రవ్యాలాభె ప్రతివాపద్రవ్యాణి పఞ్చగవ్యప్రతివాపద్రవ్యాణి.

౮౫

మధ్యమస్నపనమ్, కలశభేదెన స్నపనమన్తభేదః.

౮౬

ఉత్తమస్నపనమ్.

౮౭

ఉత్తమమధ్యమోత్తమాధమ స్నపనవిధిః, కుమ్భద్రవ్యాణామధిదేవతాః.

౮౯

పుటం.

నవసున్నపనెఱు శక్త్యనుసారానుజ్ఞా, తిథ్యాదిభేదనన్నపన-
భేదః. అష్టోత్తరశతకుమ్భున్నపనమ్. F౦

ఏకోనపఞ్చాశతుమ్భున్నపనమ్, పఞ్చవింశతికుమ్భున్నపనమ్ F౧

❖ నవమె అధ్యాయే ❖

విషయవిశేషాః.

బ్రహ్మణా భగవతి ప్రజాసగణశక్తిప్రాథకానా, సహస్రకలశాభి
షెకకరణానుజ్ఞా F౫

కుమ్భానాం దేవతాః ద్రవ్యాణి చ. F౭

కుమ్భేషు పూరణీయా ఆపః, మధ్యమకుమ్భనవకె నవధాన్యాని.

ఆగ్నేయాది దిక్కుమ్భేషు పూరణీయద్రవ్యాణి. ౧౦౦

న్నపనె దిక్కులశభేదన మస్త్రీభేదః. ౧౦౫

❖ దశమాధ్యాయే ❖

విషయవిశేషాః.

సకామనిష్కామానుష్ఠేయమహోత్సవః, ప్రశ్నప్రతివచనెగం

ఉత్సవశబ్దనివచనమ్, ఉత్సవత్రైవిధ్యమ్, నిత్యోత్సవః. ౧౦౯

అవభృథస్నానసమయః, ఉత్సవకాలపరిమాణమ్. ౧౧౦

ధ్వజారోహణరహితోత్సవః, అవభృథసమయస్యావవాదః, బలి

దానస్య ధామవిశేషనియమః, ఆశ్రయదైవిధ్యమ్, ఉత్తమా-
దిత్రైవిధ్యమ్, ఉత్తమస్వతస్త్తాలయః. ౧౧౧

మధ్యమః పఠతస్త్తాలయః, అధమః వీధ్యన్తరాలయః, ఉత్సవ-

సన్నిపాతె స్వతస్త్తాలయప్రాధాన్యమ్, ఆశ్రయాదిబింబానాం తత్త-
దావరణ ఏవోత్సవః, గ్రామవాస్తుబలినిషేధః ౧౧౨

వైష్ణవోత్సవె దేవతాన్తరోత్సవనిషేధః, దేవోత్సవమధ్యే మాను

పుటం.

షోత్సవనిషేధః, పూర్వాపవాదః, అన్యదైవతోపయుక్తతోరణా-
దీనాం ప్రతిక్షేపః, తదపవాదః, అధిమాసాదౌ ప్రథమోత్సవని-
షేధః, ౧౧౩

ధ్వజారోహణస్య ముఖ్యగకాలః, అనుకల్పకాలః, ధ్వజపటా-
యామాదిమానమ్. ౧౧౪

గరుడమూర్తిలక్షణమ్. ౧౧౫

గరుడప్రతిమామను లెఖనీయాని, అధివాసదినె కర్తవ్యానో-
అధివాసః. ౧౧౬

గరుడప్రార్థనా. ౧౧౭

గరుడపిండస్య స్తానప్రదత్వమ్, ధ్వజపటోత్సవః. ౧౧౮

సాంకృరపాలికాయాః నయనస్థానమ్, ధ్వజస్తమ్భస్థాపనస్థానమ్
స్తమ్భోపయోగి దారుమానమ్. ౧౧౯

ధ్వజస్తమ్భ సంస్కారః, స్తమ్భశిరసి ధ్వజపటబద్ధనమ్, ౧౨౦

ధ్వజారోపణకాలః. ఆరోపణమస్త్రీః స్తమ్భమూలవెదీకల్పనమ్-
ధ్వజే గరుడసాన్నిధ్యప్రార్థనమ్. ౧౨౧

గరుడాయ అశేషలోకాహ్వానానుజ్ఞా. గరుడస్యకాలత్రయే
ఆరాధనమ్, అనిర్వాణదీపస్థాపనమ్. భేరితాడనసిద్ధయే కల్పనీ-
యాని. ౧౨౨

భయోచేదనమ్, భేరితాడనమ్, ఆహూతవ్యదైవతాః. ౧౨౩

గామమధ్యే చతుర్ముఖస్యావాహనమ్. వీధీసుదైవతాహ్వానమ్.
భేరిశబ్దక్రవణానంతరం అన్యత్రగమననిషేధః ౧౨౪

❖ ఏ కా ద శె అ ధ్యా యె ❖

మహోత్సవవిధిః, అఙ్కురాపకణకాలః, పాలికాసంఖ్యా. వీధీ-
చత్వరపరిష్కారాలక్కారౌ. ౧౨౫

పుటం.

ప్రాసాదాలక్కారః. రోగిణాం ధైష్యకల్పనమ్. యాగమణ్డప
స్థానమ్ మణ్డపాయామవిస్తారౌ, ౧౨౬

వెదీకల్పనం అగ్నికుణ్డనిర్మాణం, యజమానెచ్చయా అగ్నిషు
వికల్పః. ౧౨౭

వరణీయాచార్యాదిసంఖ్య, ఉత్సవారమ్భాంతయోః స్నవనం.
కౌతుకబన్ధనకాలస్తస్కారశ్చ, కౌతుకబింబస్యగ్రామప్రాదక్షిణ్యేన
ధామప్రవేశః. ౧౨౮

ఉత్సవబెరస్య కౌతుకబన్ధః ఉపచారాశ్చ. ౧౨౯

నిశాయాం జాగరణమ్. దెవస్కీర్తాపనమ్. శిబికారోపణమ్.
శ్రావ్హణై రేవ యానవహనం. భగవతో భద్రాసనె ఉపవేశనం. ౧౩౦
ప్రాభృతసమపణమ్. స్నవనాద్యనన్తరం గర్భగృహనయనం.
అపరాష్టై మృత్తికాసక్తిహణబీజావాపౌ. ౧౩౧

దెవస్య యాగమణ్డపనివేశనప్రధానా. వెదికాధాన్యరాశౌ
కుమ్భస్థాపనమ్. కుంభస్థానభేదన యష్టవ్యదెవతాః. ౧౩౨

ఆహవనీయాద్యగ్నిషు హోతవ్యదెవతాః. హోమద్రీవ్యాణి.
హోమసంఖ్య. ౧౩౩

బ్రహ్మాదిస్థావరాన్తపవణదెవతాహోమః. బలిదానాయ చక్రస్య
అన్నమూతెకశ్చనిష్కామణం. ౧౩౪

ఉపకరణానాం అగ్రే నయనమ్. అన్నమూతెకరగ్రే పాపణమ్.
పశ్చాత్ నిత్యోత్సవమూతెకనయనమ్. బలినిక్షేపః. శిష్టబలెః
మహాపీఠే నిక్షేపః. ఉత్సవమూతెకశ్చయనాదుత్థానమ్. హస్త్యాది
రథేన నయనమ్. ౧౩౫

భగవతో యానారోపణై మన్త్రీః. యాత్రోపచారవిధిః. పరి
చారవగణః. ౧౩౬

పుటం.

ఉత్సవబింబస్య ప్రాతస్సింహాసనె అవస్థాపనమ్. స్నపనస్య బింబ వికల్పః. ఏక బెరె మూలబింబ ఏవ స్నపనమ్. ౧౩౯

ప్రత్యహం స్నపనం మహాహవినివెదనం చ. బల్యచాయా గ్రామవీధీషు నయనమ్. దివసానుగుణోపచారణ నయనమ్. ౧౪౦

శిబికావ్రదక్షిణానన్తరమ్ స్నానమణ్డపె నమారాధనమ్, ఆరాధ కస్యకఙ్కుకోష్టిషధారణమ్, పరిచారకాణామపి కఙ్కుకాదిధారణమ్, దెవస్య దక్షిణె పూజకస్య ఉపవేశః, త్రిదణ్డివ్రభృత్యుపాసకానాం అన్తికె స్థితిః. ౧౪౧

సామాన్యానాం మణ్డపాద్భహిరవస్థానమ్, నతకకగాయకా-
దీనాం స్థానమ్, దెవస్య సహస్రధారాన్నపనమ్, అలక్ష్మారానన్తరం
యాత్రా, భోజనాసనె మహాహవినివెదనమ్. ౧౪౨

దెవస్య రాజవదుపచారః, మహోత్సవ నిగమనమ్, తీర్థాది-
పయన్తం అపూర్వవస్తుభిరుపచారః, పూర్వానతిక్రమెణ స్థాన-
భోగాదికల్పనమ్, దెవీభ్యాం సహ వినా వా దెవస్య భ్రామణమ్,
ప్రథమదినమారభ్య షట్సుది నెషు నివెదనీయవస్తూని, సప్తమాది-
దినెషు నివెదనీయవిశేషః. ౧౪౩

శుద్ధబలిపీఠె తోయపూర్వకబలిదానమ్, బలివ్రదక్షిణమ్, అహా-
రాత్రం బలిదానమ్. ౧౪౪

అన్తదినె గ్రహణాదిసంపాతె బలిద్వయమ్, గ్రామాదిరహితస్థానె
బలినిక్షేపస్థానమ్, తీర్థదినాత్పూర్వెద్యుమ్పూర్వగయా, తస్మిన్ దినె
సవిభవం దెవస్య నిగమః, దేశాన్తరాదాహృతప్రాకృతాదినివె-
దనమ్, దేశికెన్ద్రముఖెన దెవస్యానుగ్రహదానమ్. ౧౪౫

సమీపస్థైర్నుగ్రహభావనా, ఉత్సవబల్యర్చాయాం సుదర్శనాన్న
మూర్త్యోన్వికల్పః, అపరాణ్ణై జలద్రోణ్యవగాహనమ్, వారుణ-
సూక్తవాద్యాదిఘోషః, అవగాఢస్య దెవస్య మణ్డపప్రవేశనం ౧౪౬

పుటం.

తీర్థస్నానస్య బ్రహ్మాదిభిరనుష్ఠితత్వమ్, తీర్థస్నానాదః ఫలం, మృగయాయాః కాలవికల్పః, మృగయావిధానమ్, మృగయా-నివృత్తస్య రాత్రౌ మణ్డపనయనమ్, పశ్చిమరాత్రిభాగే తీర్థబి-మ్బాధివాసనమ్. ౧౪౬

తీర్థబిమ్బాభావే ఉత్సవమూర్తేరెవ కౌతుకబద్ధః, ఏకబెర మూఁబెరస్యైవ కౌతుకబద్ధః, నిశాచూర్ణావిధిః. ౧౪౭

నిశాచూర్ణా కుమ్భాభిషేకః, సరితీరే అవభృథః, సముద్రే అవభృథకరణే నియమః, కలశస్థాపన చక్రాభిషేకౌ. ౧౪౮

చక్రస్య జలే నిమజ్జనమ్, చక్రాభావే కూచణః, దేవేనసహ-మజ్జతాం శాశ్వతలోకావాప్తిః, మణ్డపే మహాహవినివేదనమ్, ప్రత్యహం బ్రాహ్మణభోజనమ్. ౧౪౯

దేవస్యాలయాభ్యంతర పాప్రణమ్, ప్రభాతే చక్రాబ్జమణ్డలే పుష్పయాగః. ౧౫౦

దెవస్య యానెనపరిశ్రమణమ్, ఆగతానాం బ్రాహ్మణాదీనాం నివర్తనానుజ్ఞా. ౧౫౧

శాన్తిహోమః పూర్ణాచుతిః, అగ్న్యాదీనాముద్వాసనం ౧౫౨
దేశికస్య అష్టాక్షర మౌనజపః, యజమానాదిభ్యో దక్షిణా, ఉత్సవకారకస్య ఉపకువాణానాంచఫలమ్. ౧౫౩

రాజరాష్ట్రాదీనా మభ్యుదయకథనమ్, నేవాధిభ్యః పానీ-యాదిదానస్య మహాఫలత్వమ్, ఉత్సవేఽధికృతానాం భగవత్ప్రీ-సాదః. ౧౫౪

కల్యాణారాధనస్యఫలమ్, త్రిదిన్వై కాహసాధ్యోత్సవయోవిధి-భేదః. ౧౫౫

పుటం.

❖ ద్వాదశే ౭ ధ్యాయే ❖

అచనోపయోగి పుష్పహవివిధానమ్.

పుష్పఫలనిదేశః, వజ్ర్యానిఫలకుసుమాదీని, పుష్పాదిసక్రీహా
విధానం తత్పాత్రాణి చ, ఉపాదేయపుష్పాణి. ౧౫౬

ప్రాతరచనోపయోగి పుష్పాణి, మధ్యాహ్నోపయోగీని,
ప్రాతరపచితస్యమధ్యాహ్నో వినియోగః, దివాపుష్పైర్దివా
రాత్రిపుష్పైరాత్రావినియోగః ౧౫౭

కాలదేశానుసారీణి పుష్పాణి, జలపుష్పస్య సవదాపూజా-
హతా, జలపుష్పాణాం అపయంపితత్వావధిః, అబద్ధభోగ్య-
మాలాబద్ధానాం పుష్పాణాం ప్రశస్తిః, మాలాస్రజోస్వరూప-
గుణాః, సవదాఅపయంపితాని పుష్పాణి, పూజాహతులనీ
ఖిల్వపత్రనిరూపణమ్. ౧౫౮

గృహోచనె కరవీరపుష్పనిషేధః, అక్షతానామచనోపయో
గీత్వమ్, హవివిధానమ్, హవియోగ్యాని ధాన్యాని, వజ్రానీ-
యానీ ధాన్యాని, పక్వాపక్వయోగ్గుణతారతమ్యమ్, తణ్డూలానాం
సవదావజ్రభోగ్యపిగ్రాహ్యతా, చరుపాత్రనిరూపణమ్. ౧౫౯

పాత్రశుద్ధిమంత్రైః, తణ్డూలజాలనమంత్రైః, పూరణ విధానాధి
శ్రయణాగ్నిస్తనమంత్రైః, పాకసాధనకాష్టాని, చరుపరిష్కారః,
చరుశ్రవణే దీక్షితస్త్రీణామధికారః, నివేదనీయఫలశాకవర్గః. ౧౬౦

వజ్రానీయఫలశాకాది, హవియోగ్యఫలశాకాది, ఏకమూల
వెణ్డూక్కురాదీనాంగాహ్యతా. ౧౬౧

లవణాదివ్యజ్జన ద్రవ్యాణి, ఘృణోపయోగిపాత్రం, సయాష
నియూష పాకవివేకః, కుల్మాషాదీనాం నిమ్కుశీకరణమ్,
శుష్కాణామామ్రాదీనాం వినియోగః, కాలపక్వానిఫలాని, పర
మాన్నవిధిః ౧౬౨

పుటం.

గుళాన్నమ్, ముద్గాన్నమ్, కేవలాన్నమ్, ఉపదంశోపస్తారక
ద్రవ్యాణి, ఉక్తద్రవ్యాణాం మాత్రా, తామూబలద్రవ్యమాత్రా.

౧౬౩

అపూపవిచారః, పుటదగ్ధాని, భాణ్డానాంశుద్ధిః పుణ్ణవిధానం చ,
జలధారాపురస్సరం భాణ్ణప్రాపణమ్, హవిగపాత్రీవాహినా
ముష్టిషబస్తః

౧౬౪

హవిగపాత్రనిక్షేపస్థలమ్, సౌవణాణిపాత్రాణాం శుద్ధిమస్తః,
హవిగపరివేషణక్రమః, స్థాలీషు భక్తపరిమాణమ్, విష్వక్సేన నివే
దనమాత్రా, విష్వక్సేననివేదననైవాన్యపారిషదానాం చరితార్దతా.

బహ్మేశానాదినివేదితస్య అభోజ్యత్వమ్. చణ్డాదినివేదితస్య
అస్పృశ్యతాది, లఙ్కాయాదినివేదితస్య అవశ్యభోజ్యత్వమ్, విష్టు-
నివేదితస్య అత్యర్థపావనత్వమ్, తత్ప్రాశనై వ్రతోపవాససామ్యం,
విష్టునివేదితేన దేవతా స్తరయజనై అనస్తఫలతా, విష్టునిమాణ్య-
ధారణస్య అతిపావనతా.

౧౬౬

విష్టుపాదోదకస్య సవకపురుషార్థకారితా, విష్టుపాదోదకస్య
అనధికారిణః.

౧౬౭

❖ త్ర యో ద శె ౭ ధ్యా యె ❖

పఞ్చకాలవిధానప్రశ్నప్రతివచనై, అభిగమనాదిపఞ్చకనిర్దేశః,
అభిగమననివచనమ్, శయనోద్ధాన తత్వన్యాసా.

౧౬౮

బహిరటనమ్, మలవిసగణః, జలాశయగమనమ్, అవయవశౌచె
మృత్తికాసఙ్ఖ్యా, దస్తధావనమ్.

౧౬౯

అవగాహనై జలాశయవికల్పః, తప్తతోయస్నాననిమిత్తమ్,
స్నానక్రమః, స్నానతపణమ్

౧౭౦

పుటం.

ఉత్థానమ్, గుర్వాద్యభివాదనమ్, జపహోమాస్తాచణనగో-
గ్రాసా, అలక్కారః, ఉపాదానమ్, సమ్భరణీయవస్తూని, ఇజ్యా,
మాధ్యాహ్నికస్నానమ్. ౧౩౧

షడంగన్యాసమృత్తికాక్షేపాది, అఘమషణమ్, దెవయజనమ్,
దెవస్తోత్రమ్. ౧౩౨

పశ్చిమహోయజ్ఞాతిథిపూజాది, స్వాధ్యాయ తత్ప్రదేశా. ౧౩౩
సహవాసయోగ్యాః, సాయం స్థాన్యా, శయనసంవేశోత్థానె
యోగః. ౧౩౪

ఉక్తోపసంహారః, సాయుజ్యాదీనాం కాలనిబంధనమ్. ౧౩౫

❖ చ తు ద౯ శా ధ్యా యే ❖

కాలనిబంధనధగవదారాధనమ్.

శ్రీరామజయస్త్రీ, భరతాదీనాం జన్మకాలపూజా, రామజన్మ-
నక్షత్రై భరతాదీనాంపూజా. ౧౩౬

సృసింహజయస్త్రీ, వసన్తకాలపూజా, దమనకోత్సవః, వసన్తో-
త్సవస్య మాసవికల్పః, కర్ణోగకుసుమోత్సవః. ౧౩౭

ఫలసమర్పణై వ్రశస్తమాసః, త్రివిక్రమజన్మకాలః, పూర్వో-
క్తస్య అనుకల్పకాలః, హనుమజ్జన్మకాలః, రాఘవేణసహైవ-
హమమతఃపూజా, శయనోత్సవకాలః ౧౩౮

చాతుర్త్యస్యవ్రతకాలః, శ్రీకృష్ణజయస్త్రీ, పవిత్రోత్సవః. ౧౩౯
పవిత్రశబ్దనిర్వచనమ్, పవిత్రారోపకాలభేదాః, పవిత్రతస్తు-
నిర్మాణమ్, తస్తుసంస్కారః. ౧౪౦

అభివాసాద్యుపయోగి పవిత్రమానమ్, పూర్వాపరదినభేదేన
పవిత్రమానమ్, పవిత్రాణాంతస్తుగ్రంథితారతమ్యమ్. ౧౪౧

పవిత్రనామదశకమ్, మానానుగుణం పవిత్రగ్రంథిసంఖ్యా. ౧౪౨

పుటం.

పరతస్త్రిబింబపవిత్రవిధిః, శ్రియాదిదేవీనాం పవిత్రాణి, విష్వ-
 క్షేనతాఙ్గాదీనాం పవిత్రాణి ౧౮౪

విభవానురోధేన పవిత్రమానమ్, ముక్తాప్రవాలాదిభిః పవిత్ర-
 గ్రన్ధిః, పవిత్రగ్రన్ధీనామాకారః, పవిత్రగంధవణరచనా. ౧౮౫

పవిత్రాధివాసకాలవికల్పః, శ్రద్ధాయా ఆవశ్యకతా, సిద్ధేపవిత్రే
 భగవదచారా, భగవతి విజ్ఞాపనీయాగాధా, ౧౮౬

గురోరుపవాసః, అపరేద్యురధివాసకాలః, బహుభేరైక బెర-
 స్థలై కాతుకబంధః, అధివాసవిధిః. ౧౮౭

చక్రముద్రాప్రదశణనమ్, మణ్డపసూత్రబంధః, భూతేభ్యో-
 మాషాన్నబలిః, ఉపవీతాంతం కల్యాణబెరాచారా, చక్రాబ్జమణ్డలై
 మహాహవినివేదనమ్, ఏకభేరే కల్యాణారాధననిషేధః. ౧౮౮

పవిత్రతస్త్తానాం పఞ్చవణత్వమ్, అపరేద్యురుపచారః, దేవే-
 కుమ్భేచ చతుర్విధాన్ననివేదనమ్. ౧౮౯

పవిత్రైశ్చక్రాబ్జమణ్డలమణ్డనమ్, సవత్రమాత్రైక్యం మూల-
 బేరాదితః, స్వతస్త్తాదిబేరార్చనమ్, గీతవాద్యకలాదిదర్శనం. ౧౯౦

అనుక్తపరివారదేవతా పవిత్రారోపణమస్త్రీః, పుష్పాంజలిః,
 దేవపాదై పవిత్రన్యాసః, పవిత్రవిభజనమ్ ౧౯౧

భగవతి క్షమాభ్యర్థనా, శాస్త్రాణాంతప్రకాశనమ్, బహిర్గ్రాహ-
 మోక్షవకాలః, పవిత్రావరోపణవిధిః. ౧౯౨

పవిత్రావరోపణమస్త్రీః, గురవై పవిత్రాప్రదానై దోషః, ఆవా-
 హితదేవతా వినయనమ్, పవిత్రావరోపణే కాలోత్కషాకనపేషా,
 పవిత్రావరోపణాంతరం స్నపనమ్, పవిత్రోత్సవఫలమ్. ౧౯౩

ఆగ్రయణపూజాయోగ్యతిధ్యాది. ౧౯౪

ఓషధిలవన ధాన్యసంభారవిధిః, ధాన్యానయనకాలరక్షా, గ్రామ-
 ప్రాదక్షిణ్యేనధాన్యనయనమ్, భాణ్డై ధాన్యనిక్షేపణే మస్త్రాః. ౧౯౫

పుటం.

కణకరెభ్యోధాన్యవిభాగః, పరిష్కృతహానినివేదనమ్, నవ
తణ్ణులహోమః, నవాన్ననివేదనమ్. ౧౯౬

❖ ప ఞ్చ ద శె అ ధ్యా యె ❖

మాసానుబద్ధవ్రతాని.

వరాహవ్రతమ్, ఆశ్వయుజమాసవ్రతమ్, కార్తికద్వాదశీ-
వ్రతమ్, కృత్తికాదీపోత్సవః. ౧౯౭

మాగేశీషద్వాదశీవ్రతమ్. ౧౯౯

ఉత్తరాయణవ్రతమ్. ౨౦౧

పుష్యమాసవ్రతమ్, తిలపద్మవ్రతమ్ ౨౦౨

శ్రీకామవ్రతమ్. ౨౦౩

లక్ష్మీస్తోత్రమ్. ౨౦౫

దేవీనామచణనె విశేషః, ఆరోగ్యకామవ్రతమ్, దినపంచక-
వ్రతమ్. ౨౦౭

చైత్రాదిద్వాదశమాసాదివ్రతాని. ౨౦౮

❖ షో డ శె ౭ ధ్యా యె ❖

అరిష్ట శాంతికమ్.

దునిమిత్తనిరూపణమ్, తచ్చాంతయెభగవదారాధనవిశేషః.

ఆచార్యవరణాది, వైష్ణవీకరణాష్టాక్షరహోమా. ౨౧౧

న్నవనమ్, శాంతికపౌష్టికకర్మణోగకాలః, ఏకబెరబహుబెరా
చణనక్రమః, కుణ్డభేదః, తత్రకతవ్యహోమాదిః. ౨౧౨

ఉక్తకర్మణోధ్యేయదెవతాస్వరూపమ్, చక్రకాబ్జమణ్డలె
అనిమాణ్యతా, ఆచార్యదక్షిణా, అనుకూలదినేషు పౌష్టికకర్మ
వ్రతికూలెషు శాంతికర్మ, భగవన్మన్దిరె పరిచరతాంద్రతాపహారి-

పుటం.

ణాంచఫలప్రశ్నః.

౨౧౩

ప్రతివచనమ్, స్రగ్ధాయి నాంఫలమ్, దీపారోపణఫలమ్,
ఉదకాభ్యుక్షణఫలమ్.

౨౧౪

పుష్పవికీరణఫలమ్, భూమిదాయి నాంఫలమ్, తులస్యాడదాన
ఫలమ్, వాపీకూపాదినిమాణఫలమ్, మందిరజీణోద్ధారఫలమ్,
ఉపకరణద్రవ్యదానఫలమ్.

౨౧౫

ప్రదక్షిణాదీనాంఫలమ్.

౨౧౬

దత్తాపహారిణాంఫలమ్.

౨౧౮

❖ సప్తదశైత్యాయై ❖

జీణోద్ధారవిధిః.

స్వయంవ్యక్తాదిష్టజ్వైకత్యై సమాధానమ్, హీనాగ్నేషు పున-
బింబస్పష్టిః, సమాధియోగ్యస్య బింబస్య న త్యాగః, త్యక్తస్య
నవీకరణమ్ దెవీనామవికలానాం ప్రాచీనా రామెవోపయోగః ౨౨౦

ప్రాచీనదేవీయోగే పుననోద్వాహః, ప్రభాషద్వాదీనాం నవీక-
రణమ్, త్యక్తస్య బింబస్య జలె అవశువా నిక్షేపః, ప్రాసాదనవీకరణే
బాలాలయః, అజీణే ధ్రువశైరె అన్యత్ర నోద్వాసః, తథాకరణే
దోషః.

౨౨౧

ప్రమాదకల్పిత ప్రాసాదాదెగ్ పునఃపరిష్కారే దోషాభావః
బహుభైరైక బెరజీణోద్ధారే యథాపూర్వకల్పనమ్, దెవీవిరహి-
తస్యబింబస్య పునస్సృష్టేదేవీయోగే కామచారః, అమానుషబింబా-
దీనాంపరిష్కారే పూర్వవదెవన్యాసః, శయనశైరేష్వపి ఉక్తవత్,
మానుషే తు కామచారః, దివ్యైవిమానాదౌ ఆకారాదివత్
ఉపాదానద్రవ్యమపి సజాతీయమెవ.

౨౨౨

అషణమానుషయో రుపాదానద్రవ్యవికల్పః, పరివారాణా

పుటం.

ముపపీరాదిషు కామచారః, చలితసాలగోపురాదీనాం వృద్ధిహ్రా-
సావైచ్చికౌ, నద్యాద్యుపహతప్రాసాదాదెస్థస్థలస్తరై కల్పనమ్,
ప్రథమకల్పన ఇవ ద్వితీయకల్పనెపి మన్తాః, అపూర్వకల్పనై
జీణోద్ధారైచ తుల్యఫలతా. ౨౨౩

తస్మాధికారిమూర్తీనాం వ్యత్యాసై దోషః, జీణోద్ధారై
నయనోస్మీలనాదినిషేధః, ఉద్వాసితశక్తైగ్ పునరాధానమ్, సంప్రో-
క్షణ నిమిత్తాని. ౨౨౪

నిమి తైవ్యసంప్రోక్షణై అనిష్టఫలమ్, సంప్రోక్షణవిధిః ౨౨౫

❖ అష్టాద శె అ ధ్యాయె ❖

నిత్యనైమి త్తికాదివైకల్యప్రాయశ్చిత్తవిధిః

ప్రాయశ్చిత్తనిర్వచనమ్, తత్ప్రకారప్రశ్న ప్రతివచనై,
అస్థిలోమాదిస్పృశై ప్రాయశ్చిత్తమ్ ౨౨౬

నీలవస్త్రధారణే ప్రాయశ్చిత్తమ్, స్త్రీనెవిరోఽనాప్లుతస్యస్పృశై
ప్రాయశ్చిత్తమ్, విణ్ముత్రాదిస్పృశై, రజస్వలావస్త్రస్పృష్టస్పృశై,
చణ్డాలాదిస్పృశై, కాకఖరాది సంపకై. కేశాదిదూషిత పుష్పా
చణ్డనై ప్రాయశ్చిత్తం. ౨౨౮

పురీషాదిదూషిత పుష్పాచణ్డనై, స్త్రీన్యనుపనీతబింబస్పృశై,
పూజామధ్యేనిష్ఠీవనసంభవై, అకృతమన్తన్యాసాచణ్డనై, చణ్డాలాది-
సంస్పృక్తహావినివేదనై, స్మగాలాదిదూషితవస్తుప్రాపణై, అయాజ్ఞి-
కధాన్యహావిస్సమపణ్డప్రాయశ్చిత్తం. ౨౨౯

అత్యుష్ణాతిశీతహావినివేదనై, శవాదిదూషిత గేహశ్రపితహావి-
నివేదనై, ముఖవాయుహతాదివస్తునివేదనై, నివేదితపూర్వనివే-
దనై, నిర్మాణోఽచ్యిష్టసమపణ్డై, అన్యవన్దనావసరహస్తధృత-
కుసుమా ద్యుపయోజనై. ౨౩౦

పుటం.

భగవత్ప్రణామకాలే హస్తధృతపుష్పాణాం విష్వక్సేనే విని-
 యోగః, తాదృశపుష్పైరచణే ప్రాయశ్చిత్తమ్. మండూకమూ-
 షకాద్యుపహత ప్రాపణే ప్రాయశ్చిత్తమ్. మక్షికాద్యుపహతే
 ప్రాయశ్చిత్తవిశేషః, భుక్తశేషనివేదనే ప్రాయశ్చిత్తమ్, పయ్యుషి
 తాంబూపహారే ప్రాయశ్చిత్తమ్. ౨౩౦

అపయ్యుషితాని సలిలాని, సముద్రతోయస్య అపయ్యుషిత-
 త్వావధిః, తియ్యగ్యోన్యాదిలంఘితవారిణో నిషేధః, అజాశ్వము-
 ఖసంస్పృష్టస్య కామచారః, అశుచిద్రవ్యసంప్రకృత జలప్రాపణే
 ప్రాయశ్చిత్తమ్, శివనిర్మాణ్య సంపకే, శవాదిదూషిత వాపీకూ-
 పాదిసంస్కారః. ౨౩౧

ఉక్తసంస్కారస్య దివారాత్రభేదేనభేదః, పూజాకాలే దీపని-
 వాణే ప్రాయశ్చిత్తమ్, ఆకస్మికదీపనివాణే దోషాభావః, అని-
 వాణ దీపనివాణే ప్రాయశ్చిత్తమ్, దీపయోగ్యతైలమ్, నిషి-
 ద్దతైలమ్, తాదృశతైలయోగే ప్రాయశ్చిత్తమ్ ౨౩౨

నిషిద్ధదధిక్షీరాది నిర్దేశః, కప్రోపకరణన్యూనీభావే విధిః,
 వాద్యన్యతాదిహానౌ శాన్తిః, సంధ్యాకాలాతిక్రమే శాన్తిః, ఆధి-
 కకాలపూజాహానౌ శాన్తిః, ౨౩౩

వర్షాధికకాలపూజాలోపే పునగ్గప్రతిష్ఠా, భూగుప్త గృహో-
 చావిధిః, దేవస్థాపితేషు పూజాలోపేవిధిః. ౨౩౪

సాలిగ్రామపూజాలోపే శాన్త్యభావః, అనేకకాలపూజాలోపే-
 విధిః. ౨౩౫

అగ్నికుండస్యాశుచిసంపకే శాన్తిః, పాకస్థానాశుచిసంపకే
 శాన్తిః, పరివారాచణలోపేశాన్తిః, బల్యథణహవిషోదోషే శాన్తిః
 తణ్డులాది దూషణే బలిద్రవ్యపాతేశాన్తిః. ౨౩౬

పుటం.

బలిబేరస్యవత నె శాన్తిః, రజస్వలాదిదూషిత భూసంస్కారః
కవాటదోషే శుద్ధిః. ౨౩౮

చోరస్పృశేశాన్తిః, అజ్ఞాతజాతిజనస్పృశేశాన్తిః, అన్యశాస్త్ర-
దీక్షితస్పృశేశాన్తిః, మహాపాతక్యాదిసంపకేశాన్తిః. ౨౩౯

శిలాబింబస్య చాలననిషేధః, బద్ధోత్సంపకేశాన్తిః, పూజా-
కాలే కవాటబద్ధనెశాంతిః, తత్రాపవాదః ౨౪౦

బింబవదేవ ప్రభాషీరాదిషుదోషః, అనధికారిప్రసక్తే శాన్తిః,
ప్రాకారాదీనా మగ్నిదాహే శాంతిః, సుదశనాదీనా మగ్నిసం-
పాతే శాంతిః, ప్రాకారాదీనాంవృద్ధౌ దిక్షి దేశః. ౨౪౧

నిషిద్ధదిశ్చిద్ధౌ శాంతిః, ఉపవీరస్య కామచారః, నవీకరణే
పూర్వవదేవ చిహ్నాని. ౨౪౨

❖ ఏకోనవింశతి అధ్యాయే ❖

ఉత్సవప్రాయశ్చిత్తవిధిః

నిత్యనైమిత్తికసంపాతే కర్తవ్యక్రమః, గృహోచాస్నపనె
నిమిత్తానుసారేణస్థలమ్, ఆలయబింబస్య బహిస్సంపననిషేధః,
తీర్థావభృథాదావనుజ్ఞా, స్నపనాఙ్గవైకల్యే ప్రాయశ్చిత్తమ్. ౨౪౩

స్నపనకాలవిషయయై ప్రాయశ్చిత్తమ్, స్నపనకలశానాంవి-
కారే ప్రాయశ్చిత్తమ్, అక్రమకలశాభిషేకే ప్రాయశ్చిత్తమ్, దేవ-
తామస్త్రాదివ్యత్యయై ప్రాయశ్చిత్తమ్. ౨౪౪

ఆరాధనాఙ్గవైకల్యే ప్రాయశ్చిత్తమ్, పలాథిభేదేనస్నపన-
కాలభేదః, స్నపనద్వయసంపాతే పునఃప్రతిసరనిషేధః ౨౪౫

మండూకాదిభిః కలశదూషణే ప్రాయశ్చిత్తమ్, ఆశౌచిభిః
కలశస్పృశే, బద్ధేప్రతిసర ఆశౌచాభావః, విమానస్థాపనాహీనస్థలే
ఉత్సవకరణే ప్రాయశ్చిత్తమ్, నిత్యోత్సవరహితస్థలోత్సవకరణే. ౪౬

పుటం.

ధ్వజదోషసంపాతే ప్రాయశ్చిత్తం.

౨౪౮

అఙ్కురవికారే వల్మీకాదివ్రరోహే, అపితెష్వఙ్కురేషుదేవో-
పఘాతే, కర్మమధ్యే కర్మాన్తరాపాతే పునః కౌతుకమ్ ౨౪౯

అన్తరాపతితస్నాన సమానానన్తరం పూర్వావరబద్ధస్య సమాప్తిః,
శూన్యగ్రామే బలినిషేధః, మహావాతాద్యుపఘాతే పునరుత్సవః,
ముహూర్తాంతిక్రమే ప్రాయశ్చిత్తమ్, పరిజనానామభిఘాతే
అన్యాయకల్పయేత్ ౨౫౦

అతిక్రాన్తబలిదానవిధిః, ఉద్యానమృగయాదిలోపే ప్రాయశ్చి-
త్తమ్, అవభృథస్నానలోపే పునరుత్సవః, ఉక్తమాసాతిక్రమే
అనన్తరమాసైశుజ్ఞా, పవోత్సవలోపే శాంతిః, బలివస్తూనాం
వ్యత్యాసే శాంతిః ౨౫౧

ఉత్పాతసంస్పృశే శాంతిః, అగ్నిదాహే శాంతిః, యాగమణ్డపే
స్యగాలాదిప్రవేశే శాంతిః, ఉత్సవాగ్నైస్వయం శమనై శాంతిః,
విషువే అయనై చ రాత్రావేప తీర్థోత్సవః, అన్యత్ర అహ్నోవ
తీర్థోత్సవః, హోమవిచ్ఛేదే శాంతిః ౨౫౨

మహోత్సవమధ్యే బింబనాశే శాంతిః, యానాదిభ్రంశే శాంతిః
యానానాం అస్పృశ్యస్పృశేనై శాంతిః, పుష్పయాగాభావే
శాంతిః, ధ్వజావరోహణకాలాతిక్రమే శాంతిః. ౨౫౩

పవిత్రారోపణవిషయానై శాంతిః, అస్థానశూలస్థాపనై శాంతిః,
నయనమోక్షణాకరణై శాంతిః, తోయాధివాసాకరణై శాంతిః ౨౫౪

అనాచార్య ప్రతిఘాయామ్ శాంతిః, బాలమన్దిరస్థితికాలాతి-
క్రమే శాంతిః, శిథిలీసరఘాదిసంపాతే శాంతిః, సిద్ధాన్తసా-
ంక్రయే శాంతిః ౨౫౫

సిద్ధాన్తస్వరూపప్రశ్నః. సిద్ధాన్త నివచనమ్, మన్తసిద్ధాంతాది-

పుటం.

భేదకధనమ్, మస్తసిద్ధాంతః, ఆగమసిద్ధాంతః.

౨౫౬

తస్తసిద్ధాంతః, తస్త్రాంత్రసిద్ధాంతః, ఆరమ్భావసానయోరేక
ఏవ సిద్ధాంతః, అనుక్తస్య తస్త్రాంత్రాద్గ్రహణమ్, తస్త్రసాంక-
యణనిషేధః.

౨౫౭

పాశ్చరాత్రప్రతిష్ఠితస్య తేనైవ నివాహః, ఏకత్ర దీక్షితస్య
అన్యత్ర దీక్షానిషేధః, విషశస్త్రాదిహతానాం నారాయణబలిః.

౨౫౮

❖ వింశై అధ్యాయే ❖

పాపినాంకమాధికారాధణం ప్రాయశ్చిత్తమ్.

హిరణ్యగర్భణతులాభారాదినిరదేశః, హిరణ్యగర్భణవిధిః.

౨౬౦

తులాభారవిధిః.

౨౬౫

పుష్యాభిషేకః.

౨౬౭

❖ ఏకవింశై అధ్యాయే ❖

అధికారి వ్యవస్థా.

ఔపగాయనాదీనాం నిరదేశః, బ్రహ్మణా పాశ్చరాత్రదీ-
క్షాదానమ్.

౨౭౦

భాగవతత్వనిష్పత్తిః, ఆత్మాధ్యయజనస్య ముఖ్యతా, పరాధణ-
యజనప్రదేశాః.

౨౭౨

దీక్షయా కులీనత్వమ్, ధ్యేయవస్తునిరదేశః మూర్తిలక్షణం చ,
ఆగమసిద్ధాంతై ధ్యానప్రకారః.

౨౭౩

బల్యాదిదానరహిత పూజా, కర్మసన్న్యాసినాం స్వరూపమ్,
వణచతుష్టయసంజ్ఞా.

౨౭౪

పూర్వోక్తానాం కషణాదిష్వనధికారః, స్వాచారముర్తి-
ప్రతిష్ఠాయాః మస్తసిద్ధాంతిభిః కరణానుజ్ఞా, మౌద్గలద్యేకాయ-

పుటం.

నానాం దాహనిషెధః, మూత్యన్తరాచణననిషెధః.	౨౧౫
తన్త్రసిద్ధాన్త మాగణనిరూపణమ్.	౨౧౬
తన్త్రాన్తరసిద్ధాన్తాచారవ్యవస్థా.	౨౧౭
సిద్ధాన్త సాఙ్కయణనిషెధః.	౨౧౮

❖ ద్వావింశతి ధ్యాయే ❖

ముద్రావిధిః.

ముద్రానిరుక్తిః, ముద్రాపూర్వవిధిః, హృదయముద్రా, శిషణముద్రా, శిఖాముద్రా. ౨౧౯

కవచముద్రా. అస్త్రముద్రా, నైత్రముద్రా, అగ్నిప్రాకారముద్రా, యోగముద్రా. ౨౨౦

యోగసంపుటముద్రా, ఉక్తముద్రయోవినియోగః, కుంభముద్రా, సంహారముద్రా తద్వినియోగౌ, సృష్టిముద్రా, తద్వినియోగౌ. ౨౨౧

తత్వముద్రా, జ్ఞానముద్రా, న్యాసముద్రా, జపముద్రా, బ్రహ్మముద్రా, విష్ణుముద్రా, రుద్రముద్రా. ౨౨౨

అభివాదనముద్రా, విఘ్నరాజముద్రా, భాగవతముద్రా వరాహముద్రా, దహనముద్రా, ఆప్యాయనముద్రా. ౨౨౩

సురభిముద్రా, ఆవాహనముద్రా, ప్రణామముద్రా, తద్వినియోగౌ, పద్మముద్రా, కమలముద్రా. ౨౨౪

శఙ్ఖముద్రా, చక్రముద్రా, గదాముద్రా, చాపముద్రా. ముసలముద్రా, ఖడ్గముద్రా. ౨౨౫

వనమాలాముద్రా, అంజలిముద్రా, గరుడముద్రా, విష్వక్సేనముద్రా, అనంతముద్రా, బలిముద్రా, అస్త్రముద్రా. ౨౨౬

పుటం.

ముష్టిముద్రా, జ్ఞానముద్రా, గన్ధముద్రా, పుష్పముద్రా, యజ్ఞో-
పవీతముద్రా, ఆకల్పముద్రా, ధూపముద్రా, దీపముద్రా. ౨౮౭

ప్రతిమాముద్రా, స్వాగతముద్రా, ప్రాథమానాముద్రా, యాన-
ముద్రా, గ్రాసముద్రా, హోమముద్రా. ౨౮౮

❖ త్ర యో విం శె అ ధ్యా యె ❖

మస్త్రోద్ధారవిధిః, వణాణాం సంజ్ఞాన్తరమ్. ౨౮౯

వణాణాం దేవతాః. అచాం దేవతాః. ౨౯౦

హలాం దేవతాః, మస్త్రవణాణాదిజ్ఞానె ఫలమ్. ౨౯౩

వణాణాం నక్షత్రాణి, వణాణాం రాశయః. ౨౯౪

సాధకస్య యోగపరీక్షా, సిద్ధారిచక్రన్యాసః, మూలమస్త్ర-
చతుష్టయస్య నానుగుణ్యపరీక్షా, మూలమస్త్రనిరూపణమ్, మాలా-
ఖీజమస్త్రలక్షణమ్, మస్త్రాణాం వయోజాత్యాదినిదేశః ౨౯౫

మస్త్రజాత్యవిరోధేన కర్మసు వినియోగః, అవిధినా గ్రహణె
దోషః, సిద్ధకమస్త్రస్య మస్త్రాన్తరసౌలభ్యమ్, మస్త్రజపె దిగాదిని-
యమః ౨౯౬

జపయోగ్య ప్రదేశాః, జాపకస్య ఆహారనియమః, సిద్ధియో-
గ్యతిథ్యాదయః, యుగభేదేన జపావృత్తిభేదః. ౨౯౭

మస్త్రశబ్దనివచనం, ఫలదశణాదేవ మస్త్రద్రష్టృత్వమ్, మస్త్రా-
ణాం శ్వేతాదివర్ణభేదః, మస్త్రాణో వజ్ర్యవస్త్రనిదేశః. ౨౯౮

వజ్ర్యాణి పుష్పాణి, వజ్ర్యాణి శాకాదీని, వజ్ర్యాణి భోజన-
పాత్రాణి. ౨౯౯

మస్త్రాణా ధారణీయచిహ్నాని, సువర్ణచక్రధారణమ్, దేహ
ధారణీయలాఙ్ఘనమ్, చక్రాదిలాఙ్ఘితస్య మాహాత్మ్యమ్, సిద్ధిప్ర-
తిబంధక వెషచేష్టాది. ౩౦౦

మస్త్రసిద్ధ్యర్థశాలానిమాణాది, కుణ్డాకృతిమానాది, ప్రస-
జ్ఞాత్సఖ్యాస్థాననిదేశః. ౩౦౧

పుటం-

అగ్నేశ్శ్రోత్రాదినిరూపణమ్, హోమస్థానాది ఫలమ్. ౩౦౨
 కుణ్డమధ్యే యోగాసనమ్, ప్రత్యహం హోమః, సిద్ధినిమిత్తాని,
 సునిమిత్తాని. దునిమిత్తాని. ౩౦౩, ౩౦౪

సిద్ధిప్రకారాః, సిద్ధిలిజ్ఞానాం గోపనమ్, యావన్మన్త సిద్ధి భగవ-
 దారాధనమ్. ప్రణవపురశ్చరణ విధిః. ౩౦౫, ౩౦౬

❖ చ తు విఙ్ శె అ ధ్యా యె ❖

ద్వాదశాక్షరమన్తకల్పః.

మన్తసముద్ధారప్రకారః, బిజాక్షరాణి, బీజన్యాసస్థానభేదః. ౩౦౮

ఋషి దెవతా చ, తత్వాని, క్షేత్రాణి. ౩౦౯

ద్వాదశాక్షరభాష్యమ్. ౩౧౦

ద్వాదశాక్షరచిన్తకమాహాత్మ్యమ్, శరీరశుద్ధయే పురశ్చరణ-
 నియమః. ౩౧౧

పురశ్చరణ సమ్పత్తయే శుద్ధిః ౩౧౨

మన్తసాధనయోగ్యకాలః, సాధనకాలనియమః, ధ్యానప్రకారః,
 మన్తజపకాలావధిః, స్నానాది. ౩౧౩

జపతపణహోమసంఖ్య, మన్తసిద్ధిఫలమ్. ౩౧౪

మన్త్రిణస్పిద్ధాయతనె మూర్తిపూజా, క్షేత్రసీమానిర్ణయః,
 సిద్ధాద్యాలయేషు జపసంఖ్య. ౩౧౬

యోగధ్యానం దేహత్యాగప్రకారశ్చ ౩౧౭

బ్రహ్మప్రాప్తిప్రకారః, అపునరావృత్తినీదర్శనమ్, దేహపా-
 తక్రమప్రశ్నః, తన్నిరూపణమ్. ౩౧౮

పరకాయప్రవేశప్రకారః. ౩౨౦

మన్త్రీమాహాత్మ్యనిగమనం. ౩౨౧

అన్వేష మన్తస్య షోడశాక్షరత్వవిధిః, తదుద్ధారప్రకారః,
 ఋషిచ్చన్దోనిదేశః, నమస్స్వాహాదీనాం వినియోగః, వణ-
 న్యాసస్థానాని. ౩౨౨

ఆరాధనక్రమః, గ్రీష్మాదిషు జపస్థితిప్రకారః. ౩౨౩

పుటం.

జాపినః దేవాదిభిశ్చలనమ్, స్థిరమతేజాణాపకస్య ఫలమ్. ౩౨౪

❖ ప జ్ఞ వి ం శె అ ధ్యా యె ❖
అష్టాక్షరకల్పః.

వణోద్ధారక్రమః. ౩౨౫

బీజచ్ఛ్రోనిరదేశః, ప్రణవనిరుక్తిః. ౩౨౬

నమగ్గ పదనిరుక్తిః, నారాయణ పదనివచనమ్, సాధకని-

యమాః. ౩౨౭

మన్తజపకాలః, దేవతాధ్యానమ్. ౩౨౮

మన్తజపహోమాదిసజ్ఞ్యా, సిద్ధే మన్తే ధర్మసాధనప్రకారః,
కల్యాణవిధిః. ౩౨౯

ఫలాతిశయ ప్రతిపాదనమ్. ౩౩౦

సజ్కాన్తిపూజావిధిః. ౩౩౧

ఉత్తరాయణపూజా, అధనసాధనమ్. ౩౩౨

స్త్రీభోగః, వశీకారః. ౩౩౩

ఆకషణమ్. యక్షసాధనమ్. ౩౩౬, ౩౩౭

విద్యాధరసాధనమ్, పాతాలసాధనమ్. ౩౩౮

ఖడ్గసాధనమ్. ౩౩౯

సిద్ధకన్యాసకాశాత్సిద్ధవస్తులాభః, శత్రుమారణమ్. ౩౪౦

ఇన్ద్రజాలమ్, గులికావిధిః, వెతాలసాధనమ్. ౩౪౧

ఆమయశాంతిః. ౩౪౨

పుష్టివిధిః, ఆయుష్కామవిధిః, ఆరోగ్యకామవిధిః. ౩౪౩

అపమృత్యునివారణమ్, వాక్సిద్ధిః, ప్రతివాదివాగ్బంధనమ్. ౩౪౫

తత్ర దోషాభావః, బ్రహ్మవచనకామకల్పః, గోభూరాష్ట్రా-
దికామకల్పః. ౩౪౬

మన్తదేవతా ప్రభావః, విషాపహరణమ్. ౩౪౭

ధనాదిసిద్ధయః, మన్తదేవతా సాక్షాత్కారః. ౩౪౮

పుటం.

మస్తమాహాత్త్యమ్.

౩౪౯

❖ ష డ్విం శె అ ధ్యాయే ❖

విష్ణుగాయత్రీకల్పః.

౩౫౦

గాయత్ర్యక్షరన్యాసాదినిదేశః, సన్ధ్యాత్రయే ధ్యేయస్వ-
రూపమ్. ౩౫౧

సిద్ధయే జపసభ్యాయ, అష్టాక్షరవదనుషానమ్, ఏతజ్జపేవ మస్త్ర
చతుష్టయప్రాప్తిః, శ్రీక రాష్టాక్షరమస్త్రః. ౩౫౨

తద్బీజాదినిదేశః, ధ్యేయ దేవతాస్వరూపమ్ ౩౫౩

తపోనియమస్తత్పలమ్, లక్ష్మీనారాయణమస్త్రకల్పః. ౩౫౪

సంకర్షణమస్త్రకల్పః. ౩౫౫

ప్రద్యుమ్నమస్త్రకల్పః, అనిరుద్ధమస్త్రః. ౩౫౬

చతుర్వింశతిమూర్తిమస్త్రనిదేశః. ౩౫౭

❖ స ప్రవిం శె అ ధ్యాయే ❖

మత్స్యాది మూర్తిమస్త్రనిదేశః.

మత్స్యమూర్తిమస్త్రః, కూర్మమూర్తిమస్త్రః. ౩౫౮

వరాహమస్త్రః, తస్యైవ మస్త్రాస్తరమ్. ౩౫౯

వరాహమాలామస్త్రః, నృసింహమస్త్రః ౩౬౦

అస్య మాలామస్త్రః. రజామస్త్రః. ౩౬౨, ౩౬౫

బీజశక్త్యాదిద్వాదశాంక నిరూపణమ్. ౩౬౩

వామనమస్త్రః, త్రివిక్రమమస్త్రః. ౩౬౪

జామదగ్న్యరామమస్త్రః, దాశరథిరామమస్త్రః. ౩౬౯

మాలామస్త్రాస్తరం. ౩౭౦

భరతాదీనాం మస్త్రనిదేశః. ౩౭౬

బలరామమస్త్రః, కృష్ణమస్త్రః. ౩౭౭

గోవధానమస్త్రః, గోపాలమస్త్రః. ౩౭౮

తస్యైవ మస్త్రాస్తరమ్, మాలామస్త్రః. ౩౮౯

పుటం.

❖ అష్టావింశతి అధ్యాయే ❖

యజ్ఞమూర్తిమంత్రః, అన్నాధిపతిమంత్రః.	౩౯౬
శక్తిమంత్రః. కాలనెమిమంత్రః.	౩౯౮
త్రైలోక్యమోహనమంత్రః, మస్తాంతరమ్	౩౯౯
కామకామేశ్వరీమంత్రః, త్రైలోక్యమోహనమాలామంత్రః.	౪౦౦
యజ్ఞనరాహమంత్రః.	౪౦౩
దరోదరస్మింహమంత్రః, పురుషచతుష్టయ మంత్రనిదేశః.	౪౦౫
హయగ్రీవమంత్రః, హయగ్రీవమాలామంత్రః.	౪౦౬
ముకుందాదిమంత్రనిదేశః, బ్రహ్మమంత్రః	౪౦౯
వృషాకపిమంత్రః, శౌరిమంత్రః, వైకుణ్ఠమంత్రః, షణ్ణాంబుష్యాది, అపరాజితామంత్రః.	౪౧౦
సంకర్షణాదిమంత్రనిదేశః	౪౧౧

❖ ఏకోనశ్చింశతి అధ్యాయే ❖

శ్రీమంత్రః. మణ్డలధ్యానప్రకారః.	౪౧౪, ౪౧౫
ధనదాదీనాం మస్త్రాః. చింతామణిప్రభృతిమస్త్రాః.	౪౧౬, ౪౧౭
శ్రీయోమాలామంత్రః. వసుధామంత్రః	౪౧౮, ౪౧౯
జపప్రకారః. ధరణ్యాః మంత్రః.	౪౨౦, ౪౨౧
సరస్వతీమంత్రః. ఆధారశక్త్యాదిమస్త్రాః.	౪౨౨, ౪౨౫
అనంతమంత్రః.	౪౨౬
భూమంత్రః, పీఠకల్పనవిధిస్తన్మస్త్రాశ్చ.	౪౨౭
బ్రహ్మసనకాదిపరివారకల్పనమ్, ప్రధమావరణే యష్టవ్యాః, చణ్డప్రచణ్డయోమంత్రః, ఉదుంబరస్యమంత్రః.	౪౨౯
క్షేత్రేశమంత్రః, దిజ్ఞూర్తిమంత్రః.	౪౩౦
ద్వితీయావరణే యష్టవ్యాః, బహిరావరణే యష్టవ్యాః.	౪౩౧
బలిపీఠే బలిదానక్రమః.	౪౩౨
క్షేత్రేశాచణనం వినా బలిదానస్య నిష్ఫలత్వమ్.	౪౩౩

❖ త్రింశతాధ్యాయే ❖

తిథిదేవతామస్త్రాః.

కామ్యుకమణఃకాలః, తిథిదేవతాః, అగ్నేమన్త్రః, బ్రహ్మ- జోమన్త్రః	౪౩౪
కుజేరస్యమన్త్రః. జ్యమ్భులమన్త్రః.	౪౩౫, ౪౩౬
విఘ్నేశమన్త్రః.	౪౩౭
షణ్ముఖమన్త్రః, భానుమన్త్రః.	౪౩౮
ఈశానమన్త్రః. దుర్గామన్త్రః.	౪౪౦, ౪౪౨
దుర్గాయా మస్త్రాన్తరమ్. యమస్య మన్త్రః.	౪౪౩, ౪౪౭
ఇంద్రస్యమన్త్రః, విష్ణోమన్త్రః, కామస్య మన్త్రః.	౪౪౮
అశ్వినోమన్త్రః, సోమస్య మన్త్రః.	౪౫౦

❖ ఏకత్రింశతాధ్యాయే ❖

విఘ్నరాజోత్పత్తిః.	౪౫౨
ఆకల్పమన్త్రనిర్దేశః, కిరీటమన్త్రః.	౪౫౩
శ్రీవత్సమన్త్రః. కాస్తుభమన్త్రః.	౪౫౪, ౪౫౫
వనమాలామన్త్రః. ప్రభామన్త్రః.	౪౫౬, ౪౫౮
అక్షమాలామన్త్రః. ధూపమన్త్రః.	౪౫౯
ఘంటామన్త్రః. దీపమన్త్రః, సుదర్శనమన్త్రః.	౪౬౦
అన్యైవ మస్త్రాన్తరమ్, సుదర్శనమహోమన్త్రః.	౪౬౧, ౪౬౩
బీజాంగ్గదేవతానిర్దేశః, జపకాలదేశాదినిర్దేశః, అపరః మహో- సుదర్శనమన్త్రః.	౪౬౭
బీజాంగ్గనిర్దేశః, సుదర్శననృసింహమన్త్రః, సుదర్శననృసిం- హాధ్యానమ్	౪౭౫
పాఞ్చజన్యమన్త్రః.	౪౭౬
పాఞ్చజన్యమస్త్రాన్తరమ్, కామోదకీమన్త్రః.	౪౭౭
పద్మమన్త్రః. ముసలమన్త్రః.	౪౭౮

పుటం.

ఖడ్గమస్త్రీః, శాఙ్గమస్త్రీః.	౪౭౯
పాశమస్త్రీః, అఙ్కుశమస్త్రీః.	౪౮౦
గారుడమహామస్త్రీః. గరుడధ్యానప్రకారః	౪౮౧, ౪౮౫
విష్వక్సేనమస్త్రీః, అస్యైవ మస్త్రాస్తరమ్.	౪౮౬
విష్వక్సేనారాధనప్రకారః	౪౯౦

❖ ద్వాత్రింశే అధ్యాయే ❖

సుదశనమస్త్రీకల్పః

చక్రపఙ్కజధ్యానప్రకారః.	౪౯౪
మస్త్రీసాధననియమః, శాన్తికపాష్టికమస్త్రీవినియోగః.	౪౯౫
బ్రహ్మరక్షస్సముచ్ఛాటనవిధిః, మూషికాదిదుర్నిమిత్తనివారణమ్,	౪౯౮
పుష్టివిధిః, కర్మభేదేన కుణ్డభేదః.	౪౯౯
పురరక్షావిధిః. పన్నగనివారణమ్.	౫౦౧, ౫౦౨
అతివృష్టి ప్రశమనమ్.	౫౦౩
రాష్ట్రాదిఙ్కోభశాంతిః, రాష్ట్రాదిలంభనమ్, ప్రభ్రష్టరాజ్యప్రాప్తివిధిః.	౫౦౪
సఙ్గ్రామవిజయః. అపమృత్యునివారణమ్.	౫౦౬, ౫౦౭
మారణవిధిః. ఉచ్ఛాటనమ్.	౫౦౮, ౫౧౦
విద్యేషణమ్. స్తమ్భనమ్.	౫౧౨, ౫౧౩
వశీకారః, పాతాలసాధనమ్.	౫౧౪
ఖడ్గసిద్ధిః, పరకాయప్రవేశః.	౫౧౫
రససిద్ధిః, పాదుకాసిద్ధిః. యక్షీసాధనమ్.	౫౧౬, ౫౧౭

❖ త్రయస్త్రింశే అధ్యాయే ❖

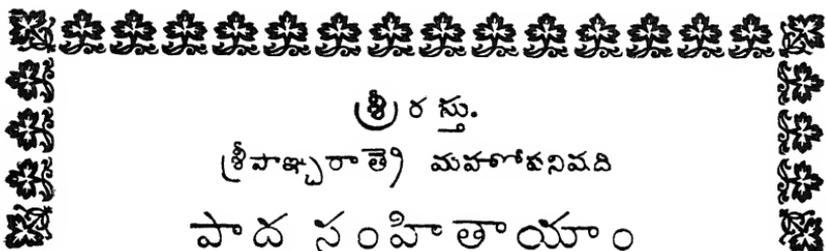
ఔపచారికమస్త్రీ కల్పః

పఞ్చోపనిషన్మస్త్రైషు పరమేష్ఠిమస్త్రీ	౫౧౯
పురుషమస్త్రీః, విశ్వమస్త్రీ, నివృత్తమస్త్రీః	౫౨౦

పుటం.

- సవణమస్త్రీః, శాన్తిమస్త్రీ చతుష్టయం. ౫౨౧
- వజ్రావింశతి తత్వమస్త్రా, దీపమస్త్రీః. ౫౨౩
- అక్షరూత్రమస్త్రీ, ఆఘ్యుమంత్రః, పాద్యమంత్రః. ౫౨౪
- ఆచమనమంత్రీ, భోగనివేదనమంత్ర, పుష్పాక్షులిమంత్రః, ౫౨౫
- వస్త్రీమంత్రః. ౫౨౫
- ఐహికసుఖసాధనమస్త్రా. ౫౨౬
- అల్పాయాససాధ్యా మస్త్రాః. ౫౨౭
- జలస్తంభనమంత్ర. ౫౨౮
- నదీవేగస్తంభనమంత్ర, అగ్నిస్తంభనమంత్రః, గోమహిష్యాది- ౫౨౯
- వశ్యమంత్ర ౫౨౯
- వ్యాధాదిదమనమంత్ర, రిపునాశకపిశాచవశమంత్రః, గంధ- ౫౩౦
- వణసాధనమంత్రః. ౫౩౦
- ఋద్రజాలమంత్ర. ౫౩౧
- యక్షీమస్త్రైషు సున్దరీమంత్ర, యక్షీమస్త్రైషు మనోహరా- ౫౩౩
- మంత్ర, యక్షీమస్త్రైషు కనకవతీమంత్రః, యక్షీమస్త్రైషు కామే- ౫౩౩
- శ్వరీ మంత్రః: ౫౩౩
- యక్షీమస్త్రైషు రత్నిప్రియాచమంత్రః, యక్షీమస్త్రైషు పద్మినీ- ౫౩౪
- మంత్రః, యక్షీమస్త్రైషు యామినీమంత్రః: ౫౩౪
- పిశాచమంత్రః: సంహితోపసంహారః. ౫౩౫, ౫౩౬
- శాస్త్రోపదేశాగమప్రకార, సంవతసస్య పాతాలాజ్ఞంబూద్వీ- ౫౩౭
- పాగమనమ్, శాస్త్రుగోపనమ్. ౫౩౭
- తస్త్రైషు పఞ్చరత్నాని, శాస్త్రుశ్రవణఫలమ్. ౫౩౮

శ్రీ రస్తు.

శ్రీవాఙ్మూర్తయై మహాఽపనివది

పాద సంహితాయాం

చతుర్థఃః చయాపాదః

అక్షరములు

ప్రథమోధ్యాయః

బ్రహ్మణా భగవదారాధన విధానప్రశ్నః.

బ్రహ్మణః :—

కర్మణాది ప్రతిష్ఠాంతం కర్మయస్య * ప్రసిద్ధయే ।

తం సమారాధనవిధిం శ్రోతుమిచ్ఛామి సామ్ప్రీతమ్ ॥ ౧

ఆరాధనవిధిః కీర్త్యధికారీ చ కీర్త్యశః ।

భగవంస్తదశేషేణ బ్రూహీ మే భక్తవత్సల ॥ ౨

భగవతా స్వారాధనాధికారి నిరూపణమ్.

శ్రీభగవాన్ :—

శ్రూయతామభిధాన్యమి పృష్టం నిరవశేషః ।

చతుర్ణాం బ్రాహ్మణాదీనాం వణానాం ధ్య కమలాసన ॥ ౩

అధికారోఽనులోమానామపి నాన్యస్య కస్య చిత్ ।

పూజావిధౌ భగవతః పరస్య పరమాత్మనః ॥ ౪

వ్రతిలోమభువాం సూతః ప్రభమస్తత్ర శస్యతే ।

ఏకాయసశ్చాధ్యాయినాం ముఖ్యోఽధికారః.

అద్యమేకాయసం వెదం పద్భ్రీహ్నా ప్రతిపాదకమ్ ॥ ౫

* ప్రసిద్ధయే. ధ్య దీక్షయా క్రమాత్.

తేనైవ సంస్కృతా విప్రా ముఖ్య కల్పాధికారిణః ।

❖ అన్యేషాం బ్రాహ్మణాదీనాం దీక్షయానుకల్పాధికారః ❖

అన్యేషాం బ్రాహ్మణాదీనాం వణాణాం దీక్షయా క్రమాత్ ॥

త్రయాణాం క్షత్రియాదీనా మనులోమభువామపి ।

❖ సూతస్య స్వాధ్యక్షమాత్ర యజనైధికారః ❖

సూతస్య చ విశేషేణ దీక్షా చార్త్విపరానిశమ్ ॥

౭

❖ విప్రాణాం ముఖ్యానుకల్పయోరపి పరాధ్యయజనైధికారః ❖

పరాధ్యయజనం కుయుఃవిప్రా ముఖ్యానుకల్పయోః ।

❖ దీక్షా హీనానా మనధికారః ❖

నైవాధికారిణస్తే చ * దీక్షా సంస్కారవర్జితాః ॥

౮

❖ దీక్షయా అధికారలాభః ❖

యథైవ దీక్షణియెప్త్యా జాయంతే బ్రాహ్మణాదయః ।

తథైవ దీక్షావిధినా జాయమానా యధోదితాః ॥

౯

పూజావిధౌ భగవతః ప్రకల్పనైధికారిణః ।

బ్రహ్మః—

❖ బ్రాహ్మణాదీనాం జన్మకర్మణోనిరూపణప్రశ్నః ❖

భగవత్ బ్రాహ్మణాదీనాం జన్మ కర్మ చ భావుకమ్ ॥ ౧౦

విహితం చ వివాహం చ యచ్చ యావచ్చ యాద్యశమ్ ।

మహ్యం జిజ్ఞాసమానాయ భక్తాయ పరమేశ్వర ॥ ౧౧

తదశేషం యథాతత్వముపదెష్టుం త్వమహాసః ।

❖ భగవతా తన్నిరూపణమ్ ❖

శ్రీభగవాః—

సత్వం రజస్తమశ్చైతి త్రోగుణ్యం కమలాపన ।

౧౨

తన్మయీం తనుమాస్థాయ సపజాహం పురా వ్రజాః |

❖ సత్వప్రధానో వివ్రసగః. ❖

సత్వేఽధికే ముఖే విప్రానసృజం మిధునాత్మకాః | ౧౩

❖ రజః ప్రధానః క్షత్రియసగః. ❖

రజోగుణైఃతిశయితే బాహుభ్యం క్షత్రియాంస్తథా |

❖ గుణసామ్యే వైశ్యసగః. ❖

ఊరుభ్యం గుణసామ్యేతు అసృజం మిధునం విశామ్ | ౧౪

❖ తమగ్రాచుయో శూద్రసగః. ❖

అధిక్యే తమసః పద్యైః శూద్రా మిధునరూపిణః |

❖ వణేషు పూర్వపూర్వశ్చేరియాః. ❖

ఏతే చ వణాశ్చేరియాంసః పూర్వే పూర్వే యథోదితాః || ౧౫

❖ శ్రేయస్త్యైః జన్మకమణోహేతుభావః. ❖

హేతుభ్యం జన్మకమభ్యం శ్రేష్ఠ్యమేషు క్షకల్పితే |

❖ ద్విజానామూశ్రమ చతుష్టయమ్. ❖

త్రయస్తేషు ద్విజాన పూర్వో మాఙ్జీబంధనకమణాః | ౧౬

చత్వార శ్చాశ్రమా బ్రహ్మక సవకవీవ ద్విజన్మనామ్ |

❖ వ్రథమః బ్రహ్మచయోశ్రమః. ❖

ఉపనీయ గురోః సాశ్వేక వ్రతానుష్ఠాన పూర్వకమ్ | ౧౭

వేదాధ్యయనమాదాయత్స శ్రేయాః క్షథమాశ్రమః |

❖ ద్వితీయః గృహస్థాశ్రమః. ❖

భార్యాసజ్జీవాణం స్నాత్వా బ్రహ్మయై తదనన్తరమ్ | ౧౮

తయా చ ధమచరణం ద్వితీయశ్చాశ్రమస్మృతః |

❖ తృతీయః వాసవ్రస్థాశ్రమః. ❖

గత్వా సభాయో విపినం యథోక్తైస్తైవ వత్మకనాః | ౧౯

వనె వన్యఫలాహారో విహితేద్వియ నిగ్రహః |

వసేత్తృతియో విజ్ఞేయశ్చాశ్రమః కమలాపన | ౨౦

❖ తురీయస్సన్నాసాశ్రీమః. ❖

పుత్రే దారాన్వివిక్షివ్య శిఖీ ముణ్డీ త్రిదణ్డనాః ।
 యద్వైకదణ్డనియతో బ్రహ్మధ్యానవరాయణః ॥ ౨౦
 నివృత్తసవకామస్తు వసెత్తుయాశ్రమే ద్విజః ।

❖ క్షత్రియస్య పూవేశశ్రయ ఆశ్రమాః. ❖

క్షత్రియస్యాశ్రమాః పూవేశ సన్నాసాశ్రమవజ్జితాః ॥ ౨౧

❖ విశః ఆద్యా ద్వా. ❖

విహితా విశ ఏకస్య ద్వావన్యౌ న తు వశ్చిమా ।

❖ శూద్రస్య ద్వితీయ ఏకః ❖

ఏక ఏవ చతుశస్య దారసజ్గ్రహణాత్మకః ॥ ౨౩

❖ బ్రాహ్మణస్య షట్కమాణి. ❖

షట్కమాణ బ్రాహ్మణోజ్ఞేయః కమణాధ్యావనాదినా ।
 ఆధ్యావనం చాధ్యయనం యజనం యాజనం తథా ॥ ౨౪
 దానం ప్రతిగ్రహశ్చైతి షట్కమాణ్యగ్రజన్మనః ।

❖ క్షత్రియస్య త్రిణికమాణి. ❖

దానమధ్యయనం యజ్ఞో వృత్తిస్త్రయ్యైవ * భూభుజామ్ ॥ ౨౫

❖ విశామపి త్రిణి శూద్రస్యైకమ్. ❖

విశాం చ సైవ శూద్రస్య శుశూషైకైవ వతనా ।

❖ వివ్రస్య సహజా గుణాః ❖

ఆస్తిక్యమాజావం శౌచం తప శ్చాన్తిదముః కుమా ॥ ౨౬
 జ్ఞానం విజ్ఞానమిత్యైతే వివ్రస్య సహజా గుణాః ।

❖ క్షత్రియస్య సహజా గుణాః. ❖

శౌర్యం తెజో ధృతిదాత్యం యుద్ధే చాప్యవలాయసమ్ ॥ ౨౭

దానమీశ్వరభావశ్చ ఊత్రం కమః స్వభావజమ్ ।

❖ విశస్పహజా గుణాః. ❖

కమణం చైవ వాణిజ్యం గవాం రక్షణమేవ చ ।

౨౮

స్వాభావికం విశాం కమః

❖ శూద్రస్య సహజో గుణః. ❖

శుశ్రూషా సాదజన్మసః ।

❖ చతుర్ణాం వర్ణానాం దారసజ్జిహతారతమ్యమ్. ❖

శుద్రా శూద్రస్య భాయైకా సాచస్వాచ విశస్సృతా ।

౨౯

తే చ స్వాచ క్షీతీశస్య తాశ్చ స్వా చాగ్రిజన్మసః ।

❖ సజాతీయ విజాతీయ ప్రజాస్వరూపమ్ ❖

స్వాసు ప్రజాస్సజాతీయా శ్చాతువర్ణ్యమితిరితమ్ ॥

౩౦

* అపరే జారజాతీ చ కుణ్డగోలకసంజ్ఞితే ।

❖ కుణ్డగోలక నిరూపణమ్. ❖

జారై రుత్పాదితా వర్ణా స్సవర్ణాస్సైవ భీరుషు ॥

౩౧

సభత్యకాసు కుణ్డోసా గోలకో విధవాసుతః ।

❖ కుణ్డగోలక యోరధ్యావనాదిత్రికే అసధికారః. ❖

తయోవిశ్రజయోనెష్టం త్రయమధ్యావనాదికమ్ ॥

౩౨

❖ ప్రసజ్గాదనులోమవిలోమ జాతివృత్తినిరూపణమ్. ❖

❖ తత్రానులోమః. ❖

స్ సవణః క్షత్రియాయాం తు వివ్రేణోఢశ్చికిత్సకః ।

అయువేదమధీయాత మస్త్రవచ్ఛోకనీయసః ॥

౩౩

తత్ర చౌయోణ సమ్భూతో జ్యోతివేదాభిణీవికః ।

జ్యోతివిద్యాం సమభ్యస్య దుకనీయ సమస్త్రకమ్ ॥

౩౪

బ్రాహ్మణాధ్యూఢ వై శ్యాయామమృషత్సల్క్య కృత్సకః ।

చౌయాతుకూలాలః కుమ్భాది నిర్మాణం తస్య జీవికా ॥

౩౫

* తె చ స్వజాతిజాతశ్చ కుణ్డగోలక సంజ్ఞితాః. స్ సవర్ణా క్షత్రియా యతై వివ్రేణోఢాశ్చికిత్సకః. అత్ర అశుద్ధం సమీకార్యమ్. కృత్తమః

మృణ్మయీ ప్రతిమా చాపి కార్యా శాస్త్రోక్తవర్తమానా ।
నాభేయాధ్వకం తు వవసం వృత్తిరస్య విధీయతే ॥ ౩౬

బ్రాహ్మణాధ్యూహశూద్రాయాం జాతఃపారశవస్సృతః ।
అచక్షణం సప్తమూర్త్యాణాం వాద్యవాదనమేవ చ ॥ ౩౭

తస్య వృత్తినికవాదస్తు చౌయీకాన్యస్మృగఘాతుకః ।
ఘట్టబద్ధోచితౌ చోభౌ నృజజ్ఞో కుణ్డగోలకౌ ॥ ౩౮

క్షుత్రియాద్విన్నవై శ్వాయాం గోష్ఠీ * ధన్యోప జీవనః ।
చౌయోణ జాతో మాహిష్యస్తురజ్జమవణిగ్నవెత్ ॥ ౩౯

శూద్రాయాం క్షుత్రియాదుగ్రో విన్నాయాం కరిబద్ధకః ।
చౌయోణ శూలికో జ్ఞేయశూలారోపణవృత్తికః ॥ ౪౦

మణికారశ్శుభకారో వణిజౌ కుణ్డగోలకౌ ।
కరణో విన్నశూద్రాయాం వై శ్వాద్ధ్యూతాదిజీవనః ॥ ౪౧

చౌయీక స్వత్కటజ్జరస్తస్య వృత్తిరేవ కటకీయా ।
మాలవశ్చాశ్వపాలశ్చ శూద్రజావశ్వపౌ సదా ॥ ౪౨

గవాదిపాలకోఽమృష్ట్యామాభీరో బ్రాహ్మణాద్భవెత్ ।
విలోకో వధకృత్ క్షుత్తా విప్రీత్యారశవస్త్రియామ్ ॥ ౪౩

మాహిష్యేణ కరణ్యాం తు రథకారో రథాదికృత్ ।
శిల్పవిత్సవః † శిల్పనామాచార్యః స చ ఉచ్యతే ॥ ౪౪

❖ వ్రాత్యానాం బ్రాహ్మణాదీనాం వృత్తిః ❖

వ్రాత్యానాం బ్రాహ్మణాదీనాం త్రియాణాం వృత్తిరుచ్యతే ।
మారణం మణ్డనం క్షేమం సముద్రతరణం తథా ॥ ౪౫

❖ విలోమనియాటణమ్ ❖

బ్రాహ్మణ్యాం క్షుత్రియాత్సూతో వివాహత్ప్రీతిలోమః ।
సారధ్యం వృత్తిరేతస్య ధర్మాణాం చైవ బోధణమ్ ॥ ౪౬

ఉపవీతోపనయనె ప్రాప్నోత్యైవ సమస్తకమ్ ।
చౌయీక త్తత్రైవ సూతోఽన్యస్సాన్యసంస్కార కారకః ॥ ౪౭

* గోష్ఠీ. † కటకరస్తస్య. ‡ శిల్పీనామ్.

తస్యాం వై దెహకో వై శ్వా ద్వివాహద్వస్త్ర శుద్ధికృత్ ।
 మాగధస్తత్ర చౌయేణ జన్ఘకరిక వృత్తికః ॥ ౮౮
 శూద్రాద్బ్రాహ్మణ యోషాయాం వివాహః చ్చౌర్యతోఽపివా
 చన్డాలో ఝల్లరీకాఙ్గో మలనిహారణాదికృత్ ॥ ౮౯
 ఆయోగవస్త్రువాయో వై శ్వాదూఢ నృపస్త్రియామ్ ।
 తత్రైవ చౌయూ దారణ్యపులిన్దో మృగఘాతుకః ॥ ౯౦
 శూద్రాన్నృపాయాం విన్నాయాం పుల్కసో లాక్షమద్యకృత్ ।
 * వైశ్యేన తత్ర చౌయేణ జృమ్భునృత్తాదివతనః ॥ ౯౧
 వైశ్యాయాం శూద్రవిన్నాయాం తత్యో స్యాత్తక్షణాదికృత్ ।
 సోఽయం కాంస్య స్వర్ణకృత్స్యాత్ త్వష్టా చ భ్రమిజీవనః ॥ ౯౨
 నైల్యకృచ్ఛ స విజ్ఞయో నీలవస్త్రాది చిత్రకృత్ ।
 ధీవపం చ జాతిపాలస్య చ్చౌయా చ్చక్రీతు త్రైలికః ॥ ౯౩
 శూద్రాత్కరణ్యాం వై జాతః కూటకృచ్ఛవదాహకః ।
 బ్రాహ్మణాన్నాపితోఽమ్బ స్థ్యామధో వపనవృత్తికః ॥ ౯౪
 వ్రతిలోమానులోమాభ్యాం వ్రతిలోమానులోమతః ।
 బహవస్సజ్కరా జాతా యథాఽభీరాది జాతయః ॥ ౯౫
 వ్రకృతానువయోగాత్తై వణ్యన్తై న స్వరూపతః ।

ఇతి శ్రీసాక్షురాత్రై మహాకోపనిషది
 సాద్భ సంహితాయాం చయూపాదె
 జాతినీణయో నామ వ్రథమోఽధ్యాయః.

* శూద్రాత్తత్రీ చ. ధీ ఎవజ్ఞాతిః కలాశస్స్యాత్ .

ద్వితీయోఽధ్యాయః.

❖ దీక్షాస్వరూపవర్ణనః. ❖

బ్రహ్మః—

యే దీక్షాయా మధికృతా యే చ తత్ర బహిష్కృతాః |
 తే యథావదశేషేణ కథితాః పురుషోత్తమః | ౧
 దీక్షా స్వరూపవిషయే బుభుత్వా మమ సమ్ప్రీతి |
 విజృమ్భతే తత్స్వరూపముపదెష్టుం త్వమహాశసి | ౨
 ❖ దీక్షావిధి నిరూపణమ్. ❖
 ❖ తత్ర స్థానోపకరణాది. ❖

శ్రీభగవాన్ :—

వ్రతిష్ఠావిధివత్సవణం దీక్షామణ్డవమాదితః |
 కారయిత్వా శుచౌ దేశే తద్వదేవ చతుముఖః | 3
 దేశే చ వశ్చిమె వెద్యాః కుణ్డం తాలత్రయాద్భుషిః |
 కారయిత్వా ద్విజెన్ద్రాది వణానామనుపూవణశః || ౪
 అనుకూలం చతుష్కోణం తాలద్వయమితాస్తరమ్ |
 వృత్తం గొకణణయ్యుగ్మైన విస్తీణణం తదనస్తరమ్ || ౫
 చాపాకారం వితస్తిభ్యాం విస్తారాయామ సమ్మితమ్ |
 త్రికొణమితరతుణ్డం ప్రాదేశద్వయవిస్తృతమ్ || ౬
 ఆయామస్సుక్సిక్సువాదీనా మిదృశో బ్రాహ్మణాదిషు |
 ❖ యజనకాలః. ❖

దశమ్యాం యాగసమ్భారా స్సమ్భార్యాకస్సమిధాదయః || ౭
 ఏకాదశ్యాం తు సాయాహ్నె తిథౌ స్యాదధివాససమ్ |

❖ చక్రాబ్జమణ్డలై కుమ్భన్యాయః. ❖

మణ్డపె యజనె స్థావ్యం ద్వారకుమ్భాది పూవణవత్ || ౮
 ధారణాశోధితతను శ్చక్రాబ్జం వతకయెద్గురుః |
 కుమ్భం చ హేమాదిమయం కరకం చాపి తాదృశమ్ || ౯

గాలితో దకసమ్ముణఃం న్యస్తరిత్స కువణఃకమ్ |
నూత్రవెప్పితసవాఙ్గం స్రశ్చస్తన కరిషక్తుతమ్ || ౧౦

అహతాభ్యాం చ వాసాభ్యాం ఛాదితం దోషవజితమ్ |
అస్త్రైణ శతవారం తు కరకం చాభిమస్త్రయేత్ || ౧౧

అచ్చిన్నధారయా సింహౌ ద్వేదికాం వరితో గురుః |
ప్రాదక్షిణ్యేన కరకం నీత్వా కుమ్భం చ కృష్ణతః || ౧౨

ఐశాన చక్రవద్దస్య భాగే ధాన్యే నివేశయేత్ |
దక్షిణే కలశం వామే కరకం మూలవిద్యయా || ౧౩

కుమ్భే చ హరిమావాహ్య పూజయెచ్చాస్త్రీవత్కానా |
యజెత దేవం చక్రాబ్జమణ్డలై కమలాసన || ౧౪

సాఙ్గం సవరివారం చ యథావిధి యథాక్రమమ్ |
మఖత్వాఽష్టాక్ష రేణాగ్నిం కుణ్డ తం నినివేశయేత్ || ౧౫

❀ చరోశ్చాతువిధ్యమ్. ❀

తత్ర సిద్ధం చరుం కృత్వా చతుర్ధైకం నివేదయేత్ |
మణ్డలస్థాయ హరయే కుమ్భే భాగమథేతమ్ || ౧౬

అగ్నౌ చైకం స్వయాం చైకమువయుజ్జితే దేశికః |
సమిధశ్శతమష్టే చ జహుయా దైశికోత్తమః || ౧౭

ఆజ్యహోమోఽపి తద్వత్స్యాన్మూలమస్త్రైణ మస్త్రీవిత్ |
చరుం సృసూక్తేన తథా పూణాఙ్గముత్పిస్త మన్యతః || ౧౮

❀ శిష్యలక్షణం తత్సంస్కారాశ్చ. ❀

శిష్యం స్నాతం జితక్రోధం మదాద్వైవఙ్గ జితం శుచిమ్ |
❀ అహతక్షౌమవసనం సోత్తరీయమలఙ్కృతమ్ || ౧౯

ఆహూయ వాసనా బహ్వ గురునాత్రై స్వవిద్యయా |
ఆత్మనో దక్షిణే పాశ్వేణ నివేశ్య ప్రాఙ్ముఖం యథా || ౨౦

తేన దభైశ్చ సంస్కృప్తః పుణ్డరీకాక్షునిద్యయా |
ద్వాదశాహుతిమాజ్యేన జహుయాచ్ఛరుణా తథా || ౨౧

* దధతిం త్షౌమివసనమ్.

సమిత్పుష్పతిలై శ్చాపి తతః ప్రసృతిముద్రయా ।
 త్రిమూఁఘ్నిఁ శిష్యమాలభ్య ప్రాదక్షిణ్యేన దేశికః ॥ ౨౨

అష్టాక్షరణ మస్త్రైణ తతో భస్మ * సమిద్భవమ్ ।
 పాణ్డారం మూఘ్నిఁ శిష్యస్య వినివేశ్యోఘ్నఁ పుణ్డోకమ్ ॥ ౨౩

అస్త్రీమస్త్రైణ బద్ధీయాత్సుత్రం వ్రతీసరం కరె ।
 పీత్వా శిష్యః వఙ్చుగవ్యం వ్రణవేన చరుం తతః ॥ ౨౪

భుజ్జీత కాశుశుద్ధ్యఘ్నం దంతాఁ కాపైన ధావయేత్ ।

❖ దస్తకాష్టాగ్ర నిమిత్తపరీక్షా. ❖

దస్తకాష్టం చ భూభాగే నిసాత్యాగ్రం విలోకయేత్ ॥ ౨౫
 నైఋతే మారుతే యామ్యే యద్యగ్రమశుభం భవేత్ ।

శుభమవ్యత్ర దిగ్భాగే కాష్టాగ్రే పతితే భవేత్ ॥ ౨౬
 అశుభం శాన్తిహోమేన శామ్యేచ్ఛుభకరశ్చసః ।

నారసింహేన మస్త్రైణ త్తైరఙ్జోత్తరం శతమ్ ॥ ౨౭
 హోమః కార్యస్తతశ్శిష్యమాచాస్తం దేవసన్నిధౌ ।

కరె గృహీత్వా దేవేశం వ్రణమ్య గురురాత్మవాఁ ॥ ౨౮
 విజ్ఞాపయేదిమాం గాథాముచ్ఛాయఁ కషలాసన ।

❖ గురుణా భగవతే శిష్యసమర్పణమ్. ❖

సంసారపాశబద్ధానాం ఐశూనాం పాశమోక్షణే ॥ ౨౯
 త్వమేవ శరణం దేవ గణిరన్యాయా న విద్యతే ।

పాశమోక్షణహేతుయఁ స్త్యత్సమారాధనాత్మకః ॥ ౩౦
 తెనెమాఁజన్మపాశేన పాశితాఁ పశుజన్మనః ।

విపాశయాదిదేవేశ తదనుజ్ఞాతుమహాఁసి ॥ ౩౧
 ఇతి విజ్ఞాప్య శిష్యం తం మాయాసూత్రైణవెష్టయేత్ ।

❖ మాయాసూత్ర స్వరూపమ్. ❖

శుక్లం రక్తం చ కృష్ణం చ త్రివణఁ త్రిగుణీకృతమ్ ॥ ౩౨

నూత్రం పునశ్చక్రిగుణం కృత్వా సూత్రేణ తాదృశా ।

❀ మాయాసూత్రేణ శిష్య కా యవెష్టనమ్. ❀
 శిఖాం వ్రక్రమ్య పాదాంతం వజ్జువింశతి సఖ్యయా ॥ 33

వెష్టయెన్నూలమస్త్రేణ కా యం శిష్యస్య సవఃతః ।
 జుహుయాతేన మస్త్రేణ శిష్యం సంస్పృశ్య దేశికః ॥ 3౪
 సపిఃషాష్టోత్తరశతం వారాః పూణాః హుతిం తతః ।

❀ స్వస్నాథఃంహోమః. ❀

స్వస్నాధివతిమస్త్రేణ సపిఃషాష్టోత్తరం శతమ్ ॥ 3౫
 స్వస్న దశఃసనిద్ధ్యథఃం జుహుయాద్దేశికోత్తమః ।
 మాషోదనెన భూతేభ్యో బలిం దద్యాత్సమాహితః ॥ 3౬

❀ మాయాసూత్రమోక్షణమ్. ❀

విముక్తనైత్రబద్ధస్య శిష్యస్య తనుబద్ధనమ్ ।
 మాయాసూత్రం సమాదాయ శరావె న్యస్య నిక్షిపెత్ ॥ 3౭
 కుమ్భుచాశ్వేః శరావెణ పిథాయాన్యెన దేశికః ।

❀ శిష్యస్వాపనమ్. ❀

దభాఃవాస్తీయః తత్తల్ప శిష్యస్వాపనమాచరెత్ ॥ 3౮
 మణ్డలస్థం చ కుమ్భస్థం దెపం నోద్వాస యెత్తదా ।

❀ శుభస్వప్నై దీక్షోనుజ్ఞా. ❀

తతః వ్రభాతె శిష్యస్య శుభం చెత్స్వప్న దశఃనమ్ ॥ 3౯

❀ అశుభస్వప్నై శాన్తిహోమః. ❀

దీక్షేత నోచెదశుభం శాన్తిహోమం సమాచరెత్ ।

❀ దీక్షోవిధిః. ❀

స్నాత్వా శిష్యేణ సహితః వ్రచిశ్చేద్యాగమణ్డకమ్ ॥ ౪౦
 ధ్వజతోరణ కుమ్భుదిపూజా పూజఃవదివ్యతె ।

చతుర్విధం నివేద్యాన్నం నమస్కృత్య కృదక్షిణమ్ ॥ ౪౧
 శిష్యం తు పూజఃవన్నైత్రై బధ్వా నూతనవాససా ।

నివేశ్య పూజఃవత్పాశ్వేః జుహుయాత్సమిధాదిభిః ॥ ౪౨

ప్రత్యేకమష్టోత్తరశతం మూలమస్త్రేణ దేశికః |
 మాయాసూత్రం తతశ్చిత్వా సంహారక్రమ మాస్థితః || ౪౩
 తత్వాన్యాదిశ్య జహుయూత్ప్రకృత్యస్తాని దేశికః |
 ప్రత్యేకమష్టోత్తరశత మష్టకృత్వోద్ధవా గురుః || ౪౪
 * హృత్పద్మై వరమం జ్యోతి ధ్యాత్వా వరమపూరుషమ్ |
 తస్మిన్ జీవం చ శిష్యస్య సంహారేన్మస్త్రీవిత్తమః || ౪౫
 శోషణాదీని దేహస్య శిష్యసమ్మన్వినస్తథా |
 కృత్వా తత్ర స్మరేదణ్డం తతస్స్వ హృదయామ్బుజాత్ || ౪౬
 సజ్జామయ్యి ఛైవజీవం ప్రకృత్యాది క్రమాత్సృజేత్ |
 సగఃకాలే చ జహుయాత్తత్వాని క్రమ స్త మాస్థితః || ౪౭
 స్పృష్ట్యా స్థూలశరీరాస్త మణ్డభేదం విచిన్తయేత్ |
 తన్నధ్యై పురుషం ధ్యాత్వా జాతమాత్మాన మాత్మనా || ౪౮
 ప్రోక్షయేన్ములమస్త్రేణ నెత్రబద్ధం చ మోచయేత్ |
 శిష్యస్తు పరిధాయాస్యద్వాఃసాదా ప్రిసాద్య చ || ౪౯
 ఆచమ్య వాపసాన్యన బద్ధనెత్రోఽన్వికె గురోః |
 ఆసీత ప్రాజ్ఞుఖస్తస్మిన్ † శోధయేచ్ఛ షడధ్వనా || ౫౦

❖ అధ్యవట్కమ్. ❖

కలాధ్వో చ వదాధ్వో చ భవనాధ్వో తథైవ చ |
 మస్త్రాధ్వో మస్త్రవణాధ్వో షడధ్వోనః ప్రకీర్తితాః || ౫౧

❖ పూర్వవిధిశేషః. ❖

పూర్వమాజ్యహుతిం హుత్వా మహావ్యాహృతివిద్యయా |
 హుతశేషేణ శిష్యస్య సాదా స్పృష్ట్యా తతస్తిలైః || ౫౨
 హుత్వా నాభిం నమాలభ్య తతో హుత్వా కుశేకయైః |
 స్పృష్ట్యా చ హృదయం హుత్వా చరుణామూఢాని స్పృశేత్ ||
 అష్టోత్తరశతం హోమఃప్రత్యేకం మూలవిద్యయా |
 హోమాస్తై చ గురుశిష్యం గృహీత్వా దక్షిణైకరైః || ౫౪

* వ్యహృత్పద్మై వరంజ్యోతిః. స్త మాశీతః. † నిజె గురౌ.
 † చ్ఛాదయేత్. ‡ ఆత్రీ తత్వాధ్వనః నామనిదేశః అభ్యావ్యాః

నీత్వా ప్రదక్షిణం కుమ్భం మణ్డలం చ యదోదితమ్ |

ద్వారే తిష్ఠంశ్చతుర్ణాణాం తు ద్వారాణాం కమలాపన || ౧౧

మణిముక్తాప్రవాలైవాః * పుష్పైవాః కెవలై గుఱరుః |

అఙ్జలిం పూరయెదన్తై తతస్తస్య వికస్వరైః || ౧౬

❖ దీక్షితస్య నామనిదేశః. ❖

పుష్పాది వికరైత్తస్మిన్ మణ్డలై గురుచోదితః |

యస్మిన్ వతతి భూభాగే పుష్పాణాముత్కరస్వయమ్ || ౧౭

తద్భాగాధిపమూర్తీనాం నామాన్యస్య వినిదికశైత్ |

శిష్యస్య కశవాదిని వదం భాగవతైతి చ || ౧౮

నామ్నామన్తే ప్రయోక్తవ్యం యద్వా భట్టారకైతిచ |

బ్రాహ్మణశ్చేత్ క్షత్రియస్య దేవాన్తం నామ నిదికశైత్ || ౧౯

వైశ్యస్య స్థిరాలశబ్దాన్తం దాసాన్తం పాదజన్మనః |

తతో విముచ్య దృగ్భవం దశేయోచ్చక్రమణ్డలమ్ || ౬౦

శిష్యేణ సహితో వెద్యాం ధ్యాయెన్నారాయణం గురుః |

❖ మన్త్రోపదేశః. ❖

ధ్యాత్వా చ దక్షిణై కణైశ్శిష్యస్య ప్రణవాన్వితమ్ || ౬౧

మన్త్రం దద్వాదృశిచ్ఛస్తో దైవతం చాఙ్గమైవ చ |

ద్వాదశాక్షరమాదా తు వశ్చాదష్టాక్షరాత్మకమ్ || ౬౨

మూర్తిమన్త్రాంశ్చ తదను సమద్యాక్య యథావిధి |

❖ స్త్రీశూద్రాణాం మన్త్రోపదేశే విశేషః. ❖

కెవలం వైష్ణవం నామ సమగ్ర ప్రణవవజ్జితమ్ || ౬౩

హుం ఫణాదిపషట్ స్వాహావజ్జితం కశవాదికమ్ |

అధ్యాక్యం స్త్రీషు శూద్రైశ్చ తద్వదేవానులోమజై || ౬౪

❖ సావిత్రివగ్రవా యోగ్యానాం విక్రవన్నస్త్రీ శ్రీవణమ్. ❖

సావిత్రిం యెఽనుతిష్ఠన్తి తెషాం విక్రవదివ్యతై |

❖ శిష్యేణ కుమ్భమణ్డలస్థదేవతాచణనమ్. ❖

కుమ్భస్థం మణ్డలస్థం చ హరిం శిష్య స్సమచణయేత్ || ౬౫

* కెవలై గుఱరు రాత్మివాః. స్థిరాలశబ్దాన్తమ్.

❖ గురుణా శిష్యనియమోవదేశాయ సంవిధానమ్. ❖

ఆరాధ్య హరిముతాయ తస్మత్క ప్రాజ్ఞలస్తథా ।

మూర్ధ్ని శిష్యస్య స గురు * హస్తై ధ్యాత్వాబ్జమణ్డలమ్ ॥౬౬

హస్తం న్యసే ద్విష్ణుహస్తై తతశ్శిష్యస్య దేశికః ।

‡ ఆచారాన్నియమాణ సర్వాణాం బోధయెదగ్నిసన్నిధౌ ॥ ౬౭

❖ శిష్యానుష్ఠేయా బాహ్యనియమాః. ❖

మన్త్యైః పఠస్య నాఖ్యేయో నాక్షుసూత్రం ప్రదశయెత్ ।

న చ ముద్రాం నాపి సిద్ధిం మన్తస్య కథయెత్ ¶ స్వయమ్ ॥౬౮

ఆచార్యుణామ న వదే † నియోగాన్నాస్య లజ్ఘయెత్ ।

శయనాదీంశ్చ న గురోరాక్రమెన్న చ లజ్ఘయెత్ ॥ ౬౯

న గురుం దూషయెద్వాచా నాచరెత్తస్య విప్రీయమ్ ।

గురువద్గురుదారేషు వర్జితవ్యమసన్నిధౌ ॥ ౭౦

ఆచార్యమచ్యుతం శాస్త్రం త్రయం సమ్మానయెత్సదా ।

❖ నాస్తికాది సహవాస నిషేధః. ❖

నాస్తికాణిన్నమయాదా దేవబ్రాహ్మణదూషకాః ॥ ౭౧

న పృశ్నేన్నైవ తైస్సాధాం సంవసెద్గుడకాశాస్వపి ।

❖ గురుదేవాదిసన్నిధౌ వృత్తిః. ❖

ప్రసారయెన్నైవ పాదౌ గురుదేవాగ్నిసన్నిధౌ ॥ ౭౨

❖ నియమవిశేషాః. ❖

వెదితవ్యం జగత్సర్వం వాసుదేవమయం సదా ।

అనచయిత్వా దేవేశం నాత్మపోషణ మాచరెత్ ॥ ౭౩

జవస్తోత్రప్రణామాదీ సన్ధ్యాకాల సమాచరెత్ ।

భగవద్ధ్యానతత్కముః † కీర్తనెషు సదా రమెత్ ॥ ౭౪

వైష్ణవం చ యతిం చైవ దృష్ట్వా తం ప్రణమెత్ క్షితౌ ।

పుత్రదారగృహక్షేత్ర పశ్వాది ధనమాత్మనః ॥ ౭౫

వ్యపదేశ్యమశేషేణ నామ్నా భగవతో భవెత్ ।

సమస్యవేషు భూతేషు కామక్రోధౌ వివజయెత్ ॥ ౭౬

* స్తతః. ‡ ఆచారం నియమాణ. ¶ స్వరమ్. † నియోగమ్.
† చాచ్ఛయెత్

శనైశ్చనై రిద్ధియాణి విషయభ్యో నివారయేత్ |

సంసారవిముఖై స్సాధకం శాస్త్రాభ్యాసం సమాచరేత్ || 22

శ్రౌతస్తాతాకమాణి సదా నెవత నతరత్ |

స్వసూత్రోక్తేన విధినా నిషేకాదిక్రియా భవేత్ | 2౩

కురూత్సర్వాణి కమాణి భగవద్ధ్యాసతత్పరః |

గుహ్యం నామ చ గోత్రం చ ప్రాకృతం నాన్యదివ్యతే || 2౪

ఆసీనో వా శయానో వా గచ్ఛన్ భుజ్జాన ఎవ వా |

సక్షీతకయేత్ స్మరేద్వాపి వాసుడేవం సనాతనమ్ || ౨౫

❖ శాన్తిహోమా నై అగ్నికుమ్భాదీనాముద్వాసః. ❖

ఎవం సమ్పాద్య నిఋమాణ శాన్తిహోమం సమాచరేత్ |

పూణాహుత్యస్తమఖిలం హుత్వాచాగ్నిం విసజ్జయేత్ | ౨౬

మణ్డలస్థం చ కుమ్భస్థం దేవముద్వాస్య దేశికః |

❖ శిష్యస్య ఆశీర్వాదః. ❖

వధకయే దాశిషా శిష్యం

❖ గురుదక్షిణాః. ❖

శిష్యశ్చగురవే తదా ||

౨౭

గాం చ భూమిం హిరణ్యం చ భూషణం యానమెవ చ |

దాసీదాసాది వితరేదాత్సవిత్రానుసారతః ||

౨8

❖ బ్రాహ్మణభోజనమ్. ❖

బ్రాహ్మణాణాం భోజయేద్దత్వా విత్తం విత్తైషు నిస్పృహః |

తదహ శ్శేషమాసీత తత్రైవ హుతశ్చేషభుక్ ||

౨౯

❖ గురవన్జ్ఞయా శిష్యస్య స్వగృహప్రవేశః. ❖

అస్తం గతే దిసకరే సర్వాలజ్కారసంయుతః |

గురుణానుమతో గౌహం ప్రవిశేద్భస్మభిస్సహ ||

౩౦

అనెన విధినా యస్తు దీక్షిత శ్చక్రిమణ్డలై |

బ్రాహ్మణో వెవవిద్విద్వాక్ స సర్వాశ్రమిణాం వరః ||

౩౧

❀ దీక్షితవ్య నామధేయాని ❀

ఉచ్యతే నామభిశ్చైతై నాఁఖ్యైః ప్రాకృతో యథా ।

సూరిస్తుహృద్భాగవత సాత్వతః పశ్చికాలవీత్ ॥ ౮౭

ఏకాన్తికస్తన్మయశ్చ పాశ్చరాత్రిక ఇత్యపి ।

ఏవమాదిభిరాఖ్యాభి రాఖ్యైః కమలాపన ॥ ౮౮

❀ అష్టా విధయః. ❀

పమయోఽగ్రే సదాచార స్సవిధ్యాయో ద్రవ్యసజ్జిహః ।

శుద్ధియాఁగస్మన్మృతిధ్యాన మిత్యేవం విధిరష్టధా ॥ ౮౯

❀ భాగవతశబ్దనిరుక్తిః. ❀

విధినానన యస్తిష్ఠై త్స భాగవత ఉచ్యతే ।

ఏవం న కురుతే యస్తు సవఁభూతేషు పాపకృత్ ॥ ౯౦

కమఁణా మనసా వాచా స తు భాగవతస్మృతః ।

జ్ఞానాది గుణసజ్ఘాతో భగో యత్ర స ఉచ్యతే ॥ ౯౧

భగవద్భక్తిరస్యేతి స భాగవత ఉచ్యతే ।

ఇతి శ్రీపాశ్చరాత్రే మహోపనిషది పాద్య పంహితాయాం

చయాఁపాదె దీక్షావిధినాఁమ ద్వితీయోఽధ్యాయః.

తృతీయోఽధ్యాయః.

అక్షరము

❖ భగవదారాధనవిధిః. ❖

శ్రీభగవాన్ :—

శ్రూయతామభిధాస్యామి బ్రహ్మన్నారాధనం హరేః |
యోన విజ్ఞోగవదం మత్యక్షాసాప్నోత్త్యమరదులకభమ్ | ౧

❖ స్నానభేదాః. ❖

స్నాన మూలాః క్రియాస్సవాః స్నానం చ ఒపబధా శ్రుతమ్ |
వారుణం దివ్యమగ్నైయం వాయవ్యం వాకివం తథా || ౨

మాస్త్రం మానసమిత్యైవం స్నానం సప్తవిధం స్మృతమ్ |
నిరీక్ష్య చాత్మనశ్శక్తిం సమయం దేశమేవ చ || 3

ఏతేష్యేకతరం కుయూత్సమారాధనతిత్పరః |

❖ వారుణాదిస్నానస్వరూపమ్. ❖

అవగాహన మప్స్వస్త వాకరుణంస్నానమివ్యతే || ౪
సహతపెన వషేణ స్నానం దివ్యమనస్తరమ్ |

సమిధాం దీపితానాం చ గోమయస్య హుతస్య చ || ౫
సితేన భస్మనాఽశ్లేషు లలాటాడిషు చ క్రమాత్ |

యదూర్ధ్వఃపుణ్డ్రీకరణం మన్రోచ్చారణపూర్వకమ్ || ౬
తదాగ్నైయం భవేత్ స్నానం శోధనం కరమం స్మృతమ్ |

గచ్ఛత్సు గోషు * వాదోత్తై రజోభిభూకమిసమ్భవైః || ౭
స్పృశకనం వపుషస్నానం వాయవ్యం తదుదాహృతమ్ |

ప్రశస్తై పవతాగ్రాదౌ జాతయా శ్వేతమృత్స్నయా |
ఉచ్చాయక కేశవాదీని నామాన్యశ్చ యథాక్రమమ్ |

లలాటాదౌ యద్విధాన మూర్ధ్వఃపుణ్డ్రీస్య తద్భవేత్ || ౮

* వాతోత్తై.

* పాథిశవం స్నానమబ్జైమన్వైవికప్రకరెతైః |

అమౌభిః ప్రోక్షణం బ్రహ్మం స్తన్నాస్త్రం స్నానమిష్యతే || ౧౦

❖ మానసస్నానమ్ ❖

త్రిరాచమ్యైహతం వాసన పరిదాయ సుఖాసనః |

ప్రాణానా యమ్య మాం ధ్యాయే ద్ధృదయామ్భోరుహే స్థితమ్ ||

ధ్యానెనానెన నిర్ఘాతకల్పఘో జాయతే పుమాన్ |

స్నానం మానసమేతత్స్యత్ స్నాతశ్చ హరిమచక్షయత్ || ౧౧

ఆజాను పాదా ప్రక్షౌల్య హస్తా చామణిబద్ధనాత్ |

ఆచమ్య చ ద్వారపాశ్చక్షం గత్వాజ్జన్యాసపూర్వకమ్ || ౧౩

❖ భగవన్సన్నిరక వాటోద్ధాటనమ్ ❖

తాలత్రయం చ హస్తాభ్యాం కృత్వాఽభివలజం స్థితః |

† కవాట ముద్ధాట్య తతో వాయుమన్వైణ స్థి మస్త్రీవిత్ || ౧౪

సామ్నా దెవప్రతేనాస్తనః ప్రచిశ్చేద్యక్షిణాఘ్రిణా |

ప్రణమెచ్చిరసా దెవం పుణ్డరీకాక్ష విద్యయా || ౧౫

ఆరోపితేషు దీపేషు మాత్య చాపి నిరాసితే |

వెద్యాం సాత్రేషు బిమ్బేషు శోధితేషు యథాతథమ్ || ౧౬

ద్వారపూజాముఖే సర్వ పరివారసమచక్షనె |

కృతే శిష్యేణ వాఽన్యైన పరిచారపరేణ వా || ౧౭

❖ పూజకపరికమాన్. ❖

పూజకోఽలఙ్కృతస్సగ్నీ శుక్లామ్బరధర శ్శుచిః |

శుక్లోపవీతో త్తరీయశ్చన్దనాద్యనులపనః || ౧౮

* అత్ర “ఉభ్యైపుణ్డ్రం మృదా ధార్యం సాస్తరాలం త్రియం-
జ్గులమ్ | లక్ష్యైసాధకం సుఖాసీనో రమైహం తత్ర నివృత్తః ||”
ఇతి పద్యం క్వచిద్దృశ్యతే.

† “ఘట్టాయాశ్చాలసం కుయూత్క వాటోద్ధాటనాదిషు” ఇద
మధకం క్వచిదధిక మస్తి. స్థి పద్యజః. “పరివారాసనభ్యచ్యక
తథైవాగ్నిసమీడనమ్ | భోగైరకృత్వా దెవస్య పూజాస్యాన్నిష్ప్ర
యోజనా | తన్నాద్యధోక్తమాగ్నేణ పూజనం స్థానవృద్ధిదమ్ |”
ఇతి క్వచి దధికం దృశ్యతే.

* చందనశ్వేతమృతాన్నమ్బు కల్పితా గ్రోధ్యక్షపుణ్డ్రాకః ।

† ఆరభ్య నాసికామూలం లలాటాస్తం లిఖేత్కృమాత్ ॥ ౧౯

❖ ఆత్మశుద్ధిః ❖

దెవపాశ్వేం సమాసాద్యం పాశ్వేం ఓ సవ్యేతరె స్వయమ్ ।

❖ ఆసీనో విష్టరె శుద్ధె బ్రుహ్మదా స్వస్తికాసనె ॥ ౨౦

బధ్వా వద్దాసనం వాపి తూయః ఘోషె ప్రవణికతె ।

తిరస్కరిణ్యా చ ద్వారె నిశ్చందం చ్చాదితె తతః ॥ ౨౧

అస్తమస్త్రైణ కకుభో ఒధ్వా ధూమధ్వజం బహిః ।

ప్రాకారవత్ స్థితం ధ్యాయెత్తైజో మస్త్రైణ మస్త్రైః ॥ ౨౨

చక్రముద్రాం చ ఖే న్యస్య చక్రమస్త్రైణ సాధకః ।

గోపయన్నితమాత్మానం ప్రాణయా మైస్త్రీభిః క్రమాత్ ॥ ౨౩

యుక్తః కృత్వా యోగముద్రాం నాభికన్దై స్థితం పునః ।

వెద్యాకారం వాయుబీజం ధ్యాయత్వా తజ్జనె వాయునా ॥ ౨౪

ధూమ్రేణ దెహపాచ్ఛానం శోషయిత్వా నిరన్వయమ్ ।

త్రికోణమగ్నిబీజం చ రక్తవణం హృదమ్బుజె ॥ ౨౫

ధ్యాయత్వా తదుత్థసప్తాచికశ్చిఖాభిః కల్మషం దహేత్ ।

మాహేస్త్రీ బీజం విన్యస్య పీతాభం చతురశ్రకమ్ ॥ ౨౬

కణ్ఠే సహస్రశేనెన స్తమ్బయెదగ్నిముత్థితమ్ ।

వాయునా కుమ్భకెనైవ వృత్తం స్ఫటికపన్నిభమ్ ॥ ౨౭

విన్యస్య వారుణం బీజం మూర్ధ్ని తజ్జామృతామ్బుసా ।

తౌలయెత్సవతో దెహమాపాదతలమస్తకమ్ ॥ ౨౮

వృథివ్యాదీని తత్వాని సమాధికరయా ధియా ।

పరమాత్మని సంహృత్య ప్రలయక్రమమాస్థితః ॥ ౨౯

వృథివీం పఞ్చగుణకాం పీతాభం చతురశ్రకామ్ ।

ఘ్రీణోపస్థే న్ద్రియయుతాం తన్నాత్రాలక్షణె తతః ॥ ౩౦

* శ్వేతమృతాన్నమ్బుకల్పితా ధారయెదూధ్వక్షపుణ్డ్రాకమ్. ఇదమధకం చందనత్య ధక్షానె క్వచిద్వృశ్యతె. † ఇదమధకం క్వచిన్నాస్తి. ఓ సవ్యోత్తరె. ❖ ఆసీతె.

గన్ధే సంహృత్య యోగేన * గగనన విచక్షణః |

రసనా పాన్యిద్ద్రియాభ్యాం సహావశ్చ + చతుగుణాః || 3౦

అధఃచంద్రాకృతి గా శ్వేతాస్తన్నాత్రాలక్షణే రసే |

గన్ధం చ తన్నాత్రాత్మాసం తతోగ్నిం త్య్రీశ్రేపాటలమ్ || 3౧

త్రీగుణం దృష్టిచరిణస్రోతోభ్యాం సుసమాహితః |

తన్నాత్రాలక్షణే రూపే రసం తన్నాత్రియా సహ || 3౩

పంహ రెద్ద్విగుణం వాయుం స్పృశేతన్నాత్రలక్షణే |

ధూమ్రం వృత్తం తత్కరాభ్యాం రూపం తన్నాత్రయా సహ || 3౪

స్వ వాయునా సంహరే ద్యోగీ ఖం చ శబ్దగుణం పునః |

తన్నాత్రాలక్షణే శబ్దే నీలాత్పలదలక్షణమ్ || 3౫

స్పృశేం చ తన్నాత్రాత్మాసం శ్రుతివాక్సహితం తతః |

సంహృత్య శబ్దతన్నాత్రాం స్వానై స్వాస్తమహాఙ్కూతౌ || 3౬

అహాఙ్కూటిం బుద్ధితత్వై బుద్ధిం చ ప్రకృతౌ పునః |

జీవే చ ప్రకృతిం జీవం వాసనావివశం తతః || 3౭

సుసూక్ష్మం నాభిచక్రే స్వే భాస్కరాభమవస్థితమ్ |

సుమన్నయా నాడికయా వద్మసూత్రసుసూక్ష్మయా || 3౮

ఉవయాః రోహయద్దేహే కుమ్భకేన నభస్వతా |

భిత్వా చ బ్రహ్మణో రస్థిం బహిదేహాహద్వివిగతమ్ || 3౯

ప్రవిశ్య భాస్కరన్యాపి మణ్డలాన్నిగతం బహిః |

అశరీరం తథా జీవం పరస్మిన్ బ్రహ్మణి ధృవే || ౪౦

స్థితం ధ్యాయేత్ స్థితం తత్ర స్వదేహం యోనిజం దహేత్ |

స్వస్థై శిఖిబీజేన పాదాగ్రై జ్వలనం న్విషా || ౪౧

పాదాదిమూర్ధఃపయఃస్థం దగ్ధే దేహే నిజే తతః |

నివృత్తిబీజం ఖే ధ్యాయే త్పుణఃచంద్రాయుతోపమమ్ || ౪౨

తదుత్థసీయూషనిధౌ జాతే పాణ్డర ప్పజ్జజే |

స్మరేజ్జీవం సముత్పన్నం సకాశద్భృచ్ఛాణస్తదా || ౪౩

* గహనన + సహావశ్చాచ్చతు గా శ్వేతా స్వ యుజ్జానః.

జీవాత్ప్రీధానం తన్నాచ్చ బుద్ధిం బుద్ధేరహబ్జృతిమ్ |
తతో మనస్తత్శబ్దం తన్నాత్రాం ఖం తతస్సహ || ౪౪

వాక్చుత్తిభ్యాం శబ్దగుణం తన్నాత్రాం స్పృశకలక్షణమ్ |
వాయుం స్పృశకగుణం సాధకం త్వచా హస్తేన చ స్మరత్ || ౪౫

* తన్నాత్రాం స్పృశకరూపాం తాం తతోగ్నిం సహ చక్షుషా |
పద్భ్యాం రూపగుణం † రూపతన్నాత్రాం చ రషం ఏ తతః || ౪౬

ఆపో రసగుణాన పాయురసనాభ్యాం సహజ్జజ |
గన్ధం చ తన్నాత్రాత్తాసం సహగన్ధగుణాం భవమ్ || ౪౭

సముత్పన్నం స్మరెద్విద్వాన్ ఘోణోఽస్థయుతం తథా |
ఇత్థం శరీరమాత్మీయం పృష్టం మహ్యదిభూతజమ్ || ౪౮

విచిన్త్య కజ్జజం బుధ్యా వ్రబుద్ధం తద్వినిస్పృతైః |
శాతకుమ్భమయైగకుమ్భైగ పూణైః రమృతవారిభిః || ౪౯

న్నాపితం శుద్ధమనఘం చిన్తయిత్వా నిజం వపుః |
ఆరాధనై హరే యోగ్యం షరస్య పరమాత్మనః || ౫౦

❖ మన్తాన్యసవిధిః. ❖

ధ్యాయన్నప్రాక్షరం మన్తం ద్వాదశాక్షరమేవ వా |
సృష్టిస్థితిలయన్యాసై హాస్తన్యాస పురస్కరమ్ || ౫౧

స్యస్యేదజ్ఞేషు మూర్ధాఽది పాదాన్తేషు యథా తథమ్ |

❖ ప్రణవన్యాసః. ❖

తలం పృష్ఠం చ కుయో శ్శోభయిత్వాస్త్రవిద్యయా || ౫౨
ఙ్గులీనాం చ సర్వాసాం కవకస్వాద్యస్తవకీఃషు |

ఇన్ద్రతే వ్రణవన్యాసో మధ్యమేషు చ కవకసు || ౫౩

❖ ఆహ్వాక్షరస్య సృష్టిలయస్థితీనాం న్యాసః. ❖

◆ మన్తాక్షిగాణి విన్ద్యస్యే న్నాస్యస ఏష సనాతనః |
కవకదక్షిణ తిజకన్యాసో ప్రక్రమ్యాఙ్గులికవకసు || ౫౪

* తన్నాత్రాం చ స్పృశకనామ్నిమ్ తతశ్చ స్పృశకతన్నాత్రామ్.
తన్నాత్రాం చ తతోరూపామ్. ఇతి చ చారాన్తరమ్. † తన్నాత్తన్నా-
త్రామ్. ఏ పునః. ◆ మన్తాక్షరాణాం విన్యాసో. † ప్రక్రమ్యాఙ్గుల్లికవకమ్.

దక్షిణతరతజన్యాగ పవాన్తం సాధకోత్తమః |
సృష్టిన్యాసమిమం కుర్యా * ద్వ్యత్యాసెన తు సంహృతో | ౧౧

వ్రకృమ్య తజన్వపవన్ కనిష్ఠాపవన్ విశ్రమః |
స్థితావష్టాక్షరస్యైష మస్త్రీస్య న్యాస ఈరితః || ౧౬

* ద్వాదశాక్షరమస్త్రీస్య సృష్టిలయస్థితీనాం న్యాసః *
ద్వాదశాక్షర మస్త్రీస్య న్యాసస్సమ్ప్రీతి కథ్యతే |

న్యాసస్తల మధ్యమయా తజన్యాఽఙ్గుష్ఠపవన్ణి || ౧౮
కృత్వావృదక్షిణం పవన్స్వఙ్గుష్ఠైః తరైః తు |

సవ్యే తల తు విశ్రాంతి స్సృష్టావపరథా లయే || ౧౯
తలయోః ప్రక్రమస్థానె దక్షిణతరయోద్వయోః |

కనిష్ఠయోశ్చ శ్రాంతిగ్న పవన్ణో రుభయోరపి || ౧౯
ద్వాదశాక్షర మస్త్రీస్య న్యాసోఽయం కమలాసన |

* అష్టాక్షర స్థానాని. *

హృదయాదీని చాక్షాని ధ్యాత్వాఽఙ్గుష్ఠాది పఞ్చమి || ౬౦
న్యస్యెన్నఖముఖై నైతై తల సవ్యే గదా ధరా |

సవ్యేతరే ఘర్షచక్రే న్యస్యే న్యాయోగ కరద్వయే || ౬౧
ఈరితస్తలయోమన్త్రం ధ్యాత్వా తేజోభిరు జ్వలమ్ |

తాభ్యాం మూఢాన్ దిపదాన్తం దేహౌ న్యస్యే స్త్రీ త్సమాహితః ||
వ్యావకం కఙ్కుకం యద్వా ? మస్త్రీమక్షరశస్తతః |

మూర్ధ్ని నైతై ముఖై చిత్తై నాభ్యాం గుహ్యో చ జానుని || ౬౩
చరణౌ క్రమశస్సృష్టౌ న్యాసో మస్త్రీస్య ఇష్యతే |

విపరీతక్రమోజ్జయ స్సంహృతో పాలనై పునః || ౬౪
నాభ్యాది హృదయానైషు న్యాసోజ్జమ బ్రహ్మీతితః |

అష్టాక్షరస్య మస్త్రీస్య స్థానాన్యతాని తాని చ || ౬౫
* ద్వాదశాక్షర స్థానాని. *

శిరసగ్న బశ్చిమం పూవన్ దక్షిణం చోత్తరం తతః |
చత్వారి చ చతువక్త్రీ స్థానాని ద్వాదశాక్షరై || ౬౬

* ద్విన్యాసెన ధరా ఇతికవచిత స్త్రీ త్సమస్తతః ? మస్త్రీమక్షరశ

❀ అష్టాక్షర న్యాసభూమయః ❀

మూర్ఖిణ మధ్యమయాఽఙ్గుల్యా తజన్యా సహ చక్షుషోః |
 న్యసెన్ముఖేఽనామికయా సాఙ్గుష్టైన చ మస్త్రీవిత్ || ౬౭

అఙ్గుష్ట తజన్సీభ్యాం తు హృదయె న్యసనం భవెత్ |
 తథాఙ్గుష్ట కనిష్ఠాభ్యాం నాభా న్యాసః ప్రశస్యతే || ౬౮

వినాఙ్గుష్టైన శేషాభిగుఃహ్యో జానుని చోభయోః |
 సమస్తాభిశ్చరణయో రిత్యష్టాక్షరభూమయః || ౬౯

❀ ద్వాదశాక్షర న్యాసభూమయః ❀

ప్రాగ్భాగే శిరసాఙ్గుల్యా న్యాసోఽఙ్గుష్టైన రక్షిణే |
 తజన్యా వశ్చిమే భాగె న్యాసోఽనామిక యోత్తరే || ౭౦

కనిష్ఠయా తథైతాస్సుద్వాదశాక్షరభూమయః |

❀ మస్త్రీక్షరాణాం వణాః ❀

రూపం క్రమెణాక్షరాణాం న్యాసకాలే విచిన్తయెత్ || ౭౧

శుక్లం హిరణ్మయం కృష్ణం రక్తం కుంజుమ సన్నిభమ్ |
 * వద్మక్కిజ్జిల్క సద్భవం సవణ వణకమప్తకమ్ || ౭౨

సితం కృష్ణం చ ధూమ్రాభం శ్యామం తారానిభం తతః |
 స్ఫటికాభం చ శక్తాభం రక్తం శుక్లం చ లోహితమ్ || ౭౩

తమోరూపం పీతవణం ధ్యాత్వా మస్త్రీద్వయాక్షరమ్ |

❀ షడఙ్గన్యాసః ❀

స్థానె యథోక్తే విన్యస్య షడఙ్గన్యాసమాచరెత్ || ౭౪

హృదయం చ శిరశ్చైవ శిఖా కవచ మెవ చ |
 నెత్రీమస్త్రం షడైతాని హృదయె మస్తక తథా || ౭౫

శిఖాయామానుపూవ్యేణ సకన్ధస్యోభయ వాశ్వయోః |
 నెత్రయోదికతు సవణసు న్యసనియాని భూమిమమ్ || ౭౬

❀ షణ్ణాం రూపాణి. ❀

రూపాణి షణ్ణాం కుముదం బస్థూక మసితోత్పలమ్ |
 అబ్జకెసర మమృజ మతసీ † సూన సన్నిభమ్ || ౭౭

* వద్మక్కిజ్జిల్కసీలం చ. † రూపసమ్పదమ్.

దివ్యాయుధధరం దివ్యవస్త్రీమాల్యానులెపనమ్ |
 కాస్తుభం వనమాలాం చ శ్రీవత్సం దివ్యలక్షణమ్ || ౭౮
 బిభ్రాణం భావయెత్సాత్మోదాత్మానం ఖరమెశ్వరమ్ |
 ఆచయెన్నాస్యసబీజాని గన్ధపుష్పాదిభిః క్రమాత్ || ౭౯
 మానసైరుప చారైశ్చ హృదయామ్భారుహైస్థితమ్ |
 * హోమాస్తమచయెత్పురస్వం వాసుదేవం సనాతనమ్ || ౮౦

❖ మస్త్రీశుద్ధిః ❖

ఆత్మశుద్ధిరియంప్రోక్తా మస్త్రీశుద్ధిస్తు కథ్యతే |
 షడ్వింశే + నాణాబీజేన మస్త్రబీజాని ధృశోషయేత్ || ౮౧
 సస్త్రవినశేన బీజేన దహేదెతాని వణశః |
 అష్టావినశేన బీజేన ౧౧ భే చ స్తమ్భనమాచరేత్ || ౮౨
 ఏకానత్రింశబీజేన తాస్యైవ త్సోలయెత్సునః |
 హుజ్కారేణ వ్రబుద్ధాని ఫట్కారేణ విచక్షణః || ౮౩
 కురూదభిముఖాన్యః † న్వక్ష్పిణవేన విశోధయేత్ |
 తమక్షమాలయా శుద్ధం జపెన్మస్త్రీం సమాహితః || ౮౪
 అష్టోత్తర శతం వారా నష్టావినశేతి మేవ వా |
 అష్టౌ వా మస్త్రవిన్మస్త్రం బీజాద్యస్త్ర పుటికృతమ్ || ౮౫
 పూజాద్రవ్యాణి సర్వాణి త్సోలయెచ్ఛామ్బు పూరితామ్ |
 ‡ దక్షిణే వామపాశ్చేవ వినివేశ్య గలన్తికామ్ || ౮౬
 అఘ్నాది పాత్రాణ్యదాయ గాయత్ర్య విష్ణుపూర్వయా |
 వ్రత్యోల్య పాదెష్వాదభ్యా దైవస్యాగ్రైః || ఖద్వజ || ౮౭
 పాద్యం మధ్యే దక్షిణైఃఘ్నం వామే చాచమనీయకమ్ |
 తస్య ? పాశ్చేస్య పాశ్చేతు వామే స్నానీయపాత్రకమ్ ||౮౮
 పూణాని గాలితామ్బాభిః పాత్రాణి నిగమాదినా |
 ❖ అఘ్నాదిఘ్నం క్షేపణీయద్రీవ్యాణి. ❖
 సంస్పృశ్యాఘ్నాది పాత్రైఃపూ ద్రవ్యాణి వినివేశయేత్ || ౮౯

* హోమస్త్ర. † నాస్త్రీబీజేన. ‡ తోషయేత్. ౧౧ తెఱు.

† ద్వా వ్రణవేన. ‡ దక్షిణే స్థావయిత్వాతు వామే పాశ్చే. వా||
 త్సన. ? తత్పాశ్చయోశ్చ శుద్ధా వా పాత్రీమ్.

కుశాగ్రమక్షతం పుష్పం ఫలం మలయజం తథా ।
 తిలకా సిద్ధాధకాసహితా యవా * న ఘృకాస్య భాజనమ్ ॥ ౯౦
 తిలకా దూవాకం విష్ణువణీకం శ్యోమాకం వద్మమక్షతమ్ ।
 పాద్యపాత్రే షడతాని ద్రవ్యాణి వినివేశయేత్ ॥ ౯౧
 వలాలవజ్రకపూరం జాతీతక్మల చందనమ్ ।
 పుష్పాణ్యచమనీయే తు పాత్రే ద్రవ్యాణి కల్పయేత్ ॥ ౯౨
 † గంధం సర్వోషధీ రత్నఫలబీజ కుశాని చ ।
 తిలాని చాక్షతం చైవ దధిక్షింఘృతాని చ ॥ ౯౩
 రజసి ద్వాదశాజ్ఞాని స్వన్నానియే చ వినిక్షిపేత్ ।
 కోష్ఠం మాంసీ హరిద్రై ద్వే మురాశైలేయచమ్పకాః ॥ ౯౪
 వచాకచోరముస్తాశ్చ సర్వోషధ్యః ప్రకీర్తితాః ।
 ‡ తిలాని తులసీ చైవ నిక్షిపెచ్ఛాన్తివారిణి ॥ ౯౫

❖ ద్రవ్యాణాం దహనశోషణస్థావనాది ❖

ద్వాదశారం భాసమానం చక్రం † మధ్యే తు భాస్కరమ్ ।
 హస్తే వామెతరే ధ్యాత్వా దీప్తైస్తద్రశ్మిభిః పునః ॥ ౯౬
 ద్రవ్యాణి దగ్ధానిశ్శేషం భస్మీభూతాని తాని చ ।
 దక్షిణేతరహస్తస్థ సితే వద్మే వికస్వరే ॥ ౯౭
 దలైష్టాడశభియుక్తై చంద్రం పీయూషరశ్మిభిః ।
 హోద మస్తం సీతం ధ్యాత్వా తిదుత్కైరమృతామ్బుభిః ॥ ౯౮
 సిక్తాని జాతాని పున యాగయోగ్యాని భావయేత్ ।
 హస్తయోరుభయోదేశవం ధ్యాయన్నారాయణం క్రభుమ్ ॥ ౯౯
 తాభ్యామఘ్నూకాదిపాత్రేషు స్పృష్ట్యా ద్రవ్యాణి విశ్వతః ।
 సకృత్సకృత్సమ్ప్రతాని గాయత్ర్యాః ష్టుపూజయా ॥ ౧౦౦

* న ఘృకా వినిక్షిపేత్ † 'గంధమ్' ఇత్యాది 'ద్వాదశారమ్' ఇత్యంతం క్వచిన్న. ‡ స్నానీయద్రవ్యముచ్యతే. † కలైశ్చ తులసీ-భిశ్చ భవెచ్ఛాన్తిదకం తథా. ఇతి క్వచిత్ † మధ్యగ.

అభిమన్వ్యో తతో ముద్రాం సారభేయీం వ్రదశశయేత్ |
 తద్దుగ్ధన చ పాత్రాణి పూరితాని విచిన్తయేత్ || ౧౦౧
 ఓమఘ్రియమిత్యాది పూజాం కల్పయామీతి * చోచ్చరణ |
 స్పృశేత్పాత్రాణి హస్తేన పాత్రైఃస్పృశిన్ననన్తరమ్ | ౧౦౨
 అఘ్రియపాత్రాజ్జలం కి ఙ్గిర్ద్రవీత్యా వినివేశయేత్ |
 † దక్షిణేతరహస్తే తత్ పాత్రం సంస్థాప్య మన్వయేత్ || ౧౦౩
 మన్త్రేణ మూలభూతేన వారాణా సప్తతదమ్బునా |
 వరంస్తేనాస్త్రీ మన్త్రేణ ద్రవ్యాణ్యాత్మానమేవ చ | ౧౦౪

❖ యోగపీఠకల్పనమ్ ❖

ప్రోక్ష్య కూచేన దేవస్య యోగపీఠం వ్రకల్పయేత్ |
 అభిన్నై సహజై పీఠ ప్రతిమాయాశ్చతుర్ముఖాః || ౧౦౫
 ఆధారం వ్రథమం కూమణం కాలాగ్నిం తదనన్తరమ్ |
 ఉపరిష్టాచ్చ భోగీన్ద్రం వనాభిభూమిమణ్డలమ్ || ౧౦౬
 చతురశ్రం సహస్రేణ బిభ్రాణం బలవత్తరమ్ |
 భువశ్చోపరి ధర్మాద్యాః కల్ప్యై యోగాపనాఙ్ఘ్రియః || ౧౦౭
 ఆగ్నేయాదిషు చత్వారశ్చతస్పృశ్యేవ వద్మజ |
 అధర్మాద్యాశ్చ తావన్తః ప్రాగాద్యాసు యథాక్రమ్ || ౧౦౮
 ఆశాసు తావతీప్యేవ పురుషాకృతయస్సితాః |
 చతుర్భుజాస్సింహవక్త్రాస్సితాః పూర్వైఃపరణాః వరే || ౧౦౯
 హస్తాభ్యామపి ముఖ్యాభ్యాం రచితాఙ్ఘ్రి సమ్ముటాః !
 అవరాభ్యాం చ బిభ్రాణా హస్తాభ్యాం యోగపీఠికామ్ || ౧౧౦

* చోచ్చరేత్. † 'శ్రీరఘ్యుకస్య భవద్దేవీ వాగీశాచమనీయత |
 పాద్యస్య పితరో జేవా న్నానీయే వరుణస్తథా కస్య శాన్తిస్సాన్తి-
 త్పాత్రైస్సేతాస్సమర్చయేత్ ||' ఉత్పాదక మేకత్ర దృశ్యతే. ప్రాగా
 దిమ.

మధ్యే సదాశివో దేవస్తద్వదేవ క్రతిష్ఠితః ।
 అథవా పురుహూతాద్వ్యా దిక్షు ప్రాగాదిషు క్రమాత్ ॥ ౧౧౧
 అష్టావష్టసు పీతస్య పాదరూపేణ ధారకాః ।
 ఈషాశ్చతస్రః పూర్వాద్వ్యాః స్త తస్య వెద చతుష్టయమ్ ॥ ౧౧౨
 అహంకారాస్త్రీయః పాశా గుణాస్సత్వాదయో గుణాః ।
 తూలికా వజ్రభూతాత్తా జీవాత్తాస్తరణం తథా ॥ ౧౧౩
 అగ్నే స్సామస్య సూక్ష్మస్య మణ్డలాన్యకరిక్రమాత్ ।
 అమ్భోజముపస్థాప్తాచ్చ పలకీం ద్వాదశేచ్ఛదమ్ ॥ ౧౧౪
 * స్మైరకెసరసమ్పూణకం మధ్యే విపులకణికమ్ ।
 భద్రాసనం కల్పయిత్వా యథోక్తేనైవ వత్కనా ॥

❖ పీఠపాశ్వే దేవతాః ❖

అర్చయెద్ధనపుష్పావ్యైః పీఠపాశ్వే తు దక్షిణే ।
 బ్రహ్మాణం విష్ణుః † మీశానం సమారాధ్య తథోక్తరే ॥ ౧౧౬
 సనత్కుమారం సనకం సనన్దం చ పభాజయేత్ ।
 పాశ్వే చ వశ్చిమే దుర్గాం విష్ణుశం నారదం తదా ॥
 ఆత్మసశ్చ గుర్వా ధ్యాత్వా ప్రారభేతాచ్యుతాచకనమ్ ।

❖ భగవదారాధనారమ్భః ❖

ఆనాహనపదం పాత్రం క్రతౌ లితమధామ్బుభిః ॥
 పూరయెన్ములమస్త్రీణ హస్తాభ్యాం చ సముద్ధరేత్ ।
 లలాటసమమెతస్మిన్నస్తరావాహ్య కేశవమ్ ॥
 మూలబిమ్బా ద్యధాదీపం దీపాదవికృతం తథా ।
 చతురుచ్చారయెన్మస్త్రమాగచ్ఛ పదసంయుతమ్ ॥ ౧౨౦
 తేన తోయన కర్మాచాకం సింహౌత్కూర్చన మూఢకని ।
 తత్ర పన్నిహితం దేవం కర్మార్చాయాం విచిన్తయేత్ ॥

స్త తాసు దేవ చతుష్టయమ్. * స్మైరకెసర. † మీశం చ.

ప్రణమ్య కింశ్చిదుత్థాయ స్వాగతోక్తైరనన్తరమ్ ।

❖ ముద్రాప్రదశశనమ్. ❖

దశశయెత్ప్రీతిమాముద్రాం కల్పయిత్వా చ సన్నిధిమ్ ॥

❖ యావద్యాగం స్థితిప్రీతినా- ❖

యాగావసానికీం తత్ర ప్రాథశయెత హరః స్థితిమ్ ।

❖ సమ్ముఖీకరణమ్. ❖

సమ్ముఖీకరణం కుయాశ త్పుణ్డరీకాక్షవిద్యయా ॥

❖ సవయాశసనమ్. ❖

దద్యాచ్చ మూలమన్త్రేణ సవయాశసనమాదితః ।

❖ దేహవదచాయాం మన్త్రీన్యాసః. ❖

యథా దేహె * తథాచాయాం మన్త్రీన్యాసం సమాచరెత్ ॥

❖ హస్తన్యాసం వినా ముద్రాప్రదశశనమ్. ❖

హస్తన్యాసం వినా శ్శబ్దచక్రముద్రాం ప్రదశశయెత్ ।

❖ సురసిద్ధాద్యవతారితబెరె ఆవాహననిషేధః. ❖

† నావాహయెదెకబెరె సురసిద్ధావతారితె ॥

౧౨౫

ఋషిభిమునుజైవాశి స్థాపితై నిశ్చలః † హరా ।

❖ సుస్థితైభిముఖీభావ ఎవావాహనం. ❖

సుస్థితైభిముఖీభావస్త దేవావాహనం హరః ॥

యథాగ్నిమాహితం కుణ్డై యథా వా పురుషం స్థితమ్ ।

కాలె ప్రబోధయెదెవమచశ నె బోధయెద్ధరిమ్ ॥

❖ పూజారమ్భే స్థిరబిమ్బే యోగపీఠాదీనాం అవశ్యకతశ్చవ్యతా. ❖

కల్పనం యోగపీఠపవ్య మన్త్రీన్యసనమెవ చ ।

బిమ్బే స్థిరె సదా కాయశం పూజారమ్భే చతుముఖః ॥

* తథా దేవె. † ఆవాహయెత్. ‡ నిశ్చితై.

❖ సాద్యాచమనయోః స్థితం హరిం ధ్యాయెత్ . ❖
 అఘ్నోవస్త్రాఽఘ్నరాకల్ప పుష్పగంధానులపనైః ।
 ధ్రువత్యర్చితం స్థితం ధ్యాయెత్సాద్యాచమనయోః పునః॥
 ❖ స్నాననై వెద్యకాలయో స్సుఖాసీనం ధ్యాయెత్ . ❖
 ఆసీనం స్నానకాలే చ పద్మాసనగుఘాసనై ।
 నై వెద్యధూపదీపాదావాసీనం స్వస్తికాసనై ॥ ౧౩౦

❖ అన్యతోప్రచారే స్థితమాసీనం వా ధ్యాయెత్ ❖
 ఉపచారేషు చాన్యత్ర తత్తత్కర్మానుసారతః ।
 స్థితమాసీనమథవా దేవం ధ్యాయెత్ పూజకః ॥

❖ పుష్పాంజలిః ❖

అచయోమితి సామ్నా తు షీవెత్పుష్పాంజలిం హరేః ।
 విభో సకలలోకేష విష్ణో జిష్ణో ప్రభో హరే ॥
 త్వాం భక్త్యా పూజయామ్యద్య భోగైరఘ్నో దిభిః క్రమాత్ ।
 * దివ్యేనాఘ్నోపచారేణ యథాశక్తి యదావిధి ॥
 అచయిష్యామి సమయే భగవంతం జనాదకనమ్ ।
 ఇతి విజ్ఞాప్య దేవేశం యజేదఘ్నో దిభిః క్రమాత్ ॥

❖ అఘ్నోపచారకాలే ధ్యానప్రకారః ❖

భక్తివ్రమణ శిరసా దద్యాదఘ్నో చ మూఢకని ।
 సాదారవిస్తయోదద్యాత్పాద్యం సాద్యక్రతిగ్రహే ॥ ౧౩౧
 ధ్యాయేదాచమనీయస్య దానకాలే జగద్గురుమ్ ।
 ఆచామస్తమివామ్భోభి స్సాక్షాదమ్బుః ప్రతిగ్రహే ॥
 ఉపచయోపచారేణ మధువకాదినా హరిమ్ ।

ధ్రువదిక్ స్థితే. * దివ్యేనైత్యేకః శ్లోకః క్వచిదేవాస్తి.

❖ ప్రణామః. ❖

హస్తాభ్యాం శిరసా వద్భ్యాం మనసా చ ధియా తదా ||
అహంకారేణ చాత్మానం నిపాత్య ధరణీతలె |
అనస ప్రణిపాతేన ప్రణివత్య జనాదనమ్ ||

❖ ప్రాీభానా ❖

దాసోఽహం తె జగన్నాథ సపుత్రాదిపరిగ్రహః |
ప్రవ్రవ్యం ప్రశాధి కతంవ్యే మాం నియుజ్జ్వహితే సదా ||
ఇతి విజ్ఞాప్య దేవేశం పరివారాః ప్రకల్పయేత్ |

❖ యోగాసనాబ్జపత్రేషు శక్తయః ❖

యోగాసనాబ్జపత్రేషు పూర్వాదిషు యథాక్రమమ్ || ౧౮౦
ద్వాదశ ద్వాదశ స్వేప శక్తిశ్రీవత్సపూర్వికాః |
శ్రీవత్సం వనమాలాం చ మాయాం యోగాత్తికాం తథా ||
వైష్ణవీం విమలాం సృష్టిం * శక్తిముత్కమిణీమపి |
ప్రజ్ఞాం సత్యాం తథేళానామనుకమ్నాం పితామహీం ||

❖ ప్రథమావరణే శక్తయః ❖

ప్రథమావరణే చాపి దిక్షు ప్రాగాదిషు క్రమాత్ |
వ్యాప్తిం కాంతిం చత్పప్తిం చ శ్రద్ధాం విద్యాం జయాం క్షమామ్ ||
శాంతిం చ శక్తిరష్టైతాః కృత్వా చామరధారిణీః |

❖ ద్వితీయావరణస్థాః ❖

తతో ద్వితీయావరణే శక్త్యాద్యాయుధధారిణాః ||
పురుషాసప్త పూర్వాదిష్వాను † పూర్వ్యేణ కల్పయేత్ |

❖ తృతీయావరణస్థాః ❖

తృతీయావరణే స్వాసు దిక్షిస్తాదీక ప్రకల్పయేత్ || ౧౮౧

❖ బహిరావరణస్థాః ❖

బహిరావరణే తాక్ష్యం భగవత్ప్రీముఖం తథా ।
విష్వక్సేనం తథైతాన్యాం ద్విత్వీయావరణాద్బహిః ॥

❖ కరివారాణాం భగవదభిముఖం స్థితిః ❖
కరివారా నిరీక్షేరక సవేక ప్రాజ్ఞలయో హరిమ్ ।

❖ స్నానాసనమ్ ❖

దద్యాచ్చ సాదుకే స్నాతుముత్థాసనమయే హరేః ।
ఇదంవిష్ణురితి ద్వాభ్యాం సాదుకారోహణం ధృ హరేః ॥

ఉద్ధరెచ్చ హరిం స్నాతుముత్తిష్ఠ బ్రహ్మణస్సృతే ।
ఇతిమన్త్రేణ దేవేశం ప్రాకయేత్ స్నానపీఠికామ్ ॥

మన్త్రీస్తు భద్రంకణేభిరితి స్నానాసనాసనమ్ ॥
సావిత్ర్యా వితరెదఘ్నం సాద్యం త్రీణిపదేతిచ ।

ఆకృష పునన్త్విత్యేతేన మన్త్రేణాచమనకీయామ్ ॥

౧౧౦

౧ దస్తధావన కావ్యం చ తద్విష్ణురితి నివేపేత్ ।
అభ్యజ్ఞం వామదైవ్యేన కుర్యాదుద్వితీయం పునః ॥

కాయం విష్ణోనుకమితి మన్త్రేణామలకాదికమ్ ।
* ప్రతద్విష్ణురితి త్సాల్యమభిషేక విధిస్తతః ॥

ఆపోహిషేతి తిస్పభిరతోదేవా అవన్త్వతి ।
కఙ్కతేన మృజేత్కేశాక కలశైస్సృజనం తతః ॥

హిరణ్యవణాం హరిణీమితి లెపో హరిద్రయా ।
హిరణ్యవణాం శ్మశ్చయకపావకేతి చతస్పృశిః ॥

త్సాల్యో గన్తామ్బునా దేహక పునస్తం కుఙ్కుమేన తు ।

ఆలిన్య విష్ణుగాయత్ర్యా త్సాలయత్పావమానీభిః ॥

౧౧౧

१ తృతీయావరణే. ధృ స్మరేత్. ౧ బహ్యవిలకృతమునం చైవ విష్ణు
గాయత్రీ విద్యయా ఇతీదమధికంకవచిదధికమస్తి. * నతేవిష్ణురితి.

బ్రహ్మజిజ్ఞాసమితి చ కయానశ్చిత్రి ఆభవత్ ।
 ఇత్యైవ మఘ్నుక పాద్యాద్యైః † యజేదాద్యం మహేశ్వరమ్ ॥
 వరిషిచ్య తు సావిత్రిత్యా సూక్తైన పురుషాత్మనా ।
 సహస్రధారయా స్నానం యద్వా కుమ్భేన తద్భవేత్ ॥
 అగ్నిమూర్ధ్ధాతి మస్త్రేణ ప్లోతేనాక్లామ్బు నిహృతిః ।
 విష్ణుగాయత్రియా దద్యా ద్వస్త్రై ద్వై ధాతనిమఫలె ॥

❀ అలక్షా-రాసనమ్. ❀

ప్రణవేన బ్రహ్మసూత్రము త్తరీయం చ కల్పయేత్ ।
 ఆచారై మన్వధిష్ఠాయ పాదుకై మణ్డనాసనై ॥
 సుఖాసీనాయ దేవాయ ప్రాగ్విదఘ్నూది నివపెత్ ।
 ధూపేనాగురుజై ? నాద్రాఢా మూర్ధానం దివిత్యుచా ॥ ౧౬౦ ॥
 కేశాఢా సంశోష్య శుచినా చస్తనేన సుగన్ధినా ।
 ఇదం విష్ణురితి శ్రుత్యా లెఖనం వపుషి స్మృతమ్ ॥
 జితం త ఇతి మస్త్రేణ మణ్డనైరపి మణ్డయేత్ ।
 పుష్పాణి దద్యాత్తద్విష్ణో రితి మస్త్రేణ మస్త్రవిత్ ॥
 ఇరావతీతి మస్త్రేణ పాదయోరక్షతాఢివేత్ ।
 అజ్జనం విష్ణుగాయత్ర్యా వ్యాహృత్యా దర్పణేతీణమ్ ॥
 జితం త ఇతి ధూపైశ్చ ధూపయెదగురుత్థితైః ।
 ఉద్దివ్యస్వేతి మస్త్రేణ దీపారోపణ మిష్యతే ॥
 తిలాఢా వస్త్రీం తథాహేమ తామ్బూలం తణ్డలానపి ।
 ఫలాని గవ్యమాఘారం గాశ్చధాన్యం యథావను ॥ ౧౬౧ ॥
 గోగ్రాసం దెశికాయైవ దద్యాద్దైవస్య సన్నిధౌ ।
 అధిపస్య తథా రాజ్ఞో రాష్ట్రీస్య సకలస్య చ ॥

† ధూపదీపాస్తమచయేత్. ? నాద్రాఢాం.

ప్రజానాం బ్రాహ్మణాదీనాం దానమభ్యుదయావహమ్ |
అవసీతే యవనికాపతే భక్తానుకమ్పయా || ౧౬౭

ఘోషయెత్తూయః ఘోషేణ సృత్రం గీతం తదాచరెత్ |
స్తోత్రాణి చ కదాశ్చిత్రా వెదానశ్చాని షట్ తథా || ౧౬౮
వరయురగ్రై దేవస్య సవశమస్యచ్చ మజ్జలమ్ |

❀ భోజ్యసనమ్ ❀

ఆచరెత్సాద్భుకే దత్వా గమయేద్భోజనాసనమ్ || ౧౬౯

దత్వాఘృతం పాద్యమాచామం మధుపకకం నివేదయెత్ |
ప్రణవేన తతో దద్యాత్తామ్బూలీమాస్యశోధసీమ్ || ౧౭౦

* వావినికవేదయెత్సిద్ధం భోజ్యభక్ష్యోదికం తథా |
మధురాది రసోపేతం విధ్యుక్తం కుసమాహితః || ౧౭౧

కుసంస్కృతైశ్చ + నిష్పన్నై యుక్తమన్యైః కలాదిభిః |
అపకైర్వరిపకైశ్చ యథా యోగం పీకల్పయెత్ | ౧౭౨

రాజోపచారై వత్సవశముపచారై ప్రకల్పయెత్ |
ప్రోక్షితం చాస్త్రీ మస్త్రీణ వరిషిచ్య చ వశుశా || ౧౭౩

ప్రణవేనాహాణై దత్తై దహనాస్లావనాదికై |
కృతే చ కురభీముద్రాం దశకయిత్యా చ దేశికః || ౧౭౪

న్యనైః స్యుః పుష్పై సంస్పృష్టై విష్ణుహస్తై సమాధినా |
స్త్రి అన్వారభైః సవ్యేన పాణినా దక్షిణేన తు || ౧౭౫

ప్రగృహీతాఘృతాపుష్పేణ దశకై తగ్రాసముద్రయా |
దేవస్య త్వేతి మస్త్రీణ నైవేద్యం తద్యథోదిశమ్ || ౧౭౬

❀ వావినికవేదయెత్సిద్ధం భోజ్యభక్ష్యోది సంయుతమ్. + మ్మస్త్రాన్వైః. ? తుప్సవశముపచారైః ప్రకల్పితే. స్త్రి విరాయ దక్షిణం జానుం భూమిసంస్పృశకంఘనః. ఇతి క్వచిదధికమస్తి. ? ఉన్నమ్య వామవృష్టేన దక్షిణేన కరేణ తు. ఇదమధకమన్వారభైత్యస్య ప్రతి-విధితయా క్వచిద్దృశ్యతే.

దేవస్య దక్షిణ హస్తే నివశేత్సాధకస్స్వయమ్ |

❖ తామ్బూలసమకణమ్. ❖

దత్తైన్నపానక హస్తే పానీయే చ సుసంస్కృతే || ౧౨౨

కృతే చాచమన దద్యాత్తామ్బూలీ మాప్యశోధినీమ్ |

క్రియాకలాపం పూజాదౌ కర్మాచార్యాం యదీరితమ్ || ౧౨౩

తత్సవణం ధృవబెరాదౌ యథాసమ్భవమాచరేత్ |

అఘ్నాదిమావచారేషు కర్తవ్యేషు యథాతథమ్ || ౧౨౪

మస్త్రీపూజేషు సవేశేషు వాచమేనాముదీరయేత్ |

దివ్యేనాఘ్నాశుచారేణ యథాశక్తియథావిధి || ౧౨౫

అచయిష్యామి సమయే భగవంతం జనాదశనమ్ |

ఇత్యాదికామవితథాం పూజకస్సుసమాహితః || ౧౨౬

చతుర్భిరేవ గన్ధాద్వైక బరివారాచనం మతమ్ |

సవశ్చిన్నుకచారే చ స్తుత్యనైరుపిత్తే పునః || ౧౨౭

జవెచ్చ పూజకౌ మస్త్రీం యథోదీరితసజ్యయా |

ద్వాదశాక్షరమన్యం వా తదనై జహుయాద్భహిః || ౧౨౮

భూతేభ్యో బలిదానం చ కుర్యాన్నిత్యం మహోత్సవమ్ |

విజ్ఞాప్య దేవదేవేశం పూజకః * వ్రణమెత్స్వయమ్ || ౧౨౯

ఆదదీతావశిష్టాని పూజావస్తూని కృత్స్నశః |

త్రైరాత్మపూజనం కుర్యాత్తుష్యేత్రేనాపి కేశవః || ౧౩౦

మస్త్రీయశ్శోక్తే గారాధ్య సూక్తేన పురుషేణ వా |

అథివా ద్వాదశః శ్లోకై ద్వై మస్త్రోచిమ్బముఖే హరిమ్ ||

వ్రవద్యతే వరః శ్రేయో నిష్కామో యది పూజకః |

† కామనాయాస్తు కామ్యాని ఫలాని వ్రతివద్యతే | ౧౩౧

ఇతి శ్రీపాఞ్చరాత్రే మహోపనిషది పాద్యేతస్త్రే చర్యాపాదే

నిత్యయాగవిధినామ తృతీయోఽధ్యాయః.

* వ్రణతః. † కామానవాప్పుయాత్కామీ.

చతుర్థోకఁలఁధ్యాయః

❖ నిత్యోత్సవ హోమః. ❖

బ్రహ్మ :—

భగవన్నుత్సవో నిత్యో హోమశ్చాగ్నా పురోదితః ।

ప కథం పూజితైఃకాయకైః కథయన్వ యథా తథమ్ ॥ ౧

శ్రీభగవాః :—

ద్వారస్థానగ్న్యూగారప్య చ్ఛాదిన చయైత్కృమాత్ ।

అస్తః ప్రవిశ్య శకృదాలిప్తై కుణ్డైఃకతాచితై ॥ ౨

❖ సాత్రాసాదనమ్. ❖

ఉపవిశ్యాత్సనః సాశ్వేః దక్షిణే పుష్పభాజనమ్ ।

అన్యాని హోమద్రవ్యాణి వామసాశ్వేః తు నిక్షిపేత్ ॥ 3

❖ కుణ్డస్యాత్తరసాశ్వేః తు ప్రాగగ్రామ కుశేషు చ ।

అజ్యసాత్రం చరుస్థాలీం ప్రోక్షణీం సమిధఃకుశాః ॥ ౪

క్షణీతాం తణ్డలూక తోయం పరిధీః స్రుక్కుప్రేవా తథా ।

దవీమగ్నైవికహరణం వ్యజనాని చ మెక్షణమ్ ॥ ౫

శుష్కం చ శాష్ఠం ఘణ్టాం చ గర్భద్రవ్యం చ సాక్షతమ్ ।

ద్వద్వాని చ ప్రయోజ్యాని న్యజ్ఞే సత్యైవ సమ్భవే ॥ ౬

కుణ్డమధ్యే తతస్త్రిసో రోహగ్రాగాయతాః కృధక్ ।

తథోదగాయతాస్త్రిసో లిఖత్వా మూలవిద్యయా ॥ ౭

దధఃస్తమ్బద్వయేనాద్భి రభ్యుత్యోదాయ-పాకమ్ ।

మథితం లోకికం యద్వా నిధాయ చ విహృత్య చ ॥ ౮

† అద్భిః పరిసమూహ్యగ్నిం పరిస్తీఃః త్రిభిస్త్రిభిః ।

ప్రాగగ్నై రుదగగ్నైశ్చ దధేఃక కఞ్చభిరెవ వా ॥ ౯

* 'కుణ్డస్య' ఇత్యధఃం క్వచిన్న. † వాసుదేవాదిభిమన్త్రైః

౧ సప్తభిసావభివాపి యద్వైకాదశసమ్మితైః ।
 గ్రస్థీకృతాగ్రైరద్వైవ్యైః పఞ్చవింశతినీపీతైః ॥ ౧౦
 * తత్రాగ్నిమధ్యైః పాం పూణాం క్రణీతామక్షతాభితామ్ ।
 నిధాయ దభాః క్షయగ్నాన కూచాం ప్రాదేశసమ్మితమ్ ॥ ౧౧
 నిమాయాచ్ఛాదనం తస్య త్రిభిదాభైః పవిత్రితైః ।
 కూచేన తేన ప్రోక్షణ్యాం క్రణీతాజలమావశేత్ ॥ ౧౨
 ప్రోక్షణీ మాత్మనశ్చాగ్రై సకూచాం న్యస్య మస్త్రీవిత్ ।
 అఙ్గపానామికాభ్యాం తుకూచాం తత్కరయోద్వయోః ॥ ౧౩
 పునరాఘోరముత్పూయ త్రిప్రోక్ష్య ప్రోక్షణీం పునః ।
 హోమద్రవ్యాణి సవాణి ప్రోక్షయేత్తేన వారిణా ॥ ౧౪
 స్పృశేచ్ఛ తాని ద్రవ్యాణి నామాదేశం యథా తథమ్ ।
 ప్రావయేత్ప్రోక్షణీవారి ప్రాదక్షిణ్యేన తాం పునః ॥ ౧౫
 కృత్వామ్బుక పూరితాం దేవం క్రణీతాయాం సభాజయేత్ ।
 అగ్నేదక్షిణతో దభాకూచే తస్మయఃస్పృశేత్ ॥ ౧౬
 ఆవాహ్య బుద్ధ్యా బ్రహ్మాణమిష్ట్యా క్రతౌల్య వారిణా ।
 విష్ణుగాయత్రీయా స్థాలీమాధకం తత్ర తణ్డూలా ॥ ౧౭
 క్రతీప్య హృదయాద్యైః క్రతౌల్యాగ్నావధీశ్రవేత్ ।
 ఆజ్యస్థాల్యాం నిరూప్యజ్యం ద్రావితం గాలితం తథా ॥ ౧౮
 తత్ర ప్రత్యస్య దభాగ్రద్వయం మస్త్రీణ మస్త్రీవిత్ ।
 ఆజ్ఞారేపం నిధాయాగ్నా తాం దీప్తేనాథ బహిషా ॥ ౧౯
 పయాగ్నికుర్యాదుత్తాయ యథాస్థానం నివేశయేత్ ।
 ఉత్పయోత్స్వపనం కూచామద్భిస్పృష్ట్యా హ్యుపమూఢే ॥
 ప్రహృత్య చామృతీకృత్య ఘృతం గురభిముద్రయా ।
 అవకుణ్ఠ్య చ దిక్పాలా నిస్త్రోదీ పూజయేత్క్రమాత్ ॥ ౨౦

ఉష్ణోదకేన వ్రతౌల్య స్రుక్సువౌ కుశకఙ్కుకమ్ ।
 కూచకమూదాయ తౌ తేన మూలె మధ్యే చ మూధణని ॥ ౨౨
 వస్తుజ్య కూచకమూలెన మధ్యేనాగ్రేణ చ క్రమాత్ ।
 నిష్టప్యగ్నౌ నిధాతవ్యౌ తావుదీచ్యౌ మధాత్మనః ॥ ౨3
 స్రువెణాజ్యం సమూదాయ హూమవస్తూని సెచయెత్ ।
 చరుం చాజ్యేన సంసిచ్య సాశ్వే తమవరోపయెత్ ॥ ౨౪

❖ చరోశ్చాతుర్విధ్యమ్. ❖

కెవలాన్నం తథా మార్ద్రం పాయసాన్నం గులొదనమ్ ।
 చతుర్విధశ్చరుజ్జేయః పాకశ్చుల్యామపీవ్యతె ॥ ౨5
 యాదృష్టి వెద్యతె బిష్టౌ హోతవ్యశ్చాపి తాదృశః ।
 ఉదక్ సంస్థాః పరిధయః వ్రత్యగారమృణాస్తథా ॥ ౨౬
 నిధాతవ్యాశ్చిఖిశానకొణయో సుమిధౌ తథా ।
 ఉధ్యే నిధాయ మనసా ధ్యాయన్నిధా వ్రజాపతిమ్ ॥ ౨౭
 ఏకతోగ్రాః * సకృత్ప్రఙ్కుదశోక్తా ముష్టిముద్రయా ।
 ఆదధ్యాదాజ్యపాత్రం చ కుశకూచేన వెష్టితె ॥ ౨౮
 వామె కరె నిధాయాగ్నౌ వాఘూరావలతిమాచరెత్ ।
 ప్రాజాపత్యం తథాచైన్ద్రీమాజ్యభాగమదాచరెత్ ॥ ౨9
 ఆగ్నయం దక్షిణే భాగె సామ్యం భాగవథోత్తరె ।
 మధ్యేవ్యాహృతిధిహుత్యా స్మరెదగ్ని మనస్తరమ్ ॥ 30

❖ అగ్నిధ్యానమ్. ❖

ద్విశీషకం సప్తహస్తం త్రిపాదం సక్షజవ్యాకమ్ ।
 వరదం శక్తిపాణిం చ బిభ్రాణం స్రుక్సువౌ తథా ॥ 31
 అభీతిదం చమధరం వామె చాజ్యధరం కరె ।

❀ జిహ్వభేదేన హోమఫలభేదః. ❀

జిహ్వయాం దక్షిణే వక్త్రే ధూమ్రాయాం మారణాదికమ్ || 30

లోహిన్యాం తు వశీకారః కాల్యాం కర్మచ శాన్తికమ్ |

సర్వసిద్ధి స్ఫులిగ్గిన్యా మాననే దక్షిణేతరే || 33

విశ్వయావరసజ్ఞాయా మణిమాది మహాఫలమ్ |

కరాలికా విజయదా పుష్టిదా చ మనోజవా || 34

కావ్య్ల్యం లోహిత్యమెతాసాం వర్ణశ్యామత్వమేవ చ |

స్ఫులిజ్జరూపం చ తతో వణస్ఫుటిక సన్నిభః || 35

తవనీయనిభః * ప్రోక్తో జిహ్వనామాను పూర్వశః |

తీలానాఘూర † సమిధో జహుయా ‡ జ్ఞాతశాన్తయే || 36

అష్టోత్తరశతం వారాః † ద్వాదశాక్షరవిద్యయా |

పూర్ణాహుత్వవసానెతు ధ్యాత్వా జ్వలనమచ్యయేత్ || 37

గన్ధాద్యైరాత్మనో దద్యాదక్షతాని చ వమణా |

వరిషిఞ్చ జ్వలనాగ్నిం తస్మధ్యే యోగపీఠికామ్ || 38

కల్పయిత్వా చ తస్మన్నే † జహుయాత్సపిషా సకృత్ |

అత్రావతాయే † హృదయాచ్ఛిద్రూపం పరమేశ్వరమ్ || 39

సకలీకృత్య మస్త్రీస్య న్యాసం కుయాః † ద్యథాఽఽఽ |

అఘ్నోపూర్వం † నివెద్యాన్నం సపిషా జహుయాత్సకృత్ ||

జపాథం, చ సకృన్మస్త్రీ † జహుయాత్సపిషా తతః |

సమిద్భివాః † దలైః † పుష్పైః † బీజైః † వాః † వ్యథవా † ఫలైః || 40

వరివారాథం మవ్యేవం సపిషా జహుయాత్సకృత్ |

ఆరాధనం హరేరెతత్సప్తాచిషి చతుర్ముఖ || 41

ఆరాధనం చెదస్యత్ర † వ్రతీమాదావనస్తరమ్ |

జహుయాత్సమిదాద్యైస్తై † వక్ష్యమాణేన వత్సనా || 43

* నిభా. † సమ్మూల్యా. ‡ జ్ఞా. † నివెద్యాన్తమ్. † తలైః పుష్పైః-

❖ సమిధామాయామనహనాది స్వరూపవివర్యా సె ఫలమ్. ❖

ఆయామస్సమిధాం తాలం కనిష్ఠా నహనం క్రమాత్ |

చర్మహీనె వినాశస్సాద్భేదే క్షీణం కులం భవేత్ || ౪౪

ఆద్రాసు బద్ధనాశస్సా త్పుత్రనాశః పురాతనః |

క్షతాసు భార్యా మరణం కలహాయ చ శాఖిన్ || ౪౫

ఉద్వేగాయ భవేత్ స్థూలా హ్రాస్వాఽవగ్రహకారిణీ |

దీర్ఘాతి ॥ వృష్టి జననీ త్యాజ్యా దోషయుతా సమిత్ || ౪౬

❖ సమిధాం సజ్ఞ్యా. ❖

శతం తదధం సాదం వా సమిధోఽష్టే యధోదితాః |

తదధం వా ఘృతాక్తాస్తా జహుయాన్మూలవిద్యయా || ౪౭

ఆజ్యావసిక్తాశ్చ త్వారః ప్రత్యచం గ్రాసముద్రయా |

సృనూకైస చ హోతవ్యా మూలమన్త్రేణ సర్పిషా || ౪౮

శతాదిసజ్ఞయా హోమో ధ్యాత్వా పరమపూరుషమ్ |

స్రువేణ జహుయాదాఙ్గం హస్తేన సమిధం పునః || ౪౯

చరుం వలాశపాత్రేణ యద్వా హస్తాదినా భవేత్ |

హుత్వా పూర్ణాహుతిం పూర్వం తతశ్శాన్తిం ప్రకల్పయేత్ || ౫౦

❖ హోమద్రవ్యాణాం ఫలమ్. ❖

యజ్ఞవృత్తోద్భవై శ్శాన్తి స్సాభాగ్యం కుసుమై శ్శుభేః |

ఘావద్రవ్యై స్సదారోగ్యం పుష్టిం దధ్నా పయశ్శుచి || ౫౧

అన్నేన వివిధాః కామానాజ్యేనాయుష్కీః ప్రభాః |

శ్వేతపద్మైస్తు జహుయాదిచ్ఛ్వా బ్రహ్మశ్రియం నరః || ౫౨

లక్ష్మీపుష్పైస్తు జహుయా లక్ష్మీ కామోఽథ వారుణేః |

పద్మైర్బిల్వ సమిద్భిర్వా జ్ఞానకామస్తు సర్పిషా || ౫౩

॥ పుష్టికరణి.

కన్యాకామః కాలపుష్పై గోకామో గోమయోః పునః |
ఆయుష్కామస్తు దూర్వాభిభూతికామస్తు మృత్స్నయా || ౧౪
యవాగ్వైన్ద్రియ కామస్తు తిలైస్సర్వజనప్రియః |

బ్రహ్మచర్యకామస్తు బ్రహ్మవృక్షపముద్భవైః || ౧౫
వెణుభిశ్చ యవైశ్చైవ సీవారైశ్చాలిభిస్తథా |

సర్వ కామాఃప్రసిద్ధ్యన్తి హోతుభీజైయధోదితైః || ౧౬
లాజహోమేన సిద్ధ్యన్తి సర్వ కామా న సంశయః |

అన్నైరన్నాదికామస్తు పుత్రకామస్తు పాయనైః || ౧౭
నిమ్బపుష్పై హిరణ్యాగ్ధీ సర్వం సిద్ధ్యతి సర్పిషా |

❀ హోమాధ్యద్రవ్యపరిమాణమ్. ❀

హోమే సర్పిర్మధుక్షీరధారా స్యాచ్చతురజ్గులా || ౧౮
శుక్తిర్దధ్యాహుతిగ్రాసం పాయసాఙ్గాహుతిభవేత్ |

* భక్ష్యాహుతిస్తదధం స్యాత్ఫలైః పుష్పైరఖణ్డతైః || ౧౯
నిస్పావబీజమానా తు ధూపద్రవ్యాహుతిభవేత్ |

తిలశ్రీహి యవాద్యైస్తు ముష్ట్యధాధాహుతిఃక్రమాత్ ||౨౦
అష్టాజ్గులా తదధా వా సమిద్ధూవా వడజ్గులా |

మృద్వీకాక్షుప్రమాణా తు గోమయాహుతిరివ్యతే || ౨౧
పూర్ణాహుతిఘృతస్య స్యాత్కుడుబెన చతుర్ముఖ |

న్యూనాధికప్రమాణాం తు హవ్యకవ్యాహుతిం కృతామ్ || ౨౨
భుజ్జన్తి దానవా దైత్యా న ఫలాయ చ కల్పతే |

కుక్కుటాణ్డ ప్రమాణం తు చరోః పిణ్డం ఘృతాష్లుతమ్ || ౨౩
నిక్షిప్య చక్రచోగతే అభిఘోర్య క్రువేణ చ |

ససమిద్ధభక్కుసుమం జహుయాన్మూల విద్యయా || ౨౪

* భక్తాహుతి.

ప్రాయశ్చిత్తార్థమాజ్యేన కఙ్ఘోవనిషదా పునః |
 స్రుచమాజ్యేన సమ్పూయ్య సదభ్యం సవి ధాన్వితమ్ || ౬౫
 ఉద్ధృత్య నాసికాగ్రాన్త మభీఘాయ్య స్రువేణ చ |
 జహుయాన్మూలమన్త్రేణ పూణాహుత్యా తు సాధకః || ౬౬
 స్రుచం జలెన సమ్పూయ్య బహిః కుణ్డాత్ప్రదక్షిణమ్ |
 సెచయెద్వా విశేషం తు నినయెచ్ఛిరసి స్వయమ్ || ౬౭
 భస్మనా తిలకం కృత్వా హామగ్నై స్సముత్సృజేత్ |
 గృహీత్వాఘ్న్యం వ్రదద్యాచ్చ ధామ్ని దెవాయ పూజకః || ౬౮
 భక్త్యా యదగ్నా విహితం యథాశక్తి యదావిధి |
 ఆరాధనం తదెవేతి గృహాణ వరమెశ్వర || ౬౯
 అగ్ని కాయ్య విధిహ్యోష సజ్జెపాత్కథితోషయా |
 విధినా నెన యుగకుర్యా దగ్ని కాయ్యం దినె దినె || ౭౦
 వ యాతి బ్రహ్మణ స్థానం భుక్త్యా భోగాన్యథేపితా |

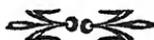
ఇతి శ్రీపాశ్చరాత్రే మహోపనిషది పాద్యై తన్త్రై

చయూపాదె అగ్ని కాయ్యవిధినామ

చతుర్థోఽధ్యాయః .

పంచమోఽధ్యాయః

❖ నిత్యోత్సవ విధి. ❖

శ్రీభగవాన్ :—

- అథ నిత్యోత్సవవిధిం కథయామి చతుర్ముఖ |
 సవక్షుధుఃఖహారం పుంసాం సవక్షుభూతప్రహవక్షణమ్ | ౧
 రాష్ట్రీప్య రాజ్ఞో గ్రామస్య యజమానస్య సద్దనః |
 సుఖావహం శాన్తికరం పుణ్యమాయువివక్షణమ్ | ౨
 ఆవాహ్య తణ్డలె శుద్ధే శాశ్వతస్థై వరమిశ్వరమ్ |
 శక్తిభిక్షశభిద్వాభ్యాం సహ ప్రాతదిగనె దినె | ౩
 వరిక్రమిదాయతనం మధ్యాహ్నై త్వన్నకల్పితే |
 సాయం కుసుమఽఙ్ఘ్రై త్రిసస్థ్యం శ్రీమ కల్పయేత్ | ౪
 బిమ్బేన * వా వరీయాయాత్రి సస్థ్య మనువాసరమ్ |
 అథవాన్నైన మధ్యాహ్నై కాలెఽన్యత్ర ధ్వయ చక్షణా | ౫
 త్రిసస్థ్య మథవాన్నైన కుయాన్ నిత్యోత్సవం హరైః |
 మధ్యన్దినై వా సవక్షుక్షణం వరిక్రమ్య లిం క్షిరేత్ | ౬
 యద్యోత్సవప్రకీకృతై రన్వగ్రైఽథవా † భవేత్ |
 త్రిసస్థ్యం చామరం ఛత్రం వితానధ్వజ సంయుతమ్ | ౭

❖ వక్షావరణ బలిదానమ్. ❖

- తణ్డలూదికమన్నం వా కెవలం కమలాసన |
 వక్షావరణకె ధామ్ని వక్షాస్వావరణేష్వపి | ౮
 బలిం దత్వా వయక్షుటనం గెయవాద్య పురస్సరమ్ |

* వాక్ష్ వయాాయా త్రిసస్థ్యమనుసారతః. † హరైః.

❀ ఆవరణభద్రెన ఉత్సవతారతమ్యమ్. ❀

ఉత్సవం ప్రాహురుత్కృష్టమెకోసం మధ్యమః విదుః || ౯
 ద్వాన్వనైఽధమం జఘన్యం త్రిన్యానై టుద్రమథేతరై |
 బలివ్రదానెన వినా నోత్సవోఽభ్యుదయావహః || ౧౦

❀ పరిచారక లక్షణమ్. ❀

శుక్లామ్బురధరం సామ్యం శుక్ల యజ్ఞోఽవీఙ్గనమ్ |
 సోత్తరీయం చ సోష్ఠీషం స్వనులిప్తమలజ్ఘృతమ్ || ౧౧
 పరిచారకమాహూయ భావితం గృడాత్మనా |

తస్మాధ్ధాని చ ప్రాతస్థై తిణ్ణులైఽన్నై క్రసూనకై || ౧౨
 దేవమావాహయన్ముల బెరాదారాధక స్వయమ్ |

ఇష్ట్యా చ గన్ధపుష్పాద్యైస్తత్ర దేవం యథావిధి || ౧౩
 విష్ట్యాదిమూర్తీశ్చపునః పూజయిత్వా క్రదక్షిణమ్ |

ప్రాగాద్యేషు ద్వాదశశకు పాత్రస్థేషు దలెషు చ || ౧౪
 సూక్తం సవణం స్వస్త్యయనం తథాన్యచ్చాపి మజ్గలమ్ |

వరణా పాత్రంచ బిభ్రోణో వ్రజెచ్చ పరిచారకః || ౧౫
 చణ్డప్రచణ్డప్రీముఖా ద్వారపాలా క్రపూజయేత్ |

❀ బలిదానై తాలన్పత్తాదివ్యఽస్థా ❀

ఘోషయెన్గుల్లతాలాద్యై బలిదానపురస్కరమ్ || ౧౬
 నృతం తు వైజయస్తీ స్యాద్భుషణం గయమివ్యతే |

వితాన దపలచ్చత్రీ చామృవ్యజనాదిభిః || ౧౭
 పరిక్రమేత బల్యధణం సవానావరణా క్రమాత్ |

పీఠం క్రదక్షిణీకృత్య క్రవిశేదాలయం పుంః || ౧౮
 శీతం తు క్రదక్షిణీకృత్య క్రవిశేద్దధణమన్దిరమ్ |

దత్వాఘ్నం + మూలమస్త్రేణ మూలబెరె సముత్సృజేత్ || ౧౯
 బలిశేషం క్షివెశ్శిశ్చ ద్వివృత్సైసన్య మూధ్ధాని |

పరిశిష్టం మహాపీఠై నిక్షిపెదక్షతాదికమ్ || ౨౦

❀ ౨ ద్యత్ + ౨ ద్యమాచామం మూలబెరె నియోజయేత్

❀నిత్యోత్సవే బలిబెరం యానె శిరసి వా ఆరోగ్య వరిభ్రమణమ్.❀

నిత్యోత్సవశ్చై ! దారోగ్య తద్భిమ్భం శిచికాదిమ |

ఆరోగ్య యద్వా శిరసి వరిభిమణమివ్యతే || ౨౧

❀ బలిబెరభ్రమణే నృత్తాతోద్యాదిభేదః. ❀

ఆతోద్యనృత్తైబహుధా భిద్యమానై సమేధితమ్ |

తత్ర నృత్తం బహువిధం తాని వత్యై సమాసతః || ౨౨

విలాసం కతకరీ విష్ణుకాన్తమాలీఢమజ్గలమ్ |

భద్రమాలీ తాక్ష్యకక్షో కరణం స్వస్తికాహ్వయమ్ || ౨౩

చారీ ప్రచారీ సూచీ చ * సావతకం పారిభద్రకమ్ |

సౌమ్యం † విషమసూచీ చ ‡ ఖటకం చావకుఞ్చితమ్ || ౨౪

కటిబన్ధమలజ్కార మశ్కరీ § పృవ్థకుట్టిమమ్ |

ఉల్లజ్జీ వామజాన్వాఙ్గి ¶ మాసూరీ చావవెష్టితమ్ || ౨౫

వాసరశ్వరసఞ్చారీభావౌ స్యాతాం నికుట్టిమా |

కుట్టిమం ఘటితం స్థాయీభావో యచ్చ విప్రవిప్రీతమ్ || ౨౬

మణ్డలం కుఞ్చితాధాది పతాకా సవకమజ్గలమ్ |

కాన్తారకుట్టిమాహ్వసం ప్రపూవకం ఘటితం తథా || ౨౭

§ విలాసం సవతో భద్రం శుద్ధం కుఞ్చిత మివ్యతే |

మాగ్గచారీ కరాధీన † మావభాస మనన్తరమ్ || ౨౮

ఆవెష్టితం వరీవతకం నిధూతం దేశిమణ్డలమ్ |

సమపూవకం చ * ఘటితం వదం విషమపూర్వకమ్ || ౨౯

కకకరీకవిలాసశ్చ భవెద్విగలితం తథా |

నృత్తభేదాః పృథగ్భావా గాత్రావయవచెష్టితైః || ౩౦

ఆతోద్య గీతిభేదానా మాసన్త్యాన్నైహ? తన్యతే |

! ద్విమౌన. * సంవతకం. † విషమసూరీ. § పృవ్థకుట్టికమ్.

¶ మాధురీ. § విగాత్రం. † మావభాల. * గదితమ్. ? గీయతే.

❖ ఖగేశ ప్రీయ నృత్రమ్ ❖

పుష్పవ్రభాసమోపేతం * ధ్వజచ్ఛత్రాది పంయుతమ్ || 3౦

సవకవాదిత్రసుభగం సవకగేయ సమేధితమ్ |

బ్రహ్మవిద్యోహ్నా ఘోషేణ సహితం దీవసజ్కులమ్ || 3౨

శిష్ణుక్రాంతం ఖగేశస్య నృత్రం గేయం చ మధ్యమమ్ |

❖ పురుహూతాది ప్రియం నృత్రమ్ ❖

విలాసం సవకతోభద్రం ఖేటకం చక్రమణ్డలమ్ h || 33

కాన్తారం కుట్టిమం వృషకుట్టిమం కటిబన్ధనమ్ |

వామజానూధ్వజనృత్రం చ పురుహూతాదిషు నృత్రమ్ || 3౪

❖ పురుహూతాదీనాం ప్రియస్వరః. ❖

వజ్రవకభా చ గాన్ధారో మధ్యమః వజ్జమస్తథా |

ధైవతశ్చైవ నివధః పురుహూతాదిషు స్వరః || 3౫

❖ భవస్య ప్రీయస్వరః. ❖

సప్తజ్ఞయా ధైవతస్తు భవస్య స్వర ఇష్యతే |

❖ విష్వక్సేనస్య ప్రీయా నృత్రస్వరా. ❖

నృత్రంతు విష్వక్సేనస్య స్వస్తికం వృషభస్వరః || 3౬

❖ గణేశ ప్రీయనృత్రస్వరా. ❖

వాస్తినృత్రం గణేశస్య స్వరఃవజ్జమ ఇష్యతే |

ధైవతస్యాత్స్వరో నృత్రం దుగాయాస్సవకమణ్డలమ్ || 3౭

❖ అన్యేషాం దెవానాం ప్రీయనృత్రస్వరా. ❖

అన్యేషామపి దెవానాం నృత్రం స్యాత్సవకమణ్డలమ్ |

గానం చ ధైవతః ప్రోక్తం గాన్ధారం వజ్జమం తథా || 3౮

తదవాన్తరభేదా వా గేయా గేయవిచక్షణైః |

* నృత్రం గేయం చ మధ్యమమ్. h చక్రమణ్డకమ్.

❖ దిగ్భదేన తాలభదః. ❖

సమతాలాహ్వయం వాద్యమైన్ద్ర్యాం దిశి హవిభుజః || ౩౯
 బద్ధావతాలాభిధానం యమస్య దిశి శృక్లిణీ |
 నైరృత్యాం మల్లతాలం స్యాద్వాదుణ్యాం మజ్జలాహ్వయమ్ || ౪౦
 వాయువ్యాం జయతాలాఖ్యం కాబెయాణం భద్రసంజ్ఞితమ్ |
 విశాన్యాం కకళారీతాలం |

❖ తాక్ష్యకస్య ప్రియం తాలమ్ ❖

తాక్ష్యకస్య గరుడాహ్వయమ్ || ౪౧

❖ భూతానాం ప్రియం తాలమ్. ❖

భూతానాం బలితాలాఖ్యమ్ |

❖ సెనెశస్య ప్రియం తాలమ్. ❖

సెనెశస్యాపి తాదృశమ్ |

❖ అన్యేషాం దేవానాం ప్రియం తాలమ్. ❖

అన్యేషామపి దేవానాం తాలం భద్రం వ్రశస్యతే || ౪౨

దిక్షు సవాణసు సవేణు మద్దిరావరణేషు చ |

సృత్రం గెయం చ వాద్యం చ సాకల్యేన సమీరితమ్ || ౪౩

❖ ధ్వజదళకన మ్మలాప్తక బలిదాన భక్త్యోదినివెదనమ్ ❖

ఖగధ్వజం దళకయిత్యా మజ్జలాప్తకమేవ చ |

సన్నిధాన చ దేవస్య సవకత్ర బలిరివ్యతే || ౪౪

* నివెద్యం తత్ర తామ్బూలం భక్త్యం చ కృధుకాదికమ్ |

సవోష్యా వరణెష్వేవం స్థానం వ్రతి సమాచరేత్ || ౪౫

❖ శబ్దనాదమాత్రేణ ప్రాకారద్వారనిగణమః. ❖

కెవలామ్బుజనా దేన ప్రాకారద్వారనిగణమః. |

❀ మహాపీఠ బలివ్రదానమ్. ❀

నిగ్రామ్య చ మహాపీఠ మన్దిరాభిముఖం స్థితః ॥ ౪౬

దిక్షు సవాకసు పీఠస్య వాదిత్రే ఘోషితే భృశమ్ ।

తూలితే పీఠికామూర్ధ్నః పూజయెద్విష్ణు సావకదాక ॥ ౪౭

బలిం నిరవశేషేణ దత్వా పీఠస్య మూర్ధాని ।

పీఠం పరీత్య ధామాన్తః ప్రవిశ్య ముఖమణ్డపె ॥ ౪౮

❀ దేవస్య యానాదితోఽవరోపణమ్. ❀

వ్రదాయ పాదుకే పీఠే యానాదెరవరోప్య చ ।

పాజ్ఞుఖం విష్టరే దేవమవస్థాప్య సభాజయేత్ ॥ ౪౯

❀ దేవస్య గర్భాగ్రహవ్రవేశనమ్. ❀

ఉపహార మశేషేణ వ్రదాయావసరోచితమ్ ।

వ్రవేశయెద్గర్భాగ్రహం దేవమారాధక స్వయమ్ ॥ ౫౦

❀ వాద్యాదిన్యూనతా సమాదానాథకం తాణ్డవమ్. ❀

వాద్యై గయే తథా నృత్యై బహిరజ్గణ భూషణమ్ ।

న్యూనీభావం సమాధాతుం శుద్ధై తాణ్డవమాచరేత్ ॥ ౫౧

❀ మహావాతాదిసంక్షోభే నిత్యోత్సవవ్రతీషెధః. ❀

మహావాతాది సంక్షోభే న నిత్యోత్సవమాచరేత్ ।

ఒలివ్రదానమాత్రం తు కుయాకచ్చ సతి సమ్భవే ॥ ౫౨

బలిం చణ్డై వ్రచణ్డై తు కేవలం వా వినిషీ వెత్ ।

తయోమకధ్యై తు పురతో మూలమన్తై సాధకః ॥ ౫౩

భూతైభ్యో నమ ఇత్యేవం వ్రక్షీ వెతోఽదకం బలిమ్ ।

❀ ఆరాధన కాలభేదః. ❀

ఆరాధన విధిహ్యేమ కాలభేదేషు శస్యతే ॥ ౫౪

అహ్ని రాత్రౌ చ తాక బ్రహ్మన్నధునా కథయామి తె ।

ఏకస్త్రయో వా షడ్వాపి కాలో ద్వాదశ ఏవ వా ॥ ౫౫

వఙ్చకాలశ్చతుష్కాల స్తత్కాలో బహుధా మతః |

యథావిభవముద్దిష్టం సమారాధనకమణి ||

౧౬

ఏకో ఘఢ్యాహ్నపమయః ప్రాతమధ్యద్వైపం నిశా |

* త్రయశ్చైత్ వట్సుపూవోక్తాః కాలభేదాః పునస్త్రీయః |

మధ్యరాత్రోఽవరాహ్లాశ్చ తిథా వ్రత్యూష చరితః |

వ్రత్యూష శ్చార్ధకరాత్రంచ ప్రాతర్మధ్యద్వైపం నిశా ||

౧౮

వఙ్చకాలా ఇమె ప్రోక్తా స్తతఃకాలచతుష్టయం |

ఏకేన హీనః వ్రత్యూషో విజ్ఞేయశ్చతురాసన ||

౧౯

❖ కాలానాం నాడికామాసమ్. ❖

కాలా ద్వాదశ విజ్ఞేయాః వఙ్చ వఙ్చ చ నాడికాః |

ఇతరే కాలభేదాస్తు వ్రత్యైకం యామ సమ్మితాః ||

౨౦

❖ ఆరాధనభేదాః. ❖

ఉత్సవావసితంశ్రేష్ఠమారాధన ముదాహృతమ్ |

హోమాస్తం మధ్యమం ప్రోక్తం ప్రావణాస్త మధాధమమ్ ||౬౦

క్షుద్రం తు ధూపదీపాస్త మధమారాధనం భవేత్ |

❖ స్నానాచన సృత్తగెయాదీనాం ఘటికామాసమ్. ❖

ఘటిక ద్వై భవేత్ స్నాన ఘటికైకాచన భవేత్ |

౬౨

సృత్తగెయై తదా చైకా తదధేన నివేదనమ్ |

హోమై చైకా చోత్సవై ద్వై శుద్ధసృత్తావసానికే ||

౬౩

+ వ్రభాతకాలపూజాయాం స్నానాది విధిరీదృశః |

ఘటికా స్నానసమయైస్తథాధక ఘటికాచనమ్ ||

౬౪

* త్రయంచ. క. త్రయశ్చైత్ వట్సు పూవోక్తస్తతః కాలచతుష్టయం | వఙ్చకాలా ఇమె ప్రోక్తాః కాలభేదాః పునస్త్రీయః. ఇతి కోశాస్తరమ్. + వ్రకారకాలభేదోయం

గెయన్పుత్రస్య ఘటికా తదధేన నివదనమ్ |

† హోమాధేః పరిశిష్టస్తు భవెన్నిత్యోత్సవే క్షణః || ౬౫

❖ కాలభేదేషు కాలత్రయం శ్రేష్ఠమ్. ❖

కాలభేదేషు సవేషు శ్రేష్ఠం కాలత్రయం కదుః |

ప్రాతముఘ్యనిసం రాత్రీ ముఘ్యం చ కవలాసన || ౬౬

❖ ఉక్తకాలత్రయే బలినిత్యోత్సవయోరవశ్యంభావతా. ❖

ఆవశ్యం భావినా తేషు బలినిత్యోత్సవావుభా |

హోమవయోః స్తమస్యత్ర కాలభేదేషు శస్యతే || ౬౭

❖ ఉత్సవాద్యజ్ఞబిమ్బానాం సవకాలేషు పూజనమ్. ❖

ఉత్సవాద్యజ్ఞబిమ్బాని సేనాస్యం విహగశ్వరమ్ |

చణ్డవృచణ్డౌ ద్వారస్థౌ సవకాలేషు పూజయేత్ | ౬౮

❖ వాద్యవాదనకాలః. ❖

మఘ్యనిసే క్రదోషే చ పురస్తాద్వాద్యవాదనమ్ |

❖ సీరాజనకాల. ❖

సీరాజయత్ప్రదోషేషు దేవం

❖ సీరాజనపాత్రాది నిరూపణమ్. ❖

తదపి కథ్యతే || ౬౯

స్వణకపాత్రాణి యుగ్మాని విపులాని తథావసు |

తస్మధ్యే శాలిపృష్ఠేషు వకీకదీపకా * క్రదీకయేత్ || ౭౦

❖ స్త్రీభిశ్చేణీబద్ధేన దీపధారణవ్యాసౌ ❖

తథావిధాని పాత్రాణి కరైరుద్ధృత్య యోషిత |

కల్యాణవస్త్రాభరణా నిగతాశ్చ మహాససాత్ || ౭౧

శ్రేణీబద్ధాః పునోగీత నృత్ర * వాద్యసమన్వితాః |

అన్తిక దేవదేవశ్య విన్యసేయు మకపీఠితే || ౭౨

† హోమాధేః పరిశిష్టార్థం భవెన్నిత్యోత్సవక్రియా. * వృకల్పయేత్.

❖ దీపపాత్రాచారణమ్- ❖

ఆధారేషు తతః పాత్రాణ్యచణయే ద్విశ్వవిద్యయా ।

❖ దీపప్రీవణవిధిః. ❖

అచాయోఽథ్యువబెరాదా షడఙ్గాన్యాసమాచరెత్ ॥ 23

ఇష్ట్యా చ దేవమఘ్యుఁడైవ్య దీపపాత్రాణి పూజకః ।

ఉద్ధృత్య భ్రామయెద్దేవ మాస దతలమస్తకమ్ ॥ 2౪

గుణమన్త్రైస్త్రీభిః పాత్రాణ్యనుయోషిత్సు నిక్షిపెత్ ।

అచాఽనామేవమన్యాసాం పాత్రాణ్యైకైకశః క్రమాత్ ॥ 2౫

భ్రామయెన్ములబెరస్య యద్వా సవాఽణి వద్దజ ।

ఏవం నీరాజనం దేవ్యో శ్చీఘ్రామ్యోఽఽ రివ్యతే వృథకః ॥ 2౬

నీరాజనె తస్యమానె తూయఁఘోష ముదీరయెత్ ।

❖ అధః రాత్రే పూజా నివేదనాదివిధిః. ❖

నిత్యోత్సవస్తం స్నానాది విధాయాచణ మన్వతః ॥ 2౭

అధః రాత్రే తు సంప్రాప్తై కృత్వా స్నానాదికం హరెః ।

శుద్ధపాఠ్యసముద్గాన్న మపూసాది హవిఃక్రమాత్ ॥ 2౮

గోక్షీరం సితఃకణ్ణాది మధురం చ నివేదయెత్ ।

❖ క్షుద్రభాతవిధిః. ❖

భాస్కరస్యోదయాత్పువఁ బహవస్సుతమాగధాః ॥ ౨౦

క్షుభోధయెయుదేవేశం క్షుద్రన్తో వాద్యవాదనైః ।

రాత్రౌ బిమ్బేషు సవేశేషు కుర్యాన్ని రాజనం హరెః ॥ ౨౧

రాజోపచారవత్సవః ముఙ్గచారం వ్రీదశఁయెత్ ।

అహ్ని రాత్రౌ చ యె ప్రోక్తాః కాలభేదాశ్చతుముఁఖ ॥ ౨౨

జఘస్య ముఖ్యభేదెన తెష్విత్థం హరిమచఁయెత్ ।

ఇతి శ్రీపాఞ్చరాత్రే మహోపనిషది పాద్మై తన్త్రై చయాఽపాదె

నిత్యోత్సవ సమారాధనకాల విభాగోనామ

పాఞ్చమోఽధ్యాయః.

* వాద్యాదిభిస్సహ. † రుచ్యతే.

షష్ఠోఽధ్యాయః

❖ పురుషసూక్తన్యాసః. ❖

బ్రాహ్మణః—

సూక్తస్యాజ్ఞేమ భగవన్ పౌరుషస్య కథం ధివెత్ ।
 న్యాసః కథం వా తెన త్వామచక్యామి యదా మమ । ౧
 వృచ్ఛత స్సంశయానస్య గృహచక్స * విధిక్రమః ।
 యాథాతథ్యేన వక్తవ్యో మయి చెదస్త్యసగ్రహః । ౨

శ్రీభగవాన్ :—

ఛన్దోఽనుష్టు బృషి స్తస్య వాసుదేవస్స దేవతా ।
 మూర్ధ్నిః ఫాలే నయనయో నాః సికాయాం తథా ముఖే ॥ ౩
 గలె బాహ్వోశ్చ హృదయె నాభావజ్ఞే చ మెహనె ।
 ఊర్వోః శృరణయోన్యాసః వ్రథమాదిఋచాం క్రమాత్ ॥

❖ ఋచామావాహనాదా వినియోగః. ❖

ఆద్యయాఽవాహయేదైవ మాసనం చ ద్వితీయయా ।
 పాద్యం తృతీయయా చాఘ్యం చతుర్థ్యాః వితరెదృచా ॥ ౧
 వఙ్చిమ్యాచమనం స్నానం వప్త్యా సప్తఋచామ్బరమ్ ।
 ఉపవీత మృచాప్తమ్యా నవమ్యా గన్ధలేఖనమ్ ॥ ౨
 పుష్పం దశమ్యైకాదశ్యా ద్వాదశ్యా ధూపదీపకా ।
 నివేదనం త్రయోదశ్యా చతుదశ్యా నవస్కృతిః ॥ ౩
 వ్రదక్షిణం వఙ్చుదశ్యా షోడశ్యోద్వాసనం హరేః ।

❖ హోమద్రవ్యాణి ❖

సమిధన్నాజ్య హోమశ్చ వ్రత్యృచం జ తవేదసి ॥ ౪
 స్వగృహే పూజయెద్విష్ణుం శుచౌ దేశే గృహే క్వచిత్ ।

* విధిఃకథమ్ । త్వయా తథ్యేన.

❖ ఆవాహనాధార వస్తూని : ❖

స్థలైః + రత్నమయస్థానై విమానైః చ తథావిధే ॥ ౯

అప్పుగ్నో హృదయే సూయోఽస్థణ్ణిలైః ప్రతిమాసుః చ ।

❖ ఆవాహన ప్రకారోపచారాః ❖

పుష్పేదపాత్రమాదాయ తిష్ఠన్నావాహయేద్ధరిమ్ ॥ ౧౦

* ఓంభూరాది వ్యాహృతిభిః ప్రత్యేకం పురుషోత్తమమ్ ।

వ్యస్తాభిశ్చ సమస్తాభిః వేదాద్యేనాసనం తతః ॥ ౧౧

పాత్రస్థమమృస్సానిత్యా అభిమన్త్యైః పవిత్రకమ్ ।

తదఘృత్యం విష్ణుగాయత్యా దద్యాత్ప్రీణిపదేత్యచా ॥ ౧౨

పాద్యమాచమనీయం చ ప్రణవేన కృతకల్పయేత్ ।

మన్తైస్సృజనమబ్లిజైరజ్జం చ విమృశైత్తతః ॥ ౧౩

వ్యాహృత్యా ప్లాతవస్త్రేణ జితస్త ఇతి విద్యయా ।

వాసోఽవిద్యాదినా దద్యాదుపవీతం చ లెవనమ్ ॥ ౧౪

ఇదం విష్ణురీతి ప్రోచ్యప్రణవేన ప్రసాధనమ్ ।

తద్విష్ణురీతి పుష్పాణి జితస్త ఇతి ధూపకమ్ ॥ ౧౫

ఉద్దీప్యస్వేతి దీపం చ దేవస్యత్వేతి వై హవిః ।

వాసుదేవాదిమన్తైశ్చ మత్స్యాద్యైః కేశవాదిభిః ॥ ౧౬

పుష్పాణి దద్యాద్ధ్యాత్వా చ తాంతాం మూర్తిం యథాయథమ్ ॥

❖ చతుర్ముఖాదీనాం గృహే నస్వాతస్త్ర్యాణాచనమ్ ❖

చతుర్ముఖాదిదేవానాం పరివారతయాచనమ్ ॥ ౧౭

న స్వాతస్త్ర్యాణ యష్టవ్యః వైష్ణవేన గృహాచనమ్ ॥

❖ జప్తవ్యసూక్తాని ❖

జపకాలే నృసూక్తం వా ద్వాదశాక్షరమేవ వా ॥ ౧౮

అష్టాక్షరం వా యద్వాన్యం మన్తం ప్రణవమేవ వా ।

జపేత్సమాహితమనా యద్వా త్రయ్యస్త గోచరాః ॥ ౧౯

+రత్నమయే ధ్యాతే. ధ్యాత్వా. * ఓంపూవాది + వేదాదినా. దత్వా.

❖ గృహాచారానె ఫలమ్. ❖

యో నిత్యం పూజయేద్విష్ణుం గృహస్థో వెశ్మని స్వయమ్ |
 స నయత్స్వ కులోద్భూతాః పురుషానకవింశతిమ్ || ౨౦
 విష్ణోః పదం వా సాలోక్యం యద్వాన్య దభివాఞ్చితమ్ |

❖ ౧౨౮ ఉపచారాణాం నామాని. ❖

ఉపచారా హరైరద్య సవయాః విధిగోచరాః || ౨౧
 అష్టోత్తరశతం వింశచ్ఛ్రితా యే మన్మథోద్దతాః |

❖ ఆవాహనాసనోపచారాః. ❖

ఆవాహన సమస్కారౌ వ్రత్యుత్థాన మనస్తరమ్ || ౨౨

పుష్పాక్షలి స్వాగతోక్తి రాసనం పాదపీఠకా |
 అఘ్యం పాద్యం వ్రతిగ్రాహణ పాద్యప్లోతాభిమశ్శనమ్ || ౨౩

ఆలెపనం చరణయోశ్చన్దనక్షోదవారిణా |
 అపామాచమనీయం తు వ్రతిగ్రహణ దశశనమ్ || ౨౪

ఉపస్పృశన మాలెపశ్చన్దనాద్యమ్బుచచరయా |
 పుష్పమాలా ధూపదానం మధుపకక నివేదనమ్ || ౨౫
 ఘనసారో నాగవల్లి

❖ స్నానాసనోపచారాః. ❖

స్నానవిష్టర గోచరాః |

పాదుక స్నానపీఠం చ స్నానశాటక మన్వతః || ౨౬

దస్తకాష్ట మధాదశోః జిహ్వనిలైఖకట్టికా |
 తామ్బూలవీటికా వస్త్రమపరాధవ్రసారితమ్ || ౨౭

అభ్యజ్ఞో మాలిమాలా చ తాలవృస్త మనస్తరమ్ |
 చస్తనోద్వతనం తన్వా గన్ధామలకవారి చ || ౨౮

కడ్కతం రజసిస్నానం వస్త్రం గన్ధామలెపనమ్ |
 ఉత్తరీయం పవిత్రం చ స్మృత్యంగేయ మనస్తరమ్ || ౨౯

వాద్యం దశశతైశ్చిదై స్నానం ధారాభి * రణసామ్ |
 నీరాజనం శిరగప్లోత ముష్టిషం ప్లోతవాససా || 30
 అజ్గాభిమశకనం వస్త్ర ముపవీత మనస్తరమ్ |
 ఉత్తరీయం త్రింశదెతె కథితాః కమలాసన || 30

❖ అలజ్కారాసనోపచారాః ❖

అలజ్కారాసనస్థస్య హారెస్తత్కాల గోచరాః |
 ఉపచారా శ్శిరస్త్రాణం పీతకాశెయ + వాససా || 39
 కపూర రజసా + ౨౨మాలి చాపాదాస్త మనస్తరమ్ |
 కస్తూరికా మృగమదం చస్తనెనానులెవనమ్ || 33
 వ్యజనం చామరవ్యూహైః కుంజుమెనానులెవనమ్ |
 గంధం చ కృత్రిమా భూషా బ్రహ్మసూత్ర మనస్తరమ్ || 34
 ఉత్తరీయం మాలిమాలా బాహుమాలావిలమ్బనమ్ |
 మృత్స్నియా ॥ తిలకం కుయాదజ్జనం చ శలాకయా || 35
 పుష్పావకిరణం బ్రహ్మక మహాదశశకృదశకనమ్ |
 తామ్బూలికా ధూపదీపా శాలితణ్డల స్త్ర మాత్రికా || 3౬
 స్వాధ్యాయాధ్యయనం దానం నాట్యం వెణు నినాదనమ్ |
 వీణాదివాదనం పారో మజ్గలానా మనస్తరమ్ || 32
 నీరాజనం చ పిండనాం వజ్ఞానాం క్షేవణం † దిశి |

❖ యాత్రాసనోపచారాః. ❖

యాత్రాసనోపచారాస్తు హారెస్తత్కాల గోచరాః || 3౮

* రెవచ్చ. + ధారణమ్. † లెవమాపాద తలమస్తకమ్.
 ‡ ప్రకల్పనమ్. ॥ తూర్వపుణ్డ్రాజ్కమజ్జనమ్. తిలకం చోర్వక
 మజ్జనమ్. ఇతి చ పారా. స్త్ర మాత్రీయా. † నిశి.

ఉపాసవళా చామరాణి ముక్తాతప నివారణమ్ |
 మయూరపింజ్వలవ్యజనం తాలపృస్తం రథో గజః ||
 ఆశ్వశ్చ శిబికాయానం వైనతెయధ్వజోన్నతిః |
 క్రీడాఽపిశ్చ తామ్బూలీ క్రీడాఫలసమృద్ధయః ||
 ఏవం వజ్జుదశ ప్రోక్తా యాత్రాసనగతాః స్య వరమ్ |

3౯

౪౦

❀ భోజనాసనమ్. ❀

భోజనాసనమాయాధే హారా తత్కాలగోచరాః ||
 మధుపకశం చ తామ్బూలం వీటికా ముఖశాటికా |
 అహాణామ్భుగ పాయసాన్నం ముద్గాన్నం చ గులోదనమ్ || ౪౧
 దధ్యోదనం పానకం చ పానీయం హస్తశాటకమ్ |
 శుద్ధిక్ష్వ కరయో * రెలాచస్తనక్షోదవారిణా ||
 సుఖాసీనె చ దాశాహేక చస్తనోదకచచకయా |
 అజ్జెవ్వాలెవనం మాల్యమపూప వృధుకాస్తధా ||
 సక్తప స్థిలపింజాశ్చ ఫలాని క్వధితం జలమ్ |
 నాలికేరామ్బుదానం చ తామ్బూలీదలవీటికా ||
 ప్రదక్షిణ సమస్కార సుతిరాత్మ నివేదనమ్ |
 అఘృకముద్వాసనం చైతే శతమష్టే చ వింశతిః ||
 ఉపచారా హరెబ్రహ్మా విస్తరేణ ప్రదశికతాః |

౪౦

౪౩

౪౪

౪౫

౪౬

❀ చతుష్పతి రుపచారాః. ❀

ఆవాహన సమస్కారా సవయానన మన్వతః ||
 పాదపీఠం తథైవాఘ్నం పాద్యనీర ప్రతిగ్రహాః |
 పాద్యమాచమనీయామ్భుగ ప్రతిగ్రహాణమేవ చ ||
 ఆచామో ముఖవాసశ్చ పాదుకే స్నానవిష్టరమ్ |
 స్నానశాటీ దస్తకాష్ఠం జిహ్వనిలైఖ్ఘనం తదా ||

౪౮

౪౯

౪౯

తామ్బూలాభ్యంజనం చైవ వ్యజనం చాక్రపెషణమ్ |

గంధామలకజం స్నానం కంజకైవ విశోధనమ్ || ౧౦

రజనీచచక్షయా స్నానముత్తరీయపరిష్కృతిః |

వారిధారా సహస్రేణ స్నానం నీరాజనం తథా || ౧౧

స్లోతాభిమశ్శనం వాసో బ్రహ్మసూత్రం మనస్తరమ్ |

ఉత్తరీయ మలజ్కారవిష్టరం కేశశోషణమ్ || ౧౨

పరిధానం దుకూలెన గంధద్రవ్యానులేపనమ్ |

వ్యజనం భూషణం మాలా పుష్పాణాం నయనాంజనమ్ || ౧౩

తామ్బూలం దవణం ధూపదీపౌ మాత్రాః పరివ్యయః |

దానం నీరాజనం చ్చత్రిముపానట్ చామరధ్వజాః || ౧౪

వాహనం శిబికాయానం త్రయం కీడా ఫలం తథా |

* భోజనస్యాసనప్రాప్తి ముఖకుక్షనివేదనమ్ || ౧౫

అహాణం ప్రాపణం గాపానం పానీయం సుఖవిష్టరమ్ |

నివేదన మపూపాదె స్తామ్బూలీ స్తోత్రీశంసనమ్ || ౧౬

విసజ్జనమితి బ్రహ్మ షష్టిశ్చ చతురుత్తరా |

❖ ద్వాత్రింశదుపచారాః ❖

ఉపచారానధో వత్స్యే ద్వాత్రింశత్తు యథాతథమ్ || ౧౮

ఆవాహనాసనె వశ్చోదఘ్యం పాద్య మనస్తరమ్ ||

ఆచామో ముఖవాసశ్చ పాదుకె దస్తధావనమ్ || ౧౯

జిహ్వనిలైఖనం తైలం ధాత్వోస్నానం హరిద్రయా |

స్ వాసశ్చైవోపవీతం చ గంధాలపశ్చ భూషణమ్ || ౨౦

మాలాంజనం తథాదశ్శదానం ధూపశ్చ దీపికా |

మాత్రాదానం తతశ్చత్రం చామరం తూయకఘోషణమ్ || ౨౧

† ప్రకల్పనమ్. ౧ పరివ్యథా. * భోజనాసన సమ్ప్రాప్తిః.

గాధానా. స్ వాసశ్చైవోత్తరీయంచ గంధాలపనభూషణమ్.

మధువకాహాణం చైవ నివేదన మనస్తరమ్ |

భక్త్యం తథా నాగవల్లీ విసజ్జన * మదాన్తిమమ్ || ౬౧

❖ షోడశోపచారాః. ❖

ఉపచారాష్టోడశ స్మారాత్మన శ్చక్త్యపేతయా |

ఆవాహనాసనై పూర్వమఘ్న్యం పాద్య మనస్తరమ్ || ౬౨

ఉపస్పృశస్తథా స్నానం వస్త్రం యజ్ఞోపవీతకమ్ |

గన్ధాలెపస్తదా భూషా మాలా ధూపః వ్రదీపికా || ౬౩

మధువకం ప్రాపణం చ విసజ్జన మదాన్తిమమ్ |

❖ ఆసన సామాన్యోపచారాః. ❖

ఆసనము చ సర్వము పాద్యం పాద్యప్రతిగ్రహః ||

పాదప్లోత శ్చరణయోగ్గన్ధా లెపశ్చతుర్ముఖ |

ఆచామశ్చ తదమ్బూనాం వ్రతిగ్రహణ మివ్యతె || ౬౪

❖ పాదవిష్టర నిషేధస్థానమ్. ❖

భోజ్యయాత్రాసనై త్యక్త్వా కతకవ్యం పాదవిష్టరమ్ |

❖ మధువక నివేదనమ్. ❖

ఉపక్రమోపరమయో మధువక నివేదనమ్ || ౬౬

❖ ఆచమన స్థానాని. ❖

భోజనాన్తై చ వస్త్రవ్య పరిధానై తథాప్లవై |

జిహ్వాలైఖనాన్తై చ సవత్రా చమనక్రియా || ౬౭

❖ ఘృణానాదం వినా నివేదనీయోపచారాః. ❖

నివేదనై చ వస్త్రాణాం కెళానామపి శోషణై |

ఘృణానాదం వినా ధూపో

❖ ఉపచారాన్తరేషు ఘృణాయా ఆవశ్యకతా. ❖

న వినావ్యత్రీ ఘృణయా || ౬౮

* మథాబ్జ.

దీపోవచారె నైవెష్టం ఘట్టాస్వనన మన్యధా ।
 విభవానాం తుయె స్థానె * స్యాచ్చ పూజాఽసురీకృతా ॥ ౧౯
 నిలెఖనం రసజ్ఞాయా దస్తకావ్తం చ నిక్షిపెత్ ।
 ఉపస్పశన వారీణాం ప్రతిగ్రహణభజనె ॥ 20
 భక్షణాద్యన్న పానానై వాససా హస్తమాణకమ్ ।
 తథాజ్జనె నయనయో మూకణకనం వాససా భవెత్ ॥ 21
 ఆహాణం భోజనె దద్యాన్నపానాదౌ కదాచన ।

❖ అష్టాక్షావాహనమ్. ❖

పరస్య సూక్ష్మస్య తథా స్థూలస్య తదనస్తరమ్ ॥ 22
 చింతా సజ్జ్రీమణం తస్య బిమ్బే ప్రత్యుద్గమస్తథా ।
 స్వాగతోక్తి నకమస్కార స్సాన్నిధ్యప్రార్థనా తథా ॥ 23
 ఇత్యావాహన మష్టాక్షం పరస్య పరమాత్మనః ।

❖ రత్నాదిక్షణికాంతాని ఆవాహన యోగ్యద్రవ్యాణి. ❖

రత్నైశు స్ఫటిక స్వణైః † రజతై తామ్రకెఽపి వా ॥ 24
 క్షణికై వాచకయెదైవ మావాహ్య విధిపూవకమ్ ।

❖ క్షణికద్రవ్య నిరూపణమ్. ❖

చక్రాబ్జమణ్డలం కుమ్భ స్సోదక స్సుత్రవెష్టనమ్ ॥ 25
 బీజం పిష్టం తలైవాన్నం ఫలం పుష్పం జలం తదా ।
 గంధం వెదిశ్యకృత్కాచక మిత్యాది క్షణికం మతమ్ ॥ 26

❖ కుమ్భనీరాజనమ్. ❖

ఆలయె స్థాపితం దేవం సదా నీరాజయెద్ధరిమ్ ।
 సమ్పూర్ణక మమ్భసా కుమ్భం హేమాదిద్రవ్య నిర్మితమ్ ॥ 27

* సాచాక పూజాఽసురీకృతా. † రాజతై తామ్రజై.

౧ | చత్వారి చైవ దారుణి యథాపూవోక్త లక్షణమ్ |
 ౨ | తచ్చతుష్కం చ దారుణాం వితానధ్వజమాలయా || ౧౬
 భూషయె త్పరితో ముక్తాదామాని చ విలమ్బయెత్ |
 శుద్ధయా చ మృదాధస్తా చ్చతుష్కోష్ఠస్య చాస్తరమ్ || ౧౭
 పూరయె ♦ దస్తరం తస్య గోమయెనోపలకయెత్ |
 చక్రాబ్జాదీని బిమ్బాని కు యాత్తత్ర మహీతలె || ౧౮
 తెషామా యామవిస్తారా విష్యెతె హస్తసమ్మితౌ |
 ద్విగుణౌ త్రిగుణౌ వాపి స్యాతామథ చతుగుణౌ || ౧౯
 యద్వా వఙ్మ గుణౌ బ్రహ్మ స్నవకాశాను || సారతః |
 చందనాద్రాణి సూత్రాణి ప్రాఙ్వి సత్తదశ క్షీతో || ౨౦
 నిపాతయెత్తథోదఙ్వి తావన్తి కమలాసన |
 షట్పఞ్చశతసమధికె సన్త్యేవ ద్వె శతె పునః || ౨౧
 కోష్ఠాని సన్తి తత్రాస్త షట్త్రింశతోష్ఠ మధ్యతః |
 స్థాపయిత్వా తతశ్శఙ్కుం భ్రామయె త్సుత్రవత్కనా || ౨౨
 వఙ్మవృత్తాని బిమ్బాని సమాన్యేకం తు మధ్యమమ్ |
 కణికాక్షేత్రమేతస్సాద్యహిబిజ్జమ్బం త్రిధా పునః || ౨౩
 విభజ్య సూత్రమాగ్రేణ వ్రథమా కేసరావనిః |
 దలభూమిద్వితీయా తు తృతీయా నాభిమణ్డలమ్ || ౨౪
 తదేకం ద్వివిధం వాపి త్రివిధం సూత్రవత్కనా |
 విభజెన్నాభి భూభాగాద్యహిద్వే మణ్డలె భవేత్ || ౨౫
 అరక్షేత్రం బహిఃకమిభూరెకం మణ్డలం భవేత్ |
 కొష్ఠైరథాష్టవింశత్యా వరితో బహిరావనమ్ || ౨౬
 చతురశ్రం భవేతోష్ఠైరశీత్యా వీధికా బహిః |

౧ | చత్వారి దారుణి తథా. ౨ | చతురశ్రం చ దారుణాం వితానమ్
 ♦ దున్నతం తచ్చ, దస్తతస్తస్య. || రూపతః.

వక్ష్పీద్వయేన * విశ్వాత్కా చతురశ్రా ద్బహిఃపునః || ౧౬
 కోష్ఠాని ద్వాదశాధిక్యం శతం వక్ష్పీద్వయే భవత్ |
 ప్రత్యాశం తెషు కొష్ఠేషు చతుద్వారం ప్రకల్పయత్ || ౧౭
 కోష్ఠేశ్చతుర్భిః ప్రత్యైకం ద్వయోః వక్ష్పీశ్చ త్చతుర్ముఖ |
 చతుర్ముఖ కొణేషు తథా ప్రత్యైకం శబ్దసిద్ధయే || ౧౮
 కొవద్వయం తు సమ్నాజ్యం ద్వయోః వక్ష్పీశ్చ త్చతుర్ముఖ |
 ప్రతిద్వారం తదభ్యణే పాశ్చ్యాయో రుభయారపి || ౧౯
 అర్ధ + శోభాప్రసిద్ధ్యర్ధం బాహ్యసన్తర రథ్యయోః |
 ద్వే ద్వే కోష్ఠే బహిఃవక్ష్ప్యా ౧ మేకైకం తదసన్తరమ్ || ౨౦
 సమ్నాజ్యం మేవం శోభాథ్యమేకైకం బహిరన్యతః |
 త్రిణి త్రిణి చ కొష్ఠాని మార్జనీయాని వద్మజ || ౨౧
 ఉపశోభాథ్య మప్యేవం వ్యత్యాసేన చతుష్టయమ్ |
 సమ్నాజ్యనీయం కొష్ఠానాం వినియోగః ౧ ప్రదర్శితః || ౨౨
 యద్వా పీతాదినిర్మాణంవినా కొష్ఠాని వింశతిః |
 శతద్వయం చ పరితః ౧ పరిమృజ్య చతుర్ముఖ || ౨౩
 ఆదివద్మ ప్రమాణేన కుయాదావరణత్రయమ్ |
 చతుర్దిశం చతుద్వారకల్పనం వద్మమానతః || ౨౪
 యద్వైకం † వలజం కుయాదభీష్టదిశి వద్మజ |
 ద్వాదశాబ్జాని కల్ప్యాని ప్రత్యావరణకల్పనమ్ || ౨౫
 చతుర్ముఖ కోణేష్వైకైకం ద్వే ద్వే || వలజ పాశ్చ్యాయోః |
 దలై ద్వాదశభియుక్తం కణికాకేసరాన్నితమ్ || ౨౬

* బిమ్బాత్కా చతురశ్రా బహిఃపునః. † అర్ధశోభా క్షక్ష్
 వ్యర్ధం. ౧ కక్ష్యా ఏకైకమ్. ౧ ప్రశీతః. ౧ పరిగృహ్య.
 † వలయం. || వలయ.

ఆదిపద్మాధకమానేన పద్మజాతం ప్రకల్పయేత్ |
 మధ్యమే వజ్రజై బిస్థూక కర్ణికాయాం ప్రకల్పయేత్ || ౨౭
 ద్వాదశా స్త్రీ బ్రజరేఖాశ్చ శతం చ నవతిం తథా |
 కేసరీవ్యాకం పిఠాయాన్వగ్ధలక్షైత్రై ప్రకల్పయేత్ || ౨౮
 విదిక్షు దిక్షు చ తథా చతసో వింశతిం తథా |
 రెఖై ద్వే ద్వే దలాని స్యు స్సూచ్యః † గ్రీవదనస్తరై || ౨౯
 ప్రదశకయేదువదలాన్వ్యురక్షైత్రై దిశకప్రతి |
 అరే ద్వే ద్వే విదిక్షు స్యాదైకైకం ద్వాదశారతా || ౩౦
 అరాణీనీవరదలైస్తుల్యా న్యబ్రవలాశవత్ |
 యద్వా యవోదరాభాని మాతులుజ్ఞః | సమాని చ || ౩౧
 పిపీలికోదరాభాని పరస్పరసమాని చ |
 అన్తరాలాని చై తేషాం తుల్యమానాని వద్యజ || ౩౨
 ఈదృశం మణ్డలం శస్త్రం వాసుదేవ సమచనే |
 నారాయణై తు యప్తవ్యే * బిద్వాద్వ్యాః పూర్వమీరితాః || ౩౩
 అష్టావష్టై విధాతవ్యాః కేసరా నవతిస్సవత్ |
 పూర్వైరితాని కొష్ఠాని మాజ్ఞయిత్వా వడుత్తరమ్ || ౩౪
 త్రింశచ్చ † తత్ర నాభ్యాది వినావద్గం ప్రకల్పయేత్ |
 శంకుమాహృత్య సుత్రైః తత్సమం విభజేద్విధా || ౩౫
 క్రథమం కణికాక్షేత్రం ద్వితీయం విభజేత్త్రిధా |
 త్రిష్యాద్యం కేసరక్షేత్రం దలక్షేత్ర మనస్తరమ్ || ౩౬
 తృతీయమన్తరాలం స్యాద్దలపీఠికయోద్వ్యయోః |
 అష్టై ద్వాదశ వా కుయాః † ద్విద్వాద్వికమలాసస || ౩౭

‡ బ్రా. † గ్రాణి తదస్తరై. || సదృశి. * బిమ్బాద్వ్యాః.
 † త్రింశతం. ‡ దలమ్. † ద్విమ్బాద్విక.

మణ్డలం భద్రకం నామ తదిదం సవకామదమ్ ।
 చికిర్షక స్వస్తికం బిమ్బం క్షేత్రం షట్త్రింశతాయుతమ్ ॥ ౩౮
 సంమృజ్య తత్ర కోష్ఠాని ధ్రువకం దశ చ పాతయేత్ ।
 ప్రాగాయతాని సూత్రాణి ఉదిచీనాయతాని చ ॥ ౩౯
 సంమృజ్య మధ్యతో ద్వై ద్వై †వీధీం ప్రాగాయతామపి ।
 తథోదగాయతామేకాం కుయాన్నిగ్గమనం పునః ॥ ౪౦
 ప్రాగాయతాభ్యాం కొష్ఠాభ్యాం బహిఃపక్ష్యాః † పుదఙ్గుఖమ్ ।
 ప్రాచీనం వశ్చిమం చాపి దక్షిణాముఖ మివ్యతే ॥ ౪౧
 తథోదగాయతాభ్యాం స్యా ॥ దుదక్షప్రత్యఙ్గుఖం శుభమ్ ।
 దక్షిణాగ్రం భవెత్ప్రాచ్యామితి స్వస్తిక మిరితమ్ ॥ ౪౨
 ద్విధా విభజ్య పూవోక్తం షట్త్రింశతోష్ఠమణ్డలమ్ ।
 మధ్యతః పద్మకరణ మవశిష్టై త్రిధాకృతే ॥ ౪౩
 ద్వాభ్యాం సువృత్తం భాగాభ్యాం భ్రాంతం వృత్తవ్య మణ్డలమ్ ।
 అవశిష్టైన భాగైః / త్వస్తరాలం భవెద్బహిః ॥ ౪౪
 సారమణ్డల మెతస్యైదేతదెవెన్దు మణ్డలమ్ ।
 పవేశామేవ బిమ్బానాం పీరాద్బాహ్యాం యదాపురమ్ ॥ ౪౫
 వినా విదధ్యా త్పీరాదీకైవలం * చక్రపఙ్కజమ్ ।
 † కతుశ్శక్త్యపెక్షయా చక్రం వినా వద్దుమణ్డలమ్. †
 చక్రం † వినా వా వద్దుం స్యా త్కతుశ్శక్తి సమీక్షయా ॥ ౪౬
 † సితాదిపఙ్కువణైక మణ్డల శోభా. †
 మణ్డలం శోభయెద్దత్నైః పఙ్కువణైక సితాదిభిః ।
 † తత్ర ద్రవ్యవికల్పః †

ధ్రువకాదశ. † ద్వా ద్వా. † పక్ష్యాః ఉ. ॥ దుదక్షప్రత్యఙ్గుముద
 ఙ్గుఖమ్. / చాస్తరాలం. * పద్మచక్రజమ్. † వినాపి.

౧ తచ్చూణైః రథవా చూణైః లోకహజైవాఽథ ధాతుజైః ॥

చంద్రవాగురుకుష్మాది గంధచూణైః రథాపి వా ।

శాల్యాది తణ్డులైః పిష్టైః స్పితైః ప్రీహిభిరప్యత ॥ ౮౮

పుటదగ్ధైః రవతుణ్డైః రసితైః యాజ్ఞకైః శ్చదైః ।

శ్యామైః శ్శుక్లైః రవతుణ్డైః శాసుమ్భైః ॥ ౧౧౧ పాటలైః ॥ ౮౯

నిశా చూణైః ప్రసూనైః వా వజ్జ్వవజ్జ్వైః శ్చ కాలజైః ।

శోభయెత్కణికాదీని యద్వణాని చతుముఖ ॥ ౯౦

తద్వణైః రేవ రత్నాది ద్రవ్యైరాకారశోభనమ్ ।

అన్తరాలాని సవత్ర కృష్టైః శ్శ్యామైరదాపి వా ॥ ౯౧

శోభయెత్కణికాం పీతైః శ్శుక్లైః బిన్దూన్విశోభయేత్ ।

పాటలైః కణికారేఖాం కృష్టైః వా కెసరావనిమ్ ॥ ౯౨

ద్విధా కృత్వా పూర్వభాగం శ్వేతైః భాగం మధోత్తరమ్ ।

పీతైః కైః విరామేషు ప్రతికెసరమజ్జనైః ॥ ౯౩

బిన్దూన్విదధ్యాద్రత్నైస్తు దలకోటిషు ర్షయేత్ ।

ఆద్యస్తాని చ బహుణాం స్యంతిరక్తవిశోభయేత్ ॥ ౯౪

బహున్త వలయం రక్తైః స్పితైః వా భూషయె త్పుథక్ ।

శ్యామైః పీతైః శ్చ రక్తైః వా భిరేఖాత్రయం క్రమాత్ ॥ ౯౫

ద్వినాభిత్వై శ్శ్యామపీతైః శ్శ్యామైరైవైకనాభిక ।

రేఖయదస్పితైః రవత్వరకోటి రరాణి తు ॥ ౯౬

రక్తైః రరాన్తవలయం కృష్టైః నైః మ్యన్తమెదినీమ్ ।

స్పితైః నైః † మహాభాగం ద్విధా * కృత్వైః మాదితః ॥ ౯౭

౧ తచ్చూణైః రథవారత్పైః, అథవా చూణికైః రత్పైః. ॥ ౧౧౧. రథ. స్యంతిరక్తైః. † మహాభాగం. * కృత్వైః.

భాగం కృష్ణైస్సితైరన్యన్నమిభాగం విశేషయేత్ |

పీతం పీతైః పాటలైవాన్ సితైవాన్ విధికాం పునః || ౫౮

లతావిలాస * వ్రతాదియుక్తాం చూర్ణైశ్చ చిత్రయేత్ |

రక్తశ్శోభాం తథా పీతైః † రుకశోభాం చ శోభయేత్ || ౫౯

ద్వారం శుక్తైశ్చ రక్తైశ్చ పీతైః కృష్ణైః యథాక్రమమ్ |

శోభయే దుత్తరాదీంశ్చ కోణాన్ కృష్ణైరఘోషాన్ || ౬౦

శుక్తం చ కుయాన్తై రేవ స్వస్తికం పాటలక్రభమ్ |

యద్వా పీతనిభం సౌరిం మణ్డలం పాటలవృభమ్ || ౬౧

మణ్డలం చైన్ద్రవం శుక్లమస్తరాలం తు ‡ పవళశః |

§ మణ్డలవిస్తారానుసారేణ పూరణీయ చూర్ణైశ్చైధః ||

యథేష్టవణాన్ సుభగం మణ్డలై హస్తసమ్మితైః || ౬౨

రేఖాసు † చూర్ణైః రుత్సైధః కనిష్ఠాబ్జలి సమ్మితః |

ద్విహస్తైః నామికా ‡ మాన స్త్రిహస్తైః | మధ్యమా సమః || ౬౩

చతుహస్తైః మణ్డలై తు తజాన్యజ్జులినమ్మితః |

వజ్రహస్తైః † సమోఽబ్జుష్టైః త్కృత్సైధః ప్రదళితః || ౬౪

మణ్డలం చిత్రయిత్వైవ మారభేత పమచానమ్ |

§ మన్తాధ్యాది పడధ్యాచానమ్ ||

ఆరాధ యోక్తాణి కాయాం మన్తాధ్యానమనస్తరమ్ || ౬౫

తత్త్వాధ్యానం కేసరేషు వణాన్ ధ్యానం దలెషు చ |

వదాధ్యానం నాభిభాగే కలాధ్యాన మరేషు చ || ౬౬

వృషం తు భువనాద్వానం నేమిభాగే చతుముఖమ్ |

* వ్రతాణి యుక్తైశ్చూర్ణైః విచిత్రయేత్. † రుకశోభాం.

‡ శుక్తాంశ్చకుయాన్తైన్ద్రవం † పవళశః. ‡ పూర్ణైః. † నాహి.

§ అనామికాసమః. † సమోఽబ్జుష్టైః కృత్సైధః.

❖ బిస్తుము ద్వాదశశాక్షరావాహనమ్. ❖

కణికాకాయాం ద్వాదశశకు బిస్తుము ద్వాదశాచణయెత్ | ౬౭

అక్షరాణి సమావాహ్యా కణికాకాయాం సమాహితః |

యజెత ఖరమాత్మానం సకలీకృత్య ౪ తత్వ విత్ | ౬౮

❖ కెసరెము శ్రియాదీనామచణనమ్. ❖

కెసరెము శ్రియాదీశ్చ యజెత దలభూమిము |

శక్తిస్తదీయా దశ చ ద్వై చ పూజ్యా యథావిధి || ౬౯

శ్రీవత్సాద్వాత్కయత్స * వ్యాప్త్యాద్యాః కరితస్థితాః |

❖ నాభిక్రమెణ విష్ణ్వాదీనాం పూజా. ❖

దలాస్తవలయె పూజ్యో విష్ణుః ప్రథమనాభిగః || ౭౦

బ్రీహ్మో ద్వితీయనాభిస్థ స్త్రీణాత్రస్తు తృతీయగః |

❖ ద్వాదశస్వరెము విష్ణ్వాదిద్వాదశ మూర్తికాపూజా. ❖

ద్వాదశారెము విష్ణ్వాద్యాః పూజ్యా ద్వాదశమూర్తకాయః || ౭౧

❖ అరాస్తవలయె మీనాదిదశమూర్తికానామచణనమ్. ❖

అరాస్త వలయె పూజ్యా మీనాద్యా దశ మూర్తకాయః |

❖ ప్రథమనెమివలయె శక్త్యాద్యాయుధపూజా. ❖

ప్రథమె నెమివలయె శక్త్యాద్యాయుధ పూజనమ్ || ౭౨

❖ పీఠకోణేషు వరాహాదీనాం పూజా. ❖

పీఠకోణ చతుష్కేషు వరాహా నరకెపరీ |

అనస్తశ్చ హయగ్రీవస్తదాగ్నేయాదిము క్రిమాత్ | ౭౩

❖ ఏధికాయాం లోకపాలపూజా. ❖

+ ఏధికాయాం లోకపాలాః పురుహూతాదయః క్రమాత్ |

❖ ద్వారెము చణ్డాదీనాం పూజా. ❖

పూజ్యా ద్వారెము చణ్డాద్యా ద్వా ద్వా ప్రతి చతుష్కవి || ౭౪

౪ కృత్య. * మూసాద్యా. + వెదికాయాంద్వారపాలాః.

❖ ఈశానకోణే విష్వక్సేనపూజా. ❖

ఈశాన కోణే రధ్యాయాం విష్వక్సేనం పమచ యేత్ |

❖ పూవద్వారె ఆభిముఖ్యేన గరుడస్య పూజా. ❖
గరుడోఽభి ముఖస్త్రిష్టా పూవద్వారా ద్భూషాః క్షీతౌ || ౬౫

❖ చక్రగదాశఙ్ఖానాం దక్షిణాదిద్వారేషు పూజా. ❖
చక్రం చ దక్షిణద్వారి గదాం చ ద్వారి వశ్చిమే |
వలజై చోత్తరై శఙ్ఖం ప్రథమావరణే తతః || ౬౬

❖ ద్వితీయావరణపద్మేషు విష్ణ్వాదిద్వాదశమూర్తిః పూజా. ❖
విష్ణ్వాది మూర్తయః పూజ్యా ద్వాదశా బైషు వద్మజ |
అనన్తరే చావరణే పద్మేషు ద్వాదశస్వపి | ౬౭
వాసుదేవాది కృష్ణాస్తా మూర్తియో ద్వాదశైవ తె |

❖ తృతీయావరణ పద్మేషు ద్వాదశాదిత్యపూజా. ❖
పద్మేష్వావరణే చాన్తై ద్వాదశా దిత్య పూజనమ్ || ౬౮

❖ మణ్డలె వాసుదేవాచనమ్. ❖
ఏతస్మిన్ మణ్డలె దేవం వాసుదేవం సమచ యేత్ |

❖ బిందుషు అష్టాక్షరన్యాసః. ❖
బిమ్బే నారాయణాఖ్యే తు బిందుష్చక్రకు తావతమ్ || ౬౯
అష్టాక్షరాణాం * న్యసనమ్

❖ కెసరేషు అష్టై శక్తయః పూజ్యాః. ❖
వ్యాప్త్యాద్యా శ్చక్తయోఽస్త్రిచ |
కెసరేషు సమారాధ్యా

❖ దలెషు శ్చియాదయః పూజ్యాః. ❖
దలెష్వష్టై శ్చియాదయః || ౭౦

❖ అరెఘ శఙ్ఖాద్యష్టాయుధపూజా. ❖

అరెఘష్టను శఙ్ఖాదీన్యాయుధాన్యష్ట పూజయెత్ |

❖ చతుర్వింశతిపద్మేషు లావన్ముఖిః పూజనమ్. ❖

చతుర్వింశతిపద్మేషు చతుర్వింశతిమూలకయః | ౮౧

త్రీషు చావరణేష్వేషు పూజ్యాః

❖ అస్మిన్ చక్రాబ్జమణ్డలె నారాయణస్య యజనమ్. ❖

తన్మణ్డలె హరిమ్ |

నారాయణం సమావాహ్య యజేత వరమేశ్వరమ్ | ౮౨

❖ భగవతో యజన ముఖ్యకాలః. ❖

దశైః చ పాణిమాస్యాం చ సఙ్కాంతా శ్రావణేషు చ |

ద్వాదశ్యాం విషువే చైవ గ్రహణేష్వ యజనము చ | ౮౩

జన్మఋత్యై * విశేషేణ మణ్డలె హరిమచయెత్ |

మణ్డలారాధనమిదం ధర్మకామాధకమోక్షదమ్ | ౮౪

❖ దీక్షాయాశ్చక్రాబ్జమణ్డలం వ్రతస్తమ్. ❖

చక్రాబ్జమణ్డలె శస్తా దీక్షా తస్మాశ్చ మణ్డలమ్ |

❖ బ్రాహ్మణాదిభేదేన మణ్డలక్షేత్రవణకభేదః. ❖

ఏకద్వారం భవేత్తచ్చ సౌమ్యం స్యాదగ్రజన్మనామ్ | ౮౫

చిత్రితం శ్వేతవణేన ప్రాగ్ద్వారం వృథివీ భుజామ్ |

రక్తేన చిత్రితం ద్వారం చాశ్చాత్మ్యం పీఠవణకమ్ | ౮౬

విశాం భవేద్దాక్షిణాత్మ్య మసితం పాదజన్మనామ్ |

❖ అనులోమానాముత్పాదకపత్ ద్వారాణి. ❖

ద్వారాణి చానులోమానా ముత్పాదకపదివృతై | ౮౭

❖ సూతస్య విశేషః. ❖

సూతస్య పలజం ప్రాచ్యం

❖ స్త్రీణాం ద్వారనిరూపణమ్. ❖

శూద్రాణామివ యోషితామ్ ।

❖ కమలాదిక్రియా యోగ్యాధికారి. ❖

శిష్యం గుతం వా సవకజ్జ మసనూయం జితైన్ద్రియమ్ ॥ ౮౮

ఆచార్యవంశజన్తానం నిగ్రహాను గ్రహే తమమ్ ।

శాన్తికే పాప్తిక చైవ కమలాణి తమమధికానామ్ ॥ ౮౯

వెది † వెదాన్త తత్వజ్ఞ మూచార్యః ‡ పరకాక్షీణమ్ ।

దేశికన్దో) విధానైవ వత్సయమాణైవ తత్పవిత్రమ్ ॥ ౯౦

కమలాదిషు సవకేషు విధానైవధికారిణమ్ ।

కుయూన్మణ్డల పూజాది కుమ్భయాగావసానికమ్ ॥ ౯౧

❖ అధికారసంబంధకా స్సంస్కారాః. ❖

దీక్షాయామివ తత్సవకం కృత్వా శిష్యస్య సన్నిధౌ ।

ఆజ్యేన చరుణా చైవ సమిద్భ్యుః కుసుమై స్తిలైః ॥ ౯౨

జహలూయాన్తూలమస్త్రాభ్యా మప్టోత్తరసహస్రకమ్ ।

శిష్యస్య దక్షిణే హస్తే బద్ధ్వా వ్రతీసరం గురుః ॥ ౯౩

నృణైగ్గోయైస్తథా వాద్యై వేదధేషైసన్యాయన్నిశామ్ ।

తతఃప్రభాతే శిష్యం తం స్నాతం నూతన వాససమ్ ॥ ౯౪

* సమాహూయ సమారాధ్య మణ్డలం కుమ్భమైవ చ ।

చతుర్విధం నివేద్యాన్నం హోమం కుయూన్మణ్డలా నిశి ॥ ౯౫

కలశాం శ్చతురో ద్రోణ పూణాణాం హేమాది నిమిశాణాః ।

మృగ్నాయాన్వా యథాచిత్తం సూత్ర వస్త్రోదివెష్టితాః ॥ ౯౬

సంఘాత్య ధ్యావరాశౌ తు రత్నాదీని వినిషీవేత్ ।

ఆగ్నేయకుమ్పే రత్నాని సవకాణి వినిషేయేత్ ॥ ౯౭

† వెదాజ్ఞ. ‡ పరకాక్షీణమ్. * సమాలభ్య.

నైర్మతే సవకలోహాని గన్ధద్రవ్యాణి మారుతే ।
విశానా శీఘ్రవారీణి తతో దేవం సమచక్షయేత్ ॥ ౯౮

† అగ్నికోణే వాసుదేవం సజ్కషణ మనస్తరే ।
ప్రద్యుమ్నం వాయుకోణే తు కోణే రాద్రైనిరుద్ధకమ్ ॥ ౯౯

తతోఽను శిష్యం సంస్థాప్య పీఠ భద్రాదివిద్యయా ।
శిష్యం ప్రాజ్ఞుఖమాసీనం పడజ్ఞ న్యాసపూజకమ్ ॥ ౧౦౦

అచక్షయిత్వా ఘృతారోప మాచరే దవిలమ్భయన్ ।
తూయక ఘోషేణ గయేన బ్రహ్మఘోషేణ ఘోషయేత్ ॥

చతుదిక్షు తతో గన్ధైః పుష్పైస్తామ్బూలవీటిభిః ।
ధనై బకహు విధైరిష్టై స్పదస్యాన్ తోషయేద్విజాన్ ॥ ౧౦౨

తోషయెచ్చ విశేషేణ భగవద్భక్తిమా శ్రితాన్ ।
‡ మన్త్రిత కుమ్భజలై శ్చిష్యాభిషేకః. ‡

ముహూతేన్ శోభనే ప్రాప్తై బ్రాహ్మణానామనుజ్జయా ॥ ౧౦౩
ఋగ్వేద మన్త్రితం కుమ్భ మాగ్నై యదిశి నిష్ఠితమ్ ।

తముపాదాయ పాణిభ్యాం సూక్తైన పురుషాత్మనా ॥ ౧౦౪
ద్వాదశాక్షరమన్త్రేణ * సమ్ముటికృతమూర్తినా ।

అభిషిక్ష్వా ద్గురుశ్చిష్యం కుమ్భేన తదనస్తరమ్ ॥ ౧౦౫
నైర్మతస్థేన యజుషా మన్త్రితేన సమాహితః ।

వైష్ణవేన చ సూక్తైన బ్రహ్మన్నాద్యవసానయోః ॥ ౧౦౬
సజ్కషణాఖ్య మన్త్రేణ సమ్ముటికృతమూర్తినా ।

కుమ్భేన మారుతైః సామఘోషితవారినా ॥ ౧౦౭
ప్రద్యుమ్నసమ్ముతేనాథ బ్రహ్మ వారుణసామభిః ।

కుమ్భేనాథవక వెదేన వవిత్రీ కృతవారినా ॥ ౧౦౮

† అగ్నికుమ్భి. * కెను చిత్కోశేను “సమ్ముటికృత్యమూర్తినా”
ఇతి సారోఽస్తి. ‡ సామస్థాపిత.

ఈశాన కోణసంస్థన సమ్ముటీ కృతమూర్తినా ।

అనిరుద్ధాఖ్య మస్త్రోణ నారాయణ పమాహ్వయా ॥ ౧౦౯

విద్యయా కలశైస్సవైః రభిషిశ్చై ద్యభోదితమ్ ।

❀ ఎవమభిషిక్తస్య అధికారలాభః. ❀

అభిషిక్తస్తతశ్చిష్యో నవామ్పురధరశ్శుచిః ॥ ౧౧౦

ఆచార్య శ్చందనతోదై ॥ లిక్తమూర్తిః రలజ్జృతః ।

ప్రగ్వీ వాసాభి రుష్టివం బద్ధ్వా ముకుట సన్నిభమ్ ॥ ౧౧౧

ఉత్తరీయం చ బిభ్రాణో బిభ్రాణో యోగవట్టికామ్ ।

అజ్ఞానా కైక్షణద్వన్ద్వో బాహుమాలా వరివృత్తః ॥ ౧౧౨

నిరీక్షితాదక్షతలో బ్రాహ్మణై స్స్వస్తి ॥ వాచితైః ।

దత్తప్రసవ వృష్టిశ్చ శ్వేతవ్యజనవీజితః ॥ ౧౧౩

ఓ దత్తోపానట్ సితచ్ఛత్రో దత్తాశ్వ గజవాహనః ।

నీరాజితశ్చ కల్యాణో జాయతే గువణనుగ్రోహత్ ॥ ౧౧౪

అనైనై వాభిషేకేణ లభ్యాచార్యైః పదం స్వయమ్ ।

ఆచార్య కృత్యమఖలం కతుమిచ్ఛే చ్చతుర్ముఖ ॥ ౧౧౫

గురవే దక్షిణాం దద్యాద్గోభూహేమాఽకం తథా ।

యథావిభవవిస్తారం తతో హస్త్యాది వాహనమ్ ॥ ౧౧౬

ఆరున్యా ధవలచ్ఛత్ర శ్వేత చామర వీజితః ।

ఆచార్య చిహ్నైః కాలై లక్షితో బ్రాహ్మణై స్సహ ॥ ౧౧౭

రథయా నేనాగ్రహారం ప్రాదక్షిణ్యేన రిభ్యయా ।

గత్వా దేవస్య సదః ప్రవిశేత్స్వస్య ధామ వా ॥ ౧౧౮

ఇతి శ్రీవాఙ్మరాత్రే మహాకవిషది పాద్మై తస్మై చర్యాపాదే

మణ్డలా గాధనాచార్యాభిషేకాధివామ

సప్తమోఽధ్యాయః.

॥ లిప్తాజ్ఞ స్సమలజ్జృత . ॥ వాచితైః . ఓ దత్తప్రసవవ్యయప్రీతిః
ఓ సితోపానట్.

అష్టమోఽధ్యాయః

❖ మహాభిషేకాఖ్య స్నవనమ్. ❖

బ్రహ్మః :—

రాజ్జోరాష్ట్రస్య మత్స్యానాం యదభ్యుదయసాధనమ్ |
 యచ్చోక్తాత ప్రశమనం వ్యాధీనాం చాపనోదనమ్ || ౧
 యదభివేతమఖిలం సాధయత్య విలమ్బితమ్ |
 కుర్వతాం భగవత్ తస్మై తదచరణ మనుత్తమమ్ || ౨
 కథ్యతాం మయి చేదస్తి దయా వరమ పూరుష |
 రహస్యమపి తస్మహ్య మాఖ్యేయం జగతో హితమ్ || ౩

శ్రీభగవాన్ :—

మహాభిషేకా నామూగ్ర్యం స్నవనం ❖ కమలాసన |
 విషువే సజ్జ్రామే చైవ గ్రహణే చాయనద్వయే || ౪
 ద్వాదశ్యాం శ్రవణే చైవ తథా కర్తుం స్త్రీజన్మకు |
 దినత్రయే వ్యతీసాతె రోహిణ్యాం చ తిథిత్రయే || ౫
 దశైచ పౌణ్యమాన్యాం చ పునర్వస్వావిశేషతః |
 వజ్చుమ్యాం శుభనక్షత్ర తిథివారేషు చాబజ || ౬
 ప్రయుజ్యమానం సర్వాథా సాధనం సర్వ శాన్తిదమ్ |

❖ స్నవనత్రై విధ్యమ్ ❖

కర్తవ్యం తత్త్రిధా బ్రహ్మ న్నుత్తమాధమమధ్యమమ్ || ౭
 జాత్యుత్కర్షణం ధనోత్కర్షణ మథవావేక్ష్య తత్సవిత |
 ప్రయుజ్జీతూత్తమం స్నానం మితరెష్వితరద్యవేత్ || ౮

❖ అఙ్కురన్యాసకాతుక బన్ధాధివాసాః పూర్వోద్యస్సద్యో వా ❖
 పూర్వోద్య రఙ్కురన్యాసో బద్ధా కాతుకమగ్గలమ్ |
 అధివాసశ్చ బిమ్బుశ్చ సద్యో వా సకలం భవేత్ | ౯

❖ స్నవన ప్రతిమావికల్పః. ❖

స్నవనం * ప్రతిమాయాస్యా దధివాసశ్చతుముఖః |
తీర్థప్రతికృతౌ వాపి పూవాకాలాభేఽధివాసయేత్ || ౧౦
యద్వోత్సవాభాప్రతిమాం ఒలిలిమ్మ వఃదాపి వా |
బిమ్బం కమాభా మథవా

❖ ఉక్తబిమ్బాభావె కుశకూచకమ్. ❖
అసత్సు కుశకూచకమ్ || ౧౧

❖ లెవమృణ్మయాది ప్రతిమాధివాసె విశేషః. ❖
లెవమృణ్మయభిత్తిస్థ పటస్థేషు చ దక్షణమ్ |
కూచం మూర్త్యస్తరాభావే క్లృప్తిరేషా సనాతనీ || ౧౨

❖ స్నవనమణ్డవ లక్షణమ్. ❖
ప్రాసాదస్యా గ్రతఃకుర్యా త్తతస్నవనమణ్డవమ్ |
దశహస్త ప్రవిస్తారిం ద్విగుణేనాయతం శుభమ్ || ౧౩

చతుర్ద్వారం చతుర్దిక్షు చతుస్తారణభూషితమ్ |
సర్వావరణ భూష్యేవ దిక్షు సర్వాసు వా భవేత్ || ౧౪

క్లృప్తై వా మణ్డపై కుర్యా దవకాళానుసారతః |
విభజ్య తత్త్రిధా కుర్యా త్ప్రతీయేఽపి శైఽథ వశ్చిమే || ౧౫

అవలంబ్య బ్రహ్మసూత్రం చతురశ్రం సమస్తతః |
చతుర్వాస్తాం న్నానవేదీం హస్తాస్సేధాం శిలాదిభిః || ౧౬

ఉపాసహాదిసంయుక్తాం దశేనీయాం లక్షణమ్ |
ఉపరిష్టాచ్చ వలయం వృత్తం వా చతురశ్రకమ్ || ౧౭

ప్రాదేశేన ప్రవిస్తీణాం తిలమష్టాఙ్గులెన వా |
షడఙ్గులెన వా బ్రహ్మ చతురఙ్గుల మున్నతమ్ || ౧౮

+ వెదికోపరి తద్ధారా కుల్యామాశ్చ్యభి మెదినీమ్ |
మృణ్మయాదిషు బిమ్బేషు బహిర్వేదీ వ్రకల్పనమ్ || ౧౯

* స్నవనం ప్రతిమాయాం. + వెదికో పరి చాధారా కుల్యామా.

* ఏక బెరె తు న బహిస్సాన్నవవేదీ ప్రకల్పనమ్ |

❖ మణ్డపాలజ్కారః. ❖

దుకూలక్షౌమవసనై ముగ్ధపం పవనతోదిశమ్ || 90

శోభయెత్పూర్ణ కుమ్భాద్యైస్తో త్రణ్ణేశ్చ విభూషయేత్ |

వెప్తయెద్దర్భి మాలాభి ముక్తాదామాసి లమ్పయేత్ || 91

ఆసానమణ్డపె | సాన తదాచైనాధ్మ మణ్డపె |

❖ గృహాచార్యాం విశేషః. ❖

తోరణాది న కర్తవ్యం గృహాచార్యాం తథైవచ || 92

❖ నిత్యస్నవన అంజురకౌతుక చూర్ణస్నవనాదినిషేధః. ❖

నిత్యై చ స్నవన నాపి కౌతుకం నాంజురాచరణమ్ |

నిశాచూర్ణేన స్నవనమివ్యతే

❖ ఆఘ్ర్యాది దీపాస్తపూజాసు ఉపకరణోపకల్పనమ్. ❖

మణ్డప గౌ స్థలమ్ || 93

గోమయామ్నోభి స్థి రాలివ్య సుధాచూర్ణేశ్చ శోభయేత్ |

దీపానా రోపయెత్తత్ర న్యన్యేద జ్జురపాలికాః || 94

కోణే రాద్రై మణ్డపస్య జలద్రోణ్యాదిభాజనమ్ |

కల్పయెద్దాలితస్వాదు సుగంధి జలపూరితమ్ || 95

వనమానాదిభిస్సూక్తై మున్ద్రితం నాపిధానకమ్ |

వెదిదక్షిణతో భూమ్నా పువన్నానామ్బు కల్పనమ్ || 96

ఆఘ్ర్యాదిదీపవయోస్తం పూజాద్రవ్యాణి కల్పయేత్ |

చందనాద్రాణి సూత్రాణి చతుర్దశ నిపాతయేత్ || 97

ప్రాగాయతాని తావన్తి సూత్రాణ్యేవ చతుర్ముఖ |

ఉదగాయతాని పన్త్యేపం కోష్ఠాన్యకోససప్తతిః || 98

శతం చ తెషామా ధూమ విస్తారం షోడశజ్జ్వలమ్ |

ధాన్యపీరానురూపం వా కలశానాం చతుర్ముఖ || 99

* "ఏక బెరె" ఇతీదమర్థం క్వచిన్న. † తోరణాని. ‡ మణ్డక-సాన. § స్థల. ¶ రాలిపై. † ధూమం విస్తారం.

దిక్ష్యస్త్వాసు తథా మధ్యే వ్రత్యేకం నవ భూమిమం ।

నవ కోషాని కుమ్భానాం పదాని కమలాపన ॥ 30

ఏవమేకాధికాశీతి కోషాని కలశాస్పదమ్ ।

అన్యాన్య ఘోత్రరాశీతీ రథ్యాం సమ్మజ్య కల్పయేత్ ॥ 31

❖ పీఠికోచితధాన్య పరిమాణమ్. ❖

ప్రీహిభిః పీఠికాం కుయాణ తోష్కవృథామం వృథకృప్తధక్ ।

అథకన తదధాన తదధాధాన * వా భవేత్ ॥ 32

పీఠికా ధాన్యతుయాణం శాస్త్రణ్ణులాగ పీఠికోపరి ।

తత్తుయాణం శాస్త్రీలాస్తాపాం భవెయరుపరి స్థితాః ॥ 33

ద్వా ద్వా కుశాగ్రా † క్రత్యస్యేత్ పీఠికాసుచతుముఖాః ।

❖ కలశస్వరూపమ్. ❖

సౌవణాణ రాజతాస్తామ్రా మృణ్మయా వా యథావసు ॥ 34

కలశా లక్షణోపేతాగ పకృబిమ్భుఫలోపమాః ।

అచ్ఛిద్రా స్స్వినవ స్తశ్చ కాలమణ్డలవజీతాః ॥ 35

అభిన్నా మృణ్మయాగకుమ్భాః పాపాణ స్ఫోటవజీతాః ।

❖ కలశేషు పూరణీయద్రవ్యమానమ్. ❖

ద్రవ్యకుమ్భా ద్రోణపూణాణ స్తదధానాఫవాఽధవా ॥ 36

పాదేన కలశాశ్చిష్టాగ పూయాణ వాయాణధకన తు ।

❖ కుమ్భానాం సూత్రీవెష్టనమ్. ❖

క్రతుల్య విష్ణుగాయత్యా ద్రవ్యకుమ్భాంస్తథేతరా ॥ 37

స్థావయిత్వా కరతిలె సవ్యేఽసవ్యేన పణినా ।

‡ ఇన్ద్రీమరుత్వ మస్త్రీణ తన్తనా పరివెష్టయేత్ ॥ 38

❖ కుమ్భవెష్టనె తన్తూరామస్తరాలమానమ్. ❖

తన్తూనాం వెష్టితానాం స్వా దస్తరాలం యవాస్తరమ్ ।

* భావయేత్. † క్రత్యస్యేత్ విధికాసు. ‡ ఇన్ద్రీం న త్వేకిమస్త్రణ.

అధాఙ్గులాన్తరాలం స్యా ద్యద్వైకాఙ్గుల మన్తరమ్ | ౩౯
 కలశాస్పదమెడిన్యాః వశ్చిమే ధరణీతలె |
 ధాన్యపీఠ విధాయుస్కిఙ్ కలశానధివాసయెత్ | ౪౦
 * ధాన్యపీఠ తతస్తస్కిఙ్ కుశానాస్తీయఙ్ విశ్వతః |
 ప్రాగగ్రాను దగగ్రాంశ్చై క్షేమ కుమ్భానధోముఖాఙ్ | ౪౧
 ఓమిత్యుచ్చాయఙ్ విన్యస్యై న్నవ భూషు యధోత్తరమ్ |
 † న్యస్తానా మపి కుమ్భానా ముపరిష్టాధ్యథాపురమ్ | ౪౨
 దభాఙ్స్త్రాణీ యాదాచాయోఙ్ మన్తేణ షరమెష్ఠినా |
 ప్రోక్షయెదఘ్నై తోయెన ప్రాఙ్ముఖః పురుషాత్మనా | ౪౩
 విశ్వమన్తేణ కిరె దక్షతా గా నధివాసితే |
 ఉత్తానిక్షేమ కుమ్భేషు నివృత్యా ఓ హ్వనవిద్యయా | ౪౪
 † సహిమా ష్టోత్తరశతం క్షిప్తగాయ త్రియా కృతే |
 హోమే హుతాఙ్శ్చైషేణ స్నవనద్రవ్యసేచనమ్ | ౪౫
 ఘృతాదిస్నవనద్రవ్యై ౪ వఙ్శ్రుపూతైః పరిష్కృతైః |
 పూరయెత్కలశాన్తతన్మన్తైః పూణాణాన్ సముద్ధరెత్ | ౪౬
 సవఙ్మన్తేణ విశ్వాత్క కుమ్భాఙ్ సప్త దశోద్ధృతాఙ్ |

* ధాన్యపీఠ. † నవానామపి. ‡ న్యధివాసయెత్. § హ్వయః.
 † “సహిమా” ఇత్యతః పూవఙ్. “ఆహ్వనవిద్యయా” ఇత్యతః
 అనన్తరం క్షేమ చితోక్షేమ అధికచారతయా శ్లోకద్వయం దృశ్యతే.
 తత్ర తస్య సజ్జతిం ప్రామాణికా విభావయన్తు.
 యథా — అస్థి రత్నం సిరా తన్తు ర్దాంసం మృతాన్ని ప్రకీర్తితమ్ |
 శోణితం రక్తమృద్భిస్తు జలం మెదస్తథైవ చ |
 కూచఙ్వై శుక్లమిత్యక్తం చమణామ్బరవేష్టనమ్ |
 తత్తత్ప్రీతికృతిజీవః క్రమాదేవం స్మరేద్బుధః ||—ఇతి,
 ౪ ర స్త్రీ.

ద్రవ్యకుమ్భాః ధాన్యపీఠే స్థావయే ద్విష్ణుపూజయా ॥ ౪౨

గాయత్రీ చ చతుష్షష్టి ద్వాదశాక్షరవిద్యయా ।

ఉదకుమ్భాః క్రమేణాన్యాః ప్రాజ్ఞుః వాఘ్నో ద్విష్ణుః ॥ ౪౩

❖ కుమ్భానాం న్యాసక్రమః. ❖

సవకే మధ్యమే స్థానే స్థావనీ ॥ యాస్తు మధ్యమే ।

ఘృతకుమ్భం స్థావయిత్వా పదేసాత్రామణే తతః ॥ ౪౪

ఉష్ణోదకుమ్భం విన్యస్యే ద్రత్న కుమ్భ మనంతమ్ ।

ఫలకుమ్భం యమపదే లోహకుమ్భం తు నైర్వతే ॥ ౪౫

ప్రాచేతసే మూఞానామ్భుః కుమ్భం గణ్ధామ్బుమారుతే ।

అక్షతామ్బు చ కౌబేరే పదేశావే యవోదకమ్ ॥ ౪౬

ప్రాచ్యాం తు కుమ్భనవకే మధ్యే పాద్యఘటం * స్యసేత్ ।

ఆఘ్నో కుమ్భం పదే యామ్యే పదే ప్రాచేతసే పునః ॥ ౪౭

ఉపస్పృశేన సానీయం పశ్చాద్య ముదకపదే ।

ఆగ్నేయ కుమ్భనవకే మధ్యే దధిఘటం స్యసేత్ ॥ ౪౮

నైర్వతే మధ్యతఃక్షీరం వాయవీయే ఘటం మధోః ।

కషాయకుమ్భమైశానై సవకే పరితో ఘటాః ॥ ౪౯

శుద్ధోదకాంశ్చతుష్షష్టి మష్టావష్టా నివేశయేత్ ।

సప్తభిః పశ్చాభివాపి యద్వా దభైః ప్రీభిః కృతాః ॥ ౫౦

కూచాన్ కుమ్భేష్వవాగ్రాః నిషీ పెల్లక్షణాన్వితాః ।

మహాకుమ్భే కుశైఃకూచాం చతుర్వింశతిభిః కృతమ్ ॥ ౫౧

చక్రమస్త్రీణా తాః † కుమ్భాః శరాపైరపిధానయేత్ ।

వాసాభి ద్రవ్యకలశా న్యువాసువాస ఇత్యుచా ॥ ౫౨

కణ్ఠేషు వెష్టయిదన్యాః వాసాభి శ్చాదయన్నవైః ।

❖ అధివాసితస్య దేవస్యార్థాకఃమ్. ❖

ఆసీయానై స్త్రీయీవిద్యాం విద్వద్భిః బ్రాహ్మణైస్సహ ॥ ౫౩

॥ యే తు. * పదే. † సవకే శరాపైః పి.

ఋత్విగ్భిస్సహ దేవస్య యాయాస్మన్త విదన్తికమ్ |

ఋత్విజో దేవముత్థాప్య గురుశ్చోత్తిషవిద్యయా || ౧౯

సామ్నా రథస్తరాఖ్యైన బ్రహ్మయానే గురుస్వయమ్ |

స్థాపయెదృత్విజైస్సాధణం బ్రాహ్మణై వెదపారగైః || ౨౦

❖ స్నానాపన నివేశనమ్. ❖

శిబికాయాం స్థాపయిత్వా మృద్వాస్తరణ కల్పితే |

నివేశయెయుః క్రుతిమాం స్నానవెదితల శుచౌ || ౨౧

❖ స్నానోపచారాః. ❖

పుగ్ధాహం వాచయెత్పశ్చా త్పఞ్చకాలవరాయణైః |

అయుక్తై స్తోషయెద్విత్తై స్తాన్విభూత్యనుసారతః || ౨౨

ద్వారతోరణ కుమ్భాదీన్ సమభ్యచ్యన్ యదాపురమ్ |

ద్వారెష్వధ్యయసం సృతం వాద్యం గెయం క్రవతకయేత్ |

సపిషా జుహుయాదగ్నో యావత్కలశసజ్ఘ్రియా |

మూలమస్త్రీణ జుహుయా చ్చరుం పూర్వోక్త సజ్ఘ్రియా || ౨౩

సృసూక్తేన సమభ్యచ్యన్ కలశాన్ స్థాపితాన్ గురుః |

అఘ్నాన్ దిభిస్తథా దేవం

❖ ఘృతారోపణమ్. ❖

ఘృతారోపణ మాచరేత్ | * ౨౪

దస్తకాష్టం గన్ధతైలం తథాఽమలకవారి చ |

వస్త్రం దత్వా చోత్తరీయ మఘ్నాన్ ద్యై ిరచయెత్సునః ||

దీపాస్త మచణనం కృత్వా పాద్యకుమ్భముఖై ఘ్నకైః |

శుభ. * “ఆచరేత్” | ఇత్యనన్తరం. “సప్రధాతూని దేహానాం కుమ్భేషు కలశేషుచ | పర్వతస్సంస్కరెద్భ్రాహ్మిన్నాచార్యస్తదను క్రభోః” ఇతిదంపద్యంక్వచిత్ కోశే కరం వతకైః | ి ధూపయెత్సునః.

ఘృతకుమ్భావసానైశ్చ స్నావయే ద్దేశికోత్తమః ॥ ౬౭

ఛిన్నైకతన్త ముద్భృత్య పాద్యకుమ్భం సమచితమ్ ।

పుష్పైదకద్యాత్కరతలె దేశికెన్ద్రీస్య మూతీకపః ॥ ౬౮

కూచకమాదాయ కుమ్భస్థం శ్రీ స్వహస్తై దేశికోత్తమః ।

అవాగ్రగణ కూచేన తీథైక బ్రహ్మాదిభిస్తతః ॥ ౬౯

❖ స్నవనమన్త్రాణాం నిదేశకః. ❖

౧ శుభైవైష్ణవ గాయత్ర్యా స్నావయేత్పాద్యవారిభిః ।

తద్విష్ణురితిమన్త్రేణ స్నావయేదమ్యకవారిభిః ॥ ౭౦

నతేవిష్ణు రితిశ్రుత్యా కుమ్భేనాచమనామ్బునా ।

ఽష్టోఽక్రీమతి మన్త్రేణ కఞ్చగవ్యాభిషేచనమ్ ॥ ౭౧

దధిక్రా విణ్ణయజుషా దధ్నా దేవాభిషేచనమ్ ।

సామ్నా వయో వృతేనైవ వయసా మధునా పునః ॥ ౭౨

మధువాలేతి మన్త్రేణ స్నవనం మధువిద్విషః ।

ఓషధ్య ఇతిమన్త్రేణ * కషాయామ్భోభిషేచనమ్ ॥ ౭౩

† తద్విష్ణో రితి మన్త్రేణ స్నానముష్ణామ్బుధారయా ।

ఫలిసీత్యనువాకేన స్నవనం ఫలవారిభిః ॥ ౭౪

శం నో దేవీరితి స్నానం మన్త్రితైమాకాక నామ్బుభిః ।

నాపిత్యా శ్రితవధోభ స్త్రీతార వితి సామభిః ॥ ౭౫

రత్నోదకైలో హతోయై మకహావ్యాహృతివిద్యయా ।

గన్ధద్వారేణి మన్త్రేణ స్నవనం గన్ధవాణా ॥ ౭౬

శతధారేణి మన్త్రేణ స్నానం స్యాద్యనవారిభిః ।

౪ ఘృత స్నాతేతి మన్త్రేణ ఘృతేన స్నవనం హరేః ॥ ౭౭

१ దేశికగ్రమాత్ . १ తద్దస్తే . ౧ శుద్ధే .

* కషాయైరభిషేచయేత్ . † త్వం విష్ణురితి . ౪ ఘృతవత్సేతి .

అథవా పారుమై స్సుక్తైః క్రమాత్పాద్యాదివారిభిః ।
ముగ్ధోదకశభిస్సాన మృచేదం విష్ణురిత్యపి ॥ ౭౮
అప్తాక్షరేణ వా యద్వా ద్వాదశాక్షరవిద్యయా ।
విష్ణుగాయత్రీయా వాపి స్నానం యద్వా చతుముఖా ॥ ౭౯
వ్యమూర్తివిద్యయా వాపి స్నవనం మధువిద్విషః ।
తౌలనం చ మృత గా స్నానె సామాన్యై రుష్ణవారిభిః ॥ ౮౦
పాద్యాది ద్రవ్యకుమ్భానా ి ముద్ధారెవ్వస్తరాస్తరా ।
శుద్ధోదకుమ్భైరన్వైశ్చ స్నానమప్తబి రప్తబిః ॥ ౮౧
అప్తాక్షరేణ మన్త్రైః భవేద్దేవస్య పద్మజ ।
ఉపస్నానం తథా ప్లోతం వస్త్రం చైవోత్తరీయకమ్ ॥ ౮౨
అఘ్నం పాద్యం తథాచామం † గన్ధం పుష్పం చ ధూపకమ్ ।
దీపం చైతాని దెయాని వ్రతిద్రవ్య ॥ ఘటాప్లవమ్ ॥ ౮౩
ఉద్ధరెద్ద్రీవ్యకలశా విష్ణుగాయత్రీవిద్యయా ।
౪ శుద్ధోదకాంశ్చ కలశా ద్వాదశాక్షర విద్యయా । ౮౪
హరిద్రా రణ్ణులై స్వ్వణాచూర్ణైః కుమ్భా పసూత్రకాః ।
పూరయెన్నవ నిదోషా సప్తవా వజ్చ వాధవా ॥ ౮౫
త్రీణ్యైకం * కుమ్భమథవా తె చ స్థాస్యాః వరివ్యయే ।
సాపిధానెషు కుమ్భేషు సకూచేషు సమచయేత్ ॥ ౮౬
శ్రీయం కుమ్భా పముద్భృత్య శ్రీసూక్తనాపెభిచయేత్ ।

❖ చూర్ణాస్నానమ్. ❖

పూర్ణాహుతిర్యదా న గోమే చూర్ణైస్సానం తథాభవేత్ ॥

❖ తచ్ఛూర్ణాధారణే ఫలమ్. ❖

గా స్నానైః, ి ముత్తరేషు. † ఫలం పుష్పం చ. ॥ ఘటాప్లవే. ౪
' శుద్ధోదక ' ఇత్యధాః క్వచిన్నాస్తి. * త్రీణ్యైవ.

వాసుదేవతనుభ్రష్టా చూణాణ్ణా పరమపావనాన్ ।

యై వహన్తి శిరోభిస్సైస్త్వి నారా నిధూణ్ణతకల్మషాః ॥ ౮౮

తే యాన్తి † వైష్ణవం స్థానం పునరావృత్తివజ్జితమ్ ।

❖ అభిషేకజలపానె ఫలమ్ ❖

అభిషేక జలం విష్ణో యోగ పిబన్తి వహన్తి | వా ॥ ౮౯

తే సర్వతీర్థాభిషేక ఫలమశ్నువతె మహత్ ।

కృత్వా ప్రదక్షిణం నత్వా స్తుత్వా స్తోత్రేణ దేశికః ॥ ౯౦

తత స్సహస్ర ధారాభి స్నానపయిత్వా జనార్దనమ్ ।

నీరాజనాన్త మిష్టైవం

❖ అలంకారాసనమ్. ❖

తతోఽలంకార విష్టరె ॥ ౯౧

యజేత మాత్రాదానాన్తం మాత్రాఽఞ్ఞ్యా పరివృషయః ।

❖ మాత్రాద్రవ్య పరిమాణమ్. ❖

ఖారి ద్రోణం తదధణం వా దెయాస్స్యుదేశికాయ తె ॥ ౯౨

❖ భోజ్యసనె భోజ్యభేదః. ❖

చతుర్విధాని చాన్నాని భోజయెద్భోజనాసనె ।

హోమాన్త మచయెద్దెనం దేశికేన్ద్రో య దాదిధి ॥ ౯౩

ష్ణువనాన్తై తతోదెవం సుఖమాసీన మాసనె ।

యాచెత యజమానోపి సర్వమిష్టం జనార్దనమ్ ॥ ౯౪

దక్షిణం దేశికేన్ద్రోయ సువణ్ణశతనిష్కకమ్ ।

తదధణం పాదమథవా దద్యాద్వి * త్రానుసారతః ॥ ౯౫

కుయోకదా చార్యసాత్పవణం ద్రవ్యం పూజాన్త మాహృతమ్ ।

వస్త్రాదికం తథాన్యేషాం ఋత్విజాం తుష్టిమావహేత్ ॥ ౯౬

† పరమం. | చ. * ద్యాను.

స్మృత్యగైయరతానాం చ తథా స్వాధ్యాయశాలినామ్ |

[బ్రాహ్మణానాం యథా తుష్టిస్తథా * విత్తం విసజయేత్ || ౯౭

❖ స్నవనభేదనిరూపణమ్ ❖

అధమోత్రమమెతత్తు స్నవనం పరికీర్తితమ్ |

కోణేషు కుమ్భైర్ద్వాత్కత్త్రింశత్కైవలోదకపూరితైః || ౯౮

త్రైవికహీనం హరైర్నాస్ననం జ్ఞేయస్తస్వధమమధ్యమమ్ |

శుద్ధోద కుమ్భైశ్చక్షుదీనం సవైస్తదధమాధమమ్ || ౯౯

❖ కుమ్భేషు త్షేవణీయద్రవ్యాణి తన్మాత్రా చ. ❖

పాద్యకుమ్బై తథా చాఘ్నేశ తథోపస్పృశనామ్భుసి |

కుమ్బై కషాయఫలయోగ కుమ్బై చాక్షుతగన్ధయోః || ౧౦౦

ఏకైకస్తి ఘటేష్వేషు ద్రవ్యాణామష్టకం క్షీవేత్ |

పాద్యాడిషు క్రమాద్ద్రీవ్యం తత్ప్రీమాణం చ కథ్యతే || ౧౦౧

తులసీ చ తదా పద్మ దూవా చ స్యాత్తదాక్షతమ్ |

శ్యామాకం విష్ణు + కణీకం చ బిల్వపత్రాణి చన్దనమ్ || ౧౦౨

ద్రవ్యాణి చన్దనం ముక్త్యా ముష్టిమాత్రాణి తత్ఫలమ్ |

సిద్ధాశాం చాక్షుతం చైవ కుశోగ్రం చ తదా ఫలమ్ || ౧౦౩

యవాస్తిలాశ్చన్దనం చ ప్రసవాశ్చ సుగన్ధయః |

౧౧ ఫలం సుకర్ష మేతేషు చన్దనం చ త్రినిష్కకమ్ || ౧౦౪

శిషాని ముష్టిమాత్రాణి తక్కోలం స్య చమ్మకస్య చ |

ముకులా ఘనసారం చ జాతీరైలాఫలాని చ || ౧౦౫

లవజ్గత్వేచ్ఛన్దనం చ పుష్పాణి సురభీణి చ |

వలాధాపరిమాణాని ప్రత్యేకం కమలాసన || ౧౦౬

శమీవలాశఖదిరబిల్వాశ్చైత్థం ❖ ఏకజ్కుతమ్ |

* విత్తవిసజయేత్, + పణికం చ. ౧౧ ఫలేషు వక్యమేష్వేవమ్.

శౌదుమ్బరం చ న్యగ్రోధశ్చమ్యాదీనాం త్వచః స్మృతాః ॥ ౧౦౭

ప్రత్యేకం పలమానాస్సుఖ కదలీ బీజపూరకమ్ ।

అమ్రమామలకం బిల్వం నాలికేర * ఫలాని చ ॥ ౧౦౮

వనసం మాతులజ్ఞం చ భిన్నాన్యేతాని నిక్షిపేత్ ।

నీవారవేణుశాలీనాం ప్రియజ్ఞయపయోరపి ॥ ౧౦౯

కజ్జుషాప్తికయోశ్చైవ గౌఢామప్య చ తణ్డూలాః ।

ముష్టిప్రమాణా విజ్ఞేయాః † కుజ్జుమం కొప్తచందనే ॥ ౧౧౦

అగరూశీరమూలాని ప్రీబెరం గిరిసమ్భవమ్ ।

మాంసీ మురం చ ప్రత్యేకం పలమాత్రాణి పద్మజ ॥ ౧౧౧

మాణిక్యం పద్మరాగం చ నీలం వజ్రం చ పుష్కకమ్ ।

ప్రవాలం మాక్తికం చైవ తథా మరకతం షీపెత్ ॥ ౧౧౨

వైడూర్యం నవరత్నాని తాని రత్న ఘటో దకె ।

❖ రత్నకుమ్భే నిధాతవ్యవస్తుని. ❖

సువణం రజతం తామ్రం నీసకం త్రిపుకం తిదా ॥ ౧౧౩

కాంస్యమాయససారం చ సప్త లోహఘటో దకె ।

❖ యవోదకకుమ్భే నిధాతవ్యవస్తుని తన్నాత్రా చ. ❖

ప్రత్యేకం నిష్కమానాని రజసి సూర్యవతినీ ॥ ౧౧౪

పహదేవీ శిరీషం చ సదా భద్రం కుశాగ్రకమ్ ।

మాజునాని వడతాని ముష్టిమాత్రాణి నిక్షిపెత్ ॥ ౧౧౫

యవా వెణుయవాశ్చైవ ప్రీహయశ్చైతి తత్త్రికమ్ ।

యవోదకే నిధాతవ్యం ప్రత్యేకం కుడుపం భివేత్ ॥ ౧౧౬

❖ వజ్జుగవ్యం తదుపయోగి పాత్రం చ. ❖

వజ్జుగవ్యాని గృహ్ణీయా స్మృత్పాత్రై నూతనై శుభే ।

గోమూత్రం గోమయం షీరం దధి సహిశ్చ వజ్జుమమ్ ॥ ౧౧౭

* పలం తథా. † చందనం కుష్ఠకుజ్జునుమ్. కుజ్జుమా.

❖ గోవిశేషః. ❖

కపిలాయా జరాయా ? వా పశ్చుగవ్యం ప్రశస్యతే |
తయోరభావే త్వన్యాసాం గవాం గవ్యం విధీయతే | ౧౧౮
నాతాణాయా స చ గభీణ్యా న వృద్ధాయాః కదా చన |
నావత్సాయా ఉపాదెయం ధేనోమూత్రం శకృద్ద్వయమ్ ||

❖ పశ్చుగవ్యస్య శుద్ధిః. ❖

భూమివ్యం గోమయం గ్రాహ్యం సోష్ణం క్రిమ్యాద్యదూషితమ్ |
నిష్పీడ్య సమ్మృగ్గృహ్ణీ యాద్గోమయస్య రసం పునః | ౧౨౦
సద్యస్తప్తం ఘృతం శుద్ధ మహోరాత్రోషితం దధి |
క్షీరం గ్రాహ్యమతప్తం చ దశాహజ్జన్మనః పరమ్ | ౧౨౧

❖ పశ్చుగవ్యస్య యోజనే ప్రత్యేకం మంత్రః. ❖

గో మూత్రం విష్ణుగాయత్ర్యా గన్ధద్వారేతి గోమయమ్ |
ఆప్యాయస్వేతి చ క్షీరం దధిక్రా వ్లేతి వై దధి | ౧౨౨
ఘృతం శుక్రమసీత్యేవం గవ్యాని సహ యోజయేత్ |
విష్ణుగాయత్రీయా యద్వా వభిష్ఠ నిషదై *స్తువా || ౧౨౩

❖ పశ్చుగవ్యస్యాధిదేవతాః. ❖

పరమేష్ఠీ శకృన్మన్తో గోమూత్రస్య తు పూరుషః |
† విశ్వమన్తో భవేద్దధో నివృత్తిస్సహో భవేత్ | ౧౨౪
పయసస్పవః మస్త్రస్సాస్య త్సవోపా మప్తవణకమ్ |

❖ స్నవనె పశ్చుగవ్యద్రవ్యమానమ్. ❖

దద్ధి ధృ ద్విగుణ మాఘూరా త్పీయూషం త్రిగుణం తతః | ౧౨౫
షడ్గుణం మూత్రమేతన్నా చ్చృకృద్వారి చతుగుణమ్ |
స్నవనె కథితం మానమ్

❖ ప్రోక్షణేపశ్చుగవ్యద్రవ్యమానమ్. ❖

ప్రోక్షణే పశ్చుకం సమమ్ | ౧౨౬

* స్నమమ్. † బిమ్బమన్తో. ‡ దధో.

❖ ప్రాశనె వజ్చుగవ్యద్రవ్యమానమ్. ❖

గోమయెన సమం మూత్రం దధిస్యా ద్ద్విగుణం తతః ।

తతశ్చతుగుణకణం సపిశ్చస్పిశ్చోఽష్ట గుణం కయః ॥ ౧౨౭

ప్రాశనె వజ్చుగవ్యానాం ప్రమాణ మిదమీరితమ్ ।

❖ వజ్చుగవ్యమానన్యూనీభావె దోషః. ❖

ద్రోణమానం వజ్చుగవ్యం ఘృతమానం చ * తాదృశమ్ ।

తాదృగైవ దధి క్షీరం † తావదేవ చ మాక్షికమ్ ।

అర్థం వాస్యాదాథకం వా న్యూనం చెదాసురం భవెత్ ॥ ౧౨౯

❖ గృహాచార్యాం వజ్చుగవ్యమానభేదః. ❖

గృహాచారస్సవన న్యూనం స్వీక్రస్థేనైవ క్రకల్పయెత్ ।

❖ పాద్యాదీనాముక్తద్రవ్యాలాభే ప్రతివాపద్రవ్యాణి. ❖

పాద్యే ద్రవ్యాస్తరాలాభే దూవైవా ఘ్నేక చ సషకాః ॥

శస్తమాచమనీయే తు తక్కోలం మాజకానామ్భసి ।

సహదేవీ గన్ధతోయే చస్తనక్షోద ఇవ్యతే ॥

౧౩౧

కషాయతోయే చాశ్వత్థ శ్శీతముష్ణోదకే సతి ।

రత్నోదకే వజ్రమేకం కదల్యేకా ఫలామ్భసి ॥

౧౩౨

సువణం లోహపానీయే శాలి తణ్డలమక్షతే ।

యవోదకఘృతేవ్రహీ శ్శస్యతే కమలాసన ॥

౧౩౩

❖ వజ్చుగవ్యద్రవ్యాలాభే ప్రతివాపద్రవ్యాణి. ❖

అలభే దధిని క్షీరం క్షీరా భావే తు తద్దధి ।

మధున్యలభే సపీంపి తదలాభే భవెన్నధు ॥

౧౩౪

అలాభే వజ్చుగవ్యానాం ఘృతమేవైకమివ్యతే ।

వజ్చుగవ్యేషు యస్యస్యాదలాభ గ్నత్పదే ఘృతమ్ ॥ ౧౩౫

* తత్సమం. † తాదృగైవ. స్వీక్రస్థమానన. గ్నత్సత్కృతే.

❀ మధ్యమన్నవనమ్. ❀

స్నవనం మధ్యమం వక్ష్యే యథా తదవ ధారయ |
 మధ్యే పూవోక్త కలశ స్థాపనే విహితే సతి || ౧౩౬
 ద్వా ద్వా బహిస్తతః వక్ష్యే స్సమ్మృజ్య కమలాసన |
 వరితో * బిభికాః కుర్యా ద్బహిస్తా భోజ్య ఘటావృదమ్ || ౧౩౭
 † వజ్రాశత మథైకోన కలశాః దిక్షు నిక్షిపెత్ |
 పూనాదిషు వ్రతదిశం చతిస్తవ్పమ్బుజాసన || ౧౩౮
 చత్వారో ద్రవ్యకలశాస్తామ శుద్ధోదకాః పర |
 ధ్ర గుళోదకం చెక్షురసం నాలికెరజలం తథా || ౧౩౯
 శాన్తివారి చ పూవాదా క్రమాన్న్యస్యే చ్చతుష్టయమ్ |
 గుళాభావే చెక్షురసస్త స్త్యాభావే గుళోదకమ్ || ౧౪౦
 గుళమానం వలాశీతి రథమథాధా మేవ వా |
 నాలికేర జలాభావే తత్థానే క్షీరమివ్యతె || ౧౪౧
 తులసీవేణుసీవారయనాశ్చ శ్వేతసపఃపాః |
 తిలాశ్చ పట్ శాన్తికుమ్పే ద్రవ్యాణి తులసీ భవేత్ || ౧౪౨
 ముష్టిమాత్రం ద్రవ్యమన్యత్పుథ గా క్కుడుబసమ్మితమ్ |
 తులసీదలమన్యేషామలాభే గ్రాహ్యమివ్యతె || ౧౪౩
 గుళోదకాదిభిద్రావ్యైస్సవనే విహితే సతి |

❀ కలశభేదేన స్నవనమస్త్రీభధః. ❀

పాద్యాది ద్రవ్యకలశై ఘృతాస్తై స్సాన్నివయోద్ధరిమ్ || ౧౪౪
 మధువాతేతి మస్త్రీణ స్నవనం గుళవారిణా |
 మధునక్త మితిస్నాన మైక్షవేన రసేన చ || ౧౪౫

ధార్యతామ్. * వేదికాః. † వజ్రాశతమథైకేన కలశానాం వినిక్షిపెత్. ధ్ర గుడశబ్దే డకారస్థాన 'ళ' ఇతి వ్రతీవాచః ప్రాచీనకోశేషు దృశ్యతె. † క్కుణ్డామ్బు కుసుమ.

మధుమాన్న ఇతిన్నానం నాలికెరామ్బుసా పునః ।
 వేదాహమితిమస్త్రేణ శాన్తిద్రవ్య ఘటామ్బుభిః ॥ ౧౮౬
 జితం త ఇతి శుద్ధేన వారిణా న్నవనం హరేః ।
 మధ్యమోత్తమముద్దిష్టం మధ్యమే మధ్యమం పునః ॥ ౧౮౭
 చతుభిఃద్రవ్యకలశై స్సాన్నానం శుద్ధోదకైవిశా ।
 బహిష్ఠేదేవదేవస్య మధ్యమాధమ ఆర్ణవః ॥ ౧౮౮
 సవైకరేవ ద్రవ్యకుమ్భై స్సవైక శ్శుద్ధోదకైవిశా ।

❀ ఉత్తమం స్నవనమ్. ❀

ఉత్తమం స్నవనం వక్ష్యే యథావదన * ధారయ ॥ ౧౮౯
 విదితు దితువత్కుమ్భా స్థాప్యగ పూవోక్తసజ్జ్యయా ।
 తేషు చ ద్రవ్యకల శాశ్చ త్వా రోఽన్యే చతుముఖ ॥ ౧౯౦
 శుద్ధోదకా విదిశ్యగ్నై కిన్యస్యే న్నజ్జలోదకమ్ ।
 ఇన్ద్రనల్య జ్ఞుగాశ్శ్చోత్తపల్లవాశ్చ కుశేశయమ్ ॥ ౧౯౧
 ఏకపత్రామ్బుజం కుష్ఠం కుజ్జుమం రోహిణ ద్రుమమ్ ।
 పుణ్యాస్సుమనసశ్చాప్టో యూధికా మల్లికాపి చ ॥ ౧౯౨
 త్రీమ్యత్సలాని జాతీశ్చ చమ్పకం కెతికీ తదా ।
 ద్రవ్యాణి మజ్జలానీతి ప్రాస్యేన్నజ్జలపాథసి ॥ ౧౯౩
 అజ్ఞుగ్నోదక మేకైక మెకపత్రం చ కజ్జుజమ్ ।
 ముష్టిమాత్రం సుమనసశ్చైకైకం చన్దనాదికమ్ ॥ ౧౯౪
 కలం పృథక్పృథక్కుమ్భౌ నైర్మతే సకలావధీః ।
 మాంసీ కుష్ఠం హరిద్రే ద్వే మురా శైలే శుచమ్పకే ॥ ౧౯౫
 ముస్తా వచా చ క పూరం ప్రత్యేకం కలసమ్మితమ్ ।
 సిస్యా సవో వధమపే నితీ వెత్కమలాసన ॥ ౧౯౬
 వాశానీయే సవగన్ధ ద్రవ్యాణాం యైకణం ఘటే ।
 క పూరం కుజ్జుమం కుష్ఠం మాంసీ ములయాజం మురమ్ ॥ ౧౯౭

ప్రియంబు కేసరం ముస్తా తమాలం నాగకెసరమ్ ।
 మూలద్వయం చ కచ్చోరం గురవణిక కేసరమ్ ॥ ౧౮౮
 ఉశీరం తగరం లాధ్రిం తత్తైవ హరిచంద్రనమ్ ।
 అగురుద్వయం సితం కుష్ఠం కాలేయం గ్రన్థివల్లవమ్ ॥ ౧౮౯
 ముకులం గా చమ్మకస్యెతి వ్రత్యైకం వలసమ్మితమ్ ।
 చూణీకృతం సమస్తం చ న్యస్యెద్ధన్వోదకే ఘృతే ॥ ౧౯౦
 మూలాషధిఘృతే శావణ మూలాషధిసమపణణమ్ ।
 వ్యాఘ్రే సింహీ బలా చాగ్నిశ్శరపుష్ప శతావరీ ॥ ౧౯౧
 బిల్వమూలం వచా శుణ్ఠీ కొరణ్డం శతమూలికా ।
 వ్రత్యైకం వలమానాస్సుయః * పిష్టా కుమ్భే వినిష్యే పేత్ ॥ ౧౯౨
 మద్గలోదకవస్తూనామలాభే చంద్రనం వరమ్ ।
 సవోషధీనామేణాసామలాభే కుష్ఠమివ్యతే ॥ ౧౯౩
 అలాభే సవణగ్ధానాం శస్యతే చంద్రనం వరమ్ ।
 మూలాషధీనాం సవాణసామలాభే శస్యతే బలా ॥ ౧౯౪
 అధిదైవం సమభ్యచ్యై ఉద్భృత్య స్నావయే త్కృమాత్ ।
 పూవాదిదిక్షు వ్రథమమాగ్నయాది తతఃవరమ్ ॥ ౧౯౫
 విష్ణోనుకమితి ప్రోచ్య స్నావయేన్మజ్జలామ్భసా ।
 ఓషధ్య ఇతి మస్త్రైణ సవోషధిజలెన చ ॥ ౧౯౬
 నారాయణానువాకేన సవణగ్ధామ్బుభిహాణిమ్ ।
 యా ఓషధీతిమస్త్రైణ మూలాషధిజలైస్తతః ॥ ౧౯౭
 † అస్త్రీశుద్ధోదకై స్నాయా ద్విద్వయాష్టాక్షరాత్మనా ।
 పాద్యపూర్వం మృతాస్తం చ స్య స్నానం దేవే యథాపురమ్ ॥
 ఉత్తమాత్తమమేతత్తు స్నవనం వరికీకీతమ్ ।
 †† ఉత్తమమధ్యమస్య ఉత్తమాధమస్య చ స్నవనస్యవిధిః. ††
 అథశుద్ధోదకై హీణం భవేదుత్తమమధ్యవమ్ ॥ ౧౯౮

గా చమ్మకం చెతి. * పుష్పకుమ్భే. † అత్ర. స్య స్నాయాద్దైవమ్.

సవశుద్ధోద్దేశాన ముత్తమాధమ మిష్యతే ।

❖ స్వవసభేదే కలశసజ్ఞ్యాభేదః । ❖

వింశతీక వజ్రు చ బ్రహ్మ సజ్జేపే కలశా మతాః ॥ ౧౨౦

చతుశ్చతం చ విస్తారే సప్తతిశ్చ త్రి రుత్తరమ్ ।

❖ కుమ్భద్రవ్యాణా మధిదేవతాః । ❖

ద్రవ్యాణా మథ సవేశాం కథయామ్యధిదేవతాః ॥ ౧౨౧

మృతస్య పరమాత్మా చ వాసుదేవోఽధిదేవతా ।

ఉష్ణోదకుమ్భే పురుష సృత్యస్సాస్త్తు ఫలోదకే ॥ ౧౨౨

అచ్యుతో మార్జనో దేవ స్త్యస్త శ్చాక్షతోదకే ।

రత్నోదకే కేశవస్సాస్త్తు ల్లోహే నారాయణ స్స్పృతః ॥ ౧౨౩

గన్ధోదకే మాధవస్సాస్త్తు ద్రోవిస్త సాస్త్విద్యోదకే ।

పాదోద్దకే భవేద్విష్ణు ర్భేష్యే చ మధుసూదనః ॥ ౧౨౪

త్రివిక్రమస్తథా చామే కజ్రుగణ్యేషు వామనః ।

దధిని శ్రీధరో దేవో హృషీకేశక పయస్వపి ॥ ౧౨౫

మధునక వద్మనాభిస్సాస్త్తు ద్దామోదరక కషాయకే ।

గులోదకే వరాహస్సాస్త్తు వృసింహశ్చైక్షవోదకే ॥ ౧౨౬

శ్రీధరో నాలికేశస్య హయాస్య శ్చాన్తివానిణః ।

వాసుదేవో మజ్జలస్య కుమ్భస్య కమలాసన ॥ ౧౨౭

సవోషధ్యమ్బుకలశే దేవస్సజ్జుషణ స్స్పృతః ।

క్రద్యమ్న సుషణ గణ్యస్య మూలాషధ్యేఽనిరర్థకః ॥ ౧౨౮

మూఢిశేషేషు కుమ్భేషు సజ్జపీఠం సమచో దేత్ ।

❖ శుద్ధోదకేషు సవేశేషు నారాయణసమచో సమ్ ॥ ౧౨౯

ధాన్యానాం కలశానాం చ దేవతా న్యాద్వసుస్థరా ।

కూచానాం దైవతం చాస్త్రం చక్రకాణాం సుదశా సమ్ ॥౧౩౦

* గన్ధోదకేషు సవశాత్.

వాససో దైవతం విష్ణు స్సవేకామాం వా జనాదకానః ।

❖ నవకు స్నవనెమ శక్త్యనుసారతః కరణేనుజ్ఞా ❖
 ఖిత్వేవం స్నవనం ప్రోక్తం నవధా తవ వద్మజ । ౧౮౧

ఏషామన్యః † తమేన స్వాత్సానం విత్తానుసారతః ।

❖ తిథ్యాదిభేదేన స్నవనభేదః ❖

పంచమ్యాం స్నవనం విష్ణో యో ధోక్తఫలమత్నుతే । ౧౮౨

త్రిజన్మత్యేక దశగుణం శ్రీవణే ద్విగుణం భవేత్ ।

త్రిగుణం శశినః స్ర పూత్యో క్షయే శతగుణం భవేత్ । ౧౮౩

చతుగుణం స్యాద్ద్వాదశశ్యాం క్రిగుణం తారకాత్రయే ।

పంచాస్త్ర్యాం వద్గుణం ఏ చైవ విమవె త్రిగుణం భవేత్ । ౧౮౪

అయనే దక్షిణే స్నాన మెకం శతగుణం భవేత్ ।

అయనేఽన్యత్ర విహితే పహస్రగుణ ఆప్లవః । ౧౮౫

విధౌ విధుస్తుదగ్రస్తే స్నానం త్రింశద్గుణం హరః ।

సూయో శతసహస్రం తు యుగాస్తే కోటిసమ్మితమ్ । ౧౮౬

అనస్తం స్యాద్వ్యతీచాతే కాలెష్వేకేషు పూజనమ్ ।

అనస్త రోక్తఫలదం కల్పతే చతురాసనమ్ । ౧౮౭

❖ అష్టోత్తరశతకుమ్భస్న కనమ్ ❖

అష్టోత్తరణ కుమ్భానాం శతేన కమలాసన ।

స్నవనం కథ్యతే విష్ణో యో ధావదవధాయోతామ్ । ౧౮౮

బ్రాహ్మదివ్య * మానుషేషు భాగేషు క్రిషు భాగయోః ।

ఆద్యయోః స్ఫాలయేత్సుత్రా న్యైకాదశ పృథక్ క్షితౌ । ౧౮౯

ప్రాగాయతాని తియోక్ష్ప తత్ర మధ్యే చ దిక్షు చ ।

చత్వారి చత్వాయోష్టాసు కుమ్భస్థానాని వీధికాః । ౧౯౦

† తమం తు. స్ర ప్రోక్తమ్. † విద్ధి. * మనుష్యేషు.

అన్యాని కుయాదేవం చ వత్రింశతోష్ఠకం భవేత్ |

తత్ర కుమ్భం స్తోయపూణాణాం విన్యసెన్నానుషే † వదే || ౧౯౧

భాగే నవ నవాశాసు కుమ్భానష్టసు కల్పయేత్ |

అష్టోత్తరశతం కుమ్భాస్సంపద్యన్తై తథా సతి || ౧౯౨

బ్రాహ్మీ తు మధ్యమే స్థానే కలశానాం చతుష్టయే |

ఏకస్థిః ద్రవ్యమాఘారం శిష్టం శుద్ధోదకం త్రికమ్ || ౧౯౩

దివ్యే తు భాగే ప్రాచీనే కలశానాం చతుష్టయే |

ఏకస్థిన్నుష్టము దకం దిశ్యగ్నై రత్నశమ్బుఃమ్ || ౧౯౪

యామ్యే ఫలదకం తాహం నైర్మత్యామథ వారుణే |

మాజానం వాయుభాగే తు గన్ధతోయ † ముద్గశి || ౧౯౫

అక్షతోదకమీశానే యవామ్బుకధితా నవ |

ద్రవ్యకుమ్భా బహిభాగే మానుషే † పూర్వవత్పదే || ౧౯౬

పాద్యాది ద్రవ్యకలశాః పూవాః డిము యధోదితాః |

కల్పనీయా యదాపూర్వముద్ధృత్య స్నానయేత్కీమాత్ || ౧౯౭

❖ ఏకోనవఞ్చాశతుమ్భున్నవసమ్. ❖

కుమ్భైరేకోనవఞ్చాశ * త్సజ్ఞైర్మరన్యదుదీయాతే |

చస్తనాద్రాణి సూత్రాణి దశ ప్రాగాయతాని చ || ౧౯౮

తథోదగాయతాని స్యు స్థాస్యాని కమలానవ |

మధ్యే నవసు కోష్ఠేషు విన్యసెత్కలశాన్నవ || ౧౯౯

దిక్షు వ్రతిదిశం కుమ్భా వత్సు కోష్ఠేషు తావతః |

విన్యసెచ్చతురగ కుమ్భా విదిక్ష్యపి వృధిక్పృథక్ || ౨౦౦

వీధయోన్యాని కోషాని ద్రవ్యాణి చ యధాపురమ్ |

❖ వఞ్చావింశతికుమ్భున్నవసమ్. ❖

† పునః స్త ముదక్పనః † పూర్వవద్భవేత్ * త్సజ్ఞైర్మరన్యదుదీయాతే.

కుమ్భానాం ఖచ్చవింశత్యా స్నానమన్యదుదీయతే || ౨౦౧
 పూర్వవద్దశ సూత్రాణి స్ఫాలయిత్వా భువస్థలై |
 మధ్యే నవసు కోష్ఠేషు నవకుమ్భాః ప్రకల్పయేత్ || ౨౦౨
 ప్రాగాదిదిక్షు ప్రత్యైకం కలశాం స్త్రీన్ప్రకల్పయేత్ |
 ఆగ్నేయాదిషు కుమ్భానాం కోణేష్వైకైకకల్పనమ్ || ౨౦౩
 ద్వా ద్వా పూర్వాదిషు ఘటౌ చాశ్వితః కెవలోదకౌ |
 అష్టై తాన్వజ్జయిణ్యైన్వే ద్రవ్యకుమ్భా యథోదితాః || ౨౦౪
 మధ్యమై కుమ్భనవకై యథోక్త ద్రవ్యపూరణం |
 గన్ధద్రవ్యైః పూరయేద్వా కలశాన్పచ్చింశతిమ్ || ౨౦౫
 చందనాగురు కాశ్లీర కుష్ఠ తగర వీరణైః |
 అసితాగురుణా చాపి హరిచందనవారిణా || ౨౦౬
 హ్రీబేరకడఃమెనాపి నవమేన ఘటాన్నవ |
 మధ్యాదిశానపయన్తం పూరయేత్కమలాసన || ౨౦౭
 తమాలసిలికుష్ఠాభ్యాం సురకణీరజఃకణైః |
 కర్పూరనాగసుమనోముస్తాచమ్మకకుట్ఫలైః || ౨౦౮
 ప్రియఙ్గుపుష్పకాలేయగ్రన్ధిపల్లవబీజకైః |
 మాంసీఖజూరశైలేయ హ్రీబైరైశ్చ సురద్రుమైః || ౨౦౯
 మురైణ త్రైయోథా యోగు బహిష్ఠానపి షోడశ |
 హిత్యా బహివిదిక్కుమ్భా యద్వాన్వై స్నానవయోద్ధరిమ్ ||
 స్ఫాలయేన్నవ సూత్రాణి యథా పూర్వం భువస్థలై |
 బ్రాహ్మిణాన చతుష్కోష్ఠే విన్యసెచ్చతురో ఘటాః || ౨౧౦
 ద్వా ద్వా స్యాతాం చ పూర్వాది * దిక్ష్యైకైకం విదిక్షు చ |
 రత్నం లోహం తదా గన్ధమాఘారం చ యథాక్రమమ్ || ౨౧౧

* దిక్షుచైకో దిక్షు చైవ.

ద్రవ్యాణి కుమ్భేష్వాగ్నయ కోణాదిస్థేష్యనుక్రమాత్ |
 బహిరైస్త్రీపదే కోష్ఠే ద్వయోః కలశయోయథా || ౨౧౩
 పాద్యమఘ్నం తథాగ్నయకోణే దధిమటో భవత్ |
 యామ్యే చాచమనీయం ప్రాక్ష్యగ్నవ్యం † చ కశ్చిమ్ || ౨౧౪
 కోణే తు నైర్మతే క్షీరం వశ్చిమ్ తు మటద్వయే |
 దక్షిణేఽ తతమన్యత్ర మార్జనామ్మస్తదాసలె || ౨౧౫
 కోణే మధు తదా సౌమ్యే కషాయం చ కుశోదకమ్ |
 యవోదకం శావకోణే స్య ద్రవ్యైః పాద్యాదిభిః క్రమాత్ ||
 యుగ్మిష్టోఽశభిస్సూక్తైః పారుషై స్సాన్నపయెద్ధరిమ్ |
 కుమ్భే ద్వాదశభిర్వాపి చతుర్భిర్మధ్యమస్థితైః || ౨౧౬
 రత్నైన లోహేన తథా సర్వగన్ధేన సర్పిషా |
 పూరితైర్బహిర్ద్వాది కోష్ఠస్థైర్వభిర్భుజైః || ౨౧౭
 ప్రాచీమారభ్య పాద్యేన దధ్యఘ్నం క్షీరపూరితైః |
 తథైవాచమనీయేన మధునా వశ్చగ్నవ్యకైః || ౨౧౮
 ఫలోదకేన యద్వాన్త్యై ద్రవ్యైర్ద్వాదశసమ్మితైః |
 మధ్యేఽగ్నికోణే కోష్ఠేన నైర్మతైః గురుణాఽసలె || ౨౧౯
 గ్రన్థిపల్లవబీజేన శావో మలయజామ్బసా |
 బహిఃక్రమేణ పూర్వాది దిక్ష్యష్టాసు చతుర్ముఖ || ౨౨౦
 కాశ్మీరజేన మాఽన్యై చ తమాలేన మురేణ చ |
 మూలేన కర్ణాశ్శేన సురభణీరజఃకైః || ౨౨౧
 చమ్పకప్రసః క్షోద్యైః శిజూరైః ప్రపూరితైః |
 కలశై స్సాన్నకయెద్దేవం నవభిర్వా విధేయః దే || ౨౨౨
 * ప్రాగాదికీఠు చాష్టాసు క్రమేణాశ్చ్యేన వస్తునా |
 పాద్యేన దధ్నా చాఘ్నైః క్షీరేణాచమనామ్బసా || ౨౨౩

† తు. స్య పాద్యద్రవ్యాదిభి. * 'ప్రాగాది' ఇత్యధికం కన్వచిన్న.

మధునా వజ్జుగవ్యేన ఫలనాపి చ పూరితైః ।
 రత్నైర్వా నవభిఃపూర్ణేః కుమ్భైర్నవభిరాప్లవః ॥ ౨౨౧
 వజ్జుభిర్వా మత్సైర్మధ్యే దిక్షుః † ప్రాగాదిషు స్థితైః ।
 మణిభిశ్చ ప్రవాలైశ్చ ముక్తాభిఃపూరితైః క్రమాత్ ॥ ౨౨౨
 వజ్రవైడూర్యః ఓ శకలైర్లోహైర్వా వజ్జుభిశ్శుభైః ।
 వజ్జుమృతైర్వా మధునా గుళేనాజ్యేన † పూరితైః ॥ ౨౨౩
 దధ్నా చ వయసా యద్వా వజ్జుగవ్యైః క్రమాద్భవేత్ ।
 ఏకేన వా హరెన్ననం ద్రవ్యైః పూర్వోద్దితైర్భవేత్ ॥ ౨౨౪
 వ్యస్తైస్సమస్తైర్వా విత్తం దేశకాలానుసారతః ।
 దేయా చ దక్షిణా స్వణనిషాఙ్గకలశసమ్మితాః ॥ ౨౨౫
 అర్థం పాదం తదర్థం వా యథావితానుసారతః ।
 స్నానం దక్షిణాహీనం నిష్ఫలం ఫలకామినః ॥ ౨౨౬
 కర్తుస్తస్మాద్దక్షిణా చ దేయాఽల్పాపి ఫలాధిభిః ।

ఇతి శ్రీ పాఞ్చరాత్ర మహోపనిషది
 పాద్యసంహితాయాం చయోపాదే
 మహాభిషేకా నామాష్టమోఽధ్యాయః.

న వ మో ౭ ధ్యాయః

—ॐॐॐॐ—

ॐ బ్రహ్మణా భగవంతం ప్రతిప్రజాసగః శక్తిప్రథకానా. ॐ

బ్రహ్మః—

నియుక్తో ౭ హం ప్రజాస్సృష్టుం త్వయా కైటభసూదన ।
ముహ్యోమి చ ప్రజాస్సృష్టుం కథం కతవ్య మిత్వహమ్ ॥ ౧

ॐ భగవతా సహస్రకలశాఖిషెకకరణానుజ్ఞా ॐ

శ్రీభగవాన్ :—

దేవరాజ్యత్పరిభ్రష్టో దెవేన్ద్రో బ్రహ్మహత్యయా ।
మాం సమారాధ్య విధినా ప్రాప్తవానాత్సనఃపదమ్ ॥ ౨

ఏవమన్యే చ రాజానో మమారాధనముత్తమమ్ ।
కృత్వా నిధూయ పాపాని పాతకాని మహాన్త్యమ్ ॥ ౩

ప్రాపులోకాకా సుదుష్ప్రాప్యానిష్టానత్యయవజ్జితా ।
ఏకాత్తరేణ కలశైస్సహస్రేణాభిషేచనమ్ ॥ ౪

వవిత్రవస్తుసహితైః వవిత్రజలపూరితైః ।
ఆరాధనం మమ బ్రహ్మ ప్రీణనం వరమం మతమ్ ॥ ౫

పాపావనోదనైకాస్తం సవాభ్యుదయసాధనమ్ ।
ప్రజానామపి రాష్ట్రస్య రాజ్యశ్చాయువివధానమ్ ॥ ౬

అనుష్ఠితం పుత్రకామైస్తథా విజయకాఙ్క్షిభిః ।
దుభిక్షదునిమిత్తాది ఘోరాణాం శమనం వరమ్ ॥ ౭

సవసంపత్కిరం సవ పురుషార్థైకసాధనమ్ ।
ఆరాధనేన తేన త్వం మామారాధ్య యుభావిధి ॥ ౮

నిముక్తమోహో నిష్పావః ప్రజాస్సృష్టుమపీశిషే ।
బ్రహ్మః—

* సహస్రకలశస్నానవిధిః కీదృక్కథం భవేత్ ॥ ౯

* సహస్ర కలశానాం చ.

వవిత్రాణి చ వస్తూని కాని కొ వా విధేఃక్రమః ।

స్థావనం కలశానాం చ కొ వా స్థావక ఇవ్యతే ॥

౧౦

శ్రీభగవాన్ :—

❖ పహస్సకలశాభిషేక విధానమ్. ❖

ద్వాత్రింశద్ధస్త * విస్తారం ద్విగుణేనాయతం శుభమ్ ।

కలశాస్తుదభూ † భాగవై పుల్యానుగుణం మహత్ ॥

౧౧

మణ్డపం కల్పయిత్వాన్యద్ద్వారాణి చ యదావిధి ।

కలశస్థావనాభూమిం చక్షువించతిధా సమమ్ ॥

౧౨

❖ స్థానభేదేన కలశానాం సజ్ఞా. ❖

విభజ్య స్వ సూత్రము గణేణ మధ్యమే బ్రహ్మణఃపదే ।

ఏకాశీతిఘటాః స్థాస్యా దివ్యే తు తదనస్తరే ॥

౧౩

భాగే ప్రత్యేకమాశాసు పూవాఽదిచతస్రవ్వపి ।

ఏకాశీతిఘటాః స్థాస్యాః కోణైఃపి చ చతుష్టయే ॥

౧౪

¶ స్థాస్యాశ్చైచ్ఛానకఞ్చాశత్ప్రత్యేకం మానుషే పునః ।

భాగషాడశ దిక్షు న్యాత్ప్రత్యేకం వక్షువించతిః ॥

౧౫

వీధికాశ్చ యదాయోగం కల్పనీయాః పదే పదే ।

బ్రాహ్మే భాగే తు నవకే మధ్యమే ‡ చ మహాఘటే ॥

౧౬

పవనలోహాని రత్నాని సర్వాణి చ ఫలానిచ ।

సర్వావధీంశ్చ సర్వాంశ్చ గన్ధపూణాంశ్చ నిక్షిపేత్ ॥

౧౭

శ్రీవత్సాద్యాః ప్రతికృతేః కృత్వా సమక్రమాణికాః ।

స్వణం తామ్రం చ రజతం † కేవలం చైవ నిక్షిపేత్ ॥

౧౮

❖ భగవతోష్టా చిహ్నని. ❖

శ్రీవత్సం పనమాలాం చ శక్తిం చక్రం గదాం తథా ।

వద్గం శాబ్దం తదా ఖడ్గ మష్టా చిహ్నని శాక్తిణః ॥

౧౯

* విస్తీర్ణమ్. † భాగ. స్వ సూత్రపాతేన. ¶ ఊనా చైకొనకఞ్చాశ.

‡ మధ్యమే మధ్యమే. † కేవలైవ.

వాసాభ్యాం వేష్టితే కుమ్భే వాసుదేవం సమచక్రయేత్ |

బ్రాహ్మ ఏవ చ భూభాగ పరితో నవకాష్టకః | ౨౦

ప్రాచీన కుమ్భునవక మధ్యమే కలశే షీవేత్ |

సూర్యకాంతం వద్దరాగం పురుషస్తవ్య దేవతా | ౨౧

❖ కుమ్భానాం దేవతాః ద్రవ్యాణి చ. ❖

* నవకానాం తథాన్వేషాం క్రమాద్ధ్రవ్యం చ దేవతాః |

కుమ్భువ్య వక్ష్యతే బ్రహ్మణ మధ్యమస్య కృషిక్ పృషక్ | ౨౨

వైషూయః † మిస్తుకాంతం చ ద్వయం ఏ ద్రవ్యం తు దేవతా |

వాసుదేవశ్చేంద్రీ నీలోఽభ్యయన్కాంతశ్చ తద్వయమ్ | ౨౩

దేవతా పత్యమూఠి స్వాత్పీనాలో వస్తు గారడమ్ |

సంకషణో దేవతా స్వాత్పువ్యకం స్ఫటికద్వయమ్ | ౨౪

ద్రవ్యం దేవోఽచ్యుతః వద్దరాగః కసకమేవ చ |

క్రద్యుమ్నో దేవతా తస్య వజ్రం రజతమేవ చ | ౨౫

అసన్తో దేవతా తస్య తామ్రం ముక్తా చ వస్తుని |

దేవతా చానిరుద్ధస్వా త్సవక కుమ్భేషు మాక్తికమ్ | ౨౬

దివ్యే భాగ దిశి ప్రాచ్యామేకాశీతిఘటాప్పదే |

నవకే మధ్యమే మధ్యకలశే కడలీఫలమ్ | ౨౭

కనసామ్రం మాతులజ్ఘం ‡ నావ్య-మ్భూక కేసరాః |

బదరాణి చ తత్వాత్నా దేవతా తస్య కణ్ణతే | ౨౮

దేవతాఽద్రవ్యమన్యత్రి నవకవ్యస్తసూచ్యతే |

క్రమాన్మధ్యే ఘట ద్రవ్యం మాతులజ్ఘం సదాడియమ్ | ౨౯

వృధివీ దేవతా తస్య ముఖా నారజ్ఘమేవ చ |

దేవతాఽప మధిష్ఠాత్రి తక్కొలైలా ఫలద్వయమ్ | ౩౦

† వానాం చ. † మిస్తుకాంతం చ ద్వయం. ‡ ద్రవ్యస్య. ‡ భవ్య.

తేజస్వీ పురుషో దేవః క్షీరికామలకద్వయమ్ |
 ద్రవ్యం దేవో జగత్సౌఖ్యో ద్రాక్షో జ్జూరజం ఫలమ్ || 3౧
 ద్రవ్యం పిష్ఠుకదం దేవచూతం || పారా చ దాడిమమ్ |
 దేవో మనగఫలం క్షుద్రవనసం వస్తు దేవతా || 3౨
 అహజ్కారగఫలం బిల్వకడిలోక్యకన్తు దేవతా |
 బుద్ధిస్సవోమ కుమ్భేమ బదరాణి చ నిక్షిపేత్ || 33
 అష్టాక్షి రేణ మస్త్రేణ కఞ్చోచనిషదా పునః |
 కుమ్భానామపి సవోపా మభిమస్త్రేణమివ్యతే || 3౪
 ఉశీరం కుంజుమం కుష్ఠం మాంసీ మలయజం మురమ్ |
 హీబెరమగురుం పిష్ట్యా కుమ్భే తత్ర వినిక్షిపేత్ || 3౫
 త్రైలోక్యమోహనం దేవ * మచ యేన్మస్త్రీవిత్తమః |
 నవకేము తదా న్యేము ప్రాచ్యాదిమ యథాక్రమమ్ || 3౬
 † జలతో వీరణీమూలం బభ్రుదో వస్పస్య భాష్యతే |
 కఘ్నారకాశ్మీరముభౌ ద్రవ్యం శౌరిశ్చ దేవతా || 3౭
 చమ్పకం ముకులం మాంసీ దాశాహాశ్చాధిదేవతా |
 చందనం చందనం రక్త మన్నాధిపతిరచ్యుతః || 3౮
 సురవణీ ౧ రణి మూరం కడమో వస్తు దేవతా |
 ‡ వైకుంఠో గిరిజం మూలం ప్రియశ్శాన్వశ్చ రజగణాః |
 పురుషో త్తమదైవత్యం కుష్ఠే ద్వే ద్రవ్యముచ్యతే |
 † ముకుందః క్షుష్ణధవలో వక్రరూపీ కృపాకః || ౪౦
 తమాలపత్రం సవోమ నిక్షిపేత్పురుషాత్సనా |

|| పారావతాన్నితమ్, వాసుదేవో మనః క్షుద్రవనసన్తు స దేవతా
 * మచ్యుతమ్. † జలదో వీరణీ, జలజో విదారిణీ, తతో విదిరణీ.
 ‡ భాష్యతే. ౧ రణి మూరం. ‡ వైకుంఠగిరిజం మూలమ్. † ముకుంద

వవమానాదిభిమన్స్త్రీమన్స్త్రీయేత్లా సకృత్సకృత్ || ౪౧
వ్రత్యేకం గన్ధ || వస్తూని ఫలాన్యష్టా యథోదితమ్ |

ఏకాశీతి ధుటగ్రామె వారుణే బ్రహ్మణఃపదే || ౪౨

❖ కుమ్భేషు పూరణీయూ ఆపః. ❖

ఘటే వాపీ సరిత్కుబ హ్రాదవృష్టి హిమావగాః |

వత్స్యః సాథాంసి చాహృత్య తటాకస్య చ నిక్షిపేత్ || ౪౩

వవకానామఘాన్యేషా మస్తానాం మధ్యమే ఘటే |

పూఢోక్తాన్యేవ వాస్యాది నీరాణి స్త్రీ క్రమశఃక్షిపేత్ || ౪౪

* మధ్యమా ద్రవ్యకలశా సవానేవ వ్రపూరయేత్ |

వలినీనిర్ఘరామ్భాభిః మత్స్యకూమావపి ద్వయమ్ || ౪౫

నిష్కద్వయంబరిచ్ఛిన్న కాఞ్చనైవ వినివి తమ్ |

కలశేష్వేవ నవసు మధ్యమేషు వినిక్షిపేత్ || ౪౬

మత్స్యాది రూపిణం † దేపం వజయిత్వా చ భాగవమ్ |

యథోక్తగుమ్భనవకే క్రమేణైవ సభాజయేత్ || ౪౭

❖ మధ్యమ నవకకుమ్భేషు నవ ధాన్యాని. ❖

ఏకాశీతిపదె సామ్యే మధ్యే నవకమధ్యమే | ౪౮

యవగోధూమకవ్రీహి శాలిముద్గప్రియఙ్గుళా ||

మాషశ్యామాకనీవారా క్షిపెత్తత్ర చ పూజయేత్ |

దెవకం దిరుడారూఢం వద్దనాథం యథావిధి || ౪౯

ధాన్యాని తాని చైకేక మన్యేష్వప్తసు నిక్షిపేత్ |

ఘటేషు మధ్యభూశేషు క్రమాత్సవత్త్ర శలయాః || ౫౦

† వస్తూని. ధుటగ్రామె. ❖ తాంశేషు చ నిక్షిపేత్. స్త్రీ కలశే

క్షిపేత్. * మధ్యమా, ఇత్యాది శ్లోకద్వయం క్వచిన్నద్విత్యతే.

† దేపమచగయిత్వా చ భాగవమ్. భాజనమితి చ.

పూజయేద్యనమాలాం చ శబ్దం చక్రం చ కౌస్తుభమ్ |
 పద్మం శార్దూలం గదాం శుక్లం క్రమాదుక్తం ఘటాష్టకే || ౧౧

❖ ఆస్మైయాదిదిక్కుమ్భేషు పూరణీయద్రవ్యాణి. ❖
 పఞ్చా * శత్రుఘ్నశుభ్రేషు రైకొనెషు తథా దిశి |
 మధ్యమం కుమ్భనవకమాఘారేణ ప్రపూరయేత్ || ౧౨
 షష్ఠైస్త్వనైషు చ గౌమూత్రం క్షీరం యామ్యేషు వారుణే |
 దధి వట్సు తదా సామ్యే గోమయం వట్సు నిక్షిపేత్ || ౧౩
 చతుషుః కుమ్భేష్వాస్మైయే కొణె వాప్యష్టముచ్యతే |
 నైర్మతే పఞ్చగవ్యాని పఞ్చామృతమథానితే || ౧౪
 ఐశానే సక్తుభిస్తేషు నారాయణసభాజనమ్ |
 నైర్మతేకొనపఞ్చాశ్చైషు బ్రహ్మణగపదే || ౧౫
 తైలెన నవకం పూయన్ గన్ధాద్విష్ణుత్పరస్థితాః |
 ఘనసారద్రవైయాః స్యే లాజైఃకకుమ్భేషు వారుణే || ౧౬
 సామ్యే భిమన్త్రితామ్బాభిః కోణెషు గుళవారిభిః |
 యజేత తేషు కుమ్భేషు వాసుదేవం జగద్గురుమ్ || ౧౭
 మారుతైకోనపంచాశద్భుతేషు నవకంపునః |
 పూయన్ సపఞ్చతైలెన ప్రాచ్యాం షట్పాద్యవారిభిః || ౧౮
 యామ్యే షడఘ్నైః షట్కుమ్భాగ ప్రతీచ్యాచమనామ్బుభిః |
 షష్ఠ్యమ్యే † మజ్జలామ్బాభిః పూరయే త్కమలాపన || ౧౯
 కోణెస్విత్సురస్తే స్తత్ర సమారాధ్యోఽనిరుద్ధకః |
 ఐశానైకొనపంచాశద్భుతేషు బ్రహ్మణగపదే || ౨౦

* కీటిఘ్న. † మాంస్యాద్భిః, ప్రాచ్యాం స్యాత్ ఇత్యపి పాఠః.

† మజ్జనామ్బాభిః

నవకం మధుభిగపూయకా ప్రాచ్యం వట్కువ-గన్ధకైః ।
 శాన్తివానిభిరన్యత్ర పట్కం † కోణే చ నైర్మకే ॥ ౬౦
 ఆగ్నేయే చ సిథాగకుమ్బా నాలికేరజ్జలేరపి ।
 శావణే చ వాయవీయే చ వీయూషేనాః లికేరజ్జైః ॥ ౬౧
 యష్టవ్యో హారిరేతేషు కుమ్బేషు కమలాసన ।
 భాగే తు మానుషే ప్రాచ్యం కుమ్బాహం కష్టావింశతిః ॥ ౬౩
 మధ్యమం పూరయేన్స్పృష్టివకత్వమాణాభిరప్తభిః ।
 ట్పైత్రతిథాః భిక్షై తేషు గజసూకరయోరపి ॥ ౬౪
 వల్గీకవృషయోమృతాన్న స్యస్యతే మధ్యమే ముఖ ।
 అష్టాస్వస్యేషు ‡ కలకేష్వైకైకాం తాం వినిక్షిపెత్ ॥ ౬౫
 ¶ ఆచ్యుతృ కేశవస్తేషు క్రమాదన్యత్ర చాచ్యతే ।
 సహదేవీ ఏచా చైవ శతమూలా శతావరీ ॥ ౬౬
 కుమారీ చ గులూచీ చ సింహీ వ్యాఘ్రీతి చాప్తమీ ।
 మూలాసి మధ్యే చైతేషాం కలశే మధ్యమే ఓషెత్ ॥ ౬౭
 ఏకైకమష్టాస్వస్యేషు తేషు నారాయణాచనమ్ ।
 న్యగ్రాధోదుష్పరాశ్వత్థ జమ్బుబిల్వ ‡ త్వచాం † సాః ॥ ౬౮
 తథావలాశమధుక శరీషాణామపి త్వచః ।
 న్యసనీయా ఘటే మధ్యే క్రుత్యేకమితరాప్తకే ॥ ౬౯
 పూజ్యశ్చమాధివస్తేషు తయాణాం కల్లవా ఇమే ।
 వలాశబిల్వవకుల కడమ్బామ్రశరీషజాః ॥ ౭౦
 న్యగ్రాధాశ్వత్థజాశ్చాపి న్యసనీయా విధేగవదే ।
 ఏకైకమితరేష్వచ్యోకా గోవిందో జాశేషుల్లికేః ॥ ౭౧

† కోణము. ‡ నవకైష్వైకైకాం. ¶ ఆచ్యుతృకాః. ‡ త్వచస్పృ-
 మాః.

ప్రేయజ్ఞు వద్మవకుల నన్ద్యావతకాక చమ్ముకాః ।
 * కున్దం చైతాని పుష్పాణి న్యసనీయాని మధ్యమే ॥ ౨౨
 వక్త్రకమప్తకైన్యత్ర తేషు విష్ణుశ్చ దేవతా ।
 సిద్ధాధో రాజసిద్ధాధో వంశో గౌరోచనాపి చ ॥ ౨౩
 ఇన్ద్రోవేణుయో వష్టష్టశ్శమీ చ చణకస్తథా ।
 † వతాని మధ్యమే కుమ్భే వక్త్రకమిత ధ్ర రేషు తత్ ॥ ౨౪
 తేషు ‡ పూజ్యో మధురిపుస్సరసీరుహసమ్భవ ।
 తిలమారణ్యకం † గ్రామ్యం జీరకద్వయమెవచ ॥ ౨౫
 ఆతసీసమ్భవం ‡ చైవ శతపుష్పం ॥ కుమారకమ్ ।
 ఋసీబీజం చ కలశే మధ్యమైన్యత్ర పూర్వవత్ ॥ ౨౬
 తేషాం త్రివిక్రమో దేవో యష్టవ్య స్సాన్తజీరకః ।
 శ్యామాకష్టాష్టికశ్శాలీ నీవారస్య చ తణ్డూలాః ॥ ౨౭
 మాంశచురైస్త్రి వల్లినామఙ్కురాః పిప్పలస్య చ ।
 న్యస్యన్తై మధ్యమే కుమ్భే కుమ్భేవ్య న్యత్ర పూర్వవత్ ॥ ౨౮
 దేవతా వామనస్తేషు కుశా † దివ్యౌషధాన్ద్రీయః ।
 కాశామూలముశీరస్య శరపుఙ్ఘస్య మూలికా ॥ ౨౯
 మూలికాన్తగరస్మాపి తదాపామాగ్గ మూలికా ।
 తే మధ్యే చ ఘృతే ‡ సవో ఘృతష్వన్యత్ర పూర్వవత్ ॥ ౩౦
 దేవతా శ్రీధరస్తేషాం తులస్యా చ సితాసితే ।
 వెణుకెవరిణోః వ్రతే వ్రతే కెతకబిల్వయూః ॥ ౩౧

* కున్దం చ, పుష్పాణ్యైతాని-పుష్పాణ్యై తేషామ్. † వక్త్రకం మధ్యకుమ్భము. ధ్ర రేష్వసి. ‡ పూజా మధురిపాః. † గ్రామ్యం. ‡ సమ్భవచ్చన్నం. సమ్భవం చిహ్నం. ॥ కుతాకరమ్. † దివ్యౌషధుః దివ్యౌషధుః. ‡ పూవో.

- శమీపణః తథా జాతేమధ్యమైన్యత్ర పూజకపత్ ।
 దేవతా చ హృషీకేశో * ద్వయం ముస్తా కచోరకమ్ ॥ ౮౨
 కుముదోత్పలయోగ కస్త కల్లారం శీతలీయకమ్ ।
 న్యసెన్మధ్యే కువలయం కుమ్భేష్వప్తసు పూజకపత్ ॥ ౮౩
 తెషాం దేవణ పద్మనాభో ముద్గమాషయవాఙ్కరాః ।
 నిష్పావతువరీ వ్రీహీకులుత్థానామథాఙ్కరాః ॥ ౮౪
 ఆధకస్య చ కుమ్భానాం మధ్యమైన్యత్ర పూజకపత్ ।
 దామోదరాచణం తత్ర శిష్ట + పుష్పి ఒలా తదా ॥ ౮౫
 విష్ణుక్రాంతా సదాభద్రా వద్మమేకదలం వరమ్ ॥
 సహ చ సహ ॥ దేవా చ న్యసనీయాః విధేఃపదే ॥ ౮౬
 అన్యత్ర ॥ పూజకవత్సూజ్యో యజ్ఞనారాయణో భవేత్ ।
 శ్వేతాకశ్చ తథై వాగ్నిభద్రా బ్రహ్మసువచణలా ॥ ౮౭
 సరసా చ † విరక్తా చ పృశ్నికణీః స్థిరా తథా ।
 ఏరణ్డకం ఘటే మధ్యే అన్యత్ర న్యాయా పురమ్ ॥ ౮౮
 అచణీయో హరిస్తత్ర ॥ సూరిభిః పద్మకెసరం ।
 వత్రమేలా లవణత్వ జ్ఞాగకెసరమేవ చ ॥ ౮౯
 లతాజాతిఫలే మధ్యే న్యసనీయా విధేఃపదే ।
 ఏకైకమితరేషు న్యాయైషు కృష్ణశ్చ దేవతా ॥ ౯౦
 సువణం రజతం తామ్రం వ్రత్యైకం నిష్కళఙ్కకమ్ ।
 కృత్వా వద్మాకృత్ కం కాంస్యం దణణం చషకాని చ ॥ ౯౧
 అయోలవిత్రాద్యాకారం త్రిపుం నీసకపిత్తలె ।
 త్రిపుం వ్రకృత్యూపేణ న్యాయైషే మధ్యమే ఘటే ॥ ౯౨

* స్వధిముస్తా + పుష్పఫలం. ॥ మురిమ్. ఖురమ్. ॥ దేవ్యా
 ॥ దేవవత్సూవోః. † వికతా చ. సరక్తా చ. ॥ సురభిః.

ప్రత్యేకమితరేష్యేతద్ధయగ్రీవోఽధిదైవతమ్ |
 కుమ్భేష్వన్యేషు సవోషు పూరణం గన్ధవారిభిః || ౯౩
 సహస్రకలశస్నానే దేశికా బహువః స్ఫుటాః |
 చత్వారో ద్విగుణం వాపి తేషాం షాడశ ఋత్విజః || ౯౪
 పుణ్యాహం వాచయిత్వాన్వగధిదేవాచనం భవేత్ |
 వహ్నిపనిషదైమన్తైస్సహస్రం సహసాహుతిః || ౯౫
 శాన్త్యధాం మూలమస్త్రైణ జహుయాత్సమిదాదిభిః |
 యావద్రజోభిహాకరిద్రై స్నపనం మధువిద్విషః || ౯౬
 మృతాన్నాభిమానమపే భాగే ప్రక్రమ్య బ్రహ్మణఃపదే |
 రత్నోదకాన్తు కలశైస్సహస్రేణాభిషేచనమ్ || ౯౭
 మృదా విష్ణోనుకమితి స్నపనం మూలవారిభిః |
 తద్విష్ణోరితి దైవస్య కషాయ కలశామ్బుభిః || ౯౮
 * ప్రతద్విష్ణురితీతస్య విద్యయా వల్లవామ్బుభిః |
 దైవస్య త్వేతి కుసుమైస్తవామిత్యపిసహపైః || ౯౯
 ధృవః సాత్వితి మస్త్రైణ స్నపనం కిలవారిభిః |
 భద్రం కణాతిమస్త్రైణ షాష్టికామ్బుభిరాప్లవః || ౧౦౦
 స తే విష్ణురితి స్నానం కుశ మూలామ్బుభిహారైః |
 ఇదావతీతి మస్త్రైణ తులసీదలవారిభిః || ౧౦౧
 ముస్తామ్బుభిర తోదేవాలవ న్వితి చతుముఖ |
 ఇదం విష్ణురితి స్నానం † ఉష్ణైస్త్రీణివదేతి చ || ౧౦౨
 శిశ్వుష్పామ్బుభిశ్చే త్రైవిష్ణోః కమాణి వశ్యత |
 ద్విష్ణోః పర మితి కురభ్యాదిజలైస్తథా || ౧౦౩
 తద్వివాస ఇతిస్నానం లోహైభాగై నృణామపి |
 దివ్య భాగై తు పారస్త్వై ఏకాశీతి ఘటాస్పదే || ౧౦౪

* ప్రవిష్ణురితి మస్త్రైతి. † ముద్గైస్త్రీణి.

ప్రాగాది బ్రహ్మ భూమ్యంతం క్రమేణ స్నానమివ్యతే ।

❖ స్నానన దిక్కలశభదెన మస్త్రోభేదః. ❖
విస్త్రో ఫలాముఖిః స్నానం యజ్ఞాయజ్ఞీయమస్త్రకమ్ ॥

౧౦౫

క్రమేణ మస్త్రాగ కథ్యంతే ద్రవ్య కుమ్భాష్టకే యథా ।

ఇస్త్రావిష్ణువదే మస్త్రో మనీషావదలక్షితః ॥

౧౦౬

వవత్తై విష్ణురిత్యైత త్త్రిస్త్రో వాచ ఇతీదృశః ।

ఇషెత్వో జ్ఞేతి మస్త్రేణ * సావిత్రీ త్విమసీతి చ ॥

౧౦౭

యస్మి న్విశ్వాని విద్యా చ కజన్యాయేతి లక్షితః ।

ఏకాశీతపదే యామ్యే స్నానం గన్తోదకైఃపుతైః ॥

౧౦౮

నారాయణానువాకస్య ఋశ్శిరష్టాభిరాదితః ।

వ్యస్తాభిరష్టభిస్నానం సర్వాభి మధ్యమేన తు ॥

౧౦౯

దిగ్భాగే వశ్చిమే బ్రహ్మ నైకాశీతి ఘటాస్పదే ।

ప్రాగాది బ్రహ్మభూమ్యంతం స్నానం † వాప్యోదిభిఃపుతైః ॥ ౧౧౦

మస్త్రాగ క్రమేణ వక్త్యంతే ప్రతిద్రవ్య ఘటాష్టకమ్ ।

యా ఆప ఇతి మస్త్రేణ సిన్ధుద్వీపేతివిద్యయా ॥ ౧౧౧

స్వీవతే శతమ్మచా స్నానమిమం మే వరుణేతి చ ।

శం నో దేవీరభీత్యైష యాసాం రాజేతి † మస్త్రోతః ॥ ౧౧౨

పముద్ర జ్యేష్ఠ మస్త్రేణ యాసాం దేవేతి విద్యయా ।

సూక్తేన వారుణేనైవ స్నానం ద్రవ్య १ ఘటైరితి ॥ ౧౧౩

ఏకాశీతి ఘటే సామ్యే పూర్వాద్యజ్ఞపదావధి ।

థాన్యాని వస్తు కుమ్భానాం నవానాం మస్త్ర ఉచ్యతే ॥ ౧౧౪

త్రాతార మిన్దోసామ్నా చ మస్త్రోత్పత్వా వహన్వితి ।

* స్తరితిత్వమితీత చ. † వ్యాహృతిఃపుతైః స్వీవతే చ ఋచా. † మస్త్రోకమ్. १ ఘటైరతు.

మన్తో జితంత ఇత్యేష ఆపా వహతి లక్షితః || ౧౧౧
 మన్తోశ్చ తావతీ త్యేష స త్వం నో అగ్నిరిత్యృచా |
 త్వం నో అగ్న ఇతి చ మహావ్యాహృతయస్తదా || ౧౧౨
 అణోరణియానిత్యన్తో మన్తోః స్నానవిధౌ క్రమాత్ |
 ఏకొన వచ్చాశత్కుమ్భేష్యగ్నైః కొణే యథా క్రమమ్ || ౧౧౩
 గోమూత్రాది ఘృతే స్నానె మన్తోణాం కథ్యతే క్రమః |
 గాయత్రీ ప్రథమా తాసాం పయోవ్రత మనస్తరమ్ || ౧౧౪
 దధిక్రావైతి చ స్నానం గన్ధద్వారామితీదృశమ్ |
 విష్ణోరారాటమితి చ మూఢాః సం దివ ఇత్యృచా || ౧౧౫
 హిరణ్యగర్భః మన్తోణ ఆప్యాయస్వేతి విద్యయా |
 పృథిస్నా తేతి మన్తోశ్చ పృథస్నానవిధౌ క్రమః || ౧౧౬
 ఏకొనవచ్చాశత్కుమ్భే పదే నిర్వకీగోచరే |
 మన్తోః క్రమేణ వక్ష్యంతే వస్తుకుమ్భైరథాప్లవే || ౧౧౭
 రక్షోమ్నుమితి సామాద్యం పవిత్రస్త ఇతీతి చ |
 భగవాన్ వాసుదేవేతి సామవేదప్రతాహ్వాయమ్ || ౧౧౮
 * వై రాజసామ కథితం తదా చైవ పరాజితాః |
 * ధ్యతే వాయుకొణేఽపి మన్తోస్నానవిధౌ తథా || ౧౧౯
 † ద్వాదశాక్షరమన్తోశ్చ ద్విపదా దివ ఇత్యృచా |
 అష్టాక్షరాహ్వాయో మన్తోశ్చన్నో దేవీరితి స్మృతః || ౧౨౦
 హిరణ్యపాణిరితి చ వేదాహమితి చ క్రమాత్ |
 ఈశానకొణే మన్తోక్తిరానోనియతి ? స్మృతః || ౧౨౧
 శ్రీసూక్తం మధుమాన్నశ్చ మధునక్తం ఇతీతి చ |
 మధువాతేతి కొణేషు మన్తోక్లీప్తిరుదాహృతా || ౧౨౨

* వై య్యూఘ్రి. † మన్తోశ్చాక్షరమన్తో.

బ్రాహ్మే పదే తు సూక్తస్య పౌరుషస్యాదిత్యక్రమాత్ |
 అష్టాసు ద్రవ్యకుమ్భానామష్టానాం మస్త్రీ ఇవ్యకే || ౧౨౭
 మధ్యమే నవకే పూర్వమష్టాభిశ్చుద్ధవారిభిః |
 స్నాపయేన్మూలమస్త్రీణ సహస్రేణ ఘృతైరితి || ౧౨౮
 స్నాపితే దేవదేవేశే * వశ్చాద్రత్నఘటామ్బుభిః |
 సూక్తేన పౌరుషేణైవ స్నాపయేద్దేశికస్వయమ్ || ౧౨౯
 ఘృతైశ్చుద్ధోదకై రన్వైస్సృజనం మూలవిద్యయా |
 హరిద్రాచూర్ణం సంపూర్ణైః గవశ్చాస్తింశికేశ్శేషైః || ౧౩౦
 స్నాపనం † పద్మదళభియో ద్వా షోడశసామితైః |
 యద్వా ద్వాదశభిః కాయం నవభివా యథావకు || ౧౩౧
 ఆరాధ్య దేవముచితం నివేద్య చ మహాహవిః |
 హోమస్సహస్రైరాజ్యైవ సమిద్భిఃకాయం లోకద్యయా || ౧౩౨
 శ్రీ అన్నైశ్చ తువికధైశ్చైవ క్రణ్యైశ్చ చం పురషాత్మనా |
 సూక్తైవ తుష్టిం వస్త్రాద్వై దేశికానామన నైరమ్ || ౧౩౩
 పహస్యకలశస్నానై తత్పజ్ఞ్యా స్వణా దక్షిణా |
 తదధికమథవా సాదో యథాశ్రద్ధం యథావకు || ౧౩౪
 యావతీ దక్షిణా తెషాం స్వారధిక మథ ఋక్వీజామ్ |
 పహస్రం బ్రాహ్మణా ‡ నన్నైలోకయేద్దక్షిణామపి || ౧౩౫
 దద్యాత్తుష్టికరీమన్యావాగతానపి తోషయేత్ |
 సేవాం కువన్తి యే మత్యాక శ్చిద్ధాధక్తిం మస్వితాః || ౧౩౬
 దేవస్య స్నానసమయే సహస్రకలశామ్బుభిః |
 గజ్జాది సరితాం స్నానఫలమశ్నువతే మహాత్ || ౧౩౭

* వశ్చారత్న. † వశ్చుదశభిః. ‡ అన్నైశ్చ తు గణైశ్చైవ.

¶ నన్నై. (స్నానఫలమశ్నువతే మహాహోమవాత్)

సహస్ర కలశస్నానై యత్ఫలం రాజరాష్ట్రీయోః |

* పూజానై తదశేషేణ ప్రాగుక్తమితి నోచ్యతే || ౧౩౮

మహోత్సవఫలై నై తత్కించ్చిత్తుల్యఫలం స్మృతమ్ |

ఇతి శ్రీపాశ్చరాత్యే మహోత్సవవిషయి పాద్యై తస్యై చయోః పాద్యే

సహస్రకలశాభిషేక విధినామ నవమోఽధ్యాయః-

ॐ శ్రీగణేశాయ నమః

దశమోఽధ్యాయః

❖❖❖❖❖

❖ సకామనిష్కామానుష్ఠేయ మహోత్సవప్రశ్నః. ❖

బ్రహ్మః—

కథం మహోత్సవం కచ్చిత్ కీర్త్యక్తస్య ఫలం చ కిమ్ |

ఫలకామైరనుష్ఠాతుమనిష్ఠాతో న శక్యతే || ౧

మహ్యం జిజ్ఞాసమానాయ ప్రసీద భగవన్నిదమ్ |

ఆఖ్యాతుమహాసి యథా మహోత్సవ మనుత్తమమ్ || ౨

శ్రీభగవాన్ :—

❖ తస్యోత్తరమ్. ❖

ఆరాధనమిదం బ్రహ్మణ మోక్షకామై రనుష్ఠితమ్ |

వశ్యాదిఫలకామైస్తు దురనుష్ఠేయమద్భుతమ్ || ౩

తోషణం మమ కల్యాణ మనుష్ఠితమమానుషమ్ |

దైవై రైవ పురా వృత్రవధే తత్పావనుత్తయే || ౪

* ప్రజానాం తదశేషేణ.

ఇంద్రోణాపి దివిష్టేన మాముద్దిశ్య కృతం శుభమ్ ।
 రూపం తస్య ప్రవక్ష్యోమి ఊడా తదవధారయ ॥

౧

❖ ఉత్సవశబ్ద నివచనమ్. ❖

సవస్సాంసారికం దుగళముత్తరన్తి తదమ్బుధిమ్ ।
 యష్టార ఇతి విద్వాంసో నిబ్రుకవన్త్యుత్సవాహ్వాయమ్ ॥

౬

❖ ఉత్సవత్రైవిధ్యమ్. ❖

నిత్యో నైమిత్తికః కామ్య స్త్రివిధ స్స మహోత్సవః ।

❖ నిత్యోత్సవః. ❖

తత్ర నిత్యం ప్రతినమం మాసపక్షవ్యవస్థయా ॥

౭

శుభే చ తిధినక్షత్రై విమవె చాయనద్వయే ।

కల్పితావభృథస్నానస్సేవితస్సవక దైవతైః ॥

౮

నైమిత్తిక స్స విజ్ఞాయో నిమిత్తే సతి కల్పితః ।

అవగ్రహే చ దుర్బిక్షే చోల్కాపాతై తదా నిశి ॥

౯

దశకనే సురచావస్య వాలమీనస్య దశకనే ।

* దేవతా ప్రతికాయానాం కమ్పనే భేదనే తథా ॥

౧౦

† వాసనే చలనే చైవ రోదనే పతనే తదా ।

గొవురాలయశాలానాం మణ్ణపస్య చ భేదనే ॥

౧౧

భక్తే వా పతనే వాపి పవకతానాం తథేవ చ ।

నిపాతే చైత్యవృక్షస్య భక్తే జ్వలనదశకనే ॥

౧౨

వృక్షే త్వస్యఫల దృష్టే దివా నక్షత్రదశకనే ।

భూతాదిదశకనే ఘోరే భూమికమ్పే తథేవ చ ॥

౧౩

* దేవతానాం నికాయానాం. † 'వృక్షే త్వస్యఫల' ఇత్యధక
 మత్రాపి లిఖితమస్తి క్వచిత్కోశే.

ద్విద్వాపే చ మహావాతే మహావృష్టౌ తథైవ చ |
 గ్రహాయుక్తే చ సజ్జాతే వ్రతినూయకస్య దశనే || ౧౪
 నృపే రోగాభిభూతే చ గ్రామి జనపదే తథా |
 మఘారికాది ఘోరాణాం వ్యాధీనాం చ వ్రవేశనే || ౧౫
 పరచక్రవ్రవేశే చ వ్యోమ్ని నమిస్వనే తథా |
 దివ్యదుస్తుభి నిహంబ్రే నిర్మలే గగనే సతి || ౧౬
 ధ్రువమే వాఽశనిచాతే చ శక్రధ్వజనిచాతనే |
 జలైఃస్నిజననే చైవ తథేవాద్భుతదశనే || ౧౮
 ఏవమనా మహోత్పాతే నైమిత్తిక మహోత్సవః |
 చతుణాం పురుషాధానా ముద్దిశ్యాన్యతమం ఫలమ్ || ౧౯
 ఉత్సవోనుస్మితః కామ్యస్సజ్కల్పితఫలప్రదః |

❀ అవభృథస్నానపమయః. ❀

శభ్యతైవభృథస్నానపమయస్త్రివిధోత్సవే || ౧౯
 మాచక్షే విమృశే చైవ గ్రీహణే చాయనద్వయే |
 దశే చ పూణః ధూన్యాం చ శ్రవణే సావమాసికే || ౨౦
 రోహిణ్యాం చ పునవసోవ్యం వ్రతీషాదివసే తథా |
 రాజ్ఞాం జన్మదినే కురూదభిషేకదినే తథా || ౨౧
 ఏతే వ్యవభృథస్నానం బ్రహ్మక సర్వాథకసాధనమ్ |

❀ ఉత్సవకాలపరిమాణమ్. ❀

మాసేన వా తదధోన ద్వాదశాహేన వా పునః || ౨౨
 నవాహేనోత్సవః కార్య స్సప్తాహేన చతుర్ముఖ |
 అహోభిః షష్ఠ్పాభి వాగపి త్రిభిర్వే కేన వా పునః || ౨౩

ధ్వజారోహణరహిత ఉత్సవః.

ఏకాహే త్ర్యహాక ధీమాః ధ్వజకర్మ న కారయేత్ |

❖ అవభృథసమయస్యావవాదః. ❖

సజ్కల్పపూర్వమాలోచ్య మాసఋక్షే తథా తిథౌ || ౨౪

తిథావగాహనం యద్వా సంయోగే తిథితారయోః |

విషువే చాయనై చైవ నాదర స్తిథి * తారయోః || ౨౫

దుష్టవారాది సంయోగే శుభమేవ యథోఽతమ్ |

❖ బలిదానస్య ధామవిశేషనిఽన్తనత్వమ్. ❖

పత్తినై నగరే గ్రామే క్రతిలోమాఽసథిష్ఠితే || ౨౬

అశూన్యే బలిదానాద్ధీ రధ్యాగు బహిరాచరేత్ |

నోచేదావరణేష్వేన కుర్యాదన్తర్కహాత్సవమ్ || ౨౭

గ్రామాదిరహితే ధామ్ని నోత్సవం బహిరాచరేత్ |

అన్తరావరణేష్వేన న తు త్యాజ్యం కథం చన || ౨౮

వాస్త్యజ్ఞే చ స్వతన్త్రై చ ధామచ్యుత్సవ సమ్పది |

యాగపద్యై న దోషస్యా ద్దోషో వాస్త్యజ్ఞయోదకయోః || ౨౯

❖ ఆశ్రయద్వైవిధ్యమ్. ❖

స్వతన్త్రం పగతన్త్రం చ ఆశ్రయం సముదాహృతమ్ |

❖ ఉత్తమాదిత్వైవిధ్యమ్. ❖

ఉత్తమాదివిభేదేన ఆలయస్త్రిధో భవేత్ || 3౦

❖ ఉత్తమ స్వతన్త్రాలయః. ❖

విస్త్యాలయం పురాఽఽకల్ప్య పశ్చద్గ్రామాది కల్పనమ్ |

స్వతన్త్రై మితి విజ్ఞేయ మాలయం తూత్తమం భవేత్ || 3౧

❖ మధ్యమః పరతన్త్రాలయః. ❖

గ్రామాదికం పురాఽఽకల్ప్య పశ్చాదాలయకల్పనమ్ |
అస్వతన్త్రీమితి ఖ్యాతమాలయం మధ్యమం భవేత్ || 3౨

❖ అథమః వీధ్యన్త్రాకల్పితాలయః. ❖

స్వతన్త్రాలయ క్లృప్తాసు రథ్యావీధీషు వద్దజ |
అన్తరె స్థాపితం యత్త దాశ్రయం త్వధమాలయమ్ || 33

❖ ఉత్సవసన్నిపాతే స్వతన్త్రాలయే పూజకమచకనమ్. ❖

స్వతన్త్రై పరతన్త్రై వా ఉత్సవాదా కృతే సతి |
పూర్వం స్వతన్త్రై కతకవ్యం వాస్త్యై ద్విగుణార్చనమ్ || 3౪

❖ ఆశ్రయాదిబిమ్బానాముత్సవం తత్తదాచరణ ఏవ కుర్యాత్. ❖

ఆశ్రయాదిషు బిమ్బేషు ఉత్సవాదా కృతే సతి |
తత్తదాచరణే కురూణ ద్భాహ్యవీధ్యాం తు నాచరేత్ || 3౫

మోహాద్వా యదినా లోభా ద్విపరీతే కృతే సతి |
అరాతిభిః పరిభవో మహావ్యాధ్యాదిషీడనమ్ || 3౬

ప్రాజ్ఞణేషు చ సవేశేషు ప్రాసాదాదిషు మూఠేశు |
ప్రీత్యాభిషేకమా త్రం చ స్మతనాద్యుత్సవం వినా || 37

* కారయెద్యది సమ్మోహాత్ప్రీజానాం షీడనం తథా |
తస్మాత్సవకప్రయత్నై న విపరీతం తు నాచరేత్ || 3౮

అన్యథా కారయెన్మోహాద్రాజా రాష్ట్రం చ నశ్యతి |
❖ గ్రామవాస్తుబలినీషెధః. ❖

గ్రామాశ్రీయూదిబెరాణామాలయాశ్రీయకేషు చ || 3౯
గ్రామవాస్తు బలిహీనం కేవలొత్సవమాచరేత్ |

* సదా దేశాధిపస్య న్యాత్ప్రీజానామ్.

❖ వైష్ణవోత్సవే దేవతాస్తరోత్సవనిషెధః ❖

దేవతాస్తరకల్యాణే వతకమానెఽపి వైష్ణవమ్ || ౪౦

కుయూద్దేవోత్సవం నైవ వైష్ణవెఽన్యం కదాచన |

వాసుదేవో హి దేవానాం దేవతామ్నాయతే యతః || ౪౧

దేవతాస్తరకల్యాణే వతకమానెఽపి వైష్ణవమ్ |

❖ దేవోత్సవమధ్యే మానుషోత్సవనిషెధః ❖

ఉత్సవే దేవదేవస్య ధ్వజారోహణపూజకే |

వ్రవతితే * దేవయాగే చోలాది నైకవ సంస్కీయా || ౪౨

❖ పూవాకపవాదః ❖

గ్రామాద్యనజ్ఞాయతనె వ్రవృత్తైఃపుత్రవే పునః |

కుయూద్దేవాస్తరం యాగం చోలాదిం చైవ సంస్కీయాం ||

❖ అన్యదేవతోపయుక్త తోరణాదీనాం వ్రకీక్షేపః ❖

తోరణాదీని చాన్యేషాం దేవానాముత్సవే సతామ్ |

ఉత్పాట్య రథ్యాగు వారె రుత్సవో నాన్యథా భవేత్ || ౪౪

❖ పూవాకపవాదః ❖

క్లస్తానాముత్సవే విష్ణో రథ్యాదిష్వితరోత్సవే |

స్థిరాణాం తోరణాదీనాం కాయకం నోత్పాటనం భవేత్ || ౪౫

❖ అధిమాసాదౌ వ్రథమోత్సవనిషెధః ❖

అధిక మాసి శుక్రాదౌ గురౌ చాస్తమితే సతి |

నోత్సవః వ్రథమకల్ప్యః కల్పనె రాజరాష్ట్రీయైః || ౪౬

వ్రజానాం చైవ దుగఖం స్యా ద్వ్యాధివాక మృతీరేవ వా |

ఉత్సవే చ ద్వితీయాదౌ నోక్తదోషః కథన్యనః || ౪౭

* నైవ యాగశ్చోలాదిశ్చైవ.

❖ ధ్వజారోహణస్య ముఖ్యకాలః. ❖

మాసాదాపుత్సవదినే వజ్రాహువధిక క్రమాత్ |
 ధ్వజారోహణకాలస్తు బ్రహ్మన్నద్య క్రదశ్యతే || ౪౮
 ఏకానవింశతీతమే దినే తీర్థాఙ్కురాక్షణాత్ |
 అష్టాదశదినే వాపి ప్రాగేవ నమయే శుభే || ౪౯
 వైసతేయధ్వజారోహణ ద్వాదశాహైఽథవా భవేత్ |
 యద్వా కల్యాణ దివసం త్రిగుణీకృత్య తావతామ్ || ౫౦
 ఆదా దినానాం కర్తవ్యం ధ్వజారోహణమబ్జ |
 అఙ్కురానవఙ్కుర్యాహ్ని పుణ్యే పూర్వో యథోదితే || ౫౧
 ధ్వజమారోపయెత్పశ్చా న్నజలం వజ్రలే దినే |

❖ అనుకల్పకాలః. ❖

దైవాద్వా మానుషాద్వాపి కుతశ్చిత్కారణాద్యది || ౫౨
 * ఉత్సవాహఙ్కురా త్పువఙ్కుర్యా యథోక్తే న కృతే ధ్వజే |
 ఉత్సవారమ్భణదినే దివాఽఽరోహ్య ధ్వజం నిశి || ౫౩

❖ ధ్వజారోహణ భేరితాడనయోః పౌర్వాపయోఃవికల్పః. ❖

భేరితాడనమన్వక్ష్ప సాలికాస్వఙ్కురాఙ్ క్షిపేత్ |
 ఆఘోష్య భేరిం క్రథమం ధ్వజారోహణమన్వతః || ౫౪
 తతోఽఙ్కురాక్షణం యద్వా యద్వా నిశ్యఙ్కురాక్షణమ్ |
 క్రదోషేఽన్వగ్న్వజారోహణో భేరితాడనమన్వతః || ౫౫
 తత్కాలేఽపి ధ్వజారోహే త్రైవిధ్యం చతురాసన |

❖ ధ్వజపటాయామాదిమాసమ్. ❖

తస్తూర్థం క్షౌమవసనం నిదోఽషం సూక్ష్మమాహృతమ్ || ౫౬

* ఉత్సవారమ్భణాత్ .

కాపాకసం వా యథావిత్తం ధ్వజాథేక కల్పయేద్బుధః |
 ఆయతం దశభివాకస్తై వికస్తీణాం పఞ్చభిద్రృకథమ్ || ౫౭
 నవభివాక్ష్టభివాకపి సప్తభివాక చతుముఖ |
 మూలబెరసమాయామం ద్వారాయామ మధాపి వా || ౫౮
 ఆయామాధేకన విస్తీణాం పాదేన కృతశేఖరమ్ |
 శేఖరేణ సమం పుచ్చం తదధికం కణకపుచ్చకమ్ || ౫౯
 నిణేజితం ఖలీయుక్తం శోషితం లక్షణాన్వితమ్ |

❖ గరుడమూర్తిక లక్షణమ్. ❖

ఆహృత్య మధ్యే వస్త్రస్య గరుడం కాఞ్చనవ్రభమ్ || ౬౦
 నవతాలవ్రమాణేన ద్విభుజం ధృతకఞ్చకమ్ |
 ధృతపుష్పాఞ్జలిపుటం శ్వేతామ్బర ధరం విభమ్ || ౬౧
 దంష్ట్రాకరాలవదనం భ్రుకుటికుటిలక్షణమ్ |
 సీలనాసాగ్రసంయుక్తం కుఞ్చితాసవ్యపాదకమ్ || ౬౨
 వృష్టే నివిష్టసవ్యాఞ్జిం వక్షవిక్షేవశోభితమ్ |
 గగనే గమనారమ్భం * సువృత్తం ఘోరదశకనమ్ || ౬౩
 కరణ్ణికాముకుటినం లలాటై రచితాలకమ్ |
 హారకేయూరవలయనూపురాభరణోజ్జ్వలమ్ || ౬౪
 అసన్తో వామకటకౌ యజ్ఞసూత్రం తు వాసుకిః |
 ఉరసి న్యస్తకాకోకటం కటిసూత్రితతక్షకమ్ || ౬౫
 బిభ్రాణం దక్షిణై కణై వద్దాహ్వయసరీస్పకమ్ |
 మహావద్దం తథాన్యత్ర శ్శంభం శిరసి భోగినమ్ || ౬౬
 గులికం చాఙ్గదే సవకం వణకస్తైషాం చ కథ్యతే |
 వృటికాభిశ్శోణితాభగ పీతాభా ధూమ్రవణకః || ౬౭

* వృత్తాక్షమ్.

రక్తామ్బుజ నిభశ్చైవ పిఙ్గల స్తుహినవ్రభః |

భృమరాభః

❖ గరుడవతిమాయా ఉపరి పాశ్వేక ఒధస్తాచ్చ లెఖనీయాని. ❖

క్రమాచ్చత్రం ముక్తాహేమ వరివక్త్రమ్ | ౬౮

ఉపరిష్టాచ్చ కథవ్యం పాశ్వేకయోశ్చామరద్యయమ్ |

అధస్తాదమ్బుజం పూణం కుమ్భమద్భిశ్చ వలికాః || ౬౯

సాఙ్గారా లిఖితవ్యాస్సుర్వీర్దిపా ద్వా పాశ్వేకయోద్వయోః |

వజ్రవజ్రైః లిఖేదేవ మన్తరం శ్యామవణకమ్ || ౭౦

అన్తరాలం చ † కృష్ణైన చిత్రయే చ్చిత్రకృత్తమః |

ధ్వజాధకసమ్మితాం చైవ వతాకాం చైవ చిత్రయేత్ || ౭౧

❖ అధివాసదినె కథవ్యాని. ❖

అధివాసె దినె ప్రాప్తై తమిప్రాయాం గురుస్వయమ్ |

కారుశాలాం ప్రవిశ్యాధ కారయిత్యాధ శిల్పినా || ౭౨

నయనోన్మీలనం తస్మిన్ విస్మయై శిల్పినీః ప్రియైః |

అథైశ్చ తోషితై వశ్చా † నిక్షిప్య శిరసి ధ్వజమ్ || ౭౩

‡ మూర్తివస్య గువణాది లోహపాత్రై సమపితమ్ |

ప్రాదక్షిణ్యైన ధామాదీ న్నిత్వా తూర్య * నినాదితమ్ || ౭౪

తతఃప్రవేశయేద్ద్యాగ మణ్డపం దేశికోత్తమః |

నయనోన్మీలనాదన్య త్ప్రీతిషాయామివాచరేత్ || ౭౫

❖ అధివాసః. ❖

ఛాయాధివాసనం సద్యో జలె కుర్యాద్యదావిధి |

† అన్తరాలం న. ‡ ప్రియై. † నిక్షిపేత్. ‡ మూర్తివస్య.

* నినాదితైః.

కుమ్భైష్టోడశభిః * శ్చాయాన్నవనం దక్షణై భవేత్ || ౭౬
 పారుషేణైవ సూక్తైః † గాయత్ర్యా స్వస్య పూజయేత్ |
 శాయయెచ్చాలి భారాదావాస్తీణైః నవవాససి || ౭౭
 శాయితస్య పటస్యాథ అపనవ్యై సహష్టభిః |
 వరితో న్యస్తకలశైవధక్షణ్యా చ ఘటం క్షీపేత్ || ౭౮
 ఆవాహ్యా గరుడం కుమ్భై కరకై చ సుదశక్షణమ్ |
 ఇన్ద్రాదీనష్టపూవాది కలశైః సుపూరయేత్ || ౭౯
 శోధయిత్వా చ గరుడం పటస్థం శోషణాదిభిః |
 సంహృత్య తత్త్వాని తతః క్రమాదుత్పాద్య పక్షిణమ్ || ౮౦
 చతుషశ్చ పాశ్వోకుణ్డేషు హోమే స్థణ్ణిలభూషు వా |
 కుణ్డే మహానసే వాపి ధృ సమిధాజ్యై యథాపురమ్ || ౮౧
 శాన్తిహోమస్సుశ్శనం చ సెచనం చ యదాపురమ్ |
 పటం విస్తీర్ణ్య గరుడం మన్దిరాభిముఖం యథా || ౮౨
 వ్రదశ్యా వాహయేత్తత్ర వ్యాహృత్యా

❖ గరుడప్రార్థనా. ❖

సన్నిధిం తతః |

ప్రార్థయేత గురుస్తస్య గాధయా వక్ష్యమాణయా || ౮౩
 మహాబల మహాబాహూ వైనతేయ వయోధివ |
 సన్నిధత్స్వి కటే తుభ్యం నమః వ్రణణమూర్తయే || ౮౪
 కర్మణాం సిద్ధిమాహూతః కురుష్వ విహగేశ్వర |
 ఆహూతవ్యాస్త్రయో లోకా దేవస్యాత్సవ సఃకది | ౮౫
 యజేదాత్మీయ గాయత్ర్యా తమఘ్నోద్యుతశ్శయా |

* స్నాయాత్ స్నవనమ్. † గాధయా. ధృ పః .

నివేదయే త్తత స్తస్యై నివేద్యం చ చతుర్విధమ్ || ౮౬
కుమ్భాయ చ నివేద్యాన్నం స్తోత్రై గృహణతోషణమ్ |
వాహనాయ మహావిష్ణో స్తాత్యోకయా మితతెజసే || ౮౭
గరుడాయ నమస్తుభ్యం సవకసవేస్త్రీ మృత్యవే |
నమో నమస్తే పక్షీస్త్రీ స్వాధ్యాయవపుషే నమః || ౮౮
విహగేస్త్రీ నమస్తేస్తు సముత్పాటితకల్పక |
అహృతామృతకుంభాయ జననీదాస్యమోచినే || ౮౯
సురాసురెస్త్రీజయినే నాగేస్త్రీభరణాయ తే |
యదాధారమిటిం సవకం తదాధారాయ తే నమః || ౯౦
వక్షో యస్య బృహత్సామ రథస్తరమపి ద్వయమ్ |
అక్షిణీ చాపి గాయత్రీ త్రివృత్సామశిరః స్మృతమ్ || ౯౧
స్తోమ ఆత్మా నమస్తస్యై వామదేవ్యాజసమ్మదే |
నమఃప్రణాదినాయనారా * మీశాయ గరుడాత్మనే || ౯౨
దోషానవయయాఖణ్డా గుణానావహ సవకతః |
విఘ్నాని జహి సవాణి ఆత్మసాత్కురు మామపి || ౯౩
స్తుత్యైవం గారుడం మన్తం జపేదేకాగ్రమానసః |
తూయ్య ఘోషైవేకదఘోషై జాకగరేణ నయేన్ని శామ్ || ౯౪

❖ గరుడనివేదిత పిణ్డభక్షణం సన్తానప్రదమ్. ❖

నివేద్యం కబలీకృత్య మస్త్రీయిత్వా చ మస్త్రీవిత్ |
పారుషైగాకరుడైమకస్త్రీ వకన్ధ్యానామపి యోషితామ్ || ౯౫
క్షిపేదజ్జలిమ ధ్వాత్వా గరుడం చాచ్యుతం హరిమ్ |
భక్షయిత్వా త్రయః పిణ్డా జనయేయుస్సుతా బహూః ||

❖ ధ్వజపటోత్సవః. ❖

* మీశానాయ గరుత్మతే.

తం ప్రభాతే సమారాధ్య నివేద్య చ హవిఃక్రమాత్ |

వస్త్రాభరణ పుష్పైస్తు పటస్థం శోభయైఘ్నమ్ || ౯౭

ఆరోఘ్య హస్తివృష్టే వా రథే వాన్యత్ర మగ్ధల |

శిబికాదా నయెద్ద్రామం ప్రాదక్షిణ్యేన ధామ వా || ౯౮

భేరిమృదజ్గపటపైశ్శుభ్రకాహలచిహ్నకైః |

ఘోషయెత్పురత స్తస్య నృత్యైః గోయైశ్చ సవఃతః || ౯౯

❖ ఖగేశవాద్యయోమఁధ్యే సాఙ్కురచాలికానయనమ్ ❖

ఖగేశవాద్యయోమఁధ్యే చాలికాసాఙ్కురాన్వితాః |

వహేయుబ్రాహ్మణాస్సవే శిరోభిస్సంయతెన్ద్రియాః || ౧౦౦

బిమ్బమాత్సవమన్యచ్చ * గరుడస్యాన్తి కైఽథ వా |

❖ ధ్వజస్తమ్భసావనస్థానమ్. ❖

ఇచ్చయూ యజమానస్య సవఃమగ్ధలసంయుతమ్ || ౧౦౧

అగ్రతో బలిపీఠస్య † బహివాఁ ధామ గోపురాత్ |

ధ్వజస్తమ్భం ఖనెద్భూమా నిదోఁషం దారవం స్థిరమ్ || ౧౦౨

❖ స్థమ్భావయోగిదారుమానమ్. ❖

‡ అస్తస్సారో బహిస్సారో నిస్సారస్త్రివిధస్తరుః |

క్రముకాది బహిస్సారం క్రశస్తం విదురుత్తమమ్ || ౧౦౩

అస్తస్సారం చస్తనాది క్రశస్తం స్తమ్భకల్పనై |

నిస్సారం వజ్రయెత్స్యమ్భం శతతాలాయితం శుభమ్ || ౧౦౪

మానాఙ్గులప్రమాణేన § వింశత్యూనమథాపి వా |

ప్రాసాదోఽఛ్చాయమథవా యద్వా గోపురపమ్మితమ్ || ౧౦౫

* గరుడస్యానయెత వా. † బహిఃప్రాసాద. ‡ అస్తస్సారే బహిస్సారే నిస్సారే త్రివిధై తరా. § వింశత్యాలమథాపి. వింశన్నూనమ్.

చతుర్థా విభజేత్తస్మి మ్భమైకాంశేనైవ మస్తకమ్ |
 తస్యచాధారభూతానాం * చ్చేదితానాం తు మూలతః || ౧౦౬
 త్రయాణామపి పీఠానాం స్తమ్భాగ్రేవినివేశనమ్ |
 ఆయతాని చ పీఠాని ద్వితాలెన చతుర్ముఖం || ౧౦౭
 విస్తీర్ణాని తదధేన తదధేన ఘనాని చ |
 మూలె స్థూలాని సూక్ష్మాణి చాగ్రే యుజ్జీత భూరుహాః || ౧౦౮
 అగ్రే పీఠద్వయే చ్చిద్రై ధ్వజయస్త్రిం చ సంస్కృతామ్ |
 నివేశయేచ్ఛిద్రయిత్వా ధ్వజస్తమ్భం చతుర్ముఖం || ౧౦౯
 నివేశయేద్వెణుకం వా నవ వా సప్త ఖచ్చ వా |

❀ ధ్వజస్తమ్భసంస్కారః. ❀

ఇత్థంభూతం ధ్వజస్తమ్భం పీఠస్వోత్తరపాశ్చ్యతః || ౧౧౦
 † ఆరాధ్య వెదవిద్విప్రైః ప్రాగగ్రం శాయయెద్గురుః |
 యవోదగగ్రం క్షిప్తౌల్య స్తమ్భమబ్లిజమస్త్రీతః || ౧౧౧
 కుశైశ్చ సాగ్రైః క్రచ్చాద్య స్తమ్భమూర్ధ్వముఖైశ్శుభైః |
 సంవెష్ట్య దర్భమాలాభి విఘ్నసూక్తైన దేశికః || ౧౧౨
 ధ్వజస్తమ్భవపై న్యస్య లోహబీజాది శోధితమ్ |
 తత్రావపై ధ్వజస్తమ్భం స్థాపయిత్వా దృఢం యథా || ౧౧౩
 ప్రాసాదాభిముఖం

❀ స్తమ్భశిరసి ధ్వజపటబన్ధనమ్. ❀

తస్య వెణ్యగ్రవివరే ధ్వజమ్ |

పాశేనాఙ్గుష్ఠనాపాన త్రిగుణీకృత్య తస్తునా | ౧౧౪
 ధ్వజం నివేశయేద్వద్వా స్తమ్భమారుహ్య బన్ధయేత్ |
 బద్ధధ్వజాగ్రస్తమ్భం వా స్థాపయేచ్ఛక్త్య వెతయా || ౧౧౫

* చ్చిద్రితానాం త్రి. † ఆనాయ్య.

వక్షిప్త్రీ వక్షవిక్షైవతరక్తానిలసమ్పదా । ౧౨౬

నిరస్తాసురసన్నాహ సమరే శత్రుసూదన ।

సన్నిధత్స్వ వటు యావదుత్సవావభృథావధి ॥ ౧౨౭

❖ గరుడాయ ఆశేషలోకాహ్వనాజ్ఞావనమ్. ❖

ఉత్సవప్రతిమాం యాన మారోఽప్య శిబికాదికమ్ ।

ధ్వజస్తమ్భసమీపోఽపి మాసీయాదశ్శయ్యైత్థగమ్ ॥ ౧౨౮

ఆహ్వనార్థమశేషాణాం లోకానాం వతగత్స్వరమ్ ।

నియుజ్య దేవస్తదను ప్రాప్నుయా న్మణ్డపావనిమ్ ॥ ౧౨౯

❖ గరుడస్య కాలత్రయే ఆరాధనమ్. ❖

ఆరాధయేత్త్రికాలం తు గరుడం చ నివేదయేత్ ।

❖ అనివారణ దీపసావనమ్. ❖

అనివారణం తథా దీపం రక్షేన్నక్తం దివా సదా ॥ ౧౩౦

❖ ఉత్సవప్రతిమాయా రాత్రౌ హోమాస్తమచనమ్. ❖

ఉత్సవప్రతిమాం తత్ర మణ్డపే చ యథావిధి ।

పూజయిత్వా నివేద్యాథ హవిహోమాస్తమర్చయేత్ ॥ ౧౩౧

రాత్రౌ తు పూజయిత్వైవం

❖ భేరీతాడనసిద్ధయై కల్పనీయాని. ❖

భేరీతాడన సిద్ధయై ।

ధ్వజపీఠస్య పురతః క్షీతిం గోమయవారిణా ॥ ౧౩౨

ఆలిప్య చతురశ్రం చ సుధాచూడైశ్శశోభయేత్ ।

చతురశ్రం ధ్యానపీఠం ద్రోణవజ్ఞుకశాలినా ॥ ౧౩౩

కల్పయిత్వా కాలచక్రం తస్య మధ్యే నివేశయేత్ ।

బల్యచామపి తత్రైవ స్థాపయెద్ధ్వజ సమ్ముఖమ్ ॥ ౧౩౪

పూజయిత్వా నివేద్యాథ హవీంసి వివిదాని చ ।

అహూతవ్యా స్సమాహ్వనం సవేషాం చ స్వనామభిః || ౧౪౧
 నిత్యోత్సవాచాఽం పరితో వీధికాసు సుదశనమ్ |
 అన్నమూర్తివిధానం చ వ్రదీపై బహుభివృత్తమ్ || ౧౪౨
 గమయిత్వా వ్రతిదిశం భేరితాడనపూర్వకమ్ |

❀ గ్రామమధ్యే చతుముఖస్యావాహనమ్ ❀

గ్రామమధ్యం సమాసాద్య తత్రావాహ్య చతుర్ముఖమ్ || ౧౪౩
 అచళయిత్వా మఖే తస్మిన్ యాచిత్వా సన్నిధిం గురుః |
 ఇన్ద్రాదీంశ్చ వ్రతిదిశం బల్యఖణం సన్నిధిం తదా || ౧౪౪
 అచళయిత్వా తూయకఘోషం ఘోషయిత్వా స్వతాలవత్ |
 అన్యత్ర గారుడం తాలమన్తరాలేషు ఘోషయెత్ || ౧౪౫
 వ్రవిశ్య మద్దిరం తత్ర యథాపూజాం నివేశయెత్ |

❀ వీధీషు దేవతాహ్వనమ్ ❀

ఆదాయోత్సవబిమ్బం వా కేవలం వా సుదశనమ్ || ౧౪౬
 అన్నమూర్తివిధానం వా భేరిమాదాయ కేవలామ్ |
 రథ్యాసు దేవతాహ్వనం తత్ర తత్ర యదావిధి || ౧౪౭

❀ భేరిశబ్దం శ్రుత్వా అవభృతాస్తమన్యత్ర స యాయాత్ ❀

దేవతాహ్వనవేళాయాం భేరిం శృణ్వన్తి యే నరాః |
 తై నకాదీతరణం నైవ యానం వా యోజనాత్పరమ్ || ౧౪౮
 అనాదృత్యోత్సవం మోహాద్దూరం యాయాజ్ఞనో యది |
 స యాతి నిరయస్థానం ప్రేత్య దుఃఖమిహాపి చ || ౧౪౯
 తస్మాదవభృతం యావద్వనెత్తత్రైవ నో వ్రజెత్ |
 ధ్వజాక్షణమఙ్కురా యేన న్యస్తాస్స యది కారణాత్ || ౧౫౦
 కుతశ్చిదపమధోఽ వా మృతో వా దెశికొత్తమః |

చయూకపాదే-వకాదశోఽధ్యాయః

౧౨౫

శేషం సమావయేదస్యః పుత్రో వా తదనుజ్జయః ॥ ౧౫౫

శిష్యో వా యది వా భ్రాతా ఋత్విగ్వా గుణవత్తరః ।

ఇతి శ్రీపాశ్చరాత్రే మహాభవిషది పాద్మ సంహితాయాం

చయూకపాదే ధ్వజారోపణ విధినామ

దశమోఽధ్యాయః.

అక్షరములు

వికాదశోఽధ్యాయః

❖ మహాత్మవనిధౌ అఙ్కురావకణకాలః. ❖

శ్రీభగవాన్ :-

ఉత్సవారమ్భ దివసాదవాగమాని సప్తమే ।

అఙ్కురానావపెల్లగ్నే శోభన దేశికోత్తమః ॥ ౧

❖ పాలికాసజ్ఞ్యా. ❖

* అష్టోత్తర శతేష్వేవ పాలికాసు యధావిధి ।

† షట్త్రింశత్స్వధవా

❖ వీధీచత్వరపరిష్కారాలఙ్కారౌ. ❖

వశ్చాదలఙ్కారం సమాచరెత్ ॥ ౨

క్రముకై దాకరుజై వాకపి తోరణై వీధికాముఖమ్ ।

చత్వరాణి తథాక్రమ గోపురాణామలక్ష్మియా ॥ 3

* అష్టోత్తరశతం వాపి. † షట్త్రింశద్విస్తూ వా.

ఫలభారావసమ్రాశ్చ కదలీక్రముకాదయః ।
 పాశ్వేణాఘ తోరణానాం న్యుః స్థాప్త్యా గమనవీధయః ॥ ౪
 సమభూమితలాగకాయాః సికతాభిశ్చ శోభితాః ।
 దుకూలతౌమవాసోభి దక్షిణమాలాశతైః చ ॥ ౫
 ధ్వజైశ్చ సవత్రో దిక్షు శోభయెచ్చ ప్రపాదిభిః ।
 శోభయెత్సవభూభాగం గోమయామోభిరాప్లుతైః ॥ ౬

❖ ప్రాసాదాలజ్కారః. ❖

ప్రాసాదభిత్తయగ కాయాశ్చేత్రితా వణావఙ్చకైః ।
 * రమ్భాభిః పూణా కుమ్భైశ్చ దీపికావలిభిస్తదా ॥ ౭
 ముక్తాదామభిరన్వైశ్చ సాఙ్కురైః పాలికాశతైః ।

❖ దెళాస్తరాగతసెవాధిభ్యః ప్రపాదికల్పనమ్. ❖

దెళాద్దెళాత్సమెతానాం వణానాం చ తదుత్సవే ॥ ౮
 సెవితుం దెవదెవశ మన్నాద్యైస్తుష్టిమావహేత్ ।
 ప్రపాసానీయశాలాద్యై యజమానో దివానిశమ్ ॥ ౯

❖ రోగాతౌభ్యః భైషజ్యకల్పనమ్. ❖

రోగాతౌనథ భైషజ్యై భిషజ్జెద్దనరాశిభిః ।

❖ యాగమణ్డవస్థానమ్. ❖

ప్రథమావరణ బ్రహ్మణ కారయద్వాగమణ్డవమ్ ॥ ౧౦
 యద్వావకాశానుగుణం ద్వితీయావరణ భవేత్ ।
 అస్తరాలేషు సవత్ర దిశామిష్టై క్వచిద్భవేత్ ॥ ౧౧

❖ మణ్డపాయామవిస్తారా. ❖

సప్తహస్తాయతం యద్వా ప్తహస్తాయతం తు వా ।
 విస్తారాయామపద్మకం చతుద్వారపమన్వితమ్ ॥ ౧౨

* ఆమ్నోభిః.

మణ్డపం కారయెత్తస్య పరితః కారయెత్ప్రపామ్ ।

❖ వెదీకల్పనమ్. ❖

తస్య మధ్యే త్రియంశే తు వెదీం హస్తసముచ్ఛృతామ్ ॥ ౧౩

విస్తీణాణం ద్విత్రిహస్తైః

❖ అగ్నికుణ్డ నిమాణమ్. ❖

వెద్యాః ప్రాచ్యాం ప్రకల్పయేత్ ।

కుణ్డమాహవసీయస్య చతురశ్రం యథోదితమ్ ॥ ౧౪

దక్షిణస్యాం దక్షిణాగ్నేదిశి చాప సమాకృతి ।

కుణ్డం తు గాహావత్సస్య ప్రతీచ్యాం వృత్త మద్భుతమ్ ॥ ౧౫

సభ్యస్య కుణ్డం కౌబేయాణం త్రికోణం తదనస్తమ్ ।

ఐశాన్యా మగ్నికోణే వా కుణ్డం చ చతురశ్రకమ్ ॥ ౧౬

ఆపసక్థ్యస్య శిఖినః వజ్రాగ్న్యుత్సవ ముత్తమమ్ ।

❖ యజమానెచ్ఛయా అగ్నిమ వికల్పః. ❖

యద్వాఽఽవసక్థ్య రహితం చతురగ్నిం చతుదిశి ॥ ౧౭

సభ్యావసక్థ్య రహితం యద్వాగ్ని త్రయసంయుతమ్ ।

ఏకమాహవసీయం వా కల్పయెత్కతుఃకరిచ్ఛయా ॥ ౧౮

ఆశ్వత్థాదిద్రుమైద్వాశరతోరణాని చతుదిశశమ్ ।

సుక్రీకుప్రీవౌ కారయేద్దప్త మజ్గలాని యథాపురమ్ ॥ ౧౯

ఆసనం త్వృత్విజాం హోమవాత్రాణి వివిధాని చ ।

మణ్డపానాం చ పురతః ప్రపా స్యాత్పాశ్వశ్చయోరపి ॥ ౨౦

దుకూలక్షౌమకౌశేయైవిశ్చిత్రం మణ్డపం ప్రపామ్ ।

వితానయేద్వేష్టయేచ్ఛ స్తమ్భానస్తబః హిస్థితాః ॥ ౨౧

ముక్తాదామాని సవశత్ర లమ్బయేద్దీపమాలికాః ।

ఆరోపయేచ్ఛ స్తమ్భేషు పతాకావలిబధనమ్ ॥ ౨౨

ముక్తావితానం బద్ధ్వియాత్పుష్పమాలాశ్చ సవకతః ।

ఏవమాదితరిష్కారై భూజాషయేన్ద్రుణ్ణపాదికమ్ ॥ ౨౩

తిరస్కరిణ్యో విపులా బద్ధ్వియాచ్ఛ విచిత్రితాః ।

❖ వరణీయాచాయాఙ్దిసక్ష్యాః ❖

అగ్రే చతుర్ణాణం వరణ మాచాయాఙ్ణాణం చ ఋత్విజామ్ ॥ ౨౪

షోడశానాం తథాన్యేషాం స్వీకారః పరిచారిణామ్ ।

తే చ భూష్యా యధావిత్రం భూషణేః కటకాదిభిః ॥ ౨౫

వాసోభిశ్చ నవైశ్చిత్రై రధికారానుసారతః ।

ఉష్ణీషైరుత్తరీయైశ్చ గన్ధద్రవ్యానులవనైః ॥ ౨౬

శోభనీయాః ప్రయత్నేన యజమానేన సవకదా ।

❖ ఉస్ననస్కారమ్యై అన్తై చ స్పృశనం కాయామ్ ❖

స్పృశనం చోత్సవారమ్యై తదన్తై చ యధోదితమ్ ॥ ౨౭

❖ కౌతుకస్య బన్ధనకాలః తత్సంస్కారశ్చ ❖

కుశూరాద్దేవస్య పూషేకద్యుః కౌతుకం బన్ధయేద్గురుః ।

సావణ్య రాజతే వాపి సాత్రైః * విమలతణ్డలైః ॥ ౨౮

ఖాన్ద్యయేన వాధేన యద్వా సాదేన సమ్మితే ।

స్యస్యత్సూత్రం చ సావణ్యం ఔమం కౌశాకాసమేవ వా ॥ ౨౯

సప్తభిః వజ్జుబివాకపి సూత్రం ఔమాదితన్తుభిః ।

శతేన షష్ఠ్యారూఢేన ఫలైః క్రముకజైరపి ॥ ౩౦

నాగవల్లిదలైస్సాధణం ఫలసక్ష్యా చతుగుణైః ।

తదధైకవా తద్ధైకవా కథల్యాదిఫలైరపి ॥ ౩౧

❖ కౌతుకస్య సవిభవం గ్రామప్రాదక్షిణ్యేన ధానుప్రవళః ❖

* కలమ తణ్డలైః ।

సాధకం తదను తత్పాత్రం † సాధారం న్యన్య మూఢకని ।
వస్త్రేణాచ్ఛాదితం ఛత్రచామరవ్యజనాన్వితమ్ ॥ 3౨

బహుదీవక సంయుక్తం పవితానం చ మూర్తిపః ।
వతద్భిశ్చాకునం సూక్తం బ్రాహ్మణైర్వేద పారగైః ॥ 33

తూయో మజ్జలగీతైశ్చ సాధకం సీత్వా వ్రదక్షీణమ్ ।
ధామ విష్ణోస్తథా తస్య బహిరావరణాని చ ॥ 3౪

ప్రాదక్షిణ్యేన వా గ్రామం వ్రవిశేద్దైవతాన్తికమ్ ।

❖ ఉత్సవబెరస్య కాతుకబంధః ఉపచారాశ్చ. ❖

దేవస్య పురతో భూమితలె గోమయవారిణా ॥ 3౫
ఆలిప్తై చతురశ్రై చ శాలిభారేణ స్త పూరితై ।

పాత్రం నిధాయ పుణ్యాహం వాచయిత్వా యథావిధి ॥ 3౬
సభాజయిత్వా తత్పూత్ర మస్త్రీమస్త్రీణ దేశికః ।

అఙ్గష్ఠా నామికాభ్యాం తు గృహీత్వా హస్తయోద్వయోః ॥
అవరాజితయా సూత్రం చస్తనక్షోద వారిణా ।

ఆలిప్య దక్షిణే హస్తై బద్ధ్వా చోత్సవకాతుకమ్ ॥ 3౭
స్పృష్ట్యా దక్షిణహస్తైన సూత్రం వారాశ్శతం జపెత్ ।

అస్త్రీమస్త్రం తదాఘ్ర్యైర్ద్యై రిష్ట్యా దేవం నివేదయెత్ ॥ 3౮
మహాపూవం తథాపూసాశ్చ క్షుధుకాంశ్చ ఫలాన్యపి ।

గయం స్పృత్రం తథావాద్య మాచరెద్దైవతాన్తికై ॥ ౪౦
త్రిభిభాగవతైర్దేవం స్థానైఃస్మృత్ర నివేదయెత్ ।

న్నానాస్తం ఔమపపనమాలిప్తం చస్తనాదినా ॥ ౪౧
భూషితం భూషణైస్సవైశ్చ స్పృగ్విణం దేవదైవతిమ్ ।

అచయిత్వా యథాశాస్త్రం వరమాన్నం నివేదయెత్ ॥ ౪౨

† సాధానమ్. స్త భూషితై.

యథోదితం ప్రతిష్ఠాయాం యథాశయన కల్పనమ్ |

బిమ్బం చోపరి విన్యస్య * శయనె స్థావయెచ్ఛుభే | ౪౩

కోణెషు స్థావయెద్దీపాః పాలికా స్సాఙ్కురాస్తథా |

తూయాః ఘోషైస్తథావెదై స్తోత్రైస్తుత్వా మధుద్విషమ్ | ౪౪

❖ నిశాయాం జాగరణమ్. ❖

నిశాం నయెజ్జాగరణె సమాహితమనా గురుః |

❖ దెవస్యో త్థాపనమ్. ❖

శ్వోభూతె శోభనె ప్రాప్తె ముహూతెః భాస్కరోదయే | ౪౫

ఉత్తిష్ఠె త్యాదిమన్త్రేణ త్రిభిభాః గవత్తెస్సహ |

దిక్షు శాకునికం సూక్తం వశత్సు బ్రాహ్మణెవ్షపి | ౪౬

ఉత్థాప్య శయనాదైవం తం

❖ దెవస్య శిబి కారోపణమ్. ❖

ఇదువిష్ణురిత్యృచా |

ఆరోపయెయుశ్చిబికాం గువణః క్రభయా సహ | ౪౭

❖ బ్రాహ్మణా ఏవ యానం వహేయుః. ❖

వహేయు భూఃసురా యానం ధ్యాయన్తో విహగాధివమ్ |

వికిరేత్సవః తో దిక్షు పుష్పాణిగురభీణి చ | ౪౮

లాజాంశ్చ సాకం ముక్తాభిస్తూయాః ఘోషైశ్చ నాదయేత్ |

ఈదృశైమః జలైరన్వై స్సవాః పరిణ భూమికాః | ౪౯

నీత్వా వీదక్షీణం

❖ భగవతో భద్రదాసనె ఉపవేశనమ్. ❖

యానాదవరోవ్య క్రభాన్వితే |

భద్రదాసనె దుకూలాదిచిత్రాస్తరణశోభితే | ౫౦

* స్నవనె.

పాశ్చే కల్పద్రుమచ్ఛాయాశీతలె స్వణానిమితే ।

నివేశ్య మణ్ణపే సవకముపచారం సమాచరెత్ ॥ ౧౧

❖ ప్రాభృతసమర్పణమ్, ❖

ప్రాభృతం చాహ్వాతం సవకం ద్రవ్యముత్సవకారణమ్ ।

దెవాయ దశయేత్సవకం జనసంపది దేశికః ॥ ౧౨

కృత్వోపచార మఖిలం * తత స్ననమణ్ణపే ।

స్నాపయెద్దేవదేవశం యథాపూర్వో దితైః క్రమైః ॥ ౧౩

ఆచార్యో యజమానశ్చ సమీక్ష్య విభివోదయమ్ ।

❖ స్ననసహవినివేదనానస్తరం దేవస్య గర్భగృహనయఃమ్, ❖

మహాహవినివేద్యాస్తే హుత్వా హవ్యైయథావిధి ॥ ౧౪

గర్భగృహం † విమానస్య న యేన్మజ్జలపంయుతమ్ ।

❖ అవరాణ్ణా మృత్తికాపజ్గిహణబీజావాపా, ❖

తతో-వరాణ్ణాసమయే అఙ్కురాధారమృత్తికామ్ ॥ ౧౫

ఆనేతుం బహిరుద్వాన భూమెయథా ద్వా నదీతటాత్ ।

యానమారోవ్య గరుడం సెనాన్యం ధ్రువా పరిష్కృతమ్ ॥ ౧౬

దేవదేశం పురష్కృత్య సవక మజ్జల పంయుతమ్ ।

వహద్భిగపాలికాగపూర్వం ఖనిత్రం చాపి భూషితమ్ ॥ ౧౭

బ్రాహ్మణైః బహుభివేదానధీయానై స్సమస్తతః ।

సీత్యా వ్రదక్షిణం ‡ గ్రామం తతో నిగత్వ దేశికః ॥ ౧౮

దిశం ప్రాచీముదీచీం వా వ్రతిసజ్జుహ్య మృత్తికామ్ ।

యథాపూర్వో దితం ధామ వ్రుషిశ్య రణీముఖే ॥ ౧౯

వ్రుదోషే యాగపదసి పాలికా ద్వాదశావరాః ।

శరావకుమ్భసహితా స్తద్వగా ఆపి హోదశ ॥ ౨౦

* తద్భిమ్భం స్నాన. † ఏమీనాద్య. ‡ చ. ‡ యానమ్.

ఈశానభాగె సంస్థాప్య సామకుమ్భసమన్వితాః ।

ఆవపేత్తాసు బీజాని ముహూర్తే శోభనే గురుః ॥ ౬౧

❖ ప్రాథమాపూర్వకం దేవస్య యాగమణ్డపె నివేశనమ్. ❖

తతః ప్రవిశ్య సదనం యజమానో గురుశ్చ తౌ ।

ప్రణమ్య దణ్డవద్భూమా దేవముత్సవసమ్పదమ్ ॥ ౬౨

యాచేతాం గురుకన్వకృ బధ్వా కల్యాణకౌతుకమ్ ।

ఉత్సవస్నానబల్యక్షప్రతిమాసు యధాకృమమ్ ॥ ౬౩

గుదశనచ శయనె కల్పితైఃస్వత్ర పూర్వవత్ ।

బద్ధవ్రతసరం పవనమధివాస్య యదాకృమమ్ ॥ ౬౪

ఉత్థాప్య సద్యశ్చారాధ్య ప్రాదక్షిణ్యేన మన్దిరమ్ ।

సీత్వా వ్రవేశ్య యాగాభమణ్డకం తత్ర * చాననె ॥ ౬౫

నిత్యోత్సవా చాం చక్రం చ నివేశ్య తదన స్తరమ్ ।

❖ వెదికాయాం ధాన్యరాశౌ కుమ్భస్థాపనమ్. ❖

వెదికాయాం ధాన్యపీఠం కృత్వా పూర్వోదితక్రమాత్ ॥ ౬౬

తత్ర వ్రతాలిథా కుమ్భా సూత్రేణ వరివెష్టితాః ।

గన్ధోదకేన † సమ్పూర్ణా న్నవరత్నయుతాన్నవ ॥ ౬౭

పర్వగన్ధజోమిశ్రాణ కరకేణ సమన్వితాః ।

వ్రత్యైకం న్యస్తసావణా నిష్కానశ్వేతకల్లవైః ॥ ౬౮

కుశకూచేన సహితా ముఖేష్వపి సమల్లకాః ।

మధ్యమం వస్త్రీయగ్నై శిష్టానకేన వాపసా ॥ ౬౯

వెష్టితాన్వెదికాభూమా స్థావయెద్ధాన్యరాశిమ్ ।

ఆయతం పవ్రభిచూస్తైష్ట్యైష్ట్యైర్వా చాథ వజ్జుభిః ॥ ౭౦

విస్తీర్ణం వస్త్రీమాయామమానాధేన నియోజయేత్ ।

భగవన్మయవిప్రైశ్చ పుణ్యామామపి వాచయేత్ ॥ ౭౧

❖ కుమ్భేషు స్థానభేదేన యప్తవ్యదేవతాః. ❖

* చానయేత్. † సమ్పూర్ణా న్నవరత్నోదరాన్నవ.

* ద్వారత్రోరణకుమ్భాదీః ప్రతిష్ఠాయామివాచసయేత్ |
మధ్యకుమ్భే మూలబెరం † కరకే చ సుదర్శనమ్ || 2౨

పూర్వాద్యాశాగతే కుమ్భే వాసుదేవాది స్త కాన్యజేత్ |
ఆగ్నేయాదిషు కోణేషు యష్టవ్యాస పురుషాదయః || 23

¶ తదైవ పురుషస్సత్యః క్రమేణాచ్యుతదేవతా |
అనన్తశ్చైతి హవిషా చతుర్ణాం చ నివేదనమ్ || 2౪

(కుమ్భే తథాస్త్రే) చ బలిబిమ్బే చైవాప్త మజ్జలమ్ |
వెట్టితం వాససా వెదెరధస్తాద్ధాన్యరాశిషు || 25

స్యాస్యాభ్యుచ్యో చతుర్దిక్షు వెదతుయాది ఘోషణే |

❖ ఆహవసీయాద్యగ్నిషు హోతవ్యదేవతాః. ❖
ప్రవృత్తై జహుయాదగ్నో ధ్యాయన్నాహవసీయకే || 2౬

వాసుదేవం దక్షిణాగ్నో సజ్కర్షణ మనన్తరే |
ప్రద్యుమ్నం పశ్చిమే చాగ్నోవ్రదీ చీనైనిరుద్ధకమ్ || 2౭

ఆపస్థ్యే మూలమూర్తిమిష్ట్యా తీర్థావసానికమ్ |
సన్నిధిం ప్రాథ్యో కుణ్డేషు జహుయా త్సర్పిరాదిభిః || 2౮

❖ హోమద్రవ్యాణి. ❖
సర్పిషా చ పశ్చిమానైశ్చ ధూపద్రవ్యైశ్చ పద్మజ |
సమిధా పయసా దధ్నా తిలవ్రీహి యనైస్తథా || 2౯

❖ హోమసజ్ఞ్యా. ❖
త త్తదైవతమన్త్రేణ ఆప్టోత్తరశతం వృథక్ |

అష్టావింశతివారాన్వా కుణ్డేషు ప్రాగుకక్రమః || ౩౦

పాయసైః కృపరై గౌత్రై హారిద్రానైశ్చ మాద్దికైః |
హోతవ్యం పౌరుషై స్సూక్తైః వృథగగ్నిషు కచ్చసు || ౩౧

* ఇదమధంక్వచిన్న. † కరకేష్వస్త్ర పూజనమ్. స్త పూజనమ్.
¶ క్రమేణ పురుషస్సత్యస్తథైవా. (కుమ్భే కుమ్భే తథాస్త్రే) చ విన్య
సేదప్త.

❀ బ్రహ్మాది స్థావరాస్త సర్వదేవతాహోమః. ❀

వజ్జమి వరమాన్నేన బ్రహ్మాద్యుద్దిశ్య దేవతాః ।

తత్తన్నామ చతుర్థ్యస్తం పరివారవదాన్వితమ్ ॥ ౮౨

స్వాహాస్తం మస్త్రీముచ్చాయా ధ్యాత్యా బ్రహ్మాదిదేవతాః ।

బ్రహ్మ ప్రజాపతీ రుద్రస్సర్వో దేవా యథాక్రమమ్ ॥ ౮౩

ఛన్దాంసి వేదా ఋషయో గన్ధర్వాశ్చ సరీస్పతాః ।

యత్యోశ్చాపురసశ్చైవ మాసాద్వైస్సహ వత్సరాః ॥ ౮౪

* సరితశ్చ సముద్రాశ్చ పర్వతాశ్చ తథాపగాః ।

భూతాని పశవో వృక్షా స్తథైవౌషధయః స్పృతాః ॥ ౮౫

వనస్పతిశ్చోద్భిదశ్చ స్వేదజాశ్చాణ్ణజాస్తథా ।

జరాయుజాశ్చ భూరాదిసప్తలోకాస్తధేవ చ ॥ ౮౬

అతలద్యాస్తథాలొకాస్సప్త చణ్డాదిదేవతాః ।

ఇత్యేతేభ్యో బలిద్రవ్యం జహుయాన్మూలవిద్యయా ॥ ౮౭

ఇదం విష్ణురితిప్రోచ్య పూణాకాహుతి మదాచరెత్ ।

స దహెత్పరిధీ దభాకా దేవాన్నో ద్యాపయెత్ స్థితాః ॥ ౮౮

వ్రత్యహం ధారయెదగ్నీయావ త్తీభకాదినాపథి ।

అవలోరాత్రం ప్రతిదినం జహుయాదుక్తవత్కానా ॥ ౮౯

ఏకాగ్నావాపి హోతవ్యం హోమద్రవ్యమశేషతః ।

త్రయే చతుష్టయే చైవమగ్నీనాం కమలాసన ॥ ౯౦

❀ బలిదానాయ చక్రస్య అన్నమూలైశ్చ నిష్క్రీమణమ్. ❀

బలివ్రదానం వ్రథమం కుయాకాద్యాగస్య మణ్డపే ।

చక్రం చ బలిబిచ్చ్యం చ సమాదాయాన్నసూతికానా ॥ ౯౧

సాకం నిష్క్రీమ్య † సదనాత్తద్వారే కుముదాదికమ్ ।

అశ్లశ్చ్యకా పురతో దద్యాద్భలిం భూమితలైశ్చచౌ ॥ ౯౨

* వనాకా దెవ్యా. † పదసా.

❖ ఉపకరణ వాహినామగ్రే గమనమ్. ❖

పాత్రస్థం తద్బలిద్రవ్యం ఘట్టాం ప్రసవభాజనమ్ |

తో యపూణికం చ కరకం దీపపాత్రం చ దీపికాః || ౯౩

ధూపపాత్రం గృహీత్వాగ్రే గచ్ఛన్తు పరిచారకాః |

❖ అగ్రే అన్నమూతికః గచ్ఛేత్. ❖

* అగ్రే గచ్ఛేదన్నమూతికస్తతశ్చక్రమనస్తరమ్ || ౯౪

❖ తదను నిత్యోత్సవాచార్యాయ నమనమ్. ❖

నిత్యోత్సవాచార్యం తదను వితానాది సమన్వితామ్ |

తతశ్చణ్డ ప్రచణ్డాదీక ద్వారేష్వా వరణేషు చ || ౯౫

❖ బలినీక్షేపః. ❖

నిత్యోత్సవప్రక్రియయా బలిమభ్యచ్యక్ నిక్షేపేత్ |

మధ్యమారభ్య చ గ్రామే బ్రహ్మాదీనాం యథావిధి || ౯౬

దైశేష్వీశానవయన్తం దత్వాఽభ్యచ్యక్ బలిం తతః |

❖ పరిశిష్టబలిద్రవ్యస్య మహాపీఠే నిక్షేపః. ❖

మహాపీఠే బలిద్రవ్యం పరిశిష్టమశేషతః || ౯౭

దద్యాత్పారిషదాక సవాకనుద్దిశ్య కమలాపన |

❖ ఉత్సవమూలైశ్శ్చయనాదుత్థాపనమ్. ❖

ముహూలైశ్శోభనై ప్రాపై గురురుత్సవ కౌతుకమ్ || ౯౮

శయనస్థం సముత్థాన్య మస్త్రీముత్తిష్ఠ పూర్వకమ్ |

ఉచ్చారయన్ స్వస్తిసూక్తం కరద్భిబ్రాహ్మణే ససహ || ౯౯

నిష్క్రమ్య మద్విరాత్తస్తా దుచ్చాయక చ రథిస్తరమ్ |

❖ ఉత్సవ మూలైశ్చాహస్త్వాదియుక్తరిథేన కరిభీమణమ్. ❖

సమారోప్య రథం యుక్తం చతుర్భిశ్చాస్తిపుష్పవైః || ౧౦౦

* అన్వగచ్ఛేత్ అనుగచ్ఛేత్.

వాజిభివాఙ బలీవదైః శ్రీఘ్రిగామిభిరుత్తమైః |

కల్పకద్రుమసంయుక్తం హేమకూపై రలఙ్కృతమ్ | ౧౦౧

రథసౌవరి కృత్వా చ నయేదాస్థితసారథిమ్ |

యన్త్రైణ వా విప్రీవయైః రథీయూనై బఙ్లాన్నితైః | ౧౦౨

గజే వా స్యన్దనాలాభే యానై వా తదపమ్భవే |

❀ భగవతో యానారోవణే మన్త్రైః. ❀

భద్రఙ్కణైఃతి మన్త్రైణ యానమారోవయేత్తదా || ౧౦౩

సపుష్పహేమవ్రభయా యుక్తం పుష్పైరలఙ్కృతమ్ |

హైమైన చ * విమానైన యుక్తం పుష్పాదిశోభినా || ౧౦౪

కూటాకారైణ వా యుక్తం మయూరచ్ఛదశోభినా |

సవాఙ్లఙ్కార యుక్తేన సుమనఃపరివేషినా || ౧౦౫

❀ యాతోపచారవిధిః. ❀

యానై తత్ర సమాసీనమభ్యుచ్యతా న్యాసపూర్వకమ్ |

దైవం నివేదయేత్తస్మై భక్త్యం చ శృఙ్ఖకాఙ్కమ్ | ౧౦౬

నాన్యం చరణయోన్యత్యై న్నిశాచూణాఙ్ని సవఙ్శః |

దీపైరుదగ్రైబఙ్హుభిః పరిశిక్తైః పుష్పైఃతాదినా || ౧౦౭

పరస్పహసై సువఙ్త్ర దీపయే చ్చ శతావరైః |

❀ పరివారవఙ్శః. ❀

ద్విజెన్ద్రీముఖైః బఙ్హుభిః భూషితైః ధవలామ్బరైః | ౧౦౮

కఙ్కుకోష్ఠీషసహితై వాఙ్లవ్యజనపాణిభిః |

తాలవ్యజనహస్తైశ్చ బహిః బహుకరైస్తథా || ౧౦౯

ముక్తాతపత్రహస్తైశ్చ మేఘడమ్బరదారిభిః |

బిభ్రాన్తైః పూర్వైః త్రాణి గర్భోద్ధారీణి విశ్వతః | ౧౧౦

యానారూఢేన పురతో రచితాఙ్జలికమఙ్గా |

† ఉచ్చైర్ధ్వజాధిరూఢేన తదా తాఙ్క్యైః పద్మజ | ౧౧౧

* వితానన. † మత్స్యధ్వజాధిరూఢేన.

- కృష్ణతశ్చ ప్రణమతా శిబికాం కనకొజ్జ్వలామ్ ।
ఆయాధేన విరిభ్యాద్విగ్న సముత్సారయతా బహిః ॥ ౧౧౨
- విష్వక్సేనేన దేవేన వేత్రహస్తేన సేవితః ।
ఉపాసహా పాదుకే చ పాత్రై కనకనిమిగతే ॥ ౧౧౩
- సమారోవ్య పురా విప్రైర్ధారయద్ధిరలఙ్కృతైః ।
రాజచిహ్నాని చాన్యాని యాతవ్యమవిలఘ్నితమ్ ॥ ౧౧౪
- విప్రైస్త్రీయీ మధీయానై జగవస్తుతిపరాయణైః ।
నృత్యతా గాయతా చాపి గాణిక్యేనానుసేవితమ్ ॥ ౧౧౫
- వీణాదివాదనవరైర్వగ్ద్విభిశ్చ తదావరైః ।
షడ్జాదిగీతనిపుణై వాగ్ద్యవాదనకొవిదైః ॥ ౧౧౬
- గద్యం వద్యం తథా మిశ్రం కరచ్ఛిస్తాత్ర ముజ్జ్వలమ్ ।
భాషాశ్చ బహుధా భిన్నా భాషమాణై రితిస్తతః ॥ ౧౧౭
- వైతణ్డికై స్తథా జల్పనిపుణై వాగ్దశిఖీతైః ।
తథా తత్సృకథానిష్ఠైః వదాధ్యక్షైశ్చ తర్కకైః ॥ ౧౧౮
- మీమాంసకైర్యాజ్ఞికైశ్చ చ్ఛాందసైస్సాఙ్గ్యకోవిదైః ।
యోగజ్ఞైశ్చ పురాణజ్ఞైశ్చాబ్జికై స్తత్సవేదిభిః ॥ ౧౧౯
- మాహూతికైశ్చ గణశాఖరఘ్నరజిగీషుభిః ।
తత్తచ్చాస్త్రోక్తమాగోణ ప్రమేయం బహుధా స్థితమ్ ॥ ౧౨౦
- ఉచ్చైబుగ్గివాణైవిగ్దద్విగ్న వఙ్మరాత్రపరాయణైః ।
వాసుదేవస్య మాహాత్మ్యం కథయద్భిశ్చ సాత్వికైః ॥ ౧౨౧
- సంస్కృతం ప్రాకృతం మిశ్రమీర యద్భిరీతస్తతః ।
శాస్త్రేషు నైపుణం సహం ప్రదేశో యతు ముద్యతైః ॥ ౧౨౨
- దేవస్య పురతఃకృష్టై సాశ్వకైశ్చ స్థితైఃకై నైః ।
సేవయా సహతోదితీషు చతురఙ్గ బలాధ్యయా ॥ ౧౨౩

దేవస్య పాశ్వకాయోఽపూజేః లాటా * రజ్జితమస్కరైః? ।

యన్త్రై దాకరుమయైశ్చిత్రైః పత్యోకారై రితస్తతః ॥ ౧౨౪

దేవతాకృతి యన్త్రైశ్చ తథా యన్త్రైః గజాదిభిః ।

నిషాదిభిస్సమాహుధైస్త్రీభిశ్చ భరతో దితైః ॥ ౧౨౫

మాగైః బాహునిదేన్మకత్తం దశకాయ స్తీభిరద్భుతమ్ ।

† లఘాయన్త్రై స్త్రియారూఢై యన్త్రై రన్వైస్తథా విధైః ॥

గతాగతాని కువాణైరనుయాతస్సమాకులైః ।

ఇత్థమావరణం సవణం పరిక్రమ్య బహిస్తథా ॥ ౧౨౬

గ్రామాదివీధికాశ్చాపి పాక్రమ్య క్రదక్షిణమ్ ।

క్రవేశసమయే † చాపి ప్రాకారవలయం తథా ॥ ౧౨౭

ప్రాదక్షిణ్యేన గత్వాన్తః క్రవిశేస్సన్త్య స్త్రీ పావనిమ్ ।

తత్రావరోపయెద్దేవం బలిబరం తు మన్దిరే ॥ ౧౨౮

చక్రం చ యాగపదనే బలిపీఠే బహిస్సితే ।

అన్నమూర్తిం యీచేన్నిత్యం సమా రాధనకల్పితైః ॥ ౧౩౦

వస్తుభిద్విగుణైనిత్యం ధ్రువబరం పమచాయేత్ ।

* ఉత్సవబిమ్బస్య ప్రాతస్సంహాసనైః సప్తావనమ్. *

రాత్రిశేషే వ్యతిక్రాంతై మన్తపే సింహాన్వరే ॥ ౧౩౧

అవస్థాప్యోత్సవం బిమ్బమచాయేచ్ఛాస్త్రవత్కానా ।

* తస్యోబిమ్బో వా స్నవనబిమ్బో వా స్నవనమ్. *

స్నవనం తత్ర వా బిమ్బే యద్వా స్నవనకాతుకే ॥ ౧౩౨

* ఏక బెరవిధానె మూలబిమ్బ ఏవ స్నవనమ్. *

ఏక బెరవిధానే తు మూలబిమ్బేఽభిషేచనమ్ ।

* సవక. † డోలాయన్త్రై. † వాపి. ‡ నాలయమ్.

❖ బ్రత్యహం సుఖనం మహాహవినికవేదనం చ. ❖

బ్రత్యహం సుఖనం కుయూకద్యహాశక్తి * యధావిధి || ౧౩౩

మహాహవినికవేద్యాథ బిమ్బే కల్యాణకల్పితే |

మణ్డనాలయమానాద్య శోభయేద్భూషణాదిభిః || ౧౩౪

బిమ్బే తత్ర స్థితే యాగమణ్డకం ప్రాశ్య దేశికః |

కుమ్భాదికం సమభ్యచ్యక నివేద్య చ యథోదిలమ్ || ౧౩౫

హుత్వా చ పూజకవత్సరే బలిం దత్వా యదాఃధి |

సవకమన్యచ్చ

❖ బల్యచాకయా గ్రామవీధిమ నయనమ్. ❖

బల్యచాకం నీత్వా గ్రామాదివీధికాః || ౧౩౬

యదానిశం విధాయూస్వగుత్సవచాకం నయేద్బహిః |

❖ ఉత్సవచాకయాః దివసానుగుణోపచారేణ బహిఃకయనమ్. ❖

యదాపురమలజ్కారం కృత్వా కరికరాంస్తథా || ౧౩౭

దివసానుగుణానన్యూథ భజాదీన్విష్వగుచ్ఛృతాః |

తామ్బూలవీటికాం దత్వాస్థానస్థానః † సమాహృతామ్ || ౧౩౮

వృథుకాదీంస్తథా భిక్ష్యేన్నాలికేరఫలాని చ |

హనీయూచమనాదీని చోదితాని యధావిధి || ౧౩౯

దత్వానైవేద్యమఖలమద్భిః ప్రోత్యైత్రవిద్యయా |

నివేదయేదపూసాదీక వక్త్రం తూష్ణిం ప్రదక్షయేత్ || ౧౪౦

హనీయం చ తిథా న్వాదు వయఃప్రభృతి చాహృలమ్ |

పుష్పమాలాది యచ్చాన్యచ్చస్తనతోదభాజనమ్ || ౧౪౧

భూషణం చాఙ్గలీయాది భక్త్యా యత్ప్రీతిదీయతే |

ప్రోత్య సవకం తిథాస్త్రీణ దేవాళ్ల యోజయేద్గురుః || ౧౪౨

* యదావసు. † సమాహితామ్.

❖ శిబికయా ప్రదక్షిణాన స్తరం స్నానమణ్ణపె సమారాధనమ్. ❖

గామం ప్రదక్షిణం నీత్వా తథైవావరణాని చ |
ప్రవేశ్య ఛామ శిబికామన్యామారోఽక్య మజ్జలామ్ || ౧౪౩

స్నానమణ్ణపభూభాగే కాఞ్చనే పరమాసనే |
సుఖాస్తరణః * సంయుక్తే యానాదెరవరోవ్య తమ్ || ౧౪౪

నివేశ్యాభీష్టదిగ్భాగే సమ్ముఖం మఖకాతుకమ్ |

❖ ఆరాధకవ్య కఞ్చుకోష్ఠీషధారణమ్. ❖

ఆరాధయేద్భాగవతి సువాళలజ్కారపంయుతః || ౧౪౫

అహతేన సుసూక్ష్మేణ వాపసా శ్లక్షితస్తునా |
బద్ధోష్ఠీషోత్తరాసజ్గః కణికాకాద్వైరలజ్కృతః || ౧౪౬

సౌవణికవారవాజేన ధవలేన విరాజితః |
బద్ధవ్యదేహపన్నాహః పవిత్రితకరశ్శుచిః || ౧౪౭

❖ పరిచారకాణాం చ తదా. ❖

పమారాధనవస్తూని నయద్భిః పరిచారకైః |
కఞ్చుకోష్ఠీష వాసాభిధానితవ్యం సమస్తతః || ౧౪౮

❖ పూజకవ్య దేవదక్షిణే ఉభవేశః. ❖

+ దేవవ్య దక్షిణే వాశ్వేన పూజకేన్ద్రోపవేశనమ్ |

❖ సేవాధికానాం భగవతిః వాశ్వేనపృష్ఠతశ్చోపవేశః. ❖

ఆస్థితవ్యం భగవతిః వాశ్వేయోః పృష్ఠతస్తతః || ౧౪౯
ఏకాగ్రమానసైస్సవై రేకాన్తిభిరుపాపతైః |

❖ త్రిదణ్డిప్రీధృతీనాముపాసకానాం స్థితిః. ❖

ఆస్థితవ్యం యతివరై స్త్రీదణ్డేరేకదణ్డిభిః || ౧౫౦
బ్రహ్మధ్యాన పరైరన్వ గారాధన విధిక్రమమ్ |

అనుసన్ధాయిత్యేష్య దువవెష్టవ్య మన్తికే || ౧౫౧

* కల్యాణే. + దేవవ్య వామవాశ్వేన తు దేశికేన్ద్రోపవేశనమ్.

బహిస్తేషాం చ కల్యాణై వైకల్యవై స్సంయతేన్ద్రియైః |

అనన్దజాత్రుపల్లై రాప్లుతాజ్జమహీసురైః ||

౧౪౨

❖ మణ్డపాద్భహీ రుపవెష్టవ్యాః. ❖

ఉపాసితవ్యమన్యైస్తు పదన్యైమణ్డపాద్భహిః |

అథస్తాత్సవతోదిక్షు ప్రపాయా ముపవేశనమ్ ||

౧౪౩

❖ సతకగాయకాదీనాం స్థానమ్. ❖

అథస్తాదగ్రతో నృత్తగీతవాద్యవిశారదైః |

నాట్యం బహువిధం వాద్యం క్రకృత్వం బహుధాక్రితమ్ || ౧౪౪

* గీతం చ దివ్యం వజ్రాద్యైస్సర్వైరైకకాలానుసారిభిః |

ప్రదర్శయద్భిలాస్యాని † బద్ధనాసీతరాణిచ ||

౧౪౫

ఆవిష్కూర్షవద్భిరన్యాంశ్చ శ్రవ్యం దృశ్యం చ తద్వయమ్ |

దర్శయద్భిరభీయానై స్త్రీయీం స్త్రీ స్వాధ్యాయకల్పితమ్ |

ఇతిహాసపురాణాని కథయద్భియోధాయథమ్ |

పన్ని ధాతవ్యమన్యాభి † వాణిసీభిష్పమస్తతః ||

౧౪౬

❖ దేవస్య పమాస్రధారయా స్థానమ్. ❖

ఇత్థం సంసేవితే తత్ర మణ్డపే మధువిద్విషమ్ |

అచ్యుత్యా తతస్నానపీఠే నీత్వా యథాపురమ్ ||

౧౪౭

పమాస్రీధారావర్జ్యస్తం స్నానయేత్సురుషోత్తమమ్ |

❖ అలక్ష్కారాసస్తరం యాత్యా. ❖

అలక్ష్కారాసనే నీత్వా తత్ర కృత్యమశేషతః |

౧౪౮

కృత్వా యాత్రాసనే దేవమారోఘ్య సమరిచ్ఛదమ్ |

❖ బోజనాపనె మహాహవినివెషనమ్. ❖

ప్రవేశ్య మణ్డపం తత్ర స్యసేత్తం బోజనాపనే ||

౧౪౯

* గీతం చ నృత్తం. † నిబద్ధాని. ‡ ద్రైయస్తకల్పితమ్.

¶ సవాణ్యైభిః.

మహాహవినికవేద్యాథ పానకాంతం యథోచితమ్ |

❖ దేవస్య రాజవదువచారః. ❖

సుఖాసనే స్థాపయిత్వా రాజవత్సవకమాచరెత్ || ౧౬౧

† అలక్ష్మారాసనం సీత్వా యానమారోవ్య మజ్జలమ్ |

❖ మహోత్సవనిగమనమ్. ❖

? అవరోప్యాసనె తత్ర మణ్డయిత్వా యథాపురమ్ | ౧౬౨

హోమాది బలిదానాంతం కృత్వా సవకమశేషతః |

శౌత్సవం బిమ్బమాదాయ కుర్యాదేవం మహోత్సవమ్ |

❖ తీర్థకాదినవయకాంతం ఆపూర్వకస్తుభిరుకచారః. ❖

వ్రత్యహం మహాముక్తైస విధినా విహితం క్రమాత్ |

ఆపూర్వాకభరణైమాకల్యైరపూర్వైశ్చామ్నైరైస్తథా | ౧౬౪

అపూర్వోద్వానఘానాద్వైయకథా కౌతూహలం భవేత్ |

తథా విశిష్య కతకవ్యం యావత్తీర్థకాదినాపథి || ౧౬౫

❖ పూర్వాకనతిక్రమేణ స్థానభోగాదికల్పనమ్. ❖

యస్మిన్నాస్థానభూభాగే యే భోగాః కల్పితాః పురా |

తత్రైవ తే విధాతవ్యా దేవస్య సతి సమ్భవే | ౧౬౬

❖ శ్రీభూమిభ్యాం సా వినావా దేవస్య గ్రామాదా భ్రమణమ్ ❖

శ్రీయా వసుధయా సాధకం గ్రామాదా నిత్యముత్సవే |

వరిభ్రమణమీశస్య కేవలస్యాపి వా భవేత్ | ౧౬౭

❖ వ్రథమదినమారభ్య వట్సు దినేషు నివేదనీయవస్తూని. ❖

అహని వ్రథమాదా స్వా ద్బలిదానమనుక్రమాత్ |

వలలం రణినీచూణకం కరమ్భాక లాజపయంతాః || ౧౬౮

1 స్థాపయిత్వా. † అలక్ష్మారాలయం. ? అవరోవ్యైశ్యైలదధకం కవ్వచిన్నం.

చరుణా సహ సంయోజ్య బలిం దద్యాద్యథావిధి ।

ద్వితీయే-ఽహని సంయోజ్య చరుణా తిలతణ్ణులమ్ ॥ ౧౬౯

మిశ్రితాంశ్చరుణా * లాజా ధానాన్యాపూవకాంస్తథా ।

తృతీయే చ చతుర్థే చ నాలికేరజల్తేస్సహ ॥ ౧౭౦

పక్షాంశ్చ శాలిషిష్టం చ సంయోజ్య చరుణా సహ ।

పంచమే పద్మబీజాని పాయసం శాలితణ్ణులమ్ ॥ ౧౭౧

షష్ఠే త్వపూర్వా సంయోజ్య చరుణా నిక్షిపేద్బలిమ్ ।

❖ సప్తమాదిషు దినేషు నివేదనీయవిశేషః. ❖

సప్తమాదిషు సవకాత్ర సాధకమన్నైశ్చతుర్విధైః ॥ ౧౭౨

ఆపూర్వాంశ్చ తథా పక్షూక ప్రత్యహం నిక్షిపేద్బలిమ్ ।

బ్రహ్మాదీశానకయోస్తం స్థానేష్వప్తను పూర్వావత్ ॥ ౧౭౩

❖ గోమయాశుద్ధే బలిపీఠే తోయపూర్వం బలిదానమ్. ❖

విధాయ బలిపీఠాని గోమయాలిప్తభూమిషు ।

తేషు వాద్యం తథా సృతం గెయం నిత్యోత్సవే యథా ॥ ౧౭౪

కృత్వా దద్యాత్తోయపూర్వం బలిం తోయోత్తరం తథా ।

బలిముద్రాం దశకయిత్వా దశకయేన్మజ్జలాష్టకమ్ ॥ ౧౭౫

❖ బలివృదక్షిణమ్. ❖

బలిం వ్రదక్షిణీకృత్య గచ్ఛేయుబలిదాయనః ।

❖ ఆరమ్భసమాప్తినయోరేకా బలిః మధ్యదినేషు బలిద్వయమ్ ❖

ఆరమ్భదినసె రాత్రౌ సమాప్తినసె-ఽహని ॥ ౧౭౬

బలిమొకాం క్షిపేన్మధ్యదిననేషు బలిద్వయమ్ ।

❖ ఆనలోరాత్రం బలిదానమ్. ❖

అహ్ని రాత్రౌ చ సవకాత్ర బలిదానం యథావిధి ॥ ౧౭౭

❖ అస్తది న గ్రహణాదిసమ్పాతే బలిద్వయమ్. ❖

అవసానదినే రాత్రౌ గ్రహణే విషువేఽయనే ।

ప్రాప్తై కుయాదవభృథం యది తస్మిన్ బలిద్వయమ్ ॥ ౧౭౮

❖ గ్రామాదిరహితస్థాన మహాపీఠస్య పురతో బలిః. ❖

గ్రామాదిరహితే స్థానే మధ్యే తు పురతో బలిమ్ ।

మహాపీఠస్య వితరేద్భిక్షాణ దేశికోత్తమః ॥ ౧౭౯

❖ తీర్థాదినాత్పువేద్యుమ్మృగయా. ❖

పూర్వేద్యుస్తీర్థాదివసాద్దేవస్య మృగయా భవేత్ ।

మృగయాదివసాత్పువం జలదోణ్యవగాహనమ్ ॥ ౧౮౦

❖ తస్మిన్ దినే సవిభవం దేవస్య నిగమః. ❖

అవగాహాదినాత్పువదివసే దేవమచ్యయేత్ ।

శ్రీభూమిభ్యాం సహైకస్మిన్ విష్టరే విపుల స్థితమ్ ॥ ౧౮౧

ఉద్యానాదా చ దేవీభ్యాం సాధం దేవస్య నిగమః ।

క్రీడాశ్చ తత్ర బహుధా దర్శయే * చ్చోవదాశ్చనః ॥ ౧౮౨

❖ దేశాస్తరాదాచ్యుతప్రాభృతాదినివేదనమ్. ❖

దేశాద్దేశాదాచ్యుతాని ప్రాభృతాని గురుస్వయమ్ ।

ప్రదర్శ్య దేవదేవాయ జననంసది మణ్డపే ॥ ౧౮౩

ఇతోఽ యాతమిదం సర్వ మితోఽ యాతమితీయ చ ।

దేవాదీనపి † చాహత్యూన్కాలే విజ్ఞావయే త్తతః ॥ ౧౮౪

❖ దేశికన్యైః దేవాసన మవలోక్య సర్వైషామనుగ్రహంకుర్యాత్. ❖

తన్న మత్వాద్దేశికేన్ద్రో దేవోఽహమితి ‡ భావయత్ ।

కురూదచ్యుగ్రహం సర్వం దేవస్యాలాక్య చాననమ్ ॥ ౧౮౫

* చ్చోవధాల్ల. † చానాత్కుం కాలే. ‡ భావయేత్ .

❖ సమీపస్థై రనుగ్రహభావనా. ❖

అభిప్రాయం యథా రాజ్ఞో జ్ఞాత్వా తేన ప్రదశితమ్ |

బ్రువన్తి తత్సమీపస్థా రాజ్ఞాం తత్తదనుగ్రహమ్ || ౧౮౬

❖ బల్యచాయా ఉత్సవే సుదశనాన్నమూ తోఽన్యోన్యకల్పః. ❖

సుదశనాన్నమూఽన్యోన్యభ్యాం సహ తాభ్యాం వినాపి వా |

సహ బల్యచాయా కుయాన్వినా వా తం మహాత్మవమ్ ||

కేవలోత్సవబిమ్బేన దినెవ్వవభృదావధి |

❖ అపరాష్ట్రా జలద్రోణ్యైః గాహనమ్. ❖

జలద్రోణీం జలస్నానదినే కృత్వా యథాపురిమ్ || ౧౮౮

ఉత్సవం దేవదేవస్య ప్రాతరారభ్య మజ్జళమ్ |

అపరాష్ట్రా జలద్రోణ్యామవగాహనమివ్యతే || ౧౮౯

సోపానదేశే సరసి జలద్రోణీం నివేశయేత్ |

కటాహం వాపి సావణం పూరయేద్గర్భవారిభిః || ౧౯౦

ముక్తా * భాస్వక్షతాన్యత్ర కరితోః కిరేత్ ఫల |

జలెష్వావాహ్య గజ్గాద్యాపురితస్తాపుభాజయేత్ || ౧౯౧

జలైభిమన్తి తే మన్తైరబ్లిజ్జేదేః సమచితమ్ |

ఉపచారైర్యథాపూవణం † స్నానానైరవగాహయేత్ || ౧౯౨

❖ తస్మిన్ కాలే వారుణసూక్త వాద్యాదిఘోషః. ❖

కాలే తస్మిన్నధీయూరన్ సూక్తం ఏ వారుణముచ్చకైః |

తస్మయా దిక్షు సవాన్సు ఘోషయేత్పూర్వముచ్చకైః || ౧౯౩

❖ అవగాఢస్య దేవస్య యానెన మణ్డకప్రాకణమ్. ❖

అవగాఢం తతో దేవం యానమారోఽప్య మణ్డకమ్ |

అన్యమూనీయ తత్రాపి యథాపూవణం సభాజయేత్ || ౧౯౪

* కారాణ్యక్షతాని. † స్నానం తైరేవగాహయేత్. ఏ శ కుస-

❖ తీర్థస్నానస్య బ్రహ్మాదిభిరనుష్ఠితత్వమ్ ❖

అనుష్ఠితమిదం తీర్థం బ్రహ్మజ్యేష్ఠిరపి దైవతైః |

❖ తీర్థస్నానచానాదిఫలమ్. ❖

ఏతైశ్చ తీర్థసలితైః క్షేత్రైశ్చిరసి ధారితైః || ౧౯౫

స్నానై నిఘ్నా తపాస్సానో యాన్తి బ్రహ్మ సనాతనమ్ |

❖ ఉత్సవాత్సుపకమనస్తరిం వా మృగయా. ❖

మృగయాదివసె వాపి చ్రాతరారభ్య పూవకవత్ || ౧౯౬

కృత్వోత్సవమశేషేణ తస్యాన్తే మృగయా భవేత్ |

❖ మృగయావిధానమ్. ❖

మృగయానుగుణైస్సవైః భూషణైః భూషితం తతః || ౧౯౭

తద్యోగ్యాయుధసన్నాహం వాస్త్యాదా * పరికల్పితే |

ఆరోప్య కృత్రమే చాశ్వే నయోద్గ్రామాది పూవకవత్ || ౧౯౮

దేవీభ్యాం సహ సీమాదా నేన్త్యేహస్త్యాదిభిర్యుతమ్ |

ఉద్యానమణ్ణపే చాపి మధ్యే సావణవిష్టరే || ౧౯౯

❖ మృగయానివృత్తస్య దైవస్య రాత్రౌ మణ్ణపనయనమ్. ❖

ఆపనే తత్ర చాసీనం స్నానపూవకం సమచయేత్ |

మణ్ణపేనస్యత్ర విధినా నివేద్య చ మహాహవిః || ౨౦౦

యాసమాలోక్య తద్రాత్రౌ మద్దిరాస్తభువం నయేత్ |

❖ వశ్చిమరాత్రిభాగే తీర్థవిమ్బాధివాసనమ్. ❖

నిత్యోత్సవం యథాపూవకం కుర్యాత్తదను మజ్గలమ్ || ౨౦౧

వశ్చిమే రాత్రిభాగే తు తీర్థవిమ్బాధివాసనమ్ |

బహ్వ ప్రతిసరం తీర్థవిమ్బాభావే చతుముఖ || ౨౦౨

* నాధు కల్పితే.

❖ తీర్థకబిమ్బాభావె ఉత్సవమూలైఁ రెవకాతుకబన్దః. ❖

నిత్యోత్సవవృత్తికృతేరభావె త్వధివాసనమ్ ।

స్నానాచారాయాం భవెద్యద్వా బిమ్బస్యోత్సవకారిణః ॥ ౨౦౩

ఉత్సవం ప్రాతరారభ్య కుయాకాత్పవోఁ దితక్రిమాత్ ।

ఉత్థాప్య శాయితం బిమ్బం నివేశ్య * ముఖమణ్డపె ॥ ౨౦౪

ఆదాయ స్థాపితాక కుమ్బాక యాగవణ్డపభూవిమ్బ ।

సీత్యా ప్రదక్షిణం ధామ తీర్థకబిమ్బస్య సన్నిధౌ ॥ ౨౦౫

స్థాపయిత్వా ధాన్యరాశౌ తీర్థకబిమ్బం యథాఽధి ।

❖ ఎకబెరె మూలబెన్ద్రైవ కాతుకబన్దః. ❖

వస్త్రాన్తమచకయిత్వాన్తై ముహూలైఁ శోభనే గురుః ॥ ౨౦౬

ఏకబెరె మూలబెరమన్యధం తీర్థకకాతకమ్ ।

కుమ్బేరభ్యుద్భృతై దేవం మూలమన్త్రేణ మన్త్రేణ్ ॥ ౨౦౭

పూవాదిమధ్యకుమ్బాన్తమభిషిఞ్చోద్భృధాః ధి ।

స్నానాదిదీపవయకాన్తం శ్రీతికుమ్బం సమచకయెత్ ॥ ౨౦౮

వరత్సు విప్రవయోమ దిక్షు స్వాధ్యాయముచ్చక్రైః ।

ఘోషయిత్సు చ వాద్యేమ మన్త్రైరబ్దైవై గురుః ॥ ౨౦౯

నవవస్త్రోత్తరీయాద్యైర్దీపాన్తైరచిశేషారా ।

❖ నిశాచూర్ణవిధి . ❖

ధ్వజసీరస్య పుకతః † క్షీతో గోమఝువారిణా ॥ ౨౧౦

ఆలిపై చతురశ్రై చ † లిభారైర్వికీర్ణు చ ।

వస్త్రీపూర్వాద్యలక్ష్మారై రులూఖలమలజ్కృతిమ్ ॥ ౨౧౧

* స్నానమణ్డపె. † క్షీతిమ్.

తొలితం * పణ్డలె పీరె స్థాపయిత్వా చతుర్ముఖః |
శ్రీసూక్తవిద్యయా లక్ష్మీం † ద్యాత్వా మన్త్రితమర్చితమ్ || ౨౧౨

ముసలం తొలితం చాపి మన్త్రితం మూలవిద్యయా |
ఆదాయ మూర్తి పైస్సార్థం దేశికేంద్రస్సమాహితః || ౨౧౩

అవహన్యాన్ని శాచూణం నిక్షీప్తం తిదులూఖలే |
గాఝన్తో గణికా గీతం ధ్రుమద్ధిరే దెవదాసికాః || ౨౧౪

అవహన్యన్విశాచూణం యథాసూక్ష్మతరం భవేత్ |
* దెవస్య నిశాచూణం కుమ్భాభిషేకః. *

నిక్షీప్తచూణం తదను కుమ్భం వేష్టితవాససమ్ || ౨౧౫
‡ సకూచమల్లకం పీరె తణ్డలైః † పరికల్పితైః |

స్థాపితం మూలమన్త్రేణ గన్ధాదిభిరథాచితమ్ || ౨౧౬
? ఆదాయకుమ్భమాన్త్రే సైశ్చీసూక్తేనాభిషేచయేత్ |

* అవభృథార్థం దెవస్య పరిశ్రీధనయనమ్. *
ఋత్విజో దేశికేంద్రస్య దేవం గత్వా వ్రదక్షీణమ్ || ౨౧౭

అష్టాఙ్గవ్రణిపాశేన వ్రణిపత్యః కీర్తయ చ |
పుష్పాఙ్గజ్జలిభిదోపం స్తుత్వా స్తత్రైః † రనేకతః || ౨౧౮

అలఙ్కృతైర్భాగవతైశ్చత్రచామరధారిభిః |
తైరేవ సవైర్బహుభిర్భావ్యం దేవసమీపకైః || ౨౧౯

ఆరోఘ్య దేవం హస్త్యాదౌ తీర్థ బిమ్బమలఙ్కృతమ్ |
వశ్చాదుత్సవబిమ్బేన నీఘమానెన పూర్వవత్ || ౨౨౦

సహితం ? సరితస్తీర్థం సీత్వా యద్వా పరిత్రటమ్ |
* సముద్రె అవభృథే నియమః. *

దక్షే చ పార్లమాస్యాం చ అర్వాకేద్యోజనావధౌ || ౨౨౧

* తణ్డలె పీరే. † ధ్యాయ. ధ్రుమద్ధలం. ‡ సకూచం, మల్లకమ్. వల్లవం. ? అచార్యః. ఆధార. † రనేకధా. ? పరిత.

సముద్రతీరమథవా మణ్డపే తత్ర కల్పితే ।

అవరోహ్యసనే యానాన్నివిష్టై తీర్థకాతుకే ॥ ౨౨౨

❖ కలశస్థాపనచక్రాభిషేకౌ. ❖

కలశానగ్రతఃపఞ్చ వింశతిం దశ సప్త చ ।

యద్వా యద్వా నవ స్యస్య యదావిధి * యథాక్రమమ్ ॥ ౨౨౩

కలశైరభిషిజ్ఞాత చక్రం శిష్టైశ్చ వారిభిః ।

❖ చక్రస్య జల మజ్జనమ్. ❖

సరితాదా చ తీర్థేషు తీర్థాన్యావాహ్య నామభిః ॥ ౨౨౪

† నిమజ్జయేత్తత్ర బిమ్బం చక్రం చ త్రియోధావిధి ।

తీర్థార్థమాత్మవే బిమ్బే సమానీతే తు వారిభిః ॥ ౨౨౫

ప్రాత్య కూర్చాగ్రపతితైర్బిమ్బం చక్రం నిమజ్జయేత్ ।

❖ చక్రాభావే కూర్చ స్య విధానమ్. ❖

చక్రాభావే తు తక్కుచం కేవలం దేవసన్నిధౌ ॥ ౨౨౬

❖ దేవేన సహమజ్జతాం శాశ్వతలోకావాప్తిః. ❖

దేవేన సహ తత్కాలే నిమజ్జన్తి చ యే సరాః ।

తే నిధూయాశుభం సవం మహాపాతకమవ్యథ ॥ ౨౨౭

యాన్తి ధృవం సుదుష్ప్రవం స్థానమాచంద్రితారకమ్ ।

❖ మణ్డపే దేవస్య మహాహవినివేదనమ్. ❖

మణ్డపే దేవమానీయ పూజయిత్వా యథాపురమ్ ॥ ౨౨౮

మహాహవినివేద్యాథ బ్రాహ్మణా భాజయేత్తతః ।

❖ ప్రత్యహం బ్రాహ్మణభోజనమ్. ❖

ప్రత్యహం భోజయేద్విప్రా సహస్రై శతమేవ వా ॥ ౨౨౯

* యథాపురమ్. † నిమజ్జయేత్తత్ర కుమ్భం చక్రం చ త్రియోధావిధి. నిమజ్జయేత్తత్ర తద్బిమ్బం చక్రమన్తే ।

❖ దేవస్వామియాభ్యస్తరప్రావణమ్. ❖

ఆలయాభ్యస్తరం యానమారోప్య ప్రికయేత్తతః |
తదాత్రో మణ్డపే దేవం సీత్యాభ్యచ్యక్ యథావిధి || ౨౩౦

❖ ప్రభాతే చక్రాబ్జమణ్డలె పుష్పయాగః. ❖

నివేద్య చ యదాన్యాఱం ప్రిభాతే మణ్డపాస్తరే |
భక్తైభాగవతైశ్చైవ సేవితే భూతల క్వచిత్ || ౨౩౧
చక్రాబ్జం వతకయిత్వోక్తవత్కనా వరణాన్వితమ్ |
ప్రసవైక కాలజైశ్చామైక కృష్ణైశ్చ తులసిదలైః || ౨౩౨

న్యూనాతిరేకరహితైవణైకరేవ సీతాదిభిః |
విచిత్రయేత్పృష్ఠవక్త్రైశ్చిత్రితే * తస్య మధ్యతః || ౨౩౩
భ్రాంతీరే ప్రభాయుక్తై స్వసై కల్పాణకౌతుకమ్ |
నివేశ్యారాధయేదఘృణాపాద్యాదిభిరనుక్రమాత్ || ౨౩౪

ద్వాదశాక్షరమస్త్రీధాన్యక్షరాణి యథాయథమ్ |
ఉద్దిశ్య భూషావయైశ్చైరఘృణాద్యేనకవళిగక్రమాత్ || ౨౩౫
ప్రత్యక్షరం సమస్తాని పుష్పైః + రభ్యచయేద్ధరిమ్ |
హృదయానీని చాక్రారి సముద్దిశ్యాజ్జలిస్థితైః || ౨౩౬

ఫలం భవతు మే న్రి పుష్పైనకము ఇత్యవసానకమ్ |
గౌ తస్త్రి మస్త్రీ సముచ్చాయై మస్త్రీవిద్దేశికొత్తమః || ౨౩౭
భూషణాని తథోద్దిశ్య క్రివత్సాదీస్వనుక్రమాత్ |
ఆయుధాని చ దివ్యాని చక్రాదీని యథాక్రమమ్ || ౨౩౮

తక్రవానంఠాసానాం దేవతానాం సమచకవమ్ |
మస్సాదిమూర్తిదళకం కేశవాదీంస్తథా సరా || ౨౩౯

* త్క. + రుశచ రెద్ధరిమ్, న్రి పుష్పం సమ. గౌ త్కరి వాస్త్రీం.

చతుర్వింశతిసంఖ్యాయా తా నుద్దిశ్య కుసుమాచనమ్ ।
 పారుషేణ తు సూక్తేన ప్రత్యేచం కమలాపన ॥ ౨౪౦
 నారాయణానువాకేన విష్ణుసూక్తేన దేశికః ।
 పుష్పాణి దద్యాద్దేవస్య చరణామ్భోజయోదన్వయోః ॥ ౨౪౧
 తథాపనిషదైమిశ్రాన్త్రైః వజ్రాభిస్సంపాదనైః ।
 దిక్షు వేదాంశ్చ చతురగ పరెయుమన్త్రోవిత్తమాః ॥ ౨౪౨
 విదిత్వేకాక్షునాం శాఖాం తన్నయాసుముహూర్తా ।
 అధీయారణ * తథా స్తోత్రైః సత్తోద్యతైః ॥ ౨౪౩
 తోషయద్దేవదేవేశం గయైశ్చ బహుధా స్థితైః ।
 † పుష్పాభిషేకం ప్రహితైఃపుష్పైరైవ సితాదిభిః ॥ ౨౪౪
 దేవస్య కృత్వా దేవాయ పాయసాది చతుర్విధమ్ ।
 ఆన్నం నివెద్య జహుయాద్దిశ్యగ్నైః మణ్డలస్య చ ॥ ౨౪౫
 సమద్భిరాజ్యైశ్చరుభి శ్చతుర్భిశ్చ కృథకృపృథక్ ।
 అష్టోత్తరశతం వారాణా మూలమన్త్రేణ మన్త్రోవిత్ ॥ ౨౪౬

❖ దేవస్య యానన పరిభ్రమణమ్. ❖

తతః ప్రదక్షిణం కృత్వా దేవం స్తుత్వా చ భూతలైః ।
 ప్రణమేద్దణ్వద్యానమారోగ్య శిబికాదికమ్ ॥ ౨౪౭

❖ ఆగతానాం బ్రాహ్మణాదీనాం నివతనానుజ్ఞా. ❖

ప్రవేశయేదావరణం ప్రథమం తత్ర చ స్థితః ।
 సేవానుభూతివివశా భక్త్యా భాగవతాంశ్చ సః ॥ ౨౪౮
 ‡ బ్రహ్మాదీనపి కల్యాణమనుసన్ధాతుమాగతాః ।
 ప్రణతానాలక్షుం స్వం స్వం గన్తుం సపేక్ష్వరో హరిః ॥ ౨౪౯

* తదాతోద్యైః. † పుష్పాభిషేకసహితైః. ‡ బ్రహ్మన్నపి చ.

నియుజ్యావరణం తచ్చ వరిక్రమ్య ప్రదక్షిణమ్ |

సార్థమాభ్యస్తరైః * నిశ్చలైశ్చేస్తివక్తైః † రనుయాయభిః || ౨౫౦

❖ శాన్తిహోమః పూణాహుతిః ❖

అభ్యస్తరం మన్దిరస్య ప్రవిశేన్నజ్జలాన్వితమ్ |

తదహనిశి పూర్వస్మిన్ స్వస్యేత్స్నవనమన్టపె || ౨౫౧

ఉత్సవాన్తోచితం స్నానం కలశైరా చరేత్క్రమాత్ |

మహాహవినివేద్యాధ నీత్వా తన్నన్డపాస్తరే || ౨౫౨

యాగమన్డవమాసాద్య హోమం కురూద్ద్యదావిధి |

శాన్తిహోమం తతఃకురూద్ద్యదా పూర్వోదితక్రమాత్ ||

ప్రాయశ్చిత్తం తు జహుయాత్పశ్చోష్ణనిషదా ఘృతమ్ |

సహస్రంవాళతం వాపి హుత్వా పూర్ణాహుతిం చరేత్ || ౨౫౩

❖ అగ్న్యదీనాముద్వాసనమ్ ❖

అగ్నే విసజయెదైవా తత్రస్థాం స్తోరణాదిమ్ |

❖ ధ్వజోద్వాసనమ్ యజమానాయ ధ్వజస్తమ్భదానమ్ ❖

ధ్వజస్తమ్భం సమాసాద్య పూజయిత్వా ఖగాధివమ్ || ౨౫౪

హవినివేద్య గరుడం వరిక్రమ్య ప్రదక్షిణమ్ |

తముద్యసేత్పటాత్తాక్ష్యం సంహారక్రమమాశ్రితః || ౨౫౫

అవరోహ్య ధ్వజస్తమ్భ ముత్పాట్య చ మహానిశి |

¶ స్తమ్భం ధ్వజం చగృహ్ణీయాద్దేశికేన్ద్ర స్వయం తతః || ౨౫౬

గ్రహణం దేశికేన్ద్రేణ తాక్ష్యత్పక్షికరం భవేత్ |

స్థానే చావాహితా దేవా తత్ర తత్ర స్థితాఽపి || ౨౫౭

బలిం దత్వా తూర్యఘోషైః స్థానే స్థానే స్పృశ్యకృత్ |

ఘోషయిత్వా చతుర్విక్రీణముద్వాప్య స్వనావభిః || ౨౫౮

* సఫల్యం † రసవయభిః ‡ యామే ¶ సవాధ్వజం § స్పముత్పద్య

❖ దేశికస్య పరిజనన సాకం మాసనాష్టాక్షరజపః. ❖
 మూక్షైః * పరికరైస్సాధకం గురురష్టాక్షరం జపేత్ |
 ప్రవిశ్య ధామ దేవస్య విజ్ఞాప్య శకటాదికమ్ || ౨౬౦

❖ యజమానాదిభ్యః దక్షిణా. ❖
 యానమారోవ్య ధామూర్త్యః ప్రావయేన్మఖకౌతుకమ్ |
 † ప్రభాతాయాం నిశాయాం వాఽనుష్ఠితే యాగకర్మణి || ౨౬౧
 యజమానో గురుం వస్త్రై భూషణైఃకటకాదిభిః |
 సావనైః గాన్ధపుష్పద్వైరీలజ్జుత్వాఙ్గీపూజ్య చ || ౨౬౨
 దక్షిణాముత్తమాం స్వణశతవిష్కాం తతోఽధికామ్ |
 యథావిభూతి దత్వాన్యా దక్షిణాః ప్రతివాసరమ్ || ౨౬౩

స్య దశవిష్కం తదధకం వా తదధకం వా యథావసు |
 నిష్కయాసాం యదాశ్రద్ధమాచార్యాయ తదధక కామ్ || ౨౬౪
 తదధకమృత్విజాం దద్యాత్తదధకం వాచాణామ్ |
 హేమవస్త్రాన్నయానాద్వైస్తోషయే | దుపచర్యయా || ౨౬౫
 గాయకాద్యైః జనాః సర్వాసధికారానుసారతః |
 కమాజ్గభూతానన్యాంశ్చ కల్యాణం ద్రష్టుమాగతాః || ౨౬౬
 భక్తా భాగవతాంశ్చైవ సామాన్యాంశ్చేప్సిత్తైఃకైః ||
 అవ్యల్పికాపి దాతవ్యా దక్షిణా యోగకమణిః || ౨౬౭

కమిభ్యో దక్షిణాహీనో నిష్ఫలఃకక్షరబ్జః |
 యజ్ఞప్రత్యుత కశ్యోణాం శ్రత్కవ యాయ కల్మషే || ౨౬౮

❖ ఉత్పవకారకస్య ఉపకువాణానాం చ ఫలమ్. ❖
 తస్మాదథానుగుణ్యేన దాతవ్యా దక్షిణా భవేత్ |
 శ్రద్ధయా వాసుదేవస్య సాక్షోపాజ్ఞు సదక్షిణమ్ || ౨౬౯
 ఉత్పవం దేవదేవస్య ఉపకుయాత్సుకులం స్వకమ్ |
 ఉత్తారయో స్వయం క్షోస్సాయజ్ఞం గచ్ఛతి ధ్నువమ్ || ౨౭౦

* పరిజనై † ప్రభాతే తన్ని శాయాం స్య శతవిష్కం | దుపచర్యచ.

హయమెధసహస్రైణ యజతే యస్సమాహితః |
 యశ్శ్చోత్సవేన యజతే తయోస్తుల్యఫలాన్వయః | ౨౨౧

యాగానామపి సవేశాం ఫలముత్సవ * కర్మణా |
 దేవస్యాశ్నువతే సర్వం యష్టారో నాస్తిసంశయః || ౨౨౨

❖ రాజరాష్ట్రాదీనామభ్యుదయకథనమ్. ❖
 ఉపకుర్వన్తి యే మత్వ్యా దేవస్యాత్సవ కర్మణి |
 కర్మణా మనసా వాచా తేఽపి యాన్తి యథాస్థితమ్ || ౨౨౩

గ్రామే వా నగరే వాపి పత్రనై వా మహోత్సవః |
 విష్ణోః ప్రవర్తతే యత్ర దేశే రాష్ట్రేఽపి వా భవేత్ || ౨౨౪

భయం న మృత్యోర్న వ్యాధే న దుర్భిక్షాదిసమ్భవః |
 నశ్యన్తి తస్కరాస్తత్ర నాధర్మస్సంప్రవర్తతే || ౨౨౫

ధర్మయుక్తో భవేద్రాజా జనా ధర్మపరాయణాః |
 భవన్తి సుఖనస్సర్వే సర్వదుఃఖవివర్జితాః || ౨౨౬

❖ సేవాధిభ్యః పానీయాదిదానస్య మహాఫలత్వమ్. ❖
 మహోత్సవే వర్తమానే యదధిభ్యఃప్రదీయతే |
 పానీయమన్నం వస్త్రం వా తత్సహస్రగుణం భవేత్ || ౨౨౭

❖ ఉత్సవేఽధిక్రతానాం భగవత్ప్రసాదః. ❖
 పుష్పమూలఫలైరిజ్యౌ దేవస్యాభరణాదికైః |
 క్రియమాణా యథాశక్తి ఫలాఽనస్త్యాయ కల్పతే || ౨౨౮

సేవస్తే తత్ర యే దేవమహానిశమతస్త్రితాః |
 తేషామిదమియచ్ఛేతి ఫలం పక్తుం న శక్యతే || ౨౨౯

అలెవనం మాజానం చ రజశవ్రీశమనం తథా |
 వారిభిర్దీపికారోపం క్షేలనాస్ఫీటనాదికమ్ || ౨౩౦

కుర్వన్తి యే బ్రహ్మలోకం తే యాన్త్యమరదుర్లభమ్ |
 యానం వహన్తి యే విప్రాస్తే యాన్తి † బ్రహ్మణశవదమ్ || ౨౩౧

* కర్మణి. † పరమం పదమ్.

రథం వహన్తి యః * చాశ్వాస్తేఽపి యాన్తి సురాలయమ్ |
 ఛత్రాదిధారిణశ్చాపి మోదన్తే దివి మానవాః || ౨౮౨
 దేశికో మూర్తిపాశ్చేవ తత్రైవ పరిచారకాః |
 ఉత్సవేఽధికృతా విష్ణోఃప్రాపువన్తి యధేప్పితమ్ || ౨౮౩
 ఋచో యజాంషి సామాని యే తత్రాధీయతే జనాః |
 తేవరే వ్యోమ్ని దేవస్య పాశ్చైవ † వర్తని నిస్స్పృహాః || ౨౮౪
 * దేవస్య కల్యాణారాధనమ్ పవనక్షేమకరమ్. *
 పవనశాన్తికరం సవన దుఃఖాత్సాదనము త్తమమ్ |
 రాజ్ఞో రాష్ట్రస్య సుఖదమాయురారోగ్యవర్ధనమ్ || ౨౮౫
 వ్రజానాం వాసుదేవస్య కల్యాణారాధనం మహత్ |
 ఇమం దేవాదయస్సవే విష్ణోరుత్సవము త్తమమ్ || ౨౮౬
 కృత్వా శాశ్వతికం స్థానం ప్రాపురత్సవదుర్లభమ్ |
 * త్రిదినై కాహసాధ్యోత్సవయోః కథయా విధయా. *
 ఉత్సవే త్రిదినై కాహసాధ్యే శ్రద్ధాక్రమే తే || ౨౮౭
 బలివ్రదానం సుమనోయజనం చాధివాసనమ్ |
 నవాన్తామపి కుమ్భానాం తథా తీర్థావగాహనమ్ || ౨౮౮
 మృగయా చ జలద్రోణీ వజ్రనీయాని వదృజ |
 తావత్యేవోత్సవదినే తీర్థానై గ్రామవీధిషు || ౨౮౯
 బ్రహ్మాదిదేవతాస్సద్యస్సమావాహ్య బలిం షీపేత్ |
 కేసలూదనమగ్నా చ హోమీ సశ్యద్ధివాసనమ్ || ౨౯౦
 స్నానం విషువాద్యేషు నద్యాదావపగాహనమ్ |
 పుష్పయాగో జలద్రోణీ మృగయా చ న యుజ్యతే || ౨౯౧
 అన్యత్సవం యథాపూర్వం కర్తవ్యం ఫలకాక్షిభిః |
 ఇతి గుహ్యతమం బ్రహ్మన్నుత్తమారాధనం పరమ్ || ౨౯౨

ఇతి శ్రీపాశ్చురాలే మహోపనిషది పాద్మసంహితాయామ్
 చయూపాదె మహోత్సవవిధినిర్ణయ వకాదశో-ధ్యాయః.

* చాన్యే తెఽపి. † సర్వ స్థితి శ్రౌతగర్భయోగః.

ద్వాదశో ౨ ద్వాయః.

❖ అచర ననివెదనోపయోగి ఫలపుష్పనిరదేశః. ❖

బ్రహ్మః—

సమారాధ్యో హరిఃపుష్పేః * కాలపక్షేహావీంపి చ |
ఫలమూలాని చాన్యాని కాని యోగ్యాని కథ్యతామ్ | ౧

శ్రీభగవాన్ :—

పుష్పాణి నిన్దనపనాదారామాదాత్మనోపి వా |
అరణ్యాద్వా గృహీత్వా చ విక్రీతాన్యాపణస్థలాత్ | ౨
అయాచితాని లబ్ధాని యద్వా కమలసమ్భవ |
పూర్వపూర్వోదితాలాభే గ్రాహ్యముత్తరముత్తరమ్ | 3

❖ వజ్ర్యాని కుసుమఫలాదీని. ❖

అన్యాయోపాజ్ఞతాన్యన్యదేపతార్థాని వా పునః |
అగ్రాహ్యాణి తదా భిన్నం ముకులం వతీతం తథా | ౪
జీర్ణం వయుః పితం కీటదూషితం పాదలక్ష్మితమ్ |
మూనం స్పృష్టం తథాఽస్పృశ్యైస్సీతం చ వ్రతీలోమజైః | ౫

❖ పుష్పాదిసజ్జిహా విధానమ్ తత్సాత్రాణి చ. ❖

స్నాతశ్శుద్ధామ్బరో మాసీ పాణిం వ్రత్యైవ్య వారిణా |
పాత్రై పుష్పాణి గృహీయాద్వేత్రజే తృణజేఽథ వా | ౬

❖ ఉపాదేశుపుష్పాణి. ❖

కల్పకద్రుమసజ్జాతం పారిజాతసముద్భవమ్ |
హరిచన్దనసన్తాన మన్దార ద్రుమసమ్భవమ్ || ౭
సాగ్ధికొద్భవం పుష్పం షడతై సురదారుజాః |
పాలాశం సప్తమం పుష్పముపయుక్తాని చాచరనే | ౮
† అనిర్మాల్యాని దేయాని పునఃవ్రత్యైవ్య వారిభిః |
ఉత్తరోత్తరమైకైకం సచాస్రగుణమివ్యతే | ౯

* కైకవ్రతైర్వా. † సమారోప్యాని.

❖ ప్రాతరచరణోపయోగి పుష్పాణి. ❖

ప్రాతరగవద్బద్వయం శస్తముత్పలత్రయమచరణే ।
 ఫలం చ పూర్వవత్ జ్ఞేయం తథైవ శతపత్రికా ॥ ౧౦
 చమ్పకం కేతకీయుగ్మం మాలతీ మాధవీ తథా ।
 నన్ద్యావతరం చ పున్నాగం సురపణ్యేకపణికా ॥ ౧౧
 ప్రీయజ్ఞు పాటలద్వంద్వం మన్దారద్వయమేవ చ ।
 లక్ష్మీశ్చ కణికారశ్చ యూధికా కురవస్తథా ॥ ౧౨
 పట్టికైతాని శస్తాని ఫలం పూర్వవదిష్యతే ।

❖ మధ్యాహ్నచరణోపయోగీని. ❖

శస్తం మధ్యద్ధినే శ్వేతకరవీరజమచరణే ॥ ౧౩
 కైశ్కిరాతం చ సౌవణ్యం పుష్పం సహచరీ తథా ।

❖ ప్రదోషాచరణోపయోగీని. ❖

పూర్వవచ్చ ఫలం *విద్యాత్ప్రదోషే చ క్రశస్యతే ॥ ౧౪
 జాతియుగ్మం విచకిలం మల్లికాద్వయమేవ చ ।
 వకులం వనజాతిశ్చ తథా చ నవమల్లికా ॥ ౧౫
 కుముదం వనమల్లీ చ పూర్వవచ్చ ఫలం స్మృతమ్ ।

❖ ప్రాతరపచితస్య మధ్యాహ్న వినియోగః. ❖

ప్రాతరగకాలాదితం పుష్పం యుక్తం మధ్యద్ధినే పి చ ॥ ౧౬

❖ ప్రదోషోపచితపుష్పాణాం మధ్యరాత్రాచరణయోగ్యతా. ❖

క్రదోషే నిధితం పుష్పం మధ్యరాత్రే చ శస్యతే ।

❖ దివాపుష్పైదిశా నిశాపుష్పైనిశా వినియోగశ్చస్తః. ❖

దివాపుష్పైదిశా వా పూజా నిశాపుష్పేస్తథా నిశి ॥ ౧౭

❖ దేశకాలానుసారీణి పుష్పాణి. ❖

* దేశే కాలే యథాయోగమచక్షయేత్పురుషోత్తమమ్ |

మాలత్యా పూజయత్ప్రేతమక్షయేత్పురుషోత్తమమ్ || ౧౮

సాయాహ్నే జాతిపుష్పైస్తు ప్రదోషే వకులైరపి |

మధ్యరాత్రే మల్లికాభియజేత

❖ జలపుష్పస్య సవకదా పూజాహితా. ❖

జలజైవ్పదా || ౧౯

వ్రత్యూషే నన్దికావత్రైకకాల ఏష ఉదాహృతః |

❖ వద్మాదిజలపుష్పాణాం దినత్రయావధి అవయుషితతా. ❖

వద్మాది + జలపుష్పాణామవాక్ష్యతుస్త్ర్యోహద్భవేత్ || ౨౦

స చ వయుషితో దోషో ఽ సీరజానాం భవేత్తథా |

❖ అబద్ధభ్యః వ్రతసూనెభ్యః మాలాబద్ధాని శ్రేష్ఠాని. ❖

అబద్ధభ్యః వ్రతసూనెభ్యో బద్ధమాలా వ్రతస్యతే || ౨౧

❖ మాలాప్రజోస్వరూపం వ్రతస్తిభేదశ్చ. ❖

మాలాభ్యస్సగ్వరా మాలా సజాతీయః | వ్రతసూనకా |

ప్రస్తు నానావిధైఃపుష్పైనిశ్చయితా కదలీత్వచా || ౨౨

❖ సవకదా అవయుషితాని పుష్పాణి. ❖

హీబెరం చ తమాలం చ తదా దమనకత్రయమ్ |

స వయుషిత మైతైశ్చ నదైవారాధయెద్ధరిమ్ || ౨౩

❖ తులసీ చతుష్టయం దూవాక బిల్వపత్రం చ పూజాహాణి ❖

తులస్యో సితకృష్ణే చ కెవలాక్షుణకాస్తథా |

చత్వారస్తులసీభేదా దూవాక బిల్వదలాని చ || ౨౪

* ఆవత్కాలే యథాయోగం పూజయేత్, ప్రాతఃకాలే, + దల పుష్పాణామవాక్ష్యతుః, ఽ సీవారాణామ్, | వ్రతసూనకా.

సవక దారాధనాహాణి

❖ గృహాచనె కరవీరనిషెధః. ❖

పూజా తు కరవీరజై ।

గృహే కులక్షయకరీ

❖ అక్షతాదయోఽవ్యచనోపయోగ్యాః. ❖

పుష్పవత్రాద్యసన్నిధౌ ॥

౨౫

అక్షతైరచనం కుయాధ్యరెః కలమజైస్సితైః ।

❖ హవియోగ్యాని ధాన్యాని. ❖

సీవారా వేణవశ్శాల్యః కలమాద్యా యవా అపి ॥

౨౬

హవియోగ్యా వ్రీహయశ్చ తదభావే ప్రియజ్ఞపః ।

ఆన్యే చ యాజ్ఞికా ధాన్యభేదాఃకొద్రవవజితాః ॥

౨౭

❖ వజనీయాని ధాన్యాని. ❖

నీచైదత్రాస్తథా స్పృష్టాఃపతితైఃప్రణిలోమజైః ।

ఆశౌచవద్భిరవరై

❖ పక్వాపక్వయోగుణతారతమ్యమ్. ❖

రపక్వాఃకలమాదయః ॥

౨౮

శప్యంతే చరుపాకేషు * పక్వాశ్చ తదసన్నిధౌ ।

❖ తణ్డలనాం సవక వణేభ్యోఽపి గ్రాహ్యతా. ❖

చాతుపకణ్డ్యై రుపహృతాస్తణ్డలా దోషవజితాః ॥

౨౯

అఖణ్డితాఃఖణ్డితాశ్చా † భావే త్రీనిష్ఫలీకృతాః । ?

❖ చరుపాత్ర నిరూపణమ్. ❖

చరుపాత్రం తామ్రమయం ప్రశస్తం మృగ్గాయం తు వా ॥ 3౦

* పక్వం స్వకేత్స్వయన్మితః. ఇకొశాస్తరే † భావే చ త్రిఫలీ. భావచ్ఛత్రీ ఇతి క్వచిత్. భావ త్రిఃకములీకృతాః. ఇతి స్యాత్కమ్ ?

❖ పాత్రశుద్ధి మంత్రః. ❖

విష్ణుగాయత్రియా భాణ్డే త్సాలితే గాలితైజ్జలైః ।
పూజేఁ ప్రణవసంస్పృష్టే

❖ తణ్ణులత్సాలనమంత్రః. ❖

తణ్ణులాన్ములవిద్యయా ॥ 3౧
యద్వా వభోవనిషదా త్సాలయేద్వారిభిఃపునః ।

❖ పూరణసిధానాధిశ్రీయణాగ్నిస్థనమంత్రః. ❖
పూరయేత్ప్రీణవేనైవ పిదభ్యాచ్చక్రివిద్యయా । 3౨
అధిశ్రీత్య చ మూలెన మస్త్రీణాగ్నిం సమేధయత్ ।
వభోవ నిషదైమన్త్రైఃకాష్టైః

❖ సాకసాధన కాష్టాని. ❖

కీటాద్యదూషితైః ॥ 33
* యజ్ఞవృక్షోద్భవైఃకాష్టైః సాచయెత్సావకఃక్రమః । ?

❖ చరువరిష్కారః. ❖

పశ్వే జలమపి స్రావ్య సిక్తావ్యజ్ఞేన చరుం పునః ॥ 3౪
ఉదగుద్వాసయేద్దబైః ఫలకే యజ్ఞదారుజే ।

❖ చరుశ్రవణే దీక్షితసమ్మన్తి స్త్రీణామధికారః. ❖

సాధయేద్దీక్షితఃపాకం విధినోక్తేన † తత్ స్త్రీయః ॥ 3౫
యద్వా తూష్ణీం సాధయేయు రువదంశాంశ్చ చోదితాః ।

❖ నివేదనీయ ఫలశాకవర్గాః. ❖

ఫలమూలాని తత్రాదౌ ఫలాని కదలీఫలమ్ ॥ 3౬

* ఇదమధః క్వచిన్న. † న స్త్రీయః.

* ఆమ్రం వనసమువాకరుం బృహతీం కకశరీమపి |
 కారవల్లీమలాబుం చ కూశ్లాణ్డం తిన్దిణీమపి || 32

కరవతకం చ నిష్పావం గవాక్షం త్రిపుసం తథా |
 † ముద్గభేదాంశ్చ నిదోశమాన్

❖ వజ్రనీయ ఫలశాకాది. ❖

సదోమాన్ పరివజ్రయేత్ || 3౮

ఉచ్చిష్టం క్రిమిగా దష్టం శివాద్యైర్లఙ్ఘితం తథా |
 ‡ ఘ్రాతం లాలాజలస్పృష్టమమెధ్యఘ్రథవం తదా || 3౯

పాదస్పృష్టం చ పతితమకాలే చాశుచిస్థలై |
 భుక్తశేషం తదాఽస్పృశ్యైస్సస్పృష్టం దత్తావశిష్టకమ్ || ౪౦

వజ్ర్యం వల్లీత్రయం కన్దం సూరణద్వయముత్పలమ్ |
 పిష్టారద్విత్రయం చాపి

❖ పావియోగ్య ఫలశాకాది. ❖

పావియోగ్యం చతుర్ముఖ || ౪౧

జీవంతీం వాస్తుకం శాకం కారవల్లీదలం తథా |
 తుమ్బిదలం చ భాజ్జీం చ ¶ శిమ్బుముద్గదలాని చ || ౪౨

శాకినీ శతపవాణం తద్ధే వాశ్వాసమర్ది నీమ్ |
 ఆగస్త్యం పాచయేచ్ఛాకం విహితం బ్రాహ్మణస్య చ || ౪3

❖ ఏకమూలవెంబుకూరాదీనాం పరిగ్రాహ్యతా. ❖

¶ ఏకమూలాని చాన్యాని గృహ్ణీయూదనిషేధనే |
 అంబుకూరాణ్యపి వెంబుదివస్తునాం కమలాసన || ౪౪

ఛైదయిత్యా లవిత్రైణ

* వేత్రం వనస. † ఇదం వద్యమెకం క్వచిన్నదృశ్యతై, క్వచిత్సృ
 వోత్తరాధక వైపరీత్యమస్తి. ‡ ఘ్రాతమిత్యధకం క్వచిన్న.
 ¶ చమూ. ¶ శాకమూలాని.

❖ లవణాదివ్యజ్ఞాన ద్రావ్యాణి. ❖

లవణైర్మరీచైస్తథా ।

పర్షపైర్జీరకైర్హిర్జ్యుశ్రీఘణీఃకడలమిశ్రితైః ॥ ౪౧

నాలికేరఫలైరాజ్యైర్యధాయోగం నివేశితైః ।

* సంస్కార్యం వ్యజ్ఞానం యూషయుక్తం రహితమేవ వా ॥ ౪౨

❖ ఆయుసభాజనె ఘృషణమ్. ❖

సపిషా వాఽఽయసే పాత్రైః ఘృష్టం మృణ్మయ ఏవ వా ।

కలాయముద్గనిష్పావ † శిమ్బమాషకులుత్థకాః ॥ ౪౩

❖ సయూషనియూష పాకవివేకః. ❖

సయూషా వా వియూషా వా వచనీయా గుణాన్వితాః ।

❖ కుల్తాషాదీనాం నిమ్కులీకరణమ్. ❖

త్వచో వ్యపోహ్య స్త కుల్తాషాఃకారావ్య యద్వా యథోదితాః ॥

❖ శుష్కామామామ్రాదీనాం వినియోగః. ❖

ఆమ్రాదీని చ శుష్కాణీ ఫలాని గుళతీన్త్రిణీ ।

మిశ్రాణి వచనీయాని తదా లవణవాసితమ్ ॥ ౪౪

❖ కాలపక్వాని ఫలాని. ❖

ఆమ్రిం చ శృణ్గీబెరం చ తథా కేవలమివ్యతే ।

వనసం కడలీ చామ్రిం కషిత్తం బడరీఫలమ్ ॥ ౪౫

ద్రాక్షో రాజాదనం జమ్బూఫలం తోటకమవ్యథ ।

ఖజూరం వేత్రిజం చైవ మాతులుజ్గం చ దాడిమమ్ ॥ ౪౬

ఫలాన్యేతాని పక్వాని కాలపక్వాని యోజయేత్ ।

❖ వరమాన్న విధానమ్. ❖

క్షీరం చైకో గుణస్తస్య తోయమధః తదధఃకమ్ ॥ ౪౭

తణ్ణులాస్తావ దేవ స్యాద్భిన్నో ముద్గస్తదధఃకః ।

ఘృతం సముచితం పర్వం పరమాన్నం నివేదయేత్ ॥ ౪౮

* సంస్కార్యవజ్ఞానం యూషయుక్తం. † చమ్బు. స్త గుల్మస్య.

❖ గుళాన్నమ్. ❖

* సమభాగం తు పూర్వోక్తైః స్తణ్ణులైస్సమ్మితం సమమ్ |

గుళం ఫలెన నిక్షిప్త్య గుళాన్నం తద్విదుఃకథాః || ౧౪

స్తణ్ణులైస్సమ్మితం నిస్త్యజ్జుద్గణిన్నం గుసాధితమ్ |

❖ ముద్గాన్నమ్ ❖

ముద్గాన్నం కాలవక్తైస్తైః ఫలైరాజ్యవరిపుతమ్ || ౧౫

❖ కెవలాన్నమ్. ❖

నివేదయేత్కెవలాన్నం తణ్ణులైరేవ సాధయేత్ |

ఫలాని కన్దశాకాని ముద్గభేదాస్తథాఙ్కురాః || ౧౬

వయో దధి ఘృతం చాపి కాలవక్వం తదా ఫలమ్ |

❖ ఉవదంశోవస్కారక ద్రవ్యాణి. ❖

అమాదిలవక్తైశ్చాపి శృజ్జీబెరాదిసాధితమ్ || ౧౭

మత్స్యస్థి గుళభేదాశ్చ యచ్చాన్యదుఃకదంశకమ్ |

❖ ఉక్తద్రవ్యాణాం మాత్రాః. ❖

వరిమాణమమీషాం † స్యాత్ యథాశ్రద్ధం యథావసు || ౧౮

మరీచ్యాచ యథాయోగ్యం ద్రవ్యసంస్కారకం భవేత్ |

❖ తామ్బూలోవయోగినాగవల్లీక్రముకాదీనాం మాత్రాః. ❖

నాగవల్లీదలాని స్యురశీతిరవరాస్తథా || ౧౯

వింశతిఃక్రముకస్యాపి ఫలాన్యవరిశ్చ్యయా |

అక్లాని తైలం తక్కోలుం లవణం జాతిరేవ చ || ౨౦

మాతులజత్వగన్యచ్చ చూణం కపూరమిశ్రీః ||

సాషాణజం నాలికేరఫలం పక్వం చ నిజః || ౨౧

కపూరం కేవలం వాపి ఆమం వా శుష్కమేవ వా |

వృతైవకస్తుభిరన్యైశ్చ న్యూనభావవిజ్జితైః || ౨౨

తామ్బూలవీటికా స్తైలమృదుపూగఫలాన్వితాః ।

నివేద్య యజమానస్య శ్రద్ధావితానుసారతః ॥ ౬౩

❖ అపూపవిచారః. ❖

గౌఢూమశాలిపిష్టాత్థా అపూపాశ్చాపి సంస్కృతాః ।

* గుళభేదాజ్యమరిచజీరకాద్యైయథాథామమ్ ॥ ౬౪

పస్తుభివిధాకారా గుళపాకవరిపుతాః ।

❖ పుటదగ్ధాని నివేదనీయాని. ❖

పుటదగ్ధాంస్త్రీలానితురసపాకవరిపుతాః ॥ ౬౫

మరిచైజీరకైయైకైకా కలలాంశ్చ నివేదయేత్ ।

వృధుకా పుటదగ్ధాన్వా కేవలాన్వా గుళాప్లుతాః ॥ ౬౬

మరిచైజీరకైయైకైకా న లికేరఫలైస్సహ ।

సర్తు గుళద్రవైమిశ్రా మరిచైరపి జీరకైః ॥ ౬౭

కరమ్బానపి పూవోకైస్సంస్కారైరపి సంస్కృతాః ।

❖ భాణ్డానాం శుద్ధిగ పుణ్డ్రవిధానం చ. ❖

పాకస్థానాచ్చ భాణ్డాన్వా వారిభిఃక్షలితాః బహిః ॥ ౬౮

భస్మనా చ చతుదిక్షు కృతోధ్వోకారపుణ్డ్రికాః ।

అస్త్రీమస్త్రీణ వాసాభిశ్చన్నాన్వా వేత్రకజ్జరే ॥ ౬౯

యద్వా ప్రతిష్ఠితా భూమా

❖ జలధారాపురస్సరం హవిభాణ్డ్రప్రాకణమ్. ❖

జలధారాపురస్సరమ్ । వహేయు

❖ హవిగపాత్రీవాహినాముష్టివబధః. ❖

విధృతోష్టిషాస్పితకఞ్చుకసంవృతాః ॥ ౭౦

* గుళభేదాశ్చమరి చ.

వరిచయోగ పరా విప్రా

❖ దేవస్యదక్షిణభాగ హవిగపాత్రనితైఃః ❖

మణ్ణపే మన్ద్రిరెపి వా ।

దేవస్య దక్షిణేపాశ్వేనా నీత్వా ఫలకభూమిషు ॥ ౨౧

❖ సావణాదిపాత్రాణాం శుద్ధిమస్త్యః ❖

సావణాదీ * ని పాత్రాణి విష్ణుగాయత్రీయా తతః ।

తైలితాని † పరామృశ్య

❖ హవిగకరివేషణక్రమః ❖

ప్రణవేనాజ్యధారయా ॥ ౨౨

పాత్రాణి సిక్త్వా మన్తైః తథా దవ్యానా హవీంషి చ ।

ఆదాయాదాయ నిత్యేష్య స్వమమత్రైష్వన్నమచితమ్ ॥ ౨౩

❖ స్థాలీమ భక్తపరిమాణమ్ ❖

ఖారీ తదధికం పాదం వా తదధికం వాఽవరం మతమ్ ।

వ్రతిస్థాలీం పాయసాదిభక్తమానం చతుముఖమ్ ॥ ౨౪

యథాయథం వ్యజ్జనాని నిత్యేష్యాణి ఘృతైస్సహ ।

గా దధ్నా చ సర్వాణ్యన్వాని వ్రకల్ప్య వ్యజ్జనైస్సహ ॥ ౨౫

నివేదయే యుదేవాయ పానకాని చ పూజకాః ।

చోష్యాణి లేహ్యాబాద్యాని యదావిభవవిస్తరమ్ ॥ ౨౬

❖ భగవన్నివేదితస్య విష్వక్సేననివేదన మాత్రాః ❖

నివేదితానాం తుయాశంశం విష్వక్సేనాయ కల్పయేత్ ।

తచ్ఛాగాధజలే తే.వ్యం తద్భక్తాన్వాపి బోజయేత్ ॥ ౨౭

❖ విష్వక్సేననివేదనైవ ఇతరపాషాదాదీనాం తృప్తిః ❖

తైవైవపాషాదాస్తృప్తా భవేయభూత తృప్తయే ।

దాస్యో వా గణికా బోజ్యా దేవస్య కరిచారికాః ॥ ౨౮

* న్యమత్రాణి † పరామృశ్య. స్వనిత్యేష్య మన్తైఃనాన్న.

గా ఇదమధికం క్వచిన్న. ౧ న్యాని.

❖ బ్రహ్మేశానాదినివెదితస్య అభోజ్యత్వమ్. ❖

బ్రహ్మేశానాది దేవానాం నైవ భోజ్యం నివెదితమ్ |

❖ చణ్డాదినివెదితస్య అస్పృశ్యత్వాది. ❖

* న స్పృశ్యం లఙ్ఘనీయం చ చణ్డాదీనాం ని + వేదితమ్ || ౭౯

❖ లక్ష్మీవ్రభృతీనాం నివెదితస్య అవశ్యభోజ్యత్వమ్. ❖

దేవీనాం చ శ్రీయాదీనాం విసతా నన్దనస్య చ |

చక్రాదీనా మాయుధానాం వస్తు యద్యన్నివేదితమ్ || ౮౦

భోక్తవ్యమేవ సవేశాం విప్రాదీనామ శక్కితమ్ |

❖ విష్ణునివెదితస్య అత్యథా పావనత్వమ్. ❖

విష్ణోనివేదితం శుద్ధం పావనానాం చ పావనమ్ || ౮౧

ప్రావణం దుర్లభం భోజ్యం న త్యాజ్యం స్వాత్కదాచన |

భుజ్జానానామేధతే శ్రీస్త్యజతాం పరిహీయతే || ౮౨

❖ తత్ప్రాశనె వ్రతోపవాసతులితత్వమ్. ❖

వ్రతోపవాసతులితమశనం తస్య పావనమ్ |

శునామివ పురోడాశో న నీచేషు తదిష్యతే || ౮౩

❖ విష్ణునివెదితశేషేణ దేవతా స్తరపిత్రాదియజనైః సన్తఫలత్వమ్ ❖

విష్ణోనివేదితాన్నేన యజ్ఞవ్యం దేవతా స్తరమ్ |

పితృభ్యశ్చాపి తద్దేయం తదానన్త్యాయ కల్పతే || ౮౪

❖ విష్ణునిమూల్య ధారణస్య అతిపావనత్వమ్. ❖

ధారితం విష్ణునిమూల్యం చన్దనాద్యనులెఖనమ్ |

ఆహనిశం ధారయతాం న పునఃసననం భవేత్ || ౮౫

* ఆస్పృశ్యం. † లక్షణ చ.

❀ విష్ణుపాదోదకసేవనస్య సర్వపురుషార్థకారితా. ❀

తథా హి చరణస్పర్శి విష్ణోస్త్రిపథగాజలమ్ |
 పునాతి సిద్ధదేవస్థిసజ్ఞానంహోవిఘాతకమ్ || ౮౬
 పాదోదకం చ దేవస్య కవిత్రం పరమం మతమ్ |
 పాద్యం దత్వా జలం విష్ణో మూలమస్త్రేణ దేశికః || ౮౭
 గృహీత్వా శతధారేణ మూర్ధ్ని ధాయం విశుద్ధయే |
 శోధనం సర్వపాపానాం సర్వదుష్కృతనాశనమ్ || ౮౮
 లక్ష్మీవివర్ధనం నిత్యమాయుర్వృద్ధికః పరమ్ |
 మ్రియమాణస్వయం విష్ణోశ్చరణస్పర్శితం జలమ్ || ౮౯
 పీత్వా సర్గతిమాప్నోతి న చేహాజాయతే పునః |
 పితౄణాం తర్పణం శస్తం వారిణా తేన తర్పితాః || ౯౦
 ఋణేభ్యఃపితరో ముక్తా వసన్తి దివి దేవవత్ |
 భక్తాయ దేయం పాదోత్థం శాస్తాయ శుభకర్మిణే || ౯౧
 పఞ్చకాలవిధిజ్ఞాయ తదనుష్ఠానశీలినే |

❀ విష్ణుపాదోదకస్య అనధికారిణః. ❀

స నాస్తికాయ దాతవ్యం దాతవ్యం నాభ్యసూయవే || ౯౨
 పాపణ్ణినే న దాతవ్యం తేభ్యో రక్షేత్ప్రియత్నతః ||

ఇతి శ్రీపాంచురాత్రే మహోపనిషది పాద్మ పంహితాయాం

చయూపాదె పుష్పహవిర్విధానం నామ

ద్వాదశోఽధ్యాయః.

త్రయోదశో ౭ ధ్యాయః.

❖ పఞ్చకాలవిధానప్రశ్నః. ❖

బ్రహ్మః—

పఞ్చకాలవిధిజ్ఞానం ప్రశస్తం * భగవన్నిహమ్ ।
 విహితం పఞ్చకే కాలే † విధయశ్చాపి పఞ్చకే ॥ ౧
 మహ్యం జిజ్ఞాసమానాయ కథయస్వ యథాతథమ్ ।
 న చేద్రహస్యమత్యంతం యదహం కృష్టవానిదమ్ ॥ ౨

❖ అభిగమనాదిపఞ్చకనిదేశః. ❖

శ్రీభగవాన్ :—

ఆద్యం కమాభిగమనముపాదానమతఃపరమ్ ।
 ఇత్య చ పశ్చాత్స్వాధ్యాయస్తతో ‡ యాగస్తతఃపరమ్ ॥ ౩
 వంచైతే విధయస్తేషాం కాలాఃపంచైవ తే క్రమాత్ ।

❖ అభిగమననివహనమ్. ❖

కల్యాణాచరణాంతం యత్కమజాతం చతుర్ముఖమ్ ॥ ౪
 ఉత్థానాదిక్రమాదేతదభియానముదీరతమ్ ।

❖ శయనోత్థానతత్పన్యాసాః. ❖

బ్రాహ్మే ముహూర్తే బుధ్యేత ధ్యాయన్నారాయణం పరమ్ ॥
 ఉత్థాయాసీత ¶ శయనే కీర్తయన్నామ వైష్ణవమ్ ।
 క్రమేణ సృష్ట్యా తత్త్వాని దేహముత్పాద్య తత్పవిత్రమ్ ॥ ౬
 న్యస్య దేహే పడజ్ఞాని మస్త్రముచ్చాయమానసమ్ ।
 దశావతారాః పూర్వహంశ్చ చతుర్ణాం మానసాసపి ॥ ౭

* భగవన్నహమ్. † కాలా. ‡ యాగ. ¶ శయనాత్.

ధ్యాత్వా స్వనామభిస్తాని కీర్తయిత్వా పృథక్పృథక్ ।

❖ బహిరటనమ్. ❖

అవకుణ్డ్య చ వస్త్రేణ శరీరం దక్షిణాఙ్ఘ్రిణా ॥ ౮

ఆక్రమ్య భూమిం ప్రథమం త్రివిక్రమమనుస్మరణ ।
నమః క్షీతిధరాయేతి మస్త్రీముచ్ఛాయాః మానసమ్ ॥ ౯

❖ మలవిసగణః. ❖

గ్రామాద్బహిదిశం గత్వా నైర్మతీం న్యస్య దక్షిణే ।
ఉపవీతం కణదేశే వ్యవధాయ తృణాదినా ॥ ౧౦

* భూమిం సముత్సృజెన్నూత్రం కిట్టం చ తదనంతరమ్ ।
ఉదఙ్ఘ్రో దివా కురూత్సన్ధ్యయోరుభయోరపి ॥ ౧౧

దక్షిణాభిముఖో రాత్రౌ వాతి వాతే నుసాఽఽఽ ।
దక్షిణేతరహస్తేన గృహ్ణీయాన్యైహానం తతః ॥ ౧౨

దక్షిణే మృత్తికాం హస్తే సముత్థాయ

❖ జలాశయగమనమ్. ❖

జలాశయమ్ ।

ప్రాగుదీచ్యాం ప్రతీచ్యాం వా గత్వా శౌచం సమాచరేత్ ॥ ౧౩

❖ అవయవశౌచే మృత్తికాపక్ష్యా. ❖

మృత్తికాభిద్వాదశభిగుదం వడ్డిశ్చ మేహనమ్ ।
అంతరాచాంతరా వాసుకరం ప్రత్యేల్యవారిభిః ॥ ౧౪

మృత్తాత్రాభిస్తదస్తే ద్వా కరౌ ద్వాదశసంఖ్యయా ।
పంశోధ్య చరణౌ జ్ఞజ్ఞే కిటిం చూరూ చ వారిభిః ॥ ౧౫

ప్రశ్యేకం మృత్తికామాత్రా † చతుష్కణః శోధయేత్ ।

❖ దస్తధావనమ్. ❖

ఆచమ్య ప్రాఙ్ఘోభూత్వా దస్తధావనమాచరేత్ ॥ ౧౬

* భూమా. † చతుష్కణ.

న్యగ్రోధోదుష్పరాశ్వ తప్లయోమ్రూజానధాతకీ । *

చాలాశవేణు ఖదిరశమీదారుణి ధావనే ॥ ౧౭

దస్తానాముదితాన్యేకాదశ చామ్భోరుహాపస ।

దస్తధావనకాష్ఠం తద్ద్వాదశాజ్గులమాయతమ్ ॥ ౧౮

దశాంగులం తథా మానమష్టాజ్గులమధా + పి వా ।

బ్రాహ్మణత్రయవిశాం క్రమేణ సముదాహృతమ్ ॥ ౧౯

జిహ్వనిలైఖనం కుయాః ద్గణ్ణాషాచమనం పునః ।

క్షౌలయిత్వా ముఖం తోయై

❖ స్నానమ్. అవగాహనె జలాశయవికల్పః. ❖

రాచాస్తస్నానమాచరేత్ ॥ ౨౦

అవగాహణో భవేద్వాప్యం స్నాయాద్వా సరసీమ చ ।

వాప్యద్యసంభవే నైవ కూపెష్వాప్లవనం భవేత్ ॥ ౨౧

❖ తప్లతోయస్నాననిమిత్తమ్. ❖

స్నానం వా తప్లతోయేన దోషవైషమ్యసమ్భవే ।

❖ స్నానక్రమః. ❖

నాభేఢస్తాద్వా దెహం క్షౌలయిత్వా త్వనస్తనుమ్ ॥ ౨౨

ఆచమ్య ప్రాక్షయద్దేహం వారిభిఃస్త్రీ విత్తనుమ్ ।

ఓం పూర్వయా చ గాయత్ర్యా వారిభిశ్చాభిమన్త్రితైః ॥ ౨౩

ఆత్తానం పరిషిచ్యోధ్వముత్తివేత్సలిలాజ్జలిమ్ ।

యోధ్యకామాని రక్షోసి సస్థ్యయోరుభయోరపి ॥ ౨౪

శామ్యన్తి తైవఃప్రహూతైవాస్తాభివెరితైః ।

ప్రాచుశ్చీతం తు హింసాయాః పరిధ్రమణమాత్మనః ॥ ౨౫

❖ స్నానతకణమ్. ❖

తవయేదుపవిశ్యాథ తత్తస్మన్త్రీముదీరయః ।

దేవాదీ సలిల తిష్ఠ సావిత్రీం ప్రాజ్ఘుభో జపేత్ ॥ ౨౬

* అత్ర-ద్వితీయ తృతీయ పాదయోరవిశ్రాంతయో యోజనం శ్రౌతమ్. + యతమ్.

❖ ఉపసాసమ్. ❖

యావత్సూయోఽదయం దృష్ట్వా ప్రాజ్ఞులిస్తిమిరాకహమ్ ।

ఉపసాయ వృశాఖోక్త మన్తైర్ధ్యాయో హృది స్థితమ్ ॥౨౭

❖ గునాఽద్యభివాదనమ్. ❖

అభివాద్య గురూ వృధా తథా భాగవతా క్రమాత్ ।

* వ్రీణమ్య స్వాశ్రమం దేవమభిగమ్య యథావిధి ॥ ౨౮

❖ జపశూమాంతాచనం గోగ్రాసశ్చ. ❖

అచయ్యేజ్జప శూమాంతం † దద్యాద్ద్రావ్యం గవామపి ।

❖ అలక్ష్మరః. ❖

అజ్ఞనాలేపనైస్సృగ్వివాశాభిభూషణైస్తథా ॥ ౨౯

అలక్ష్మకరసాద్యైశ్చ తామ్బూలీముఖిశోధనైః ।

ఉపేతోమజ్జలైరన్యైసయేదభిగమక్రియామ్ ॥ ౩౦

❖ ఉపాదానమ్. ❖

ఉపాదద్యాత్తతఃపూజాసాధనాని యదాయథమ్ ।

❖ సమ్భరణీయఃస్తూని. ❖

పుష్పాణి ఫలమూలాని వివిధాన్యోషధీరపి ॥ ౩౧

దధ్యాది చ హవియోఽగ్యం తణ్డూలాని గుళాని చ ।

స్నానీయాని చ వస్త్రాణి స్నానూని శలిలాని చ ॥ ౩౨

దభాః పణాః సమిధో యథాశక్తి యదావసు ।

అహృత్య యాజ్ఞికాఢైవా పూజాస్థానే నివేశయేత్ ॥ ౩౩

సీతోపాదానసమయనితం

❖ ఇత్యా. ❖

తదను పూజయేత్ ।

❖ మాధ్యాహ్నికస్నానమ్. ❖

ప్రాప్తై మధ్యాహ్నసమయే స్నానం కుయోఽద్యథావిధి ॥ ౩౪

* బ్రవిశ్య. † దద్యాద్ద్రావ్యం యథావిధి.

❖ పడజన్యాసమృత్తికావిఠైపాది. ❖

న్యాసమగ్రే పడజ్జానాం కృత్వాదాయ మృదం కరె ।
సవ్యే నిధాయ కృత్వా తు త్రిధా మూలగ్రమధ్యతః ॥ 3౧

మూలె స్థితాం మృదం పూవః మభిమన్త్రాన్యస్త్రోవిద్యయా ।
విదిక్షు దిక్షు చోధ్వాయామధరాయామపి క్షిపేత్ ॥ 3౨

తతో మధ్యస్థితాం మృత్వా ముదకే మూలవిద్యయా ।
నిక్షిప్య భాగమగ్రస్థం కరాభ్యాం కరయోద్వయోః ॥ 3౩

* విధాయ వజ్రమంబోభిదశశయిత్యా చ పూషణమ్ ।
అస్త్రోహీనాజ్ఞవిద్యాభిరాపాదతలమస్తకమ్ ॥ 3౪

అలిప్య దేహమఖిల మవగాహ్య చ వారిషు ।
దేవమావాహ్య లక్ష్మీశం దత్వా చాఘ్నాశదికం † తతః ॥ 3౫

తత్పాదతలనామ్బోభిః పాణిభ్యాం కుమ్భముద్రయా ।
పావనైశ్చిరసి న్యస్తైరాత్మానమభిషేచ్య చ ॥ ౪౦

❖ అనుమషణమ్. ❖

వాసు దేవమభిధ్యాయన్నఘమషణమాచరేత్ ।
ఉత్తీయః కమః నిఖిలం మధ్యాహ్నాసమయోచితమ్ ॥ ౪౧

❖ దేవయజనమ్. ❖

కృత్వా యజేత దేవేశం హోమాస్తం కమలాపన ।
స్త్రోత్రైణాభిష్టుయాద్దేవం దణ్డవత్పతితః క్షితౌ ॥ ౪౨

❖ దేవస్తోత్రమ్. ❖

జితస్తే పుణ్డరీకాక్ష నమస్తై విశ్వభావన ।
నమస్తేఽస్తు హృషీకేశ మహాపురుష పూవణజ ॥ ౪౩

నమస్తై వాసుదేవాయ ధృశాన్తానస్తచిదాత్మనే ।
అజితాయ నమస్తుభ్యం షాడ్గుణ్యానిధయే నమః ॥ ౪౪

* విధాయ కల్ప. † తథా. ధృశాన్తానస్త.

- మహావిభూతిసంస్థాయ నమస్తే పురుషోత్తమ ।
 సహస్రశిరసే తుభ్యం సహస్రచరణాయ తే ॥ ౪౧
- సహస్రబాహవే తుభ్యం సహస్రనయనాయ తే ।
 * అమృతాయ నమస్తుభ్యమేకమూతాయ తే నమః ॥ ౪౨
- అనేక మూతాయే తుభ్యం మక్షరాయ చ తే నమః ।
 వ్యాపినే వేదవేద్యాయ నమస్తే పరమాత్మనే ॥ ౪౩
- చిన్తాత్రయాపిణే తుభ్యం నమస్తే స్తస్య భూమయే ।
 అణిషాయ స్థవిషాయ మహిషాయ చ తే నమః ॥ ౪౪
- నేదిషాయ దవిషాయ క్షేపిషాయ చ తే నమః ।
 వశిషాయ యవిషాయ కనిషాయ నమో నమః ॥ ౪౫
- ఋశ్మాత్మనే నమస్తుభ్యం సహస్రయోగమితే నమః ।
 కల్పనా గ్రాహ్యోపాయ సృష్టిస్థిత్యస్తహేతవే ॥ ౪౬
- నమస్తే గుణరూపాయ గుణరూపాతివతికేనే ।
 వ్యస్తాయ చ నమస్తాయ సమస్తవ్యస్తరూపిణే ॥ ౪౭
- ఆదిమధ్యాస్తశూన్యాయ తద్వదేవ నమో నమః ।
 ప్రణవప్రతిపాద్యాయ నమః ప్రణవరూపిణే ॥ ౪౮
- లోకయాత్రాప్రసిద్ధ్యథం సృష్ట బ్రహ్మాదిరూపిణే ।
 నమస్తుభ్యం సృసింహాదిమూర్తిభేదాయ విష్ణవే ॥ ౪౯
- విష్ణుకైకమభిక్షేరస్పృష్టవపుషే నమః ।
 నమో బ్రహ్మాణ్యదేవాయ తేజసాం నిధయే నమః ॥ ౫౦
- నిత్యసాధారణే లోకరక్షాకరిచ్ఛద ।
 సచ్చిదానందరూపాయ వరేణ్యాయ నమో నమః ॥ ౫౧
- యజమానాయ యజ్ఞాయ యప్తవ్యాయ నమో నమః ।
 ఇత్యఫలాత్మనే తుభ్యం నమస్సాధ్యాయ శూలినే? ॥ ౫౨

* అమూతాయ. † మక్షరాయ. ‡ మూతాయ. § క్రోడ-
 రూపాయ. ¶ సమస్తవ్యక్తమూతాయే రూపిణే. † తద్వతే చ.

నమఃపరమ హంసాయ నమస్సత్వగుణాయతే ।
 స్థితాయ పరమే వ్యోమ్ని భూయో భూయో నమో నమః ॥ ౧౭
 సంసారసాగరే ఘోరే విషయావతఃసంజులె ।
 అపారే దుస్తరేఽగాధే పతితం కమఃభిస్స్వకైః ॥ ౧౮
 అనాథమగతిం భీరుం దయయా పరయా హరె ।
 మాముద్ధర దయాస్థిన్ధో స్థిన్ధోరస్తాత్సు * దుస్సహాత్ ॥ ౧౯
 మస్త్రహానిం క్రియాహానిం హానిం వాన్యాం త్వదచఃనె ।
 క్షమస్వ మమ దేవ త్వమపరాధసహో హ్యసి ॥ ౨౦
 † అపరాధసహస్రభాజనం పతితం భీమభవాణకవోదరే ।
 అగతిం శరణాగతం హరే కృపయా కేవలమాత్మసాత్కురు ॥౨౧
 జన్మప్రభృతిదాసోఽస్మి శిష్యోఽస్మి తనయోఽస్మితే ।
 త్వం చ స్వామీ గురుమాతా పితా చ మమ మాధవ ॥ ౨౨
 నాహం హితం విజానామి త్వాం భజామ్యేవ కేవలమ్ ।
 బుద్ధైవం నయి గౌరీస్త ముక్త్యుపాయస వత్కనా ॥ ౨౩
 త్వమేవ ఏ వేత్తా శ్రేయో మే నైతదేతదితీతి చ ।
 బుద్ధియోగం చ మే దేహి యేన త్వాముపయామ్యహమ్ ॥ ౨౪
 ఇతి విజ్ఞాన్య దేవేశం

❀ పచ్చమహాయజ్ఞాతిథిసంస్కారాది. ❀

వైశ్వదేవం స్వధామని ।
 కుయాత్పచ్చమహాయజ్ఞానసి గృహోక్తవత్కనా ॥ ౨౫
 అతిథీనసి తత్కాలే యదాశక్తి సమచయేత్ ।
 పోష్యవగాణా భాజయిత్వా భుజ్జీత నియతస్వయమ్ ॥ ౨౬
 ఇజ్ఞాయాస్సమయస్తస్యాకథితకమలాపన ।

❀ స్వాధ్యాయస్తద్దేశాశ్చ. ❀

మన్నిరె వా హరెనఃద్యాస్తీరె వా ॥ మరభూమిః ॥ ౨౭

* దుస్తరాత్ . † ఇదం సమగ్రం దద్యం క్రియామునా చార్యకృతే పుత్రరత్నై దృశ్యతె. ఏవేత్త శ్రేయో మే నేదమేతదితీతి చ. ॥ ఆమర

వివిక్తే విపినే వాపి కవళే వా గృహేఽపి వా ।

ఋచో యజుఃషి సామాని భిద్యమానాన్యనేకథా ॥ ౧౮

కాఘాభేదైర్యూలశాఖామేకాయనసమాహ్వయామ్ ।

త్రయీమయీమధీయాత సుఖాసీనస్సమాహితః ॥ ౧౯

అన్వైస్సాధకః * మధీయాన్వైషడశ్శేషు చ కోవిదైః ।

† అధ్యాపయీత వా శిష్యా శాస్త్రాణి వివిధాని చ ॥ ౨౦

ఇతిహాసపురాణాని ధర్మశాస్త్రాణి వా పునః ।

తదారాధననిష్ఠాని సమభ్యస్యేద్యథాయథమ్ ॥ ౨౧

❖ సహవాసయోగ్యాః. ❖

సంసారభీరుభివిప్రైస్తత్త్వ నిష్కషకావిదైః ।

సహసీతోపదేశాదివ్రకారచతురైరపి ॥ ౨౨

స్వాధ్యాయకాలగ కథితస్వాధ్యాయోపి చ కీర్తితః.

❖ సాయం పఠ్యా. ❖

తతగఃశ్చీమసన్ధ్యాయాం ప్రాప్తాయాం తత్ర చోదితమ్ ॥ ౨౩

జపహోమాదికం సవకం కృత్వా వరమపూరుషమ్ ।

అచ్యుత్యా యథాన్యాయం యథాపూజకమశేషతః ॥ ౨౪

❖ శయనసంవేశః. ❖

భుక్త్వా సువిశ్రేణీయనే సముత్థాయ మహానిశి ।

ఆచమ్య వ్రయతో భూత్వా ధ్యాత్వా పరమపూరుషమ్ ॥ ౨౫

❖ యోగః. ❖

యోగా స్మి సనే కుఖాసీనో యుష్ణీతాత్లానమాత్మని ।

యథోక్తేన వ్రకారేణ యదాశక్తి చతుర్ముఖ ॥ ౨౬

* మనూచానైః. † “అధ్యాపయీత = కోవిదైః” ఇత్యస్తం శ్లోకద్వయం క్వచిన్నాస్తి. స్మి సనసమాసీనః.

సంహారక్రమమాశ్రిత్య తత్వాన్వ్యాత్మని సంహరెత్ |
 ఆత్మానం వాపి హృత్పద్మే * పరమాత్మని నిష్ఠితే || ౭౭
 సంహరేదుత్థితో యోగాత్స్వపం క్లెశావహం † త్యజేత్ |

❖ ఉపసంహారః. ❖

ఇత్యేష కథితో బ్రహ్మ యోగకాలశ్చ పఞ్చమః || ౭౮
 వజ్రైతే పమయాగపఞ్చ విధయన్తైషు దశికతాః |
 ఇత్యమేతేషు కాలేషు దశికతైకమగ్భినకరః || ౭౯
 ఆరాధనం భగవతగ్రకువన్తై వాపసేదతి |

❖ సాయుజ్యదీనాం కాలనిబంధనత్వమ్. ❖

వషేషు ద్వాదశ స్వేపమనుతిష్ఠక సమాహితః || ౮౦
 క్రియాకలాపమఖిలం యాతి సాయుజ్యసంబదమ్ |
 వట్సు వషేషు సారూప్యం సామీప్యం త్రిమనిశ్చితమ్ || ౮౧
 సాలోక్యం ఫలమెకస్మిన్ వత్సరే నాత్ర పంశయః |

ఇతిశ్రీపాఞ్చరాత్రే మహోపనిషది పాద్యసంహితాయాం

చయూకపాదే పఞ్చకాలవిధినామ

త్రయోదశోఽధ్యాయః.

* పరమాత్మని నిష్ఠితే. † క్లెశావహం వ్రజేత్.

చతుర్దశోఽధ్యాయః.

❖ కాలవిభాగనిబంధనభగవదారాధననిరూపణమ్. ❖

బ్రహ్మః—

మాసి మాసి ప్రశస్తాని నక్షత్రాణి జనాదకన |
 భగవక్ కాని యేషు స్యాదచక్షణం షరమం స్మృతమ్ || ౧
 కాని చాంశావతారాణాం జన్మక్షోణి యుగే యుగే |
 ఉచ్యతాం తాని దేవేశ శోతుమిచ్ఛామి తత్వతః || ౨

❖ శ్రీరామజయన్తి. ❖

శ్రీభగవాన్ :—

చైత్రే మాసి పునర్వస్వార్జస్సు రామస్య మగ్గలమ్ |
 తిథౌ నవమ్యాం లగ్నై చ కులీరే కమలాసన || ౩
 రాఘవస్యాప్రమోదుస్య నక్షత్రే తత్ర రాఘవమ్ |
 దెవ్యా చ సీతయా సాధ్యమచక్షణత్వా యథావిధి || ౪
 ఉత్సవశ్చ భవేత్తస్మిన్ సర్వమగ్గలసంయుతః |

❖ భరతాదీనాం జ్ఞకాలపూజా. ❖

పుష్యే చ మీనలగ్నై చ భరతస్సమజాయత |
 తత్ర స్యాదచక్షణం దెవ్యా మాణ్డవ్యా సహ పూర్వవత్ |
 ఉత్సవశ్చ తిథా సాప్తే నక్షత్రే లక్ష్మణోపిఽచ || ౬
 శత్రుఘ్నశ్చ కులీరే చ లగ్నై జాతస్తదచక్షణమ్ |
 ఉభయోస్తత్రీ దివసే దెవ్యా చోమిక్షలయా సహ || ౭
 లక్ష్మణస్యేతరస్యాపి శ్రుతికీర్త్యాక్ మహోత్సవః |

❖ రామఃస్మ నక్షత్రే వా భరతాదీనాం పూజా. ❖

రామస్య జన్మనక్షత్రే సర్వే వా భరతాదయః || ౮

అచనీయూ మానుమతా సాధణం సవైమహోత్సవః |

❖ నృసింహజయస్తీ. ❖

తత్రేవ శ్రవణేచైవ సాయాహ్నౌ నరకేసరీ | ౯

అచనీయస్స హి తదా హిరణ్యమవధీద్రిపుమ్ |

తస్మిన్నేవ సితే వక్షే త్రయోదశ్యాం సమచయేత్ | ౧౦

విష్ణుం యద్వా పునవశ్శ్వాః పౌణమాస్యామథాపి వా |

❖ వసంతకాలపూజా. ❖

వసంతకాలత్పర్యథణం తత్సమృద్ధిభిరాహ్మతైః | ౧౧

పుష్పేనానావిధై దేవమచయేద్దక్షిణముఖమ్ |

ఆసీనం మణ్డపే క్లృప్తే వెదీమధ్యే మనోరమే || ౧౨

ఉద్వానే మద్దిరే వాపి కృత్రిమోద్వానశోభితే |

నద్యాదా వా యథాయోగం ఫలపుష్పీదకాన్వితే || ౧౩

❖ దమనకోత్సవః. ❖

పౌణమాస్యాం తిథౌ తస్మిన్ మాసే దమనికాదలైః |

పుష్పాన్వితైః ప్రసాం కృత్వా మణ్డపే పూజయేద్ధరిమ్ || ౧౪

పుష్పైదమనికాభిశ్చ సవాలంకారమాచరేత్ |

ఉత్సవశ్చ భవేత్తస్మిన్ హోమో దమనికాదలైః || ౧౫

❖ వసంతోత్సవస్య మాసవికల్పః. ❖

వైశాఖే మాసి వా కుయూద్వసంతోత్సవమబ్జజ |

దమనీదలకల్యాణమపి వా పూజయీరితమ్ || ౧౬

❖ కర్ణకరకుసుమోత్సవః. ❖

వైశాఖే మాసి వా చైత్రే సితవక్షే శుభే దినే |

దమనీదలవత్కుయూత్కల్పారకుసుమోత్సవమ్ || ౧౭

స్థానేషు పూజయేద్దేవం కుమ్భాదిషు చతుష్వేపి |

మహాహవినివేద్యాథ హోమం కృత్వా సమావయేత్ || ౧౮

❖ జ్యేష్ఠే శ్రావణే వా మాసే భగవతే ఫలసమకణమ్. ❖

ఫలాన్యపి సమాహృత్య వన్యజానపదాన్యపి ।

జ్యేష్ఠే వా శ్రావణే వాపి దేవాయ వినివేదయత్ ॥ ౧౯

సర్వాకలజ్కారసంయుక్తం విదధ్యాచ్చ మహోత్సవమ్ ।

ఏవం యః కారయేత్పూజాం శ్రద్ధాపూజేన చేతసా ॥ ౨౦

సర్వాకా క్రమానిహావాద్య విష్ణులోకం స గచ్ఛతి ।

❖ త్రివిక్రమజన్మకాలః. ❖

శ్రావణే జన్మపూర్వాహ్నే వామనస్య త్రివిక్రమమ్ * ॥ ౨౧

మధ్యం దినే చ తత్కాలద్వయే పూజా మధుద్విషః ।

❖ పూర్వోక్తస్య ఆనుకల్పకాలః. ❖

పౌణకమాస్యాం చ వైశాఖ్యాం హరే † రచనమిష్యతే ॥

❖ వానుమజ్జన్మకాలః. ❖

అనూరాధే హనుమతో జన్మ

❖ రాఘవేణ సహౌవ హనుమతఃపూజనమ్. ❖

తస్మిన్ సభాజయత్ ।

తం రాఘవేణ సహితం సీతయా స్త్రీలక్ష్మణేన చ ॥ ౨౩

అష్టినేమం తదత్యస్తప్రీణనం రాఘవాత్మనః ।

అనూరాధే పౌణకమాస్యాం కలశైస్సన్నకనం హరేః ॥ ౨౪

❖ భగవతశ్చతునోత్సవకాలః. ❖

ఆషాఢే శుక్లపక్షే చ ద్వాదశ్యాం కమలాఃన ।

చక్రాబ్జమణ్డలై దేవమచకయిత్వా యథావిధి ॥ ౨౫

కల్పితే కయనాగారే మద్దిరె వా యథాఽను ।

వయోజ్జై కల్పితే తత్ర శాయుత్వాఢికౌతుకమ్ ॥ ౨౬

* త్రయో విక్రమాః యస్య యస్మాద్వా ఇదం జన్మవిశేషణమ్.

† రుత్సవ ఇష్యతే. స్త్రీ చ విశేషతః.

దేవీభ్యాం పహా కూచకం వా త్రితయం తదభావతః ।
 తత్ర నిత్యాచకనం మాసాంశ్చేతురో మజ్జలాన్వితమ్ ॥ ౨౭
 నయెచ్చశయనే నైవ శాయయేదన్యకౌతుకమ్ ।
 ప్రత్యోవవాసనియమాక కల్పయిత్వా * తదాదికాక ॥ ౨౮

❀ చాతుమాకస్యవృతకాలః ❀

తదనుష్ఠాయినస్తత్రీ చాతురాశ్రమ్య మాశీతాః ।
 ఆసీరంస్తత్ర నియతా † స్తరేయినకతిరిజ్జీణీమ్ ॥ ౨౯
 దేవస్య యావదుత్థానం భోగిపయక జ్కశాయినః ।

❀ శ్రీకృష్ణజయస్త్రీ. ❀

శ్రావణే మాసి కృష్ణై చ వక్షేఽష్టమ్యాం కిథా హారః ॥ ౩౦
 రోహిణ్యాం జన్మ కృష్ణస్య లోకానాం మజ్జలావహమ్ ।
 జయస్త్రీ నామ సా ిప్రోక్తా జయిత్యశుభమిత్యసా ॥ ౩౧
 మధ్యరాత్రే తత స్తస్మిన్ కల్మాణం సవకమాచరేత్ ।
 తిథ్యయోగేఽపి నక్షత్రై కేవలైఽచకనమివ్యతై ॥ ౩౨
 దేవస్య దేవకీసూనోరకరేద్యుమక హోత్సవః ।

❀ పవిత్రోత్సవః. ❀

నిత్యం నైమితికం శామ్యం కమకయచ్చ్యుక్తిచోదితమ్ ॥ ౩౩
 తత్కువకతామాశ్రమేషు స్థితానామానపూవకశః ।
 వణానాం మస్త్రలోపాదిశాస్త్ర్యధకం ప్రత్యహం హారేః ॥ ౩౪
 ఆరాధనం భగవతః పూణాకహుత్వ్యా స్వయం మతమ్ ।
 తస్య న్యూనాతిరేకాభ్యాం దుష్కృతం సకలం భవేత్ ॥ ౩౫
 కమకజాతం తతఃపూణాకమారాధనమభీప్సితమ్ ।
 ప్రతిసంవత్సరం మాసి శ్రావణే తన్తునిమితమ్ ॥ ౩౬
 కవిత్రభూషణం విష్ణోరారోక్ష్యం బహుమాల్యవత్ ।

* తదాత్మకాక. † స్తరేయస్తై తరిజ్జీణీమ్. ిఖ్యాతా.

❖ పవిత్రశబ్దనిర్వచనమ్. ❖

ఆరాధ్య విధివద్బాద్రీపదే వాశ్వయుజైపి వా || 32

మస్త్రీలోపాదినా కమః పతితం విహితం పునః |

ప్రాయశ్చిత్తైన యత్కర్మ కర్తారం త్రాయతే * పునః || 3౮

తత్పవిత్రం ఫలైభూయో రోహణ్యేవ సమాహితః |

ఇతి నివచనాత్తత్ జ్ఞాపవిత్రారోపణం మతమ్ || 3౯

❖ పవిత్రారోపణకాలభేదాః. ❖

పూవోదితేషు మాసేషు ద్వాదశ్యాం ప్రతిపద్యపి |

దశమ్యాం పౌణకమాస్యాం వా క్షుమామ్యమధవా తిథా || ౪౦

ఏకాదశ్యాం త్రయోదశ్యాం ద్వితీయాయామథాపి వా |

సితపక్షే శుభే వారే లగ్నై శుభః † తరైః || ౪౧

శ్రవణే పుష్యరోహిణ్యాం రేవత్యాం భరణీషు చ |

స్వాతౌ హస్తపునవస్వా రశ్మిన్యాం మిత్రదైవతే || ౪౨

ఋష్యైవ్యవృతమే కాయకం పవిత్రారోపణం హరేః |

❖ పవిత్రతన్తునిర్మాణమ్. ❖

తన్తుః బ్రాహ్మణకన్యాభినిమిత్వా దోషవజ్జితా || ౪3

కాసాసాన్వాధ కౌశేయాన్ సక్రీతాన్వా శుద్ధవారిభిః |

తౌలితాన్నిశ్రితాంశ్చుక్తైః మాద్దికైశ్చోషయేద్భూషిః || ౪౪

ఆతపేషు తతస్సుద్ధా శోషితాన్స్త్రిగుణీకృతాన్ |

పుసస్తాన్ స్త్రిగుణీకృత్య తావన్తోపి చతుగుణాన్ || ౪5

యద్వా క్రిగుణీతాన్ సీత్వా చాతుగుణ్యం చతుముఖమ్ |

త్రిగుణాన్ స్త్రిగుణీకృత్య యద్వా తానేకతాన్ సయత్ || ౪౬

❖ తన్తుసంస్కారః. ❖

గౌమయా లేపతే భూమితల మానానురతః |

శక్నోష్ఠాస్పాసితయోయజ్జదుమసమ్భూతయోస్తతః || ౪౭

* యతః. † తరైః తథా. ‡ తౌలితాన్ శుద్ధవారిభిః | కృతాన్వా.

ఆరోవ్య భగవద్భక్తాః ప్రాజ్ఞుః వాపుష్ట దమ్మఖాః |
ఆసీనా గురురన్వో వా తత్ప్రీయుక్తాస్సమాహితాః || ౪౮

న్నా తా నిమాణానిపుణా మనుష్యా భగవన్మయాః |
* కుయుః పవిత్రం కల్యాణం యథా స్యాద్భూషణోత్తమమ్ ||

❖ అధివాసాద్యవయోగివవిత్రీమానమ్. ❖

పవిత్రమధివాసాధామాద్యం † నాభ్యవధి స్మృతమ్ |
అష్టోత్తరశతైస్సూత్రై ద్వాత్రింశద్గ్రంథిభిర్యుతమ్ || ౫౦
మూలబెరాదిబెరాణాం ౪ పవిత్రమిదమిష్యతే |

❖ పూవాహవరదినభదెన పవిత్రమానమ్. ❖

పవిత్రం మణ్డలె పద్మతుల్యమానం ఘృతుఽపి చ || ౫౧
కుణ్డె చ మేఖిలామానం పూవెఁద్యుమానమీరితమ్ |
అపరెద్యుః పవిత్రైమ మానం సంవ్రతి కథ్యతే || ౫౨

పద్మనాభ్యరనేమీనాం చక్రాబ్జే మణ్డలె సతామ్ |
తన్నానాని పవిత్రాణి బాహ్యమానం బహిష్కమమ్ || ౫౩

❖ పవిత్రాణాం తన్తుగ్రంథితారతమ్యమ్. ❖

గ్రంథయస్తవశ్చైషాం కథ్యంతే చ యథాక్రమమ్ |
చతుశ్చతాని సూత్రాణి గ్రంథయస్సప్తవింశతిః || ౫౪
శతత్రయం తన్తుపఞ్చ్యా గ్రంథయో ద్విగుణా మతాః |

ద్వైశతే ౧ ద్విగుణా గ్రంథశతమక మనస్తరమ్ || ౫౫
చతుగుణా గ్రంథపఞ్చ్యా బాహ్యసూత్రం చతుశ్చతమ్ |
గ్రంథయః పఞ్చగుణితాః కుమ్భే చాష్టోత్తరం శతమ్ || ౫౬

తన్తువో గ్రంథపఞ్చ్యా చ సప్తవింశతిరిష్యతే |
ఏకాధికాశీతిపఞ్చ్యాస్తవమక కరకే మతాః || ౫౭
సప్తవింశతి పఞ్చాశ్చ గ్రంథయః పరికీర్తితాః |

* ఆయుః పవిత్రమ్. † నాభ్యవధిహితమ్. ౪ ప్రమాణ. ౧ గ్రంథి
గ్రంథి.

❖ పవిత్రీభేదదశకనామాని. ❖

పవిత్రసంఖ్యై బెరాణాం దశ తాని వదామతే || ౧౮

ప్రామాణ్యం గ్రంథసంక్షిప్తం చావ్యలక్ష్యారాహ్యాయం తథా |

ఉత్తమాధమమధ్యాఖ్యం కిరీటాహ్వయమనంతరమ్ || ౧౯

శ్రీవత్సకాస్తుభాహ్వయం వనమాలాహ్వయం తథా |

* మానాని తేషాం సూత్రాణి గ్రంథయశ్చ యథాక్రమమ్ || ౨౦

❖ మానానుగుణగ్రంథతస్తుసంఖ్యై. ❖

కథ్యంతే నాభిమయాదా సూత్రాణ్యష్టోత్తరం శతమ్ |

ద్వాత్రింశద్గ్రంథయస్తస్య హృదయాస్తమనంతరమ్ || ౨౧

సూత్రాణ్యశీతి తస్యోక్తా గ్రంథయః షడ్భువింశతిః |

జ్ఞామధ్యాస్తమాయామం నిమిత్తం శతతస్తుభిః || ౨౨

అష్టోత్తరైర్గ్రంథిభిశ్చ ద్వాత్రింశద్గుణితైర్యుతమ్ |

ఉత్తమాఖ్యస్య సూత్రాణాం భవెత్సంఖ్యై చతుశ్శతమ్ || ౨౩

శతమష్టోత్తరం సజ్ఞాన్య గ్రంథీనాం జానుసీమ తత్ |

శతాని త్రీణి తస్తూనాం గ్రంథయోఽశీతిరివ్యతే || ౨౪

ఆయుతం చారుమధ్యాస్తం ద్వే శతే తస్తవః పునః |

నాభ్యస్తం గ్రంథయష్టష్టి స్త తస్తవోఽథ చతుశ్శతమ్ || ౨౫

కిరీటమానం ద్వాత్రింశద్గ్రంథయస్తదనంతరమ్ |

శతాని త్రీణి తస్తూనాం హారాకారప్రకల్పితమ్ || ౨౬

గ్రంథిభిస్తప్తవింశత్యా ద్వే శతే గ్రంథస్తవః పునః |

ద్వాత్రింశత్ స్తనమయాదం సహస్రం చావ్యభిర్యుతమ్ || ౨౭

తస్తవశ్చరణాయామమనేకగ్రంథిభిర్యుతమ్ |

విష్టకస్య సహస్రతస్య పవిత్రం తత్సహం మతమ్ || ౨౮

౧ గ్రంథి. * మానం చ తేషాం సూత్రాణాం. † షడ్భ్యోక్తా.

౨ తస్తవశ్చ. ౩ గ్రంథయః.

తస్మాత్ప్రోక్షతరశతం గ్రన్థయగవజ్జువింశతిః |
 ప్రభావవిత్రం తత్తుల్యం గ్రన్థయో బహవఃస్మృతాః || ౬౯
 సవేషాం చ స్వతంత్రాణాం బిమ్బానామిదమీరితమ్ |

❀ వరతస్త్రీబిమ్బవవిత్రవిదిః. ❀
 వరతస్త్రీషు బిమ్బేషు త్రితయం తూత్తమాదికమ్ || ౭౦

❀ శ్రియాదిదేవీనాం పవిత్రాణి. ❀
 దేవీనాం చ శ్రియాదీనాం పవిత్రం తద్వదిష్యతే |

❀ అగ్నికుణ్డాదీనాం పవిత్రాణి. ❀
 అష్టోత్తరశతైస్సూత్రై గ్రన్థినిభిర్బహుభిర్ముతమ్ || ౭౧

అగ్నికుణ్డే మెఖలాసు కవిత్రం ప్రతిమెఖలమ్ |
 తన్మనీస్సప్తవింశత్యా తావద్భిగ్రన్థినిభిర్ముతమ్ || ౭౨

అగ్నేగవవిత్రం హస్తేన సమాయామం ప్రకీర్తితమ్ |
 మధ్యమం పజ్జువింశత్యా * ద్వావింశత్యాధమే మతమ్ || ౭౩

సూత్రాణాం పజ్జువింశత్యా కవిత్రం సుక్రస్పృవాదిషు |
 తదాయామసమాయామం గ్రన్థినిభిర్బహుభిర్ముతమ్ || ౭౪

అఘ్యపాత్రై తథా ధూపదీపపాత్రై చతుర్ముఖ |
 ఘణ్టాయామక్షమాలాయాం సవత్రాష్టోత్తరైశ్చతైః || ౭౫

సూత్రైయోః ధేసితాగ్రన్థిద్వాదశజులమాయతమ్ |
 ❀ విష్వక్సేనతాత్యోదీనాం పవిత్రాణి. ❀
 విష్వక్సేనస్య తాత్యోస్య తథా దుశ్చ్యవనాదిషు || ౭౬

దిగ్దవతాసు ద్రుహిణే దుర్గాయాం విష్ణునాయకే |
 రుద్రే చ వరివారేషు కవిత్రం తన్మనీకృతమ్ || ౭౭

శతేనాష్టోత్తరేణ స్యాద్ద్వాత్రింశద్గ్రన్థినిభిర్ముతమ్ |
 హస్తమానాయతౌ కాయాం చణ్డాదిషు చ సవతః || ౭౮

* ద్వాదశై వాధమేమతాః.

❖ కుమ్భతోరణాదీనాం పవిత్రాణి. ❖

సప్తవింశతిసూత్రేణ గ్రన్థిభిన్నేన నిర్మితమ్ |

మాస్తమానం భవేత్కుమ్భతోరణాదిషు తాదృశమ్ || ౬౯

బలిపీఠపవిత్రం తు కణికాయా మసంమితమ్ |

❖ ఆచార్యయతిఋత్విగ్దాదీనాం పవిత్రాణి ❖

ఆచార్యాణాం యతీనాం చ పవిత్రం తస్త్వభిగృతమ్ || ౮౦

అప్టోత్తరశతైః *స్సూత్రైః గ్రన్థిభిగృహ్యభిర్మతమ్ |

ఋత్విజాం పూజకానాం చ బ్రాహ్మణానాం తథైవ చ || ౮౧

ఏకాశీత్యా కృతం సూత్రైర్నాభ్యస్తపదిలపిత్తమ్ |

రాజ్యపవిత్రం సూత్రేణ శతేనాప్టోత్తరేణ తు || ౮౨

యథేష్టగ్రన్థినిచయైస్తూలగర్భేశ్చనిర్మితమ్ |

† నాభ్యస్తమానమేతస్యాత్తథా తదనుజీనామ్ || ౮౩

ఏకాశీత్యా కృతం సూత్రైర్వైశ్చాదీనాం చ తన్మః |

చతుర్వింశతిభిస్సైపాం పవిత్రముపవీతవత్ || ౮౪

❖ విభవానురోధన పవిత్రమానమ్. ❖

పవిత్రేషు సమస్తేషు విస్తారో విభవే సతి |

పాదోసమర్థం పాదో వా సజ్ఞ్యా స్యాద్విభవక్షయే || ౮౫

❖ మణిముక్తాప్రవాలాదిభిరపి పవిత్రగ్రన్థియో గః. ❖

గ్రన్థిం స్తతఃపవిత్రాణాం ద్రవ్యైఃకస్తూరికాదిభిః |

మణిముక్తాప్రవాలాద్యై రత్నైశ్చాపి యథావసు || ౮౬

లోహేశ్చ కలధౌతాద్యైస్తూలైర్వా తదసన్నిధౌ |

పూరయిత్వా దృఢం బధ్యా గ్రన్థిస్తాం స్తన్మరజ్జుభిః || ౮౭

* స్పృశం మితమ్. * యుక్తంగ్రన్థిభిర్బహుభిర్ముతమ్. † నాభ్యస్తం త్రయమేతత్ స్యాత్.

❖ పవిత్రగ్రస్థినామాకారః ❖

గ్రస్థయశ్శుభ్రజసంస్థాససమానాకృతయోఽథ వా |

ధాత్రీఫల సమాకారా యద్వా ముక్తాది సన్నిభాః || ౮౮

❖ పవిత్రవర్ణగర్ధరచనా. ❖

కుఙ్కుమై రోచనాబిశ్చ తథా మలయజైరపి |

లాహితైరవ్యవశ్యాయైస్సంపిష్టైఃకర్షమిక్మతైః || ౮౯

గ్రస్థినామస్తరాలాని లిమ్పేచ్ఛోభా యథా భవేత్ |

గ్రస్థినాం పూరణం యద్వా మల్లికార్జ్యస్సుగర్ధిభిః || ౯౦

పుష్పైస్తదస్తరాలాని నిశాచర్చాభిరేవ వా |

రజ్జయేత్తస్తవశ్చాపి గ్రస్థయశ్చ యథేచ్ఛయా || ౯౧

యథావిభవవిస్తారం కల్పనీయాశ్చతుర్ముఖ |

విభవే సతి సజ్కోచో నైవ కాయస్తధాఽసతి || ౯౨

విస్తారో నైవ కాయస్యాత్తదేవ ప్రీణనం హరేః |

❖ పవిత్రాధివాసకాలవికల్పః. ❖

సద్యోఽధి * వాస్య వా తస్మిన్నుపోష్యారాధయేద్ధరిమ్ || ౯౩

❖ శ్రద్ధాయా ఆవశ్యకతా. ❖

గృహఃచానే కాతుకే వా మణ్డలె వా ఘటేఽపి వా |

ఆచారసం శ్రద్ధయా కాయ్ం శ్రద్ధాపూతమిదం జగత్ || ౯౪

❖ సిద్ధే పవిత్రే భగవదచారమ్. ❖

విహితేషు పవిత్రేషు యథోక్తైస్తవ వర్తమానా |

ఆరభతాచారసం విష్ణోర్షరశమ్యాం చ నివేదనమ్ || ౯౫

నిశాముఖే గురుస్సాధ్యం మూర్తిపై స్సుసమాహితః |

❖ భగవతి విజ్ఞాపనీయగాధా. ❖

యజమానేన సహితఃప్రవిశేద్విష్ణుమన్దిరమ్ || ౯౬

ప్రవిశ్య పూజయిత్వా తం గురుస్తేస్సహితస్వయమ్ |

విజ్ఞాపయేదిమాం గాధా † మిరయత్ ప్రాజ్ఞలిస్థితః || ౯౭

* వాసా. † మిరయత్ .

న్యూనాతిరేకశాస్త్ర్యధం పవిత్రారోహణం పరమ్ ।

అచనం భగవన్ సవదురితోత్సారణక్షమమ్ ॥ ౯౮

పంపదాం చాపి సవాసాముత్పాదనమను త్తమమ్ ।

క్రియతే తదవిఘ్నన యథా స్యాత్కర్మ చోదితమ్ ॥ ౯౯

తథానుజ్ఞాపయామి త్వా మనుజానీహి కర్మ తత్ ।

ఇతి విజ్ఞాప్య నిగత్య మన్దిరాత్

❖ గురోరుపవాసః ❖

మణ్డపే పునః ॥ ౧౦౦

పంస్తీయక దభాక ప్రాగగ్రా తెషు ప్రాగాననో గురుః ।

ఉపవిశ్యోపవాసం చ కల్పయిత్వా సమాహితః ॥ ౧౦౧

వయేత్తత్రైవ తాం రాత్రిం జపధ్యానపరస్పదా ।

❖ అపరెద్యురధివాసకాలః ❖

అపరెద్యు * నిశీథిన్యామధివాసకమ తత్ ॥ ౧౦౨

ఆరభేత్తైకబరేషు బధ్వా తత్రైవ కౌతుకమ్ ।

❖ బహుబైరైకబరస్థల కౌతుకబస్థవిధానమ్ ❖

బహుబైరేషు కల్యాణబిమ్బై † కౌతుకమజ్గలమ్ ॥ ౧౦౩

❖ అధివాసవిధిః ❖

తతో నిగత్య విపులే మణ్డపే తోరణాదికమ్ ।

అచయిత్వా యదాపూర్వం దిక్షు చైవ విదిక్షు చ ॥ ౧౦౪

చతుర్వేదవిదో విప్రాసేకాయనవిదస్తథా ।

అధీయానా స్థాపయిత్వా తూర్యఘోషేషు సత్సు చ ॥ ౧౦౫

మజ్గలెష్వపి చాన్యేషు కల్పితేషు యథాతథమ్ ।

పవిత్రపాత్రాణ్యదాయ ప్రాగుదగ్భువి మణ్డపే ॥ ౧౦౬

ధాన్యరాశిషు సంస్థాక్య పుణ్యాహం వాచయేత్తతః ।

* నిశాళాయాం స్యాత్. † కల్యాణ.

దహనాప్యాయనధ్యానైః పాత్రస్థాని విశోధయేత్ || ౧౦౭

ధూపయేద్గంధవద్ద్రీవ్యైలిక్ష్మేత్కస్తూరికాదిభిః |

పుష్పాణి వికీరైఃకైః గంధవన్తి బహూని చ || ౧౦౮

తాని భూషణపాత్రాణి వేష్టయేన్నవవాససా |

❀ చక్రముద్రాప్రదశశశనమ్. ❀

దశశయేచ్ఛక్రముద్రాం చ ౪ పూజయేదస్త్రీవిద్యయా || ౧౦౯

❀ మణ్డపసూత్రబంధక్రమః. ❀

విశాసిం దిశమారభ్య సూత్రైస్సంవేష్ట్య మణ్డపమ్ |

మణ్డపస్యోపరి ద్యాత్వా చక్రం భూషితలె పునః || ౧౧౦

వద్దం గదాం చ ద్వారేషు శంఖమష్టసు దిక్షు చ |

❀ భూత్యోః పూషాన్నబలిదానమ్. ❀

వ్రత్యూహకారిణాం తస్య చిద్రమన్విష్య ధావతామ్ || ౧౧౧

భూతానాం రాక్షసాదీనాం మాషాన్నేన * బలిం క్షీవేత్ |

❀ కల్యాణబెరస్య ఉపవీతాన్తమచశనమ్. ❀

బహుబెరేషు కల్యాణబిమ్బం న్నానాసనే బహిః || ౧౧౨

స్థాపయిత్వోపవీతా + న్తముపచయేత్ యదాతథమ్ |

❀ చక్రాబ్జమణ్డలె మహాహవినిక వేదనమ్. ❀

చక్రాబ్జమణ్డలె భూయస్సమాసీయ చతుముఖ || ౧౧౩

హావినికవేదనాస్తే తు సమారాధన కమణి |

నిస్మితే కరకే కుమ్భే దేవమావాహ్య పూజయేత్ || ౧౧౪

హవినికవేదయత్వాన్తే హుత్వాచాగ్నిం యథాపురమ్ |

❀ ఏకబెరె కల్యాణారాధననిషేధః. ❀

ఏకబెరే తు కల్యాణ కౌతుకారాధనం వినా || ౧౧౫

౪ పూజయిత్వా. * బలిబంహిః. + ద్వైరుపచయేత్.

అన్యత్సవకమనుష్ఠేయం యథా పూర్వోఽదిత స్మక్రమాత్ ।
సమ్భవే కౌతుకే తస్మిన్ వవిత్రం భూషణం పునః ॥ ౧౧౬

నిఱి వేత్సుమ్భకరకే దహనే తదనస్తరమ్ ।
చక్రాబ్జమణ్డల మస్త్రీమిదం విష్ణురితి బ్రువక ॥ ౧౧౭

వ్రవిశ్య మన్దిరం సవైకమజ్జలైస్సహ దేశికః ।
మూలబెరం ॥ సమాసాద్య వవిత్రన్యసనం తతః ॥ ౧౧౮

❖ కవిత్రతస్తూనాం వజ్జువణకత్వమ్. ❖

పూర్వోఽదితేన మన్త్రేణ * సవకాచాకసు యథాక్రమమ్ ।
కవిత్రభూషణన్యాసఃవజ్జు + రాగైశ్చ తస్తుభిః ॥ ౧౧౯

ప్రాసాదం వేష్టయేద్రాత్రో సవకమామ్నాయుఘోషణైః ।
వాద్యైర్గయైశ్చ నృత్యైశ్చ స్తోత్రైఃకాగరితా జనాః ॥ ౧౨౦

❖ అపరెద్యురువచారః. ❖

నయేయురపరెద్యుశ్చ కౌతుకం మణ్డలే స్థితమ్ ।
న్నానవేద్యాం సమాసీయ న్నాపయిత్వా యథావిధి ॥ ౧౨౧

అలజ్జుత్వ చ దేవేశం మణ్డల మాజకనాదిభిః ।
శోధితే వతకయిత్వా చ చక్రాబ్జం † వజ్జువణకైః ॥ ౧౨౨

ద్వారాదియజనం ప్రాగ్వత్కృత్వావస్థాస్య మణ్డల ।
దేవమూరాధ్య ॥ దీపాస్తం కుమ్భాదీనపీ పూజయేత్ ॥ ౧. ౩

❖ దెవె కుమ్భె చ చతుర్విధాన్ననివెదనమ్. ❖

అన్నం చతుర్విధం చాపి ॥ కుమ్భే దేవ నివేద్య చ । ❖
అగ్నో చ జహుయాదన్నం పాయసాది చతుర్విధమ్ ॥ ౧౨౩

పారుషెణైవ సూక్తైవ యవైశ్చ వ్రీహి వేణుభిః ।
తీలైలాకజైస్తదా పుష్పైస్తదా చాగరుభిఃపుకైః ॥ ౧౨౪

స్మక్రమమ్. ॥ సమూరాధ్య. * సర్వాకు చ. † రజై. † వర్ణవజ్జుకైః.
॥ ధూపాస్తమ్. ॥ కుమ్భు దెవె.

సమిద్భిర్యూలమస్త్రాణ పృథగప్రోత్తరం శతమ్ |

❀ శుభముహూర్తే కవిత్వైశ్చక్రాబ్జమణ్డలమణ్డనమ్ ❀
ముహూర్తే శోభనే ప్రాప్తే దైవజ్ఞపరిశోధితే || ౧౨౬
కవిత్రాణి సమాదాయ చక్రాబ్జం భూషయేత్పునః |

❀ సర్వత్ర మాత్మైక్యమ్. మూలబెరాదిక్రమేణ కవిత్వారోహణమ్❀
వద్దాదీని తదక్లాని యదా స్వమిదమిత్యుచా || ౧౨౭
తతఃకుమ్భే చ కరకే దేవే చ తదనస్తరమ్ |

స ఏవ మస్త్రాక్షకుణ్డైఃపి హవ్యవాహేఽపి తోంఱై || ౧౨౮
ద్వారకుమ్భేషు తత్ స్థానం కవిత్రాణి యథా * తథా |
తతఃప్రదక్షిణీకృత్య మణ్డలస్థం జగద్గురుమ్ || ౧౨౯

క్రవిశ్య మన్దిరం సర్వైశ్చామణ్డలైస్సుహ దేశికః |
స్నపనాది విధాయాదా సమారాధన + ముచ్యతే || ౧౩౦
హవినివేదనాంతం తత్కృత్వా తత్రత్యదెవతాః |

మూలబెరం సమారభ్య కవిత్వై భూషయేత్స్వకైః || ౧౩౧
❀ స్వతస్త్రావరతస్త్రాబెరాచనమ్. ❀

పరతస్త్రాస్వతస్త్రాశ్చ పర్వారాహ్లోక్త స్త్రీవిద్యయా |
లభ్యచ్య గర్భపుష్పాద్వైక కవిత్రాణి శుభకృత్ || ౧౩౨
దెయాని

❀ పరివారైస్సప్సగీతవాద్యాదికలాప్రదర్శనమ్. ❀
దానవేలాయాం వాద్యవాదనకావిదాః |

|| సతకాగాయకాశ్చైవ తదా స్వాధ్యాయకోవిదాః || ౧౩౩
సర్వే యథావ్యవృత్తాది దర్శయేయస్తదన్తికే |

* యథమ్. + ముచ్యతే. స్త్రీ సజ్జయా. || ఇదమర్థం క్వచిన్నాస్తి.

❖ అనుక్తవరివారాది దేవతావనిత్యోరోవణమస్త్రీః. ❖

చక్షాదివరివారాణామన్యేషాం † ప్రాజ్ఞాణాసినామ్ || ౧౩౪

వనిత్రాణి క్రదయాని బలిపీరావసానకమ్ |

బ్రహ్మాది దేవతానాం చ తాక్ష్యసనెశయోరపి || ౧౩౫

సవేషామవ్యనుక్తానాం వనిత్రాణి యథాయథమ్ |

మస్త్రశ్చ విష్ణుగాయత్రీ యద్వేదం విష్ణురిత్యయమ్ || ౧౩౬

యద్వాచాష్టాక్ష రేణైవ మస్త్రీణ ద్వాదశాత్మనా |

దేశికో మూర్తిపై స్సార్ధం యజమానేన సంయుతః || ౧౩౭

❖ పుష్పాంజలిః. ❖

క్రవిశ్య మద్దిరం విష్ణో రత్నపూర్ణాంజలిస్స్వయమ్ |

హేమపుష్పాంజలివాపి యద్వా పుష్పభృతాంజలిః || ౧౩౮

స్తోత్రైస్తువానో బహుభిర్వికీరతాని పాదయోః |

రత్నాని హేమపుష్పాణి పుష్పాణి కురభీణ్యపి || ౧౩౯

❖ సవకవనిత్రాణాం దేవపాదయోన్యాసః. ❖

కల్పితాని మనుష్యాణాం వనిత్రాణి యథాయథమ్ |

న్యస్య దేవేశవదయోఃపుష్పవత్సుసమాహితః || ౧౪౦

❖ వనిత్రవిభజనమ్. ❖

ఔమా * దీని వనిత్రాణి దేవం విజ్ఞాప్య దేశికః |

స్వయం గృహీత్వా ఔమాదివనిత్రం చాత్మనః కృతమ్ || ౧౪౧

దద్యాత్పూజకముఖ్యానామృత్వీజాం సహ కారిణామ్ |

ఏకాయనీయనిషానామన్యేషాం విదుషామపి || ౧౪౨

యథాధికారం క్రమశో దేవస్యాలోక్య చాసనమ్ |

† ప్రాజ్ఞాణే సతామ్. ‡ అన్యేషామవ్యనుక్తానాం. * దీని చ వస్త్రాణి.

❀ భగవతి క్షమాభ్యర్థనా. ❀

స్పృష్ట్యా దేవవదామ్భోజ * మాచాయోఽథ జనాన్తికే || ౧౮౩

న్యూనాతిరేకశాన్త్యర్థం గాధామైనాముదీరయేత్ |

१ భగవన్ దేవదేవతే శ్శుభచక్రగదాధర || ౧౮౪

సంపత్సరోపచారాణాం పూరిణార్థం కృతం మయా |

ఆరాధనం గృహాణ త్వం భక్తానాం హితకామ్యయా || ౧౮౫

నాహం స్వతస్త్రిగికిచ్చిచ్చ కరోమి విహితం హితమ్ |

కిన్తు త్వత్ప్రేరితస్సర్వం కరోమి తవ యాత్స్వయమ్ || ౧౮౬

తత్ సత్సన్మశేషేణ క్రియాలోపాద్యనుష్ఠితమ్ |

❀ బ్రాహ్మణసత్సర్పణమ్. ❀

సహయే యజమానస్తు గాం భువం కాఞ్చనం తథా || ౧౮౭

వస్త్రాదికం తథా ధాన్యం భోజయిత్వా మహీసురాన్ |

దత్వా యథేషి కానధానాచార్యాయ చ దక్షిణామ్ || ౧౮౮

శతనిష్కావరాం గోభూవస్త్రధాన్యాదికాన్యషి |

మూతిః పేభ్యస్తధాన్యేభ్యస్తతత్కర్మానుసారతః || ౧౮౯

యథాతుష్టికరం దేహి యాగే తత్రోపకువః తామ్ |

❀ బహిగ్రామోత్సవకాలః. ❀

అవరాహ్నా బహిగ్రామే కుయాదేసం మహోత్సవమ్ ||

❀ పవిత్రాపరోపణావధిః. ❀

ప్రోక్ష్య ప్రత్యహమేతాని పూజాకాలేషు పూజకైః |

న్యసనీయాని దివసాం శ్చతుదశ చతుర్ముఖి || ౧౯౦

+ యదైకవింశతిం పప్త యది వా దివసానపి |

త్రీరాత్రమెకరాత్రం వా వశ్చాత్తాన్యపరోహయేత్ || ౧౯౧

* మాచాయోణ పదాన్తికే. १ ఇదమధ్యం క్వచిన్నదృశ్యతే

+ ద్వయైకవింశతిస్సప్త.

❖ పవిత్రారోపణమన్తాః. ❖

ఉచ్చర్ణ పౌరుషం సూక్తం సామ యద్వా రథస్తరమ్ |
త్రిసుపణాం తథా మస్త్రం మూలమస్త్రమధాపి వా || ౧౯౩

❖ గురవే పవిత్రావ్రదానె దోషః. ❖

అవరోవ్య పవిత్రాణి దేయాని గురవే తతః |
గురవే తాని దత్తాని ప్రీణనాయ మధుద్విషః || ౧౯౪
అన్యదా కమానైష్ఫల్యం క్షయస్సాస్మాద్రాజరాష్ట్రయోః |

❖ ఆవాహిత దేవతావిసజ్జనమ్. ❖

మణ్డలస్థం చ కుమ్భస్థమగ్నిస్థం చ విసజ్జయేత్ || ౧౯౫

❖ పవిత్రావరోపణే కాలోత్కర్షానవశ్యకతా. ❖

పవిత్రారోహణదినే కాలోత్కర్షాన యుజ్యతే |

❖ పవిత్రావరోపణానస్తరం భగవతస్సృజనమ్. ❖

కృత్వా వరోహణం క్షేపాం స్సృజనం తదనస్తరమ్ || ౧౯౬
కాయాం యధోక్తవిధినా ప్రవిశెన్నద్దిరం తతః |

❖ పవిత్రోత్సవఫలం. ❖

ఇత్యేష కథితో బ్రహ్మ కవిత్రారోహణేఽధిః || ౧౯౭

అనెన విధినా విష్ణోఃపవిత్రారోహణం హః |

కువర్ణ ఫలాన్యనంతాని ప్రాప్నుయాన్నైవ పఞ్చయః || ౧౯౮

సుఖం జీవతి నివ్యాధి యావదాయుస్సమృద్ధిమా |

అయుశ్చ విస్తతి ప్రాప్తం ధర్మాధీ ధర్మమాప్నుయాత్ || ౧౯౯

కామానవాప్నుయాత్కామీ ఆర్థాధీ చాక్షమాప్నుయాత్ |

మోక్షాధీ మోక్షమాప్నోతి ప్రజాధీ శాన్తిమాప్నుయాత్ ||

* బాధవై లభతేచాపి ప్రవాసిభిస్సమాగమమ్ |

కీర్తిణంచాప్నోతి కురమాం కీర్తిణకామో న సంశయః || ౧౬౧

జ్ఞానాధీ జ్ఞానమాప్నోతి శాస్త్ర్యధీ శాస్త్రీమాఘ్నయాత్ |

శత్రవస్తు ప్రణాళ్యన్తి గ్రహభూతాద్యుపద్రవాః || ౧౬౨

ఆరోగ్యకామీ చారోగ్యం శ్రీకామశ్చియమాఘ్నయాత్ |

బహునాత్ర కిముక్తేన ఫలం యద్యదభీషిలేమ్ || ౧౬౩

తత్సవణం తస్య హస్తస్థం నాత్ర కాయా విచారణా |

భుక్త్వా భోగాంశ్చ విఫులా ధ్యాత్వా చానై మధుద్విషమ్ ||

తల్లోకం సమవాప్నోతి న చెహాబాయతే పునః |

ధారయన్తి పవిత్రాణి యేభక్తాశ్చీర్ధయాన్వితాః || ౧౬౪

తేషి నిఘ్నాయ పాపాని మోదన్తే దివి దేవవత్ |

ఆచార్యో మూర్తిపాస్సవే యే చాన్యే పరిచారకాః || ౧౬౬

యే శృణ్వన్తి చ పశ్యన్తి కీర్తయన్తి చ కమతత్ |

తే సవేషి సమృద్ధాథాకలభన్తే సవకసంపదః || ౧౬౭

❀ ఆగ్రయణపూజాయోగ్య మాసతిథినకత్రాది. ❀

† ఆగ్రయణం శ్రావణే మాసి మాసి ప్రోష్ఠపదేఽపి వా |

మాసే చాశ్వయుజే బ్రహ్మణా కౌర్తికే మాసివా భవేత్ || ౧౬౮

వషాన్వేపం తతోన్యత్ర త్రైషే మాఘేఽపి వా భవేత్ |

ఫాల్గునే మాసి చైత్రే వా వైశాఖే వా తదాచరేత్ || ౧౬౯

మాస్తే చ శ్రవణే పౌష్ణే నైర్వతే చ ప్రజాపతేః |

నక్షత్రై వారుణే పుష్యే వాయువ్యే దితిదైవతే || ౧౭౦

ఽమఖాసు మైత్రే చిత్రాయాం శ్రవిష్ఠాయామధాపి వా |

సామ్యే త్రిమాత్రరాఖ్యేషు సమ్భవానుగుణం భవేత్ || ౧౭౧

* పాణ్డో వై లభతేచాపి బధుభిశ్చ. † ఆగ్రణం శ్రావణే. ఽమఖ చ చిత్రే చైత్రాయామ్.

అయుగ్మాస్తీధయస్సవాణ నవమీపరివజితాః ।

యుగ్మాస్తు తిథయో నేష్టా ద్వితీయాం దశమీం వినా ॥ ౧౨౨

సోమో బృహస్పతిస్సామ్యో భృగుశ్చేతి గ్రహశ్శుభాః ।

మేషవృశ్చికమీనై తు కన్యార్ఘుషకులీరకే ॥ ౧౨౩

పూర్వశ్చే చ కతకవ్యస్తత్రాయం కమణగ్రమః ।

❖ ఓషధిలవన ధాన్యగ్రహణాదివిధిః. ❖

ఆదౌ దధ్యాదనం క్షైత్రే తే త్రపాలాయ కల్పయేత్ ॥ ౧౨౪

ముహూర్తే లవనస్యోక్తే విధాయ లవనం తతః ।

ధాన్యం * కణిశభారణ గృహ్ణీయాద్భూమికవక్తైః ॥ ౧౨౫

కదలీవనసాదీని తథాశధిఘృతా దికమ్ ।

ధాన్యభారానపి తదా † కస్తల్యాదిదలాని చ ॥ ౧౨౬

నయేయస్య త్రవాదితగీతాలజ్కరసం యతమ్ ।

❖ ధాన్యానయనకాల రక్షోపవిధానమ్. ❖

పురతః పృష్ఠతస్త్వైవ సేనేశవిహగాధిపా ॥ ౧౨౭

అలజ్కృతో కుజ్జరాదియానారూఢో యదావసు ।

ఛత్ర చామరకౌశేయధ్వజాదిపరిబహాకౌ ॥ ౧౨౮

❖ గ్రామప్రాదక్షిణ్యేన ధాన్యానాం కోష్ఠాగారనయనమ్. ❖

సీత్వా ప్రదక్షిణం గ్రామమాలయం చ మధుద్విషః ।

గోష్ఠాగారం ప్రవిశ్యాస్తథాన్యం కణిశగోచరమ్ ॥ ౧౨౯

❖ భాణై ధాన్యనిక్షేపణే మస్త్రీః. ❖

శ్రీసుక్తేన సమభ్యచ్యక భాణైష్వభినవేషు తత్ ।

నిక్షేప్య సజ్గ్రహం తస్య కుయాత్తత్రాలయేషు చ ॥ ౧౩౦

* కణిశభారణ. † కస్తల్యాని దలాని చ.

❖ కమఃక రెభ్యో ధాన్యవిభాగః. ❖

కమఃకాణాం దేవదేవస్య తథా దేవం సమచక్షతామ్ |
యథాధికారం ధాన్యాని దద్యాచ్చ సమయే శుభే || ౧౮౧

❖ పరిష్కృత హవినిక వెదనమ్. ❖

తణ్డలాన్నుతనా య నామా త్కాలితాంస్త్రిఫలీకృతాః |
మరిచైజీరకైయైక్తాః గుళపాకేసుభావితాః | ౧౮౨
నాలికేరఫలాపేతానిక్షుఖణ్డసమన్వితాః |
మూలబెరాదిబెరాణాం ముహూతైశ్చ శోభనే గురుః || ౧౮౩

❖ నవతణ్డలహోమః. ❖

నివేదయేత్తతో మూలవిద్యయాప్టోత్తరం శతమ్ |
తణ్డలైఃకషాయాదగ్నా

❖ నవాన్ననివెదనమ్. ❖

॥ బ్రాహ్మణానాం యథాపురమ్ || ౧౮౪
తస్మిన్దినే పరేద్యువా నవాన్నాని నివేదయేత్ |
వృహతపంస్కృతా ॥ నేకనిష్ఠాని కదలీదలే || ౧౮౫

ఇతి శ్రీపాఞ్చరాత్రే మహోఽనిషది పాద్యే తస్త్రే
చర్యాపాదే ❖ పవిత్రాద్యుత్సవవిధినామ
చతుర్దశోఽధ్యాయః.

అక్షరశిఖరం

పంచదశోఽధ్యాయః.

❖ మాసానుబద్ధవ్రతేషు వరాహవ్రతమ్. ❖

శ్రీభగవాన్ :—

* మాసి భాద్రపదే దేవం శ్రవణే చాదిపూరుషమ్ ।
 వరాహాయావం సుభగం హిరణ్యాక్షోగురద్విషమ్ ॥ ౧
 యజెత ధరయా దేవ్యా సాధకం సవాణ్ణానిధయే ।
 అన్యేషాం మూర్తికభేదానామపి తస్మిన్ సమచక్షణమ్ ॥ ౨

❖ ఆశ్వయుజమాసవ్రతమ్. ❖

స్వాతావాశ్వయుజే మాసి యజనం స్నవనాదిభిః ।

❖ కార్తికద్వాదశీవ్రతమ్. ❖

కార్తికే మాసి సంప్రాప్తే ద్వాదశ్యాం చాసితేతరే । 3
 వక్షే క్రబోధయెద్దేవమచక్షయిత్వా యథావసు ।
 మస్త్రాశ్చోదుత్యమిత్యేష ఉత్తిష్ఠేతి చ బోధనే ॥ ౪
 క్రబోధ్య వాచయెద్దేవముత్థితం విధివత్కనా ।
 ఔత్సవం బిష్కమభ్యచ్య మణ్డపే మణ్డల స్థితమ్ ॥ ౫
 ద్వారతోరణకుమ్భాదియజనం చ యథాపురమ్ ।
 గ్రామే మహోత్సవః కాయస్సవ మజ్జలసంయుతః ॥ ౬
 సవే చాశ్రమిణః కుయువ్రతానాం చ విసజ్జనమ్ ।
 దశనిష్కం తదధకం వా దక్షిణాం గురవే తదా ॥ ౭

❖ కృత్తికాదీపాత్సవః. ❖

కృత్తికాసు చ కార్తిక్యాం పౌణమాస్యాం మధుద్విషః ।
 కృత్తికాభిరయోగే వా కేవలాయాం తిథా భవేత్ ॥ ౮

* తస్మిన్.

* దీపాత్సవం తథా సవకం శోభయేన్నమ మద్దిరమ్ |
 ఆరోవ్య సవకతో దీపాన్ స్తమ్భేషూచ్యైమకథుద్విషః || ౯
 దిక్షు సవకసు సవకత్ర తథా చావరణేషు చ |
 కూటాకారాగ్నీయాస్తేషాం స్యుదీకవమాలికాః || ౧౦
 ప్రాకారభీతిషు తథా మణ్డపే గొపురేషు చ |
 బహీభిదీకవమాలాభిభౌవ్యం సవకసు దిక్షు చ || ౧౧
 దీపాత్సవాయ పూజాద్యునిశి కల్యాణకౌతుకమ్ |
 బద్ధీయాదాత్సవే బిమ్బే సవకమజ్గలసంయుతమ్ || ౧౨
 అపరద్యుశ్చ మూలదిబెరాణామచక్షసం భవేత్ |
 నైమిత్తికం ప్రదోషే తు కుయాద్దీపాదివాసనమ్ || ౧౩
 పురస్తాన్మూలబెరస్య పాత్రమారోప్య నూతనమ్ |
 ధాన్యరాశౌ తత్తస్త్సింశ్చాజ్యమాఢకసంమితమ్ || ౧౪
 కాపిలం తైలమథవా నిక్షిప్య వరిశోధితమ్ |
 ఋజువతికం తస్తుభివాణ వాసనా నూతనేన వా || ౧౫
 కల్పయిత్వా సముద్భృత్య కుణ్డాగ్నిం తేన దీపయేత్ |
 వతికమాగ్నేయమస్త్రైణ ఆగ్నిముద్రాం ప్రదక్షయేత్ || ౧౬
 అభ్యుచ్య చాగ్నిమస్త్రైస్తు ముహూతే శోభనే గురుః |
 ఆచార్య పాత్రం తత్ స్థేన వహ్నినా వలజాదిషు || ౧౭
 దీపయేద్దీపికాస్సనాన్స్తాయేషు విదిశో దిశః |
 ఘోషయత్సు తథా నృత్రగీతాదీనాం సముద్యమే || ౧౮
 అధీయానేషు విప్రేషు మస్త్రాననలదైవతాన్ |
 ఔత్సవం బిమ్బమాదాయ సవకలక్ష్మారశోభితమ్ || ౧౯
 యానమారోప్య రగ్యాసు నయేదావరణేషు చ |
 దృశ్యాని నాటకాదీని కృత్రిమాణీతరాణిచ || ౨౦

* దీపాత్సవస్తదా సవకం శోభయేద్దేవమద్దిరమ్ |

- దశకయైదైవదేవాయ + బాషాభేదాన్యధోదితాః ।
 ఆనాద్య మణ్ణపే తస్మిన్ని వేద్యం చ మహా హవిః ॥ ౨౧
- స్పృగుకాః సంస్కృతాః సక్తూః కలలానస్మిత్పృథయే ।
 ఆపూచాః సమయే తస్మిన్ని వేద్య మధువిద్వషే ॥ ౨౨
- అభ్యస్తరం మద్దిరస్య గమయేన్ద్రజ్జలాన్వీతమ్ ।
 క్షత్తికాదీనవిధినా సమూరాధనమీరిశిమ్ ॥ ౨౩
- విశాం చ గాశ్లో గాష్ట్రీస్య సమ్మత్కరజును త్తమః ।
 విశత్ప్రీశమనగ బ్రహ్మక్ ప్రీతిసం జాతపెదసం ॥ ౨౪

❀ మూగగళీష ద్వాదశీవ్రతమ్. ❀

- మూగగళీషే సితే పక్షే మాసి వ్రతమను త్తమమ్ ।
 ద్వాదశ్యాం వ్రతపూర్వత్వాద్వీతమూరాధనం హారేః ॥ ౨౫
- ఆరాధనం భగవతఃకువ్రాంతాద్భృతము త్తమమ్ ।
 దశమ్యాం హరిమూరాధ్య భోజయిత్వా చ భూసురాః ॥ ౨౬
- దక్షిణాం చ యథాశక్తి దత్వా తెభ్యస్సమాహితః ।
 భగవత్సన్నిధౌ తేషాం విజ్ఞాప్య ద్వాదశీవ్రతమ్ ॥ ౨౭
- అనుజ్ఞాపూర్వకం పూజాం వ్రతపూర్వకం మహాఫలామ్ ।
 సజ్కల్ప్య దభేష్వాసీనగప్రాజ్ఞుఖగ్రణిధానవాః ॥ ౨౮
- వావిష్యాశీ సకృత్కృత్వా సర్వం కర్మాహ్నికం తథా ।
 రాత్రౌ చ భగవద్యోగమాస్థాయ చ యథావిధి ॥ ౨౯
- అవరేద్యుగక్రియాజాతమేకాదశ్యాం యథావిధి ।
 పూర్వం క్షేపవణన్నాయా నియమం కరిమాస్థితః ॥ ౩౦
- అసన్నే దేవమూరాధ్య హోమాంతం మానమాస్థితః ।
 భగవద్ధ్యావనిరతో వ్యవహారం చ లాకికమ్ ॥ ౩౧

- అసంస్పృశక మనగకాయకమభిశ్చేక్ష్ణితాదిభిః ।
 స్థితో మాసీ తదా తద్వద్రాత్రౌ కౌతుకబద్ధనమ్ ॥ 3౨
 బద్ధ్యా దేవేశమారాధ్య దభశశాయీ నయేన్నిశామ్ ।
 బ్రాహ్మే ముహూర్తే చోత్థాయ కృత్వా సన్ధ్యాం యథావిధి ॥
 కమదేవాన్తికం గత్వా కుర్యాత్పుజాం యథాపురమ్ ।
 చతుర్వేదవిదో విప్రాన్ దిక్షు ప్రాచ్యాదిషు క్రమాత్ ॥ 3౪
 దర్భాననెష్వాసయిత్వా దేవస్యాభిముఖం యథా ।
 కొణెషు చ దిశాం విప్రానేకాయనవిదస్తధా ॥ 3౫
 అధ్యాపయేదధ్యయనం యదా స్వచ్ఛస్తనాం గురుః ।
 సామగానితరాలాభే కేవలాం స్తపసి స్థితాన్ ॥ 3౬
 ఏకాయనవిదో వాపి హరైస్తత్ప్రీణనం పరమ్ ।
 * ప్రాశయేద్బ్రాహ్మణైస్సాధ్యం వ్రతస్థకాయశుద్ధయే ॥ 32
 కుశోదకం పశ్చగవ్యం ప్రాపణం చ యదాక్రమమ్ ।
 దివా స్వాపం పరాన్నం చ పునర్భోజనకమ చ ॥ 3౮
 స్త్రీసేవాం తైలసేవాం చ కాంస్యభోజనమేవ చ ।
 మాంసాశనం త్యజేత్తస్మిన్ దివసే కమ గర్హితమ్ ॥ 3౯
 భోజయేచ్ఛ యథాశక్తి దద్యాదస్తే చ దక్షిణామ్ ।
 ఉపవాసాక్షమో న క్తమేకాదశ్యాం పమాచరత్ ॥ ౪౦
 అజ్ఞానాచ్ఛేత్ప్రియోదశ్యాం పారణం రాక్షసం భవేత్ ।
 వజ్ర్యాశ్చ వారా మన్దస్య భృగౌరజ్గారకస్య చ ॥ ౪౧
 నక్షత్రం యమదైవత్యం వ్రతారమ్భే చతుర్ముఖ ।
 పారణం చోపవాసశ్చ న దోషాయ కీధిత్రయే ॥ ౪౨
 న సమ్భాషేత పాపణ్ణవృత్తిభిర్గర్హితైస్సరైః ।
 ప్రమాదాదపి నైవన్యైర్వాస్తికైః ప్రళలోమజైః ॥ ౪3

నాశౌచవద్భిద్వాదశ్యాం వ్రతస్థో నాపలాకయేత్ |
 ఆద్యోయామపి మాసెఽస్మిం జన్మక్షే చ గరుత్మతః || ౪౪
 తప్తీతయే సమారాధ్యో హరిశ్చాస్త్రోక్తవర్తనా |
 పాయసాన్నం గుళాన్నం చ † ప్రభాతే వినివేదయేత్ || ౪౫
 బిమ్బం చౌత్సవమాకల్ప్య వీధికావరణేషు చ |
 స్య గరుడేనైవ సహితం గమయేన్మజ్జలాన్వితమ్ || ౪౬

❀ ఉత్తరాయణవృతమ్. ❀

ఉత్తరే చాయనై దేవం స్నవనాద్వైస్సమచరయేత్ |
 ఘృతేనాభ్యంజయేద్దేవం మజ్జయేద్వా ఘృతాదిషు || ౪౭
 ఘృతే వా దగ్ని పీయూషే యద్వా మధుని సమ్భృతే |
 ఫలేషు వా ఫలరసే వఞ్చగవ్యరసేషు వా || ౪౮
 పాయసాదిషు చాన్నేషు కాలపుష్పాచ్చయేషు వా |
 దలేషు వా తులస్యాదెనావరత్నచయేషు వా || ౪౯
 సువర్ణకలధాతేషు పుష్పాకారేషు శోభనై |
 సువర్ణ * గౌలకాగ్రకృత్వా † కల్పితావయవోజ్వలాః || ౫౦
 కల్పితాకల్పకల్యాణవ్రతీమాకారపఠితాః |
 పీఠికాకారతులితాస్తాభిరాచ్ఛాద్య భూషయేత్ || ౫౧
 వఞ్చాయుధసమాకారా హస్తాదిపద్యశాకృతీః |
 కృత్వా వృథగ్యదాశోభం గౌలకాగ్రకల్పకాకృతీః || ౫౨
 భూషయేత్తాభిరజ్ఞాని చాయుదాని చ సర్వశః |
 ఆపాదమస్తకం వాన్వైష్ణవీ హ్యేదిభిరధోక్షణమ్ || ౫౩
 ఛాదయేన్మూలమన్త్రేణ పూరణం సర్వః స్తుభిః |

† ప్రభూతిం. స్య ఉత్తరే గరుడేనైవసహితం. * గోలకకల్పనానై
 గోలికెతిసాధు. † లిఖతా.

౧ త్రిసస్త్రిపాదసహితాసపి వా ద్విగుణాంస్తదా ॥ ౧౪

పూరయేత్కాలమాతోద్యస్తత్తగీతాదిమజ్జలమ్ ।

ఆచరేత్సర్వమేతస్సన్యధావిభవ విస్తరమ్ ॥ ౧౫

జహుయాత్సర్పిషా యావత్పూరణం మూలవిద్యయా ।

దేయా చ దక్షిణా స్వర్ణమాచార్యాయ యథావకు ॥ ౧౬

ఘృతాదిపూరణం చైతత్సర్వకామసమ్పద్ధిదమ్ ।

❖ పుష్యమాసవ్రతమ్. ❖

పుష్యే చ మాసి నక్షత్రే పౌర్ణమాస్యామథాపివా ॥ ౧౭

ఆరాధనం భగవతస్సర్వపాపవినాశనమ్ ।

❖ మాఘమాసె తిలపద్మవ్రతమ్. ❖

మాఘమాసే సితే పక్షే వజ్ఞమ్యూం మధువిద్విషమ్ ॥ ౧౮

సమారాధ్య యథాకాస్త్రం దేవస్యాగ్రే మహీతల ।

గోమయాలపితే ద్వాభ్యాం హస్తాభ్యామపి సమితే ॥ ౧౯

చతుర్భిర్వా సమాయామవిస్తారె చ్చాదితెపునః ।

వాపసా నూతనైవ సదశేన తథోపరి ॥ ౨౦

కృష్ణాజినేన శుద్ధేన భేదనచ్ఛేదనాదినా ।

* ఎజితేన కమాచ్ఛాద్య వస్త్రం తదుపరి క్షిపేత్ ॥ ౨౧

తిలనాం భారమేకం వా ద్వా వా కృత్వా చ వేదికామ్ ।

త్రిమేఖలాం తిలె తస్మిన్ పద్మాకారసమాకృతిమ్ ॥ ౨౨

నిష్కలత్రయాత్మకం స్వర్ణం లేఖావద్గం తిలమ వా ।

నిక్షిప్య నవరత్నాని దిక్షు చాష్టాసు నిక్షిపేత్ ॥ ౨౩

ధాన్యపూర్ణాణి చాత్రాణి ద్వే ద్వే ప్రతిదిశం క్రమాత్ ।

ప్రసృతైలం తథా పక్షిదగ్ధి చాపి చతుర్గుణమ్ ॥ ౨౪

౧ త్రిపాదబారసహితా నాడిర్వా ద్విగుణాస్తదా. * లజ్జితే చ.

పాశ్వకయోగపురతశ్చాపి పాత్రస్థం న్యస్య భూతలః ।
 † తిలాజ్యహారకపురతస్త్రీణ్యహాని జితేంద్రియః ॥ ౬౫
 ఉపోవ్య వా గురుకపూవకమెకరాత్రం చతుముఖః ।
 అభ్యచ్యక గంధపుష్పాద్యైస్తీలాన్యస్తాన్యనస్తరమ్ ॥ ౬౬
 అధీయానేషు విపేషు తూయకవాదిత్రఫూషణై ।
 మజ్జలేషు తథాన్యేషు క్రవృత్తైషు యథాయాధమ్ ॥ ౬౭
 తిలైస్సహస్రకృత్వోన్వగ్నా జహాయూన్మూలవిద్యయా ।
 ఆచాయకం వజ్జుకాలజ్ఞం భగవచ్ఛాస్త్రకోవిదమ్ ॥ ౬౮
 కల్యాణాచారనిరతం సవైకస్సముదితం గుణైః ।
 తస్మై భాగవతాయేదమచకయిత్వా క్షితాదిభిః ॥ ౬౯
 తిలకద్దం క్రదాతవ్యం సన్నిధౌ వారిపూవకమ్ ।
 ప్రియతాం భగవాక విష్ణురిత్యాచాయకణ మస్త్రోవిత్ ॥ ౭౦
 తదస్తే దేవమభ్యచ్యక స్వభోజయిత్వా మహీసురాక ।
 దద్యాచ్చ దక్షిణాం తేభ్యో గురవే చ యథాదితామ్ ॥ ౭౧
 ఇత్థం తిలసరోజం యో దద్యాద్ధాన్యాదిసంయుతమ్ ।
 పునాతి స పితౄక * సవాకనాత్మానం చ పరావరాక ॥ ౭౨
 మాసక్షేక పౌణకమాస్మాం చ యజనం న్నపనాదిభిః ।
 ❀ ఫాల్గునమాసే శ్రీకామవ్రతమ్ ❀
 ఫాల్గునే మాసే ఫల్గున్యాం శ్రీకామో హరిమచకయేత్ ॥ ౭౩
 ఉపోవ్య పూవకం నియతో ధ్యాయన్నిర్ణం సమాహితః ।
 విపుల బిల్వవిపినే మధ్యే పుష్కరశోభితే ॥ ౭౪
 మహాతటాకే శిష్టాసపక్షిసంఘ సమాకులః ।
 మణ్డలే తత్ర మాహేన్ద్రే † రత్నప్రాకారవేష్టితే ॥ ౭౫

† తిలాజ్యభారసహితా. స్వ పూజయిత్వా. * సర్వానుకూల్యాసపి.

మణ్డలే. † ప్రాకారపరివేషణ.

చతుర్దిక్షు చతుర్ద్వారే కల్పకద్రుమమణ్ణితే |
 సావణే బహుకల్యాణరత్నస్తమ్భసమన్వితే || 21

సింహాసనే వరే రత్నవద్దేఽష్టదలసంయుతే |
 కణికాకాకేసరోవెతె కుఖాసీనం శ్రియా సహా || 22

పూర్వాదిదిక్షు ధ్యాతవ్యా వాసుదేవాదయో దలే |
 ఆగ్నేయాదిషు కోణేషు చ త్వారో హస్తినక్రమాత్ || 23

గుగ్గులుశ్చ కురణ్ణశ్చ దమకశ్శలలస్తథా |
 శ్శుభ్రపద్మవిధి చాపి సింహవిష్టరపాశ్వయోః || 24

అన్యోవ్యాభిముఖా భూరి వమన్తా వసు సవదా |
 భూమ్యాదయోఽష్టా పూర్వాదిదిక్షు చామరపాణయః || 25

ఇంద్రియశ్చ పూర్వాది దిక్షుష్టావప్తకు *క్రమాత్ |
 స్థితాశ్చతుషు ద్వారేషు వేత్రహస్తాస్పకఞ్చుకాః || 26

కుబ్జవేషాస్త్రియో ద్వారి పాలయన్త్యో మనోహరాః |
 బలాకిపీ భీషికా చ తథైవ వనమాలినీ || 27

శాబ్దరీ చ క్రమాదేతాః పూర్వాదిషు చతుషుః ||
 ద్వారాణి పాలికాభిశ్చ పూర్ణకుమ్భైర్భక్షజైస్తథా || 28

తోరణై దామభిమాన్తైకైః పైరన్వైశ్చ మజ్జలైః |
 పరిష్కృతాని ధ్యాత్వైవం దేవీం దేవం చ పూజయేత్ || 29

శ్రియం వా కెవలాం వద్దే కణికాయామవస్థితామ్ |
 మణ్డపే తత్ర పూర్వోక్తై పరివారసమన్వితే || 30

లక్ష్మీప్రసూనకైః కవద్దేహోమో బిల్వాదివల్లవైః |
 సమిదాజ్యైశ్చ మస్త్రైః శ్రియశ్చాష్టాక్షరైః చ || 31

శ్రీసూక్తాని చతుర్దిక్షు సార్యాని వృధివీగురైః |
 ఆరాధ్యాభిష్టుయాదన్తై స్తోత్రైః బహువిధైశ్శ్రియమ్ || 32

* స్థితాః.

❖ లక్ష్మీస్తోత్రమ్. ❖

నమామి దేవి లోకానాం జనయి * త్ర్యభిసమ్భవే |
 సవలొకేశ్వరేశక వల్లభే † దులభేఽథమైః || ౮౮
 హసుదేవాజ్గపంస్పశక సుఖైకరసభాజనే |
 నమస్తై స్త్రీసుఖదే దేవి దేవానామధిదేవతే || ౮౯
 యదృచ్ఛయాపి తె దేవి కటాక్షాః పతితాస్సకృత్ |
 తుద్రేష్వపి ప్రగల్భంతే తే త్రిలొకేశ్వరాఃక్రమాత్ || ౯౦
 న స్మృతన్తి త్రిలొకేశావపి యాన్వితణానితే |
 సంపాద్యస్తే క్షణాత్తుదాగ్రా నాకప్తస్థాదపి చ్యుతాః || ౯౧
 లావణ్యాదిగుణా యత్ర కాష్ఠామర్శ్నవతే పరామ్ |
 తాని త్వదీయాన్యజ్ఞాని దేవి కస్తాతుమహాతి || ౯౨
 త్వం మాయా త్వమవిద్యాసి త్వం శక్తిః కమణామపి |
 చైతన్యతక్షిప్తమసి ప్రకృతిస్త్రీగుణాత్మికా || ౯౩
 త్వమేవ విద్యా త్రైయ్యంతా త్రయీ చ త్వం పరావరా |
 యస్యాస్తవాయుతాంశాంశే దేవ్యో వాగాదయస్థితాః || ౯౪
 సచ్చిదానందరూకస్య పరస్య పరమాత్మనః |
 ఆనందాదిమయీ మూతిక రవిభక్తా భవత్యసి || ౯౫
 ప్రభాసి తస్య నిత్యా త్వం భాస్వతః పరమాత్మనః |
 పథ్యా త్వమసి విప్రీణాం వందనీయా దినే దినే || ౯౬
 భూభువస్స్వస్త్రీయీ చ త్వం భూరసి త్వం భువోసి చ |
 స్వరసి వ్యాహృతీశ్వాసి ఋగ్యజుస్సామకారణమ్ || ౯౭
 త్వమాహుతిస్తవమిష్టిశ్చ దక్షిణాసి త్వమేవ చ |
 సిద్ధిశ్చ కమణాం త్వత్తో నాన్యాస్తి కమలాలయే || ౯౮

* త్ర్యభి. † దులభే క్షమే. స్త్రీ శుభదే.

సీతిరాస్విక్షకీ వాతా విద్యా చాద్యాసి లాకీకీ |
 దృష్ట్వా దేవి త్వయా హీనం మృతప్రాణం జగత్ప్రియమ్ || ౯౯
 యత్తైరఘ్నాధిమథనప్రాయైరావిబభూవిధ |
 ఆనువజ్గేకముత్పన్నం ప్రాప్తమపురసామపి || ౧౦౦
 తాదృగేవామ్మతాదన్యద్దిరే హరిమద్దిరే |
 హాలాహలం విషం చాపి జన్మనశ్చేయసే తవ || ౧౦౧
 క్రత్యూహరూపేణోత్పన్నం క్షీరవారిధిసమ్భవే |
 లభ్యహింలా లవోత్పత్తిరేవం నామ మధుద్విషః || ౧౦౨
 కూమాఙ్దితిర్యగ్యోనిత్వం యత్ప్రాప్తం పరమాత్మనః |
 త్వం సవలొకజనసీ జనకో జగతాం హరిః || ౧౦౩
 త్వయా చ విష్ణుః ప్రాచైతద్వ్యాప్తం స్థావరజగ్గమమ్ |
 మా నగ కొశం తథా గోష్ఠం షూ గృహం మా పరిచ్ఛదమ్ ||
 మా శరీరం కలత్రం చ త్యజేదా మా చ సంతతిమ్ |
 శ్రుతవాక్ శీలవాక్ దక్షో బుద్ధిమాక్ విత్తవాన్మజుః || ౧౦౪
 పృత్రవాక్ బన్ధమాక్ శ్రీమాక్ వశుమాక్ ధాన్యవానపి |
 గుణవాక్ కీర్తిమాక్ లోకే తథాభిజనవాక్ ప్రభుః || ౧౦౬
 ఆయుష్టాక్ దిజయీ భూషాంస్తథైవారోగ్యవానపి |
 స్యుష్టువాక్ దేవి పురుషగటాశవిషయాత్తవ || ౧౦౭
 గుణైః క్షుణ్ణాధోక్తైరహిత స్వద్దర్శనవివర్జితః |
 క్రీడాభూమిహాఙ్గైర్యువ్య వక్షోభూమిస్సనాతసీ || ౧౦౮
 ఆసన్త్యాత్తవకల్యాణి గుణానాం వణనోక్షమః |
 న న చపుతిరస్యేష దూరే స్యాన్మాదృశాంస్థితిః || ౧౦౯
 క్రుసద దేవి కడ్యే త్వం పద్మహస్తే శుచిస్మితే |
 వద్దాసనే వద్దయోనెజనయిత్రి హరిప్రియే || ౧౧౦

పద్మప్రియే నమస్తుభ్యం విష్ణోవశ్శస్థులాలయే ।

స్తుత్యస్తమిత్రమారాధ్యా దేవ్యస్సవాశ శ్శ్రియాదయః ॥ ౧౧౧

❀ దేవీనామచక్షాన విశేషః. ❀

ఆహాణం చౌపవీతం చ వజ్రయిత్వోపచయోయా ।

ధ్యాత్వా యథోక్తమూగేశణ యద్వా ధూమధ్వజాచక్షానమ్ ॥

ఉత్సవం చ శ్రియా దేవ్యా సాధణం తస్మిన్మధుద్విషః ।

యావజ్జీవం శ్రియం దేవీమచక్షయశ్చ సంపదం కరామ్ ॥ ౧౧౩

ఇహానుభూయ భూయోఽపి * వరత్ర శ్రియమశ్నుతే ।

యద్వా కామయమానేన పురుషేణాచక్షానం శ్రియః ॥ ౧౧౪

లభతే తత్తదేవేహ ఫలభేదైః కిమీరితైః ।

❀ ఆరోగ్యకామవ్రతమ్. ❀

ఆరోగ్యకామస్సానిత్రై మణ్డలై రత్నపఙ్కజే ॥

౧౧౫

ఆసీనం విష్టరే పీతకౌశేయవసనం హరిమ్ ।

నిష్పత్తపనీయాభం చతుర్భుజమధాక్షజమ్ ॥

౧౧౬

త్రశాదగుముఖం సవశాదివ్యాభరణభూషితమ్ ।

దేవీపక్షాఢం కల్యాణం కేవలం వా చతుర్ముఖ ॥

౧౧౭

పూవాశాద్యష్టజలాసీనశ్చ క్ష్యష్టసముపాసితమ్ ।

ఏవం ధ్యాత్వాచక్షయేన్నిత్యమారోగ్యం కరమశ్నుతే ॥ ౧౧౮

అనన్యలభ్యమారోగ్యం సవశం † లభ్యేత్తతఃపరమ్ ।

❀ దినపఞ్చకవ్రతమ్. ❀

దినాని పఞ్చ శస్తాని వైష్ణవాని చతుర్ముఖ ॥

౧౧౯

తేషు వ్రతమనుష్ఠేయం సవాశాభీవైతినాధనమ్ ।

వక్షుద్వయేచ ద్వాదశ్యైః సినీవాలీ కహూస్తథా ॥

౧౨౦

త్రవణక్షణం దినాని స్యుమాశాసేషు ద్వాదశస్వపి ।

* వరతః. † లభ్యమితః పరమ్.

❀ చైత్రాది ద్వాదశమాసాధివృతానిః. ❀

చైత్రాదిమ ద్వాదశకు మాసేషు ద్వాదశాధిపాః || ౧౨౧

అచనీయాగక్రమాద్విష్ణుస్తతైవ మధుసూధనః |

త్రివిక్రమో వామనశ్చ శ్రీధరస్తదనస్తరమ్ || ౧౨౨

హృషీకేశవద్దనాభా దామోదరసమాహ్వాః |

కేశవో నామధేయేన తథా నారాయణః స్మృతః || ౧౨౩

మాధవోఽన్యశ్చ గోవిందో ద్వాదశైతే ప్రకీర్తితాః |

మాసే చైత్రే * సమారమ్భో మాగేశీషే ధవా భవేత్ ||

+ అక్షు హవిష్యం పూవేశ్చద్యురసశ్చన్నవరేఽహని |

శృవణే మధ్యమే భాగే శుచిదక్షస్సమాహితః || ౧౨౪

చక్రాబ్జమణ్డలె యద్వా బిష్ణౌ కుమ్భైః ధ వా హరిమ్ |

ఆరాధ్య మూర్తీం మాసేశముపచారై యోధోదితైః || ౧౨౬

ఆరాధనాన్తే పీతాని దత్వా శక్త్యనుసారతః |

బ్రాహ్మణేభ్యస్తథా దత్వా గురవే దక్షిణాదికమ్ || ౧౨౭

అవరేద్యుస్తథా దేవమచయిత్వా యదావిధి |

పారణం బ్రాహ్మణైస్సాధం కుయాన్ని యతమానసః || ౧౨౮

ఏవం చతుషు చాన్యేషు దినేష్వారాధనక్రమః |

మాసి మాసి చ యుష్టవ్యా మాసేశా మూర్తిరబ్జః || ౧౨౯

దినేషు చిచ్ఛనూక్తేషు సర్వాభిప్రేతసిద్ధయే |

త్రిమ పంచత్సరైష్టేవం కృత్వా మాసేషు చ క్రమః || ౧౩౦

వ్రతే స... పై స్నకనం కుయాత్పువోక్తవత్కనా |

ఏ వాచయేత వ్రతఫలం ధన్యరాశౌ స్థితో ద్విజః || ౧౩౧

* వ్రతారమ్భం. + అన్నం. ఏ వాచయేత వ్రతఫలం ధన్యరాశౌ స్థితం ద్విజమ్.

భోజయిత్యా ద్విజవర్ణా దత్వా తేభ్యశ్చ దక్షిణామ్ ।
 దక్షిణాభిస్తదాచాయాం తోవయెత్కాఞ్చనాదిభిః ॥ ౧౩౨
 పౌణ్యమాస్యామపి హ్యేష క్రమో మాసాధిపాచనా ।
 విశేషత స్త్రియామాయాం చస్త్రీమక్యుదితైః హాణా ॥ ౧౩౩
 కుహ్యమపి తిథౌ స్వాగ్నదచయైద్వితమాస్థితః ।
 ఆరాధనం దినెష్వేషు చతువర్గా ఫలప్రదమ్ ॥ ౧౩౪
 సవస్మిన్ మాసనతత్రై ప్రాదుభావదినేషు చ ।
 అచయిత్యాఙ్కుర్వా పూజా కార్యా స్నవనపూర్వికా ॥
 వలోమావసానికాన్నిప్రాంస్తర్కయెచ్చ యథావసు ।

ఇతి శ్రీపాఞ్చరాత్రే మహలోపనిషది

పాద్మసంహితాయాం చయోపాదే

“వ్రతానుష్ఠాన క్రమో” నామ వజ్ఞుదశోఽధ్యాయః.

షోడశోఽధ్యాయః.

❖ ఆరిష్టశాన్తికమ్. ❖

బ్రహ్మః—

భగవన్ భావినాం కర్మణ ఫలానామశుభాత్మనామ్ |
 సూచనము నిమిత్తము సజ్జాతైష్వశుభాత్మకు || ౧
 గృహదోషాదిము న్యూనామధిపస్య చ భూవతేః |
 తెషా మకస్తాజ్జాతానాం కర్మణ యచ్ఛమనం వరమ్ || ౨
 తస్మమాఖ్యాయతాం కీదృక్కిం కథం చెతి చాచ్యుత |
 రహస్యమపి తద్వాచ్యం దయయా పరయా మయి || ౩

❖ దునిమిత్తనిరూపణమ్. ❖

శ్రీభగవాన్ :—

జన్మక్షోద్యశుభస్థానగతైష్వజ్ఞారకాదిషు |
 క్రూరేషు దునిమిత్తైషు దుస్వప్నేషామయేషు చ || ౪
 * గృహక్షేత్రాదికేష్వేవం వల్మీకజననే తథా |
 రక్తస్త్రీషు చ జాతాసు అగ్నిదాహే చ వెశ్మనామ్ || ౫
 వస్త్రాదిమూషికాదంశే దగ్ధేషు శయనాదిషు |
 సజ్జాతైష్వపి చాన్యేషు పుత్రాదికలహాత్మకు || ౬
 నృపకౌపే తథా చిత్తదుఃఖే నిగలబన్ధనే |
 పీడాయామరిపక్షేణ పిశాచాద్వైభవాయానకైః || ౭
 వ్రతధ్వంసే ప్రాగభావే † పుత్రాణామర్థహానిషు |
 ఆరిష్టసూచనై పుత్రజన్మన్యత్పాతసమ్భవే || ౮

❖ ఆరిష్టశాన్తయై భగవదారాధనవిశేషః. ❖

ఎవమాదిషు చాన్యేషు దోషేష్వారాధనం మమ |
 శాన్తయై కల్పతై బ్రహ్మణ ప్రకారస్తస్య కథ్యతై || ౯

* గృహక్షేత్రాదిషు స్వేషు వల్మీకాక్రందనము చ. † పురాణామర్థ

* న్నానపూర్వాణి కర్మాణి కృత్వా విధివదాద్వతః ।

❖ ఆచార్యవరణ కుమ్భస్థాపనాది. ❖

ఆచార్యం వరయెత్పశ్చాన్తదారాధనతత్పరమ్ ॥ ౧౦

శమాదిగుణసంయుక్తం పశ్చకాలవరాఢాణమ్ ।

శుచౌ భూమితలె కుమ్భం సౌవణ్యం రాజతం తు వా ॥ ౧౧

తామ్రం వాపి యదావిత్తం వారిపూణ్యం సకూచకమ్ ।

తన్తుభివేష్టితం న్యస్త వారిబీజం † సకల్లజమ్ ॥ ౧౨

ధాన్యరాశిమ సంస్థాప్య న్యస్తరత్నసువణ్యకమ్ ।

శాన్తిద్రవ్యసనాథం చ ఆశ్వత్థదలమజ్గలమ్ ॥ ౧౩

వెష్టితం నవవస్త్రేణ రక్తేనాక్షితసంయుతమ్ ।

స్రాచ్యం దిశి చ దైవేకం యామ్యై సజ్కర్షణం తథా ॥ ౧౪

ప్రద్యుమ్నం పశ్చిమే భాగే ఆనిరుద్ధం తథోత్తరే ।

ఏవం క్రమేణ వ త్తమావాహ్య ఘటికాపనె ॥ ౧౫

కుశకూచైః పశ్చిమాశాసమ్ముఖైః స్థాక్షరేణ తు ।

యజేతాఘ్నాఢినా యద్వా స్వరుక్మం న్యస్య తదర్చనమ్ ॥౧౬

కుమ్భే చావాహ్య యజనం † జపెన్మన్తమునుత్తమమ్ ।

మూలమస్త్రేణ లక్షం వా తదర్ధం వా తదర్ధకమ్ ॥ ౧౭

తతః పుంసూక్తమన్వాకం నారాయణానువాకకౌ ।

తతశ్చీసూక్త భూసూక్తే జపేదాచార్య ఋత్విజామ్ ॥ ౧౮

మూలెనాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య జహుయూ ద్రవ్యసపిషా ।

❖ వైష్ణవీకరణాష్టాక్షరహోమీది. ❖

అగ్నిప్రతిష్ఠాం స్వత్వాఽథ వైష్ణవీకరణం తథా ॥ ౧౯

మస్త్రేణాష్టాక్షరేణైవ లక్షవారా నథాయుతమ్ ।

పహస్రమపి వా కుణ్డే శతం వాష్టోత్తరం గురుః ॥ ౨౦

* న్నానపూర్వాణి ఇత్యాది సాధ్యం శ్లోకద్వయం కోశాన్తరేన దృశ్యతే. † సముల్లకమ్. ‡ రుక్మస్య చ రుక్మం న్యస్య తదర్ధకమ్. § జపేత్ ఇత్యాది మస్త్రేణాష్టాక్షరేణ ఇత్యంతం క్వచిన్న.

ధ్యాత్వా హరిం పవనశాన్తికరం పవనస్మృద్ధిదమ్ |
 గౌరవం లాఘవం చాపి సమవేక్ష్య యథోచితమ్ | ౨౧
 దోషాణాం యత్నమాతిష్ఠేదచనాదిషు సవనతః |

❖ స్మవనమ్. ❖

అన్తే ప్రణవమబ్జిజ్జయజమానం గురుస్వయమ్ | ౨౨

మన్తైః కుమ్భస్థోదేవ ప్రోక్షయేన్మూలవిద్యయా |
 సహస్రకృత్వం కూచేన స్నాపయేచ్ఛేషవారిభిః | ౨౩
 ఆచార్యాయ యదావిత్రం దద్యాత్స్వణాది దక్షిణామ్ |

బ్రాహ్మణా భోజయెత్తేభ్యో దక్షిణామల్పికామపి | ౨౪
 ప్రభూణామపి సవేషాం సవోపద్రవశాన్తయే |

సవాభివ్రవేతలాభాయ విశేషయజనం హరేః | ౨౫
 కురూత్ స్మవనపూజాం తదహ్ని నిత్యాచనె కృతే |

❖ శాన్తికపాష్టికకమణోః కాలః. ❖

తదన్తే శాన్తికం కమ అవరాహ్నే తు పాష్టికమ్ | ౨౬
 పూర్వాష్టా నిత్యకమోక్తం వస్తుభిద్విగుణైరిహ |

❖ ఎకబెరె బహుబెరె చ అచనక్రమః. ❖

పూజాద్రివ్యైరెకబెరె మూలబెరె సమచనమ్ | ౨౭
 బహుబెరె తు బిష్పెస్యాదాత్సవె కమలాసన |
 ఆచార్య ఏవ పూజాయాం వై శేషిశ్యాం సమచయత్ | ౨౮

❖ శాన్తికే పాష్టికే చ కమణి కుణ్డభేదః. ❖

హోమకుణ్డం భవేత్పద్మతుల్యాకారం సుశోభనమ్ |
 పాష్టికే శాన్తికే వృత్తం ప్రత్యహం పమిధాదిభిః | ౨౯

❖ తత్ర కతవ్యహోమాదికమ్. ❖

ప్రత్యేకం తిలహోమస్సాదయుతం వా శతావరమ్ |
 ప్రత్యహం భోజయెద్విప్రా యథాశక్తిచ దక్షిణా | ౩౦

స్మృతం గెయం చ వాద్యం చ తథాధ్యయనమన్వహమ్ ।

కమాశవసానదివసం యావదగ్నేశ్చ ధారణమ్ ॥ 3౧

సప్తాహం ద్విగుణం వా స్యాత్త్రిగుణం వా చతుగుణమ్ ।

స్నవనం ప్రత్యహం కార్యం దానవలోమాదయ సైధా ॥ 3౨

❖ శాన్తికె పాప్తికె చ కర్మణి ధ్యేయస్య భగవతో యావభేదః. ❖

శాన్తికె కమణి ధ్యేయో హరిస్సృటికసన్నిభః ।

పాప్తికె తు సువణాభశ్శ్రియాఽసీనస్సహాననె ॥ 33

❖ చక్రాబ్జమణ్డలాచనె అనిమాళ్యతా. ❖

చక్రాబ్జమణ్డలె కుమ్భే యత్ర యత్ర సమచరణమ్ ।

తత్రైవాన్యైద్యురారాధ్యో న తు నిర్మాల్యతా తయోః ॥ 3౪

❖ ఆచార్యాదీనాం యథావిభవం దక్షిణా. ❖

ఆచార్యదక్షిణా వాపి యథావిభవవిస్తరమ్ ।

కర్మణ్యధిక్పతానాః చ కర్మశౌరవలాఘవమ్ ॥ 3౫

అవక్ష్య తోషణం విత్తైర్వత్విజాం చోషకుర్వతామ్ ।

❖ పాప్తికీ క్రియా అనుకూలెషు దినేషు కార్యా. ❖

దినాదిష్వనుకూలెషు ప్రారభ్యా పాప్తికీ క్రియా ॥ 3౬

❖ శాన్తికీ ప్రతికూలెషు కార్యా. ❖

శాన్తికీ ప్రతికూలెషు యజమానస్య కర్మణి ।

❖ భగవతః మన్దిరె పరిచర్యాపరాణాం

క్షేత్రాదిప్రదానాం దత్తాపహారిణాం చ ఫలప్రశ్నః. ❖

బ్రహ్మ -

భగవన్తాశనాదీని మన్దిరె కుర్వతాం స్మృణామ్ ॥ 3౭

విష్ణోః క్షేత్రాదిదాశ్శాణాం పూజోపకరణాని చ ।

భూషణాని చ వస్త్రాణి ఫలమభ్యుదయాత్కామ్ ॥ 3౮

కీదృక్కిదృక్చ తాన్యవ * దత్తాన్యాహరతామపి ।

అనర్థకరమెతన్నై సంశయానస్య కథ్యతామ్ ॥ ౩౯

❖ భగవతః ప్రత్యుత్తరమ్ తత్ర మార్జనాలెపనఫలమ్. ❖

శ్రీభగవాన్ :—

మార్జనం మన్దిరే విష్ణోః కుర్వణ సమూర్షి దెహజమ్ ।

మలం పాపాత్మకం సర్వం ఖరత్రైహ చ సమ్భృతమ్ ॥ ౪౦

ప్రత్యహం మార్జనం కుర్వణ ప్రత్యహం హన్తి కిల్బిషమ్ ।

గోచర్మమాత్రమాలిప్య గోమయేన చ భూతలమ్ ॥ ౪౧

ఆలయే లభతే సద్యో గౌప్రదానఫలం సరః ।

మార్జనాలెపనే కుర్వణ విష్ణోరాయతనే సరః ॥ ౪౨

ఉపిత్యా సుచిరం స్వర్గే కర్మశేషేణ భూతలే ।

భూయోపి జాయతే భూషణ కుల మహతి పూజితే ॥ ౪౩

❖ స్రగ్దాయినాం ఫలమ్. ❖

స్రజం బద్ధ్వా సుమనసాం యుగ ప్రాయచ్ఛతి విష్ణవే ।

స భుక్త్వా విపుల్యా భోగాన్నాకప్యషే విరాజతే ॥ ౪౪

❖ దీపారోపణఫలమ్. ❖

దీపనారోపయేద్విష్ణోర్మున్దిరేఽభ్యంతరే బహిః ।

దివి దేవదాసిత్వా జాయతే ఖరమార్గవిత్ ॥ ౪౫

నిత్యాన్నైమిత్రికాన్వాపి దీపనారోపయేన్నరః ।

బహుదుఃఖశమాకిణం సరకం † నైవ కశ్యతి ॥ ౪౬

అహోరాత్రమనిర్వాణం దీపనారోపయేన్నరః ।

సర్వపాపవిశుద్ధాత్మా విష్ణులోకే మహీయతే ॥ ౪౭

❖ ఉదకాభ్యక్షణఫలమ్ ❖

ఉదకాభ్యక్షణం విష్ణోరాలయే విదధాతి యః ।

లోకం స వారుణం ప్రాప్య రమతే వత్సరాణ్ బహూణ్ ॥ ౪౮

* దత్తానాం హరతామ్. † స న కశ్యతి.

❀ పుష్పవికిరణఫలమ్. ❀

సమ్మాజ్యోలిప్య చ హరేర్దామ పుష్పాణి భూతలె ।

వికిరేన్మనుజస్సర్వకామానాప్నోతి పుష్కలాః ॥ ౮౯

❀ భూమిదానఫలమ్. ❀

విష్ణుసాత్కురుతే భూమిం సర్వసస్య ఫలప్రదామ్ ।

యస్సలోకానవాప్నోతి సర్వానేవ న సంశయః ॥ ౯౦

పుష్పేద్యానప్రదానేన తపోలోకే మహీయతే ।

ఫలవృక్షపమోపెతాం పూగభూమిం జలాన్వితామ్ ॥ ౯౧

యో దదాతి మహలోకే సచిరం వసతి ద్రువమ్ ।

ఉత్పాదయతి యః క్షేత్రే వైష్ణవే ఫలినస్తరూః ॥ ౯౨

నాలికేరాదికాన్యాతి స స్వర్గం ప్రెత్య దుర్లభమ్ ।

❀ తులసీపుష్పాదిదానఫలమ్. ❀

ఆగాధశాయ తులసీముత్పాదయతి యత్నవాః ॥

౯౩

సురభీణి చ పుష్పాణి దివి దేవైస్సపూజ్యతే ।

❀ వాపీకూపాదినిర్మాణ ఫలమ్. ❀

వాపీకూపతటాకాని విష్ణోర్మందిరభూమిషు ॥

౯౪

ఉత్పాదయతి హస్తాస్తస్య సర్వసమృద్ధయః ।

న తం బంధున్తి పాపాని బహుతన్తాన్తాన్యపి ॥ ౯౫

❀ భగవన్మందిరజీరోద్ధారఫలమ్. ❀

యః కుర్యాద్వైష్ణవం ధామ భక్తిశ్రద్ధోభయోచితమ్ ।

ఖణ్డితే స్ఫుటితే ధామ్ని దూషితే చ సుధాదిభిః ॥ ౯౬

సమాదధ్యాత్పునధామ స లోకం యాతి వైష్ణవమ్ ।

❀ ఉపకరణద్రవ్యదానఫలమ్. ❀

స్నానపానామ్బుసాం విష్ణోః ప్రదానాత్తన్మిలోకభాక్ ॥ ౯౭

స్నానీయద్రవ్యదానన సీరోగః ప్రెత్య మోదతే ।
 ఔమాదిదానాదాప్నోతి కరలోక మహాత్సుఖమ్ ॥ ౧౮
 ఆలెవనద్రవ్యదానాత్కమానాప్నోతి శాశ్వతాః ।
 ఏలాకపూరతామ్బూలీతైలాదిస్పృశానాత్సుఖీ ॥ ౧౯
 కరత్రేహ చ లోక స్వాధీఘ్నకాలమసంశయః ।
 చామరవ్యజనచ్ఛత్రదానాత్ స్వారాజ్యమన్నుతే ॥ ౨౦
 ఆదశశనవ్రదానన దృశ్యస్సవై భవవిష్యతి ।
 ధూవద్రవ్యవ్రదానన స్వస్థానం స్వగీణాం భవేత్ ॥ ౨౧
 ఉపాసహా పాదుకే చ వాహనం యానమేవ చ ।
 దదాతి యో మణ్డయిత్వా మణికాఞ్చన చిత్రితమ్ ॥ ౨౨
 స విమానం సుదుస్ప్రీతం ప్రాప్నోత్యైవ న సంశయః ।
 అలఙ్కృతం భద్రపీఠం క్రయచ్ఛ్రీ సహకామభాక్ ॥ ౨౩
 వినతానందనస్థానం ధ్వజముత్పాద్య దశశయః ।
 సామీప్యం సహసా విష్ణోయాతి సద్యశ్చతుముఖ ॥ ౨౪
 ధ్వజం చ వాద్యముత్పాద్య విష్ణుసాత్కురుతే తు యః ।
 స దివ్యదుస్తుభిప్రాయం స్థానం ప్రాప్య విరాజతే ॥ ౨౫
 దాసీదాసం తథాత్మీయమాత్మానం చ క్రయచ్ఛ్రీ ।
 వాసుదేవాయ దాస్యేన ముక్తిః కరతలె స్థితా ॥ ౨౬
 నృత్యభద్రైగీతభద్రై స్తథా వాద్యైరనకథా ।
 శ్రోతవ్యైరపి దృశ్యైశ్చ ఏవం దేవేశసన్నిధౌ ॥ ౨౭
 ఆసీన ముపచారైస్తైయై సమారాధయన్తి తె ।
 ప్రెత్య దివ్యేషు లోకేషు పూజ్యంతే తైనః సంశయః ॥ ౨౮
 ❀ ప్రదక్షిణ నమస్కారాద్యుపచారాణాం ఫలమ్. ❀
 ప్రదక్షిణనమస్కారస్తుతిప్రాయోపచయః యా ।
 ఆరాధయన్తి యే దేవం దేవానామఽధైవతమ్ ॥ ౨౯
 తె దేవైరుపచయన్తై కరత్ర భగవాన్ యదా ।
 స్థితం శయానమాసీనం దేవం సవేశ్యరెశ్వరమ్ ॥ ౩౦

యదృచ్ఛయాపి పశ్యంతః ప్రాప్నువన్తి పరం వదమ్ |
 కిం పునభక్తిపూవణం యే పశ్యన్తి క్షణమ * చ్యుతమ్ || 2౧
 నిఘోషాదుష్కృతం సవణం యాన్తి లోకాణాం ధేషితాః |
 అష్టాఙ్గభణిసాతేన యే నమస్యన్తి మానవాః || 2౨
 తపస్సాస్వధ్యాయశీలానాం ఫలమశ్నువతేఽచిరాత్ |
 ఇయదేతదితి స్మృతుణం ఫలం వక్తుం చ కః క్షమః || 23
 పకృత్ప్రీణమతాం దేవం ఫలం యన్మధువిద్విషమ్ |
 శిరసా శ్రవణాభ్యాం వా మనసా వా కరేణ వా || 2౪
 బాహుభ్యాం వాభ వద్భ్యాం వా దృగ్భ్యాం వా పక్షసాపి వా |
 వృక్షైకేనాఙ్గజాతేన వ్రణమన్మధువిద్విషమ్ || 2౫
 కామానాప్నోతి విపులాననన్తానన్యదులకభాః |
 కిం పునయోఽష్టభిస్సవైకరజ్జగ ప్రణిపతన్తి చ || 2౬
 వాసుదేవాశ్రయకథా వ్యాచక్షోణా దినె దినె |
 వాసుదేవాలయే యాన్తి వాచస్పత్యమసంశయమ్ || 2౭
 గవాం చ కపిలాదీనాం వ్రదానాదశ్నుతే జనః |
 బ్రహ్మలోకాదిలోకేషు వాపం విన్దన్తి శాశ్వతమ్ || 2౮
 హవిషాం సాయసాదీనాం హారయే చ నివేదనాత్ |
 నుఖైకరసపూణాత్మా రాజతే విష్ణుపన్నిధౌ || 2౯
 భక్ష్యసానీయభోజ్యానామన్యేషామపి దానతః |
 శ్వేతద్వీపే తల్పమీపే వసన్తి కుఙ్గనస్సదా || ౩౦
 బహునాత్ర కిముక్తేన వాసుదేవాభక్తమాదరాత్ |
 దదాతి వస్తుజాతం యః స్థానం ప్రాప్నోతి చెప్పితమ్ || ౩౧
 కమణాం మాజకనాదీనాం ఫలభోగాదనన్తరమ్ |
 కమణశ్చైషైః పునజస్మ కమాణుగుణయోనిషు || ౩౨

* మమ్యముమ్, మవ్యమీ.

* విక్రీతాదీని చాన్యము యతనై పాపచేతసః ॥ ౯౪

యై తె యాన్తి క్రమాత్సవాన్సరకాణ్ భృశదారుణాణ్ ।

అన్యేష్వప్యకచారేషు స్థూలసూక్ష్మేషు మాసవాః ॥ ౯౫

కృతినః ప్రేత్య సరకే పచ్చనై దుఃఖభాగినః ।

ఇతిశ్రీపాఞ్చరాత్రే మహోపనిషది
పాద్యసంహితాయాం చయూకపాదే

సంమాజనాదిఫలదేవస్వాభవారదోషకీతకానం నామ

షోడశోఽధ్యాయః .

సప్తదశో ౭ ధ్యాయః.

❖ జీనోద్ధారవిధిః. ❖

బ్రహ్మః—

ప్రతిమానాం తథా ధామ్నాం జీణానాం భగవన్నహమ్ ।
ఉద్ధారం శోతుమిచ్ఛామి తన్నై బ్రూహి యథాతథమ్ ॥ ౧

❖ స్వయంవ్యక్తాదిష్వజ్జవైకల్యే సమాధానమ్. ❖

శ్రీభగవాన్—

స్వాఽయమ్యువాషణివ్యేషు మానుషేషు చతుష్వకాపి ।
అజ్ఞానో రత్నజేషు తత్తజ్ఞామ్బూనదైః పునః ॥ ౨
సమాధాతవ్యమేవాఙ్గం న త్యాజ్యం శైలజేష్వపి ।
తద్వదేవ సమాధానం దారుణాదిషు భక్ష్సుసు ॥ ౩

❖ హీనాఙ్గేషు పునర్విమ్బస్పృష్టిః. ❖

* హీనాఙ్గేషు తు బిమ్బాని హిత్వా తాని పునస్పృశేత్ ।
అజ్ఞమాత్రసమాధానై స్పృష్టౌ సర్వాత్మనాపి చ ॥ ౪
కుమ్భే శక్తిం † సముద్వాప్య నిర్మాణయ చ యథాపురమ్ ।
అధివాసాదికం సర్వం క్రశిష్టాయామివాచరేత్ ॥ ౫

❖ సమాధియోగ్యస్య బిమ్బస్య న త్యాగః. ❖

స్థితవశ్యేషు ‡ బిమ్బేషు సమాధియోగి శక్యతే ।
న త్యాగో యుజ్యతే తేషాం సర్వోపామేవ వద్మజ ॥ ౬

❖ సమాధ్యభావే బిమ్బస్య నవీకరణమ్. ❖

త్యక్తం చ లోహజం బిమ్బం ద్రావయిత్వా పునస్పృశేత్ ।

❖ దేవీనామవికలానాం ప్రాచీనానామేవ యోగః. ❖
దేవే జీణేషు పునస్పృష్టౌ దేవ్యకప్రాచ్యో యథాస్థితాః ॥ ౭

* హీనాఙ్గాని. † సమావాహ్య. ‡ సర్వోపామే.

తాభిరేవ పునదైవో యోజ్యో నాన్యాస్పృశెత్పనః ।

❖ ప్రాచీనదేవీయోగ పుననోకాద్వాహః. ❖

నోద్వాహశ్చ పునః కాయకస్సన్తతే తాసు పూజనే ॥ ౮

❖ శక్తిముద్వాస్య ప్రభావద్వాసనాదీనాం సమీకరణమ్. ❖

ప్రభావద్వాసనాదీనాం వైకల్యే చలనేఽపి వా ।

ఆయుధేఽపి చ చక్రాదా యష్టవ్యో నాసమాహితే ॥ ౯

ఉద్వాస్య ప్రతిమాశక్తిం మూలబెరె ఘటెఽపి వా ।

చక్రాదేశ్చ సమాధానం కాయకం తస్మిన్ సమాహితే ॥ ౧౦

సంప్రోక్త్య పూజయేచ్ఛక్తిమావాహ్య ప్రతిమాసు తామ్ ।

బాలాలయం కల్పయిత్వా తత్ర శైలాదివస్తుషు ॥ ౧౧

బిమ్బే తు శక్తిమావాహ్య జీణేశభ్యః పూజనం హరేః ।

❖ త్యక్తస్య బిమ్బస్య జలె అవశు వా నిఘ్నః. ❖

త్యక్తం చ బిమ్బం నిఖనేత్ క్షితౌ వామ్భుసి నిక్షిపేత్ ॥ ౧౨

❖ ప్రానాదనవీకరణ భగవతో బాలాలయ స్థాపనమ్. ❖

ప్రానాదే చాపి శిథిల పూజయేద్బాలవేశ్మని ।

ఉపేతం పరివారైస్సైవైదేవం మూలే యథా తథా ॥ ౧౩

❖ అజీణేశ ధ్రువబెరె అన్యత్ర నోద్వాహః. ❖

అజీణేశ ధ్రువబిమ్బే తు జీణేశ ధామని తత్స్థితాః ।

దేవానైవపరీవారాన్మూలబెరే నివేశయేత్ ॥ ౧౪

అజీణేశ ధామనిష్ఠానాం జీణేశ తు ధ్రువకాతుకే ।

నోద్వాహోఽన్యత్ర కతకవ్యో దేవాదీనాం చతుముఖ ॥ ౧౫

❖ తదాకరణే దోషః. ❖

అజీణేశాన్ద్య * హానౌ చ దామాదా నైవ కల్పయేత్ ।

భూయస్తరో † సి మత్యైశ్చ వ్యామోహద్యది కల్పయేత్ ॥ ౧౬

ఆత్మహానిఘ్నీణవా తస్య యజమానస్య * సాన్వయా ।

❖ ప్రమాదకల్పితస్య ప్రాసాదాదెః కరిష్యత్య స్మష్టే దోషాభావః
యది ప్రమాణరహితం ప్రమాదాత్కల్పితం పురా ॥ ౧౭
ప్రాసాదాది † పునస్స్మష్టే కల్పయె ల్లక్షణాన్వితమ్ ।

❖ బహుబైరైక బైరెషు జీనోద్ధారె యథాపూవణకల్పనమ్. ❖
బహుబైరైక బైరెషు కల్పనం స్యాద్యధాపురమ్ ॥ ౧౮
బహుబైరై నైకబైరం నైకబైరై తథా కరమ్ ।

❖ దెవీవిరహితస్య బిమ్బస్య పునస్స్మష్టే దెవీయోగో వైకల్పికః. ❖
దెవీవిరహితం పూవణం బహుబైరం కృతం యది ॥ ౧౯
భూయః ప్రకల్పనై తస్య దెవీభ్యాం సహ వా వినా ।

❖ అమానుషబిమ్బాదీనాం పునఃకరిష్యాం తే పూర్వవదేవ న్యాసః
అమానుషం చ బిమ్బాది పూవణం లక్షణవజ్జితమ్ ॥ ౨౦
జీనోద్ధారైపి కతకవ్యం తతైవ న తదన్యథా ।

❖ తాదృశేషం శయనబైరెషు పూవణవదేవ విధిః. ❖
శయనం వాఽఽసనం స్థానం యానం వా తద్యధాపురమ్ ॥ ౨౧
బిమ్బస్య పునరుద్ధారస్తతైవ స్యాదమానుషే ।

❖ మానుషే తు వికల్పః. ❖

మానుషే తు స్థితాదీనాం బిమ్బానామిచ్ఛయా భవేత్ ॥ ౨౨
పునస్స్మష్టినా దోషాయ తథా సతి చతుముఖః ।

❖ దివ్యై విమానాదౌ ఆకారప్రమాణాదివల్ ఉపాదాన-
ద్రవ్యమపి సజాతీయమివ. ❖

దివ్యం విమానం యద్యస్తు యన్తానం యాదృశం పురా ॥ ౨౩

తాద్భగవ పునస్సృష్టౌ వాన్యథా తత్ప్రకల్పయేత్ |

అన్యథా కల్పనె దోషో రాజ్ఞో రాష్ట్రస్య చ ధ్రువమ్ || ౨౪

❖ ఆషమానుషయోవిమానయోః ఉపాదానద్రవ్యవికల్పః. ❖

మానుషం పదనం చాషం చైష్టకం వాధ మృణ్మయమ్ |

జీణం పునస్సముద్ధారె శైలెనైష్టకయాపి వా || ౨౫

❖ ఉపపీరాదిషు పరివారేషు చ కామచారః. ❖

ఉపపీరాదికం క్లృప్తం రక్షోధం * వధయేద్భూషిః |

పరివారాంశ్చ తత్రస్థానుపపీరె చ వధితే || ౨౬

స్థాపయెన్ములబెరస్య రక్షోధత్వాన్న దూషణమ్ |

❖ చలితసాలగోపురాదీనాం వృద్ధిహానావైచ్ఛికౌ. ❖

సాలగోపురపీరాదా చలితే జీణం ఏవ వా || ౨౭

దృఢం శిలాదిభిఃకుయా ద్విస్తీణ మథ వాఽన్యదా |

సద్యాదివెగెన నష్టానాం ప్రాసాదాదీనాం స్థలాంతరే కల్పనానుజ్ఞా.

సద్యాదిజలవెగెన చలితే నష్ట ఏవ వా || ౨౮

ప్రాసాదాదా పువస్థానె నిబాధేఽన్యత్ర కల్పయేత్ |

❖ ప్రథమకల్పనవదేవ ద్వితీయకల్పనైపి మస్త్రీ. ❖

యూ మూర్తియోన మస్త్రీణ యాదృశేనాధికారిణా || ౨౯

ప్రథమే కల్పనె సైవ ద్వితీయే కల్పనె భవేత్ |

మూర్తిస్సైవ చ మస్త్రీం చ న ఏవ స్థాపకకపునః || ౩౦

❖ అపూర్వకల్పనె జీణోద్ధారె చ తుల్యఫలతా. ❖

అపూర్వకల్పనె జీణసముద్ధారె ద్వయోరపి |

తుల్యం ఫలం కల్పనాయాం ధామాదేనాస్తి సంశయః || ౩౧

❖ తస్మాద్ధికారిమూర్తీనాం వ్యత్యాసే దోషః. ❖
 తస్మాద్ధికారిమూర్తీనాం వ్యత్యయే కల్పనే పునః |
 నృణాం సరవతేశ్చాపి రాష్ట్రీస్య చ భవేత్ కయః || 3౨
 బహుబెర క్రశిస్థాయాం జీణోద్ధారైః యదాపురమ్ |

❖ జీణోద్ధారై నయనోస్మీలనాదినిషేధః. ❖
 కర్మాచారం స్థావయే ద్వైద్యాం శాయయేచ్ఛాపి మట్టపే || 33
 * నాధివాసం జలెకుయూన్నయనోస్మీలనం తథా |
 న తత్వసంహారోత్పదా † సర్వం పూర్వవదాచరేత్ || 3౪

❖ ఉద్వాసితశక్తైః పునరాధానమ్. ❖
 మూలబిమ్బం సమాసాద్య ప్రాగ్వత్సర్వం సమాచరేత్ |
 బాలకౌతుకమభ్యుచ్యయిత్రా స్త్ర మన్యత్ర తద్గతామ్ || 3౫
 శక్తిం కుమ్భే సమావాహ్యా కుమ్భం ధాన్యస్థితం పునః |

అభ్యుచ్యయిత్రా సమయే ప్రాప్తే మూలబెరె గురుస్స్వయమ్ || 3౬
 శక్తిం నివేశయేచ్ఛాస్త్ర దృష్టిన విధినా హరౌ |
 కుమ్భతోయావశేషేణ వరివార క్రకల్పనమ్ || 32
 ఉత్సవం కారయెదన్తై సర్వశాన్తికరో హి సః |

❖ సంప్రోక్షణ నిమిత్తాని. ❖

బ్రహ్మః—

సంప్రోక్షణనిమిత్తం కిం ప్రకారో వాస్య కీదృశః || 3౮
 కథ్యతాం భగవన్మహ్యం జిజ్ఞాసా మైఽనువర్తతే |

శ్రీభగవాన్ :—

ప్రాసాదే చాల్లభ్యక్తాదిస్థనానే నూతనే కృతే || 3౯

* నాధివాసో జలె కాయో న నెత్రో. † సర్వకర్మాణ్యథా పర్వకర్మసదా. ‡ మూర్తిం చ.

వ్రతిమాయాం చ పీఠే చ ప్రభాయాం * చాయుధేపి చ |

ఆరాధనే చ విచ్ఛిన్నే మాసాదా కమలాసస || ౪౦

పుత్రనే వ్రతిలోమాద్యైస్థిత్యాశౌచః గర్హితైః |

వ్రతిలోమానులోమైశ్చ సూత్రైశ్చ రథకారితైః || ౪౧

వైఖానసైశ్చ సంస్కృష్టై భాగవదాగమపూజితైః |

శైవాదిభిశ్చ సావంధైర్బ్రహ్మవాత్వ్యాదిదూషితైః || ౪౨

శ్చయ్యవస్తాఽఽకుప్త్యాద్యైః కృచ్ఛింభిర్ముఖలరోగిభిః |

ఉదక్యాదిభిరన్యైశ్చ కిల్బిభిస్సప్తదశాదూషితైః || ౪౩

విష్ణూత్రరుధిరావేయస్పృశదాషే చ మద్ధిరే |

జననే మరణే చైవ త్వప్యగాల + ఖరాదిభిః || ౪౪

స్పృష్టై చ బిమ్బే తస్మాకాం సజ్కరే సముపస్థితే |

ఏవమాదిషు చాన్యేషు సంప్రోక్షణః ధర్మకేతే || ౪౫

❖ నిమిత్తైవ్యసంప్రోక్షణే ఆనిష్టనిర్దేశః ❖

ధామాదికమసంప్రోక్ష్య వ్రతీమాదికమకృధ |

అచనే రాష్ట్రముధికక వ్రజాశ్చ సదసం హరేః || ౪౬

శూన్యం శ్యాదిరిణాప్రాయముపద్రవసమాకులమ్ |

దుర్భిక్షవ్యాధికలహమృతిప్రాయ స్ఫురీతయః || ౪౭

తస్మాత్సంప్రోక్షణం కార్యం ధామాదీనాం యథావిధి |

❖ సంప్రోక్షణవిధిః ❖

విష్ణోర్మకవితి స్వచ్ఛై యలైః ప్రోక్షణ విష్యతే || ౪౮

అబ్జిజ్జరితరైర్మన్తైరాచార్యైః బ్రాహ్మణైస్సహ |

ధ్రువబెరాదిబిమ్బానాం శోధనే త్సాలన కృతే || ౪౯

ఇదం విష్ణురితిప్రాయైర్మన్తైః కరమపావనైః |

స్పృశనం చ యథాశక్తి కుర్యాత్ స్పృశనపూర్వకమ్ || ౫౦

* చ సమాహితే. + శైవాదిభిః-

* ద్వారతోరణకుమ్భాదియజనం తదనన్తరమ్ |

ధాన్యపీఠ మణ్ణకస్య మధ్యభాగ సుశోభితే || ౧౦

సావయిత్వా మహాకుమ్భం సూత్రవస్తాదివెష్టితమ్ |

పూర్వోక్తవర్తనా తస్మిన్ పరమూర్తానమచ యత్ || ౧౨

కుణై వా స్థణ్ణై వాపి జహుయీత్సమిదాదిభిః |

త్రత్యైకమష్టోత్తరశతం శాన్తిహోమో యథాపురమ్ || ౧౩

బస్నీయాత్కౌతుకం బిమ్బే ప్రోక్షయెదక్షరైహని |

త్రభాతసమయే ప్రాప్తే శోభనే దేశోత్తమః || ౧౪

స్థాపితం కుమ్భమాస్థాయ ప్రాదక్షిణ్యేన మన్దిరమ్ |

సీత్యా దేవస్య పురతో ధ్యానపీఠే న నివేశ్య చ || ౧౫

కూచేన తోయమాదాయ కుమ్భస్థం మూలవిద్యయా |

కఞ్చోపనిషదైర్ముస్తోరబిజ్జరితరైస్తథా || ౧౬

శాన్తిమస్తాగ్ని సమయే పరయ్యుర్వి త్రసత్తమః |

బ్రాహ్మణా భోజయెచ్ఛాపి యథాశక్తి చ దక్షిణా || ౧౭

ఆచార్యుదక్షిణా చాపి దశనిష్కావరా తదా |

వద్యో వా సకలం కురూన్నిశి వా దివసైపి వా || ౧౮

స్య న తిథి నా చ నక్షత్రం కాలవెలా న విద్యతే |

సవ్య ఏవ తు కర్తవ్య మితి శాస్త్రస్య నిశ్చయః || ౧౯

ఇతి శ్రీపాఞ్చరాత్రే మహాోపనిషది
పాద్యసంహితాయాం చయోపాదే
జీర్ణోద్ధార సంప్రోక్షణ విధినిామ
సప్తదశోఽధ్యాయః.

* ద్వారతోరణకుమ్భాదీన్ పూజయెత్సమనన్తరమ్. † నివేశ్య.
‡ ఇదం పద్యం బహుత్రన.

అష్టాదశోఽధ్యాయః.

అష్టాదశః

❖ నిత్యనైమిత్తికాదికమవైకల్యప్రాయశ్చిత్తవిధిః. ❖

❖ తత్ర ప్రాయశ్చిత్తవిధిచనమ్. ❖

బ్రహ్మః :-

నైమిత్తికానాం నిత్యానాం కమణాం భగవహరే ।

ఆరాధనానాం వైకల్యం లోపో వా ప్రాయసంక్షేపమ్ ॥ ౧

తస్య చిత్తం సమాధానమితి నివచనక్రియా ।

❖ తత్ప్రకారవ్రక్షణః. ❖

కస్య కిం వా సమాధానం కక్షత్రకారోఽస్య కథ్యతమ్ ॥ ౨

❖ భగవతా తన్నిరూపణమ్ ❖

శ్రీభగవాన్ :-

❖ అస్మాతాతిలకానుభవితాచనా ప్రాయశ్చిత్తమ్. ❖

అస్మాతోను * పవీతో వా అధృత్వా కిలకం తథా ।

అచయద్దేవదేవేశం ప్రాయశ్చిత్తీయశే నరః ॥ ౩

సమాధానం మూలమస్త్రీతం జప్త్వా తదచనమ్ ।

అకృత్వా పాదయోశ్చైచమనాచమ్యాపి వాచనమ్ ॥ ౪

వఖ్యోపనిషదాం జాపః ప్రాయశ్చిత్తం తదచనమ్ ।

నగ్నో వా ముక్తకేశో వా స్విన్నాజ్ఞో వా హస్తా శ్వసన్ ॥ ౫

కున్యవాన్ క్రలవన్వాపి పూజాయాం తు శతం జపెత్ ।

తతకృత్వోఽస్త్రీమస్తస్య సమారాధనమన్వతః ॥ ౬

❖ ఆస్థిలోమాదిస్పృశేణ. ❖

కేశాస్థిలోమలాష్టాదిస్పృశేణే నైవ నిష్క్రియా ।

* నువనీతో వా.

❖ నీలవస్త్రాదిధారణే. ❖

వసానో నీలమలినక్లిష్టవాసాఽవవి తకః ॥ ౭

అచఽయేన్మూలమస్త్రీవ్య జపస్తవ్య ప్రణకీయా ।

❖ స్త్రీసెనినోఽనాపుతవ్య స్పశేః. ❖

గత్వాస్త్రీయమనాపుత్య భూజనే న్నాకయే ధ్ధఱిమ్ ॥ ౮

పఞ్చగవ్యైస్తతకపఞ్చమఘోపనిషదాం జపః ।

❖ విణ్ముత్యాదిస్పశేః. ❖

విణ్ముత్యైరెతోదుధిరబాలాదిస్పశే నే సతి ॥ ౯

అన్నానపూజనే దేవం న్నావయెత్కుశవారిణిః ।

మూలమస్త్రీజపశ్చోక్తోఽఽస్మియా తస్య కమః ణః ॥ ౧౦

❖ రజస్వలావస్త్రీస్పృష్టపృశేన. ❖

వస్త్రీం రజస్వలాయాశ్చ స్పృష్ట్యా దేవాచన కృతే ।

పఞ్చగవ్యైస్నాన్నవయిత్వా జఞ్చోపనిషదాం జపః ॥ ౧౧

❖ చణ్డాలచితిచైత్యస్పృష్టస్పశేః. ❖

శ్వానం రజస్వలాం యూతం చణ్డాలం వేదవిక్రియమ్ ।

చితిం చ * చైత్యభూమిప్తం వృక్షం స్పృష్ట్యా తదచన ॥ ౧౨

పఞ్చవారుణమస్త్రీశ్చ న్నావయేత్కుశవారిణా ।

❖ కాకఖరపాషణ్డాదిసమ్పశేః. ❖

కాకపాషణ్డపశితప్రణిలోమఖరాదికా ॥ ౧౩

అస్పృశ్యమన్యదవ్యేఽం స్పృష్ట్యా ప్రాగ్వత్ప్రీతిక్రియా ।

❖ కేశాదిదూషితపుష్పాచన. ❖

† కేశాదిదూషదుష్టైన పుష్పైశారాధనే కృతే ॥ ౧౪

క్షీరేణ స్నవనం కృత్వా శాన్తివోమఃప్రణిక్రియా ।

* నీచచైత్యం. † మూత్రాది.

❖ పురీషాదిప్పృష్టజనాచకన. ❖

పురీషాదికమాక్రమ్య యద్యనాప్లూత్య పూజయేత్ || ౧౫

స్వకనం కుశివాధోభిజకవ్యవ్రాగ్యత్యక్రిక్రియా ।

❖ స్త్యోనుకనీతబిమ్బప్పశ్చై. ❖

స్త్రీయో వా నుకనీతో వా స్పృశేద్బిమ్బం ప్రతిక్రియా || ౧౬

ఉత్తణం కుశతోయేన మన్త్రేణ పరిమెష్ఠినా ।

❖ పూజామధ్యే నిష్ఠీవనపమ్మవ. ❖

ఆరాధనే సంక్రమ్యతై నిష్ఠీవాదికమన్తరా || ౧౭

యద్యాపతేదాచమనం స్పృశేద్వా దక్షిణం శ్రవః ।

❖ అకృతమన్త్రీన్యానాచకన. ❖

ప్రలయూదిక్రిమాద్దేహమసంశోధ్య సమాధివా || ౧౮

మన్త్రీన్యాసమకృత్వా చ పూజనె పూజకవజ్జఠః ।

అచకనం చ పునస్పకం కృత్వాదేవస్య నిష్కృతిః || ౧౯

❖ చణ్డాలాదిసమ్మృక్తహవినికవెదన. ❖

చణ్డాలాద్యైరసంస్పృశ్యైహావిస్సృష్టం నివేదయేత్ ।

యది ప్రమాదాత్స్వకనం గౌఘృతేన ప్రతిక్రియా || ౨౦

శాన్తిహోమశ్చ కఠకవ్యస్తదన్తై కషలాపన ।

❖ స్పృగాలాదిదూషితవస్తుప్రాశనె. ❖

దృష్టం చ స్పృష్టవత్తద్వత్స్పృగాలాద్యైశ్చ దూషితమ్ || ౨౧

ఆచారంహితైరన్యైస్తథై వాశుచివస్తుభిః ।

❖ అయూజ్ఞికధాన్యహవిస్సమకణై. ❖

అయూజ్ఞయైకౌద్రవాద్యైహావిభిశ్చ నివేదనే || ౨౨

పూజకవచ్చ పమాధానం మూలమన్త్రాయతం జపేత్ ।

శకమూలఫలై లోహ్యాపేయాద్యైశ్చ విజ్ఞానైః || ౨౩

న్నవనం శాన్తిహోమశ్చ మూలవిద్యాజవస్తథా ।

❖ అత్యుష్ణాతిశీతహవినివేదనః ❖

అత్యుష్ణస్యాతిశీతస్య హవిషశ్చ నివేదనః ॥ ౨౪

నివృత్తిమస్త్రీజాపశ్చ విశ్వమస్త్రీజకః క్రమాత్ ।

❖ శవాదిదూషితగృహశ్రపితహవిషప్రావణః ❖

* శవాదిదూషితే గృహే పక్వస్య హవిషస్తథా ॥ ౨౫

నివేదనం చేత్స్నవనం శాన్తిహోమస్తథైవ చ ।

క్రీమికేశాదిదుష్టస్య హవిషశ్చ నివేదనః ॥ ౨౬

పారుషేణైవ సూక్తేన కురూః చ్ఛుద్ధాభిషేచనమ్ ।

❖ ముఖవాయుహతాదివస్తునివేదనః ❖

ముఖవాయుహతాఘ్రాతం రజస్తుషకణాన్వితమ్ ॥ ౨౭

మృత్పాషాణశక్తృత్ప్రియైః † దూషితస్యనివేదనః ।

మూలమస్త్రీయైతజవస్తద్వత్ప్రయోగపితం యది ॥ ౨౮

❖ నివేదితపూజానివేదనః ❖

నివేదితస్య హవిషో భూయో యది నివేదనమ్ ।

ఽన్నానపూజాచానం మూలమస్త్రీస్య జవ ఇవ్యతే ॥ ౨౯

❖ నిమూల్యోచ్ఛిష్టసమవశః ❖

నివేదయేచ్ఛ నిమూల్యముచ్ఛిష్టం వా ప్రతిక్రియా ।

కుమ్భైద్వాదశేభిస్నాన్నం శాన్తిహోమోజవస్తథా ॥ ౩౦

❖ గుర్వాద్యస్యవస్తనావసరహస్తధృతకు

సుమహువిరాద్యువయోజనః ❖

శునాగీష్టవసా నాచా కమణా నమతః కరే ।

స్థితాని హవిరాదీని పుష్పాదీని చతుముఖా ॥ ౩౧

* సత్వాది. † దూషితం చ నివేదయేత్ . ఽన్నవనం పూర్వవస్తూల.

* పూజావస్తూన్యయోగ్యాని సమీరాధనకమకణి ।

తైరచణనే వజ్చకుమ్మైస్సన్నవనం పూజావజ్జపః ॥ 3౨

❖ భగవత్ప్రీణామకాలే హస్తధృతానాంపుష్పాణాం

విష్యత్సేనె వినియోగః. ❖

వాసుదేవం ప్రణమతః పూజావస్తూని హస్తయోః ।

స్థితాని నాచణనాచణణి సనాన్యే తాని నిక్షిపేత్ ॥ 33

❖ తాదృశపుష్పైరచణనే. ❖

తైరచణనం చేస్సీకనం కలశైస్సప్తభిభిః వేత్ ।

శాన్తిహోమశ్చ కలశవ్యో మూలమస్త్ర పవస్త్రధా 3౪

❖ మల్లూకమూషికాద్యుపహతనిపెదనే. ❖

మల్లూకమూషికాసపకబిడాలాద్యైశ్చ జన్తుభిః ।

క్రీమికీటపతంగాద్యైఃకవక్షీవివాణాంసాదిభిః ॥ 3౫

స్పృష్టం దప్తం హవిన్యేవ దేవాహణం తస్మి వేదనే

న్నవనం కలశై రేవ శ్రీలిహోగమాస్త్రమచణయేత్ 3౬

❖ మక్షికాద్యుపహతై విశేషః. ❖

మక్షికాద్యైశ్చ సంస్పృష్టం ప్రాత్య దేవాణాం కల్పనే

❖ భుక్తశేషనిపెదనే. ❖

భుక్తశేషైఃప్రమాదాద్వా లాభాద్వా దేవసుచణయే 3౭

మూలమస్త్రాయుతిజవశ్చాస్త్రయే తస్య కల్పనే ।

దత్తశేషప్రదానేన తద్వదేవ చ నిష్కృతిః ॥ 3౮

❖ వయోషితామ్బూకహారే. ❖

న్నానే వయోషితామ్బూధిః పురలేవవధామ్బుధిః ।

అబ్జైః సావనైఃకన్యైః ప్రాయశ్చిత్తం నిదుచ్యతే । ౩౯

* పూజావస్తూని యోగ్యాని నైవాగాధికమకణి.

కూపస్థం తజ్జలం సవకముద్ధరేత్కమలాసన ।

చుచుద్దయాః దిమరణే జలస్యాధకం సముద్ధరేత్ ॥ ౪౮

❖ ఉక్తసంస్కారస్య దివారాత్రభేదేన భేదః । ❖

దివా సముద్ధరేత్తోయం రాత్రౌ చేదగ్నిసన్నిధౌ ।

ఉద్ధరే దన్యధాతోమైరుపయోగైఽథ వారుణైః ॥ ౪౯

వజ్శుభిజ్ఞాహుయాదగ్నా బ్రాహ్మణాసపి బోజయేత్ ।

❖ పూజాకాలే దీపనివాణే ప్రాయశ్చిత్తమ్ । ❖

పూజాకాలే తు దీపస్య నివాణే ద్విగణాచకనమ్ ॥ ౫౦

దీపముద్దీప్య జప్తవ్యో విశ్వమస్త్రీశ్చతావరః ।

❖ ఆకస్మికనివాణే దోషాభావః । ❖

ఆకస్మాదేవ నివాణే శాన్తివైశ్చ త్వహేతుకే ॥ ౫౧

❖ అనివాణదీపనివాణే ప్రాయశ్చిత్తమ్ । ❖

అనివాణస్య నివాణే దీపస్య స్పృశనం హరః ।

క్షీరేణ మూలమస్త్రీస్య జకశ్చాప్టోత్తరం శతమ్ ॥ ౫౨

❖ దీపయోగ్యతైలమ్ । ❖

సపిషా తిలతైలన దీపారోకణమాచరేత్ ।

❖ నిషిద్ధతైలనిరూపణమ్ । ❖

వాన్యైరెరణ్ణతైలాద్యైవాః జాః ఏపిషాఽజైః ॥ ౫౩

స్నైహైరారోపణం కాయాం న చ ప్రాణ్యజ్ఞసహస్వతైః ।

ప్రమాదాత్ఫలజైస్తైలస్నుపనే దీపనే హవిః * ॥ ౫౪

నివేదనే చ హోమే చ స్నైహైరన్యైశ్చ నిన్దితైః ।

❖ తాదృశతైలయోగే ప్రాయశ్చిత్తమ్ । ❖

అనుష్ఠానే కృతే కుమ్భే స్నాన్నవయేన్మధ్యమౌ తప్తైః ॥ ౫౫

* హవినివేదనే. ఇతివక్తవ్యై-విగ్రహః ఛాస్తవః.

శాన్తిహోమస్తథా దానం ద్విజేభ్యా భోజనం తథా ।

❖ నిషిద్ధదధిక్షీరాది. ❖

* అజప్రభృతిదధ్యాద్వైస్సన్నాచా విహితే సతి ॥ ౧౬

ప్రాయశ్చిత్తం యథాపూజమాచరెత్కిమలాసన ।

❖ క్లౌహోపకరణస్యాసీభావె విధి. ❖

పూజాపచారక్లౌప్తా తు న్యూనాయాం క్లౌప్తవస్తుభిః ॥ ౧౭

వస్తుభిద్విగుణైభూయస్సమా రాధ్య మధుద్విషమ్ ।

సపిషాష్టోత్తరశతం జహుయాన్కులవిద్యయా ॥ ౧౮

❖ మస్త్రీక్రియాదిహానా విధి. ❖

మస్త్రీహానా క్రియాహానా ముద్రాహానా తద్దేవ చ ।

జపహానా ధ్యానహానా హీనేష్యనేయము కేము చిత్ ॥ ౧౯

మూలమస్త్రీజపస్తస్య యదాశక్తిః ప్రతిక్రియా ।

గయవాదిత్రినృతైషు పూజాక్లౌష్టేషు పూజనే ॥ ౨౦

హీనే కస్మింశ్చిదారాధ్యో హరిస్సపనవత్కనా ।

❖ వాద్యనృత్తాదిహానా శాన్తిః. ❖

వాద్యహానా తు కయసా నృత్తహానా ఘృతేన తు ॥ ౨౧

గేయహానా తు మధునా జహుయాత్పూజసజ్జ్యయా ।

పూజాక్లౌష్టాపదంశాదిహానా ద్విగుణవస్తుభిః ॥ ౨౨

నివేదయేత్సన్నపూజాం కాలాతి క్రమణేపి చ ।

భాగద్రవ్యైద్విగుణితై రారాధ్య తమ్యతామితి ॥ ౨౩

❖ సన్ధ్యాకాలాతిక్రిమి. ❖

ఉచ్చారయేత్తథా సన్ధ్యాతిక్రాంతా ద్వాదశేష్యపి ।

❖ అధిక కాలపూజాహానా. ❖

కాలేషు క్లౌప్తసజ్జ్యేషు హానా కాలస్య కస్య చిత్ ॥ ౨౪

* అజప్రభృతిపశ్వాద్వైః-హవిః ప్రభృతిదధ్యాద్వై. † జపక్రియా. క్రియణేన చ.

ద్విగుణైవకస్తుభిః పూజ్యః కాలేషు చ యథోత్తరమ్ |

కాలం ప్రథమమారభ్య ద్విగుణైస్త్రీగుణైస్తథా || ౬౫

చతుగుణైఃపంచగుణైః శేషమాద్యైస్తు వస్తుభిః |

పూజయేజ్జప * హోమాద్యైస్తద్వదేవ యథాయథమ్ || ౬౬

అతిక్రాంతా దినవిధౌ విధిరేష ప్రకీర్తితః |

ద్విదినాదౌ తు సతౌ నై పూజాహీనే ఘృతైస్తథా || ౬౭

అథమోత్తమచూర్ణాణాం స్నానయేత్తస్య శాంతయే |

మాసే చ పూజావికలే మధ్యమోత్తమవత్కనా || ౬౮

తిలాజ్యచరుభిశ్చైవ జహుయాన్మూలవిద్యయా |

* వషాధికకాలపూజాలోపే పునఃప్రతిష్ఠా * || ౬౯

భవత్సరత్రయాదవాఞ్ఞానాదూర్ధ్వమనచితే ||

సంప్రోక్షణం భవేదుర్ధ్వం క్రతీష్ఠావిధిరుచ్యతే |

* భూగుప్తగృహచావిధిః * ||

భూగుప్తామపి చైకాహముద్భృత్య క్రతీమాం పునః || ౭౦

సంప్రోక్షయేద్గృహచాయామారాధననిలోపనే |

స్నానం వంచగవ్యేన సూక్తేన పురుషాత్మనా || ౭౧

శాంతయే జహుయాదగ్నౌ బ్రాహ్మణానపి తపయేత్ |

మానాదూర్ధ్వం తు వక్షాసం పూజాహీనే చతుర్ముఖ || ౭౨

కుమ్భైశ్చోడకభిస్సానం సూక్తేన పురుషాత్మనా |

లోపయేద్బ్రాహ్మణానగ్నౌ జహుయాచ్ఛాంతయే పునః || ౭౩

ఉర్ధ్వం సంప్రోక్షణం కాయం యావత్సంవర్తిరావధి |

వ్రతీష్ఠావిధిరూర్ధ్వం తు వత్సరాదుక్తవత్కనా || ౭౪

* దేవస్థాపితేషు పూజాలోపే విధిః * ||

త్రైదశావ్రతీష్ఠాయాం పూజాలాపే న దూషణమ్ |

ప్రాయశ్చిత్తం తు మత్యానాం వ్రతీష్ఠాయా ముదీరితమ్ || ౭౫

* హోమాస్తమ్.

❀ సాలిగ్రావపూజాలోపే శాస్త్ర్యభావః. ❀

సాలిగ్రావశిలాదీనాం పూజాలోపో న దూషణమ్ |
 తక్షణవాసుచిసంప్పశేఁ తౌలయిత్వాచఁయేత్సునః || ౭౬
 పవనా లోపనే శాన్తిహోక్తకాలాశ్రయో? భవేత్ |
 అజ్ఞానాదభవా జ్ఞానాద్వహ్నితవణ * పజ్జితే || ౭౭

❀ అనెక కాలపూజాలోపే విధిః. ❀

వంచోవనిషదైమన్త్రోస్సపిషా జహుయాచ్ఛతమ్ |
 ఏకాదికాలాతిక్రాంతా ద్విగుణాది యథాపురమ్ | ౭౮
 బహుభిషకలశైదేవం స్నావయేద్దివసాత్పరమ్ |
 మాసావధి తదూధ్యం తు కలశైవత్సరావధి || ౭౯
 అష్టోత్తరశతైశకుయాత్స్నువనం జహుయాత్సునః |
 అష్టోత్తరసహస్రేణ తిలాజ్యచరుభిష † క్రమాత్ | ౮౦
 ద్వాదశశతైరమన్త్రేణ శాన్తిహోమస్తదా భవేత్ |
 పత్సరాదుఃపరిష్టాత్సు స్నవనం మధ్యమోత్తమమ్ || ౮౧
 కుణై చాగ్నిం స్థావయిత్వా తిలవ్రీహియవైరపి |
 లాజైశ్చ కాలపుష్పైశ్చ సమిచ్ఛరుఘృతైరపి || ౮౨
 అష్టోత్తరసహస్రేణ జహుయాన్మూలవిద్యయా |
 శాన్తిహోమస్తథా దానం విప్రాణాం చాపి భోజనమ్ | ౮౩
 సత్యగ్నాపవ్యహోమే తు ప్రాయశ్చిత్తమితితమ్ |
 అగ్నాశాస్త్ర మధిత్వాగ్నిం శాన్తిహోమం సమాచరేత్ || ౮౪
 వంచోవనిషదైమన్త్రోవ్యాహృతిప్రముఖైరపి |
 సువరిస్త్రీయః చ కుశైహోమఃప్రణవవిద్యయా || ౮౫
 అష్టోత్తరశతేనాజ్యమూలమస్త్రీజపస్తథా |
 అయధోక్తకృమే తద్యత్ప్రాయశ్చిత్తం విధీయతే || ౮౬
 కామ్యో పరిధయో ధి నేష్టా నిత్యేకమణి వా న వా |

* పజ్జనె. † వృధక్. ధి స్థాని నిత్యకర్తాణి, నిత్యం కర్తాణి.

అలాభే సమిధామాజ్యైశ్చ రుభివా హుతిభవేత్ | ౮౭

తయోరలాభే * బీజైవా సమిద్భివా యథోదితైః |

❖ అగ్ని కుణ్డుస్యాశుచిసంవకే శాన్తిః. ❖

అగ్నో కేశాదిభిః † స్పృష్టై అస్పృశ్యపృశకనే తథా | ౮౮

హోమో వ్యాహృతిభిః కాయో వారానష్టోత్తరం శతమ్ |

ఆయుతం పుష్పవత్యాదిస్పశే మథవజైఽనల | ౮౯

❖ పాకస్థానాశుచిత్వశాన్తిః. ❖

పాకస్థానే చుల్లిస్పశే నరైః పూవోదితైస్తథా |

శ్వాదిభిస్థానమూలిష్య గౌమయేన మహానసమ్ || ౯౦

ఆనీయాగ్న్యైస్తరం చుల్యాం పుణ్యాహం వాచయేద్ద్విజైః |

ఃణ్ణాత్రాద్యైస్తథాస్పశే పూవవచ్చుద్ధిరిష్యతే || ౯౧

ఽకవేన చుల్యాం దుష్టాయాం హవిషాం చ నివేదనే |

స్నాపయేన్నవభిః కుమ్భైదేవం వాథ ఘృతైస్త్రిభిః || ౯౨

❖ పరివారాచనలోపే. ❖

పరివారాచనే ఛిన్నే తత్తన్నామాన్యదీరయః |

సపిషా జహలయాదగ్నో ప్రత్యేకం త్వష్టసభ్యయా || ౯౩

❖ బల్యధేహవిషో దోషే. ❖

ద్విగుణాద్యైదిగికాలాదా బల్యథణం చ హవియఃది |

దూషితం కెకేటాద్యైరస్పృశ్యైమనుజైస్తథా || ౯౪

కాకాదిభిశ్చ తత్త్యక్త్వా హవిషాన్యేన కమ తత్ |

ఋది దుష్టేన హవిషా బలిం దద్యాత్ప్రమాదతః || ౯౫

శాన్తిహోమస్తదా కార్యశ్శాస్త్రదృష్టైన సత్కేనా |

❖ తణ్ణులాదిదూషణే బలిద్రవ్యాదిపాతే. ❖

తణ్ణులై చోదనే పుష్పే బల్యధే పాత్రసంభృతే || ౯౬

* లాజైవా. † జకష్టే. ‡ కవ్యస్య.

* దేవే చావాహితే తస్మిన్ పూర్వవద్దూషణం యది ।
 వతీతే వా బలిద్రవ్యే † మూలబెరేఽథవాత్మని ॥ ౯౭
 ఉద్వాస్య దేవమానీయ ద్రవ్యాస్తరిమమాపితమ్ ।
 తస్మిన్నావాహ్య దేవేశం యథాపూర్వం పుననవయేత్ ॥ ౯౮
 తద్దోషశాస్తయే వశ్చాద్దధ్నా క్షీరేణ వా హరిమ్ ।
 స్నాపయేజ్జహుయాచ్ఛాన్తి మూలమస్త్రీజవస్తథా ॥ ౯౯

❖ బలిబెరస్య వతినె. ❖

బలి స్త బెరె నివతీతే యానాదాపుత్సవే బహిః ।
 స్థావయిత్వా యథాపూర్వం † బలిశేషం న యేత్సునః ॥ ౧౦౦
 శాస్తయే నవభిః కుమ్భైస్సాన్నాపయేత్పతీతే భువి ।
 అధమాధమమాగేణ శాన్తిహోమో జపస్తథా ॥ ౧౦౧

❖ రజస్వలాదిదూషితభూసంస్కారః ❖

నృత్యకేయరతా నాయో † గణికాశ్చాభవేతరాః ।
 దేవదాస్య దూషయేయూ రజోభిః పృథివీశలమ్ ॥ ౧౦౨
 రజస్వలారజోదుష్టం భూతలం జానుమాత్రకమ్ ।
 ఖాత్వా చ మృచ్ఛిరన్యాభిః పూరయిత్వా మహీతలమ్ ॥ ౧౦౩
 ఆలిప్య గోమయాంభోభిః పుణ్యానాం వాచయేత్తతః ।
 ప్రోక్షణం పంచభిగవైస్సస్మిక్తమ్ చ కౌతుకమ్ ॥ ౧౦౪
 అధమోత్తమమాగేణ కలశైస్సాన్నాపయేద్ధరుః ।
 తిలాజ్యచరుభిహోమః క్రత్యేకం మూలవిద్యయా ॥ ౧౦౫
 పహసౌకృత్వస్తదను శాన్తిహోమో జపస్తథా ।

❖ కవాటదోషే శుద్ధిః. ❖

కవాటాదికమవ్యవస్థాప్తమ్ క్రత్యేల్యమమ్మసా ॥ ౧౦౬

* దేవతావాహ్యతే తస్మిన్. † బలిబెరేఽథ వతన్యని.

‡ బిమ్బి. † బిమ్బం శేషం. † గాణిక్యమథ.

తాసాం చ మాగాణస్సంశోధ్యా గోమయామ్నోభిరుక్షణైః ।
చోరభూతైబ్రాహ్మణాద్యైః స్పృష్టై బరే ఒవ్యచోదితైః ॥౧౦౭

❖ చోరస్పృశే. ❖

చోరస్పృశేనిమిత్తం తు స్నవనం కలశైవారేః ।

వర్ణానామానుపూర్వ్యేణ త్వధమాధమవద్ధతిమ్ ॥ ౧౦౮

ఆరభ్య గణితైః కుర్యాత్సంకారైః తద్భవేత్ ।

బీజప్రయుక్తకలశైస్సవనం శాస్తయే భవేత్ ॥ ౧౦౯

శాన్తిహోమో బ్రాహ్మణానాం భోజనం దానమేవ చ ।

❖ అజ్ఞాతజాతిజనస్పృశే. ❖

అజ్ఞాతజాతిసంస్పృశే స్నానయేదుత్తమోత్తమైః ॥ ౧౧౦

శాన్తిహోమో ద్విజేంద్రిణాం * భోజనం దానమేవ చ ।

త్రివస్తుకం మృణ్మయం చ లెఖబిమ్బం చ భిత్తిజమ్ ॥ ౧౧౧

చిత్రం నీచైర్యది స్పృష్టం చణ్డాలాద్యైః † విః గర్హితైః ।

నవీకరణమాస్థేయం సంప్రోక్షణవిధి స్తథా ॥ ౧౧౨

వ్రతిషా వా యదావిత్తం దోషభూయస్తయాథ వా ।

వటస్పృశే టౌలయిత్వా యదాపూర్వం పుసస్పృశేత్ ॥ ౧౧౩

❖ అన్యశాస్త్రదీక్షితస్పృశే. ❖

దీక్షితై రన్యశాస్త్రైః స్పృష్టే స్నవనమాచరేత్ ।

దీక్షితైరితరై శ్చాపి శూద్రై స్తద్వత్సమాచరేత్ ॥ ౧౧౪

❖ మహాపాతక్యాదిస్పృశే. ❖

మహాపాతకీసంస్పృశే స్నవనం చోత్తమోత్తమమ్ ।

ఉపపాతకీ సంస్పృష్టే స్నవనం చాఢమోత్తమమ్ ॥ ౧౧౫

వరస్త్రీగమనాపక్తాస్తదా ఒనియతవృత్తిభిః ।

స్పృశే చ నవభిగమైస్సవనం కౌతుకే భవేత్ ॥ ౧౧౬

* తోషణమ్. † స్తథా రై. ‡ భవేత్.

అప్పుశ్చైరితరై వాపి కుణ్డాదిస్పర్శనే సతి ।
 స్నవనం పూర్వవత్కాయాం స్త్రీభీరుప్తాభిరేవ చ ॥ ౧౧౮
 అనులామాస్త్రీయశ్శుద్రా వ్రజేయుగ్గభ్రమన్తిరమ్ ।
 భూతలం వజ్చుగవ్యేన సిక్ష్చేద్వా గోమయామ్బుభిః ॥ ౧౧౯
 చణ్డాలైః ప్రలక్ష్మసై వాపి పతితైర్మద్యపై స్తథా ।
 శ్వపచైర్మన్దిరాభ్యస్తాః ప్రవేశే మృణ్మయాంస్త్యజేత్ ॥ ౧౨౦
 తత్రస్థా త్సాలయత్వాస్తాః కవాటాదిమహీతిలమ్ ।
 ఆలిప్య గోమయామ్భాభిః * పుణ్యాహమపి వాచయేత్ ॥ ౧౨౧
 ప్రతిమాశ్చాపి తత్రస్థా స్నానవయేత్కలశైర్గురుః ।
 శాస్తిహోమో జపశ్చైవ ద్విజనాం దానభోజనే ॥ ౧౨౨
 ఆశౌచవత్ప్రవేశే చ పూర్వవద్విధివ్యతే ।
 చణ్డాలశ్వపచో వాపి తాద్దృశాఃపులకసాదయః ॥ ౧౨౩
 అజ్ఞానాద్గర్భగేహే తు కర్మస్పధిక్యతా యది ।
 వసేయశ్చైవ తైస్సాధ్యం భాజ్యం వా వస్తు తాద్దృశమ్ ॥ ౧౨౪
 పృష్టమారాధనాజ్ఞం చేత్పృష్టం వా కౌతుకం యది ।
 క్రియాసమభిహారేణ ప్రాయశ్చిత్తమిహోచ్యతే ॥ ౧౨౫
 శోధయేన్మన్దిరం పూర్వం గోమయాలవనాదిభిః ।
 పుణ్యాహం వాచయిత్వాథ బ్రాహ్మణాంస్తత్ర భోజయేత్ ॥ ౧౨౬
 స్వాధ్యాయం పరికుర్వీరణ బ్రాహ్మణా వేదపారగాః ।
 ఇతిహాసపురాణాని పరేయశ్చ దివానిశమ్ ॥ ౧౨౭
 కపిలాశ్చ ప్రదేశేషు తత్ర తత్రాధివాసయేత్ ।
 ఏవం మానాదికాలేషు దోషగౌరవలాఘవమ్ ॥ ౧౨౮
 అవేష్య శోధితే ధామ్ని బ్రాహ్మణాంస్తావయేద్ధనైః ।
 ప్రతిమానాం యథాయోగముద్ధారో వా నవీకృతే ॥ ౧౨౯
 కురూత్తతో యథాపూర్వం † నిమిత్తే వా నవీకృతే ।
 ప్రతిష్ఠాప్య యథాశాస్త్రీం స్నానవయేత్కలశైరధి ॥ ౧౩౦

* పుణ్యాహం వాచయేజ్జలైః. † ఉద్ధారో వా.

సహస్రేణ పురావృత్తదోషాణామపనుత్తయే ।
అన్తై మహతోత్సవకాయోఽన చేద్రాష్ట్రస్మృతకాయః ॥ ౧౩౦

❖ శీలాబిమ్బస్య చాలననిపెధః. ❖

బిమ్బం న చాలయేచ్ఛైలం న నవీకరణం తథా ।
తథైవ దివ్యమావణం చ స్వయం వ్యక్తం చ కౌతుకమ్ ॥ ౧౩౧

❖ మాగధశ్చోపదాదిభ్యశ్చైతాన్తిః. ❖

తథాన్త్యైమాఽగధాన్త్యైశ్చ క్షణ్ణాన్త్యైశ్చ గహ్నికైః ।
సహస్రకలశైదెఽవం న్నావయేత్తస్య శాన్తయే ॥ ౧౩౨

శ్వావదైశ్చ స్మగలాన్త్యైశ్చన్త్యైశ్చ గహ్నికైః ।
వ్రథమాది వ్రవిప్తం చేద్ధామావరణభూతలమ్ ॥ ౧౩౩

ప్రోక్షయేత్పశ్చుగవ్యేన పుణ్యాహమపి వాచయేత్ ।
ధామస్పశ్చై తథాన్యస్య ఒలిషీరాది *కమః చ ॥ ౧౩౪

స్పశ్చై కృత్వా యిధాపూవణం శాన్తిహోమం సమాచరేత్ ।
ఆగన్తుకైః కుక్కుటాన్త్యైస్సృష్టం చేద్ధామ సవకతః ॥ ౧౩౫

ప్రోక్షయన్మన్త్రీపూతేన వారిణా శాన్తిమాచరేత్ ।
దేవాః సంస్నావయే + చ్చైవ వ్రథమావరణాదిగాః ॥ ౧౩౬

❖ ఖద్యోతసంపకః. ❖

సహ్నిశ్చరుతిలైవతోమో మూలెనాష్టోత్తరం శతమ్ ।
ఖద్యోతస్పశ్చనే దేవం న్నావయేన్న సగీఘః క్రైః ॥ ౧౩౭

❖ పూజాకాలే కవాటబన్ధన. ❖

పూజాకాలే కవాటస్య బన్ధనం చేదశక్కులై ।
అష్టోత్తరశతం మూలమన్త్యస్య జప ఇవ్యతే ॥ ౧౩౮

❖ తత్రాపవాదః. ❖

సక్కులై స్త్య బన్ధనం నైవ దోషాయ భవతి క్వచిత్ ।

* కమః చ. + దేవం వ్రథమావరణాదిః. స్త్య బన్ధన.

❖ బిమ్బవదెవ ప్రభాపీరాదిమ దోషః. ❖
 ప్రభాపీరాస్త్రసంపు శైః బిమ్బస్పశఃపదివ్యతే || ౧౩౯
 ఆచార్యుః పూజకాశ్చాన్యే తథైవ పరిచారకాః ।
 ఆపనేష్వాసికాం భుక్తిం శయనం చ యథాతథమ్ || ౧౪౦
 కుయుః కమఃణ్యధిక్మతా దోషో నైవ తదా భవేత్ ।

❖ అసధికారిప్రసజ్ఞే శాన్తిః ❖
 అన్యే చేత్కుయుఃరవనిం ప్రాక్షయేద్గోమయామ్బుభిః || ౧౪౧

❖ ప్రాకారాదీనామగ్ని దాహే. ❖
 ప్రాకారే మణ్డపే ధామ్ని గోపురే పాకవెశ్యని ।
 దగ్ధేఽగ్నినా సమాధాయ పూజపన్నుణ్ణపాదికమ్ || ౧౪౨
 ప్రతిష్ఠాప్య యథాపూజాం తతః శాన్తిం సమాచరేత్ ।
 అథమోత్తమమూగ్గణ స్పృశనం శాన్తిదం భవేత్ || ౧౪౩
 శాన్తిహోమస్తు కతఃవ్యో ద్విజానాం దానభోజనే ।
 ప్రతిమాదహనే చాపి సమాధాయ యథాపురమ్ || ౧౪౪
 స్నానం సహస్రకలశైఃప్రతిష్ఠాక్య యథావిధి ।
 వస్త్రాదిదహనే తస్యాః ప్రభాదిదహనే తథా || ౧౪౫
 సవభిః కలశైస్నాన్ననం హోమాది తదనస్తరమ్ ।

❖ సుదశనాదీనామగ్ని దాహే. ❖
 సుదశనేఽగ్నినా దగ్ధ స్నానం సవఘృతైఃభవేత్ || ౧౪౬
 ధ్వజే వితానే ఛత్రే చ దగ్ధే చాస్తరణాదికే ।
 పుసరుత్పాద్య తత్సవణం శాన్తిహోమాదికం భవేత్ || ౧౪౭

❖ ప్రాకారాదీనాం వృద్ధిస్థానాదినిదేశః. ❖
 ప్రాసాదాద్యవకాశానాం వృద్ధిశ్చేత్సవణో భవేత్ ।
 యద్వాప్రాచ్యముదీచ్యం వా వృద్ధినాఃస్వత్ర శోభనా || ౧౪౮

❖ నిషిద్ధదిశి వృద్ధా శాన్తిః. ❖

దక్షిణావరవృద్ధిశ్చేత్స్నువనం శోత్రమోత్రమమ్ ।

శాన్తిహోమో ద్విజెన్ద్రాణాం తపకణం భాజనాదిభిః ॥ ౧౮౯

❖ ఉపశీరస్య కామచారః. ❖

శోభనా సవకతో వృద్ధిః *రుపశీరస్య చెవ్యతే ।

త్రణధమావరణం యావత్ దోషస్యాద్దైవనిమిత్తే ॥ ౧౯౦

❖ నవీకరణే పూవకవదేవ చిహ్నాని. ❖

వధికతం యది పూవోకక్తం స్నువనం శాన్తిదం భవేత్ ।

స హోసయెత్పూర్ణాక్తం ధామాది సచ చాలయేత్ ॥ ౧౯౧

పౌరాణికం శిరః పీఠం ధామచిహ్నం చ వైష్ణవమ్ ।

నోద్భ్రత్య † పూరయిత్వా వా స వృద్ధిగోపురాడిమ ॥ ౧౯౨

అల్పీయః ప్రాగ్విమానాది దివ్యవగళం ధనైః పునః ।

వర్షయెచ్చోద్ధయా ముఖ్యైద్రక్షవ్యైరచాకంసయెద్గురుః ॥ ౧౯౩

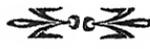
ఇతి శ్రీపాంశురాజే మహోపనిషది పాద్మసంహితాయాం

చర్యూకపాదే నిత్యారాధనప్రాయశ్చిత్తవిధినామ

అష్టాదశోఽధ్యాయః.

వికోనవింశోఽధ్యాయః.

❖ ఉత్పవప్రాయశ్చిత్తవిధిః. ❖
❖ నిత్యనైమిత్తికసమ్పాతే కర్తవ్యక్రమః. ❖

నిత్యం నైమిత్తికం కామ్యం నివతేద్యుగపద్యది ।

శ్రీభగవాన్ :—

కృత్వా నైమిత్తికం నిత్యమాచార్యైః స్తదనంతరమ్ ॥ ౧

❖ గృహాచార్యైః స్నానై నిమిత్తానుసారేణ స్థలమ్. ❖

గృహాచార్యైః స్నానై ప్రాప్తై విస్తారే సతి వేళ్ళని ।

తత్రైవ స్నానం కార్యం పజ్జుతు తు బహిభావేత్ ॥ ౨

❖ ఆలయవిమ్బస్య బహిస్సూకననిషేధః. ❖

పవతాదా శుచౌ దేశే ప్రవానిమూలం పూజకమ్ ।

స్నానం దేవదేవస్య కార్యం భాగవతేన తత్ ॥ ౩

ఆలయే * స్థాపితం విమ్బం న కదాచిచ్ఛతుముఖ ।

నిగమయ్య బహిస్సూక్య మస్తరేణ తు సవదా ॥ ౪

❖ తీర్థావభృథా దావనుజ్ఞా. ❖

తీర్థావభృథవేశాయాం సద్యాదీనాం తలై భవేత్ ।

అన్యథా చేచ్ఛాన్తిహోమం కుర్యాత్సవసమృద్ధిదమ్ ॥ ౫

❖ స్నానాజ్ఞవైకల్యే ప్రాయశ్చిత్తమ్. ❖

అఙ్కురావణహీనే చ స్నానే † కాతుకేఽన్వితే ।

అధివాపవిహీనే చ కలశైస్నాననే సతి ॥ ౬

శాన్తిహోమా విధాతవ్య స్సవదోహాకనుత్తయే ।

పజ్జుల్పితస్నానహనౌ ద్విగుణం స్నానం భవేత్ ॥ ౭

* స్థాపయేత్. † కాతుకొఙ్కై.

అకృతే రాజరాష్ట్రస్య భవేద్విభవసజ్జయః ।

యజమానస్య ధామ్నశ్చ ప్రజానాం చ ధనక్షయః ॥ ౮

❖ స్నవనకాలవివరణయః ❖

అకాలే తు కృతే స్నానే విషువాదా యధోదితే ।

శాన్తిః కార్యాయనే చైవ దక్షిణే ప్రాగుపక్రమః ॥

ఉత్తరే చైవ పాశ్చాత్యే *ఉత్తమం నైవ దూషణమ్ ।

చైత్రే చ విషువే తద్వ త్క్రమాదాశ్వయుజే లపి చ ॥ ౧౦

❖ స్నవనకాలశానాం వికారే ❖

స్థాపితానాం చ కుమ్భానాం భేదనే † పతనే తదా ।

కాలాదిదోషదుష్టై చ క్రిమికేశాదిదూషితే ॥ ౧౧

లఙ్ఘితే లశుచి సంస్పృష్టై శ్చ వాయుసాద్యైశ్చ దూషితే ।

గహ్నికే శ్వాకదాద్యైశ్చ స్పృష్టై చాశుభిస్తథా ॥ ౧౨

పాషణ్డై ప్రతిలోమైశ్చ తథోదక్యాదిదూషితే ।

కలశం తం తముద్ధృత్య స్థావయిత్వా వరాక పునః ॥ ౧౩

తద్దైవత్యాక జనేన్మన్తా సజ్జోత్తరశతావరమ్ ।

స్నవనం యది తైః కుర్యాయా చ్చాన్తివహోమం సమాచరత్ ॥ ౧౪

❖ అకృమకలశాభిషేకే ❖

అక్రమేణ సముద్ధృత్య స్నవనే విహితే సతి ।

జనక కల్పోవనిషదాం కతావ్యస్తస్సమాచరత్ ॥ ౧౫

❖ దేవతామన్తాదివ్యత్యయః ❖

దేవతామన్తప్రజాభాగద్రవ్యాణాం వ్యత్యయే సతి ।

పూర్వవన్నప్రజాకస్యా త్ప్రీతిద్రవ్యమనవిశే ॥ ౧౬

అఘ్నాదిభిజ్జవస్తద్వ స్మహిషాజౌష్ఠిసమ్భవైః ।

క్షీరాదిభిస్తథా ద్రవ్యై స్నవనే స్నాకయే త్పునః ॥ ౧౭

* ఉపక్రమణ. † చేదనే. శ్చ వ్యాఖ్యాయైశ్చైవ.

సమిద్భిర్యూలమస్త్రేణ జుహుయాత్కమలాసస ।
 అద్భిః పయూషి తాభిశ్చేత్స్నవనం స్నావయేత్సునః ॥ ౧౮
 శాన్తిహోమో మూలవిద్యా * జపశ్చాష్టోత్తరం శతమ్ ।

❖ ఆరాధనాజ్ఞవైకల్యైః ❖

ఆరాధనాజ్ఞవైకల్యైః వృత్తవాద్యాదిభిః + సుహా ॥ ౧౯

శాన్తిహోమో భవేద్వేద్యాం స్నవనే చలనే సతి ।
 వ్రతమావతనే తద్వత్ప్రియశ్చిత్తం చతుఃకః ॥ ౨౦

స్నవనే వతకమానే తు చలనే శతనె ౭పి వా ।
 యథాపూర్వమవస్థాప్య స్నావయిత్వా యథావిధి ॥ ౨౧

శాన్తిహోమశ్చ కతకవ్యః పీరాదీనాం చ ॥ భజ్జనే ।
 సహజానాం తదా హస్తపాదాదీనాం చతుఃకః ॥ ౨౨

భజ్జే తు తేషామావాహ్య కూచాదౌ తద్గతం హరిమ్ ।
 క్రియాం సమావయేద్భ ౨ గ్నాం వ్రభాపీరాదికం పునః ॥ ౨౩

సమాధాయ యదాపూర్వం సంప్రోక్షణః ధిభిః వేత్ ।
 వస్తుమ స్నవనాజ్ఞేమ ఆధిక్యం హనిరేవ వా ॥ ౨౪

యది స్యాన్మూలమస్త్రీవ్య జపశ్చాష్టోత్తరావరః ।

❖ ఫలాధికభద్రెన స్నవనకాలభద్రః ❖

మోక్షమాణస్పదా కుర్యాత్స్నవనం నిశి వా౭హని ॥ ౨౫
 రిపుక్షయాధీ దివసే ధర్మాధీ దినమధ్యమే ।

దినానై సర్వభోగాధీః ప్రాయః ❖ శ్చిత్తాయ సర్వదా ॥ ౨౬
 ❖ స్నవనద్వయసమ్పాతే వ్రతీసరాదినిషెధః ❖

బద్ధవ్రతీసరే బిమ్బే స్నవనాథకం తు మస్త్రీణా ।
 స్నవనాస్తరసంప్రాప్తౌ న చ వ్రతీసరాస్తరమ్ ॥ ౨౭

* జపశ్చాష్టోత్తరావరః, + సుతి. ౩ "స్నవన" ఇతి శ్లోక-
 ద్వయం "భజ్జేతు — పునః ॥" ఇతి శ్లోకాదనస్తరం క్వచిత్కోశేద్వ-
 త్యతే. ॥ బన్ధనే. ౨ భగ్న మోక్షాధీ. ❖ శ్చిత్తం తు.

❖ మణ్డూకాదిభిః కలశదూషణే ❖

మణ్డూకమూషికాసఖః-చుచుస్తయ్యాదిజన్తుభిః ।

స్పృష్టై విలజ్ఘితై నష్టై స్థాపితే కలశే తథా ॥ ౨౮

త్యక్త్యాన్యం తు తథా కృత్వా మూలమస్త్రం జపేద్గురుః ।

స్థాపితం కలశం తద్వత్పావణ్ణేః ప్రతిలోమజైః ॥ ౨౯

❖ ఆశౌచిభిః కలశస్పృశే ❖

ఆశౌచవద్భిరవర్తేకలశః * స్పృశేనే సతి ।

సద్రవ్యం కలశం త్యక్త్యా తథాన్యం తత్ర నిషీదేత్ ॥ ౩౦

వాచయిత్వాథ పుణ్యాహం శాన్తిహోమం సమాచరేత్ ।

❖ బద్ధై ప్రతిసరే ఆశౌచాభావః ❖

కర్మణి స్నానాదా తు ప్రవృత్తై దేశికోత్తమః ॥ ౩౧

† సూతకం మరణాశౌచం శృణుయాన్నాశుచిభఃవేత్ ।

❖ విమానస్థాపనాహీనస్థల ఉత్సవకరణే ❖

ఉత్సవే తు యథాశాస్త్రోచాదితే స్థలనే సతి ॥ ౩౨

శాన్తిస్తనోచ్యతే శ్రీ బ్రహ్మన్నిదానీమవధాయతామ్ ।

విమానస్థాపనాహీనే న కురూదుత్సవం హరేః ॥ ౩౩

కురూద్వా ధ్వజముద్ధృత్య గౌ ఉత్సవం చ క్రమేణ వా ।

వాయవీయే ధామకొణే † విధినా శాన్తిమాచరేత్ ॥ ౩౪

సంవత్సరాంతం తత్రైవ ధ్వజయజ్ఞేః స్థితిభఃవేత్ ।

❖ నిత్యోత్సవరహిత స్థలోత్సవకరణే ❖

హీననిత్యోత్సవే ధామ్ని ధ్వజారోహణపూజకమ్ ॥ ౩౫

నోత్సవం కారయే † త్కమ్యం కారితే శాన్తిమాచరేత్ ।

* స్నాననే సతి. † సూతకాశౌచ మాశౌచమ్ శృణుయాద్వా.

శ్రీ బ్రహ్మంస్తదెతదవ. † గరుడం చాక్రమేవ వా. † విమానె.

† త్కమ్యం కారితే.

❀ ధ్వజదోషసమ్పాతే ❀

ప్రమాణహీనే కక్షీన్ద్రై ధ్వజే స్తమ్భాదికేఽపి వా | 3౬

* శాన్తిగ్రహకార్యా తదా హీనే మూసికాద్వ్యేశ్చ దూషితే |

అణచిద్రవ్యసంస్పృశే త్యక్త్వారోప్యధ్వజాస్తరమ్ | 3౭

శాన్తిహోమశ్చ కర్తవ్యో బ్రాహ్మణానాం చ భోజనమ్ |

ధ్వజారోహణః † కర్మాజ్ఞం ధ్వజం వా స్తమ్భమేవ వా | 3౮

సకృన్నియుక్తం త్యక్తవ్యం ధ్వజయస్మిం తు న త్యజేత్ |

సకృన్నియుక్తే స్తమ్భాదా భూయోఽపి వినియోజితే | 3౯

ప్రాయశ్చిత్తం తు తత్ర స్వీతన్నకనం చోత్తమోత్తమమ్ |

శాన్తిహోమశ్చ కర్తవ్యో బ్రాహ్మణానాం చ భోజనమ్ || ౪౦

స్థాపితే ధ్వజానాం శానధ్వజే వాతాతపాదిభిః |

వర్ణహనా న దోషస్సాస్య త్సమారాధనమిష్యతే | ౪౧

పతితే వాతవేగేన హేతునా యేన కేన చిత్ |

ఉద్భృత్య బద్ధా భూయోపి స్నవనం మధ్యమోత్తమమ్ || ౪౨

వర్ణహనా తదా భిన్నే ధ్వజే చ్ఛిన్నేఽపి వా క్వచిత్ |

ధ్వజాస్తరం సముత్పాద్య త్యక్త్వా నిపతితం ధ్వజమ్ | ౪౩

యస్మిం వాకల్యమెవాస్యం న తు కాలవ్రతీక్షణమ్ |

వివరీతం ధ్వజపటం ప్రమాదాద్యది బన్ధయేత్ || ౪౪

తస్మోచయిత్వా యద్వాస్యం బద్ధా స్నవనమాచరేత్ |

ధ్వజస్తమ్భే తదా భిన్నే భగ్నౌ వా గుపిరేఽపి వా || ౪౫

స్తమ్భాస్త ॥ ౪౬ ॥ రమవస్థావ్య శాన్తిస్సన్వవనపూర్వికా |

† పతనే భిమజే వాపి పతితే వా యద్వచ్ఛయా || ౪౬

శాన్తిహోమా భవెత్ప్రాగ్వన్మూలమన్త్రజపస్తథా |

కక్షీశాధిష్ఠితే కుమ్భే భిన్నే నష్టేఽథ వా తథా || ౪౭

* శాన్తిం కుర్మాత్తదా నిత్యం. † కర్మాజ్ఞధ్వజమ్. ధ్వజానాం శానధ్వజే వాతాదిపాతితే. ॥ ౪౦ ॥ స్థాపయిత్వా. † కమ్పన

అస్పృశ్యైః ప్రాణిభిః స్పృష్టై స్థావ్య కుమ్భాన్తరం పునః ।
 ఆనాహ్య తత్ర విహగం కమఃశేషం సమాకయేత్ ॥ ౪౮
 ధ్వజస్తమ్భే చ సంస్పృష్టై చణ్డాలాద్యైవిగఃహితైః ।
 స్తమ్భాన్తరమవస్థావ్య శాన్తిహోమం సమాచరేత్ ॥ ౪౯
 సూతకైః ప్రేతకైశ్చైవ క్రతిలోమైస్తథావిధైః ।
 స్పృష్టై ప్రోక్త్య ధ్వజస్తమ్భం పుణ్యాహోక్తిపురస్కరమ్ ॥ ౫౦
 సకృన్నియోజితం త్యక్త్వా మృణ్మయం సాలికాదికమ్ ।
 అఙ్కురానకమేన్నోచేత్ శాన్తిహోమాదికం * చరేత్ ॥ ౫౧

❖ అఙ్కురవికారె వల్మీకప్రరోహదా చ విధిః. ❖

అఙ్కురేష్వపి రక్షేషు శ్యామవణాయుకేషు వా ।
 † అప్రయాధేషు సవేశు తథా తియగ్గకేషు చ ॥ ౫౨
 అస్పృశ్యస్పృశనే తేషాం భిన్నచ్ఛేషు వా పునః ।
 సాలికాదిషు నష్టేషు పతితేషు యథాతథా ॥ ౫౩
 వల్మీకాదిప్రరోహే చ మూషికాద్యైశ్చ భక్షితే ।
 శాన్తిహోమశ్చ కతవోవ్య బ్రాహ్మణానాం చ భోజనమ్ ॥ ౫౪

❖ నిత్యమధ్యే నైమిత్తికాన్తరాపాతే ప్రత్యేకమఙ్కురార్పణమ్. ❖
 ప్రారబ్ధకమమధ్యే చేత్కమ నైమిత్తికం పునః ।
 ఆపతేదవయేద్భూయ స్తదధాం శ్చాఙ్కురా గురుః ॥ ౫౫

❖ ఆపితేష్వఙ్కురేషు దైవ ద్యుపఘాతే శాన్తిః. ❖
 ఆపితేష్వఙ్కురేషు స్యాద్దైవాద్వా యది మానుషాత్ ।
 కమలౌపస్తదా త్యక్త్వా కల్పితాసఙ్కురానపి ॥ ౫౬
 శాన్త్యథం జహుయాదగ్నా మూలమస్త్రీణపస్తథా ।
 ❖ కమమధ్యే కమాన్తరాపాతే పునః కౌతుకబధ్నః. ❖
 బద్ధప్రతిసరే బిష్పౌ కమాథమవరం యది ॥ ౫౭

* భవేత్. † “అప్రయాధేషు” ఇత్యాదిశ్లోకాథం క్వచిన్న.

అస్తరా కమణ నివతేద్భద్నీ యాత్కౌతుకం పునః ।

❖ అస్తరావతితం స్నానం సమాప్య పూర్వారబ్ధం సమావయేత్ ❖

అస్తరా వతితే స్నానె సమాప్తే స్నవనం పునః ॥ ౫౯

పూర్వారబ్ధమనుష్ఠేయం యథాశాస్త్రం చతుర్ముఖ ।

❖ శూన్యగ్రామె బలిదాననిషేధః ❖

గ్రామాదిషు స్యాచ్ఛూన్యేషు న బలివీధికొత్సవః ॥ ౫౯

ధామన్యేవ భవేత్కామం యది స్యాద్వీధికొత్సవః ।

సహస్రకలశైస్నానం ప్రాయశ్చిత్తం తదివ్యతే ॥ ౬౦

❖ మహావాతాద్యభిఘాతే పునరుత్సవః ❖

ఉత్సవే వతః * మానే స్యాన్మహావాతాదినా యది ।

గ్రామాదా శిథిలై కృత్వా ప్రాయశ్చిత్తం పునర్ముహః ॥ ౬౧

+ కార్యోన లోప్యో లోపే తు కుమ్భైరష్ట్రైరైహారైః ।

స్నవనం కారయేద్ధోమా జపశ్చార్చైర్దీర్ఘాచణమ్ ॥ ౬౨

❖ ముహూర్తాతిక్రమే ❖

ముహూర్తాతిక్రమే శాన్తిస్సవోపాం కమణామపి ।

కార్యా హోమాదిభిః వశ్చార్చకమూరమ్భా యథోదితః ॥ ౬౩

❖ పరిజనానామభిఘాతే అన్యైకల్పయేత్ ❖

కమణ్యధికృతే పూర్వం దేశికో మూర్తికేషు వా ।

ఽ దైవాద్వా మానుషాద్వాపి విఘ్నీ తేవ్యధికాఽఽఽ ॥ ౬౪

ప్రారబ్ధం కమణ కర్తవ్యం తాదృగ్భిరవరైర్ద్విజైః ।

ఉత్సవే విఘ్నీ తే దైవాన్మానుషాద్వా యథోదితే ॥ ౬౫

బలిమవ క్షీ వేధామ్ని గ్రామాదా వీధికావస్వి ।

* మానే తు మహా. + కార్యా యథోక్తవిధినా. ఽ హేతు-

దైవాన్మానుషాద్వా.

❖ అతిక్రాంతబలివిధానమ్. ❖

బలివ్రదానే వ్యక్తతే కస్మింశ్చిద్దివసే పునః | ౬౬

కువర్ణ బలిమతిక్రాంతం కృత్వైవం బలిమాచరేత్ |

❖ ఉద్యానమృగయాదిక్రియాలోపే. ❖

ఉత్పవాజ్జేషు హీనేషు కలితేషు యథాపురమ్ | ౬౭

ఉద్యానయానమృగయా జలద్రోణ్యాది * కర్మసు |

శాన్తినికార్యాః † భోజనం చ బ్రాహ్మణానాం జవస్తథా | ౬౮

❖ అవభృథస్నానలోపే పునరుత్సవః. ❖

హీనాయాం తీర్థయాత్రాయాం పునరుత్సవమాచరేత్ |

ఉత్తమోత్తమమాగౌణ స్నవనమాదితః | ౬౯

❖ ఉక్తమాసాతిక్రమే అనంతరమాసే అనుజ్ఞాదిధిః. ❖

మాసే యథోక్తైతిక్రాంతే నక్షత్రాదా యథోదితే |

ఉత్సవోఽనంతరే మాసే యద్యవః గ్వత్సరాదృవేత్ || ౭౦

ఉద్భవం పంచస్వరా ధ్ కర్మర్వశాన్తిం కృత్వానమాచరేత్ |

సహస్రకలశేస్నానం శాన్తిహోమం జపాదికమ్ || ౭౧

❖ ధవోత్సవలోపే శాన్తిః. ❖

లుప్తే ధవోత్సవే శాన్తి స్నవనం శక్త్యపేక్షయా |

అన్యేషు విష్ణోలుపైషు శ్రవణాద్యుత్సవేషు చ || ౭౨

ఉత్తమోత్తమమాగౌణ స్నవనం తస్య నిష్కృతిః |

❖ బలివస్తూనాం వ్యత్యాసే. ❖

వ్యత్యాసే బలివస్తూనాం జహుయాత్సర్షిమా శతమ్ || ౭౩

* కాసు చ. † భోజనం తు. ‡ స్నో చేత్.

❖ ఉత్పాతసంస్కృతే. ❖

వాతాద్యుత్పాత * సంస్కృత్యై బిమ్బే స్నానము త్తమమ్ |
ఆచరెద్యాగశాలాయాం † ప్రపాదిషు మహోత్సవే || 2౪

❖ అగ్నిదాహే. ❖

ఓ అగ్నిదగ్ధము తత్సవణం సమాధాయ యదాపురమ్ |
శాన్తిహోమో ద్విజెన్ద్రాణాం భోజనం దానమేవ చ || 2౫
కురూః త్సుదశః నష్టోషే కుమ్భైనః పభిరాప్లవః |
కాయోః బిమ్బుదిదాహౌఽపి తథా స్నానమాచరేత్ || 2౬

❖ యాగమణ్ణవస్య సృగాలాదిప్రవేశే. ❖

శ్వసృగాలాదిభియాః గమణ్ణపాది ప్రవేశనే |
సంస్కృతే పూవణ్క్లప్తాని త్యక్త్యావ్యాని నిధాయ చ || 2౭
శాన్తిహోమో ద్విజెన్ద్రాణాం భోజనాది యథాపురమ్ |
చణ్డాలాదిప్రవేశాదా త్యక్త్యా తద్వస్తు దూషితమ్ || 2౮
ఉత్సవాదాని వస్తుని శాన్తిహోమం సమాచరేత్ |

❖ ఉత్సవాగ్నో స్వయం శమన. ❖

ఉత్సవాగ్నో స్వయం శాన్తే శాన్తిం కుర్యాద్యథాక్రమమ్ | 2౯
❖ విషువె అయనె చ రాత్రావపి తీర్థోత్సవానుజ్ఞా. ❖
విషువె చాయనే చైవ తీర్థయాత్రా) న దోషకృత్ |
రాత్రా)వపి :—

❖ అన్యత్ర అహ్నోవ తీర్థయాత్రా. ❖

తతోఽన్యత్ర కర్తవ్యా ఓ హ్నోవ సా భవేత్ || ౩౦
ప్రమాదాద్యది యాత్రాస్యాత్సౌపనం చోత్తమాత్తమమ్ |

❖ హోమవిచ్ఛేదే శాన్తిః. ❖

ఉత్సవే హోమవిచ్ఛేదే ద్విగుణం హోమమాచరేత్ || ౩౧

* సంస్కృతే. † పర్వాదిషు. ఓ అగ్నిదగ్ధ చ. ‡ నైవ సా భవేత్.

❖ మహోత్సవమధ్యే బిమ్బనాశే. ❖

బిమ్బే చోరాదిభిన్దాప్తే వర్తమానె మహోత్సవే ।
కర్మార్పాదిమం బిమ్బేమం బిమ్బం చోత్పాద్య పూర్వవత్ ॥౮౨

❖ యానాదిభింశే. ❖

* ఆరాధయేన్నిపతితే బిమ్బే యానాన్దమహోత్సవే ।
ఆరోవ్య పూర్వవద్యానం రథ్యాగు † పతితం నయేత్ ॥ ౮౩
ఏకాధికాశీతికుమ్భైస్సాన్నిపయేచ్ఛాన్తయే పునః ।
ఆజ్ఞహానా కౌతుకస్య బిమ్బే ‡ మన్యం నయేత్తదా ॥ ౮౪
¶ హీనాజ్ఞం చేత్సమాధాయ సద్యస్సప్రోక్షణం చరేత్ ।
స్నవనం శాన్తయే కుర్యాద్భ్రాహ్మణానాం చ తోషణమ్ ॥ ౮౫
యానభిక్షే నయేద్దేవం యాననాఽన్యేన వీధికామ్ ।
శాన్తిశ్చ కార్యా వతనభ్రమణాదా చ సారథేః ॥ ౮౬
పుణ్యాహవాచనాదీని కార్యాణి కమలాసన ।

❖ యానానాం అస్పృశ్యస్పృశన. ❖

అస్పృశ్యో యది యానాని వహేయుర్బిమ్బమేవ వా ॥ ౮౭
తౌలయిత్వా † తు యానాని బిమ్బం చ న్నావయేద్భుజైః ।

❖ పుష్పయాగాభావ. ❖

పుష్పయాగో నిశి భవేచ్ఛాన్తయే ‡ భుక్తయే ॥ పి వా ॥ ౮౮
అభావే పుష్పయాగస్య స్నవనం చోత్తమోత్తమమ్ ।

❖ ధ్వజవరోహణ కాలాతిక్రమ. ❖

ఆరభ్య తీర్థాదివసాదూర్వకం పఞ్చాదినావధి ॥ ౮౯
ధ్వజవరోహణం కార్యం పశ్చాచ్ఛేదవరోహణమ్ ।
దోషస్యాద్దోషశమనం స్నవనం మద్యమోత్తమమ్ ॥ ౯౦

* ఆరాధనన. † పతితో నయేత్. ‡ ముభ్యస్తరే నయేత్.

¶ భిన్నాజ్ఞం. † రథాదీని. ‡ ముక్తయేపి వా. ॥ ధ వా.

అవరోవ్య ధ్వజవటం స్నవనానస్తరం పునః ।

ఉద్వాస్య దేవతాస్సవాశ్శకటాద్బలికమణా ॥ ౯౦

మహోత్సహస్తా వతితం కమః వైశేషికాహ్వాయమ్ ।

కాయామెవ న లోవ్యం తల్లోపి స్నవనమాచరేత్ ॥ ౯౧

❖ వవిత్రారోవణ వివయాపప్రాయశ్చిత్తమ్. ❖

వవిత్రారోవణే ప్రాయశ్చిత్తమన్యత్ప్ర) * దశ్యతే ।

హీనమానే వవిత్రే వా కుణ్డే వా † మణ్డలైపి వా ॥ ౯౩

అస్త్రమస్త్రం శతం జప్త్వా పూజయే ఓ దస్త్రవధిసీమ్ ।

త్యక్త్వా చవిత్రం కళాదిదూషితం పునరెవ తత్ ॥ ౯౪

కృత్వా పూజావదారోవ్య తతశ్చాన్తిం సమాచరేత్ ।

అస్పృశ్యప్రశనే కుమ్భే భిన్నే నష్టేఽపి వా పునః ॥ ౯౫

కుంభాన్తరే సమావాహ్య మూలమస్త్రం జపేత్పునః ।

❖ అస్థానశూలస్థాపనె ❖

అస్థానే స్థాపితం శూలం † మన్యత్ర ప్రతిమాదికమ్ ॥ ౯౬

స్థాపయిత్వా యదాస్థానం స్నవనాది ‡ సమాచరేత్ ।

మానే న్యూనాధికే వాపి వెద్యాదీనాం ప్రకల్పితే ॥ ౯౭

శాన్తిరాజ్యహుతిః కాయా వంచోవనిషదా శతమ్ ।

❖ నయనమోక్షణాకరణె ❖

తేషామభావే చ తథా శాన్తినయనమోక్షణమ్ ॥ ౯౮

అకృత్వా స్థాపనే శాన్తిం కృత్వా నయనమోక్షణమ్ ।

❖ తోయాధివాసాకరణె ❖

తోయాధివాసాకరణే ప్రతిష్ఠాయాం మధుద్విషః ॥ ౯౯

స్నవనం శాన్తిహోమశ్చ తద్వదెవజ్ఞహానిషు ।

* దృశ్యతే. † మణ్డలాదికె-స్థణ్డిలాదికె. ‡ చ్చాస్త్ర) వద్ధతిమ్.

† మన్యద్వా స్థాపనాదికమ్. ‡ యథాపురమ్.

❖ అనాచాయః ప్రతిష్ఠాయామ్ ❖

అనాచాయః ప్రతిష్ఠాయాం పునస్సాగునమాచరేత్ || ౧౦౦

అచాయః పదమారూఢో * వైధుయాః ద్యుల్పదోషవాః |

అధికాయోః ప విజ్ఞానపారం యాతో యది స్వయమ్ || ౧౦౧

జ్ఞానాధికేన దేవేణే స్థాపితే జ్ఞాన + రూపిణి |

స దోషో జ్ఞానదహనస్సవదోషాః దహేత్ఫలం || ౧౦౨

❖ బాలమందిరస్థితి కాలాతిక్రమే. ❖

యావత్కాలం స్థితిబాలమన్దిరే ఏ ప్రాధికతా పురా |

తావత్వృతీతే సమయే స్మవనం మధువిద్విషః || ౧౦౩

కాయాం పునశ్చ తత్రైవ స్థితికాలం ౧ కరీక్షయేత్ |

అన్యత్ర వా బాలగృహే యద్వా మూలాలయే భవేత్ || ౧౦౪

కమాఢాః పీరికాయాం తత్ స్థావయిత్వా సమచయేత్ |

❖ శిథిలీ పరఘాదిసమ్పాతే. ❖

గోపురే వాఽలయే యద్వా ప్రాకారే మన్దిరపేఽథవా || ౧౦౫

శిథిలీ పరఘాతుమ్భివల్మీకాదిసముద్భవే |

ఉద్భృత్య తత్రత్సంశోధ్య దేశం కృత్వా యథాపురమ్ || ౧౦౬

స్మవనం దేవదేవస్య కుర్యాదుత్తమమధ్యమమ్ |

శాన్తిహోమో ద్విజ్ఞానాం భోజనం దానమేవ చ || ౧౦౭

❖ సిద్ధాన్తసజ్కయోః. ❖

సిద్ధాన్తసజ్కరే జాతే ౧ ప్రమాదాత్తత్ర సజ్కరే |

కృత్వా సంప్రోక్షణం పూజాం సహస్రకలశాప్లవః || ౧౦౮

* వైముఖ్యా. † దేశిక. ౧ కల్పితా. ౧ ప్రకల్పయేత్. ౧ తథా సాధక సజ్కరే కర్షణాదిషు దోషస్యా (ద్రావిరాష్ట్ర) కుయావహా.

❖ సిద్ధాంతస్వరూపప్రశ్నః. ❖

ప్రశ్నః—

సిద్ధాంతం నామ కిం కొ వా భేదస్వస్య జనాదకన ।

శ్రోతుమిచ్ఛామి తత్సవకం న రహస్యమిదం యది ॥ ౧౦౯

❖ సిద్ధాంతవివేచనమ్. ❖

శ్రీభగవాన్ :—

మహోపనిషదం నామ సిద్ధాంతవదశబ్దితమ్ ।

మీమాంసాదిషు ఆస్త్రేషు యే సిద్ధాథాః మనీషిణః ॥ ౧౧౦

తేషామస్తేఽధికారోస్మిన్నితిసిద్ధాంత * శబ్దితమ్ ।

❖ మన్వసిద్ధాంతాది భేదకథనమ్. ❖

తచ్ఛతుథాః స్థితం † శాస్త్రమృగాదిపదనేకథా ॥ ౧౧౧

ఏకేకం భిద్యతే తస్యం శాఖాభేదేన భూయసా ।

త్రథమం మన్వసిద్ధాంతం ద్వితీయం ‡ చాగమాహ్వాయమ్ ॥౧౧౨

తృతీయం తన్వసిద్ధాంతం తుయః॥ తన్వ్రాన్తరం భవేత్ ।

❖ మన్వసిద్ధాంతః. ❖

ఏకైవ మూతిఃరారాధ్యా ప్రాధాన్యనేతరాః పునః ॥ ౧౧౩

దేవ్యశ్చీయాదయశ్చాపి సంపూజ్యాః పరివారవత్ ।

ఆయుధైశ్చఙ్గచక్రాద్యైశ్చీవత్సాద్యైశ్చభూషణైః ॥ ౧౧౪

మూతిఃపద్మిః పరివృతా కేవలా వామ్బుజాపన ।

కథ్యతే యత్ర తతోక్తికం మన్వసిద్ధాంతమగ్రిమమ్ ॥ ౧౧౫

❖ ఆగమసిద్ధాంతః. ❖

వాసుదేవాదయో హ్యుహశ్చత్వారస్సాధకైరపి ।

క్రమాగతైస్తుల్యకఙ్కాయా పూజ్యాస్తత్ప్రభవాక్యయే ॥ ౧౧౬

* సంజ్ఞితమ్. † సవక. ‡ త్వాగమా.

కమూకామపి నన్యాసః కథ్యతే యత్ర చాగమే ।

తస్త్రీమాగమసిద్ధాంతం తదుక్తం కమలాసన ॥ ౧౧౭

❖ తస్త్రీసిద్ధాంతః ❖

నవానామపి మూర్తీనాం ప్రాధాన్యం యత్ర కథ్యతే ।

మూర్తయో ద్వాదశశక్త్యాని తెషామేవ తథావరే ॥ ౧౧౮

ప్రాదుర్భావః * గుణాశ్చన్యే మూర్త్యో నరగణా ఆపి ।

ప్రాదుర్భావా నరయతాస్సు † దిగైవైస్సహాయధైః ॥ ౧౧౯

మూర్తిమద్భిశ్చ దేవీభిలక్ష్యోద్భిరపి స్ఫుటమ్ ।

ఽ తస్త్రీసిద్ధాంతాహ్వానం —

❖ తస్మాన్త్రీసిద్ధాంతః ❖

చతుర్థం పరమం పునః ॥ ౧౨౦

సామ్యసింహాదిభూయంతం వక్త్రీభదైశ్చతుర్ముఖి ।

గౌ ద్విత్రాదిముఖభేదా వా మూర్తిః శక్తైవ పూజ్యతే ॥ ౧౨౧

పరివారైస్సంవృతా వా వినా వా సకాళామదా ।

యత్ర తస్మాన్త్రం తతస్యోచ్ఛ్రేయతః కమలాసన ॥ ౧౨౨

❖ ఆరమ్భావసానయో రేక ఏవ సిద్ధాంతః ❖

యేన సిద్ధాంతమాగౌణ కషణాదిక్రియా కృతా ।

ఆదా తేనైవ సకలం వాస్యసిద్ధాంతైర్తేనా ॥ ౧౨౩

తస్త్రీణాపి తథా యేన కషణాదిక్రియా కృతా ।

తేనైవ సకలం కాయానం తస్మాన్త్రం వైర్తేనా ॥ ౧౨౪

❖ అనుక్తస్య తస్మాన్త్రగర్భోవాణమ్ ❖

తస్మాన్త్రకైఽపి కథిషమనుక్తం గ్రహ్యమేవ హి ।

❖ తస్త్రీసాంకర్యానాం నిషేధః ❖

సిద్ధాంతైః సాంకర్యేన తస్త్రీసాంకర్యేన వేదేన చ ॥ ౧౨౫

* గుణాశ్చన్యే-గుణా ఆపి. † దిగైవాస్సహాయధాః. ఽ యత్రీ తస్మాన్త్రం తతస్యోచ్ఛ్రేయతః. గౌ చిత్రాది. ‡ సాంకర్యేన తస్మాన్త్రేన. § సాంకర్యేన తస్త్రీసాంకర్యేన వేదేన వా.

దోషాయ కల్పతే రాజరాష్ట్రీధామకయాత్మనే ।
సిద్ధాంతసజ్జరే జాతే ప్రమాదాత్తప్య శాస్త్రయే ॥ ౧౨౬

కృత్వా సంపాత్తీణం పూజకం సహస్రకలశాక్షయః ।
కతకవ్యస్సృజనం కుయాక * త్తస్త్రీసజ్జరసమ్భవే ॥ ౧౨౭
అస్తే మహోత్సవం కుయాకత్ ధ్వజారోహణపూజకమ్ ।

❖ క్షురారాత్ర ప్రతిష్ఠితస్య తేనైవ నివాకహః. ❖
స్థాపితే క్షురారాత్రేణ దేవే వక్ష్యిరథాధ్వభిః ॥ ౧౨౮

+ ప్రతిష్ఠానే కృతే మోహద్దోషస్సవకతయాత్మకః ।
శాస్త్రీశ్చ తస్య భూయోఽపి క్షురారాత్రోక్తవర్తకనా ॥ ౧౨౯
ప్రతిష్ఠాప్య సహస్రేణ కలశైస్సృజనం నూరేః ।
మహోత్సవశ్చ కతకవ్యో ధ్వజారోహణపూజకః ॥ ౧౩౦

❖ ఎకత్ర దీక్షితస్య అన్యత్ర దీక్షానిషేధః. ❖
ఏకత్ర దీక్షితస్తస్యే సిద్ధాంతే వా ద్విజోత్తమః ।

క్రియాం న కుయాకదన్యత్ర కమకాది స్వ చతుముఖ ॥౧౩౧
¶ ఆచార్యకర్తవ్యకథాత్వికాణ్యం పూజయాం మధువిద్విషః ।
తస్త్రీభదే చ సిద్ధాంతభదే చాపి న యుజ్యతే ॥ ౧౩౨

❖ విషకస్త్రీదిహతానాం నారాయణబలిః. ❖
బ్రహ్మహత్యాదిపాపా నాం నిష్కృతిస్సృతి చోదితా ।
మృతానాం విషకస్త్రీగ్నిస్త్రియైరుగ్రేశ్చ కమకాభిః ॥ ౧౩౩
నారాయణబలినామ సమారాధనముత్తమమ్ ।
గతిపేతునినా తేన గతిరన్యా న విద్యతే ॥ ౧౩౪

* త్తస్త్రీ. + ప్రతిష్ఠాదా. స్వకమకాదిశ్చ-కమకాదీక. ¶ ఆచార్యకం క్రమశః పూజ్య పూజాద్యం మధువిద్విషః । తస్త్రీ భదే చ చసిద్ధాంతే తదేవాపి న యుజ్యతే । ఇతి క్వచిత్పాఠః. బ్రహ్మ అధ్యాయసమాప్తిః క్వచిత్కోకై ద్విశ్యతే.

పునరహాసమారభ్య కమః స్తుతామశేషతః ।
 కృత్వా సపిండీకరణవయః స్తం తదనంతరమ్ ॥ ౧౩౧
 దేవదేవం సమారాధ్య వక్ష్యమాణేన వత్సనా ।
 విష్ణ్వాలయే నదీతీరే పవిత్రే * వా వనేఽపి వా ॥ ౧౩౨
 ఆన్యత్ర వా పున్యాదేశే కర్తుం వా భవనే శుభే ।
 యష్టవ్యం కృష్ణవక్షస్య ద్వాదశ్యామయ నద్వయే ॥ ౧౩౩
 ఉపోషితస్య పూర్వే ద్యుః కర్తానియతమానసః ।
 బ్రాహ్మణాస్సగవద్భక్తా స్వీతస్వధ్యాయ శాలినః ॥ ౧౩౪
 ఆమన్త్య మన్తవిద్భుద్వా కేశవాది యథాస్వయమ్ ।
 శోధితే గోమయామ్భోభిభూతలె కుశఃష్టరే ॥ ౧౩౫
 ఉపవేశ్య † వృతానేవ ప్రాజ్ఞుఖాః కమలాపన ।
 ఆఘ్నాదిభిష్సమభ్యర్చ్య నామభిః కేశవాదిభిః ॥ ౧౪౦
 నమోస్తే నాగవల్ల్యాది దత్వా చాభ్యజ్ఞయే ద్ద్విజాః ।
 స్నాతానాం సన్నిధౌ తేషాం హోమం చోపాసనేఽనలే ॥ ౧౪౧
 కృత్వాగ్ని ముఖమగ్నేశ్చ ప్రాగ్భాగేచక్రకబ్జజే ।
 ఘ్ణితే కుశకూచే వా దేవమావాహయేదితి ॥ ౧౪౨
 పుష్పాంజలిస్సముత్థాయ సృనూక్తాద్యా ఋచో జపః ।
 ఓంపూర్వాభివ్యాహృతిభిరావాహ్య పురుషోత్తమమ్ ॥ ౧౪౩
 మూర్తిభేదాః కేశవాదీన్నామభిస్సైరనంతరమ్ ।
 ఆవాహ్యఘ్నాదిభిష్టద్భిరుకచయః కృతకృపిభిః ॥ ౧౪౪
 తపఃయిత్వా తిలామ్భోభిః కేశవాదీః స్వనామభిః ।
 ఉపచయః చ దీపాంతం పురుషం పురుషాత్మనా ॥ ౧౪౫
 సూక్తేన కేశవాదీంస్తు నామభిస్సైస్వయంధాక్రమమ్ ।
 ఆగ్నే వద్మాసనాసీనం ధ్యాత్వా కరవపురువమ్ ॥ ౧౪౬
 స్థి ఆనూచ్య పాయసం విష్ణోనుకమిత్రృచమబ్జజ ।
 వశ్చాత్పరోమాత్రయేతి యాజ్యయా జహుయాద్ధవిః ॥ ౧౪౭

* విపినేపి వా. † ప్రాతరేవ. ‡ ఆశ్రావ్య పాయసం.

కేశవాద్యైనామభేయైస్సపిషా జహుయాత్తతః |
 చతుర్థ్యన్వేద్యాదశభిః * నామభిధ్యానమాస్థితః || ౧౮౪
 క్షీరాబ్యగుపేమశ్రీన్నం శేభ్య ఏవ నివేదయేత్ |
 దేవస్య త్వా సవితురితి మహావిష్ణోనివేదనమ్ || ౧౮౫
 సప్తవ్యాహృతిభిః యో జహుయాత్సపిషావసలె |
 దభాసనేషు భూదేవానాపలూకానువవేశితాః || ౧౮౬
 వస్త్రాఙ్ఘ్రీయకచ్ఛత్రకుణ్డలౌచ సహాదిభిః |
 యథాశక్తి సముభ్యచ్యుత మన్త్రైః స్వాక్షరేణ తాః || ౧౮౭
 తిలాబ్యమిశ్రేణా సైన తదనుజ్ఞానపూజాకమ్ |
 జహుయాదసలె హవ్యం విద్యయా వక్ష్యమాణయా || ౧౮౮
 పితృభ్యస్తస్మితృభ్యశ్చ తస్మితృభ్యః పునస్తథా |
 † మాతృభ్యః పితృమాతృభ్యః ‡ తస్మితృభ్యః పునస్తథా || ౧౮౯
 మాతామహేభ్యః ¶ సైషాం యే పితరస్తేభ్య ఏవ చ |
 మాతామహీభ్యో మాతుశ్చ † పితృమాతృభ్య ఏవ చ || ౧౯౦
 పితృః పితామహీభ్యశ్చ తదాచాయోభ్య ఏవ చ |
 తత్పత్నీభ్యో గురుభ్యశ్చ గురుపత్నీభ్య ఏవ చ || ౧౯౧
 సఖ్యస్తత్కుశ్లోభ్యో జ్ఞాతిభ్యో యాశ్చ తత్ స్త్రీయః |
 తాభ్యశ్చ సూత్యతత్ స్త్రీభ్యస్సర్వాభ్యస్తత్ స్త్రీయశ్చయాః ||
 తాభ్యశ్చేతి సముచ్చాయో స్వధా నమ ఇతి బుధ్వి |
 నారాయణాయ న్వాహేతి వ్రత్యైకం † వృథగామతిః || ౧౯౨
 ఆగ్నిశబ్దం చతుర్థ్యన్తం కవ్యవాహనమిత్స్యథ |
 తదన్తే స్తిష్ఠకృచ్ఛబ్ధమనువజ్గశ్చ పూజావత్ || ౧౯౩
 హుత్యైవం సపిషా వశ్చాద్వాదశాక్షరవిద్యయా |
 † వ్రత్యైకం శతమష్టా చ ద్వాదశాక్షర విద్యయా || ౧౯౪

* సమాస్తే. † పితృభ్యః. ‡ తస్మాత్పితృభ్యః పునః-తత్స్వ-
 స్పృభ్యః-తత్ శ్వశ్రోభ్యః. ¶ సువోభ్యః. † మాతృత్పితృభ్యః-
 † వ్రథమామతిః. ‡ వరమామతిః. † ఇదమథః ౦ ౨ మామం వ.
 † తథాస్వాక్షరవిద్యయా.

విష్ణుగాయత్రియా తద్వద్భాగ్వాణా వద్రసాన్వితమ్ |
భోజయెద్దక్షిణాం దద్యాత్తా క్రణమ్య ద్రదక్షిణమ్ || ౧౬౦

తాననుజ్ఞాప్య శిష్టాన్నం యధేష్టం క్రియతామితి |
దక్షిణేనానలం దభాణా వ్రాగ్రాణా శోధితే స్థల || ౧౬౧

పస్తీయక తేషు దభాణేషు బలిం దద్యాత్సమాహితః |
విశ్వేభ్యశ్చైవ దేవేభ్యస్సాధ్యేభ్యస్తదనస్తవమ్ || ౧౬౨

సవేభ్యశ్చైవ దేవేభ్యో విష్ణునాణాణాస్తదా |
సవార్యశిశే చైవ యజ్ఞాత్మవదమేవ చ || ౧౬౩

పుసుషు యజ్ఞపూజాం చ సవేశ్వరపదం తథా |
చతుర్భ్యస్తం సముచ్చార్య సమస్వా హేత్యనస్తవమ్ || ౧౬౪

సవత్త్రైవానుషంజం చ స్విష్టకృద్యజనాదికమ్ |
ఆధేనువర దానాస్తం కృత్వా వ్రెతం నివేదయేత్ || ౧౬౫

మూతీషు ద్వాదశస్వేనం యజ్ఞశమాణమాఖ్యయా |
నివేదయూమి దేవాయ కేశవాయేత్యనుక్రమాత్ || ౧౬౬

ద్వాదశభ్యో నివేద్యేవం * పరమాన్నం నివేదయేత్ |
నారాయణలిప్యేషు ద్విజానాం † సముదీరితః || ౧౬౭

ఏవం యస్య కృతే దత్తో బలిదోవాచనా స్తత్కః |
స మాతి గా నిఖిలం పాపం నిఘాణయ బ్రహ్మ శాశ్వతమ్ || ౧౬౮

పాపానామితరేషాం చ బలిః పుణ్యకృతామపి |
పరమాత్మవదప్రాప్త్యై కల్పితే నాత్ర సంశయః || ౧౬౯

ఇతి శ్రీవాఙ్మరాజే మహావనిషది
పాద్యసంహితాయాం చయోపాదే

♦ ఉత్సవప్రాయశ్చిత్తనారాయణలిపామ
ఏకోనవింశోఽధ్యాయః.

* పరమాత్మన్నివేదయేత్. † సముదాహృతః. స్తదికమ్.
‡ నిరయంవాపి. § పాపినా. ♦ ఉత్సవపదం క్వచిన్నాస్తి.

వింశోఽధ్యాయః.

ॐ శాంతిః ॐ

ॐ పాపినాం కర్మాధికారాధఃప్రాయశ్చిత్తమ్. ॐ

బ్రహ్మః—

రాజానస్తదమాత్య వా యే రాజ్యధురి నిష్ఠితాః ।
 భగవన్ రక్షణవ్యగ్రాగ్ర ప్రజానాం సతలౌద్యతాః ॥ ౧
 బ్రహ్మహత్యాదిభిః పాపైరభిభూతా విగహితైః ।
 కాయక్లెశాత్మకే శాస్త్రచోదితే ఘోరకర్మణి ॥ ౨
 పాపనిహారణోపాయే ప్రవర్తితుమసీశ్వరాః ।
 తె కథం తాని పాపాని నిధూయ సకలాన్యపి ॥ ౩
 కర్మాధికారిణో భూయస్సతాం సంపది సంమతాః ।
 కల్పనై భగవద్ధ్యానై తదచనవిధావపి ॥ ౪
 యోగ్యాః ప్రకారం తం దేవ బ్రూహి మహ్యం యథాతథమ్ ।

శ్రీభగవాన్ —

బ్రహ్మహత్యాదిపాపానామపనోదనము త్తమమ్ ॥ ౧
 కాయక్లెశాత్మకే కర్మణ్యక్షమాణాం మహీభృతామ్ ।
 విహితం సుకరం తేషాం ప్రాయశ్చిత్తం చతుర్ముఖ ॥ ౬

ॐ హిరణ్యగర్భతులాభార నిదేశః ॐ

హిరణ్యగర్భనామైకం కర్మ ప్రోక్తం * యదాపరిమ్ ।
 తులాభారసమా † ఖ్యం తద్ద్వాభ్యం నిధూత కల్పవమ్ ॥ ౭
 భగవద్ధ్యానపూజాదివిధౌ భూయోఽధికారిణః ।
 భవన్తి కర్మ ద్వితయం తదశేషేణ కథ్యతే ॥ ౮

ॐ హిరణ్యగర్భనిధిః. ॐ

కర్తుం వ్యవసితం కర్మ వరయే ద్గురుమాదితః ।

* తథాపరిమ్ † ఖ్యాతమ్.

సర్వశాస్త్రార్థతత్వజ్ఞం మంత్రాణాం పారగం వరమ్ || ౯
 దయాలుం సర్వభూతానామకోధసమలోలుకమ్ |
 * కర్మద్వయవిధానజ్ఞమృజుం భాగవతం ద్విజమ్ || ౧౦
 పరీక్ష్యైవంవిధం యత్నాదుపసజ్గమ్య పాథివః |
 అథ యిత్యా యదాన్యాయమువచయ్య ద్విజోత్తమమ్ || ౧౧
 † కర్మారభేత పుణ్యేషు దేశకాలేషు యన్వితః |
 వట్సు తైష్యాదిమాసేషు శ్రవణే త్వాప్తి ఏవ వా || ౧౨
 మైత్రే చాశ్వయుజి బ్రహ్మ రోహిణ్యాం వాసవేఽపి వా |
 పుష్యే వా సౌమ్యసక్షిత్రే చోత్తరత్రితయేఽపి వా || ౧౩
 దేశే తీరే చ సరితాం సముద్రతటభూషు వా |
 యద్వా సర్వగుణోపేతే దేశే భగవదాలయే || ౧౪
 నైమిత్తికం చేత్కమైతన్న కాలాదిపరీక్షణమ్ |
 మల్లపం ప్రథమం కుర్మాత్ప్రతిషాయామివాలయే || ౧౫
 అన్యత్ర వా యథోద్దిష్టే దేశే శాస్త్రోక్తవర్తమానా |
 సర్వాలక్ష్యారసంయుక్తమన్తకల్పితవేదికమ్ || ౧౬
 అఙ్కురాసర్వయెత్స్పర్వము కైష్వన్యతమే దినే |
 సమ్భారాస్తత్ర సమ్భార్యా యదావిధి యథావసు || ౧౭
 ఏకాఙ్కులఘనె తుల్యే కపాలే ద్వై హిరణ్మయే |
 అధరం చోత్తరం ఏచాపి కాయో ద్వాభ్యాం చతుర్ముఖ ||
 సజ్గతాభ్యాం ప్రవిశ్యాస్తరాస్తై గర్భాశయే యదా |
 కర్తా గుఘం తం నిర్మాయ ద్వయమల్లసమాకృతి || ౧౮
 హిరణ్యగర్భా గా సంక్షం తత్ యత్రాయం జాయతే పునః |
 నాలోమపాత్రాణి సర్వాణి రైమయాన్యేవ కారయేత్ || ౧౯
 సమ్భారేషు సమస్తైషు సమ్భృతేషు మహీపతిః |

* కర్మత్రయ. † కర్మారమ్భేషు. ఏ వాపి గా నామైతత్ సమ్భావం. యతోయమ్.

పూర్వేద్య * నియతశ్చోప్త రోమశ్మశ్రునఖశ్శుచిః || ౨౦

శుద్ధదశ్శుద్ధవపనశ్శ్వేతమాల్యానులేపనః |

ఉపోషితో ఘృతం ప్రాశ్య రాత్రిం నియమతత్పరః || ౨౧

నీత్వా పరేద్యుః క్రత్యూషేన్నతో నియతమానసః |

ఋత్విగ్నిః కారయెత్కర్మ గురుణా చోదితస్వయమ్ || ౨౩

వేదిమధ్యే శాలిభారై నవభిః కృతవిష్టరే |

ప్రాగగ్రేషు చ దభేషు స్తీర్ణేషావరోక్య రైమయమ్ || ౨౪

కపాలమధరం ద్వారతోరణాదిసమచనే |

యథాపురం కృతే నృత్తగెయవాదిత్రమజ్గలె || ౨౫

హిరణ్యగర్భమభితశ్చతుర్దిక్షు భృతోదకాః |

సంస్థావ్య చతురః కుమ్భాః ధాన్యపీఠేషు తెష్వథ || ౨౬

కుమ్భేషు న్యస్తరత్నేషు వెష్టితేషు నవామ్బరైః |

చత్రసో దేవతాస్వీయేనామథేయైరనుక్రమాత్ || ౨౭

ఆవాహ్యః పురుషస్సత్యః ప్రాచీదక్షిణయోరధా |

వారుణ్యామధకౌబేరూమచ్యుతోఽనస్త ఏవ చ || ౨౮

సముదీయాః కుమ్భాః సాద్యాద్యైః † ధూమకదీపావసానకైః |

ఆన్నం చతుర్విధం చాపి ధృ కుమ్భే కుమ్భే నివేదయేత్ || ౨౯

పూర్వాది దిక్షు కుణ్డేషు వ్రతిష్ఠాయామివక్రమాత్ |

క్లృష్టేషు † హావయేదగ్నౌ సమిధాజ్యేన చ క్రమాత్ || ౩౦

వ్రత్యేకం మూలమస్త్రీణ శతమష్టోత్తరం గురుః |

చతుర్విధేన చాన్నేన వ్రత్యేకం షోడశాహుతిః || ౩౧

కురూత్పురుషసూక్తేన † ధ్యాత్వా యష్టవ్యదేవతాః |

ప్రాప్తై ముహూర్తే భూదేవాననుజ్ఞాప్య గురుస్వయమ్ || ౩౨

సాణినా భూమిపం హస్తే గృహీత్వా వ్రలయక్రమాత్ |

* నియతం కృత్త. † దీపధూపా. ధృ కుమ్భేషు ఏ. † భావయేదగ్నౌ. † జ్ఞాత్వా యష్టవ్యదేవతామ్.

దేహం సంహృత్య భూపాలం * దేహమాత్రావశేషితమ్ || 33

ధ్యాత్వా ప్రవేశయద్దర్శం రైమయం కమలాసన |
అథరైమయే భాగే కుఖాసీనం చ భూమికమ్ || 3౪

ఛాదయేదుపరిష్టేన భాగేనైతత్ప్రవేశనమ్ |
ఘృతమిశ్రైస్తిలైస్తత్వసంహారాహుతిమాచరత్ || 3౫

తత్ప్రోత్పాదనమార్గణ చిస్తయిత్వా గురుః పునః |
పృష్ఠం శరీరం భూవస్య పృష్టిహోమం యథాపురమ్ || 3౬

కురూత్కుణ్డేషు వర్షిత్ర చతుర్ము చతురాసన |
ఆసీయ మస్త్రవజ్జాతం † అణ్ణా తస్మాద్భహిన్మృగమ్ || 3౭

వై యాఘ్రిచర్మణ్యారోఘ్య కలశైరభిషేచయేత్ |
ఉత్తమాధమమార్గేణ ‡ వేదవిత్తస్త్రీవిత్తమః || 3౮

తథైవ మస్త్రాత్సృపనం ద్రవ్యజాతం చ తాదృశమ్ |
కర్మణా ¶ తేన నిఘ్నాతకల్మషః పుణ్యకృత్తమః || 3౯

జాతౌ గురుబ్రహ్మదేవ గురుమగ్రై సభాజయేత్ |
సహస్రనిష్కమానేన తకనీయేన భూమికః || ౪౦

ఋత్విజాం చాపి సవేశాం తావతీ దక్షిణా మతా |
కమోకవకరణం సవకం కురూదాచార్యసాన్నృపః || ౪౧

హైరణ్యమణ్డం విద్యద్ధ్యోబ్రాహ్మణేభ్యః ప్రదాపయేత్ |
ఏవం కృతవతస్తస్య షిష్టోరారాధనాఽఽఘ || ౪౨

పంచద్యతేఽధికారిత్వం ¶ ద్విరెవం కమక కువకతః |
ఫలం చ షిష్టోస్సాయాద్యం సాయజ్యం త్రిగుణై భవేత్ || ౪3

❖ తులాభారవిధిః ❖

తులాభారాహ్వయం కమక ద్వితీయం కధ్యతేఽఘనా |

* జీవమాత్రా-నీచమాత్రా. † కుణ్డాత్. ‡ దైవవిత్.

¶ నన. ¶ త్రిరెవం.

నిమాణ్య మణ్ణపం ప్రాగ్వత్తస్మధ్యే యజ్ఞ దారుజౌ ॥ ౪౪
 స్తమ్భా * దృఢౌ సారవస్తా హస్తైష్షణ్ణివ్నిముచ్చుతౌ ।
 ద్విహస్తపరిణామా ద్వా కువృత్తౌ శిల్పికల్పితౌ ॥ ౪౫
 † ద్విహస్తమానాస్తరాలా స్థాః తౌ భూతల దృఢమ్ ।
 కృత్వా తయోరుపయోకం దారు సారవ స్ య దుత్తరమ్ ॥ ౪౬
 విస్తీణణం హస్తమానేన తావన్నానఘనం దృఢమ్ ।
 త్రిహస్తమాయతం చైవ తులాదణ్ణమయోమయమ్ ॥ ౪౭
 ఆయసైవైవ సాశేన యోజయదుత్తరేణ తు ।
 విధాయెత్థం తులామన్యత్సమ్భారాది య ధాపురమ్ ॥ ౪౮
 కల్పయిత్వా యధాపూర్వం కమణ చోపరి ॥ శాస్త్రీకమ్ ।
 హోమాస్తం సకలం కుర్యాద్యధా ॥ యోగవ లోపయ ॥ ౪౯
 స్నాతో నరవతిః ఔమవపనాభరణాన్వితః ।
 శోచిధ్యాయో వాసుదేవం చమణ్ణిధరస్తతః ॥ ౫౦
 వరిక్రమ్య నమస్కృత్య దేవాన్స్తాపురుషాదికా ।
 తులామపి తథా కృత్వా భాగే తస్యాశ్చ పశ్చిమే ॥ ౫౧
 స్థిత్యా ప్రాగాననో భూత్వా ఆరోహేత్పశ్చిమం ధటమ్ ।
 † స్వస్తి న త్ర్యంబం సూక్తమధీయానశ్చ మజ్గలమ్ ॥ ౫౨
 ప్రాచ్యే ధతు నృపనమం యనిక్షి వేద్ధాటకొత్తమమ్ ।
 చతుదిక్షు బ్రవృత్తైః సృత్రవాదిత్రగీతిషు ॥ ౫౩
 ఆధీయానమ విప్రేషు వేదాంశ్చ చతురస్తదా ।
 శాన్తిహోమే చ కుణ్డేషు బ్రవృత్తై సాధివస్వయమ్ ॥ ౫౪
 కశ్చిత్కాలం ధటభువి ధ్యాయో రుక్మమయం హరిమ్ ।
 ఆసిత్వా గుర్వనుజ్ఞాతః పూర్వం ధటభువస్తతః ॥ ౫౫
 ఆవరోహేత్సువణం చ భూషణాని చ భూవతిః ।

* ఋజు. † కువృత్త. స్ య దుత్తరమ్. ॥ శాస్త్రీకం. १ లోక. † స్వస్తిదా. యనిక్షిపై క్వా.

భూసురేభ్యో యథాయోగం విభజ్య వితరెత్తతః ॥ ౧౬

ఆచార్యాయ శతం నిష్కం మూర్తిపేభ్యశ్చ తత్సమమ్ ।

పవోభ్యో యే చ తత్సమం పహకారే నియోజితాః ॥ ౧౭

తేభ్యోఽపి దద్వాద్దీక్షిత్యా తేషాం కమం యథాయథమ్ ।

తులాభారాహ్వయం కమం కువంన్నిత్యం మహీపతిః ॥ ౧౮

అన్యో వా ధనవాణ్ కశ్చిత్సవం పావైః ప్రముచ్యతే ।

ప్రేత్య చాభిమర్తా భాగానశ్నుతే దివి దేవవత్ ॥ ౧౯

అసకృత్కమం కువాణో బ్రహ్మలాకే మహీయతే ।

పాపావనోదనం కమం పరలోకే సుఖావహమ్ ॥ ౨౦

ఆయుష్కర్ణికరం సవం రోగశాన్తికరం పఠమ్ ।

పంకత్కరం యశోవృద్ధికారణం సవంకామదమ్ ॥ ౨౧

చతురానన కమాన్యత్స్వణం గభాది * సయ్యతమ్ ।

❖ పుష్యాభిషేకః. ❖

పుష్యాభిషేచనం నామ శృణు గుహ్యం సనాతనమ్ ॥ ౨౨

విహితం వృథివిశానామింద్రాద్వైరవ్యనుష్ఠితమ్ ।

మాసి త్రైష్యే ప్రోష్టపదే మాసే చాశ్వయుజే శుభే ॥ ౨౩

శ్రవణే చైవ నక్షత్రే జన్మక్షే కతుకారేవ వా ।

మహాభిషేచనం కమం ప్రారభేత గురు + స్తతః ॥ ౨౪

పూవోక్తైషేవ దేశేషు కస్మింశ్చిదభిపూజితే ।

వజ్రదణ్డాయతాం భూమిం కృత్వా వై పతుకలాకృతిమ్ ॥ ౨౫

తస్యామస్తస్థలం సమ్యక్కృత్వా ఓ నిష్కం ముచ్చృతిమ్ ।

తోరణాది చతుదిక్షు స్థాపయిత్వా చతుర్ముఖ ॥ ౨౬

అలఙ్కృత్య యథాపూజం వితానధ్వజమాలయా ।

తస్మధ్యే కల్పయేన్దేరుం మృదఙ్గదృశకృతిమ్ ॥ ౨౭

శ్లఙ్గొది చ మృదా కార్యం గౌ తస్యాచ్ఛాప్తియం క్రిమాస్తకమ్ ।

* సమ్యుతమ్. + స్వయమ్. ఓ వారి. గౌ తస్యాధ్వజ-చ.

మూలె చాగ్రే చ విష్కమ్నో హ స్తమానస్తథా భవేత్ || ౬౮
చతుర్దిశ్శు * చ చత్వారో భాగాస్తస్య యదాక్రమమ్ |

శ్వేతో^౧ ౨రుణస్తదాపీతః కృష్ణః కల్ప్యశ్చ సవతః || ౬౯
రత్నైః స్వర్ణైః^౨ + పూరణీయా వ్షట్పథా కులవవతాః |

పూవావరాఽయతాః కల్ప్య హిమవాం స్తదనస్తరమ్ || ౭౦
హేమకూటశ్చ నిషధా నీలశ్వేతశ్చ పర్వతః |

శతశ్శుక్లశ్చ నిష్కమ్భస్తేషాం స్యాత్తోడశాఙ్గులః || ౭౧
శ్వేతశ్చ పిఙ్గలా రక్తో నీలశ్చన్ద్రసమువ్రభః |

హేమవణాః క్రమాద్వర్ణైశ్చిత్రయేధాతుపాంసుభిః || ౭౨
జమ్బూద్వీపం లిఖత్యైవం లవణాదధివేష్టితమ్ |

ప్లక్షుద్వీపం లిఖేద్దిశు సముద్రవరి ఓ వేష్టితమ్ || ౭౩
శాల్యల్యా లక్షీతం ద్వీపం పరీతం మసీరామ్బుభిః |

కుశం పరీతమాఘరైః క్రౌఙ్చం దధిసముద్రితమ్ || ౭౪
శాకం దుగ్ధాదధిక్షీప్తం పుష్కరం స్వచ్ఛతో^౩ యధిమ్ |

క్రమాల్లిఖత్వా సర్వేషాం లాకాలోకమహాచలమ్ || ౭౫
వక్రవత్కల్పయేత్ప్రచ్యాం తస్యాస్తరమరావళీమ్ |

పురీమిన్ద్రస్య యామ్యాయాం ౧ నామ్నా సంశుమసీమపి || ౭౬
యమస్య వరుణస్యాపి వ్రతీచ్యాం నగరీం తథా |

విభావరీముదీచ్యాం తు పురీం సామస్య కల్పయేత్ || ౭౭
ఇన్ద్రాదిలోకపాలానాం స్థానే స్థానే వ్రకల్పయేత్ |

సైకతే స్థణ్డై తత్ర తానావాహ్య సమచయేత్ || ౭౮
మహామేరుం చ తస్మాద్భిః వారాహీం మాతీమర్చయేత్ |

మెరోరుత్తరపాశ్వైః తు శ్వధ్రం కృత్వా వ్రమాణతః || ౭౯
అధః కపాలం సౌవణ్యం న్యస్య తత్ర సమచయేత్ |

పునరూర్ధ్వకపాలం చ న్యస్య తస్యాపరి క్రమాత్ || ౮౦
పూవో^౪ క్షేన విధానేన పురోధా నియతస్స్యయమ్ |

* చతుర్ద్వారో, + భూషణీయో, ఓ వారితమ్, ౧ పురీమ్.

కుంభాక షోడశ * సంపూర్ణాక షోడశ ప్రస్థపూరణాక || ౨౧
 వరితోఽణ్ణక పాలవ్య నూత్రవస్త్రాదివేష్టితాక |
 స్థావయిత్వా ధాన్యరాశౌ సాపిధానానలజ్జుతాక || ౨౨
 దిశమైన్ద్రిం సమారభ్య చాదక్షిణ్యేన పూరయేత్ |
 ఖచ్చగవ్యాదిభిద్రక్షవ్యైః ప్రణవేన క్రపూరయేత్ || ౨౩
 ఖచ్చగవ్యం చ పీయూషం దధి సపిః స్తధా మధు |
 వారిచస్తనతోయం చ వారి చాక్షుతసాయతమ్ || ౨౪
 † కుజ్జుమం చ తథా తోయం కపూరాగురువారి చ |
 కుశోదకం చ రత్నామృతసవః ధృపుషోదకం తథా || ౨౫
 ఫలోదకం చ ధాన్యామృతసవః తీర్థోదకం తథా |
 సవఃగర్భోదకం చాపి ద్రవ్యాణాం †† క్రమ ఈరితః || ౨౬
 మేరోశ్చ ‡ దక్షిణే భాగే కుణ్డమగ్నైః ప్రకల్పయేత్ |
 ఆజ్యేన జహలు యాదగ్నా శలమప్టోత్తరం వృథక్ || ౨౭
 వరాహమూర్తిః ప్రభృతీరుపక్షిస్తా చ దేవతాః |
 అన్యాశ్చ దేవతాశ్చైలా సముద్రాన్నిష్ఠాని చ || ౨౮
 భూరాచీని తథా ద్వీపభేదాంశ్చోద్దిశ్య నామభిః |
 తేషా † మాహూయ తత్కార్యం గురుణా సపురోధసా || ౨౯
 భూభూవస్వరితి బ్రహ్మన్ననై చ జహలుయాద్భుతైః |
 అగ్నిం విసృజ్య వితరెద్దక్షిణాశ్చ యథావసు || ౩౦
 తదస్తే ‡ శుశుచూనస్తు సవాఃలక్ష్మారసంయుతః |
 శుచిస్సమాహితో భూత్వా కృతకౌతుకబద్ధసః || ౩౧
 ప్రవిశ్య తత్ర తద్దైమమణ్ణం చ ప్రాజ్ఞుఖ స్వయమ్ |
 ప్రవిశ్యాసీత దేవేశం ధ్యాయన్నేవ ‡ కుఘాకరమ్ || ౩౨
 యజ్ఞమూర్తిం ‡ ధరాం దేవీం బిభ్రాణం || నిజదంష్ట్రీయా |

* సావణాకాక. † కౌసుమం. ‡ ముష్టా. †† కల్ప ఈద్యశః
 ‡ వశ్చిమే భాగే కుణ్డే చాగ్నిం. ‡ మాహూయ. ‡ కుఘాకరమ్.
 కురాకరమ్. || దంష్ట్రీయా స్వయా.

ఏవం ధ్యాయన్తమాసీనం నృపం సోపస్కియం స్వయమ్ || ౯౩
 ఆచార్యాయనుమతః కుమ్భైః స్థాపితైరభిషేచయెత్ |
 వజ్రగువ్యాదిభిద్రవ్యైః మఘాస్త్రానుచ్ఛాయక మస్త్రవిత్ || ౯౪
 వసోః వవిత్రమస్త్రేణ వజ్రగువ్యాభిషేచనమ్ |
 శం నోదేవీరితి వయస్సానం దధ్నాభిషేచనమ్ || ౯౫
 ఇషెత్వేతి ఘృతేనాగ్న ఆయాహీతి తథా పునః |
 మధునా చాగ్నిమీడేతి మానస్తోక ఇతి బ్రువక || ౯౬
 హరిచన్దనతోయేన తథైవాక్షితవారిణా |
 ఇదం విష్ణురితి ప్రోచ్య కుఙ్కుమక్షోదవారిణా || ౯౭
 ఆహాషణం చేతి మస్త్రేణ తథా కపూరవారిణా |
 గాయత్ర్యా స్నాపయెదువీణపతిం రత్నామృతా తతః || ౯౮
 చత్వారిశ్చక్రైశ్చత్వచ్చాయక తథా సవకఫలాదక్షైః |
 సవకం రాజానమిత్యాదిమస్త్రముచ్ఛాయక మస్త్రవిత్ || ౯౯
 సవకధాన్యోదకేనైవ శతమన్వీతి విద్యయా |
 సవకతిథాకమృతా స్నానమాపోహిష్ఠాదివిద్యయా || ౧౦౦
 ఉక్త్వా తరత్నమస్త్రీయం సవకగన్ధాభిషేచనమ్ |
 నిష్కాన్తో సృవతిగణభాత్రోప్రీక్షితో మఙ్గలామృతా || ౧౦౧
 * శుద్ధామృతరథరశ్శుద్ధశ్చాచాన్తో దత్తదక్షిణః |
 ఆచార్యాయ యథావిత్రవిస్తారం రైమయం తతః || ౧౦౨
 ఆణ్డం విభజ్య వితరెద్బ్రాహ్మణేభ్యశ్చతుర్ముఖ |
 దద్వాద్వా విష్ణవే సవకమధకం వా సాదమేవ వా || ౧౦౩
 పానః పున్యేభిషేకస్య ముక్తిః కరతల స్థితా |
 ఇతి శ్రీసాక్షుర్రాత్రై మహోపనిషది
 సాద్గుణసంహితాయాం చర్యాసాదే
 హిరణ్యగణాదివిధినామ
 వింశోఽధ్యాయః.

* శుక్లా.

చయా=పాదె=వికవింశో=ధ్యాయః.

❖ అధికారివ్యవస్థాక్రమశ్చక్రతిపచనః. ❖

బ్రహ్మః—

సిద్ధాంతానాం శ్రుతో భేదశ్చతుణాం భగవన్ముఖాత్ ।

* ఇదానీం శ్రోతుమిచ్ఛామి వ్యవస్థామధికారిణామ్ ॥ ౧

శ్రీభగవాన్ :—

అహం తే నిశుమం తేషాం కథయిష్యామి శాస్త్రితః ।

జాతేషు † సర్వవిప్రేషు మన్ముఖాత్కమలాసన ॥ ౨

నానాచరణగోత్రేషు నానాకమఃపఠేషు చ ।

❖ ఔపగాయనాదీనాం నిదేశశః. ❖

తేషాం మధ్యే మహాభాగా ఋషయోఽష్టసహస్రిణః ॥ 3

ఔపగాయనపూర్వానై నానాగోత్రా ముముక్షువః ।

అధీయూనాకకన్విశాఖాం తథా మాధ్యన్దినాహ్వయామ్ ॥ ౪

తేషాం బుద్ధిస్సముత్పన్నా మోక్షైకఫలదాయినీ ।

తె సర్వే సహ సద్గమ్య స్త్రబ్రహ్మణం ప్రోచురవ్యయమ్ ॥ ౫

మోక్ష్యమాణా వయం బ్రహ్మణ మోక్షోపాయవివిత్సయా ।

శరణం త్వామిహప్రాప్తా జన్మమృత్యుజగీవవః ॥ ౬

ఔపగాయన ॥ ముఖ్యాంస్తానుపాసన్నాం శ్చతుముఖ ॥

❖ బహ్మణా సాఞ్చురాత్రదీతోదానమ్. ❖

ఇతి బ్రువాణానాహూయ తదనుగ్రహకామ్యయా ॥ 2

వఞ్చురాత్రోక్త ॥ మూర్ఖణ మస్త్రసిద్ధాన్తవర్తమానా ।

దీక్షయిత్వా యదాన్యాయం చక్రవారిజమణ్డలే ॥ ౪

ఆహూతా దీక్షితా బ్రహ్మ కర్తవ్యమిదమాదిశత్ ।

కాణ్వీం మాధ్యన్దిసిం శాఖాం శాఖాస్వస్తహిణే ఉభే ॥ ౫

* సామ్ప్రతమ్. † విప్రజాతేషు సర్వేషు. ‡ బ్రాహ్మణాః.

॥ ముఖ్యానాం తావసానామ్. ॥ మార్గేషు మస్త్రసిద్ధాన్తమార్గతః.

అధీధ్వం మూలశాఖే తే నిషేకాదీంశ్చ సంస్కృతీః |
తాభ్యామేవ త్వనువృద్ధ్యం సోమయాగాదికర్మ చ || ౧౦

భగవద్ధ్యానసహితం తత్సమారాధనాత్మకమ్ |
కర్తవ్యత్వేన వేదోక్తమిత్యేవం ఫలవర్జితమ్ || ౧౧

కృషీధ్వ మితి కుర్వాణైః కర్మనిశ్రేయసం పరమ్ |
ప్రాప్య తేన నేన యుష్మాభిర్ముస్త్రసిద్ధాస్తవత్కృతానా || ౧౨

❀ భాగవతత్వనిష్పత్తిః. ❀

వజ్రకాలం యథాశాస్త్రం గృహే వా మన్దిరైఃపి వా |
భగవత్పూజనం కార్యమద్యక్షభృతి నాస్యదా || ౧౩

యూయం భాగవతాస్తేన జాతా భగవదచరణాత్ |
భగవద్భక్తికరణాత్ *వంశజాతాశ్చతుర్ముఖ || ౧౪

నామ్నా భాగవతాస్సస్తో దీక్షయిత్వా యదావిధి |
యథోక్తం కర్మ కుర్వాణాః ప్రాళ్లువన్తి కరిం పదమ్ || ౧౫

శాఖాస్తరేషు యే మన్తాః పావనాఃపరమర్షయః |
తానకృషీధ్వం తైర్మస్త్రై రచరయద్వమధాక్షజమ్ || ౧౬

❀ ఆత్మార్థయజనస్య ముఖ్యతా. ❀

ఆత్మార్థయజనం విష్ణోః కల్పతేభ్యద ధావహమ్ |

❀ పరాథయజనప్రదేశాః. ❀

తథా పరాథయజనం గ్రామే వా వత్తనే పురే || ౧౭
స్వగృహే వా స్వతన్త్రే వా కార్యం భాగవతైర్నరైః |

ఆత్మనశ్చ పరేషాం చ తన్నిశ్రేయసకృద్భవేత్ || ౧౮

❀ అభాగవతపంశ్యానాం పరాథయజననిషేధః. ❀

అభాగవతపంచైస్త్వస్త్వ దీక్షితైరపి మాఃవైః |
ఆత్మార్థమేవ యజనం న పరాథం కదాచన || ౧౯

* కారణాద్వంశజాశ్చ నః. వంశజానాం మహాత్మనామ్ |
తే చ భాగవతాస్సర్వే దీక్షయిత్వా యదావిధి | ఇతి క్వచిత్పాఠః
† యూయ చ-యూయ హి. స్త్రీ దీక్షితై శ్చాస్త్రవత్కృతానా.

పరాధకయజనం తెషాం గహితం విక్రసత్తమాః ।

❀ దీక్షయా కులీనత్వమ్. ❀

అభాగవతవంశోఽపి దీక్షితశ్చాస్త్రవత్సోనా ॥ ౨౦

పరాధకయజనం కుయోదపి భాగవతాజ్ఞయా ।
భగవానేవ గోవిందస్సాక్షోద్భాగవతస్సృతః ॥ ౨౧

తం దృష్ట్వా విద్యయా హీనమపి దుష్కృతకారిణమ్ ।
నిగుణం గుణిణం వాపి క్రత్యుత్త్యైత్కృతాజ్ఞలిః ॥ ౨౨

తానయాచత విశ్వాత్మా మహాషీరమితోజపః ।
యష్టాభిః క్షీతిలోకేషు కాయోం భగవదచకణమ్ ॥ ౨౩

స్వాధ్యాయం పరాధకమథవా కథకవ్యం మమ శాసనాత్ ।
ఇతి బ్రువాణస్తాః బ్రహ్మ తత్త్రైవాస్తరధీయత ॥ ౨౪

❀ ధ్యేయవస్తునిదేశః మూర్తిక లక్షణం చ. ❀

ధ్యేయం * వస్తువ్రవత్సోమి మస్త్రసిద్ధాన్తినాం నృణామ్ ।
ద్విభుజం చేద్వాసుదేవం రేఖాభిస్తలయోగ కరే ॥ ౨౫

లాఙ్ఘితం శఙ్ఖచక్రౌద్వైధ్యా యైత్తద్విగుణైః పునః ।
ద్వాభ్యాం కరాభ్యాం బిభ్రాణం శఙ్ఖచక్రే గదామ్బుజే ॥ ౨౬

ముఖ్యాభ్యామథవాభీతి దానం కట్వవలన్బువమ్ ।
ఇతోఽధికే భుజగణే బహ్వయుధధరం హరిమ్ ॥ ౨౭

వణేశన శ్యామసుభగమథవా † ధవలద్యుతిమ్ ।
శైలాదివస్తుభిః క్లృప్తం బెరం చాదివచే స్థితమ్ ॥ ౨౮

ఆసీనం వా శయానం వా గరుడారూఢమేవ వా ।
ధ్యాయోయరచ యోయశ్చ త్రయీమస్త్రైస్త్రయీవిదః ॥ ౨౯

❀ ఆగమసిద్ధాంతధ్యానవికారః. ❀

‡ ధ్యాయోత్సాగమసిద్ధాంతస్థితే లమ్బుభుజద్యయమ్ ।

* యత్తత్. † సరలద్యుతిమ్. ‡ ధ్యేయస్తాగమ—ద్యయః.

❀ బల్యాదిదానరహితపూజా. ❀

వాసుదేవాదయస్సవే నిరాకల్పా నిరాయుధాః || 3౦

సితాస్సితామృతధరాశ్చ త్వారస్సమదిబ్దుఖాః |

ఎకవిప్తరనిష్ఠాస్తే శయనాసన వజ్జితాః | 3౧

దేవీభ్యాం కరివారైశ్చ హీనా యోగాసనేన చ |

సమప్రధానపాద్మణ్య భాజౌ మస్త్రైబలాదిభిః || 3౨

* ప్రథవాఖ్యక్రమాత్పూజ్యా నిత్యం కమలసమ్భవ |

బలిప్రదానరహితా నిత్యోత్సవవివజ్జితాః || 33

† కవిత్రాలోచనస్వావ శయనోత్థాన వజ్జితాః |

❀ కమలసన్యాసినాం స్వరూపమ్. ❀

కతవ్యత్వేన భవనే ప్రాసాదే వా చతుర్ముఖ || 3౪

కాల్యే మధ్యస్థినేఽ చ్చిద్రవంజుకాలవరాయణైః |

నిరాశైః కమలసన్యాసకారిభిదోవపూజనమ్ || 3౫

బలాదిమస్త్రైరచ్ఛిద్ర వంచకాలవరాయణైః |

ఏకాధ్వనా నిషేకాది స్వ సంస్కారైశ్చ బలాదిభిః || 3౬

చతుర్ణాం బ్రాహ్మణాదీనాం విహితం నయకమ చ |

¶ ద్వాదశాక్షరవిద్యైవ కేషాం ఏద్యా న చ త్రయీ || 3౭

న సావిత్రీ న మస్త్రోన్యస్సాన్వధ్యాయజప కమణోః |

బీజశక్త్యజ్జరహితమ్మషిచ్ఛన్దోవజ్జితమ్ || 3౮

స్వరూపమేవ మస్త్రోన్య జపస్వాధ్యాయకమణోః |

❀ వణచతుష్టయసంజ్ఞా. ❀

చతుర్ణామపి వణానాం సంజ్ఞానైమాం క్రమోదితాః || 3౯

* ప్రథవాత్తత్క్రమాత్ . ప్రథవక్రక్రమ త్ . † డడమధణం క్వచిన్నాస్తి. స్వ సంస్కారాశ్చ. ¶ ద్వాదశాక్షరమేకేషాం విజ్ఞానం చ త్రయీ న చ. ‡ కమణే.

* భాగో హి ద్విజముఖ్యస్య సంజ్ఞా వా విప్రవన్నృపే ।
 వైశ్యస్య వధిణీ సంజ్ఞా + మాద్గలీ వృషలస్య చ । ౪౦
 సవేణ సమానాశ్చత్వారో గోత్రప్రవరవజ్జితాః ।
 ఉత్కటో నాపకమశ్చ జాతీతస్తేషు సంమతః ॥ ౪౧
 ఫలెషు నిస్పృహస్సవేణ ద్వాదశాక్షరచిస్తకాః ।
 మోక్షైకనిశ్చయా స్తే శ్శావసూతకాశౌచవజ్జితాః ॥ ౪౨

❀ కర్మణాదివ్యసధికారః ❀

నాధికారో స్తి సవకత్ర కర్మణాదిషు కర్మగు ।
 మోహంతాని క్రయజ్ఞానాః పతన్త్యకృత బుద్ధయః ॥ ౪౩
 రాజరాష్ట్రీమనుష్యాణాం యజమానస్య పద్మనః ।
 క్షయో భవతి తేనైతే న కుయుః కర్మణాదికమ్ ॥ ౪౪
 యాచేత మన్త్రసిద్ధాన్తై దీక్షితం విప్రపత్తమమ్ ।
 పూజాథకమాత్మనో బిమ్బప్రతిష్ఠాకరణాదిషు ॥ ౪౫

సోపి బీజదిరహితం ద్వాదశాక్షరవిద్యయా ।
 కుయూత్ప్రీతిషామాచాయః పూజాథకం మన్తవిత్తయః ॥
 ఏకాయన గ్రాస్తుతాం మూర్తికాం ప్రతిగృహ్య సమచయేత్ ।
 ఆచారణం చ చతుస్థానే వారిప్రస్థిమ్బవహ్నిషు ॥ ౪౬
 నాధికారో స్తి మన్త్రీషు బీజపిణ్డపదాదిషు ।

❀ మాద్గలాద్యేకాయనానాం దాహనిషేధః ❀

చతుర్ణాం మాద్గలాదీనాం విదుషాం ద్వాదశాక్షరమ్ ॥ ౪౭
 ప్రాణానామపి నియాణే నస్పృశేన్నదిహేచ్ఛవమ్ ।
 పుత్రపౌత్రాదిరహితం సన్త్యజేత్కాష్ఠవద్యహిః ॥ ౪౮

❀ మూర్త్యుస్తరాచారణ నిషేధః ❀

మూర్త్యుస్తరాచారణం తేషాం ప్రత్యవాయయ కల్పతే ।
 సిద్ధాంతాంతరమూర్త్యాని స్థాపితం బిమ్బమాలయే ॥ ౫౦

* విశేషోద్విజముఖ్యస్య సంజ్ఞా వా విమువన్నృపః. † లాజ్గలీ.
 స్తే స్సవేణసూతకాశౌచ. ‡ శ్చతుర్ముర్తికాం. § ఆభ్యుచారణం

అజ్ఞానాదథ వా మోహాదెకాయనవిధానతః |

* అచరణయన్నావదం సవరణమాప్నోతిహ వరత్ర చ | ౧౦

ప్రథమక్షణప్రణామాది రాధాస్తేన్యత్ర కేవలమ్ |

విహితం నాచరణం కాయణం రాజరాష్ట్రీకయాపహమ్ || ౧౧

న దీక్షా నైవ దేహస్య దహనాదివిశోధనమ్ |

నాజ్ఞన్యాసాది సకలం నేష్టమెకాయనాధ్వని || ౧౩

ఏకాయనే ప్రవిష్టానాం త్రైవిద్యానామయం క్రమః |

❖ తస్త్రిసిద్ధాస్తమాగ్రనిరూపణమ్. ❖

తస్త్రిసిద్ధాస్తమాగ్రేతు సంవ్రత్యాచార ఉచ్యతే || ౧౪

చతుర్ణామపి వర్ణానామితరేషాం చ † తద్భువామ్ |

దీక్షా సమైవ సవేషా మాచారస్తస్త్రివర్తనా || ౧౫

నిషేకాదిశ్చ సంస్కారస్థేషాం తస్త్రిక్తవత్కనా |

త్యక్త్వా త్రయీం తస్త్రిమేవ వ్రజద్య కరణం స్థితాః || ౧౬

సాస్తరాలమనుష్ఠానం పంచకాలోదితం తథా |

స్త్రియతస్తస్త్రిస్తరభువాం నృణాం కమలసమ్భవ || ౧౭

తత్వసంహారజననై న్యాసశ్చ కరదేహయోః |

యోగవిష్టరక్ష్మిశ్చ ౧౧ నవపద్మప్రకల్పనమ్ || ౧౮

మూర్తయో నవపద్మేషు తాస్పధిష్ఠానమధ్యమే |

తామీక్షన్తే దిశో వాపి మూర్తయోఽష్టా యథాయథమ్ || ౧౯

❖ యాం దిశం మధ్యమా మూర్తి రీక్షతే నైశ్వరీమతా |

యాం చ వాఽఽలోక్య పురుషస్సమారాధనకర్మణి || ౨౦

ఆస్తేఽసౌ పౌరుషీ జ్ఞేయా ప్రాణపత్యా చ వాసవీ |

యోగవిష్టరసాదానాం ధర్మాదీనాం ప్రకల్పన || ౨౧

* అచరణయన్నం వదం సవరణ. † తద్భువేత్ . స్త్రిమస్త్రీ. ౧౧ నవ కల్ప. ౧ మూర్తయః | ఇత్యాది ద్విషట్కార, ఇత్యస్తంక్యచిన్న

❖ యాదృశీ.

- * అథాన్తః పరివారాణాం సుఖణీతనయస్య చ |
 బలివ్రదానపీఠస్య గొపురస్య చతుర్ముఖః || ౬౨
- బాహ్యనామపి చైతేషాం ప్రాచీన్యాదైశ్వరీ హరిత్ |
 బాహ్యనాం పరివారాణామన్యేషాం పరికల్పనే || ౬౩
- ప్రాజాపత్యైవ దిక్ప్రాచీ దిక్సమూహే తు పారుషీ |
 ప్రాచ్యాదికాం సమాశ్రిత్య పరివారవ్రకల్పనం || ౬౪
- ద్విషటూక్షరపూర్వాణాం బీజశక్త్యజ్జసంయుతమ్ |
 ఋషిచ్ఛస్తోవిహీనశ్చ మంత్రాణాం జప ఇవ్యతే || ౬౫
- వర్ణానామితరేషాం చ సమమారాధనక్రమః |
 నవానామపి మూర్తీనాం మూర్త్యుస్తరగణభ్య చ || ౬౬
- ప్రాదుర్భావగణస్యాపి వర్ణాస్త్రీవ్యక్తయో మతాః |
 స ధ్వజారోహణం నాపి మాసాద్యుత్సవసమ్భవః || ౬౭
- కేవలం శయనోత్థానే బలిహోమాదివర్జితః |
 ప్రాదక్షిణ్యేన గమనం గ్రామాదేః కౌతుకొత్సవః || ౬౮
- నైమిత్తికం చతుస్థానే స్వాతన్త్ర్యైణాచరణం హరేః |
 ❀ తన్త్రాస్తరసిద్ధాంతాచారవ్యవస్థా. ❀
- చక్రాబ్జమణ్డలె కుమ్భే క్రతిమాయాం చ సావకే || ౬౯
- తన్త్రాస్తరే చ సిద్ధాంతైః సంక్రత్యాచార ఉచ్యతే |
 క్రీవక్త్రం వా చతుష్కక్త్ర మధికాననమేవ వా || ౭౦
- యోగపీఠే స్థితం దేవం పరివారైశ్చ నైఃతమ్ |
 పిండమన్త్రోగకలామన్త్రోబీజశక్త్యజ్జసంయుతైః || ౭౧
- ఋషిచ్ఛస్తోవిహీనశ్చ చత్వారో బ్రాహ్మణాదయః |
 సమచక్షయేయుస్సవేశాం నిషేకాద్యఖిలక్రియః || ౭౨
- తన్త్రాస్తరోక్తమాగ్గణ కాయాః † త్రైయాత్మనాపి చ |

* తథాన్తః. † స్తుల్యాత్మనా-త్రయ్యైవత్కానా.

❀ సిద్ధాంతాసాంకర్యనిషేధః. ❀

సిద్ధాంతానాం చతుర్ణాం తు సాంకర్యం వ్యసనావహమ్ |

సిద్ధాంతైః చతుర్ష్యేకం పూర్వైః సమైః భిరనుస్మితమ్ |

త్యక్తాస్య సమాశ్రయేదన్యం నరో భవతి కిల్బిషీ || ౨౪

తస్మాజ్జన్మప్రభృత్యైకరాధ్యాస్తనియతో భవేత్ |

అన్యథా కులమాత్మానం సవం నాశయతి స్వయమ్ || ౨౫

మస్త్రీమణ్డలకుణ్డాది క్రియాముద్రోపచారకైః |

యోగం నయతి యో మోహాత్స్వసిద్ధాంతోక్తవత్కౌ నా || ౨౬

సోపి స్వకులజాన్ సర్వాన్ పరమాత్మానమజ్ఞసా |

నయేన్నిరయమత్యుగ్రం పురుషాన్ పురుషాధమః || ౨౭

నిష్ఫలా చ క్రియా తస్య ప్రత్యుతానధాకారణమ్ |

కుప్యేచ్ఛ దేవస్తత్కౌటో రాజరాష్ట్రీక్షయావహః || ౨౮

కర్తాన్ కారయితా చోభా సాన్వవాయా విసశ్యతః |

న సన్నిధానం చ హరేధాన్మి హనిశ్చ సంకదామ్ || ౨౯

తస్మాన్మనజ్జరగకాయో రాధ్యాంతోదితకర్మణః |

మస్త్రీసిద్ధాన్త * ముఖ్యేషు చతుర్ష్యేపి యథాపురమ్ || ౩౦

అనుతిష్ఠన్తి యే కర్మ సమారాధన + ముత్తమమ్ |

అసంకరే ిణ తేనోన్యన్యం సమ్మన్దాహాన్ స రో త్తమాః || ౩౧

యేనభిజ్ఞాస్తు దేవేశం శభచక్రిగదాధరమ్ |

తత్త్యైవ యేనపి పురుషా మహోపనిషదీరితమ్ || ౩౨

అథం నజానన్యధమాస్తైస్సమ్మన్తం సజయేత్ |

తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన క్షురాలోదితాన్ క్రియాః || ౩౩

యేననుతిష్ఠన్తి తై రేవ సమ్మన్తోభ్యుదయావహః |

ఇతి శ్రీపాంశురాత్రే మహోపనిషది పాద్యసంహితాయాం చర్యాపాదే

సిద్ధాంతభేద పాంశురాత్రోధికారవ్యవస్థావిధినిర్ణయము
వకవింశోధ్యాయః.

* సిద్ధేషు. + ముచ్యతే. ి తు తద్యోగం.

❖ ముద్రావిధి: ❖

బ్రహ్మ —

అక్షరమాల

కీదృశీ భగవన్నుదా) తద్భేదాశ్చాపి కీదృశాః ।

ప్రయోజనం వా కిం తస్యాః కథ్యతాం తదశేషతః ॥ ౧

❖ ముద్రానిరుక్తి: ❖

శ్రీభగవాన్

అఙ్గులీరచనా * భేదో ముద్రా యస్తాత్ప్రీదశ్శితాత్ ।

+ హింసకానామశేషాణాం ముదం ద్రావయతి త్కణాత్ ॥ ౨

తతో ముద్రా నిరసనం శేషం తస్యాః ప్రయోజనమ్ ।

ప్రీణనం చాపి దేవానాం కర్మణా సోపి దశ్శితః ॥ ౩

❖ ముద్రాపూర్వవిధి: ❖

ప్రయోక్తవ్యశ్చ రహసి న బహిర్జనసంపది ।

మస్త్రీమణ్డలముద్రాణాం గుప్తిరేషా సనాతనీ ॥ ౪

గన్ధలిప్తా కరా కృత్వా ముద్రాదశ్శనమాచరెత్ ।

❖ హృదయముద్రా: ❖

అనామికామధ్యమయోః ప్రవేశ్యాఙ్గుజువ్వుమాయతమ్ ॥ ౫

విధాయ ముష్టిం హృదయే న్యసెద్ధృదయముద్రికా ।

❖ శీర్షముద్రా: ❖

నైషా ముష్టిమధా బధ్వా స్థావయిత్వా చ మూర్ధని ॥ ౬

అఙ్గుష్ఠాగ్రేణ హసనం తర్జన్యా శీర్షముద్రికా ।

❖ శిఖాముద్రా: ❖

ఊర్ధ్వఙ్గువ్రం ధృఢం ముష్టిం బధ్వా న్యసెచ్ఛిఖావదే ॥ ౭

* భేదా ముద్రా యస్తాత్ప్రీదశ్శితాః. + సాఙ్గులీనామశేషాణాం ముద్రానిరుక్తి త్కణాత్.

శిఖాముద్రేయముదితా

వర్ణముద్రా తు కథ్యతే ।

✽ కవచముద్రా. ✽

ప్రవేశ్యాభ్యస్తరాంగుష్ఠం బద్ధ్వా ముష్టిప్రవేశనమ్ । ౮

ఉన్నమ్య కిచ్చిదగ్రే చ వితతానైన ముష్టినా ।

* భావయేద్వర్ణా బద్ధం సైషా కవచముద్రికా ॥ ౯

✽ అస్త్రముద్రా. ✽

+ తర్జన్యంగుష్ఠశిరసి స్ఫోటయెచ్చక్రవత్ ఓ స్మరక ।

దిక్షు సర్వాసు శేషాభిముష్టిం బద్ధ్వా చతుర్ముఖ ॥ ౧౦

సైషాస్త్రముద్రా విజ్ఞేయా

✽ నేత్రముద్రా. ✽

శిఖాముద్రామధోముఖమ్ ।

విన్యసేత్తాం భ్రువోర్మధ్యే నేత్రముద్రేయమీరితా ॥ ౧౧

షడజ్జముద్రాస్వేతాసు హస్తస్పర్శత్ర దక్షిణః ।

✽ అగ్నిప్రాకారముద్రా. ✽

కనిష్ఠాదిత్రిభిర్బద్ధ్వా ముష్టిం సాఙ్గుష్ఠమున్నతామ్ ॥ ౧౨

విధాయ తర్జనీం తేన భ్రామయేదాశు చక్రవత్ ।

అగ్నిప్రాకారముద్రేయం ॥ తయైవాత్మాభిరక్షణమ్ ॥ ౧౩

✽ యోగముద్రా. ✽

నాభేరధస్తాద్విన్యస్య ౨ సవ్యం కరతలం పునః ।

ఉత్తానమితరం తస్య విన్యసేదుకరీ † దృశీ ॥ ౧౪

* హారయేద్వర్ణా ణా. + తర్జన న్యాఙ్గుష్ఠశిరసా. ఓ క్రమాత్.

॥ తాభిరాత్మా. ౨ సవ్యం. † కమ్.

యోగముదా)

❖ యోగసమ్ముటముద్రా. ❖

* కరతలం సవ్యం నాభేరధస్తతః |

అవాఙ్ముఖం తదుపరి † సవ్యకరతలం పునః || ౧౫

సమాఙ్గుష్ఠం విరచయేద్ద్యోగ సమ్ముటముద్రికా |

❖ ఉక్తయోముక్తద్రయోవినియోగః. ❖

యోగాభ్యాసే చ తత్త్వానాం సఙ్హారోత్పాదనేపి చ | ౧౬

ముద్రాద్వయమిదం బ్రహ్మకథితం యోగినాం హితమ్ |

❖ కుమ్భముద్రా. ❖

యోగసంపుట స్త ముద్రేయముచ్చితా ఘటవత్కృతా || ౧౭

† ఉర్ధ్వం స్యాత్కుమ్భముద్రేషా తయా స్నానం సమాచరేత్ |

❖ సంహారముద్రా. ❖

తఙ్మాన్యాఽనామికాగ్రం తు వేష్టయిత్వా క్రమేణ తత్ || ౧౮

తథాఙ్గుష్ఠకనిష్ఠే తు జ్యేష్ఠా సంహారముద్రికా |

❖ ఎతస్యా వినియోగః. ❖

తత్త్వానాం సంహృతౌ చైవ దేవతోద్వాసనే తథా || ౧౯

ఏషా ముద్రా ప్రయోక్తవ్యా సర్వకర్మసు సర్వదా |

❖ సృష్టిముద్రా. ❖

సంహృతాభి శ్చ తిస్త్వభీరఙ్గులీఢశ్చసఙ్గతిః || ౨౦

విముక్తతఙ్మానీ భూయస్స్మష్టిముద్రేతి కీర్తితా |

❖ ఎతద్వినియోగః. ❖

అనాహనే † తత్సృష్టే ముద్రేషా పరికీర్తితా || ౨౧

* కరతల సవ్యం. † సవ్యం. స్త ముద్రేవచ్చిద్రితా-ముద్రేయం ముద్రితా. † ఉర్ధ్వభ్యాం స్యాత్కుమ్భముపైః కుమ్భ. † శ్చతః పృథిః. † చ సృష్టే చ.

❖ తత్వముదా. ❖

అఙ్గుష్ఠతఙ్గనీభ్యాం తు సంయోగస్తత్వముద్రికా ।

తత్వస్యసనకాలే చ ముద్ద్రేషా * పరికీర్తితా ॥ ౨౨

❖ సైవ జ్ఞానముదా. ❖

జ్ఞానముదా) † పిసైవైషా స్యాదజ్ఞానతమోపహా ।

❖ న్యాసముదా. ❖

ఊర్ధ్వయోగకరయోర్మధ్యం మధ్యమాభ్యాంతు సంస్పృశేత్ ॥

ఉత్తానితౌ కరా కృత్వా న్యాస స్య ముదా) నిగద్యతే ।

దేవాత్మదేహయోమస్త్రం న్యాసముద్రేయమీరితా ॥ ౨౩

❖ జపముదా. ❖

అఙ్గుష్ఠాభ్యాం తు కరయోస్తఙ్గనోఽర్థయోరపి ।

మధ్యమాభ్యాం స్పృశేదన్యాం † విస్తృతాని యథా తథా ॥

జపముద్రేతి విజ్ఞేయా జపకాలే పృథక్యేత్ ।

❖ బ్రహ్మముదా. ❖

అఙ్గులీభిస్సమస్తాభిదఙ్గిణేతరహస్తయోః ॥ ౨౪

సంపుటికరణం బ్రహ్మముదా) సంశబ్దితా బుధైః ।

❖ విష్ణుముదా. ❖

అఙ్గుష్ఠే ద్వే కనిష్ఠే ద్వై తథాస్యాత్తఙ్గనీ ద్వయోః ॥ ౨౫

సహాయుక్తాగ్రితశ్చిష్టా విష్ణుముద్రేతి కీర్తితా ।

❖ రుద్రముదా. ❖

సా చైవ శేషితాఙ్గుష్ఠా సమస్తైవ వరస్పరమ్ ॥ ౨౬

ఉభయాఙ్గుష్ఠముదా) సా రుద్రస్య కథితా తవ ।

* సముదాహృతా. † ఫలైస్సైషా. స్య ముద్ద్రేతి కథ్యతే. ‡ ద్విస్తృతాహియథా. § సజయుక్తాగ్రిణాః.

అభివాదనముద్రాః

శ్రోత్రే పిథాయ పాణిభ్యాం దణ్డవద్దక్షిణం కరమ్ || ౨౯

ప్రసారయేద్గురూణాం తు అభివాదనకమణి |

విఘ్నరాజముద్రాః

* సవహస్తాంగులీస్సవ్యకణైః స్యస్య తథేతరమ్ || ౩౦

ప్రసరేద్విఘ్నరాజస్య ముద్రా విఘ్ననినాశినీ |

భాగవతముద్రాః

అస్తస్തു తజనీయగ్ం సహతాః గుప్తకద్వయమ్ || ౩౧

ముద్రా భాగవతీ సాస్యాత్

వరాహముద్రాః

కరయుగ్ం తు సమ్పుటే |

+ కృతే వరాహముద్రా సా సవహస్తికరీ శుభా || ౩౨

గురువక్షిక్రమే బ్రహ్మే సైషాముద్రా ప్రదక్షితా |

దహనముద్రాః

అవపవ్యే కరతలె సంస్మరేద్రక్తకజ్జుమ్ || ౩౩

తస్మధ్యే చిస్తయేదగ్నిం శ్రీకొణం తేజసాం నిధిమ్ |

అవాఙ్ముఖం కరతలం కృత్వా ద్రవ్యోకరి స్యసేత్ || ౩౪

జ్ఞేయా దహనముద్రేషా ద్వివ్యక్షద్ధి గా ప్రదా సదా |

అపార్యముద్రాః

సవ్యే కరతలె శ్వేతకజ్జుమ్ షోడశచ్చదమ్ || ౩౫

కలాషాడశ సంయుక్తం శశినం కజ్జుజాసన |

తస్మధ్యే చిస్తయిత్వా తు స్రావితం చామృతం స్మరేత్ || ౩౬

* సవ్యహస్తాంగులీస్సవ్యే + కృత్వా స్య ముద్రాస్సవహస్తి

ప్రదక్షితాః సర్వకర్మప్రదక్షితమ్. గా ప్రదాయినీ, సమూర్ణమ్.

తేనామృతైన తద్భస్మ త్కాలితం తూర్ణితం స్మరేత్ |

ఆప్యాయనస్య ముద్ద్రైషా కథితా కమలాసన || ౩౨

✽ సురభిముద్రా. ✽

అంగుష్ఠే ద్వే కనిష్ఠే ద్వే తదా స్యాత్తజ్జనీ ✽ ద్వయోః |

శిష్టం ప్రసారయేద్భ్రష్టాన్నంగులాని కరద్వయే || ౩౩

మధ్యమాం దక్షిణకరే అనామికాం చ తథేతరే |

సంహృత్య ప్రసరెచ్ఛేషం కరయోరుభయోరపి || ౩౪

జ్ఞేయా సురభిముద్రా † సా యాగద్రవ్యవిశోధినీ |

✽ ఆవాహనముద్రా. ✽

హస్తాభ్యామజ్జాలిం కృత్వా ఈషద్వికసితం స్ఫుటమ్ || ౪౦

ఆవాహనస్య ముద్ద్రైషా దశనాత్స స్మిధిం భజేత్ |

✽ ప్రణామముద్రా. ✽

హృదయే శిరసి ద్వేపి సమ్ముటాజ్జలియాధ్వజాగా || ౪౧

ప్రణామముద్రా సా జ్ఞేయా క్షీప్రం దేవప్రసాదినీ |

✽ తస్యావినియోగః. ✽

సా జ్ఞేయా వాసుదేవాదిమూర్తీనాం కమలాసన || ౪౨

చతుర్వింశతిమూర్తీనాం మినాదీనాం తథైవ చ |

ముద్ద్రైషా చాస్యమూర్తీనాం కథితా కమలాసన || ౪౩

✽ పద్మముద్రా. ✽

ప్రసాయకరజా సర్వాణామణిబంధా సమేత్య తౌ |

అన్తః ప్రవిశ్య చాంగుష్ఠౌ తయోః పృష్ఠమనుస్ఫృశేత్ || ౪౪

ప్రసారయేత్పద్మముద్రా మాసనే స్మ తు ప్రదశయేత్ |

✽ కమలముద్రా. ✽

శ్రియాదీనాం చ సర్వాణాం దేవీనాం చతురాసన || ౪౫

* ద్వయమ్. † స్యాత్. ‡ సన్నిధిభావేత్. § సమ్మి.

ప్రోక్తా కమలముద్రా * సా సవకాకామఫలవ్రదా ।

❖ శబ్దముద్రా. ❖

నిబధ్య దక్షిణాంగుష్ఠం వామహస్తప్య ముష్టిగమ్ ॥ ౪౬

కృత్వా చాంగుష్ఠతర్జన్యా సంయుక్తై వ్రస్పతే సమే ।

+ తివ్రస్తు దక్షిణన్యాసా బద్ధీ యముష్టిమూర్ధ్వఃగాః ॥ ౪౭

శబ్దముద్రేయముదితా జ్ఞానదా మోక్షదాఽచిరాత్ ।

❖ చక్రముద్రా. ❖

మణిబన్ధసమా హస్తా తిర్యక్సం ిభ్రావ్య చక్రమాత్ ॥ ౪౮

మయాఽయేణ క్రయోక్తవ్యా చక్రముద్రా మహోదయా ।

❖ గదాముద్రా. ❖

ముష్టిం కృత్వా తు హస్తాభ్యామంగుష్ఠే ॥ ఏనతాపుభా ॥ ౪౯

మధ్యమాంగులియుగ్మం తు † ఋజుమూర్ధ్వం వ్రసారయెత్ ।

శేషాభిరంగులీభిస్తు బన్ధయేయుః వరస్పరమ్ ॥ ౫౦

సంశ్లిష్టౌ కూవకౌ ద్వా తు గదాముద్రేయమీరితా ।

❖ చాపముద్రా. ❖

తర్జన్యగ్రం మధ్యమయా సంస్పృశే ॥ చ్చాపముద్రికా ॥ ౫౧

❖ ముసలముద్రా. ❖

ముష్టిం కృత్వా వామహస్త మంగుష్ఠమ్మజుమూర్ధ్వఃతః ।

అపసవ్యకరేణైవ తదంగుష్ఠం తు బన్ధయెత్ ॥ ౫౨

వ్రసాయ ॥ దక్షిణాంగుష్ఠం జ్ఞేయా ముసలముద్రికా ।

❖ ఖడ్గముద్రా. ❖

కనిష్ఠాంగులిపూవకం తు సంహృత్యాంగుష్ఠకేన ॥ ౫౩

నిబధ్య తర్జనీం భూయస్తదగ్రం నతమేవ చ ।

* న్యాత్సర్వ. † తివ్రస్తు దక్షిణన్యాసా. ిభ్రావ్య చక్ర పట ॥ ఏనతా. † దవికృత్య దీఘీకృత్య. ॥ ధను. ౪ చ.

ఖడ్గముద్రా తు సా జ్ఞాయా సవకాదుష్టభయజ్కరీ || ౧౪

❖ వసమాలాముద్రా. ❖

హస్తాభ్యాం లమ్బయెద్భ్రీహ్నాన్నంగుల్యగ్రైః పరస్పరమ్ |

ఓంకారోద్వన * మాలా స్యాదంగుష్ఠా ద్వా తు సంహారేత్ || ౧౫

❖ అజ్జలిముద్రా. ❖

అఖణ్డలాదిదేవానాం ముద్రా చాజ్జలిసంజ్ఞితా |

❖ గరుడముద్రా. ❖

ఉక్థా కరతలై వృష్టా సంశ్లిష్టా తు కనిష్ఠికా |

౧౬

బన్ధయే త్తజనీయుగ్మం క్రసరైత్తుణ్ణవత్క్రమాత్ |

అంగుష్ఠా ద్వా † సాదయుగ్మమధస్తాల్లమ్బయేత్క్రమాత్ || ౧౭

మధ్యమానామికాభ్యాం తు కరయోరుభయోరపి |

వక్షవచ్చలనం కుయాత్ జ్ఞాయా గరుడముద్రీకా || ౧౮

❖ విష్వక్సేనముద్రా. ❖

కనిష్ఠాదిత్రయం బ్రహ్మకా సంహృత్యాంగుష్ఠకేన చ |

నిబధ్య తజనీం భూయో విష్వక్సేనస్య ముద్రీకా || ౧౯

❖ అనంతముద్రా. ❖

ప్రసాయకరణక సవకా విరలానూర్ధ్వగామినః |

కృత్వాహస్తస్య చాయామం తదగ్రా కుళ్ళయేత్క్రమాత్ ||

ఫణిఫణాగ్రసదృశా జ్ఞాయానస్తస్య ముద్రీకా |

❖ బలిముద్రా. ❖

చక్రావీనాం భవేన్ముష్టిముద్రైషా బలిముద్రీకా ||

౨౦

❖ అస్త్రముద్రా. ❖

ఓంకారానామికాభ్యాంతు ఓ తథా స్యాదస్త్రముద్రీకా |

* మామాయా అంగుష్ఠా. † వదె యుగ్తే. ఓ తథా స్యాద్వక్త్రీ-

❖ ముష్టిముద్రా. ❖

ముష్టిముద్రా తు ముష్టిస్వాదంగుష్ఠేన తు వేష్టితా । ౬౨

❖ జ్ఞానముద్రా. ❖

జ్ఞానముద్రైతి విజ్ఞాయా సైవ ముక్తకనిష్ఠికా ।

❖ గన్ధముద్రా. ❖

గన్ధముద్రైతి విజ్ఞాయా విముక్తానామికా చ సా ॥ ౬౩

❖ పుష్పముద్రా. ❖

పుష్పముద్రైతి పిజ్జాయా విముక్తా మధ్యమా తథా ।

❖ యజ్ఞోపవీతముద్రా. ❖

మధ్యమాఙ్గుష్ఠశిరసి * సజ్గతిహ్యైకగ్రహవకాణా ॥ ౬౪

యజ్ఞోపవీతముద్రా స్యా

❖ ఆకల్పముద్రా, ❖

దంగుష్ఠేన కనిష్ఠికా ।

ఆకల్పముద్రైకా జ్ఞాయా విష్ణోః ప్రీతికరీ శుభా ॥ ౬౫

❖ ధూపముద్రా. ❖

† సంహృతాఙ్గులీనాం తు కృత్వా వ్యతికరాఙ్గులీః ।

సహౌవోధీకృతాంగుష్ఠా కరాభ్యాం ఽ ధూపముద్రైకా ॥౬౬

❖ దీపముద్రా, ❖

ఊర్ధ్వకం తు మధ్యమాం కృత్వా సంహృత్వాంగుష్ఠమేవ చ ।

తస్మాన్యానామికా భ్యాం తు సంహృత్య తు కనిష్ఠికామ్ ॥ ౬౭

తేనైవ వామహస్తేన దక్షిణేన కృతా ॥ తు యా ।

దీపముద్రైతి సా పోక్తా దేవదేవ ప్రియాధికా ॥ ౬౮

అన్యేషాముపచారాణాం ముద్రా సా స్యాత్ కృతాఙ్గులిః ।

* సజ్గతాభ్యాం తు. † సంశృతా. ఽ ధూపము. ॥ తథా.

❀ ప్రతిమాముద్రా. ❀

* యాచాప్యూర్వకృతాఙ్గిష్ఠా శైషాభిర్మష్టిభిః కృతా | ౧౯
సా జ్ఞేయా ప్రతిమాముద్రా దేవదేవప్రియావహా |

❀ స్వాగత ముద్రా. ❀

ఉత్తాసీకృత్య హస్తం చ † వక్రితాఙ్గలిభిః క్రమాత్ || ౨౦
అంగుష్ఠం చ శృఙ్గకృత్వా జ్ఞేయా స్వాగతముద్రికా |

❀ ప్రార్థనాముద్రా ❀

ఽసా చైవ ప్రార్థనాముద్రా

❀ యానముద్రా. ❀

సా చైషా † యానముద్రికా || ౨౧

❀ గ్రాసముద్రా. ❀

వఙ్చాంగులీనామగ్నిం తు సంయోజ్య కమలాసన |
అనారభేన వామేన పాణినా దక్షిణేన చ || ౨౨

నివేద్య కరమాన్నాది ముద్రా సా గ్రాససంజ్ఞితా |

❀ హోమముద్రా. ❀

మధ్యమానామికాభ్యాం తు అఙ్గిష్ఠాగ్రేణ సజ్గతిః || ౨౩
కనిష్ఠాతఙ్గానీయుగ్మం దీప్తీకృత్య యదాతథమ్ |

తిలవ్రీహీయవాదీనాం హోమకమణి శస్యతే || ౨౪

ఇతి శ్రీ పాఞ్చరాత్రే వహోమనిషది

పాద్యసంహితాయామ్

చయూపాదే ముద్రాలక్షణవిధినామ

ద్వావింశోఽధ్యాయః.

ॐ

* నాయప్యూర్వక, † వక్రితాగ్రాఙ్గలిః చక్రితా, ఽసాచైషా,

త్రయోవింశోఽధ్యాయః

బ్రహ్మః—

మన్తోధారవిధిః.

సంజ్ఞాభేదస్తు వణానాం మన్తోధారస్తు తీవ్రతః ।

ప్రయోజనం నా కిం తస్య కథ్యతాం తదశేషతః ॥ ౧

శ్రీధర్మవర్ణః—

* అహం తె కథయిష్యామి శృణు † సవంయు ధాతథమ్ ।
హ్రస్వదీఘవిభాగేన భిన్నాః పద్మజ మన్మథాత్ ॥ ౨

అకారాద్యాస్వరా జ్ఞాతాః క్రమాదన్యైర్ధమాత్మకాః ।
కకారాద్యాశ్చ చక్రే తే న్యస్య పూజ్యాః స్వ వదిష్కృతే ॥ 3

వ్రశస్తై నిజానే గుప్తే భూభాగే ‡ శోధితే సమే ।
హస్తద్వయేన విస్తీర్ణాం స్థణ్ణిలం చతురశ్రకమ్ ॥ ౪

దవణోదరసజ్జాశమున్నతం చతురశ్చలైః ।
మృద్భిః † పిఠాయ సుషిరం గొమయనోపలిప్య చ ॥ ౫

పోక్ష్య చక్రిం విధాతవ్యం షోడశారపరిష్కృతమ్ ।
నాభినమిసమాయుక్తం చస్తనతోదకేఽయా ॥ ౬

తస్మధ్యే ఛస్తసామాదిరరభూమి స్వరాస్తథా ।
స్పృశాత్కరం నాభిమధ్యే నేమిమధ్యే చ యాదయః ॥ ౭

ఏవం న్యస్తైమి వణేమి ద్వాదశాత్కరవిద్యయా ।
అఘ్నాద్యైస్సుకలైభోగైవణాత్తాసం సమచయేత్ ॥

* వణానాం సంజ్ఞాస్తరమ్. *

చక్రసంస్థితవణానాం నామభేదః ప్రదత్యతే ।
ఉద్గీఢశ్చస్తసామాదిః ప్రణవస్తారకస్తథా ॥ ౮

† బ్రహ్మ చ బ్రహ్మకొశశ్చ వ్యాపీ చోజ్కార ఇత్యపి ।
నామాని ? క్రథితాన్యస్తావశారోః ఋరుచ్యతే ॥ ౧౦

* హస్త తె. † గుహ్యం. స్వ వదిష్కృతాః. ‡ శోధితే. † విధాయ
సుసమమ్-విషయ సుషిరమ్. † బ్రహ్మ, ? కథితా,

ఓజ్జారాదిశ్చాప్రమేయ ఆకారో మధుసూదనః ।

ఆదిదేవో గోపనశ్చ స్యాదికార స్త్రినిక్రమః ॥ ౧౧

మాయా బద్ధుశ్చ రామశ్చ కథ్యతే తదనంతరమ్ ।

వజ్రబిందుమహామాయా వామనస్సయోః తే తదా ॥ ౧౨

ఉకారో భువనాహ్వనశ్రీధరశ్చోదయస్తథా ।

ఉకారశ్చోధ్వలోకేశో హృషీకేశో గుహాలయః ॥ ౧౩

ఋకార ఋతథామా చ వద్మనాథస్తథోచ్యతే ।

ఋకారః పీఠనామా న్యాద్యోగీ దామోదరస్తథా ॥ ౧౪

ృకారః కేశవో గొస్తా * ప్రజ్ఞాధారో మహేశ్వరః ।

ృకారో దీఘః † ఘోషశ్చ నారాయణసమాహ్వయః ॥ ౧౫

సంప్రసారణనామాస్యాదేకారో మాధవాహ్వయః ।

దేవదత్తో మృగేశస్సాన్వయైకారో ఓ గొధనః స్మృతః ॥ ౧౬

గోవిందో వీరసనశ్చ స్యాదోకారశ్చతుర్ముఖ ।

ఓతదెహణా వాకుదేవో బ్రహ్మసాధన ఇత్యపి ॥ ౧౭

ఔకార ఔషధాహ్వన ఔవనస్సంజ్ఞామణో మనుః ।

అంకారః కపిలాక్షిశ్చ క్రద్యుమ్నో † దేవతా స్మృతః ॥ ౧౮

అః కారశ్చనిరుద్ధాహ్వన కలాస్త ౨ స్పృగసంజ్ఞకః ।

కకారః కమలో బ్రహ్మః కరాలశ్శృణ్ఘినః స్మృతః ॥ ౧౯

ఖకారః † ఖవనదేహశ్చ చక్రీ గరుడవాహనః ।

గదధ్వంసీ గకారశ్చ గదీ వశ్శాస్త్రకస్మృతః ॥ ౨౦

వద్మపాణిఘ్నకారస్తు వజ్రాత్కా గణవాహనః ।

జకారశ్శాన్వపాణిశ్చ ఏకదంష్ట్రీః కపిధ్వజః ॥ ౨౧

వక్రతుణ్డః ఖడ్గధరశ్చకారః ప్రేతనాయకః ।

ఛకారశ్చలవిధ్వంసీ స్వచ్ఛందః కుణ్డలీ స్మృతః ॥ ౨౨

* ప్రజ్ఞా, † ఘోషశ్చ, ఓ ధనదః, † దెవరః, ౨ స్పృగః, † పర్వ.

- ముపలీ జన్మహస్తా చ జకారః కకుభః స్మృతః |
 ఝకారస్సమవేదాత్మా * ఝషాశీ † చ సువణః భాః || ౨౩
- ఞకారశ్చన్ద్రీధవలః శాశపాణిభృగః స్మృతః |
 టకారో హృదయా ధ్వజ్జాదీ ఖేటకీ వవః స్మృతః || ౨౪
- తకారఃకౌస్తుభా ‡ మేఘీ తోమరో దుస్సహః స్మృతః |
 డకారః పుణ్డరీకాక్షో ఝషో భూమివనాలయః || ౨౫
- ఢకారః పుష్పభద్రా చ దృఢకర్మా వ్రతదనః |
 ణకారో వనమాలీ స్యాత్ప్రచణ్డస్సుముఖః స్మృతః || ౨౬
- వకనేత్ర స్తకారస్యాద్వైరాజో విజయః స్మృతః |
 ఖకారస్సవ ౧ రోధశ్చ రసాత్మా సుపౌతిష్ఠితః || ౨౭
- దకారో వై ధరో దృష్టిరత్తి † స్ప త్రిపురాస్తకః |
 ధకారో ధనదః పుణ్యస్సుభగౌ మోహనాశనః || ౨౮
- నకారో భద్రపాణిస్స్యాద్విఘ్నేశో మానుషేశ్వరః |
 వకారః పాపహననః వచిత్రః వశ్చీమాననః || ౨౯
- ఫకారః పుల్లనయనశ్చిఖణ్డీ స్యాద్వికర్మాణః |
 బకారో బృహ్మలో హస్తో మతిమా కాలనైమిజిత్ || ౩౦
- భల్లాయుధో భకారశ్చ సుభద్రీస్సుత్మలోచనః |
 మకారో మన్దరో డక్షో మాధవీ పాటలప్రియః || ౩౧
- యకారః పురుషాత్నా స్యాద్వాయు శ్శృఙ్ఖ శ్చతుర్గాఢః |
 రేఫోఽనలౌ మహాబ్జలో విశ్వాత్మా వనదాహకః || ౩౨
- లకారః పీతవణఃభో మోహేంద్రిః పులహః స్మృతః |
 వకారో వరుణః కుమ్భః పీయూషాత్మా సుధారసః || ౩౩
- శకారశ్శుభదౌ లక్ష్మీః శ్రీవతోఽపి త్తవధనః |
 షకారః క్రోధయాపీ స్యాదుగ్రాత్మా శత్రుసూదనః || ౩౪

* ఝషాంశీ. † వసువణః. ‡ హ్యంసః. § మేధీ. ౧ రోగశ్చ.

పూణాచంద్రిక కలాత్నా స్వాత్ సకారశ్శుక్లసంజ్ఞితః ।

ద్వాదశాత్తా హాకారస్యాద్దీప్తిమాక భాస్కరః స్మృతః ॥ ౩౧

శకారో డుణ్ణభా * భగో విష్కమ్భో విషమధ్వనిః ।

క్షకారో గరుడోఽ న న్దగ కూటో నరహరిః స్మృతః ॥ 3౨

అనుస్వారో ధ్రువో బిందుయఃస్త్రిశ్చంద్రికా ఉచ్యతే ।

స్వాహా గారో హుతాస్తశ్చ † తరళి వరకీర్తితః ॥ 3౨

ననుస్కారో సతివణణసంజ్ఞా ఇత్యాదయః స్మృతాః ।

* వణానాం దేవతానిదేశః.

చక్రసంస్థితవణానాం దేవతా కధ్యతే క్రిమాత్ ॥ 3౩

* తత్ర అచాం దెవతాః.

సవోషామపి వణానామకారగ కారణం యతః ।

సవకారణరూపత్వో ద్విష్ణుస్తస్యాధిదేవతా ॥ 3౪

ఆకారస్య మధుద్వేషీ స్వాదికారస్త్రీ ర్విక్రమః ।

ఈకారో వామనో దేవస్తథాకారశ్చీయగ పతిః ॥ ౪౦

ఊకారస్య హృషీకేశో వణాస్య స్వాదనస్తరమ్ ।

వద్భనాభస్తస్త్రికారస్య దేవో దామోదరో భవేత్ ॥ ౪౧

ఋకారస్య స్థితిశ్శమ్భుః ఋకారస్య చ దేవతా ।

నారాయణోఽ ధిదేవస్యాత్ ఋకారస్య చతుముఖః ॥ ౪౨

మాధవోఽనస్తరాణస్య గోఽన్తో దేవతా భవేత్ ।

ఐకారస్య తథాణాస్య స్వాదోకారస్య దేవతా ॥ ౪౩

వాసుదేవస్తథాణాస్య స్వాదాకారస్య దేవతా ।

వజ్రవణస్తథాజ్కారో భవేత్ప్రద్యమ్న దేవతా ॥ ౪౪

అగ కారస్యానిరుద్ధస్యా దేవా ఇత్థం క్రిమాదచామ్ ।

దెవతాగ కథితా బ్రహ్మణ

* గభో విష్కమ్భో పృషభధ్వనిః-వగో. † చంద్రిక వరకీ-
ర్తితః. ర్విక్రమీ. ఋకారః కేశవో దేవో.

✽ హలాం దేవతాః. ✽

హలాం సంప్రీతి కథ్యతే ||

౪౫

కికారస్య విధిదేశవన ఖికారస్య సుదేశవనః |

గక్కారస్య ఘికారస్య ✽ వాణీ శబ్దాశ్చ దేవతా ||

౪౬

జికారస్య చికారస్య దేవో వస్త్య ఇష్యతే |

ఛికారస్య యమో దేవో జికారస్య చ దేవః |

౪౭

ముసలీ వ్యాత్ + యుకారస్తు భవేద్యు - కై ||

ఊకారస్య భృగుదేశవః తుకారస్య మహీధరః ||

౪౮

మేరున కౌస్తుభదైవత్యః రకానో డస్తు పాధి వః |

ఘకారో మాతృదైవత్యో గకారో వానమాళికః ||

౪౯

తకారస్య తదా దృష్టిః ఛకారో రసదైవతః |

ఞ్రిదేశకారస్య భవేద్ధికారస్య భవేత్వరః ||

౫౦

లమ్బోదరం నకారస్య పకారస్య పవిత్రీకః |

శిఖిల్లవాః ఫకారస్య బకారస్య తు దేవతా ||

౫౧

శ్రిజ్జమ్బులో భాక్షరస్య స్వాత్సుభద్రో దేవతా తదా |

డక్షో మకారస్య భవేద్భికారో వాయుదైవతః ||

౫౨

ఘానుభ్యజస్వాయద్రోఘస్య లకారస్య నివస్వతిః |

పకారో వరుణేశాన శ్శకారో మాధిదైవతః ||

౫౩

కౌఠాకారః మకారస్య సకారశ్చంద్రీదైవతః |

పహస్రాంశుహాకారస్య శకారో ఖిభగదైవతః ||

౫౪

నరసింహః క్షికారస్య కథితాన కాదిదేవతాః |

✽ మస్త్రావకాః డిజ్ఞానె ఫలమ్ ✽

వకాశాం చక్రనిష్ఠానాం నామాస్యపి చ దేవతాః ||

౫౫

యో వేత్తి తస్య ఫలదా మన్త్రిః శ్చతుర నన |

* వాణీ శబ్దాశ్చాదిదేవతే. + యుకారస్య భవేద్యుశ్చదేవతా.

శ్రిజ్జమ్బులస్తుభకారస్య. ఖిభగదైవతః.

✽ వర్ణానాం సత్కర్తాని. ✽

యావతో యస్య వర్ణస్య యన్న క్షత్రం విదుర్బుధాః || ౧౬

స చ * తావాంస్తత్రీ వర్ణాః క్రమాదిహ నిగద్యతే |

ఆద్యం వినా స్వరం వర్ణానాద్యావాశ్వయజౌ స్మృతౌ || ౧౭

ఇకారస్యాపి భరణీ కృత్తికాత్రయము త్తరమ్ |

చతుష్టయమృకారాది రోహిణ్యే కమధేడకా || ౧౮

రౌద్రమప్యేక + మేవస్యాత్సునవశాస్వద్వయం మతమ్ |

ద్వయమేవ తథా పౌష్ణమాద్యస్తం వా మతాస్తరే || ౧౯

కాశిషు ప్రథమం ఓ పుష్యం ద్వయం సార్పం ద్వయం మఘా |

ఏకమయమణం యుగ్మం ౧౧ భగదైవతముచ్యతే || ౨౦

యుగ్మమేవ తు సావిత్రం ౧ ద్వయమింద్రాధిదైవతమ్ |

ఏకం + నిష్ట్యా విశాఖే ద్వే త్రయం మైత్రమనస్తరమ్ || ౨౧

బస్తిమేకం త్రయం మూలం పూర్వమాషాఢమేకకమ్ |

ఆషాఢముత్తరం చైకమేకమేవాభిజిన్మతమ్ || ౨౨

ద్వయం వైష్ణవమేకం తు శ్రవిష్ఠా శతతారకమ్ |

ఏకమేవ ? త్రయం శాది వర్ణస్యాదజ ఏకపాత్ || ౨౩

అహిర్బుధ్విస్త్రయో వర్ణా ఇతి వర్ణేషు తారకాః |

✽ రాశయః ✽

ఆదౌ చతుష్టయం మేషో వర్ణానామృషభస్త్రికమ్ || ౨౪

తథైవ మిధునం యుగ్మం కులీరం మృగరాట్ తథా |

శిష్టద్వయం శాదియస్తు * కన్యా కుః ప్రథమం తులా || ౨౫

చవగో వృశ్చిక శ్చాకః టవగో సుద్భిరుచ్యతే |

తవగో మకరః కుమ్భః దవగో ౨ | స్త్యవ్యయాదయః || ౨౬

* తాసామ్ + వర్ణస్యాత్ . ఓ పుష్యద్వయం సార్పం . ౧౧ భగ-
దైవత-భగవదైవం . ౧ ద్వయం చిత్రా . + తిష్ఠ్యా . ? త్రయం శాది.
* కన్యాయాః ! వ్యవ్య.

❖ సాధకస్య యోగపరీక్షా. ❖

నక్షత్రం యత్సాధకస్య మస్తస్యాద్యక్షరస్య యేత్ ।

నరనాయోగివతయోయోగాయోగా జరీక్షయేత్ ॥ ౬౭

❖ సిద్ధారిచక్రిన్యాసః ❖

చతుష్పదం లిఖిత్వోన్యాసం తత్రాకారాది నిక్షిపేత్ ।

యస్మిన్ పదే సాధకస్య నామ ద్యుణః లిపిస్తథా ॥ ౬౮

తత్రైవ చేద్యవేన్మస్త్రీ *స్యాద్యం వణమవస్థితమ్ ।

తస్మిన్ స్యాద్ద్విత్వీయే తు సాధ్యం విద్యాదనస్తరే ॥ ౬౯

పదే సిద్ధం తురీయే తు వైపరీత్యాయ కల్పయేత్ ।

సిద్ధేసిద్ధం జవాద్యైస్తు సాధ్యే సాధ్యం సుసిద్ధకే ॥ ౭౦

ఆధీతమాత్రే మహాతే ఫలాయ భవతి ధృవమ్ ।

పదే తు వైరిణస్యాచ్ఛేల్లిపిరధ్యేత్పనాశనామ్ ॥ ౭౧

ఆనుగుణ్యం పరీక్ష్యేత నిమిత్తాని వరీక్ష్య చ ।

సాధకస్సాధయేన్మస్త్రీం దెవస్య కుటిలా గతిః ॥ ౭౨

❖ మూలమస్త్రీచతుష్టయస్య నానుగుణ్యపరీక్షా ❖

చతుషుః మూలమస్త్రీమ నానుగుణ్యం వరీక్షయేత్ ।

❖ మూలమస్త్రీనిరూపణమ్. ❖

తారమష్టాక్షరం చైవ ద్వాదశాక్షరమేవ చ ॥ ౭౩

విష్ణుగాయత్ర్యపి తదా చత్వారశ్చ క్రిధమే మతాః ।

❖ మాలాబీజమస్త్రీలక్షణమ్ ❖

ద్వాత్రింశదక్షరాధిక్యే మాలామస్త్రీ దశాధికే ॥ ౭౪

బీజమస్త్రీ)

❖ మస్త్రీణాం వయోజాత్యాదినిదేశశః ❖

స్సమస్తేషు పూవే వాధికకృత్కోభనాః ।

* స్యాద్యవణమపి.

* ఇతరె యావ్వనే తద్వత్సవె బాల్యేపి శోభనాః ॥ ౭౫

శ్రీపున్న † పుమితి త్రైధం భజన్తే మస్త్రజాతయః ।

పంస్త్యాసమస్తాస్సాహాన్తా సమోఽన్తాస్తు నపుంసకాః ॥ ౭౬

శేషాః పురుషమస్త్రాస్సుర్విరితి క్రివిధమీరితమ్ ।

❖ మస్త్రజాత్యనురోధేన కమకసు వినియోగః. ❖

ఉచ్చాటన చ వశ్యే చ విద్వేషే తుద్రకమకసు ॥ ౭౭

స్త్రియః ప్రశస్తా నల్లిక్ష్ణాః కమకస్వస్మత్ర పూజితాః ।

పుల్లజేషు తు స్త్రమస్త్రేషు దిక్షాత్రం కింబిదుచ్యతే ॥ ౭౮

ఫడన్తా మరణాద్యథే శస్తా భూతాద్యుపద్రవే ।

హుక్కారాన్తాః ప్రశస్యన్తే వాషడన్తాస్తు తె పునః ॥ ౭౯

ఆస్కాయనే నియుజ్యన్తే ధమకకామాధకమూర్తికమ్ ।

సగుభ్యన్తాః ప్రశస్యన్తే ఓమన్తాస్సర్వసిద్ధిదాః ॥ ౮౦

❖ ఆవిధినా గ్రహణే దోషః ❖

† సర్వమస్త్రాస్సర్వఫలా గురువక్త్రాద్వది శ్రుతాః ।

యవృచ్ఛయా శ్రుతో మస్త్రశ్చ † న్ననాథ చ్చులన వా ॥ ౮౧

వత్రేషీతో వా వ్యథక స్వాస్త్యప్రీత్యుతానథకదః స్మృతః ।

❖ సిద్ధికమస్త్రీప్య మస్త్రాస్తరసాలభ్యమ్ ❖

ఏకస్సుసాధితో మస్త్రో జపవకోమాదితర్పణైః ॥ ౮౨

స సాధకస్య సర్వాధం ప్రసూతే నాత్ర సంశయః ।

సమ్యక్ప్రైక్షే మస్త్రీప్య నాసాధ్యమిహ కింఞ్చన ॥ ౮౩

కింపునర్బవావో యస్య కా కథా హారిరేవ సః ।

❖ మస్త్రజపే దిగాదినియమః ❖

కుశేషు కృష్ణత్వచి వా ? బ్రుస్యామెకాన్తభూమిషు ॥ ౮౪

* 'ఇతరె' ఇత్యర్థం క్వచిన్న. † బితి చ. స్త్రసహేషు. ‡ హుక్కారాద్యా. † సర్వె. ‡ చ్చున్తే. ? తస్యామెకాన్త.

ప్రాగాదిదిబ్బుఖో భూత్వా న తు యామ్యముఖః క్వచిత్ ।

ఉపవిష్టా జపేన్మన్త్రిం నవవిత్రకరశ్శుచిః । ౨౫

ధృతోధర్వపుణ్డ్రీరచనో నాన్యాం వాచముదీరయన్ ।

గురుం ప్రణమ్య ప్రథమం ప్రణవప్రముఖం జపేత్ । ౨౬

❀ జపయోగ్యప్రదేశాః. ❀

దేవతాయతనే నద్వ్యాం శైలె సాగరరొధసి ।

వనే వా తీర్థదేశే వా న్యగ్రోధాశ్వత్థయోరధః । ౨౭

* అన్యత్ర వా శుచౌ దేశే కుటిం కృత్వారభేత సః ।

❀ జాపకస్య ఆహారనియమః. ❀

అనశ్నన్ వాయుభక్షో వా యద్వాబ్బుక్షో జలాప్లుతః । ౨౮

జీర్ణవర్ణాశనశ్చాకభోజనో వా ఫలాని వా ।

పక్వాని మూలాన్యధవా భుజ్జానో లవణం వినా । ౨౯

యవోష్ణికా లాజదుగ్ధ భిక్షోహరో జితైన్ద్రియః ।

పూర్వం పూర్వం ప్రకశ్చం న్యూదశసీయం విశోధనమ్ । ౩౦

❀ సిద్ధియోగ్య తిథ్యాదయః. ❀

† మన్త్రిస్య దేవతా స్వ తారతిథివారేషు సాధకైః ।

ద్వాదశశ్యాం పౌర్ణమాస్యాం వా గ్రహణే కర్మ శస్యతే । ౩౧

విశేషయజనం కుర్వన్ చక్రాబ్జై జపమాచరేత్ ।

శిఖి వా జటిలౌ వాపి వల్కలజినకర్పటః । ౩౨

త్రిసంధ్యం స్నాననియతస్తే లాభ్యజ్గివజితః ।

❀ యుగభేదేన జపావృత్తి భేదః. ❀

యావదుక్తం కృతయుగే మన్త్రోభ్యసనమివ్యతే । ౩౩

త్రైతాదిషు త్రిషు ప్రాక్తం ద్విగుణం త్రిగుణం క్రమాత్ ।

చతుగుణం పఠం వాపి తతో మన్తఫలెచ్ఛయా । ౩౪

* అన్యత్రాపి. † మన్త్రిషు, స్వ తారతి తిథి-తారాతిథి.

* సవకసిద్ధికరో మస్త్రస్సిద్ధస్సిద్ధ్యేత్కియావశాత్ ।

క్రియాధిగమ్యతె శాస్త్రాచ్చాస్త్రం దేశికపూరుమాత్ ॥ ౯౫

❖ మస్త్రశబ్ద నివకచనమ్ ❖

మననం సవకసత్వానాం త్రాణం † సంసారసాగరాత్ ।

మననత్రాణసంయోగాన్నస్త్ర ఇత్యుచ్యతె బుధైః ॥ ౯౬

అథవా గౌఠనీయత్వా స్వద్ధాతోమస్త్రయితే ‡ రయం ।

రత్రత్యయాస్తగ పుల్లిజ్జస్తథాయం లోకవేదయోః ॥ ౯౭

మస్త్రేణ స్థావ్యతే దేవో మస్త్రేణైవ విస్మయతే ।

జ్ఞానానాం తత్పరంజ్ఞానం మస్త్రజ్ఞానం విదుర్బుధాః ॥ ౯౮

విహికాముష్మికం సవకం మస్త్రేణైవ ప్రసిద్ధతి ।

❖ ఫలదశకనాదేవ మస్త్రేద్రష్టృత్వమ్. ❖

ఛన్దో ॥ మస్త్రాక్షరె య తద్దశకనాదృషిరుచ్యతె ॥ ౯౯

దశకనం చ ఫలస్యాహుసకపునమస్త్రేదశకనాత్ ।

దేవతా మస్త్రే ఫలదా మస్త్రేణ క్రతిపాదితాః ॥ ౧౦౦

బ్రువన్తి నిలయం క్షేత్రం తత్వం ? తత్వమిదం విదుః ।

❖ మస్త్రాణాం శ్వేతాదివణభేదః. ❖

మస్త్రాక్షరాణాం శుక్లాది ! మస్త్రేభేదః ప్రకీర్తితః ॥ ౧౦౧

మూలమస్త్రాదిమస్త్రాణాం సాధనం శృణు నాంప్రతమ్ ।

❖ మస్త్రేణో వజ్యవస్తునిదేశః. ❖

విధాయ † యోగయోగ్యాని పుష్పమూలఫలాని చ ॥ ౧౦౨

శాకాదీని తు ‡ వజ్యని వజయెదితరాణి తు ।

గృహ్ణీయా ద్యాని వజ్యని తాని వత్సోమి పద్దః ॥ ౧౦౩

* సవకసిద్ధ్యాకరో. † తు భవ. ‡ త్యాద్యేతోః. § కరమ్.

¶ తస్త్రేణ. ॥ మాత్రాక్షరె. ? తత్వం చ భేదయోః. ! వర్ణభేదాః

ప్రదశకతాః. † యోగ యోగ్యాని. ‡ వణకని.

❖ వజ్ర్యాని పుష్పాణి. ❖

ఉగ్రగన్ధాన్యగన్ధాని దుగ్ధాని పరిత్యజేత్ |
వస్త్రాకావణాస్పృష్టాని పుష్పాణ్యారాధన మాః | ౧౦౪

ఉన్నత శాల్యలీ బీజపూర ధుత్పూరికాజపాః |
బన్ధాకాసితకొరణ్డద్రోణకన్యాపరాజితాః | ౧౦౫

బృహత్సగస్తకూశ్చాణ్డవటోల్యారగ్వధైస్సమాః |
నిగూణీ * దమయన్తి చ † కింశుకం పారిభద్రకమ్ || ౧౦౬

కొకాతకీ పియాలుశ్చ తపస్వీ గరివల్లికా |
నిమ్బవ్యాఘ్రీ కరజ్జశ్వీ వణ్డ స్స పావణ్డకట్టికా || ౧౦౭

¶ విభీతకిష్కిణ్యజ్కలలాజ్జలీశభ్రపుష్పిణీ |
నారజ్గనద్దికావతా ‡ వల్లికాక్షీడికాడిమ || ౧౦౮

❖ మన్త్రిణో వజ్ర్యాని శాకాదీని. ❖

పుష్పాణి వజ్రానీయాని శాకాన్యపీ తథా శృణు |
❖ శృజ్జాప్తం గృజ్జనం శిగూ) నాలికా సువివణ్డకమ్ | ౧౦౯

సాభాజ్జనం || రక్తబాష్పం గ్రామబాష్పం త్రికణ్డకమ్ |
? ద్రోణవత్రం లిలిక్తా చ తణ్డలీయం తపస్వినీ || ౧౧౦

కొకాతకీ చ వజ్ర్యాని మూలెషు త్యాజ్యముచ్యతే |
ఛత్రాకం లశునం తాలఫలమూలే కటోలికా || ౧౧౧

! బిమ్బకుమ్భాణ్డనారజ్గఫలాని పరివజ్రయేత్ |

❖ వజ్ర్యాని భోజనపాత్రాణి. ❖

బిల్వోద్దుమ్పర బోధ్యకా వటకత్రైషు భోజనమ్ | ౧౧౨
వజ్రయేత్సాధకో యత్నాదాలస్యం † దీఘుః చిస్తనమ్ |

వివాదనిద్రా) నివేదనిగ్రహానుగ్రహంస్త్యజేత్ || ౧౧౩

* మదయన్తి చ. † కింశుకా పారిభద్రకా. స్స పాణ్డర. ¶ విభీ
తకిష్కిణీకాల. ‡ వల్లికా. ❖ శృజ్జాగ్రం గృజ్జనమ్, శృజ్జాప్తం కుజ్జ
రమ్. || పూతిభాష్పమ్. ? ద్రోణం కటోలీ నిమ్బం చ. ! బీజకుమ్భా
† దీఘుః దశః సమ్.

❖ మన్త్రిణా ధారణీయాని చిహ్నాని. ❖

వద్మాక్షమాలాం గ్రీవాయాం లమ్బయేత్సాధకశ్శుచిః |

❖ సువణా చక్రధారణమ్. ❖

ధారయేద్ద్రైమయం చక్రం సవకవిఘ్నో వశాంతయే || ౧౧౪

❖ దెహా ధారణీయలాఙ్ఘనమ్. ❖

జవకాలెఽథవా చక్రం శఙ్ఖాకృతి యథాతథా |

శాఙ్గాఖడ్గదాకారం లాఙ్ఘనం లాఙ్ఘయేత్సుధీః || ౧౧౫

శరీరావయవే బాహోవహ్నిభువి చతుర్ముఖ |

❖ చక్రాదిలాఙ్ఘితస్య మాహాత్మ్యమ్. ❖

చక్రాదివజ్రాభిజ్ఞానలక్షితాజ్ఞవరివజ్రాత్మమ్ | ౧౧౬

పురుషం దూరతో దృష్ట్వా భూతాద్యా భయవిహ్వలాః |

విద్రవన్తి తథా ఘోరాః పాపిషాః క్షణమాత్రతః || ౧౧౭

వినశ్యన్తి తథా పుణ్యపుణ్ణాని వ్రవిశన్తిచ |

వ్రణమన్తి తథా దేవా దేవషిః వ్రవరాన్తథా || ౧౧౮

అకృత్యమపి కువాణో భుజ్జానో వా యతస్తతః |

పాపై నకలివ్యతే దెహీ చక్రాద్యాయుధలాఙ్ఘితః || ౧౧౯

హవ్యం కవ్యం చ చాతవ్యం తస్మై * తద్దానమక్షయమ్ |

❖ సిద్ధివ్రతిబంధకాని వెషచెష్టాదీని. ❖

అవిధాయ శిఖాబంధమకృత్వా కిలకం మృదా | ౧౨౦

అధారయంస్తతో దభాణా సూత్రైః † రనుకవీతయా |

కువణా కర్మాణీ న ఫలం ప్రాప్నుయాత్పురుషాధమః | ౧౨౧

నగ్నో ముక్తశిఖాబంధో వాససా వావకుణ్ణితః |

గచ్ఛా శయానః వ్రలభా న జపాత్ఫలమశ్నుతే || ౧౨౨

* తద్దత్తమక్షయమ్. † రనుకవీతయా.

జపేన్నానం సమాస్థాయ సహసంభాషణాదికమ్ |

వ్రతిలోమాదిభిస్తానైనకకుయాన్మస్త్రవిత్తమః || ౧౨3

వ్యాహరేదపి శాయాకథం నిత్యం తద్గ్రహమానసః |

❖ మస్త్రసిద్ధ్యథా శాలానిమాకాది. ❖

ద్వాదశాక్షర * మన్యం వా జపేదక్షరలక్షకమ్ || ౧౨౪

తదథం జహుయా దగ్నా హోమశాలాం వ్రకల్పయేత్ |

ధూమనిగమనోపేతాం చతురశ్రాం † మనోరమామ్ || ౧౨5

❖ కుణ్డాకృతి మానాది. ❖

తస్మధ్యే కల్పయేత్కుణ్డమాహుత్యసుగుణం శుభమ్ |

వృత్తం వా చతురశ్రం వా మేఖలాత్రయసంయమ్ || ౧౨౬

స్య యో నిమస్మృత్స్నియా బ్రహ్మ మానం కుణ్డస్య కథ్యతే |

అయుతాహుతివయన్త హోమే హస్తక్రమాణకమ్ || ౧౨౭

ద్విహస్తం నియుతే కుణ్డం త్రిహస్తం వ్రయుతే తథా |

శక్కు హోమే చతుహస్తం మహాశక్జాతు షట్కరమ్ ||

బృన్దాహుతో సప్తహస్తం మహాబృన్దైష్టహస్తకమ్ |

అబుకదే నవహస్తం స్యాన్నిబుకదే దశహస్తకమ్ || ౧౨౯

ఏకాదశకరం ఖషేక పరాధే ద్వాదశాయతమ్ |

త్రయోదశకరం మధ్యే † అస్తకేతు చతుడశశ || ౧30

పద్మే కరాగ పచ్చదశ మహాపద్మే తు షోడశ |

పముడ్రో వింశతికర మోషే ద్వావింశతిః స్మృతమ్ || ౧3౧

ఇతోఽధికాహుతివిధా చతువింశతిహస్తకమ్ |

❖ వ్రసంగాత్పశ్చాస్థానవిదేశశః. ❖

వ్రసక్తాదుచ్యతే పశ్చాతాం క్రమేణావధారయః || ౧3౨

* తోహీనం † మనోవారామ్, స్య యోనికమ్. † అస్యక

‡ మహాశక్యే.

ఏకం దశ శతం సజ్ఞ్యా పహస్రీమయుతం తథా |
 నియుతం ప్రయుతం శ్రీఙ్కుమకహాశ్రీఙ్కుస్తతః కరమ్ || ౧33
 బృన్దం తదా మహాబృన్దమబుకదం న్యబుకదం తథా |
 ఖవకం పరాధకం మధ్యానై వద్దం తస్మహదాదికమ్ || ౧34
 * వద్నోత్తరం సముద్రం న్యాన్మహాఘం † చోత్తమం భవేత్ |
 ఏకమారభ్య గణయేత్ప్రీయుతాన్తం యదాక్రమమ్ || ౧35
 స్థానాత్ స్థానం దశగుణం వధకయేత్ప్రీయుతావధి |
 లక్షస్య నియుతం ధ్ర సజ్ఞ్యా కోటిః ప్రయుతమివ్యతే || ౧36
 శ్రీఙ్కుమారభ్య గణయేన్మహాఘాన్తం క్రమాద్యథా |
 శతం కోటిసహస్రీణాం శ్రీఙ్కుపజ్ఞ్యా నిగద్యతే || ౧37
 తథైవ న్యాన్మహాశ్రీఙ్కురేవం బృన్దం క్రకీకీతమ్ |
 తద్వదేవ మహాబృన్ద మేవమేవాబుకదం ప్మృతమ్ || ౧38
 ఇత్థం నిబుకదమాఖ్యాతమేవం ఖవకముదాహృతమ్ |
 ఏవమేవ పరాధకం న్యాన్మధ్యమిత్థం చతుమకఖ || ౧39
 ¶ ఏవమన్తం తదా వద్దం మహావద్దం తథైవ చ |
 సాగరక్రలయావేవం సజ్ఞ్యా నాస్తి తతః కరమ్ || ౧40

❖ అగ్నేశ్రోత్రాదినిరూపణమ్. ❖

1 యత్ర కాష్ఠం తు తచోచ్చ్రీత్రం యత్ర ధూమస్తు నాసికా |
 యత్రాల్పజ్వలనం నేత్రం యత్ర భస్మ తు తచ్చిరః || ౧41
 యత్ర సమ్యక్ స్థితా దభాస్తత్ర కేశాః | క్రకీకీతాః |
 యత్ర ప్రజ్వలితో వహ్నిజిహ్వ తత్రైవ కీకీతా || ౧42

❖ హోమస్థానాదిఫలమ్. ❖

అగ్నికణైక హుతీ రోగో నాసికాయాం మనోవ్యదా |
 చతుషోనికధనం కుయాకేశే దారిద్ర్యదం భవేత్ || ౧43

* ఉపోత్తమమ్. † చోత్తరమ్. ధ్ర సవకత్ర సజ్ఞ్యా ఇత్యత్రి
 సంజ్ఞా ఇతి కొశాన్తరే. ¶ ఏవమేవం. 1 యత్ర ఇత్యాద - 'సమిద్భిః'
 ఇత్యన్తం కోశచతుష్పయే న దృశ్యతే.

హుతం శిరసి వాపం స్వాత్తసాజిహ్వసు హోమయేత్ |
 సమిద్భిర్యాజ్జయైబీజైఘృతై గవ్యైస్తథా దత్తైః || ౧౪౪
 సుమనోభిష్సుమిద్ధైఽగ్నౌ జహుయాదగ్నిమాహారేత్ |

❖ కుణ్డమధ్యే యోగాసనమ్. ❖

ఆరణ్యం మణిజం తాహం కుణ్డమధ్యే కరిష్కమ్ || ౧౪౫
 యోగాసనం చాగ్నిమధ్యే కల్పయిత్వా హరిం పునః |

❖ ప్రత్యహం హోమః. ❖

ఆవాహయేత్తత్ర దేవః హోమాంతం * తత్ర సన్నిధిమ్ ||
 ప్రాథమ్యేత వమారాధ్య హోమం కుర్యాద్దినే దినే |
 ఆ హోమకాలమయ్యాదం రక్షేదగ్నిమతన్ద్రితః || ౧౪౬
 న దహేత్పరిధీ దభానువస్తీణానువక్రమే |

❖ సిద్ధేశామిత్రాని. ❖

ఏవముక్తేన మాగౌణ జపతో మస్త్రీముత్తమమ్ || ౧౪౭
 సాధకస్య † పునస్స్వప్నాస్సమృష్టస్యః చారితాః |
 మస్త్రీసిద్ధిమసిద్ధిం చ సూచ స్త్రియస్తశ్శుభాశుభమ్ || ౧౪౮

❖ తత్ర సునిమిత్రాని. ❖

ఆచార్యం ప్రతిమాం దేవీం పూజోఽకరణాని చ |
 విప్రం భాగవతం భూపం ఛత్రచామరదన్తినః || ౧౪౯
 సింహపనమసాం కుమ్భం పూణం కన్యాం వధూజనమ్ |
 దీపం శఙ్ఖం తథా యాసం ‡ శ్రీవత్సం పాదుకాం తథా || ౧౫౦
 శ్వేతం వస్త్రం చ మాల్యం చ చన్ద్రం భూషణాని చ |
 రత్నాని కాహలాదీని పాయసం దధి పలికాః || ౧౫౧
 తాంబూలం పుస్తకం ఘణ్టాం తణ్డూలానవగాహనమ్ |
 సముద్రతరణం శైలారోహణం ద్రుమరోహణమ్ || ౧౫౨

* తస్య. † పురా. ‡ యస్త్య. § శ్రీపృథమ్.

* భూమిలాభం మృదాం లాభం తటకూపాదిదక్షణమ్ ।

ప్రాజ్ఞుభోదుష్టుభో వాపి యాత్రాం కువర్ణ స్వయం యది ।

విమానదక్షణం విష్ణుదీక్షప్తా చ శశిభాష్కరా ।

† నక్షత్రాణి గృహాదీని జ్యోత్సాం చ ధ్రువమణ్డలమ్ ॥ ౧౫౫

దీప్తమగ్నిం వెదఘోషం సిద్ధవిద్యాధరాదికమ్ ।

దేవతా సమితిం చైవ వశ్యే మూలఫలాని చ ॥ ౧౫౬

అపూపాదీని భక్ష్యోణి కుశేయప్తిం కమణ్డలుమ్ ।

యజ్ఞోపవీతం పాత్రాణి క్రుక్చువాదీని లోకయే ॥ ౧౫౭

అక్షమాలామేవమాద్యైశ్చుభై స్వపైర్షినిర్షికేత్ ।

మస్త్రీసిద్ధిం బహు ష్టముఖాం

❖ దునిమిత్తాని ❖

దుస్వస్నా శ్చాప్యశోభనాః ॥ ౧౫౮

కథ్యస్తే ముణ్డితైస్సాధం సమ్భూషా సహవర్తనమ్ ।

స్వయం ముణ్డశ్చ బిభ్రాణో జీణం నీలం తథా మ్పరమ్ ॥ ౧౫౯

కన్ధాం రక్తాం తథా నీలాం పుష్పమాలాం చ మూర్ధని ।

గర్దభారోహణం భగ్నయానాధిషానమబ్జ ॥ ౧౬౦

ఛిన్నచ్చత్రధరో వాపి మహిషారోహణం తథా ।

దక్షిణాభిముఖో గచ్ఛన్నుష్ప్రీవాహాదిరోహణమ్ ॥ ౧౬౧

దప్తశ్చ కపిభిదోహే సృగాలైర్వా వృక్షైస్తథా ।

కణ్డపాదశిరశ్చైదో దస్తానాం పతనం తథా ॥ ౧౬౨

నవవస్త్రీధరిక పీడా భక్షైః పాశైః బన్ధనమ్ ।

¶ విధవాలిజ్జనం నీచైః పాషణైః త్రితిలోమజైః ॥ ౧౬౩

వర్తనం గోపురాదీనాం పతనం శాఖనామపి ।

తురగారోహణం ¶ భుక్తిర్షోద్ధాద్యాలయసేవనమ్ ॥ ౧౬౪

* భూమిలాభమృతం లాభమ్, † 'నక్షత్రాణి' ఇత్యధం కోశ వ్యాకృతే నదృశ్యతే, ష్టముఖాత్, ¶ విధవాలిజ్జనం, ¶ భుక్తమ్.

మదిరాపాయిభిః వావరోగిభిః కితవైస్సహ ।

వతకానం దీపనివాకం దేవానాముత్సవం తథా ॥ ౧౬౫

గ్రామాదిదాహో భక్ష్యోణాం ఫలాదీనాం చ భక్షణమ్ ।

మధూచ్ఛిష్టం ప్రతిచ్ఛాయా యాతా యుద్ధోద్యమం భటైః ॥

అభ్యజ్ఞం తైలలాభం చ మరీచం లవణం తథా ।

లోకయన్నేవమాదీని స్వప్నే శాన్తిం సమాచరేత్ ॥ ౧౬౬

❖ సిద్ధిప్రకారాః.. ❖

జవహోమాదిభివిద్వాన్ జాగ్రతః శ్రత్యయాంస్తథా ।

వత్సోమి సాధకస్యాగ్రే జాతానభ్యుదయావహాః ॥ ౧౬౭

వ్యోమ్ని దేవగణా న్నేమిఘోషం కున్దుభీనిస్వసమ్ ।

సిద్ధైస్సంభాషణం చాపి విమూనానాం చ దశకాసమ్ ॥ ౧౬౮

భూతప్రెతిపిశాచాదిదశకం భూతలై తథా ।

హోమకాలే చ సప్తాచిక స్త్రీశ్శిఖి కరద్రుశ్యతే ॥ ౧౬౯

శుద్ధస్ఫటికసజ్కాశో దక్షిణావతకా * శోభితః ।

దివ్యగన్ధోకలమ్బుశ్చ ఛత్రబిమ్బుధ్వజాదికమ్ ॥ ౧౭౦

శబ్దదున్దుభివీణాదివేదఘోవశ్రుతిం పునః ।

పూణాహుతివిధాసిద్ధిలిక్ష్ణాన్యతాని లోకయేత్ ॥ ౧౭౧

❖ సిద్ధిలింగానాం గురుం వినాన్మత్రిప్రకాశనిషేధాః.. ❖

† సాధకస్తాని లిక్ష్ణాని కథయేన్న గురుం వినా ।

హోమాస్తే బోజయేద్విద్వాన్ వైష్ణవాన్ ద్వాదశవరాన్ ॥

❖ యావన్మన్త్రసిద్ధి భగవదారాధనమ్.. ❖

యావచ్ఛ మన్త్రసిద్ధిస్సాన్యత్రావదారాధయేద్ధరిమ్ ।

కామనానుగుణాకారం దావాదైవ్యం వళికల్పితమ్ ॥ ౧౭౨

దినే దినే జపేన్మన్త్రం జప్వాన్నగ్నాయ దాపురమ్ ।

* సంయుతః. † సాధకాని హి లిక్ష్ణాని.

❀ ప్రణవ పురశ్చరణవిధిః. ❀

- ప్రణవస్య శృణు బ్రహ్మ * పురశ్చరణము త్తమమ్ || ౧౭౧
 బీజం సాక్షం సముద్ధారం యథావదవధారయ |
 అప్రమేయాదిముదయం మధ్యే † మన్ద్రపశ్చివమ్ || ౧౭౨
 సమాహృత్య శ్రీత్ర్యణయవం ‡ క్షణాణా వాచకం హరేః |
 ప్లుతౌదాత్తప్వరం బ్రహ్మ చక్రమధ్యే క్రతిషితమ్ || ౧౭౩
 ఉద్ధరెద్బీజమస్యాద్యం ¶ ప్రతీకం దణ్డశేఖరమ్ |
 వైష్ణవం దణ్డయేద్వైషా శక్తిస్సవత్ర కీర్తితా || ౧౭౪
 బీజశక్త్యజ్గహీనా యే మన్తాస్యై నిరథాకాః |
 తస్మాత్సాక్షం బీజయుక్తం శక్తియుక్తం ఫలప్రదమ్ || ౧౭౫
 బీజం శక్తిశ్చ కథితా శ్రూయతామజ్గజతయః |
 ఋషిబ్రాహ్మణ్యఘోష్య ఛన్దస్తు దేవీ గాయత్ర ముచ్యతే || ౧౭౬
 ప్రతిపాద్యః పరోదేవః పరమాత్మా స దేవతా |
 బుద్ధిస్తత్వం పరం వ్యోమ క్షేత్రంవణాస్సితచ్ఛవిః || ౧౭౭
 జ్ఞానం బలం తదావీయమైశ్వర్యం తెజసా సహ |
 శక్తిరేతే చతుర్ధ్యన్తా సమస్వాహా వపట్ తథా || ౧౭౮
 హుం ఫట్ వౌషట్ క్రమాదేత దవసానాశ్శుభావహాః |
 అజ్ఞాని హృదయా ద్యేషు వట్సు స్థానేషు మన్త్రిణా || ౧౭౯
 ప్రయోజ్యాని ప్రయుక్తేషు మన్త్రి స్సాక్షక కృతోభవేత్ |
 దైహే కరతల చైవ స్థానేషు ద్వాదశశస్వపి || ౧౮౦
 ద్వాదశాక్షరవన్నాస్యసః ప్రణవస్సృటికక్రథః |
 † న్యాసే నమోస్తస్వాహాన్తో జపపూజాహుతిష్యపి || ౧౮౧

* పునః. † మన్ద్ర. ‡ త్రికవచస్త్రీ స్వణాణా. ¶ ప్రతితమ్

‡ ప్రయోగేషు. † న్యాసా.

వశ్యే చాకషణవిధౌ ఉచ్ఛాపై హుబ్బుతిభావేత్ ।

మారణే ఫటక్కుతిజ్ఞాయా స్తమ్భ ? విద్వేషమోహనే ॥ ౧౮౬

నతిం వినాజమన్యస్సాన్వద్ధమాదా నతిరెవ సా ।

శాకయావకభేత్తోశీ జపేల్లక్షత్రీయం శుచిః ॥ ౧౮౭

తదధణం తపణే సజ్ఞ్యా తదధణం హోమకమణి ।

హోమానై సిద్ధయై స్తస్య జాయనై * యావదీప్సితాః ॥ ౧౮౮

విహికాముష్మికం పవణం ప్రణవల్లభ్యతే † ఫలమ్ ।

ప్రణవాన్న పరొమస్త్రు కశ్చిదస్తి చతుముఖ ॥ ౧౮౯

శాన్తిపుష్పభిచారేషు కిమన్యైస్సిద్ధివణానైః ।

అస్త్యకాలే చ మాం ధ్యాత్వా వ్యాహరణ ప్రణవాక్షరమ్ ॥

శ్రీ యోగాభ్యా గా సాక్త పఠినా జీవమారోహయెద్ధది ।

భ్రువో మధ్యే తతోజీవం తతో బ్రహ్మ బిలం తతః ॥ ౧౯౦

ఉచ్ఛరణ ప్రణవం ‡ భిత్వా బిలం బ్రహ్మణి లీయతే ।

యావత్ప్రణవినిమోకమభ్యన్యైత్ప్రణవాక్షరమ్ ॥ ౧౯౧

పవణపాపవినిముక్తో యాతి బ్రహ్మ సనాతనమ్ ।

పోక్తం ప్రణవకల్పస్తే సమానైః చతుముఖ ॥ ౧౯౩

ఇతి శ్రీపాంశ్చరాత్రే మహోకనిషది

పాద్మసంహితాయాం చయోపాదే

మాతృకాద్యథా † త్రయవణానం నామ

త్రయోవింశోఽధ్యాయః.

ॐ

? విజ్ఞాన. * యద్యదీప్సితాః. † ఫలమ్. ‡ 'యోగ' ఇత్యాది 'పవణపాప' ఇత్యస్తం క్వచిన్న. † సెన. ‡ హిత్యాబిమ్బం. † అథావణానం నామ.

సత్యస్తదన్తశిరసస్సవే విభవపూవకే ।

వాసుదేవ ప్రయోక్తవ్యా హృదయా * దిషు పట్స్పి ॥ ౧౦

❖ ఋషిదేవతా చ. ❖

పూహపూవే తు + బిమ్బన్యాద్విష్ణుః కున్డాది పూవకవత్ ।

అన్తం యద్వా ద్వాదశాణాం పూర్వే పట్ హృదయాదయః ॥

పణ్ణామనామ్నడవరే తున్దగుహ్యంజౌరవః ।

ఇన్ధ్రు పాదమితి స్థానేష్యేతే యోగ్యం క్రమాద్బధైః ॥ ౧౨

ఋషిశ్చ దేవతా చోభే వాసుదేవః స్మృతస్త్రిమ ।

ఛందశ్చ దేవీ గాయత్రీ వణశ్చైతశ్చతుర్ముఖ ॥ ౧౩

తత్త్వం బుద్ధిః పరం వ్యోమ తే త్రం మస్తస్య శబ్దితమ్ ।

ప్రత్యక్షరమృషిశ్చన్దో దేవతా వణవిస్తరః ॥ ౧౪

తత్త్వం తేత్రం క్రమాత్సవముచ్యతే ద్వాదశస్వపి ।

పరిమెష్ఠీ సనశ్చ సనశ్చ పౌజావతిః ॥ ౧౫

భృగుస్ససతుమారశ్చ పులస్త్యః పులహః క్రతుః ।

మరీచిరత్వజ్గీరసా కథితా ఋషయః క్రమాత్ ॥ ౧౬

ఛన్దాసి దేవీగాయత్రీ బస్తః తేత్రం ప్రజావతిః ।

త్రీమృషుశ్చిశ్చ బృహతీ విరాట్ ॥ బస్తస్త్రివృత్సకః ॥ ౧౭

ఉస్తిక్చ త్రీరితి బ్రహ్మ వణేషు ద్వాదశస్వపి ।

విష్ణ్వాద్యా మాసవా దేవాస్తత్వాని కదయామి తే ॥ ౧౮

❖ తత్వాని. ❖

చిష్టేవః ప్రకృతిబుద్ధిమణః १ స్తత్వాన్దయో గుణాః ।

వ్యోమాగ్నిషురుతిహ్నాసి వణానాం తత్త్వమీరితమ్ ॥ ౧౯

❖ తేత్రాణి. ❖

తేత్రాణి పరిమవ్యోమ వాయురగ్నిషులంతథా ।

సత్యం ❖ తపో జనశ్చైవ వావా ? స్వగ్గం భువస్తథా ॥ ౨౦

* దీవి. + బీఃం న్యాద్విష్ణుస్తువాది. ౧ బస్తః త్రీత్రం. ॥ బస్తస్త్రివృత్సకః. १ స్తత్వాన్దయో. ❖ తపోఽమృతః. ? తత్త్వం.

భూమిః శాతాలమేతాని క్రమేణ కథితాని తే ।

* ఆత్మాదిధామాశ్రేయాంశం ? గోవనాస్తం సదణ్డకమ్ ॥ ౨౧

సత్యస్తం శాపహననం విష్ణ్వస్తం † భానుమా వరమ్ ।

శ్చజమాద్వ్యక్షర ధృవరం కమలం మధుసూదనమ్ ॥ ౨౨

పులహం చాపరం విష్ణునాయకం పీతసూదనాః ।

ఏకనేత్రం మందరం చ విష్ణ్వస్తం ఛత్రహస్తకమ్ ॥ ౨౩

సంప్రసారణమూర్ధానముద్ధలేన్మన్మన్విత్రమః ।

అగ్నివ్రకారమన్తోయం కథితః కమలాపన ॥ ౨౪

దుర్గా గణపతిస్తాత్యక్తే త్రేత్రచాలపదాని తు ।

చతుర్భ్యన్తాని సత్యస్త ప్రణవాదీని మిన్త్రిణా ॥ ౨౫

కొణదిక్షు వ్రయుజ్యేరన్నారభ్యాన్నేదిశం క్రమాత్ ।

❀ ద్వాదశాక్షరభాష్యమ్. ❀

భాష్యం చ ద్వాదశాణ్డస్య ప్రవక్ష్యామి యథాతథమ్ ॥ ౨౬

ఓమిత్వక్తం వరం బ్రహ్మ సుఖయాకం ధృవం స్థిరమ్ ।

వ్యాపితాత్వస్య వాచ్యస్య వాచకం సవగం స్మృతమ్ ॥ ౨౭

పురుషార్థ వరైస్సవై స్సురాసురమహాపీఠాః ।

నమ్యస్తే దేవ ఏవైకస్స ఏవైకగవరాయణమ్ ॥ ౨౮

ఆదా స్పృశతి భూతాని భూతానుగ్రహకామ్యయా ।

పరిచాలనమప్యేవ కరోతి బహుమూర్తిభిః ॥ ౨౯

విశ్రమాథం చ భూతానాం సంహరన్నఖిలం జగత్ ।

గతిగతిమతామన్యా వాసుదేవాన్న విద్యతే ॥ 30

సంహరత్యాత్మభూతాని పునస్పృశతి మాయయా ।

దేవే జాగ్రతి జాగర్తి సుప్తే స్వపితి చాఖిలమ్ ॥ 3౧

చరాచరమిదం గాకృత్స్నం భూతగోమం చతుర్విధమ్ ।

ద్వాదశాక్షరవాచ్యో సౌ

* ఆత్మాది యామాశ్రేయసో. అత్ర అశుద్ధమివ. † వహ్ని మత్పరమ్. ధృవదమ్. † బ్రహ్మణ. † యమ్.

❖ ద్వాదశాక్షరచింతకానాం మాహాత్మ్యమ్. ❖

తస్య మాహాత్మ్యమాశ్రితః || 32

బ్రహ్మభూయం గతో బ్రహ్మ దేవభూయం చ దేవతాః |

ఋషయశ్చ మరీచ్యాద్వా మునయస్సనకాదయః || 33

మస్త్రీమాహాత్మ్యమాశ్రిత్య జగ్గుః పదమనుత్తమమ్ |

గత్వా గత్వా నివర్తన్తే చస్త్రీసూర్యాఽయో గ్రహాః || 34

న కదాపి నివర్తన్తే ద్వాదశాక్షరచింతకాః |

కిం తస్య యజ్ఞైః కింతీర్థైః కిం విశ్రాణనకర్మభిః || 35

కిం వ్రతైర్హస్య మస్త్రీఽసౌ ద్వాదశాక్షరలక్షణః |

నర్వ * యత్నైః పురుషస్తస్మస్త్రీ † నిరతో భవేత్ || 36

సంసార భయభీయాణాం మోక్షైకఫలకామినామ్ |

ముక్తయే పరమోశాయో మస్త్రీఽయం ద్వాదశాక్షరః || 37

దేవదాసవగన్ధర్వ యక్షవిద్యాధరాదయః |

వ్రణమన్తి మహాత్మానం ద్వాదశాక్షరచింతకమ్ || 38

యస్య రాష్ట్రే మహీకస్య మస్త్రీ వసతినిభయః |

స్థితద్రాష్ట్రే ధనధాన్యాది పమ్నద్ధం వధాతేఽధికమ్ || 39

భూతాని చ పలాయన్తే గ్రహశ్చైవ భయం జ్కరాః |

రాష్ట్రా) రా)జపురావా)జ్జస్స కాశాచ్చ నిషీడితాః || 40

న ఫలం శక్యతే వక్తుం కాత్సెన్యైశ్చ న కమలాసన |

చతుర్ముఖముఖైస్సన్వైదికవైవర్షా మ్మశశ్చైరపి || 41

❖ శరీరశుద్ధయే పురశ్చరణనియమః. ❖

శరీరశుద్ధయే పూర్వం పురశ్చరణమాచరేత్ |

శరీరం మస్త్రీవంశ్కారపురశ్చరణవిష్యతే || 42

* యజ్ఞైః. † నియతౌ. స్థితం దృష్ట్వా.

బ్రాహ్మణాం స్తన్మయాః పూజకామ హూయ ద్వాదశావరాః ।

భోజయిత్యా తతశ్చక్రిమణ్డలే దేవమచణయేత్ ॥ ౪౩

విజ్ఞాప్య దేశికీః పూజకామనుజ్ఞాతస్సహాయవాః ।

ఆశ్రమే యత్ర మునిభిః పూజకామాచరితం * తపః ॥ ౪౪

సిద్ధమస్తఫల తత్ర వాసుదేవనికేతనే ।

వశ్యమద్వారి వాన్యత్రి పూవోక్తస్థానభూషణమ్ ॥ ౪౫

స్థానేఽభిరుచితే పుష్పసమితుశ్శిఖలోద్ధకైః ।

సముపేతే యథోక్తానాం సమ్పన్నాభిమతాశసః ॥ ౪౬

భిక్షోన్నభాక్తా భక్తానాం తన్మయానాం గృహేషు వా ।

బ్రహ్మచారీ గృహస్థో వా సాధయేద్ద్వాదశాక్షరమ్ ॥ ౪౭

వైఖానసో వా నియతస్తపస్యభిరతస్సుచిః ।

భిక్షోన్నభుగ్భిష్టాచారీ శాకకస్తఫలాశసః ॥ ౪౮

గృహస్థశ్చేత్స్వయం † పాకం పుత్రైః పాక భార్యయాఽపి వా ।

శిష్యేణ వా పాచితాన్నం నివెద్య హరయేఽగ్రతః ॥ ౪౯

వైశ్యదేవాదికమాకన్తై భోజయిత్వాఽతిధీనపి ।

ఽశిష్యం భార్యాయ తథా ॥ పుత్రం తోషయిత్వా యదాతథమ్ ॥

స్వయం భుజ్జీత విధివత్పశ్చాదన్నమకుత్సయః ।

పుత్రదారసమాయుక్తో జపేద్వైఖానసశ్శుచిః ॥ ౫౦

వియుక్తః పుత్రదారాద్యైరథ వా నియతస్థితః ।

१ అజ్ఞానైవ స్వయం పకషమన్నమద్యాన్నితాశసః ॥ ౫౧

❖ పురశ్చరణసమ్మత్యై శుద్ధిః. ❖

సవేశాం కాయశుభ్యధకమాదౌ చాన్ద్రాయణం చరేత్ ।

❖ పాదోదకం పశ్చాగ్వ్యం బ్రహ్మకూచకజలం తథా ॥ ౫౩

* తథా. తతః † పక్వమ్. ఽశిష్యాః. ॥ పుత్రాః.

१ అన్యస్వైరం. ❖ 'పాదో' ఇదమధకం క్వచిన్న.

వీత్వా కాయవిశుద్ధ్యధాం పురశ్చరణ మాచరేత్ |

❀ మస్త్రీసాధనయోగ్యకాలః. ❀

ఆరమ్భగ కర్మణాం మాసి మాగ్నః *శీషే. 2-భ శోభనే || ౧౮

చైత్రే మాసి సితే పక్షే బ్రహ్మన్నే కాదశీతిథా |

ఉపోవ్య పూవణం చక్రాబ్జై ప్రతిమాయాషధాపి వా | ౧౯

కూచే వా సఙ్గిలె వాపి † యథాదీరుచితే వదె |

ద్వాదశ్యాం హోమపయోన్తమచయత్వా జనాదగ్రమ్ |

పుష్కల్యే వత్సైబ్రహ్మచయోనిరతో దేశకాలనిత్ |

సజ్కల్ప్య కాలనియమం వ్రతాదినియమం తథా || ౧౭

❀ సాధనకాలనియమాః ❀

నిత్యం క్రిషవణస్నానమధశ్చయోనమేవ చ |

శయనం వా కుశే పణే మృగచమణి వాబ్జ || ౧౮

సజ్కల్ప్య స్త్రీమావం త్రైలం చ త్సైరం † లవణ మేవ చ |

కీలాలం భోజనంకాంస్యే దివా న్వాపాది వజయేత్ || ౧౯

దేహశుద్ధిం పురా కృత్వా మస్త్రీబాపోఽక్షిమాఽయా |

అద్య నయోబీజయతం తథైవ క్రణవన్నిరమ్ | ౨౦

జవకాలే జవేన్మస్త్రీం న దుతం న విలబ్ధిరమ్ |

లక్ష్మీకృత్వాచ్యుతం ధ్యాయేత్తిదధీవనోగతిః || ౨౧

❀ ధ్యానవ్రతకారః. ❀

ధ్యానం వత్సైమి సవాః ఘనాశినం కిమలాసః |

చతుర్భుజముదారాబ్ధం సవః లక్ష్మీణలక్ష్మీరమ్ | ౨౨

శుద్ధప్పటిక † వణాభమయుక్తేనుసమవ్రథమ్ |

చారుహాసం సుతామ్రోష్ఠం కణాన్తాయాఽలొచనమ్ | ౨౩

* శీషేహ్ని శోభనే. † యథా వా. స్త్రీమాఽస్యత్రైలం.

† చ లవణం తథా. † సజ్కల్యమ్.

నిఘాతపద్మరాగాభం దస్తచ్యుఃసుశోభితమ్ |
మనోరఘం మహాబాహుం ప్రసన్నేంద్రసిభాననమ్ || ౬౪

సుభ్రూలలాటం సుముఖం ఘనకుఞ్చితమూఢజమ్ |
తటిచ్చతసహస్రాభం పీఠనిమలవాసనమ్ || ౬౫

వాణివాదతలామ్రోజం పుణ్డరీకాయతేక్షణమ్ |
శ్రీవత్సాజ్ఘం కిరీటాదిసవాభరణభూషితమ్ || ౬౬

పద్మచక్ర గదాశబ్దధాఙ్గం కౌస్తుభోరసమ్ |
దివ్యగన్ధవిలిప్తాజ్ఘం దివ్యమాలాభూషితమ్ || ౬౭

శేషాహిభోగే విపుల సుఖాసీనం చతుముఖ |
శ్రీభూమిసహితం దేవం లలాటైశ్చేతిమృత్స్నయా || ౬౮

ధృతోధ్వజపుణ్డ్రీతిలకం మణ్డితం చణ్డభానుభిః |
నియుతైరయుతైశ్చైవైవికాద్యుత్కాలాగ్నికొటిభిః || ౬౯

పమవైతైరివైకత్రి శేషపుణ్డ్రాదిపసిభిః |
భ్రాజమానం దురాలొకం దేహమణ్డలనిగతైః || ౭౦

భాసయన్తం జగత్సవణం ధ్యాయేత్ప్రీతీణకల్మషః |
ఆరాధ్య దేవం సన్ధ్యాయామకరస్యాం యథావిధి || ౭౧

❀ మస్త్రీశవకాలావధిః. ❀

విసృజ్య పునరుత్థాయ ధౌతపాదకరశ్శుచిః |
ఆచమ్య వాగ్యతో మస్త్రం జపేత్సమ్మకన్యమాహితః || ౭౨

యావద్బ్రాహ్మణ్యముహూతస్య ప్రాదుభావస్తతః కరమ్ |

❀ స్నానాది. ❀

స్నాత్వా యథోక్తం సన్ధ్యాయామనస్థాయ * యథావిధి || ౭౩
ఆరాద్య దేవమఘ్యైర్ద్యైరుకచారైయథోద్దితైః |

జపేన్మస్త్రం శరీరస్య స్థితిముక్తైః † ఫలాదిభిః || ౭౪

* విధిం క్రమాత్. † ఫలాదిభిః.

❖ జనతపశ్చణ వామసంఖ్యైః ❖

ద్వాదశాణాం * జపేదేవం విశుద్ధనాస్తరాత్మనా ।
లక్షం ద్వాదశ తస్యాధికం తపశ్చణం వాఙ్భిః స్మృతమ్ ॥ 27
తదధికం జహుయాదిగ్నో సాధకపుమిదాదిభిః ।

❖ మన్తసిద్ధిఫలమ్ ❖

చతుర్వింశతిలక్షేణ + మన్తజాపేన కింకరః ॥ 28
సిద్ధవిద్యాధరాస్సవే సాతాలే దివి వా భువి ।
యథాభీరుచితే దేశే దుష్ప్రాపే సాధకం ద్విజమ్ ॥ 29
నయన్తస్తత్ర నియతం నేవన్తే పరిచారిణః ।
షట్త్రింశల్లక్షజాపేన దేవభూయం నమశ్నుతే ॥ 30
అశీతిలక్షజాపేన వామైస్తాఙ్గిస్తైవేవ నైత్ ।
మహలోకే కుఖం శశ్వత్త్రైత్యైరభిపూజితః ॥ 31
కోటిలక్షేణ జాపేన వ్రాహ్మణ్యుదానిమాధికాః ।
గుణాః జనాహ్వయే లోకే వన్తైత్కైస్కృపూజితః ॥ 32
స్య మహాబృహస్పతే నైవ జపవామైస్తథా వసేత్ ।
తపోలోకే మహాపద్మశకుమారా మేన తావతా ॥ 33
సత్యే వసతి దేవశిం శ్రీభూమిపహితం వాఙ్మమ్ ।
దృష్ట్వా నిరామయస్తత్ర ఎనేత్తల్లోకవాసిభిః ॥ 34
మహామైశ్వరజాపేన తావదాహుతిపజ్ఞయా ।
సాక్షాత్కువశా వాసుదేవం తస్మయో గోధవతి ద్రవమ్ ॥ 35
కిమభిబాహుభిః ప్రోక్తం పదం యద్యదభీషితమ్ ।
తత్తదాప్నోతి పురుషస్సమారాధనకమఃభిః ॥ 36

* తపెన్మన్తమ్. + వణశబావెన. † బ్రహ్మబృహస్పతేనైవ.
మాహాబృహస్పతేనైవ. ‡ వసతి.

వశ్యాకషణముఖ్యాని జపహోమాదికమభిః |

ఫలాని చిత్రీయాపాణి దశకయేత్సాధకస్వయమ్ || ౧౫

సాతాలే దివి వా భూమా యే బోగా * భువి దులభాః |

తానవాప్నోతి పురుషః పురుషోత్తమపూజయా | ౧౬

❖ మోక్షకామస్య మన్త్రిణః సిద్ధాయతనవిశేషే మూర్తికపూజా ❖

కామోపబోగవైముఖ్యం మన్త్రిణః కాయకముచ్యతే |

మోక్షైకఫలదం ధామ దక్షిణద్వారముత్తమమ్ || ౧౭

సిద్ధాయతనమాసాద్య తత్ర దేవం చతుర్విధమ్ |

మనుష్యనిమిత్తం చాక్షణం దైవం రూపం మధుద్విషః | ౧౮

స్వయం వ్యక్తం సమూరాధ్య మోక్షకామస్సమాహితః |

సాలోక్యాదిచతుర్భేదాం ముక్తిమాప్నోత్యపంశయమ్ | ౧౯

సాలోక్యం మానుషాదాపాక త్సామీవ్యం దేవనిమిత్తాత్ |

సాయాద్యం † తుల్యమాప్నోతి స్వయం వ్యక్తాదనుకృమాత్ |

❖ క్షేత్రసీమానిర్ణయః. ❖

ప్రాసాద స్తద్వారి చాద్భాగే శ్చక్రే తస్య మహాధ్వజః |

క్రూరుణే యత్ర తం దేశం వైష్ణవం

❖ సిద్ధాపాకద్వాలయేషు కామనానుగుణజపస్కన్ధా. ❖

మానుషాలయే | ౨౦

తతో ద్విగుణమాపేత్ తు త్రిగుణం దేవనిమిత్తే |

చతుగుణం స్వయం వ్యక్తై దేశే వృద్ధిమనుక్రమాత్ | ౨౧

బ్రహ్మచర్యకపరో భూత్వా కుశళాయీ జితేంద్రియః |

ముముక్షుమాణస్తస్మత్ప్రేం లక్షణసేన సిద్ధతి | ౨౩

* దివి. † దివ్య. స్తద్వారసాశ్చ్యేకతు.

❖ యోగధ్యానమ్. తేన దేహత్యాగవ్రకారం. ❖

యుజ్జీత * యోగవిధినా హృదయామ్యోరుహాననే |

కణికాయాం సుఖాసీనం శుద్ధస్ఫటికవచః సమ్ | ౯౪

చతుర్భుజముదారాజం జ్యోతిమణ్డలమధ్యగమ్ |

అజ్ఞప్తమాత్రం పురుషం ధ్యాత్వా భోగైర్యథాక్రమమ్ | ౯౫

అభ్యచయేన్నిమః తేన మనసా సుసమాహితః |

యోగాభ్యాసబలైస్తేవ గుణోత్కమః * వ్రజాయతే | ౯౬

చన్ద్రాకాగ్నిమయం * బీజం రవిమణ్డలసన్నిభమ్ |

† శతస్సుక్ష్మతరం బిమ్బం రాజముద్గసమప్రభమ్ | ౯౭

తం పవనమన్త్రానాక్రమ్య స్థితం విద్యాద్విచక్షణః |

తతస్సు రాజకాబీజవ్రమాణం చిన్తయేత్ప్రమాత్ || ౯౮

ఉత్పాదకవథావ్యాభియోగస్మాన్తే నాద ఆశ్రితః |

తం విలీయ సముత్పన్నమశ్వేవాలక్రమాణకమ్ || ౯౯

శ్రి యస్య గచ్ఛతి తే వ్యోహ్ని వ్యోమ చాగచ్ఛతే హృది |

తతో విచిన్తయేత్సుత్తా † మశ్వేవాలక్రమాణకమ్ | ౧౦౦

బ్రహ్మవాడీమనేనాశు పశ్యతి ధ్యానసేవనాత్ |

తతోఽజ్గరోమమాత్రం తు బీజవాలం పమస్తతః | ౧౦౧

ధ్యాయేన్నియమమాస్థాయ బ్రహ్మవాడీవ్రకాశికమ్ |

ఏవం ధ్యాయన్నిమం పిణ్డం పరిపక్వం పరిత్యజేత్ | ౧౦౨

పరిజ్ఞాను పురా పిణ్డం పాకలక్షణముత్తమమ్ |

విరుద్ధపద్ధిమాత్రం చ కృత్వా దేహా సమీరణమ్ | ౧౦౩

ముక్త్యా తస్మిన్సంస్థేణ ఉత్కాన్తికరణేన చ |

ధ్యాత్వా పరిత్యజే ద్దేహం నిత్యాభ్యాసరతో యది | ౧౦౪

* యోగం విధివత్. * బిమ్బమ్. † తత్తత్సుక్ష్మతరం.

శ్రి యస్యాగచ్ఛన్తి. † మశ్వేవాలాక్రమాణకమ్. ‡ ద్దేహాన్నిత్యా.

❖ బ్రహ్మప్రాప్తిప్రకారః. ❖

స బ్రహ్మ పరనూప్నోతి వాసుదేవాఖ్యమవ్యయమ్ ।

❖ ఆపునరావృత్తినిదర్శనమ్. ❖

తైలై తైలం ఘృతే సపిః క్షీరే క్షీరం జలే జలమ్ ॥ ౧౦౬

తద్వన్న భేదా గృహ్యేత జీవాత్మపరమాత్మనోః ।

తప్తలూహే యథా తోయం * లీనం నైవ ప్రజాయతే ॥ ౧౦౭

అగ్నిదగ్ధాని బీజాని నారోహన్తి యథా పునః ।

తద్వన్న జాయతే భూయో జీవాత్మా కమలాసన ॥ ౧౦౮

సారూప్యం భిగవద్రూపప్రాప్తిస్సద్భిః † రుదాహృతా ।

సామూప్యం వన్నిధౌ సేవా దేవస్య పరిచర్యయా ॥ ౧౦౯

సాక్ష్యం చ తదాఖ్యాతం లోకే వైకుణ్ఠసంజ్ఞితే ।

అసీమే నిత్య స్మ వాసోఽయం పునరావృత్తివర్జితే ॥ ౧౧౦

❖ బ్రహ్మణా దేహసాతక్రమప్రశ్నః. ❖

బ్రహ్మః—

శ్లోకముచ్చామి భిగవన్ దేహసాతస్య లక్షణమ్ ।

సజ్జవతస్తు భిగవన్ వాయోఽగ్నినిరోధనమ్ ॥ ౧౧౧

❖ గవతా తన్నిరూపణమ్. ❖

శ్రీభిగవన్ః—

యుక్తాహారవిహారిస్య క్రియావక్తస్య ఖర్గజ ।

యుక్తస్వప్నావబోధస్య యోగయుక్తస్య సర్వదా ॥ ౧౧౨

ఏవతకతే సదా శబ్దో హృద్గతో దున్దుభిస్వనః ।

స్పృశం న కీతం నాప్యుష్ణం †† విజానాతి త్వగిన్ద్రియమ్ ॥ ౧౧౩

భ్రువోముఖధ్యే యథా జ్యోతిద్వాకదళాన్తై వ్యవస్థితమ్ ।

ప్రత్యస్తమెతి వై శీఘ్రం న చోదయతి వైపునః ॥ ౧౧౪

* క్షీరే. † రుదీరితా. ‡ వాసోఽయం. †† న జానాతి.

న జానాతి సమాధిసా హాదకమబ్జం యదాన్తరే |
 పరిశుష్యతి గాత్రస్థం శోణితం స్తైష్ణ్యలక్షణమ్ || ౧౧౪
 న వెత్తి చాభివం గన్ధం న బాహ్యోభ్యన్తరే యదా |
 శిష్ణస్తదా ప్రబోధవ్యం కాలే నైవ చిరేణ తు || ౧౧౫
 వృణిష్యాం సంస్థితం నైవ ధారణాయాం సమాహితః |
 న వేత్తి కిబ్బం ప్రాగుక్తం పఞ్చమాత్మఞ్చమైశ్చ || ౧౧౬
 *స్థితస్సమేధా బాహ్యే తు శీతోష్ణే న చ విద్యుః |
 వశేద్దినచతుష్కేణ శిష్ణస్తత్కలితే శుణే || ౧౧౭
 యాపధ్యానం సమానాద్య పూర్వోక్తకఙ్కనా యది |
 న భాతి హృదయా కాశే బహిర్వా బ్యోతిషాం పతిః || ౧౧౮
 శిష్ణవాలో హ్యవశ్యం స్యాత్ జ్ఞాత్వా దిష్టేషు పురోద్దితైః |
 తృతీయేఽహ్ని చతుష్కక్త్ర) సవకమేతత్తదా శుణే || ౧౧౯
 సమి ఙ్గా యది వాయవ్యే యోగీ సమ్యక్ప్రవతకతే |
 న వెత్తి పరమహ్లాదం తృషితక పరికమ్పతే || ౧౨౦
 దినద్వయేన శిష్ణస్య వాలోస్య ద్వివితయశ్చిణే |
 స్థితో గగనభాగే తు ప్రాగుక్తవిధినా యది || ౧౨౧
 న వేత్తి విధినా గన్ధం తద్బాహ్యే తు శుభాశుభమ్ |
 తత్రైవైకదినే వాధ లక్షణే ప్రథమే శుణే || ౧౨౨
 ధ్యాతైవ్వివ విధిసా సమ్యగ్యోగీ ధ్యానైకమానసః |
 † మయి సన్నర్పితమనా స్య వ్యాహారక ద్వాదశాక్షరమ్ || ౧౨౩
 స్వయముత్కృమితే శిష్ణాద్వాయా ద్భాగైకేనైవమ్ |
 శేషాసనే గుఘాసీనం వైకుణ్ఠే మణిమణ్ణపే || ౧౨౪

* ఇదం పద్యం క్వచిన్న † మయి సన్నర్పితమనా.

- అష్టబాహుం విశాలాక్షమష్టాయుధధరం వారిమ్ |
 శ్రీభూమిసహితం దేవం సవాకభరణభూషితమ్ || ౧౨౫
- చతుభుజం వా వామేన హస్తేనాలిభ్య పజ్జబామ్ |
 అష్టో వారస్త్రియస్తస్య వాలవ్యజనపాణయః || ౧౨౬
- తిష్ఠన్తి పరితః పశ్చచ్ఛ్చక్ష్వాద్యాయుధధారిణః |
 సేవస్తే పురుషాస్తస్మాద్భూస్తిష్ఠన్తి మూతకయః || ౧౨౭
- * చతుః -- శతి పఞ్చాశ్చకాస్తతో మిత్రాదిమూతకయః |
 పక్షీన్ద్రవిష్వక్సేనాభ్యాం కుముదాదిగణైస్తథా || ౧౨౮
- మహాభాగవతాస్తత్ర ద్వాదశాక్షురచిన్తకాః |
 సేవస్తే మణ్డపే నిత్యం పునరావృత్తి వజీకతాః || ౧౨౯
- ఇహ యత్కిమక కువాకణాః ష్టారాధనాత్మకమ్ |
 ముచ్యన్తే యోగమాస్థాయ పురుషాః పరమం బదమ్ || ౧౩౦
- ప్రాప్యసి తత్తత్కువాకణా సైవస్తే పురుషోత్తమమ్ |
 ❀ పరకాయప్రవేశప్రకారః. ❀
- అథవా పిణ్డవతనం విజ్ఞాయ ప్రాగుదీరితైః || ౧౩౧
- నిమిత్తైరైహికైభోకైస్సృజన్తః కృత్రివీక్షితః |
 పిణ్డాన్తరముపాయేన విశన్తి కమలాఽన || ౧౩౨
- యేన తం కథయామ్యద్య శ్రూయతాం సాదరం వచః |
 పరపిణ్డం నవం శుద్ధం మధ్యమే పయసి స్థితమ్ || ౧౩౩
- సర్వలక్షణసంపన్నం పాపరోగైహి పశ్యతిమ్ |
 బ్రాహ్మణస్య శరీరం వా బాహుజన్యాథవా తనుమ్ || ౧౩౪
- ఊర్ధ్వవక్త్రం దీర్ఘపాదమేకాన్తే శాయయేచ్ఛుమ్ |
 తత్పాదపార్శ్వే శాయిత బద్ధా యోగావనం తతః || ౧౩౫

* ఇదమధ్యం క్వచిదధికం దృశ్యతే.

(41)

చయాఫాదె-చతువింశోఽధ్యాయః

౩౨౭

అభ్యసెద్యోగమేకాగ్రో యథాపూర్వం చతుర్ముఖః ।

స జీవం నాభిచక్రస్థం భ్రమంతం భాస్కరప్రభమ్ ॥ ౧౩౬

హంసాకారం వలక్షాణ మిడయాస్థితన వా ।

హంసరూపం సమాస్థాయ నిగతం నాసికాపుటాత్ ॥ ౧౩౭

ఖగవద్యాతి గగనం సాధణం ప్రాణసమీరణైః ।

తాలం హస్తావధిం దణ్డం కోశం యోజనమేవ చ ॥ ౧౩౮

గత్వా గత్వా నివతన్తై యోజనాని చతుర్ముఖః ।

వాసికాపుటరస్థైః నాభిచక్రం ప్రవేశయేత్ ॥ ౧౩౯

అభ్యస్య నిత్యమనిశం యోగీ యోగమతన్ద్రితః ।

నిగమయ్య స్వకాద్దేహీన్నాసికారన్ద్రివత్కనా ॥ ౧౪౦

ఆత్మానం పరకీయేన నాసికాబిలవత్కనా ।

పరపిండం స్వదేహస్య వినిసాతే ప్రవేశయేత్ ॥ ౧౪౧

వాభిచక్రం ప్రవిశ్యాధ నాడీషు విచరేత్సుఖమ్ ।

పర్వత్ర యోగీ తత్రస్థో యుక్ష్మానః పూర్వవత్సదా ॥ ౧౪౨

ద్రధిమ్నే తత్ర వపుషస్తత్ర స్థిత్యా చిరం సుఖమ్ ।

* తస్యాపి పాతమాలోచ్య పిండేఽన్యత్ర * నివేశయేత్ ॥ ౧౪౩

ఇత్యేతత్కథితం బ్రహ్మ పరపిండప్రవేశనమ్ ।

❖ మన్త్రీమాహాత్మ్యనిగమనమ్. ❖

॥ సిద్ధయో మూలమన్త్రస్య సమాసాత్కథితాస్తవ ॥ ౧౪౪

మూలమన్త్ర ఇతి ప్రొక్తస్సాక్షాద్దేవస్య వాచకః ।

ప్రచూయతే మన్త్రీలతాం ప్రచూతి మణిమాదికామ్ ॥ ౧౪౫

కిం పునర్ధర్మకామార్ఖీ సిద్ధిం కమలసమ్భవ ।

వాసాధ్యమస్తి మన్త్రైః ద్వాదశాక్షరరూపిణా ॥ ౧౪౬

పర్వలోకేషు సర్వత్ర సత్యమేతద్బ్రహ్మిమి తే ।

* తత్రాపి. * నియోజయేత్. ॥ సిద్ధయే.

నాస్మాత్పరతరో మన్తో విద్యతే సర్వకామదః || ౧౪౭

రహస్యమెతత్కథితం మన్తీనూహోత్మ్యమక్షయమ్ |

❖ అన్యైవ మన్తీస్య షోడశాక్షరత్వవిధిః, ❖

అయమెవాష్టమూర్తీనామధికశ్చతురక్షరైః || ౧౪౮

అమునా షోడశాక్షరణ చతుర్వింశతిమూర్తయః |

ఆరాధనీయా భౌగళ్పేల్లభ్యతే దుర్లభౌ మహాః || ౧౪౯

మన్తీతన్త్రీం యథాపూర్వముద్భృత్య ద్వాదశాక్షరమ్ |

అక్షరాణి చ చత్వారి వణచక్రాత్సముద్గరేత్ || ౧౫౦

❖ తదుద్ధారప్రకారః, ❖

* గుహాలయే పరిక్రాంతం భాస్కరం దణ్డశేఖరమ్ |

ద్విషట్కాక్షరపచ్చాజ్జమస్యాపి చతురానన || ౧౫౧

❖ తదృషిచ్ఛన్తోనిదేశః, ❖

మూర్తిష్వప్తాసు యో ధ్యాతా ఋషిమన్త్రీస్య నిశ్చితః |

ఛన్దశ్చ దెవీ గాయత్రం వాసుదేవోఽధిదైవతమ్ || ౧౫౨

అధికాణాసమప్తేస్సన్య ద్వణాస్సృటికసన్నిభః |

క్షేత్రం చ పరమవ్యోమ తత్త్వం ధీః పూర్వ మీరితా || ౧౫౩

శిష్టాణాకానాం ద్యుమణివాసదేవో నృకేసరీ |

మనోభవశ్చతుర్ణాం స్యాదధిదైవతకల్పనా || ౧౫౪

❖ నమస్స్వాహోదీనాం వినియోగః, ❖

జపేన్నమోఽన్తం పూజాయాముఖయోహోమకమఫటి |

స్వాహోయాం విరమేద్వౌషడన్తమాప్యాయవే తథా || ౧౫౫

మారణే తు ఫడన్తస్సన్యదేవమన్యత్ర యోజయేత్ |

❖ మన్తీవర్ణన్యాసస్థానాని, ❖

న్యాసో మూర్ధ్ని లలాటే చ దృశ్యాశ్చృవసే చ క్రమాత్ ||౧౫౬

* ఏవం క్రమేణ విన్యస్య.

వాసికాపుటయో * వ్రక్తై గలకూపే తథా హృది ।

వాభిదేశే రహస్యే చ తథోవో జ్జప్తియోరపి ॥

౧౫౨

కాయానురూపం సృష్ట్యాదిన్యసనం సవకమమసు ।

❖ ఆరాధనక్రమః. ❖

ఆరాధనం సవసిద్ధికావణం తచ్చ కథ్యతే ॥

౧౫౩

తేజసాం నిధిమష్టారం సుదశనమను త్తమమ్ ।

చిన్తయిత్వా చతువ్రక్తౌ పూవకస్యాం దిశి వేధసమ్ ॥

౧౫౪

సజ్జ-వకణం దక్షిణస్యాం ప్రద్యుమ్నం దిశి ఓ చాప్వతేః ।

అనిరుద్ధముదీచీనే కోణదిక్షు శ్రియాదయః ॥

౧౫౫

దేవ్యశ్చతసో మధ్యే చ వాసుదేవం జగద్గురుమ్ ।

అఘ్నాదిభిస్సమారాధ్య మన్త్రం షోడశలక్షకమ్ ॥

౧౫౬

జపక హుత్వాగ్నిముదకై స్తవకయిత్వా యథావిధి ।

ఏవం ప్రసాధితో మన్త్రః పురుషార్థాంశ్చతుర్విధాత్ ॥

౧౫౭

సాధయేత్పురుషార్థేషు యో యేనావాప్తుమిష్కతే ।

స † సర్వోఽవాప్యతే బ్రహ్మకీమనైర్వరతివిస్తరైః ॥

౧౫౮

యది బ్రహ్మపదే • బ్రహ్మన్నభిలాషా ప్రవతతే ।

బ్రాహ్మీం మూర్తిం యజెత్తాసు ధ్యాత్వాఽనన్యమనోగతిః ॥

❖ గ్రీష్మాదిషు జపస్థిప్రకారః. ❖

గ్రీష్మే మాసి స్థితౌ భూమ్నాం పాదాఙ్గుష్ఠేన పద్మజ ।

పాదమన్యం సముద్వృత్య జాహూ చొత్తివ్య నిశ్చలః ॥

౧౫౯

వహాసు పర్ణశాలాయాం బహిశ్శరది శైశిరే ।

హేమనే త్రిషు వైతేషు ‡ వసన్తేఽగ్నిషు వశ్చసు ॥

౧౬౦

మధ్యస్థో మన్త్రజాపస్యాద్విత్థం స్యాత్ప్రతివోయనమ్ ।

ఉపాంశు ప్రవరో వ్యక్తాన్తానశః ప్రవరన్తతః ॥

౧౬౧

* మధ్యే. ఓ వాఽపరే. † స సవక ప్రాప్యతే. • బ్రహ్మ-
వ్యభిలాష ‡ వసన్తేషు చ.

❀ జాపినః దేవాదిభిశ్చలనమ్. ❀

విఘ్నన్తి దేవతాస్తస్య తపః కర్మ సుదుశ్చరమ్ ।

పదహానిం సమాశఙ్క్య గన్ధర్వప్రముఖైః * స్తథా ॥

౧౬౯

అప్సరోభిర్విలోఽభ్యైనం సృత్రవాదిత్రగీతిభిః ।

❀ స్థిరమతేజాఽపకస్య ఉత్తమం ఫలమ్. ❀

తస్మాత్ స్థిరమతిభూఽత్వా జపే సిద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥

౧౭౦

ప్రత్యక్షం యాతి భగవాన్ త్రివిష్టపపతిస్త్వయమ్ ।

బ్రహ్మాత్వం వా తదన్యద్వా ప్రయచ్ఛతి ఫలం మహాత్ ॥

౧౭౧

మూర్తీనామితరాసాం చ పదం యద్యభిలష్యతే ।

మూర్తీం తాం తామభిధ్యాయన్ జపేన్మన్త్రం చ పూర్వవత్ ॥

౧౭౨

లభతే తత్ప్రసాదేన స్వం స్వం పదమనుత్తమమ్ ।

మన్త్రాణానేన ముఖ్యేన సాధకస్సాధయేత్ఫలమ్ ॥

౧౭౩

ఐహికాముష్మికం తత్తన్నాత్ర కాయా విచారణాః ।

బ్రాహ్మణః క్షత్రియో వాపి వైశ్యో వా జపమాచరేత్ ॥

౧౭౪

జపేఽధికారో నాన్యస్య స్త్రీ మన్త్రరాట్ స్వయముత్తమః ।

ఇతి శ్రీపాంచరాత్ర మహోపనిషది

పాద్యసంహితాయాం చయోపాదే

ద్వాదశాక్షరకల్పా నామ

చతుర్వింశోఽధ్యాయః.

పంచవింశోఽధ్యాయః.

✽ అష్టాక్షరకల్పః. ✽

బ్రహ్మో :—

అష్టాక్షరస్య మన్తస్య మహిమానమనుత్తమమ్ ।

* శుశూషితమథ చ్చన్దో వికృషం సర్షిదై వతమ్ ॥ ౧

ఫలం తన్మన్తజాపస్య రూపం వా కీదృశం మతమ్ ।

దేవతా సాధనం చాపి మదను గ్రహకామ్యయా ॥ ౨

బ్రాహ్మి సర్వమశేషేణ మహ్యం శుశూషవేఽచ్యుత ।

శ్రీభగవాన్ :—

అష్టాక్షరస్య మన్తస్య ఫలాని న హి శక్యతే ॥ ౩

వక్తుం వర్ణనాశతేనాపి తేషాం దిశ్మాత్రముచ్యతే ।

ధర్మాధికామమోక్షాణామేకాన్తఫలదం శుభమ్ ॥ ౪

సిద్ధయో బహుధా † జప్తుమన్త్రం చాదితసంజ్ఞయా ।

అచిన్తనీయో మహిమా దేవస్యైవ మధుద్విషః ॥ ౫

❖ వణోద్ధారక్రమః. ❖

శుచౌ వివిక్తే విజనే సర్వదోషవివర్జితే ।

వణచక్రం సమాలిఖ్య భూమావఘ్నాదిసాధనైః ॥ ౬

అభ్యర్చ్య చ యథాన్యాయం తతో వణాన్ సముద్ధరేత్ ।

ఉద్గీఢమాదౌ విఘ్నేశః ప్రయోజ్యస్తదనన్తరమ్ ॥ ౭

బ్రహ్మసాధనసంయుక్తో మన్తరస్సాస్యదనన్తరమ్ ।

ఆదిదేవో వ్రతో భద్రబాహుః పశ్చాదుదీరితః ॥ ౮

వహ్నిగోపనసంవీతశ్చ్యవనో విష్ణుశీషణకః ।

వనమాలీ తతో యోజ్యో మధుసూదనసంయుతః ॥ ౯

* శుశూషితం మయా. † జప్తుం మన్తమ్.

ప్రణవాదిశిఁ వాయురితి వణక్రమోదితః ।

❖ ఖీజచ్ఛన్వోనిదేశః. ❖

ఖీజం విష్ణురనుస్వారస్సామధ్యం కథితం పునః ॥ ౧౦

అక్షాని షడ్విషట్కస్య మస్త్రస్యేవ విదుర్బుధాః ।

* ఛన్దశ్చ దేవీ గాయత్రమస్త్రయామీ మునిస్సృతః ॥ ౧౧

దేవో నారాయణస్సాక్షాద్దైవతం క్షేత్రమీరితమ్ ।

పరమవ్యోమ బుద్ధిస్సాన్యత్తత్వం వణస్సితస్తథా ॥ ౧౨

ప్రత్యక్షరమృషిబ్రహ్మౌ గౌతమః ప్రథమస్సృతః ।

భరద్వాజో విశ్వామిత్రో జమదగ్నిరనన్తరమ్ ॥ ౧౩

వసిష్ఠః కాశ్యపః పశ్చా † దత్రిస్యాత్కుమ్భసమ్భవః ।

ఛన్దాంసి గాయత్ర్యాదీని విరాడవసితాని చ ॥ ౧౪

• ధరో ధ్రువశ్చ సోమశ్చ ఆపశ్చాగ్నిజలాలాధివః ।

ప్రత్యూషశ్చ ప్రభాతశ్చ దేవాః ప్రత్యక్షరం తథా ॥ ౧౫

ఆకాశం పరమం క్షేత్రమక్షరస్యావసానతః ।

సత్యాది లోకాస్సప్తస్యః ప్రాతిలోమ్యేన భూమయః ॥ ౧౬

అక్షరాణాం పృథివ్యంతాస్సప్తానాం సప్తపద్మజ ।

అగ్నిభూవాాయురాకాశం సూర్యో ద్యౌరథ చన్ద్రమాః ॥

నక్షత్రాణి తథా రాశిరేతే తత్వాన్యనుక్రమాత్ ।

❖ ప్రణవనిరుక్తిః. ❖

నిరుక్తమస్య మస్త్రస్య కథయామి యథాతథమ్ ॥ ౧౮

॥ అవిః క్విబన్తో వ్యాప్త్యధః స్మయతే కత్యసాధనః ।

ఓంకారవణవ్యత్యానస్సాన్వదకారస్య పద్మజ ॥ ౧౯

* ఛన్దస్తు. † దత్రిః కుమ్భసముద్భవః. • గాయత్ర్యుష్ణిగనుష్ఠుష్య బృహతీవక్షిరేవ చ । త్రిష్ఠుష్య జగతీచెతి విరాడితి తదైవ చ ॥ ఇతి శ్లోక ఏకః క్విచిత్కీత అధికో దృశ్యతే. ॥ అపః కవిశ్చ తౌ వ్యాస్తా.

* మకారవణవ్యత్యాసో వకారస్యాప్యయన్త్విదమ్ ।

అన్తబణహిశ్చ యత్సవణం వ్యాప్నోతి తదుదీయణతే ॥ ౨౦

అథవా తన్తుసన్తానం వృత్తైర్వాధ భవిష్యతి ।

శైశ్చ లోపా వకారస్య ప్రసారణమతః పరమ్ ॥ ౨౧

పూర్వత్వం చోపసగైణ స్యాదన్తశ్చార్ధుణః కృతః ।

యస్మిన్నోతమిదం సవణం తదేవమభిధీయతే ॥ ౨౨

అవతే రక్షణాధణత్వా దటి లోపే చ వతణతే ।

వకారస్యోపధాయాశ్చ ద్వయో వ్య రూథాగమఃస్మృతః ॥ ౨౩

గుణె చ రూపం యత్సవణం త్రాయతే తత్పరం పదమ్ ।

అభిధేయమితిప్రాక్తా నిరుక్తిః ప్రణవస్య సా ॥ ౨౪

❖ నమఃపదనిరుక్తిః ❖

నమ్యతే † దేవ ప్తవైక నైషామేకం పరాయణమ్ ।

❖ నారాయణపదనివచనమ్ ❖

నరౌ దేవః పరస్సృష్టౌ సగౌదౌ పాథసామథ ॥ ౨౫

తన్నాన్నారాణి పాధాంసి తాన్యేవాయనముచ్యతే ।

దేవస్య హేతోశ్చాముష్టాన్నారాయణ సమాహ్వయః ॥ ౨౬

నారా వాఽయనమావాసః పురుషస్య మధుద్విషః ।

అణ్ప్రోత్యయః ప్రకృత్యధే తతో వాసనమాహ్వయః ॥ ౨౭

ఏవం మన్త్రోమిమం లభ్యా సమ్యగ్గురుముఖాత్తతః ।

❖ సాధకనియమాః ❖

గురుశుశ్రూషణపరస్సవణ మస్త్రాణి సాధయేత్ ॥ ౨౮

బ్రహ్మచయే స్థితో మౌనీ మేధ్యాహోరాశనో వ్రతీ ।

అశనీయాని మేధ్యాని వక్ష్యామి శృణు తాన్యపి ॥ ౨౯

* మకారమస్మిన్ వ్యత్యాసః పకార. † దవలోపే. వ్య రూథ్వాగమః. † దేవతా వైక.

పయోయావకశాకామ్బుఫలమూలాని సక్తవః ।

ఆద్యం కుశోదకం మేధ్యం దధి భిజాన్న మేవ చ ॥ ౩౦

❖ మస్త్రజపకాలః ❖

సాధనే మస్త్ర జాపస్య శృణు కాలం * యథోదితమ్ ।

మాగణశీషేణ శుభే మాసి ద్వాదశ్యాం చస్త్రోవధనే ॥ ౩౧

ఆరాధ్య పరయా భక్త్యా నారాయణమనన్యధీః ।

❖ దేవతాధ్యానమ్. ❖

చాక్రాబ్జమణ్డలై దేవం ధ్యాయేదేవం సమాహితః ॥ ౩౨

చతుర్బాహుముదారాఙ్గం చక్రాద్యాయుధ • సేవితమ్ ।

కాలమేఘప్రతీకాశం పద్మ పత్రాయతేక్షణమ్ ॥ ౩౩

పీతామ్బురధరం సౌమ్యం ప్రసన్నేస్తనిభాననమ్ ।

చారుహాసం సుతామోష్ఠం రత్నోజ్జ్వలితకుణ్డలమ్ ॥ ౩౪

సుక్రూ ॥ లలాటం సుముఖం సర్వాభరణభూషితమ్ ।

లలాటతిలకం సౌమ్యం దీపవచ్చేవతమృత్సన్యా ॥ ౩౫

ధృతోధ్వపుణ్డితిలకం మణ్డితం చణ్డభానునా ।

స్ఫురత్కటక కేయూరహారకౌస్తుభభూషితమ్ ॥ ౩౬

స్ఫురద్భాస్కరవణాభం శోభితం వనమాలయా ।

ప్రద్యోతనసహసాభిభూషణై రపి (భూషితమ్ ॥ ౩౭

దివ్య ॥ చందనలిప్తాఙ్గం దివ్యమాల్యవిభూషితమ్ ।

శ్రీభూమిభ్యాం సుఖాసీనం స్వణానిహాసనే శుభే ॥ ౩౮

ధ్యాత్వైవం దేవదేవేశం మస్త్రజాప పరో భవేత్ ।

సుఖాసీనో యథాకాలం శుచిభూత్వా సమాహితః ॥ ౩౯

మస్త్రం జపేజ్జగన్నాథం సమారాధ్య దినే దినే ।

* యథోచితమ్. • భూషణమ్ ॥ లలాటముకుటం. ఇదమధం

కవ్విచిన్నాస్తి. (మణ్డితమ్. ॥ గన్ధానులిప్తాఙ్గమ్.

❖ మస్త్రజపహామాదిసఖ్యా. ❖

జవేల్లజ్ఞాప్తకం ప్రోక్తం తదధణం * తిలతపణమ్ || ౪౦

తదధణం జుపయూదగ్నో తతస్సిధ్యతి మస్త్రీరాట్ ।

❖ సిద్ధే మస్త్రైధమసాధనప్రకారః. ❖

అథ సంసాధితే మస్త్రై స్వప్నే జాగరణ తథా || ౪౧

సిద్ధిలిక్నాని మస్త్రీస్య మస్త్రీ పశ్యతి సస్తతమ్ ।

తతస్సిద్ధేన మస్త్రైణ సాధయేద్ధమముత్తమమ్ || ౪౨

అథ మస్త్రీవరార్ధమసాధనం యోఽభివాఙ్ఘ్రి ।

* యః పితృణాం చ సవేషాం తపణం మస్త్రవిత్తమః || ౪౩

ఋణత్రయాద్వినిముక్తిం సవస్మాదభివాఙ్ఘ్రి ।

ఉపోష్య స శుచిభూతావా || కుమ్భే చక్రాజ్జమణ్డలై || ౪౪

అవాహ్య దేవమారాధ్య సమ్యగఘ్నాదిసాధనైః ।

గోహిరణ్యాదిభిద్రవ్యైస్తైస్తైవ కుశోదకైః || ౪౫

। దత్తైమస్త్రజవై యుక్తః పోషయేల్లోకమక్షయమ్ ।

పితౄణాం మస్త్రప్రసాదేన నరకస్థానపి క్షణాత్ || ౪౬

అతోఽన్యల్లప్త పిణ్డానాం పితృణాం తృప్తికారణమ్ ।

❖ కల్యాణవిధిః. ❖

విధిం వజ్రామి కల్యాణం చతువక్త్ర యథాతథమ్ || ౪౭

ఉపోష్య మస్త్రవిత్సూవణం పూవేద్యు స్సుసమాహితః

పఞ్చమ్యాం మాఘమాసస్య ఙ్గ మణ్డలం చక్రపఙ్కజమ్ || ౪౮

అచయిత్యా తతస్తస్య మధ్యే దేవం జగద్గురుమ్ ।

యశేత కృసరాన్నేన హోమం తెనైవ కల్పయేత్ || ౪౯

సమిదాజ్యతిలనాపి మస్త్రైణాష్టోత్తరం శతమ్ ।

ప్రీతాది నామ సంకీర్త్య తారయేతి పదాన్వితమ్ || ౫౦

* జలతర్పణమ్. * పితృణామపి. || కుయాచ్య. । దత్తైమస్త్రజవై యుక్తః. ఙ్గ మణ్డపమ్.

ప్రాచీనావీతికో భూత్వా హోమాస్తే దక్షిణాముఖః ।
 దక్షిణాగ్రాఙ్ కుశాఙ్ భూమావాస్తీయఙ్ ధ్యానమాస్థితః ॥ ౫౦
 ధ్యాత్వా నారాయణం దేవం తపయేచ్ఛ తిలోదకైః ।
 తదక్షయం జలం దత్తం పితౄణాం తృప్తిమావహేత్ ॥ ౫౧
 తపయిత్వా సదాచారాఙ్ బ్రాహ్మణాఙ్ భగవన్మయాఙ్ ।
 భోజయేత్షడ్రసోపేతం భోజనం ద్వాదశావరాఙ్ ॥ ౫౨
 దద్యాత్తైశ్యస్తిలాన్వస్త్రాఙ్ గోహిరణ్యాదికం తతః ।
 తతస్సవ్యై భుజే న్యస్య బ్రహ్మచూత్రం సమాహితః ॥ ౫౩
 అగ్రే భగవతో దభాఙ్ దక్షిణాగ్రాఙ్ ధరాతలె ।
 ఆస్తీయఙ్ సాగ్రాఙ్ * సుషమానాసీనో దక్షిణాముఖః ॥ ౫౪
 పాత్రస్థమన్నం దధి చ తిలాంశ్చ బదరీఫలమ్ ।
 కబళీకృత్య తాఙ్ పిఠ్ఠాఙ్ సమాన్మన్తముదీరయేత్ ॥ ౫౫
 మధువాతెతి తిస్సృభిఋగ్భిబృహిహిషి నిక్షిపేత్ ।
 గోత్రనామ సముచ్ఛాయఙ్ పితౄణాం సెచనం జలైః ॥ ౫౬
 పిఠ్ఠాఙ్ పితృభ్యో మాతృభ్యో భ్రాతృభ్యో గురవే తథా ।
 ఆచార్యాయ తథా న్యేభ్యో బన్ధుభ్యో † ధ్యానమాస్థితః ॥ ౫౭
 అవసెచనపూర్వం తు మన్త్రైణానేన మన్త్రీవిత్ ।
 పిఠ్ఠాఙ్ దద్యాదభిధ్యాయఙ్ దేవం నారాయణం హరిమ్ ॥ ౫౮
 ఆసేచనం ప్రకువీత పునరేవ విచక్షణః ।
 ఏవం విధాయ విధివదృణాన్ముక్తశ్చ తక్షణాత్ ॥ ౫౯
 విమానం దివ్యమారుహ్య యాతి బ్రహ్మ సనాతనమ్ ।

❖ ఫలాతిశయప్రతిపాదనమ్. ❖

ఉపవాసాఙ్ బహువిధానక్షమః కర్తుమశ్లాసా ॥ ౬౦
 దేవం చక్రాబ్జమధ్యస్థం యజేదఘ్రూఙ్ధిసాధనైః ।
 సిద్ధేనానేన శ్శీ మన్త్రైః నై వెద్యైశ్చ చతుర్విధైః ॥ ౬౧

* సుషమానా. † బహుభ్యో. ధమమాస్థితః. శ్శీ మనునా.

మూత్వా ఘృతేన జ్వలనే సమిధాష్టాత్తరం శతమ్ ।	
తన్మయానోజయేద్విప్రాః దద్యాచ్చ విభవోచితమ్ ॥	౬౩
ఇష్టైవం దేవదేవేశం వ్రతస్థో నియతేన్ద్రియః ।	
చాన్ద్రాయణం పరాకర్ణ చ కృచ్ఛ్రిం సాన్తపనం తథా ॥	౬౪
సంవత్సరోపవాసం చ తధై కాదశ్యుపోషితమ్ ।	
కృష్ణాష్టమ్యాం శ్రావణే చ జయన్త్యాదివ్రతేష్యపి ॥	౬౫
* ఏకాదశ్యుపవాసస్య యదుక్తం ఫలము త్తమమ్ ।	
తత్తచ్ఛతగుణం విద్యాత్ఫలం పూజావిధేరపి ॥	౬౬
యజ్ఞధర్మఫలాకాక్షీ తత్తత్ఫలమవాప్నుయాత్ ।	
తీర్థాభిగమనస్యాపి ఫలం సప్తాహపూజనాత్ ॥	౬౭
పవిత్రారోహణే వాపి † వ్రతాదిపరిపూరణే ।	
న్నపనె చోత్సవె పఞ్చకాలాభిగమనే తథా ॥	౬౮
గోపురాలయ స్థ సాలాదినిమాణె వ్రతిమాసు చ ।	
ఘైత్రారామతటాకాది వ్రదానే చ మధుద్విషః ॥	౬౯
ఘృతదీపవ్రదానే చ యత్ఫలం తత్సహస్రథా ।	
ఫలత్యారాధనాద్విష్టానాఃత్ర కాయాః విచారణా ॥	౭౦

❖ సజ్కాన్తిపూజావిధిః. ❖

సజ్కాన్తిన్తౌ మణ్డలె కుమ్భే జ్వలనే చ మధుద్విషమ్ ।	
ఆవాహ్య పూజయెద్దేవం పరమాన్నైశ్చతుర్విధైః ॥	౭౧
జుహుయాన్మనునానెన జ్వలనేఽష్టాత్తరం శతమ్ ।	
తన్మయానోజయేచ్ఛక్త్యా దద్యాచ్చైవ యథావసు ॥	౭౨
యస్య యస్య చ ధర్మస్య ఫలం యద్యదుదీరితమ్ ।	
తస్య తస్య ఫలం తత్తన్మన్త్రాచ్ఛతగుణం భవేత్ ॥	౭౩

* ఎకైకస్యోప. † ఘృతాది. స్థ శాలాది.

❖ ఉత్తరాయణపూజా. ❖

అయనే చొత్తరే కుమ్భే ఋషౌ చక్రాభ్రమణ్ణలె ।
 సోపవాసశ్శుచిభూత్యా సమావాహ్య జగదురుమ్ ॥ ౨౪
 యజేత * పూజవత్పశ్చాద్ధౌమం పూజవదాచరేత్ ।

❖ అధాసాధనమ్. ❖

అధాధాసాధనం మస్త్రమఖివాఞ్చతి చెన్నరః ॥ ౨౫
 భద్రకం మణ్ణలం కృత్వా తస్మిన్నా రాధ్య మస్త్రవిత్ ।
 తిలైఖిలైస్త్వధాపద్మైనిమ్బపుష్పైశ్చ తణ్ణులైః ॥ ౨౬
 చమ్పకై మల్లికాభిశ్చ మాలత్యా కరవీరజైః ।
 నన్ద్యవత్కై యూధికాభిః ప్రత్యేకం శతసంఖ్యయా ॥ ౨౭
 జుహుయాద్విద్యయా విద్వాన్ సప్తాహం చతురానన ।
 ధనమక్షయమాప్నోతి మస్త్రస్యాస్య ప్రభావతః ॥ ౨౮
 చన్దనం కుంజుమం కోష్ఠం రోచనా † లక్తకం తథా ।
 ఘనసారం మృగమదం పిష్ట్యా తక్షోదవారిణా ॥ ౨౯
 ధనదం విలిఖేద్భూమౌ సప్త స్త్రీ రాత్రమనన్యధీః ।
 యజేత గన్ధప్రముఖై నివేద్య చ గుళోదనమ్ ॥ ౩౦
 పాదెనాక్రమ్య హృదయం ధనదస్య జపేత్తతః ।
 అయుతం నియుతం వాపి మస్త్రరాజం జితేన్ద్రియః ॥ ౩౧
 ధ్యాత్వా నారాయణం దేవం తదన్తై మస్త్రవిత్తమః ।
 సాక్షాత్కరోతి ధనదం తదైవ ధనమక్షయమ్ ॥ ౩౨
 ప్రయచ్ఛతి ధనాధ్యక్షై రాసీతం † స్వాశ్రయాష్టణాత్ ।
 మాణిఖదాద్దిభిమన్త్రీప్రభావేన చతుముఖ ॥ ౩౩
 సప్తాహమథవా యాగం కృత్వా భద్రకమణ్ణలె ।
 హుత్వా హుతీస్తదన్తై చ కుయాద్భాప్రాణతవణమ్ ॥ ౩౪

* పూజనె దెవమ్. పూజవద్దెవమ్. † లక్షణమ్. స్త్రీ రాత్రం జితేన్ద్రియః. † స్వాజ్ఞయా. స్వెచ్ఛయా.

ధ్యాత్వా నారాయణం దేవమాత్మానం సాధకౌత్తమః ।	
పశ్యన్ మహీతలం శుద్ధమగ్రహోరాద్భూస్థితః ॥	౮౫
భవన్తి చాస్య నిధయః ప్రత్యక్షా బహవస్తథా ।	
అఙ్గానాఞ్చీతచతుర్వా మస్త్రైణాసేన మస్త్రవిత్ ॥	౮౬
నిధీన్ పశ్యతి దుష్ప్రీపానభీష్టాన్స్తత్క్షణాదసా ।	
భద్రకే మణ్డలే పూర్వమిష్ట్యా దేవం జనాదకనమ్ ॥	౮౭
యజ్ఞదారుం వృషస్కుందై బధ్వా తస్మిన్ హలం పునః ।	
కషాయేద్భూతలం శుద్ధం సితాసు మణికాఞ్చనమ్ ॥	౮౮
మహదాప్నోత్యఖిప్రేతమధవా కమలాసన ।	
వల్మీకస్య తథాభ్యణేన్ కృత్వా భద్రకమణ్డలమ్ ॥	౮౯
యజేత పూర్వవద్దేవమస్తే వల్మీకభూమిషు ।	
* నాలికేరజలైస్సాధన్ పిష్టం నాగబలిం ఊపెత్ ॥	౯౦
ఖాత్వా వల్మీకధిష్ఠ్యన్తం తత్ర పశ్యేన్మహద్దనమ్ ।	
ఖనిత్రం ఊలయిత్వా తు నిశాయామధివాసయేత్ ॥	౯౧
మణ్డలై స్వస్తికే దేవమిష్ట్యా హుత్వా తథాహుతీః ।	
అష్టౌత్తరశతం భూయః † ప్రాతనిఃక్షిప్య భూతలై ॥	౯౨
శుచౌ ఖనేత్ఫనిత్రేణ స్త్రీలభతే సుమహద్దనమ్ ।	
సాధితం పారదం కృత్వా హస్తే ఒప్త్వా మనుం పునః ॥	౯౩
నియుతం ప్రయుతం వాపి యథాశక్తి సమాహితః ।	
తద్రసస్పృశన్మాత్రేణ సర్వం కాఞ్చనతామియాత్ ॥	౯౪
పాషాణమధవా లోష్టమగ్నితప్తం న సంశయః ।	
ఔషధాని చ సర్వాణి రసయుక్తాని పద్మజ ॥	౯౫
లోహసంస్పృశన్యక్తాని సువతే కనకం మహత్ ।	
ఇత్థం ధనవతాం కామస్సముద్రాన్త్యక్త ప్రవతేతే ॥	౯౬
తత్ప్రాప్తయే విధాయాబ్జమణ్డలం తత్ర సంస్మరేత్ ।	

* నాలికేరఫలైః. † ఘృతం నిక్షిప్య భూతలైః. స్త్రీలభేత.

మస్త్రోశమచయిత్వాగ్రే యథాపూర్వమనన్యధీః || ౯౭
 జుహుయాచ్చ యథోక్తేన మాగౌణ దినసప్తకమ్ |

❖ స్త్రీభోగః. ❖

వద్మరాగరుచం దేవం స్మృత్వా మస్త్రం జపేత్సుధీః || ౯౮
 పూర్వోక్తసంఖ్యయా స్త్రీణాం భోగం * చేచ్ఛతి దుర్లభమ్
 చింతయిత్వా ఫలం హోమకమణ్యవసితే తతః || ౯౯

† అభీష్టసాధకం సర్వాః ప్రాధయన్తై వరాస్త్రియః |
 యావజ్జీవం న త్యజన్తి కామాతా మస్త్రవిత్తమమ్ || ౧౦౦
 కన్యాకామః ఫలైః పక్షైః పుష్పైలౌకైః దినే దినే |
 సహస్రం జుహుయాద్దేవమారాధ్య గరుడధ్వజమ్ || ౧౦౧
 లభతే కన్యకామిష్టాం తదన్తై న విచారణా |

❖ వశీకారః. ❖

యస్త్రం వశ్యకరం వక్ష్యే శ్రూయతాం తద్యథాతథమ్ || ౧౦౨
 భూజపత్రే లిఖే శ్చక్రమష్టారం రోచనాదికైః |
 చందనద్వయకాశ్మీరశశికస్తూరికాన్వితైః || ౧౦౩
 హేమసూచ్యా లిఖేదేతై గంధద్రవ్యైస్తథాపరైః |
 ‡ నాభినేమియుతం చక్రమష్టారం జ్వాలయాన్వితమ్ || ౧౦౪
 అష్టస్వరేషు విలిఖేదక్షరాణ్యష్ట పద్మజ |
 § ప్రాదక్షిణ్యేన విస్పృష్టం హ్రీంకారం మధ్యమే పదే || ౧౦౫
 సాధ్యనామాపి తత్రైవ సోంకారం తదనన్తరమ్ |
 ¶ హ్రీంకారం నాభివలయే దిక్ష్యష్టాసు సమవయేత్ || ౧౦౬
 హ్రీంకారం నేమివలయే వశీకరణమక్షరమ్ |
 తదై వాశాసు సర్వాసు వశం కురు పడాన్వితమ్ || ౧౦౭

* చెతసి దుర్లభమ్. † అభీష్టసాధకాః. ‡ తృప్తచక్రమష్టార-
 రోచనాః. § నాభి నెమిం శుభం.

తస్మిన్నావాహ్య దేవేశమిష్ట్యా మస్త్రం * జపేద్బుధః ।
 అష్టోత్తరసహస్రం తు జుహుయా † దాహుతీస్తతః ॥ ౧౦౮
 గులికాం బిభ్రతస్తస్య వశ్యం సవణమనన్తరమ్ ।
 అధవా పాదయోః పాంశూణ రక్తచన్దనమిశ్రితాణ ॥ ౧౦౯
 ఆదాయ పురుషాకారాం స్త్రీరూపాం వా యధేప్పితామ్ ।
 కృత్వా ప్రతికృతిం తస్మిన్నస్యస్యాత్మానం ‡ స్మరేద్ధరిమ్ ॥ ౧౧౦
 తాడయేన్మూలమనునా రక్తైస్తు § హయమారజైః ।
 ప్రత్యహం మన్త్రీజాపస్యాదష్టోత్తరసహస్రకమ్ ॥ ౧౧౧
 వశ్యా నారీ పుమాణ వాపి సప్తాహానై జపాద్భవేత్ ।
 యావజ్జీవం ధనైదణతై రాత్రునా వా యధేప్పితమ్ ॥ ౧౧౨
 తిలతణ్డలదూవాణామయుతాహుతిభిః క్రమాత్ ।
 బ్రాహ్మణక్షత్రియవిశో వశ్యా మస్త్రప్రజావతః ॥ ౧౧౩
 అపమాగణసమిద్భివాణ హోమాద్వణాణా వశం నయేత్ ।
 ఔదుమ్బరసమిద్భివాణ పలాశసమిధాపి వా ॥ ౧౧౪
 హోమేన బ్రాహ్మణా వైశ్యాః పూవోక్తాహుతిసంఖ్యయా ।
 త్రిభిమణధురనైస్సీకైరపామాగణసమిచ్ఛతైః ॥ ౧౧౫
 దశభిజుహుయాదగ్నో రాజా వశ్యః క్షణాద్భవేత్ ।
 అశ్వత్థేః ఖాదిరై వాణపి వశీకరణమీరితమ్ ॥ ౧౧౬
 వటవృక్షసమిత్సక్షైవైశ్యాస్సవే వశీకృతాః ।
 శూద్రస్తు ప్లక్షసమిధామాహుత్యా స్వవశః క్షణాత్ ॥ ౧౧౭
 గన్ద్రదవ్యసమాయుక్తమృత్స్నయా తిలకం దధత్ ।
 దృష్టమాత్రేణ జనతాం వశం నయతి మన్త్రీవిత్ ॥ ౧౧౮
 ధ్యాత్వా కరతల చన్ద్రం తన్మధ్యే విష్ఠితం హరిమ్ ।
 సుఖాసీనం పుణ్డరీకకణికాయాం సితప్రభమ్ ॥ ౧౧౯

* జపేత్తతః. † త్తావదాహుతీః ‡ న్యసెద్ధరిమ్. § యమవారిజైః.

ధ్యాయకరతలస్పృశైస్సవణం వశ్యం ఊణాద్భవేత్ ।
 భక్త్యం భౌజ్యం తథా పేయం ఫలం వా పుష్పమేవ వా ॥ ౧౨౦
 స్పృష్ట్యా సహస్రజాపేన * దత్తం సర్వాణా వశం నయేత్ ।

❖ ఆకషణమ్. ❖

ఆకషణవిధిం వక్ష్యే తం బ్రహ్మాన్నవధారయ ॥ ౧౨౧
 భూజపత్రై లిఖేచ్ఛక్రమష్టారం పూర్వవత్ప్రకాశా ।
 గన్ధద్రవ్యైర్లిఖాన్మన్త్రం హేమసూచ్యా విచక్షణః ॥ ౧౨౨
 వెష్టయేదుక్తసూత్రేణ తద్యన్త్రమభిమన్త్రితమ్ ।
 † శిఖచఙ్గుపుటై న్యస్తం భావయిత్వా జపేత్తతః ॥ ౧౨౩
 తన్నామసంయుతం మన్త్రం ప్రద్యన్నాకషణయేతి చ ।
 యుక్తం సహస్రం సప్తాహం జపేత్ప్రతిదినం సుధీః ॥ ౧౨౪
 ఆత్మానం గరుడారూఢం సాయుధాష్టభుజం హరిమ్ ।
 బన్ధాకపుష్పసదృశం భావయిత్వా జితేంద్రియః ॥ ౧౨౫
 వామోత్సక్తై హరేదేవీం నిషణ్డాం కామవిహ్వలామ్ ।
 పాశాఙ్కుశధరాం లక్ష్మీం ధ్యాత్వా చ తదనన్తరమ్ ॥ ౧౨౬
 నృపం బధ్వా గలె పాశైస్తాడయిత్వాఽఙ్కుశాదిభిః ।
 ఆయుధైః వృష్టతో మన్త్రమాకషణయ పదాన్వితమ్ ॥ ౧౨౭
 జప్త్యాఽయుతం సప్తదినం యోజనానాం శతై స్థితమ్ ।
 అపి భూపం నయత్యాశు సాధకౌ మన్త్రితేజసా ॥ ౧౨౮
 ధనేన మహతా యుక్తస్వయమేవాగతోన్మపః ।
 వశ్యో భవతి కృత్యైవం విప్రాదీనపి వా ౨౨నయేత్ ॥ ౧౨౯
 యోషిదాకషణై స్తే చాపి కృత్యైవం కర్మ మన్త్రవిత్ ।
 పఞ్చబాణేషుభివిధ్దాం సర్వాణ్కేషు స్త్రియం స్మరేత్ ॥ ౧౩౦
 పాశబద్ధాం తదై వాన్యైరాయుధైస్తాడితాం భృశమ్ ।
 ఊప్రమేవానయేన్నారీం సప్తాహాచ్ఛరవేగవత్ ॥ ౧౩౧

* దత్త్యా సవణం. † శిఖపిఞ్చ. ‡ వాపి కృత్యైవం మన్త్ర మన్త్ర.

దూరస్థితామపి తథా రాజ్ఞో వా మహిషీమపి ।
 సా సన్నిధతై కామాతాన్ మదవిహ్వలలోచనా ॥ ౧౩౨
 పమృద్ధాథాత్మనా వాపి ధనై వాపి యథేష్పితైః ।
 సాధకం తోషయత్యేషా మస్త్రజాపాద్యథోదితాత్ ॥ ౧౩౩
 మృతనారీకపాలె వా రోచనాద్యేన వస్తునా ।
 పూర్వవచ్చక్రమాలిఖ్య తస్మధ్యేఽభీష్ట యోషితః ॥ ౧౩౪
 లిఖిత్వా నామధేయం త * త్కపాలె జ్వలనే పునః ।
 తాపయిత్వా జపేన్మస్త్రం సప్తాహం పూర్వసంఖ్యయా ॥ ౧౩౫
 తతస్సిద్ధ్యతి సా నారీ దూరస్థాపి యధేష్పితా ।

❖ యక్షసాధనమ్ ❖

యక్షాణామపి యక్షీణాం సాధనం శృణు కధ్యతే ॥ ౧౩౬
 వటవృక్షే కుటిం కృత్వా తత్ర చక్రాబ్జమణ్డలై ।
 ఆరాధ్య దేవం జుహుయాద్వటవృక్షసమిచ్చతైః ॥ ౧౩౭
 దశభిః ప్రత్యహం మస్త్రీ సప్తాహే పరినిష్ఠితే ।
 పూర్వమేవ వటె యక్షం యక్షీం వా కుబ్జుమాదిభిః ॥ ౧౩౮
 లిఖిత్వా కర్మ తత్సర్వం కుయోదభిముఖే స్వయమ్ ।
 సప్తమేఽహ్ని వటె రాత్రౌ కమ్పితేఽభీతవత్స్థితః ॥ ౧౩౯
 గుగ్గులుం ఘృతమిశ్రం చ ధూపయేన్మస్త్రవిత్రమః ।
 పటాభిముఖముత్తాయ యక్షీం వా యక్షమేవ వా ॥ ౧౪౦
 సాక్షాత్కరోతి తాం తం వా యాచెతాభీష్టముత్తమమ్ ।
 మాతృత్వం వా స్వస్మత్వం వా భ్రాతృత్వం వా యథాతథమ్ ॥
 పితృత్వం వాథ భాయోత్వమిప్పితం సర్వమాపుయాత్ ।
 ప్రయచ్ఛతి యథాయోగం యక్షీ యక్షశ్చ మస్త్రీణే ॥ ౧౪౧
 మాతా చేన్ద్రాత్పవద్రక్షేత్పితాచేత్పితృవత్తథా ।
 పవం భ్రాత్రాదయోఽప్యశ్యే యథా స్వత్రాణతత్పరాః ॥౧౪౩

* త్వావకే జ్వలితే పునః । తపః.

పాద్యసరిహితాయామ్

❀ విద్యాధరసాధనమ్. ❀

విద్యాధరవశీ కారే విధానమపరం శృణు ।

అశోకవృక్ష మూలోవ్యాణం ఓయాత్పూజాది పూజావత్ ॥ ౧౩౩

విద్యాధరణ యచ్ఛక్యం కతుమస్యాపి తద్భవేత్

అన్యేషాం దేవయోసినామేవం కుయాత్ద్యధావిధి ॥ ౧౩౪

తే తే సవణం ప్రయచ్ఛన్తి మన్తస్తుష్టా యధాతథమ్ ;

❀ పాతాలసాధనమ్. ❀

పాతాలసాధనం చాపి శృణు గుహ్యం యధాతథమ్ ॥ ౧౩౫

హోమాపసాసం పూజాది కనుక కృత్వా యధోదితమ్ ।

బిలద్వారసమీపే తు లక్షమష్టాకరం జపేత్ ॥ ౧౩౬

క్షీరవృక్షశమీయవాతిలద్యానామనన్యధీః ।

ప్రత్యేకమయుతం హోమం కుర్యాచ్చైవ సాధకోత్తమః ॥ ౧౩౭

నిర్గచ్ఛతి బిలాత్తస్యాత్కామాతా కన్యకా స్వయమ్

సహస్రపరివారేణ సాధకమాయతతోచనా ॥ ౧౩౮

గృహీత్వా మన్త్రిణం స్వేషు మన్దిరేషు యధాసుఖమ్ ।

రమతే దివ్యభోగైస్సా విచిత్రైరతిమానుషైః ॥ ౧౩౯

పాతాలద్వారవాక్యైః తు కారయేద్ద్యాగమన్తఫమ్ ।

ధ్వజతోరణసంయుక్తం ద్వారకుమ్భాపశోభితమ్ ॥ ౧౪౦

చక్రాబ్జం వతకయేత్తత్ర ధ్యాత్వా నారాయణం ప్రభుమ్

యశైత పూర్వవద్దోమం కృత్వా పూర్వోక్తసంఖ్యయా ॥ ౧౪౧

అష్టలక్షం మితాహారో జితేన్ద్రియ అనన్యధీః ।

తక్షణాదేవ సాకేన్ద్రీకన్యకా మన్త్రిణః పురోః ॥ ౧౪౨

స్థితా మనోభవవశా సహస్రైః పరివారతాః ।

అత్మతుల్యాభిరన్యాభిః కన్యకాభివణశీకృతా ॥ ౧౪౩

గృహీత్వా మన్త్రిణం తాశ్చ నాగాదియపురోత్తమే ।

ప్రవిశ్య వివిధైభోకైః వణశీకువణస్త మన్త్రిణమ్ ॥ ౧౪౪

పీత్వా రసాయనం చాపి.యావదాభూతసంప్లవమ్ ।

ఛమతే భీరుభిస్సాధణం దివి దేవపతియథా ॥

౧౫౬

శ్లో భుక్షసాధనమ్. ❀

భుక్షసాధనమాశ్చయణం శృణు వక్ష్యామి తద్యథా ।

దెహజం లోహితం మస్త్రీ శ్మశానాశ్శారమిశ్రితమ్ ॥

౧౫౭

వేషయిత్వా లిఖేత్థడం చతుస్తాలాయతం శుభమ్ ।

శ్మశానదేశే తన్మూలం స్పృష్ట్యా మస్త్రం జపేత్సుధీః ॥

౧౫౮

నిశీథ నిజనే తావద్యా వజ్జ్వలాం విముంచతి ।

జ్వాలాభిరస్య శోభస్తే దిశో దశ చతుముఖ ॥

౧౫౯

వానావిధాని భూతాని భవన్తి భయహేతవః ।

అభీతో నిశ్చలో మస్త్రం జపేదేవం సమాహితః ॥

౧౬౦

స్ఫురన్తం పాణినా భుక్షం శృహీత్వా-దృఢముష్టినా ।

మస్త్రం జపేన్నభో యాతి యత్ర విద్యాధరాదయః ॥

౧౬౧

విద్యామహిమ్నా తేషాం స; రాజా భవతి మస్త్రవిత్ ।

యక్షరాక్షసదైత్యానాం జెఠ మత్యైషు-కింపునః ॥

౧౬౨

భుక్షహస్తస్పదా మస్త్రం జపన్ యాతి త్రివిష్టపమ్ ।

తత్యాప్తి భోగమతులం లభతే చాప్సరోగదైః ॥

౧౬౩

భుక్షం వాఽఽయసమాదాయ వదైః పిప్పలసంభవైః ।

అన్తహితం విధాయాశు నియుతం జపనూచరేత్ ॥

౧౬౪

సమిదాజ్యైస్తదా జీజై జుఱహఠ్యూదయుతావరమ్ ।

వరరక్తం గజమదం పిత్తమాకుం విమిశ్రితమ్ ॥

౧౬౫

రాజావతేన తైః భుక్షం విలిప్యారాధయేద్ధరిమ్ ।

తస్మిన్ పూవోక్తమూగెణ భుక్షం స్పృష్ట్యా జపః స్త్రుతః ॥

అప్టో త్తరసప్సవేణ స్వశ్చాత్తాపాఠిసస్పృశః ।

తాపే స్యాదధమాసిద్ధి మణధ్యమాధూమజన్మని ॥

౧౬౬

ఉత్తమా జ్వలనే దృష్టై పశ్చాత్తద్గధరస్వయమ్ ।
చరదభీష్పితాః లోకాః భోగాంశ్చాపోతి పుష్కలాః ॥౧౬౮

❖ సిద్ధకన్యాసకాశాత్సిద్ధవస్తులాభః. ❖

శఙ్ఖశుక్త్యుదరే మస్త్రం లిఖేద్గోరోచనామ్ముఖిః ।
జపేన్మస్త్రీవరం స్పృష్ట్యా యావజ్జ్వాలావలోకనమ్ ॥ ౧౬౯

సముద్ధితా చ తన్మధ్యే కన్యా సవణవరప్రదా ।
తిలకం చాక్షమాలాం చ గులికాఙ్గానపాదుకాః ॥ ౧౭౦

దివ్యోషధం రసేన్ద్రిం చ కపాలస్తం రసాఙ్గానమ్ ।
దదాతి సవణం సా కన్యా మస్త్రీణే మస్త్రీవైభవాత్ ॥ ౧౭౧

తిలకం భిభ్రతస్తస్య నరనారీ మృగాదికమ్ ।
స్మృతిమాత్రేణ పురతౌ దృష్టం భవతి తద్ద్రీవమ్ ॥ ౧౭౨

తయాఽక్షమాలయా జప్తః పురశ్చరణవజ్జితః ।
మస్త్రో యధేష్పితాః కామాః తస్మై శీఘ్రం ప్రయచ్ఛతి ॥

నిధాయ * గులికామాస్యై నిభణయస్సవణవిష్టపే ।
చరత్యేష యథాకామం దీఘమాయుశ్చ విన్దతి ॥ ౧౭౩

అఙ్గానేనాక్తనయనస్స్యాదదృశ్యస్సురాసురైః ।
పాదుకాస్పృశకమాత్రేణ చారయత్యనలె జలె ॥ ౧౭౪

దూరం వా గమయేచ్ఛీఘ్రం యం యం దేశమభీష్నతి ।
దివ్యోషధేన భుక్తేన దువ్యాఢినణశ్యతి ఊడాత్ ॥ ౧౭౫

అచికిత్సోన్యపి కుష్ఠాదినాత్ర కాయా విచారణా ।
పాషాణాది రసెన్ద్రేణ స్పృష్టమగ్నో ప్రతాపితమ్ ॥ ౧౭౬

హిరణ్యం భవతి బ్రహ్మా పీత్వా చాపి రసాయనమ్ ।
బలవానపి తేజస్వీ వలీపలితవజ్జితః ॥ ౧౭౭

❖ శత్రుమారణమ్. ❖

కపాలె చాశ్మ నిక్షిప్య శత్రుమూఢాని నిక్షిపేత్ ।
† ఉద్వాసితౌ వా మిరియతె సావ్యవాయస్సుహృజ్జవః ॥ ౧౭౯

* శుక్తి. † ఉద్వాసితో వా.

❖ ఇన్ద్రిజాలమ్ ❖

దశకయన్నిన్ద్రిజాలం చేన్మాయాదేవీం లిఖద్భువి ।
 కృష్ణాం చతుర్భుజాం సౌమ్యాం సర్వాభరణభూషితామ్ ॥
 సర్వాజ్జసున్దరీ * మన్త్రి పూజయిత్వా జపేత్తతః ।
 అయుతం నియుతం వాపి † మన్త్రిమష్టాక్ష స్త్రీ రాన్వితమ్ ॥
 సిద్ధా తద నై సా దేవీ చతుర్గజబలం మహత్ ।
 భూమో వ్యోమ్ని బలం సర్వముద్యతాయుధమద్భుతమ్ ॥ ౧౮౨
 దశకయత్యాశు మన్త్రేణ మన్త్రిణ మన్త్రిసిద్ధిదా ।
 త్రైలోక్యమపి సర్వం సా ప్రదశకయతి తోషితా ॥ ౧౮౩

❖ గులికావిధిః ❖

గులికా కథ్యతే బ్రహ్మణ * నిమాణ మధునోచ్యతే ।
 మనశ్శిలా తథా కుష్ఠం హరితాలం చ కుంకుమమ్ ॥ ౧౮౪
 గోరొచనాం చ చక్రాక్షం సర్వం పిష్ట్యా మధుత్రికైః ।
 కృత్వా చ గులికాం చక్రపద్మమధ్యే నివేశయేత్ ॥ ౧౮౫
 ఏకాదశీనిశాయాం వా యజెత హరిమవ్యయమ్ ।
 ద్వాదశ్యామచయిత్వా ॥ తు జపేన్నన్త్రిం యథాపురమ్ ॥
 హోమమగ్నౌ ప్రకువీత సహస్రం సర్వేషా తతః ।
 సిద్ధేయం గులికా = సర్వం సాధయేత్సాధకస్య హి ॥ ౧౮౬

❖ వేతాలసాధనమ్. ❖

వేతాలసాధనం * బ్రహ్మణ కథయామి యథాతథమ్ ।
 బ్రాహ్మణం క్షత్రియం వాపి యువానం నిన్రణం మృతమ్ ॥
 తక్షణాదేవ సజ్జహ్య శూన్యాగారే నివేశయేత్ ।
 ఊలయిత్వా మలం సర్వం చక్రపద్మే నివేశ్య తమ్ ॥ ౧౮౯

* మన్త్రిమ్. † మన్త్రిమష్టాక్షరద్యయమ్ ॥ స్త్రీ రాహ్వయమ్.
 ‡ మన్త్రితే మన్త్రసాధితా. § తన్నిర్మాణం మయోచ్యతే. సర్వా
 జ్జమ్. ॥ సః. = సద్యస్సాధయేత్సర్వమిప్పితమ్-పూర్వమిరితమ్.
 * చాపి

హృదయం తస్య చాక్రమ్య పాదేన ధ్యానమాస్థితః ।
 జపెన్మన్త్రిం దివారాత్రం నిశీధే కమృతే శవః ॥ ౧౯౦
 నిభయస్తాడయద్దేహం సిద్ధాధైరభిమన్త్రితైః ।
 కమృమానం శరీరం తదుత్థాయాగ్రైః వత్తిష్ఠతే ॥ ౧౯౧
 కిం కరోమీతి చ తతో మన్త్రిణం సంపుటాఙ్గాలిః ।
 బ్రువాణో మన్త్రిణే తస్మై ప్రయచ్ఛతి యధేప్పితమ్ ॥ ౧౯౨
 ఖడ్గముష్టిం తథా దివ్యమౌషధం చ-రసాయనమ్ ।
 గులికాం పాదుకే * సిద్ధం రసం వెణుపుటే స్థితమ్ ॥ ౧౯౩
 పాదలెపం చాక్షుశ్రావణమన్యద్వా దులభం నృభిః ।
 పాదలేపేన గమనమాకాశాదిషు మన్త్రిణః ॥ ౧౯౪
 ఖడైన శత్రుసైన్యానాం వధః కేసరిణామపి ।
 దివ్యౌషధానాం † సవేషాం ఫలం పూర్వముదీరితమ్ ॥ ౧౯౫

❖ ఆమయశాన్తిః ❖

ఆమయానామపస్తారముఖానాం శాన్తయే విధిః ।
 భూభాగే శల్కరహితే కృత్వా మణ్ణపమాదితః ॥ ౧౯౬
 ఓ నివ్రణాణాం లక్షణోపేతాన్కులశాకా పచ్చవింశతిమ్ ।
 పూరితాన్ ద్రోణమాత్రేణ సపిరోద్యైన వస్తునా ॥ ౧౯౭
 ససూత్రాన్ సకుశాన్శైవ సాపిధానాన్ సవస్త్రుకాన్ ।
 ద్వారకుమ్భాన్ చతోదిణ్డు తోరణాని చ కల్పయేత్ ॥ ౧౯౮
 ప్రత్యేకం కలశాన్ సవాన్ మన్త్రిజైవాభిమన్త్రియేత్ ।
 అష్టాక్షరేణ ప్రత్యేకమష్టోత్తరశతావరమ్ ॥ ౧౯౯
 నిశామ్బునా చన్దనేన శ్వేతదూర్వాఙ్కురేణ చ ।
 భూజపత్రోదరే పద్మమష్టప్రతం సకణికమ్ ॥ ౨౦౦
 నాభిసేశ్చీయుతం చక్రమష్టారం కమలాదృశహిః
 ప్రణవం కణికాకాదేశే సాధ్యనామ చ మధ్యతః ॥ ౨౦౧

* సిద్ధమ్. † పూర్ణాణానామ్ ఓ నివ్రణాణాం.

అష్టాక్షరాణ్యష్టదలె నాభౌస్పృశాక్షరం లిఖేత్ ।
 * నాభీక్షేత్రే యకారాదేనష్టారేషు స్వరాక్ష పునః ॥ ౨౦౨
 మహామాయాగ్ని సంయత క్తం భాస్కరం దణ్డశేఖరమ్ ।
 నెమిభాగే క్రమాద్దిక్షు విదిక్షు చతురాననో ॥ ౨౦౩
 కృతైవీవం సితసూత్రేణ పరివేష్ట్య నిరస్తరమ్ ।
 గులికాం తణ్డలద్రోణమధ్యస్థే కలశే షివేత్ ॥ ౨౦౪
 ఆపాహ్య హృదయాత్తస్మి † న్మనైశం చక్రపఙ్కుశే ।
 చందనాద్యైస్సితైవనైః పుష్పైరన్యైశ్చ తాదృశైః ॥ ౨౦౫
 శాలోద్దనేన చ హరిం యజేత సుసమాహితః ।
 పూణేన్దుమణ్డలాంతస్థముద్గరస్తం సుధారసమ్ ॥ ౨౦౬
 శశాంక శతసజ్కాశం ధ్యాత్యా నారాయణం హరిమ్ ।
 శాంతిం ప్రయచ్ఛ మహాతీమిత్యన్తై సముదీరయేత్ ॥ ౨౦౭
 శశినో దిశి వృతైఃపద కుణ్డే షీరాజ్యతణ్డలైః ।
 ‡ గుగ్గులుం షాద్రబీజారశ్చ సప్తాహం హోమమాచరేత్ ॥
 పూవోక్తసజ్కాయా కుష్మైః † స్థాపితం చామయావినమ్ ।
 స్వాపయేన్మూలమస్త్రైణ ధ్యాయేచ్ఛైవ జనాదనమ్ ॥ ౨౦౮
 పూణేన్దుశతసజ్కాశం స్యన్దమానం సుధారసమ్ ।
 తదీయపాదకమలాత్సవతో వ్యాధిపీడితమ్ ॥ ౨౦౯
 ప్రవిశ్య బ్రహ్మరస్త్రేణ స్థాపయన్తమనన్యధీః ।
 ధ్యాత్యా జపేన్మూలవిద్యాం మన్తవిద్యావిధిపీడితమ్ ॥ ౨౧౦
 ఉత్థాపయతి తస్మాద్ధిన్యస్య తాం గులికామథ ।
 అపస్మారాదయస్సవే శామ్యంతి మమతేజసా ॥ ౨౧౧
 అధాదాయ చ మృత్పాత్రం వైత్తలం వాధ కాష్ఠజమ్ ।
 తస్మిన్నిక్షిప్య పీయూషం దధిసర్పిస్సుమన్వితమ్ ॥ ౨౧౨

* నేమిక్షేత్రే. † న్మధ్యే చక్రం చ. ‡ కుంకుమషాద్రనిమైశ్చ-
 † స్థాపితై రామయాన్వితమ్ । స్వాపయే.

ఓదనం చైత్యవృక్షాదిమూలై భూతబలిం * హారేత్ ।
 భోజయేద్బ్రాహ్మణాననై దద్యాత్తైభ్యో యథావసు ॥ ౨౦౪

❖ పుష్టివిధిః. ❖

† పౌష్టిం వజ్యామి తే కమః మణ్ణపాది యథాపురమ్ ।
 భూజపత్రై లిఖేద్యస్త్రం ప్రాగ్వత్పద్మాదిసంయుతమ్ ॥ ౨౦౫
 శ్రీభూమిమస్త్రం చ లిఖేత్కేసరేషు దలేషుచ ।
 గులికాం వెష్టితాం రక్తసూత్రై మఘఘులై ఊపేత్ ॥ ౨౦౬
 విద్రుమాభం చ మస్త్రైశం సమావాహ్య చ ధీ సవఃగమ్ ।
 సౌమ్యాశాయాం పద్మకుణ్డం కలశాన్ రక్తవాససః ॥ ౨౦౭
 వస్తు సవఃం యథోక్తం తద్యుక్తం స్యాత్సతి సమృవే ।
 బలికమః చ కతవ్యం కమాన్తై కమలానన ॥ ౨౦౮
 మహతీ పుష్టిరెవ స్యాత్కృతే కమఃణి శాంతికే ।

❖ ఆయుష్కామవిధిః. ❖

ఆయుష్కామస్తు దూవాభిఘ్నతాక్తాభి • యథోదితమ్ ॥
 జుహుయాన్మణ్ణపాదీనాం విధానం పూవఃవత్మఃనా ।
 కమాన్తే కలశై స్నానం సాధ్యస్య కమలాసన ॥ ౨౦౯
 ఏవం కృతే యథాశాస్త్రమాయువిన్దతి పుష్కలమ్ ।

❖ ఆరోగ్యకామవిధిః. ❖

ఆరోగ్యకామస్సాన్విత్రే మణ్ణలే హరిమచఃయేత్ ॥ ౨౧౦
 రుక్మాభం విద్యయాఘ్నాది సాధనై రుక్తవత్మఃనా ।
 పూవఃవజ్జవహోమాది హోమో గుగ్గులుపసుఖిః ॥ ౨౧౧
 జపాంతే ప్రణమేన్నిత్యమక్ష్ణరష్ట్రాభిరాత్మవాన్ ।
 యావదాయుషమారోగ్యం లభతే మస్త్రవైఘవాత్ ॥ ౨౧౨

* ఊపేత్. † పౌష్టికం వజ్యతే. ధీ సవఃదా. శాస్త్రికే.
 • యథోదితైః.

జ్వరితస్య భవేచ్ఛాన్తిరమృతాచూతపల్లవైః ।
పూవోక్తేన విధానేన సవకమన్యద్యథోదితమ్ ॥ ౨౨౪

జ్వరశాన్తిభవేదన్తై విద్యావీయప్రభావతః ।
చన్దనాదిద్రుమైలోహైయోద్వాప్రతికృతిః కృతా ॥ ౨౨౫
పూజితా పూజనత్సర్వాః కామానాశు ప్రయచ్ఛతి ।
హోమశ్చ కర్మానుగుణైద్రవ్యైస్సాన్యత్కమలాసన ॥ ౨౨౬

❖ అపమృత్యునివారణమ్ ❖

అశ్శుద్ధం మన్దవారేషు స్పృష్ట్యా దక్షిణపాణిని ।
జపతో నాపమృత్యుస్సాన్యత్పూజనమీరితసజ్జయాయా ॥ ౨౨౭

❖ వాక్సిద్ధిః ❖

ఘృతమిశ్రం వచా * చూర్ణం యద్వా బ్రాహ్మీం ఘృతాప్లుతామ్ ।
జ్యోతిష్మతీరసం వాపి స్పృష్ట్యా లతుం జపక పిబెత్ ॥ ౨౨౮
ముహూర్తే శోభనే ప్రాప్తే వాక్సిద్ధిస్తస్య నిశ్చితా ।
బాదుమ్బరేఽథ వా † ప్రాత్రేకపిలాజ్యం చతుష్పలమ్ ॥ ౨౨౯
మిశ్రం శ్వేతవచాచూణం యద్వా చన్ద్రో మఘాయుతే ।
‡ పుణ్యే సారస్వతే యోగే శ్వేతవణం చతుర్భుజమ్ ॥ ౨౩౦
శ్వేతపద్మే సుఖాసీనం చన్ద్రోమణ్డలమధ్యగమ్ ।
ఇష్ట్యా దేవం గౌఘృతేన జుహుయాచ్చ యథావిధి ॥ ౨౩౧
పిబక స § సుస్రవం పశ్చాలలభతే వాచముత్తమామ్ ।

❖ ప్రతివాదివాగ్బన్ధనమ్ ❖

అష్టజాహుం చన్ద్రోనిభమాత్మానం శేషవిష్టరే ॥ ౨౩౨
సుఖాసీనం భావయిత్వా • కోపినం ప్రతివాదినమ్ ।
॥ పిఠాయ జిహ్వో హృదయం ముసలెన శిరోఽఙ్కుశైః ॥ ౨౩౩
తాడయేద్గదయా పృష్ఠం పాశైర్బకధ్వా కలెబరమ్ ।
తస్యైవ జిహ్వోమధ్యే చ మాహేచ్ఛ్రీం దణ్డశేఖరమ్ ॥ ౨౩౪

* పూజనమ్. † పత్రే. ‡ పూజనమ్. § సంస్రవమ్. • కాపీనమ్.

విన్యస్య స్తమ్భయేద్వాచమేవం ధ్యాయవిచక్షణః ।

ఆత్మనో వాదినశ్చైవ మధ్యో యవనికా భవేత్ ॥ ౨౩౫

మన్త్రిం శతగుణం జప్త్వా వాదీ వాచం సముత్సృజేత్ ।

సద్యః పరస్యాపజయో విజయశ్చాత్మనో భవేత్ ॥ ౨౩౬

❖ తత్ర దోషాభావః. ❖

స్తమ్భనే నైవదోషస్యా * ద్వాహ్యశ్చేత్ప్రీతివాదినః ।

❖ బ్రహ్మచరణకామకల్పః. ❖

బ్రహ్మచరణకామశ్చేత్సమిధో బ్రహ్మన్యక్షజాః ॥ ౨౩౭

శ్వేతపక్షుహోమో వా రాజ్యకామస్య మన్త్రిణః ।

సమిధో రక్త + వణాస్స్వ్యఖిల్వపుష్పాణి పద్మజః ॥ ౨౩౮

లక్ష్మీసుమనసో వాపి యద్వా స్త్రీ బోధిసముద్భవాః ।

చన్ద్రమణ్డలమధ్యస్థం శ్వేతపక్షుజవిష్టరే ॥ ౨౩౯

స్థితం ద్విహస్తం సుభగం జాలభూషణభూషితమ్ ।

జాలావస్థం ప్రసన్నేష్టవచణసం నీలకున్తలమ్ ॥ ౨౪౦

రాజతం పాశ్రమన్నేన పాయసేన ప్రపూరితమ్ ।

బిభ్రాణం వామహస్తేన దధ్యన్న కబలం పునః ॥ ౨౪౧

• దధానమితరేణాపి ధ్యాత్వా దేవం సమాహితః ।

అన్నేన జుహుయాదగ్నో బహ్వాన్నత్వమవాప్నుయాత్ ॥ ౨౪౨

❖ గోజూరాష్ట్రాదికామకల్పః. ❖

గోకామో గోమయైః క్షీరైస్తదీయోహోమమాచరేత్ ।

లభతే ధేనుకం శిష్యో మన్త్రవిన్మన్త్రవైభవాత్ ॥ ౨౪౩

భూమికామో మృదా హోమం దుర్లభాం లభతే భువమ్ ।

ఫలైర్ఖిల్వసముద్భవై హోమాద్రాష్ట్రసముద్భవః ॥ ౨౪౪

* ద్వాహ్యశ్చేత్. + పద్మాస్వ్య. స్త్రీ సన్నైష్టవచణసా-
న్త్రిహస్తం , తతరణ భారయన్తమ్.

వస్త్రకామస్సుమనసాం కాలజానాం చతుముఖః ।
 సీతాసీతాదివణాణాం హోమాన్నియుతసజ్జ్యయా ॥ ౨౪౫
 నానావిధాని వస్త్రాణి లభతే నాత్రసంశయః ।
 యద్యత్కామయతే మస్త్రీ ధాన్యజాతిమనేకధా ॥ ౨౪౬
 తత్తద్దోమేన తత్సవణం లభతే మస్త్రవైభవాత్ ।
 మస్త్రాభిమన్త్రితం బీజముప్తం ఒహుఫలం భవేత్ ॥ ౨౪౭
 పుత్రకామో హవిష్యాశీ సమారాధ్య జగద్గురుమ్ ।
 చక్రాబ్జమణ్డలె కుమ్భస్థాపనాది విధాయ చ ॥ ౨౪౮
 యథాపూర్వం పాయసాన్నం హోమాస్తే స్థాపితైఃఫులైః ।
 అభిషిచ్య తదమ్భూసి పాయయేత్ స్త్రియనూగతామ్ ॥ ౨౪౯
 సా పుత్రాకా లభతే త్విష్టాకా బహూకా విద్యావిచక్షణాకా ।
 ఇష్ట్యా నారాయణం దేవం చక్రాబ్జే ప్రోక్తవత్మణా ॥ ౨౫౦
 అనుగ్రహే నిగ్రహే చ సర్వేషాం శక్తిమాకా భవేత్ ।

❖ మస్త్రదేవతాప్రభావః ❖

కమ్పనే వసుధాదీనాం పవణతానాం చ భేదనే ॥ ౨౫౧
 శోషణే వా సముద్రాణాం సర్వేషాం స్తమ్భనే పి చ ।
 * సర్వస్థివినాశానామపి కర్తా యథా హరిః ॥ ౨౫౨
 ధ్యానాచ్చ దేవదేవస్య † జపాన్మన్తస్య చ ఊణాత్ ।
 నశ్యన్తి ఘోతవేతాలప్రముఖాని చతుముఖ ॥ ౨౫౩
 దుష్టసత్వాని మస్త్రస్య ప్రభావాన్నాత్ర సంశయః ।

❖ విషాపహరణమ్ ❖

విషదష్టమవస్థాప్య ధ్యాత్వా చ ఙ్ గరుడధ్వజమ్ ॥ ౨౫౪
 దేవం విద్యాం సముచ్చాయ తీక్ష్ణతుణ్డైర తాడయేత్ ।
 గరుడస్య తు పక్షాభ్యాం విషదష్టస్య మూర్ధణి । ౨౫౫

* సర్వస్థి. † జపమన్తస్య లక్షణాత్. ‡ గరుడస్థితమ్ ।

ఏవం ధ్యాత్వా విషం సవణం వ్యపోహోఽథాపయేన్మృతమ్ ।

* భుక్తం విషేణ సంస్పృష్టమన్నం బీజం ఫలం తథా ॥ ౨౫౬

జరయేద్విద్యయా సద్యస్సవణదోషం చ నాశయేత్ ।

❖ ధనాదిసిద్ధయః. ❖

అక్షయశ్చాభివృద్ధిశ్చ ధనస్య యసి కాఙ్క్షితః ॥ ౨౫౭

సంస్పృశ్య విద్యయా సవణం నిక్షిపేద్బహుజస్తయా ।

బన్ధూక కుసుమప్రఖ్యమాత్మానం భగవన్మయమ్ ॥ ౨౫౮

ధ్యాయన్యాయాత్సఖాం తత్ర క్రుద్ధశ్శామ్యతి భూమిపః ।

అనుక్తాస్సిద్ధయః సర్వాస్సిధ్యన్త్యన్త్యన్తవస్తృతాః ॥ ౨౫౯

శాస్త్రై మన్తప్రభావేన దేవభూయం ప్రపద్యతే ।

వృష్టికామో బహిశ్శాలాం పూర్వోక్తవిధినా కృతామ్ ॥ ౨౬౦

చక్రాబ్జమణ్డలాదీని కృత్వా కర్మాణి పూర్వవత్ ।

సప్తాహమాజ్యసిక్తాభిస్సమిద్భిఃపలయాత్సుధీః ॥ ౨౬౧

వైతసీభిః ప్రతిదినం నియుతాయుతసంఖ్యయా ।

వృష్టిభవతి తద్రాష్ట్రై తద్దేశే వా దినత్రయే ॥ ౨౬౨

మరీచిక్షుణ్ణసంమిశ్రై స్సషణ్డపై రాజసషణ్డపైః ।

పూర్వోక్తసంఖ్యయా హోమాదతివృష్టిశ్చ శామ్యతి ॥ ౨౬౩

దేవతాదిపదం ప్రెపువేద్యయా లోకమిప్పితమ్ ।

† స్వగౌరవ్యభీష్టలోకస్య మహిమానుగుణైఃజపేః ॥ ౨౬౪

లభతే తత్తదాశ్చయణం ఫలం వైవాత్ర సంశయః ।

చిన్తారత్నం తదైవాన్య మణిమాది గుణం పరమ్ ॥ ౨౬౫

లిప్సుమన్త్రజవైః కొటిసజ్జ్యైః ప్రాప్నోతి మన్తవిత్ ।

❖ మన్తదేవతాసాక్షాత్కారః. ❖

మన్త్రాధిదై వతం దేవం ద్రష్టుకామోజితెన్ద్రియః ॥ ౨౬౬

* 'భుక్తం' 'అక్షయశ్చ' ఇతి శ్లోకద్వయం 'అనుక్తా :- భూయం ప్రపద్యతే' ఇత్యతః పరం క్వచిత్కోశే దృశ్యతే. † స్వగౌరవేరిష్ట.

షష్ఠ్యంశోఽధ్యాయః.

అక్షరము

❖ విష్ణుగాయత్రీకల్పః. ❖

శ్రీభగవాన్ —

- గాయత్రీం వైష్ణవీం బ్రహ్మణ్ చతువింశాక్షరాత్మికామ్ ।
 శృణు వక్ష్యామి పరమం రహస్యం కధ్యతేఽధునా ॥ ౧
- మాతృకాచక్రమభ్యుచ్యం చందసామాదిముద్ధరెత్ ।
 ఆదిదేవశిరశ్చాత్ర విఘ్నేశం తదనన్తరమ్ ॥ ౨
- వహ్న్యంతం గోపనం పశ్చాచ్ఛంఖం విష్ణుశిరః * స్మృతమ్ ।
 సుముఖం గోపనయుత † మన్వకృ మరుదాదిమత్ ॥ ౩
- ఽ మాయాశ్రితం సుధాధామ వైధరోఽన్వకృ మన్తరమ్
 విష్ణుశిరోఽ భాస్కరోఽథ మాధవాధిష్ఠితగ్ క్రమాత్ ॥ ౪
- ఆదిదేవసమాక్రాంతగ్ కుమ్భశుక్లోదయావహశా ।
 వైధరో దేవతాన్తశ్చ పీయూషరుచిరాశిరాః ? ॥ ౫
- అనిలగ్ ప్రణవాద్యన్తో మహామాయాశిరాగ్ క్రమాత్ ।
 † ధనదో ను తతో దక్షో విష్ణుమూర్ధా ధ భాస్కరః ॥ ౬
- మాయాశిరాశ్చ వైరాజో విష్ణ్వన్తో భద్రపాణియుక్ ।
 ఓతదేహగ్ పరగ్ కుమ్భస్త్రివిక్రమపరస్మృతః ॥ ౭
- కోఽధనం వనమాల్యంతం తద్వయం భువనావధి ।
 వినగగ్ పాపహంతా చ వహ్నిశ్చాద్యణ్ణసంయుతః ॥ ౮
- చకారశ్చోతదేహశ్చ ॥ ద్వౌ దృష్టివిష్ణుమూర్ధకః ।
 దరశ్చ గోపనశ్చౌభౌ ‡ విజయోఽస్సముద్భృతః ॥ ౯

* తథా. † మన్వకృ ఽ మాయాయుతం సుధాధామ విజయో.

‡ కుమ్భంశుక్లోదయాపుభౌ । వైధరో దేవదత్తాన్తగ్ పీయూష. † యా
 దోదోనూతనో. ॥ ద్వౌ వృష్టివిష్ణు మూర్ధ్వగః. ‡ విజయోఽన్తః.

❖ గాయత్ర్యక్షరన్యాసవణదేవతాదిః. ❖

ఛందశ్చ దేవీ గాయత్రమృషిబ్రాహ్మోధిదైవతమ్ |

విష్ణుష్టడజ్ఞాని తథా క్రుద్ధోల్కాదీని పద్మజ || ౧౦

మూర్ధాదిపాదపయన్తమక్షరన్యసనం మతమ్ |

మూర్ధ్ని ఛాలె నయనయోనానాసికాపుటయోస్తథా || ౧౧

శ్రోత్రయోరాస్యగలయోహృదయే జాహుసూలయోః |

న్యాసగ్ కూపరయోశ్చైవ తద్దేవ మణిబన్ధయోః || ౧౨

హస్తయోగ్ కుషిమధ్యే చ గుప్యోచోవోశ్చ జ్ఞయోః |

పాదయోశ్చ క్రమాదేవం న్యాసగ్ ప్రోక్తశ్చతుముఖ || ౧౩

పీతం రక్తం చ ధూమాభం శ్వేతం కృష్ణం చ లోహితమ్ |

వలక్షణం పీతకం రక్తం శ్యామం శఙ్ఖనిభం తథా || ౧౪

పాటలం స్ఫటికాభం చ పీతం రజతస్నివమ్ |

చంద్రీదిధితిసజ్కాశం పద్మకిణ్ణుల్కాస్నివమ్ || ౧౫

తారాభం బన్ధజీవాభం నక్షత్రాభం చ పాటలమ్ |

జపాకుసుమసజ్కాశం తప్తజామ్బూనదప్రభమ్ || ౧౬

రవిప్రభం * చాక్షరాణాం వణభైదగ్ ప్రదశితః |

❖ సన్ధ్యాత్రయై ధ్యేయస్వరూపమ్. ❖

కాలమేఘనిభం సౌమ్యం చతుర్జాహుం కిరీటినమ్ || ౧౭

శఙ్ఖచక్రగదాపాణిం గరుడారూఢమచ్యుతమ్ |

ఏవం ధ్యాత్వాఽచయైదేవం ప్రాతగ్ కాలే సమాహితః || ౧౮

స్ఫటికోపలసజ్కాశం గరుడారూఢవిగ్రహమ్

మధ్యనినైఽచయిత్వా † ఉమాచరెజ్ఞం మాత్మవాణ్ || ౧౯

ప్రదోషేషు చతుర్జాన్తం వైనతేయోపరిస్థితమ్ |

శ్యామలం పుండ్రరీకాక్షం ధ్యాయన్మన్త స్మ దీరయేత్ || ౨౦

* చ వణాణామ్. † మాచరెత్ స్మ దీరయేత్.

❖ సిద్ధయే జపసంఖ్యా ❖

- కుయాత్త్రిషవణస్నానం వ్రతస్థస్సంయతేన్ద్రియః ।
చతువింశతి లక్షణ మస్త్రజాపేన సిద్ధతి ॥ ౨౦
- మస్త్రవిత్సాధకోవారిలవణం హోమకమ చ ।
కువణ్నాప్నోతి సకలాం సిద్ధిమిష్టాం సుదులభామ్ ॥ ౨౧
- గొమూత్రయావకాహారో జపేల్లక్షమతన్ద్రితః ।
పాతకేభ్యో మహద్భ్యోపి ముచ్యతే నాత్ర సంశయః ॥ ౨౨
- బ్రహ్మకూచణం పిబణ్ లక్షత్రయం మస్త్రం జపణ్ సుధీః ।
తత్సమేభ్యగ్ పాతకేభ్యో * విముక్తో మస్త్రవిత్తమః ॥ ౨౩

❖ అష్టాక్షరవదనుష్ఠానమ్. ❖

- బ్రహ్మోదిదేవతాస్సవా నినీషువణశమాత్మనః ।
ఽ అణిమాదిఫలం వ్రెపుస్తధై వాకషణాద్యతః ॥ ౨౪
- వశీకారే చ సవెషాం పాతాలగమనే తథా ।
గన్ధవణయక్షప్రముఖాప్రముఖానాత్మనస్సదా ॥ ౨౫
- చికిషుణ్ రష్టాక్షరవదనుతిష్ఠైచ్చతుముఖ ।
సకృదుచ్చారయన్మస్త్రం విష్ణుగాయత్రీసంజ్ఞితమ్ ॥ ౨౬
- 1 వేదానామసకృత్యవణ శాఖాధ్యయనపుణ్యభాక్ ।
కేశకీటాదిదుష్టాని హంపింషి ధ్యానమాస్థితః ॥ ౨౭

❖ ఎతజ్జపేన మస్త్రచతుష్టయప్రాప్తిః. ❖

- స్ఫుల్లప్తావ జపేన్మస్త్రమిదం సద్యః శుద్ధాని పద్మజ ।
చతుణాణాం మూలమస్త్రాణాం ఫలమేతేన సిద్ధతి ॥ ౨౮

❖ శ్రీక రాష్టాక్షరమస్త్రం. ❖

- శ్రీకరం మస్త్రమపరం వక్ష్యే సర్వాధణసాధనమ్ ।
అష్టాక్షరం చతువక్త్రీ రహస్యం పరమం శృణు ॥ ౨౯

* ముచ్యతే. ఽ అణిమాదిగుణాణా. 1 ఉదీరయణ్ సకృత్.

* వణచక్రం లిఖత్వాదౌ సమభ్యుచ్యత తతః పునః ।

ఉద్ధరేచ్ఛీకరాష్టాణం మస్త్రం మస్త్రప్రభావవిత్ ॥ ౩౧

ఆదౌ సముద్ధరెత్తారముదయం తదనన్తరమ్ ।

ద్విరేకనేత్రమాయాస్తం క్రౌఢనం కాస్తుభాక్షరమ్ ॥ ౩౨

విష్ణుశీషణం తతో లక్ష్మీమనలం తదనన్తరమ్ ।

మహామాయాయుతం పద్మమప్రమేయమనన్తరమ్ ॥ ౩౩

అగ్నిమాదిం † చతువక్త్రం రరెతి శ్రీకరాహ్వయమ్ ।

❖ తద్బీజాదినిదేశః ❖

బీజమస్య ప్రవక్ష్యామి యథాతత్వముదీయతే ॥ ౩౪

దీప్తిమాననలః పఞ్చ స్త్రీ బిన్దురధేస్తునిష్ఠితా ।

బీజమగ్గాని షట్కాపి క్రుద్ధోల్కాదీని పూర్వవత్ ॥ ౩౫

ఛన్దశ్చ దేవీ గాయత్రమృషీరస్య ప్రజాపతిః ।

దేవతా దేవదేవేశః ప్రత్యణం పూర్వవత్ స్మృతమ్ ॥ ౩౬

ఋషిశ్చన్దో దైవతం చ

❖ ధ్యేయదేవతాస్వరూపమ్ ❖

ధ్యానం సంప్రతి కధ్యతే ।

కల్పకానోకహచ్చాయామాశ్రిత్య సుఖశీతలామ్ ॥ ౩౭

గరుడస్య చతుర్బాహోస్సర్వవాలజ్కారధారిణః ।

స్కన్ధదేశే సుఖాసీనమష్టబాహుం కిరీటినమ్ ॥ ౩౮

కున్దెన్దుధవళం సౌమ్యం సర్వకల్పపరిష్కృతమ్ ।

దివ్యగన్ధవిలిప్తాఙ్గం దివ్యమాలావిభూషితమ్ ॥ ౩౯

పీతామ్బరధరం నీలకున్తలైరుపశోభితమ్ ।

చక్రం చ ముసలం బాణమఙ్కుశం దధతం భుజైః ॥ ౪౦

చతుర్భిందక్షిణై రవైశ్చక్ష్మణ్ణం కౌమోదకీం తథా ।

శాఙ్గణం పాశం చ కల్యాణైః ప్రసన్నేన్దునిభాననమ్ ॥ ౪౧

* చక్రం లిఖత్వా భూమ్వాదౌ. † చతువక్త్రం పరేతి.

❖ బిన్దువిన్దుశ్చ నిష్ఠితమ్.

గరుడోపి చ హస్తాభ్యాముఖాభ్యాం పాదపక్వజే ।
 దేవస్య ధారయన్ కుమ్భం పూణం పీయూషవారిణా ॥ ౪౨
 ఇతరాభ్యాం చ హస్తాభ్యాం స్పృశన్నాస్యే స్థితం తథా ।
 శ్రియం చ వామోరుతల రుక్తాభాం జ్ఞామవాసినీమ్ ॥ ౪౩
 దివ్యగన్ధవిలిప్తాజ్ఞాం సర్వాకల్పపరిష్కృతామ్ ।
 సుభూజలలాటముకుటాం కణవిశ్వాత్తలోచనామ్ ॥ ౪౪
 లావణ్యామృతతోయేన వషన్తిమివ సవతః ।
 పాశాఙ్కుశధరాం లక్ష్మీం కన్దపవళరపీడితామ్ ॥ ౪౫

❖ తపోనియమస్తత్పలం చ. ❖

ధ్యాత్వైవం పూజయిత్వా తు వ్రతస్థస్సంయతేన్ద్రియః ।
 ద్వాదశాహం జపేన్మన్త్రం ధ్యాత్వా పాశ్చ్యై నిధిద్వయమ్ ॥౪౬
 ఊర్ధ్వబాహుజ్వలెత్థిష్ణన్నురోదఘ్నే సనూహితః ।
 ఆదిత్యాభిముఖౌ మన్తీ జుహుయాచ్చ సమిచ్ఛతమ్ ॥ ౪౭
 బిల్వోద్భవైస్తథాలక్ష్మీం కుసుమైః పాయసోదనైః ।
 శుద్ధోదనైః పుత్రాకైశ్చ ఆఘోత్రసహస్రకమ్ ॥ ౪౮
 ఏవం కృతే విధానేన పుష్టిరుత్పద్యతేచలా ।
 * షాష్ఠికాది చ పూర్వోక్తఫలం పూర్వోక్తసంఖ్యయా ॥ ౪౯
 శాన్తికం షాష్ఠికం కర్మ మన్త్రేణానేన సాధయేత్ ।

❖ లక్ష్మీనారాయణమన్తకల్పః. ❖

లక్ష్మీనారాయణాహ్వనం మన్తం పరమదుర్లభమ్ ॥ ౫౦
 తస్యోద్ధారం వ్రవత్సామి శృణు వణక్రమేణ † తమ్ ।
 ఉద్గీధం మనుజేశానం విష్ణుం మన్దర స్య మేవ తత్ ॥ ౫౧
 ‡ సూక్తిన్దముఖ్యమపరం గదినం కుమ్భమపిఠమ్ ।
 ❖ ఆద్యన్తం విజయం దత్తం మాపౌన్ద్ర్యం చాప్రమెయకమ్ ॥౫౨

* పాదుకాది చ పూర్వోక్తం. † తు. ‡ మోతవత్. ‡ సూక్త్య దృష్టుఖ్యమపరం గదినం ముఖ్యమపిఠం. ❖ ఆద్యణం విజయమ్

- గరుడం దక్షమపరం మహామాయాం వినాయకమ్ ।
 ఆదిదేవం తతో వహ్నిం గోపనం చ చతుగణతిమ్ ॥ ౫౩
- ఆద్యం ప్రచణ్డమాకారం శఙ్ఖమాదిం రరేతి చ ।
 ఉద్భృత్య షోడశాణాం తన్మన్తం * బీజశ్చ కథ్యతే ॥ ౫౪
- ద్యుమణిం † బిన్దుమపరం వామనం బిన్దుముద్ధరేత్ ।
 అఙ్గాని పూర్వముక్తాని ఛన్దో గాయత్రముచ్యతే ॥ ౫౫
- ‡ విద్ధి శుక్రౌ మునిదేవో లక్ష్మీనారాయణస్స్మృతః ।
 జపష్షాడశలక్షం తు తదధం వారితపణమ్ ॥ ౫౬
- హోమస్తదధో మన్తస్య ఫలాన్యాయథా ‡ క్రమమ్ ।

❖ సజ్కషణమన్తః. ❖

- సజ్కషణాదిమూర్తీనాం తిస్యణాం మనురుచ్యతే ॥ ౫౭
- ఆదితగ్ పూర్వవత్సప్త వణానామనుపూర్వశః ।
 ఉద్ధారశ్శిష్టవణానాం బ్రహ్మ సంప్రతి కథ్యతే ॥ ౫౮
- దీప్తిమా వహ్ని రౌర్వశ్చ ధ్రువశ్శుక్లస్తథాదిమా ।
 బిన్దుగ్ ప్రజాపతిశ్చాద్యో వహ్నిరుగో ముఖం తతః ॥ ౫౯
- సుముఖం గోపనయుతం వాయురాద్యం రరాన్తిమమ్ ।
 ద్వాదశాణాత్మకౌ మన్ద్రో బీజమఙ్గం చ పూర్వవత్ ॥ ౬౦
- ఛన్దశ్చ దేవీ గాయత్రమృషీస్సాన్యన్నీలలోహితః ।
 దేవస్సజ్కషణౌ వణో దేవతా తత్వనిణాయః ॥ ౬౧
- ద్వాదశాక్షరవత్ జ్ఞేయగ్ పురశ్చరణమీరితమ్ ।
 ఫలాని పూర్వముక్తాని వాక్సిద్ధిమహాతీ భవెత్ ॥ ౬౨
- జ్ఞానం చ మహదాప్సితి యచ్ఛాన్యదధికాఙ్గితమ్ ।
 తత్సర్వమచిరాదేవ సిద్ధ్యన్మన్తప్రభావతః ॥ ౬౩
- శఙ్ఖగోక్షీరధవలం చతుర్బాహుం కిరీటినమ్ ।
 వసానం-వషవం ఊమం పూర్ణాచన్ద్రోనిభావనమ్ ॥ ౬౪

* బీజశ్చ తు. † వహ్ని. ‡ దేవం శుక్రో. § పురమ్. • సుఖం చ

ముక్తాభూయిష్యమాకల్పం సౌవణ్యమతిశోభనమ్ ।

దధానం ముఖ్యహస్తైన జ్ఞానముద్రాసమన్వితమ్ ॥ ౬౫

పుస్తకం వామహస్తేన బిభ్రాణం భుజయోద్వయోః ।

* ఊర్ధ్వయోస్సాస్పటికం శబ్దమక్షమాలాం యథాతథమ్ ॥౬౬

ధవలైగ కాలజైగ పుష్పైశ్శోభితం వనమాలయా ।

శ్రేష్ఠపద్మై సుఖాసీనమేవం ధ్యాయీత మస్త్రవిత్ ॥ ౬౭

ధ్యాయతో బుద్ధిరతులా భవేత్ జ్ఞానం చ పుష్కలమ్ :

శాన్తికం పౌష్టికం కర్మ కుర్యాదెతేన పద్మజ ॥ ౬౮

బహునా కిం ప్రలాపేన ద్విషట్కూక్షరవత్ఫలమ్ ।

సర్వమాప్నోతి మనునా సాధకగ్ కమలాసన ॥ ౬౯

❖ ప్రద్యుమ్నమస్త్రాః. ❖

ప్రద్యుమ్నమస్త్రమధునా సర్వకామఫలప్రదమ్ ।

బ్రవీమి తస్య చొద్ధారం కథ్యతేక్షరశగ్ క్రమాత్ ॥ ౭౦

ఆదిత † స్సప్తవణానాముద్ధారగ్ పూర్వమీరితః ।

అస్యాసాధారణాణానాం సంప్రత్యుద్ధార ఉచ్యతే ॥ ౭౧

పాపానమనలం విష్ణుమస్త్రం వాయుముకారవత్ ।

మన్దరం భద్రపాణిం చ మధుచూదనమారుతౌ ॥ ౭౨

ఆగ్నేయీ దశ చైకం చాస్యణస్సంహననం మతమ్ ।

అనుస్వారపరో విష్ణుబీజ స్త్ర మగ్గం చ పూర్వవత్ ॥ ౭౩

ఋషిస్సనత్కుమారస్సౌచ్యస్తో గాయత్రముచ్యతే ।

ప్రద్యుమ్నో దేవతా మస్త్రస్సాధనం ఫలమేవ చ ॥ ౭౪

పూర్వోక్తమ్

❖ అనిరుద్ధమస్త్రాః. ❖

మస్త్రమపరమానిరుద్ధమతగ్ పరమ్ !

శృణు బ్రహ్మ యథాపూర్వం సప్తాణానామనుక్రమాత్ ॥౭౫

* స్సాటికం దక్షిణే హస్తే అక్షమాలాం. † సర్వ. స్త్ర మగ్గాని.

ఉద్ధారగ్గ పరిశిష్టానామణానాం కథ్యతె ॥ * ధునా ।

ప్రణవాద్యో భద్రహస్తో మాయా సప్తాచిరేవ చ ॥ ౭౬

ఉదయా ద్వౌ చ సుభగో గోపనో వాయురాదిమా ॥

బీజమస్యాప్రమేయశ్చ విసగేశ్చావసానతః ॥ ౭౭

ఋషిశ్చ సనకశ్చన్దగ్గ పూవణవద్దేవతా తథా ।

అనిరుద్ధో ద్వాదశాణగ్గ క్రమేణ సముదీరితః ॥ ౭౮

యథాపురం షడక్షాని † సాధనం పలమేవ చ ।

❖ చతువింశతిమూర్తిమన్తనిర్దేశః. ❖

చతువింశతిమూర్తీనాం సమాఖ్యా స్థ ద్వాదశాదిభిః ॥ ౭౯

ప్రసిద్ధాస్తాశ్చతుర్ధ్యన్తాస్సప్తాక్షరపురస్కృతాః ।

మన్తబీజాని చై తెషామాద్యణాణగ్గ ప్రణవాదయః ॥ ౮౦

బిన్దశీషాశ్చతుర్వ్యాహా నామ్నాముద్ధార ఈరితః ।

అష్టానామితరాసాం చ మూర్తీనాం చ సమాహ్వయాః ॥ ౮౧

చతుర్ధ్యన్తాస్సప్తవణపూవా మన్తాస్సమీరితాః ।

నృసింహోఽధోక్షజశ్చాభావచ్యుతగ్గ పురుషోత్తమః ॥ ౮౨

జనార్దనస్తథోపేద్ధో హరిః కృష్ణ ఉదీరితః ।

బీజాన్యాద్యక్షరాణ్యేషామక్షాని చ యథాపురమ్ ॥ ౮౩

ఛన్దశ్చదేవీ గాయత్రం దేవతాశ్చ చతుర్ముఖ ।

ఋషయో మూతణ్యస్తాస్తాగ్గ పురశ్చయా చ పూవణవత్ ॥

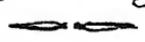
ఉక్తమేవ ఫలం చై షామైహికాముష్మికాత్మకమ్ ।

ఇతి శ్రీ పాంచరాత్రే మహోపనిషది

పాద్మసంహితాయాం చయాపాదే

విష్ణుగాయత్ర్యాదిమన్త్రోద్ధారో నామ

షడ్వింశోఽధ్యాయః.

* క్రమాత్ † సాసనమ్. స్థ ద్వాదశాదితః.

నప్తవింశోఽధ్యాయః.

అక్షరము

శ్రీభగవాన్:—

❖ మత్స్యమూర్తిదశకమస్తనిదేశః. ❖

మత్స్యదిదశమూర్తినామవతారక్రమాన్మనుః ।

ఉచ్యతే పూర్వవచ్చక్రమక్షరాణాం సమాలిఖేత్ ॥ ౧

సాధారణాన్ గృహీత్వాణాన్ యథాపూర్వం చతుముఖాః ।

అసాధారణరూపం తత్సంప్రత్యుద్రియతే క్రమాత్ ॥ ౨

❖ మత్స్యమూర్తిమస్తః. ❖

స్వశాన్తమాద్యం విజయం చన్ద్రమన్వకృతుగ్గతిమ్ ।

ఆదిమగ్నిం హృషీకేశం పవిత్రం మధుసూదనమ్ ॥ ౩

* శ్వసనం చాప్రమేయం చ ద్వాదశాణాన్సమీరితాః ।

† మాధవం పురుషాత్మానం హృషీకేశం చ బిన్దుమాత్ ॥ ౪

బీజమగ్గేషు యద్రూపమసాధారణమ్యతేచ

సర్వాన్తమాదిం సర్వత్ర షట్సు చాద్యశ్చ బిన్దుమాత్ ॥ ౫

ఆదిదేవం మహామాయాం హృషీకేశం చ గోపనమ్ ।

విష్ణుమౌఖిం షడగ్గేషు మధ్యమాణాం క్రమోదితమ్ ॥ ౬

ఉద్భృత్యైవం ప్రయోక్తవ్యమృషీరస్య మనుస్మృతః ।

ఛన్దశ్చ దేవీ గాయత్రం మత్స్యరూపగ వరగ పుమాత్ ॥ ౭

దేవతా రూపరహితగ పఞ్చాణోన్ వా మనుస్మృతః ।

బీజం తదగ్గాని తథా సాధనం చ యథాపురమ్ ॥ ౮

❖ కూమరమూర్తిమస్తః. ❖

మూర్తేరనన్తరాయాస్తు మన్వణోద్ధారణం శృణు ।

అసాధారణరూపస్య ‡ స్పృశనాది గుహాలయమ్ ॥ ౯

* శ్వసనాదయః బిన్దుమదన్తాశ్చబ్దాః పుల్లిక్లప్రధమాన్తాః క్వచి-
ద్భృత్యై. † మాధవీ ‡ బిన్దుమాత్. ‡ స్పృశాదిం చ.

అనలం మందరం * విష్ణుం పూజావద్ధావశాక్షరమ్ ।
 బీజోద్ధారగ / క్రోధరూపీ భూధరశ్చ గుహాలయః ॥ ౧౦
 సానుస్వారో బీజమేతత్వడక్గాని చతుముఖ ।
 ఋషిరేతస్య దువాణసా శ్చంద్రగ పూజావదిష్యతే ॥ ౧౧
 దేవతా కమరాకారో దేవస్సంప్రత్యన న్తరమ్ ।

❖ వరాహస్య మస్త్రః. ❖

వరాహవపుషో మస్త్రం వణాచక్రాత్సముద్ధరత్ ॥ ౧౨
 వరుణో విష్ణురనలశ్చాదిదేవశ్చ భాస్కరః ।
 గోపనగ పురుషాత్మా చ విష్ణురేతే సముద్భృతాః ॥ ౧౩
 అస్యాఽసాధారణా వణాగ్ ప్రోక్తాస్సాధారణాగ్ ఽపురా ।
 ఏకాదశాక్షరాత్మాయం బీజం సంప్రతి కధ్యతే ॥ ౧౪
 సూక్ష్మదృగ్బిందుపయన్తష్టట్పాచామగ్గపద్ధతిః ।
 బీజమేవ మునిశ్శబ్దశ్చన్దో గాయత్రమీరితమ్ ॥ ౧౫
 నారాయణో దేవతాస్య నత్యన్తశ్చ షడక్షరః ।

❖ తస్యైవ మస్త్రాన్తరమ్ ❖

యద్వా పూజావదేవాగ్గం బీజం చ కమలాసన ॥ ౧౬
 త్రయోదశాణాణుద్భృత్య పూవోక్తా వ్యాహృతిత్రయమ్ ।
 ఉద్ధరేత్పతిశబ్దం చ చతుధ్యన్తమన న్తరమ్ ॥ ౧౭
 భూమెగ్ పతిత్వమాశాస్యం మే దేహి తదన న్తరమ్ ।
 దాపయేతి రరాన్తస్సాస్యద్వాత్రింశద్వణాసన్తతిః ॥ ౧౮
 ఛన్దోఽనుష్టుబ్బుషిగ్ పూవోక్ దేవతా సా చతుముఖ ।
 బీజముక్తం తదగ్గాని శక్త్యా మస్త్రం ప్రకల్పయేత్ ॥ ౧౯
 వణాణా కనకసంకాశాన్త స్యసె ❖ దగ్గేషు పూజావత్ ।
 ధ్యాత్వా షోడశలక్షాణి జపెన్మస్త్రమతన్ద్రితః ॥ ౨౦

* శిష్టమ్. / పూజారూపమ్, క్రోధరూపి. ఽపునః. ❖ దగ్గాని.

ఉవరాయాగ్ పతిస్సద్యో ఛవేన్మన్తప్రభావతః |
పాతాలగమనాదీని ఛలాన్యస్యాపి పద్మజ || ౨౦

❖ వరాహమాలామన్తప్రకారః ❖

చతుష్షష్ట్యణ్ణాసజ్ఘాతో మాలామన్తగ్ ప్రదశ్యతే |

త్రయోదశాణాగ్ ప్రథమమేకదంష్ట్రోపదం తతః || ౨౧

చతుర్ధ్యన్తం తథా * మేఘపదం ద్విగ్ పోచ్య చ క్రమాత్ |

ఉల్కావణం పదద్వన్ద్వం చతుర్ధ్యన్తం తతగ్పరమ్ || ౨౩

ఛన్దోమ ఓ యప్రత్యయాన్తం సమ్బుధ్యన్తముదీరయేత్ |

ద్విలోకన్దో దహివాచ్యో హన్తిశ్చ మధిరేవ చ || ౨౪

పచిం చమహదాద్యన్తం † భౌమేతి పదయోయుగమ్ |

హుం ద్విరుచ్చాయాఽరిశిర స్స్వం తదైవ ఖనిం పునః || ౨౫

లోడన్తమాయ † మగ్నోయామితి మన్తపదస్థితిః |

బీజముక్తం † తథాశ్శాని భంక్త్వా మన్తం ప్రయోజయేత్ || ౨౬

జామదగ్న్య ఋషిగ్ ప్రోక్తశ్చన్దోఽతిచ్ఛన్ద ఈరితః |

దేవతా దేవదేవేశః స్థూలఘోణవపుస్సృతః || ౨౭

లఙుం జపేదిమం మన్తం || భూమీపుస్పచతుర్ముఖః |

మృత్స్నయా జుహుయాత్తావద్ద్యావదాప్నోతి మేదినిమ్ || ౨౮

అప్టాక్షరమనోస్తుల్యఫలోఽయం మనురీరితః |

❖ నృసింహస్య మన్తః ❖

ఉల్కావణం చతుర్ధ్యన్తమక్షరస్యావసానతః || ౨౯

చతుష్షష్టి ప్రభేదస్య మన్తస్య నృహరేమయా |

సవిస్తారగ్ కథయితుం శక్యతే బోద్ధుమేవ వా || ౩౦

తస్మాత్త్రిచతురో భేదాగ్ కథ్యన్తై కమలాసన

వణచక్రాదధౌద్ధారస్సప్రత్యేకాక్షరాత్మనః || ౩౧

* మేయపదమ్. ఓ యోప్రత్యయాన్తం. † భౌమే నృపద.

† మగ్నోయా మన్యగ్గతి. † తదంగాని. || భూతికామః. ఇదమర్థం క్వచిదధికం దృశ్యతే.

మస్త్రస్య కథ్యతే బ్రహ్మణ బ్రహ్మకొశపురస్కృతః ।

నృసింహగ కషణో బిస్తురిత్యైకాక్షరమీరితమ్ ॥ ౩౨

ఏతదేవ భవే * దజం ఛన్దో గాయత్రముచ్యతే ।

దేవో మునిశ్చ దువాణసా నృసింహో దేవతా మతా ॥ ౩౩

వణణశ్చ పాటలో లక్షత్రయం జప్యం విపశ్చితా ।

జిగీషుణా చతువణగణఫలమన్యచ్చ కాక్షితమ్ ॥ ౩౪

త్రియక్షరం చ నత్యన్తమెతదేవాజ్గమవ్యతః ।

అష్టాక్షరాత్మనోఽన్యైవ మస్త్రస్యోద్ధారణం క్రమాత్ ॥ ౩౫

ప్రణవో నతిరన్వకృ విఘ్నేశో మధుచూదనః ।

అనలశ్చాదిర్దస్త్వ శ్చ రామోఽనుస్వార ఏవ చ ॥ ౩౬

గౌపతిగోఽపనశ్శక్తో విష్ణురష్టాక్షర + స్మృతః ।

బీజము క్తం తథాజ్గని మునివ్యాసోఽన్యదీరితమ్ ॥ ౩౭

జపసఖ్యా ఫలాన్యస్య తదైవ కమలాసన ।

సప్తాక్షరం చ నత్యన్తమన్యత్ప్రీణవవజితమ్ ॥ ౩౮

బీజాది పూర్వవత్సర్వం ఏక్షాజ్గో జప ఏవ చ ।

సాధారణాస్సప్త వణాణగ పక్షాఽసాధారణాస్తథా ॥ ౩౯

పూర్వోక్తద్వాదశాణాణాత్మా శక్తోదరసమాహ్వయః ।

యథాపూర్వం షడజ్గని బీజం చైవ యథాపురమ్ ॥ ౪౦

ప్రత్యక్షరం లక్షజపో హోమస్తపణమేవ చ ।

పురుషార్థస్య సర్వస్య సాధకస్సాధ్యమృతః ॥ ౪౧

మస్త్రో నృసింహవపుషో ద్వాత్రింశాణాణాత్మకొఽవరః ।

వక్ష్యతే ష్ట తస్య వణాణాముద్ధారస్సంప్రదశ్యతే ॥ ౪౨

ఛన్దసామాదిరుదయో గ దీ వహ్నిరచాం ముఖమ్ ।

యప్తిగ కుమ్భో మహామాయా జ్వలనో వైష్ణవస్తథా ॥ ౪౩

స్పృశాన్తం ద్విరచామాది ద్వాదశాత్మా చ గౌపనః ।

వజ్రసోఽ బిస్తురుగ్రాత్మా ప్రచణ్డశోదయస్తథా ॥ ౪౪

* చ్చవ్దో దేవీ గాయత్ర. + స్తతః. ష్ట సర్వ. | బస్తురుగ్రాంకుః.

మన్దరో జన్మహవ్తా చ పీఠూషాత్కాః సవైష్టవః |
 మహేష్టోఽపి వాక్సుఖం ? పద్మపాణివిజయసంక్షిఠః | ౧౫
 అదఃచన్ద్రాకృతిఃకుక్లగ్గ ప్రిణహదివిభావసుః |
 వరుణశ్చాప్రమేయశ్చ వై రాజౌ బ్రహ్మసాధనః || ౧౬
 స్పృశాన్తముదయః | స్పృశద్విత్తీయం విష్టవదైవతమ్ |
 మాధవం భద్రపాణిం చ పద్మనాభగ్ కలాత్మకః || ౧౭
 త్రివిక్రమో ద్రువగ్ పూషా స్వరాదిమన్దరస్సృతః |
 శల్లాయధౌ మహామాయా క్రోధయాపీ చ వైష్టవః || ౧౮
 వనమాలీ స్వరాదిశ్చ / మాధవసూక్ష్మలోచనః |
 అప్రమేయో చ వైధరశ్చ జ్వలనోక్కారసంయుతః :: ౧౯
 ద్విమన్దరగ్ పద్మనాభో విజయశ్చ || చతుర్గుఠిః |
 ఉదయో మన్దరశిరాగ్ పదమేతదనన్తరమ్ || ౨౦
 వణాని సుసమీకృత్య (నమామ్యహముదీరయేత్ |
 విరాడృషిరనుష్టుప్చ ఛన్దో నరహరిస్సృతః || ౨౧
 దేవతా బీజమసోక్తం మన్త్రం భజ్త్యాఙ్గల్పనా |
 న్యాసశ్చాక్లమ పూర్వోక్తక్రమేణ కమలాసన || ౨౨
 ? ర్షాయేత్స్పటికవణాభం జపసంఖ్యో చ పూర్వవత్ |
 మన్తోఽయం నారసింహస్య సకలాపన్నివారణః || ౨౩
 సమన్తసమ్పజ్జననో వాచ్యో వైవ చ కస్య చిత్ |

❖ అస్య మాలామన్తః. ❖

ఉచ్యతే నరసింహస్య మాలామన్త్రగ్ శ్చతుర్ముఖః || ౨౪
 అధికం సప్తదశభిర్వణైర్వరణశత [త్రయమ్ |
 ప్రథమం ఛన్ద సామాదిన్వతిశ్చ తదనన్తరమ్ || ౨౫

* చ. ? భద్రపాణి. ? స్వరగ్మమ్. / మాయాపి. ? వైష్టవశ్చ.
 || చతుర్భుజః. (జపేల్లక్షత్రయం బుధ. ? ధ్యేయస్పటికవణాభం
 [ద్యయమ్.

చతుర్థ్యంతం పదం వాచ్యం నరసింహేతి మన్త్రిణాః ।

తదేవ చ మహాత్పూజకం * దేవదానవపూజకమ్ ॥ ౫౬

శోణితేతి పదం పశ్చాద్విద్ధిపూజకం నఖోత్తరమ్ ।

పదమెకం చతుర్థ్యంతం నమోఽంతం సముదీరయేత్ ॥ ౫౭

పచ † గ్రసేతి చ పదం శుషిణ్యంత స్త స్మిన్నముద్భవతః ।

గ్రన్ధిణిజన్తో హన్తిశ్చ ‡ సన్తి? లోకాణ్యధ్యమోదయః ॥ ౫౮

హలం ఫట్టదంతరం పోచ్యతథా కలిపదం తతః ।

చరేతి చ లుపేత్యుక్త్వా ఊరేతి తదనంతరమ్ ॥ ౫౯

హం హం ఖర చిరం చైవ ॥ దూం హ్యోం జ్వలనమేవ చ ।

జ్వలిశ్చుచిద్రవవిస్ఫోటిణ్యంతో లోకాణ్యధ్యమోదయః ॥ ౬౦

¶ బిదిశ్చిదిః తం వికరో? లోకాణ్యధ్యమశీరాస్తతః ।

ఁ హిసిమ్పృశ్చ్యం ణిజన్తాభ్యాం లోకాణ్యధ్యమముదీరయేత్ ॥ ౬౧

ఆంపూవోక నయతిలోటి హలంఫడన్తముదీరతమ్

ద్రవద్రవేతి చ తతో విపూజకంతద్వయం పునః ॥ ౬౨

పాతాలాన్తం సవశ్శబ్దం వాసినామితి పశ్చిమమ్ ।

[హృదయాదీని కథయే త్కృషిణ్యంతశ్చ మధ్యమే ॥ ౬౩

అజ్ఞపూవోక విద్విషిణ్యంతో లోటి సమ్ముద్భిషిషకమ్ ।

భగవత్పదముచ్ఛాయక నారాయణపదం తతః ॥ ౬౪

వాసుదేవహృషీ కేశపదద్వితయమీరయేత్ ।

దాననాదిలకడన్తశ్చ జహి రాక్షసపూజకమ్ ॥ ౬౫

అన్తకేతి పదం పశ్చాద్ధుక్త్వా కామోదకీ ధనుః ।

ధరేతి గరుడాదిం చ ధ్వజాన్తం పదమబ్జజ ॥ ౬౬

* దైత్య. † గ్రహే. ‡ స్మిన్నముద్భవతః. § అశుద్ధమివ సన్తి? పక్తిరితిక్వచిత్ † తథా బల. ॥ ద్రూం లోమ్. ¶ బిదిశ్చిదన్తంవికరో- బిదిణ్యన్తంవికారో. † భీతి. [హృది కథయద్భ్రష్టా ఆజ్ఞ- పూర్వో. మూఖపూవోక విదుష్యన్తో తథా-మనుః.

త్రిపూర్వధామన్ని త్యేతన్నతిరస్త్వితి తే పదమ్ ।
 త్వాం ప్రపన్నోఽస్మీతి * పరదేవముచ్చాయణ తే మనుః ॥౬౭
 బీజముక్తం షడజ్గాని ప్రోచ్యతే పదశోఽధునా ।
 ప్రణవాదిశ్చ నత్యన్త శ్చతుర్ధ్యన్తశ్చ విగ్రహః ॥ ౬౮
 పురుషాదిముఖాదిశ్చ నరసింహపదం తథా ।
 వజ్రశబ్దం ద్విరుచ్చాయణ క్రమాచ్చ నఖవిగ్రహా ॥ ౬౯
 వజ్రేతి నఖదంష్ట్రేతి చొక్త్వాయుధపదం తతః ।
 మహోనరపదం సింహపయన్తం షష్ఠమీరితమ్ ॥ ౭౦
 అనిరుద్ధో మునిశ్చన్దస్త్యతిపూర్వణం చ దేవతా ।
 నృసింహరూపీ భగవానితి † సవణముదీరయణ ॥ ౭౧
 బిలద్వారి జపేన్మస్త్రీ షోడశ ప్రయతస్త్రితః ।
 లఙ్గాణి సద్యః పాతాలవాసినః కురుతే వశే ॥ ౭౨
 లోకాన్తరగతానాం చ వశీకారక్షమో భవేత్ ।
 ఏతావన్తి ఫలాన్యస్యేత్యభిధాతుం న శక్యతే ॥ ౭౩
 అతోఽన్యం నారసింహస్య మన్త్రం సర్వాధణసాధకమ్ ।
 చతుశ్శతాక్షరం తస్య సముద్ధారః ప్రదశ్యతే ॥ ౭౪
 ఆదాపుద్గీఢముద్భృత్య నత్యన్తం బ్రహ్మసాధనమ్ ।
 భల్లాయుధం ‡ గదధ్వంసం వారుణం విజయం తథా ॥ ౭౫
 మాధవం భద్రహస్తం చ § పావకం శ్వేతదీధితిమ్ ।
 విక్రమం సధ్భువం బ్రహ్మణ భాస్కరం మధువిద్విషమ్ ॥ ౭౬
 శ్వసనం వారుణం జన్మహస్తారమృతధారకమ్ ।
 ద్విరదం సవణ ¶ దాహం స్యాద్వైధరం తదనన్తరమ్ ॥ ౭౭
 ఆచామాదిం సధ్భువం చ †† ధ్రూపమధోక్షజమ్ ।
 సపవణతం హుతవహ ॥ మావ్రతం మధువిద్విషమ్ ॥ ౭౮

* తథా దేవముద్ధాయణతే. † సవణముదీరితమ్. ‡ గద-
 ధ్వంసీ. § వామనమ్. ¶ దేహమ్. ॥ మావిషం మధుసూదనమ్.

మారుతం మాధవం బ్రహ్మ ధనదం మధుసూదనమ్ ।
 దరం * సచన్ద్రం పుల్లం చ మాధవం † నగవారిణమ్ ? ॥ ౭౯
 సవిక్రమశ్చ కమలం పవణతం పాశపాణినమ్ ।
 సబన్ధం కమలం పశ్చ బిన్ధుమక్రక ఓ భూషితమ్ ॥ ౮౦
 సుముఖం చాగ్నిశిరసం కరాలం మృగవల్లభమ్ ।
 క్షపాకరం తథాయాన్తం యామినీనాధమబ్జజ ॥ ౮౧
 హృదయాహ్లాద మాకారం చతుర్గణతిమనన్తరమ్ ।
 నృహరిం భువనం సూక్ష్మలోచనం రామశీషణకమ్ ॥ ౮౨
 విజయం పాటలం భానుం సూదనం సువలఖం తథా ।
 ‡ యాన్తం తచ్ఛిరసం పశ్చా ద్వారుణం గజవాహనమ్ ॥ ౮౩
 వాసుదేవం తథాకోఢ రూపమాకారమారుతౌ ।
 వైధరం సూదనం భద్ర హస్తం వారుణమైన్ద్రవమ్ ॥ ౮౪
 † వత్సోతదేహం సుముఖం విక్రమం ‡ విజయాభిధమ్ :
 దృష్టివిక్రమ ॥ పాశాన్తసుభగాపితవిఘ్న రాట్ ॥ ౮౫
 ‡ తద్విత్తీయమచామాదిద్విత్తయం శ్వసనం తథా ।
 మాధవం సద్ద్రోవం భానుమాన్తం మాదవభాస్కరౌ ॥ ౮౬
 రామం భల్లాయుధం పశ్చ అన్తకం స్యాత్సుధారసమ్ ।
 భద్రహస్తమచామాది భాన్త ‡ మాధరసూదనౌ ॥ ౮౭
 భద్రం వసుం శ్వేతరుచిం విక్రమం సద్ద్రోవం తథా ।
 మాతాణ్డం మాధవం భానుం గౌపనం నాన్తమాధరౌ ॥ ౮౮
 యాన్తం పశ్రీధరం చౌగ్రం వసుం ‡ వారుణగోధనౌ ।

* సచక్రమ్. † నాగవారుణమ్. ‡ భూషణమ్. ‡ మాయాన్తం శిరసః పశ్చాద్వారుణం ఖగవాహనమ్ । ‡ వత్సోతదేహం. ‡ విజయాపీతమ్. ॥ పశ్చాన్తసుభగాపతి. ‡ ద్విత్వతీయ-అద్విత్తీయ. ‡ మాన్తరమాధన. ‡ వరుణగోపనౌ.

కుశేళయం మాధవం చ సుముఖం కాస్తుభం తథా ॥ ౧౯
 విఘ్నేశం గోపనం బ్రహ్మై రోహితాశ్వం సగోపనమ్ ।
 = వసనం సుముఖం పశ్చాద్వారుణం మధువిద్విషమ్ ॥ ౨౦
 దాక్షాయణీశముదయం వైధరం * మాధవం తతః ।
 అమృతం † వైధరమచాం ద్వితీయం భాన్తమబ్జజ ॥ ౨౧
 ఓతదేహం తథా దృష్టిం ‡ యాన్తమాకారమక్షరమ్ ।
 వక్రతుణ్డం గన్ధవహం § విష్టరం విజయం తథా ॥ ౨౨
 అమృతం విక్రమపరం శ్రీవత్సం వరుణాపితమ్ ।
 యాన్తం + గుహాలయం నాన్తం షాన్తం చ మధుసూదనమ్ ॥ ౨౩
 † సద్గుప్తం ద్రుహిణం క్రోధం పావకం సుముఖం పునః ।
 ‡ సప్తశ్రీమం పద్మనాభం వైధరం చ చతుర్ముఖ ॥ ౨౪
 పవమానం సభువనం ॥ భాన్తం కుజ్జరగోపనా ।
 భద్రహస్తం సరామం చ యాన్తం స్యాచ్ఛ్రీధరం తథా ॥ ౨౫
 భద్రం చ ధనదం పావహననం జయమన్తరా ।
 విఘ్నేశం సూదనం భల్లం భాస్కరం స్యాచ్ఛ్రీతుగణాతిమ్ ॥ ౨౬
 శుభదం వామనపరముగ్రం వసుశిరస్తథా ।
 ప్రద్యోతనం తథా యాన్తమృతధామోగ్రచామనా ॥ ౨౭
 కమలం మాధవపరం సరసీరుహసమ్భవ ।
 వాన్తం చ శుభదం దణ్డం ఖవణం ఖడ్గధరం పునః ॥ ౨౮
 సరోజమృతధామానం కత్మతీయం చ వైధరమ్ ।
 అచాం ద్వితీయం ధనదం బహులం ? సౌరమాధరా ॥ ౨౯
 నాసిక్యం చ సముచ్ఛాయణ హుంఫట్ శీషాణి యోజయేత్ ।
 † త్రయోదశాని బీజాని హుంఫడస్తాని యోజయేత్ ॥ ౩౦

= శ్వసనం. * మాసపమ్ † వైధరం పశ్చాత్. ‡ వాన్త-
 మక్షయమ్ స్వాన్త-యమ్. § విష్టపమ్. + గుణాలయం భాన్తమ్,
 † సవణణం ॥ హాన్తమ్. ? సోమమాన్తరా సౌరమాన్తరా.

1 బీజాక్షరేషు ప్రవృత్త్యేకం హుంఫట్కారముదీరయేత్ ।

ద్వాదశాక్షవిదాం షోష్యం భాస్కరం సగుహోలయమ్ ॥ ౧౦౧

నాసిక్యం నృహరిం చౌవణం చన్ద్రాధణం యాన్తమాషధమ్ ।

సద్ద్రువం మారుతం చౌపీణం సదణ్డం చ 2 క్షపాకరమ్ ॥ ౧౦౨

* సమరం సద్ద్రువం భానుమావణం నాసిక్యమబ్జజ ।

ప్రద్యోతనం సభువనమధేన్ద్రం సాన్తమేవ చ ॥ ౧౦౩

సాగ్నిం సవామనం సాధణం చన్ద్రం చైవ సరోరుహమ్ ।

వాసవం వామనపరం సద్ద్రువం † కత్యతీయకమ్ ॥ ౧౦౪

మపాన్ద్రామావణం నాసిక్యం ‡ మాధవం ద్విరదాననమ్ ।

‡ సుభద్రం శ్రీధరం భద్రహస్తం గారుడమేవ చ ॥ ౧౦౫

చిత్రభానుం శశధరం పీయూషం వసుశీషకమ్ ।

మారుతం భద్రహస్తం చ విజయం వసుసూదనౌ ॥ ౧౦౬

ప్రచణ్డం † బన్దసహితం వక్రతుణ్డం గుహోలయమ్ ।

॥ సుముఖార్ణం చ సప్తాచిదణరం చన్ద్రమచాం ముఖమ్ ॥ ౧౦౭

అపామధిపతిం చాగ్నిం జృమ్భలం ద్విరదాననమ్ ।

ధనదం వరుణం మాయాం భాన్తం స్యాద్భ్రాహ్మసాధనమ్ ॥ ౧౦౮

వన్నగం సుముఖం పాపహననం † యాన్తమబ్జజ ।

అమృతం విక్రమయతం వైధరం ధూలికేతనమ్ ॥ ౧౦౯

గోపనం సద్ద్రువం ‡ చన్ద్రం సాధేన్ద్రం భాస్కరం వసుమ్ ।

సపశ్చిమం హుతవహం మతిమద్వాసవం తతః ॥ ౧౧౦

పాటలం సవణోధం స్యాత్కుంజారం మన్దరద్వయమ్ ।

లక్ష్మీం † సవిజయం చాగ్నిం హృషీకేశం చతుముఖమ్ ॥ ౧౧౧

1 బీజాక్షరాణి. 2 క్షమాసరమ్. * సమనుమ్. † సత్యతీయకమ్. ‡ మాధరమ్. ‡ సుభగం. † బన్దరహితం. ॥ సుముఖాన్తం. † వాన్త ‡ చాన్ద్రమ్. † స విజయామ్.

భద్రహస్తం మానుషేశం సూదనం హరిమన్దిరమ్ ।
 శక్తం కలానిధి మపాంనాథం వసుమధుద్విషౌ ॥ ౧౧౨
 పశ్చిమం విజయం చాగ్నిం సుభద్రం పురుషాత్మకమ్ ।
 కలానిధ్యోశ్చ యుగలం వారుణం వసుశీషణకమ్ ॥ ౧౧౩
 వైధరం ఋమధువిద్వేషం మాధవీం మధువిద్విషమ్ ।
 ఆధణచన్ద్రం హుతవహమనన్తం చ ద్విరుద్ధరేత్ ॥ ౧౧౪
 సాన్తం సవిక్రమం * సెన్ద్రం బిన్దుమస్తకభూషితమ్ ।
 దశ పశ్చ చ బీజాని హుంఫడన్తాని పూర్వవత్ ॥ ౧౧౫
 మన్దరం విక్రమ † వశమైన్ద్రం త్రైవిక్రమం తథా ।
 ఖడ్గహస్తం సరామంచ వాసవం సహవిక్రమమ్ ॥ ౧౧౬
 వైధరం చోద్వలొకేశం శ్రీబీజం చాను ఙ్ నాసికమ్ ।
 ఓతదేహం సయష్టిం చ అచామాదిం సయష్టికమ్ ॥ ౧౧౭
 అచాం ద్వితీయమధేన్దుం కపిలం సజ్జిణం తథా ।
 ‡ మారరం గోపనం దణ్డం మ రరం పశ్చబిన్దుకమ్ ॥ ౧౧౮
 నాసిక్యం భాస్కరం వీరసేనం యష్టిం చ భాస్కరమ్ ।
 ఓతదేహం సయష్టిం చ † పతనం చౌర్వనాసికౌ ॥ ౧౧౯
 రోహితాశ్వం చ కలశం విక్రమం కమలాసన ।
 వాసుదేవం ॥ సహృదయాహ్లాదనం బన్దుమస్తకమ్ ॥ ౧౨౦
 శుక్లం సహస్రీకిరణమైన్ద్రవం చాగ్నిమస్తకమ్ ।
 వైరించం బన్దుసహితం పావకం సుముఖం తథా ॥ ౧౨౧
 పశ్చిమం త్వృతథామానుం కకుభా ‡ హ్యమనన్తరమ్ ।
 సవారుణం / సురపతిం సబన్దుం విజయం తథా ॥ ౧౨౨

‡ మధువిద్వేషి. * బన్దుం సింధు. † పరమ్. ‡ నాయకమ్.
 ‡ మాధరమ్. † తాపనం చౌర్వనాసికౌ. రోహితాక్షం చ కమలమ్.
 ॥ సహృదయం చోదనం. ‡ కకుభాహవమన్త. / వసుపతిమ్.

లక్ష్మీం మధుద్విషమథో ఏకదంష్ట్రీగతిం పునః ।
 అగ్నిశీషణం ద్వితీయం చ ఝషం పశ్చాంతకం మతమ్ ॥ ౧౨౩
 ద్రుహిణం 1 చోదయం బ్రహ్మ వాసవం వామనం 2 తతః ।
 శుభదం పశ్చిమమచాం ద్వితీయం కమలాసన ॥ ౧౨౪
 ద్వితీయం సద్ధృవం చాబ్జ 3 యోనిం శ్రీధరపజ్కశె ।
 శ్రీవత్సమబ్జం విజయం రామమస్తక 4 మన్దరమ్ ॥ ౧౨౫
 ఉదయం * శక్తిశత్రుం చ విజయం బ్రహ్మసాధనమ్ ।
 మన్దరం యాంత్రధగదం యాంతం చన్ద్రీఘటం వసుం ॥ ౧౨౬
 భల్లాయుధం హృషీకేశమేక † నేత్రం ఘనం పునః ।
 సబన్దం మన్దరం ద్విప్రియం లం చాగ్నిశీషణకమ్ ॥ ౧౨౭
 భద్రం చతుగణతిమథో ఛణిన్ద్రీం యాన్తసూదనా ।
 నృహరిం కలానిధిమచా మాదిం ‡ యాన్తం మధుద్విషమ్ ॥౧౨౮
 కత్యతీయం గుర్ధ్వంసం విఘ్నేశం నరవాహనమ్ ।
 అమృతం వసునామారం ధరిత్రీం మధుచూదనమ్ ॥ ౧౨౯
 కమలం విక్రమపరంయాన్తం వామనహస్తకమ్ ।
 వాన్తం † గుణాలయం చైవ ణాన్తం ధాన్తం మధుద్విషమ్ ॥
 పశ్చిమం చైన్దవమథో భాన్తాపిత స 4 గోపనమ్ ।
 ధనదం చోతనపుషం భద్రం దక్షం చ సూదనమ్ ॥ ౧౩౦
 వైధరం ॥ చైన్దిరమచాం ద్వితీయం కమలాసన ।
 త్రివిక్రమం భద్రకరం మహోమాయాఙ్కితం వసుమ్ ॥ ౧౩౧
 మృగేశం వరుణం చైవ వైరాజం పశ్చాబ్దికమ్ ।
 క్షపాకరం కణ్ణభవం తతస్యాద్విష్ణునాయకమ్ ॥ ౧౩౨

1 చోదనమ్. 2 తథా. 3 యోనిస్యాచ్యశిపజ్కశె. 4 మన్దరా
 * చైవశక్రం చ, చైవ తచ్చక్రమ్. † నేత్రీఘటం. ‡ ధాన్తం-
 ధారా. † గుహాలయమ్. 4 గోపతిమ్. ॥ చైన్దవ.

సదృష్టిం వై ధరం దేవదత్తం కుమ్భం చతుముఖమ్ ।

గతం సముతథామాప్యం మాతాణ్ణం = పాశహస్తకమ్ ॥ ౧౩౪

సమాధవం స్వాద్విజయం గోపనం విషమధ్వనిమ్ ।

సరసీరుహం సోధ్వలోకం సరసీరుహసమ్భవమ్ ॥ ౧౩౫

పద్మాం స ? మన్దరాకారౌ ప్రచణ్డయుషసంమితౌ ।

1 వై ధరం వరుణం రామం భూధరం వహ్నిమస్తకమ్ ॥ ౧౩౬

జృమ్భలం త్వృతథామా చ స్యాతాం భాస్కరమన్దరౌ ।

2 ఆద్యన్తం యాన్తమాకారం గారుడం హిమదీధితిమ్ ॥ ౧౩౭

ఓఙ్కారాదిం శశిధరం 3 సవిష్టుం వరుణం వసుమ్ ।

* సుధారసం ప్రచణ్డాగ్నిం భవే † దృతమనన్తరమ్ ॥ ౧౩౮

క్రోధరూపం సరామంచ ‡ గదం చ ఋతథామకమ్ ।

గోపతిం వారుణపతిం విక్రమం యాదసాం పతిమ్ ॥ ౧౩౯

మధుద్విషం హుతవహం ప్రచణ్డం యామీసీపతిమ్ ।

సుధారసం ¶ వసుయుతం జన్మధ్వంస మసాంపతిమ్ ॥ ౧౪౦

యాన్తం సుధారసం బన్ధం ♦ ద్విద్విరాకారమిన్దిరామ్ ।

ద్విరదం పాపహననం మధురూదనమబ్జమ్ ॥ ౧౪౧

విజయాకార ౪ గణాశ్చ ఆకారవిధుమాదరాః ।

పావకం పీతవణాణం బ్రహ్మసాధనమబ్జమ్ ॥ ౧౪౨

౫ భద్రవిక్రమతో యేశమాకారెన్దుసవిక్రమోః ।

॥ ఇభాకారం తతో ద్యుమ్న భాస్కరా = భూతవైధరాః ॥ ౧౪౩

= వామహస్తకమ్. ? సమన్దమా. 1 వై రాజం. 2 ఆవృతమ్.

3 విష్టుం వరుణమస్తకమ్ * సుధారసమమ్. సుధారసం ప్రవణాణ

జ్కమ్. † ద్రుత. ‡ గతిమ్. ¶ బన్ధయుతం ♦ విఘ్న. ౪ భగ్గాశ్చ

ఆకారవిధమో. ౫ సుఖదం విక్రమం తోయేశ మాకారెన్దు. ॥ గుప్త

కారమ్.—ఉభాభ్రతస్తతో. = వృతవై.

మారుతాకార భద్రాశ్చ మాన్తాకారమహోత్పలాః ।
 ఉగ్రాత్మవసువాయవ్యసూదనా విధిరబ్జః ॥ ౧౪౪
 ఉగ్రశీవకమారుత్యౌ పశ్చిమ యద్యత్ప్రైవవమ్ ।
 వామనం వైధరం సూక్ష్మలోచనం [కత్పతీయకమ్ ॥ ౧౪౫
 కుమ్భం భద్రకరం చాపి మాధవీం ఛార్కురం మధు ।
 సూదనం త్రిదశాహారం విక్రమం చోగ్రరూపకమ్ ॥ ౧౪౬
 ప్రచణ్డమోతదేహం చ శుభదం / పితృవధానమ్ ।
 పావకం సముఖం భద్రహస్తం వై రాజమక్షరమ్ ॥ ౧౪౭
 కుమ్భం * సుదశానం చైవ కపిలాక్షం చతుర్ముఖం ।
 ద్విగ ॥ ప్రపన్నోస్తీతిపదం సముచ్చాయణ పితామహం ॥ ౧౪౮
 బ్రహ్మకొశం పురస్కృత్య నృహరిం చాసలం తథా ।
 బ్రహ్మసాధననాసిక్వ్యా బీజం పోక్తమతః పరమ్ ॥ ౧౪౯
 నిగమాదిం సుభద్రం చ పాటలం సద్దోషం తథా ।
 మస్త్రస్య శక్తిముద్భృత్య ఛందసామాదిముద్ధరేత్ ॥ ౧౫౦
 గారుడం మధుహస్తారం నాసిక్యం విజయం వసుం ।
 సపద్మనాభం మాయాం చ సూక్ష్మద్భిక్షాధనం ఘటమ్ ॥ ౧౫౧
 భద్రహస్తం వైదరం చ శ్రీధరం చాగ్నిప్రకమౌ ।
 వైరాజం భాస్కరం యాంతం మదు * శత్రు నమీర్షణౌ ॥ ౧౫౨
 మందరం † మాతరమచాం ద్వితీయం విఘ్నపావకౌ ।
 కలానిధిం సబన్ధం చ సాధాచన్ద్రం ‡ ద్విషాం పతిమ్ ॥ ౧౫౩
 సూదనం శఙ్ఖమపరం కత్పతీయం చతుర్ముఖం ।
 § సాన్తం వసుయుతం చైవ ద్విరుచ్చాయణ చతుర్ముఖం ॥ ౧౫౪
 హుంఘడన్తం చ నత్యన్తం హృన్మన్త్రం పరికీర్తితమ్ ।

(వృత్త. [కత్ప. / చిత్తవధానమ్ పితృవధానమ్ • చ
 సూదనం ॥ ప్రపన్నోస్తీతి. * శక్రా. † మాధవమచాం. ‡ ద్విషాం
 § చాన్తం వాయుసుతం

♦ వేదాదిం పన్నగం పఞ్చబిందుభూషితమస్తకమ్ ॥ ౧౫౫

వాసిక్యం భద్రహస్తం చ మధుద్వేషిం వసుం తథా ।
ఐన్దవం విక్రమవరం నాసిక్యం భాస్కరం ఘటమ్ ॥ ౧౫౬

సబన్ధం కమలం పద్మనాభం వామన ॥ హస్తకమ్ ।
పుణ్డరీకం సబన్ధం చ వై రాజం వై ధరం తతః ॥ ౧౫౭

గోధనం విజయం మాస్తం వై ధరం మధుసూదనమ్ ।
మానుషం చామృతం భద్రకరం గోపనపద్మజౌ ॥ ౧౫౮

సగోపనదరం చై వ మాధరం కత్యతీయకమ్ ।
ఋతం చ సైన్దవం బన్ధం సద్భ్రువం సూతరం త్వచామ్ ॥

ద్వితీయం పురుషం బ్రహ్మమాధవీం మాధరం పునః ।
భృగుఖడ్గకరం చై వ ద్విరుచ్ఛాయకమతః పరమ్ ॥ ౧౬౦

హుంఘడన్తం శిరోమన్త్రిం రర ఇత్యవసానకమ్ ।
౩ వెదాదిమురగం షష్టమచామధేన్ద్రమైన్దవమ్ ॥ ౧౬౧

పుల్లనేత్రం సభువనం గిహితం * భూధరాత్మకమ్ ।
కుమ్భం సవిక్రమం పద్మం † ఖేటకీ కలశం త్వచామ్ ॥ ౧౬౨

తృతీయం ధ్రు కమలం పఞ్చబిందుం సుముఖమబ్జజ ।
యాన్తం ‡ చ శిరసామబ్జయోనిమేఢేశమైన్దవమ్ ॥ ౧౬౩

ప్యావోధరం శశధరం ముఖం భూధరసూదనౌ ।
చతుర్గతిం శతానన్దం వాసుదేవం సపశ్చిమమ్ ॥ ౧౬౪

కలానిధిం సరామం చ యప్తిం భాస్కరగోపనౌ ।
చతుర్గతిం ♦ ఖవదేహం సూదనం భానువిక్రమౌ ॥ ౧౬౫
॥ ద్విరభ్యసేద్దుంఘడన్తం ¶ శిరోమన్త్రిముదీరితమ్ ।

♦ వేదాది పఞ్చగమ్. ॥ మస్తకమ్. సూమాధరం త్వచామ్.
భృగుం ఖడ్గధరం. ౩ తతః పరం. * భూసురాత్మకమ్. † ఖేటకీం.
ధ్రు కలశం పంచ. ‡ తచ్చిరసామబ్జ. ♦ ఖద్గదేహమ్. ॥ ద్వివిన్ద్యస్యైత్.
¶ శిఖా.

- దేవానాం దాసవచనమస్తై సంయోజ్య మన్త్రీవిత్ ॥ ౧౬౬
- ఓజ్జారం నృహరిం వీరసేనం నాసిక్యమైన్దవమ్ ।
మాతరం యామినీనాథమృతధామసదఖితమ్ ॥ ౧౬౭
- ఆఖణ్డాలేశం సపెణశమాకారం కతృతీయకమ్ ।
ద్విరదం విక్రమపరం బహులం యుఘటవిక్రమమ్ ॥ ౧౬౮
- అమ్భోరుహం చోతదేహం హృదయాహ్లాదవిక్రమమ్ ।
కలానిధిం సుభద్రాన్తం సుముఖాన్తం సమాధవమ్ ॥ ౧౬౯
- ఛాన్తం శశధరం దేవదత్తం ఛాన్తం సకుఘ్నమ్
ఐన్ద్రం చ కుఞ్జరముఖం పీయూషద్యుతివిక్రమమ్ ॥ ౧౭౦
- సయష్టిం ద్యుమణిం చాది 1 దేవం యాన్తం హిమాలయమ్ ।
సదణ్డం గరుడం బన్ధం పశ్చిమం చ ద్విరుద్ధరేత్ ॥ ౧౭౧
- హుంఫడన్తం చ కవచం హుంఫట్ శీషణ్డం ప్రకీర్తితమ్ ।
ఆగమాదిం నరహరిం చౌవణం నాసిక్య చిహ్నిమ్ ॥ ౧౭౨
- వైధరం తి గోధనం ణాన్తం మారుత్యం 4 వైధరం మధు
సూదనం భద్రహన్తం చ పీయూషం సరోరుహమ్ ॥ ౧౭౩
- గోపనం ఫులహం చైవ సూదనం మారుతం వసుమ్ ।
కూటం * పుల్లాయుధమచాం పశ్యం వైగామేవ చ ॥ ౧౭౪
- కతృతీయం పద్మనాభం భాస్కరం మధువిద్విపమ్ ।
దృష్టిం సవామనం భద్రహన్తం సాగ్నిం సముద్ధరేత్ ॥ ౧౭౫
- భాస్కరం భద్రహన్తం చ తద్ద్విరుచ్చాయణ మన్త్రీవిత్ ।
పశ్చిమం వక్రతుణ్డం చ మన్దరం సుప్రతిష్ఠితమ్ ॥ ౧౭౬
- తానుదీయాణమన్త్రీజ్ఞస్సుభద్రం చైన్దవం పునః ।
సదతుం వామనశిరా అమ్భోరుహనికేతన ॥ ౧౭౭

యుఘటవిక్రమమ్. 1 దేవమాన్తం. 2 నేవ చ. 3 గోపవర్ణాన్తం-గోపనం ణాన్తమ్. 4 మాధరమ్. * భల్లాయుధ.

అమ్మోరుహం సభువనం పావకం భువనం తథా ।

నృహరిం పాపహననం విక్రమం విజయం పునః ॥ ౧౭౮

వైరిజ్ఞం † వామనం దక్షమౌగ్రిం దక్షం చతుముఖం ।

గుహాలయం సవిజయసుగ్నిశీషణం చ మారుతమ్ ॥ ౧౭౯

ఐణేశం మన్దరం భానుం సూదనం విఘ్ననాయకమ్ ।

యాన్తం తారాధిపం మాయాం సద్భ్రువం మారరం తథా ॥౧౮౦

మధుద్విషం ‡ మారుతం చ హలంఘృడస్త్రం ప్రకీర్తితమ్ ।

అస్త్రశబ్దం చతుర్ధ్యన్తం ఘడన్తం చ సముద్ధరేత్ ॥ ౧౮౧

ఉద్గీఢం నృహరిం † సగణమన్దరం మారరం త్వచామ్ ।

ద్వితీయం పశ్చిమం పద్మనాభం వాదిసమన్వితమ్ ॥ ౧౮౨

ఖడ్గహస్తం చ సుముఖం షేడిన్యాగ ॥ పదమమ్బుజమ్ ।

సగోపనం సురపతిం గోపనం ఖద్వితీయకమ్ ॥ ౧౮౩

శద్రహస్తం ౭ సరామం చ వాసవం బ్రహ్మసాధనమ్ ।

ఖడ్గహస్తం గజముఖం సూదనం చ చతుర్గతిమ్ ॥ ౧౮౪

అచామాదిం గజముఖమౌషధం సాన్తమబ్జజ ।

మాధవీం మారుతం యాన్తం మాధరం పశ్చిమం తథా ॥ ౧౮౫

సబన్ధం సప్రచణ్డం చాప్యేణేశం పాటలప్రియమ్ ।

మాతాణ్డం మధువిద్వేషిం శద్రం స్యాద్యతథామకమ్ ॥ ౧౮౬

దాక్షాయణీశం రామం స్యాదనుస్వారం చతుముఖం ।

దివాకరం చాదిదేవం * దరం వైధరగోపనౌ ॥ ౧౮౭

పావకం పురుషాత్మానం † ద్విరుక్తం కమలాసన ।

హలంఘడన్తం చ నేత్రాభ్యాం వౌషట్కారం ప్రయుజ్య చ ॥

ఏవం నృస్య విధానజ్ఞౌ విష్కమ్బూన్తం సదన్డకమ్ ।

దివాకరహవాసాభం ‡ హృదయాణ్డం షడుద్ధరేత్ ॥ ౧౮౮

† వాయసమ్ ‡ మాధవం చ † ఘడన్తమ్. † సాగ్నింమ

న్దరం మాధరమ్ ॥ పతిమమ్బుజమ్ ॥ ౭ ససామం చ. * మన్తవైధ

రగోపనౌ † ద్విరుక్తా ॥ ‡ హృదయాణ్డం సముద్ధరేత్.

ఉత్పలం కుముదం రక్త జపాబస్మాకకింబుమ్ ।

పాటలం హృదయాదీనాం వణకాష్టాణాం ప్రమాధృవేత్ ॥ ౧౯౦

❖ రక్షామస్త్రీః ❖

రక్షామస్త్రీం ప్రవక్ష్యామి చందసాహ దిముద్దరేత్ ।

విఘ్నేశం పద్మనాభం స్యాద్ద్విజ్ఞానం స్యాత్ప్రమమ్ ॥ ౧౯౧

సదణ్డం చ సమాతాణ్డం బహుం చ సహజీలయమ్ ।

పశ్చిమం వామనపరం ప్రచణ్డం సూర్యం భువితే ॥ ౧౯౨

భల్లాయుధం గదధ్వంసం లాంతం సప్రచరం తథా ।

అచామాదిం దినమణిం మాధవం సౌరమిషరమ్ ॥ ౧౯౩

ఐదేశం ధనదం దక్షం వసుశీషణం చ సుకపమ్ ।

ధనాధ్యక్షం తథా దక్షం పావకం మస్త్యకన్యతమ్ ॥ ౧౯౪

❖ ధాంతం సవిక్రమం ఖాంతం హోస్తం స్యాత్సూరిలం పునః ।

ద్విరదాశ్యం బన్ధవరం మాధవీం చూర్తశ్చ మమ్ ॥ ౧౯౫

వాసుదేవం ఖడ్గధరం చతుర్గాతిషం చూర్తమ్ ।

॥ ముఖం సవైధరం బ్రహ్మన్దారం తద్విభుర్చరేత్ ॥ ౧౯౬

పవిత్రమప్రమేయం స్యాత్తుణ్డం చ దిసిమన్తరమ్ ।

సర్వరోధం ద్విరుచ్ఛాయకమలం సకరోచనమ్ ॥ ౧౯౭

యథాపురం సదణ్డం చ సూదనం యాస్తమూర్తౌ ।

ద్వివక్తవ్యం సుభద్రం చ విక్రమం విభుస్సవైధరౌ ॥ ౧౯౮

❖ తద్విరుద్ధశ్చలధన్వసీ బన్ధవిఘ్నం సవైధరమ్ ।

† ఐన్దిరం చోతదేహం చ ఉగ్రం సూన్తం చతుర్ముఖ ॥ ౧౯౯

అత్రిం చాగ్నిం మధుద్యేషమమృతం భూతికేతనమ్ ।

తాత్ప్ర్యం సజ్కషణం దణ్డం తద్విరుచ్ఛాయక సద్రజ ॥ ౨౦౦

❖ యాన్తం. ❖ ద్విరాసనం బన్ధవరం మాధవం ॥ సుఖం.

* తద్విరుక్త్యా † ఐదేశం.

మాతాణ్ణామూర్ధ్వనాసిక్యం తదుదీయమతగ్గ పరమ్ ।
 శ్చీ పావకం చౌవణశిరసం సదణ్ణం గోపనం తథా ॥ ౨౦౧
 గదధ్వంసం చలధ్వంసం తదుదీయం జయం తథా ।
 వై రాజం యాన్తశిరసం శుక్లం వై రాజపావకౌ ॥ ౨౦౨
 జృమ్మలం * సమతా బ్రహ్మమాఠరం దక్షసంజ్ఞితం ।
 ప్రచణ్ణం మాధవం చైవ కలశం బన్ధశీషణకం ॥ ౨౦౩
 కమలాం వారుణం యాన్తం హృషీకేశల చ పశ్చిమం ।
 మాయా ॥ జితం ప్రచణ్ణం చ మాధవం చ రరాన్తిమం ॥ ౨౦౪
 బీజపూజ్ఞాని చోక్తాని దువాణాసా ఋషిరుచ్యతే ।
 ఛన్దో బన్ధం దేవతా చ మహానరహరిహారః ॥ ౨౦౫
 మాలామస్త్రే త్రివణాస్సుశ్శుక్ల పీత = సీతాసీతాః
 తత్త్వం చ పరమవోమ సకలీకరణం తథా ॥ ౨౦౬
 వికలీకరణం చైవ యమన్త్రస్యాప్యాయనం భవేత్ ।
 మోచనం చైవ / ఇత్యేతే కథితాగ్ కమలాసన ॥ ౨౦౭
 చతుష్షష్టివిధే మస్త్రే నారసింహౌ మహానయం ।
 నృసింహో వ్యోమచక్రాఖ్యగ్ పాతాలాఖ్యశ్చ సూరిభిః ॥ ౨౦౮
 ధ్యాయేన్మృత్యుభయై కృత్యాప్రవేశే యుధి విద్విషేం ।
 ఉచ్ఛాటనే సంహననె భూతానామపనోదనే ॥ ౨౦౯
 ఆఖ్యాయతె ధ్యానమస్య స్మృతం సవిత్పమణ్ణలె ।
 మధ్యే వికస్వరే శుభ్రే పజ్కజె విష్టరొదతె ॥ ౨౧౦
 ఆసీనం షోడశముఖం భుజైస్తద్విగుణై యుణతం ।
 ఆయుధే శ్శుక్లచక్రాద్యైదుణదణశైకారశ్మిమాలిభిః ॥ ౨౧౧
 పరచక్రప్రతికై పే దుష్కరెష్వన్యకమణసు ।

శ్చీ సహితం * మాధరం క పమలాఠరణం యాన్తం. ॥ క్షీతం
 = సీతారుణా యమన్త్రస్యైవా. / ఇత్యేతత్కథితం.

❖ బీజశక్త్యాదిద్వాదశాజ్ఞప్రశ్నః. ❖

బ్రహ్మః—

ద్వాదశాజ్ఞాని యోవేత్తి మస్త్రం సోహాతి వేదితుమ్ || ౨౧౨
ఇత్యుక్తం భగవన్ భూయో జిజ్ఞాసా తేషు వతన్తె ।

❖ తన్నిరూపణమ్ ❖

శ్రీభగవాన్ :—

బీజం శక్తిస్తద్దైవాజ్ఞం హృదయాది చ షడ్విధమ్ || ౨౧౩

ఋషిశ్చన్దో దేవతా చ వణోఽద్దీపసమేవ చ ।

అప్యాయనం మోచనం చ సకలీకరణం తథా || ౨౧౪

వికలీకరణం చైవ ద్వాదశైతాని పద్మజ ।

తేషాం స్వరూపం వక్ష్యామి క్రమాత్తదవధార్యతామ్ || ౨౧౫

మస్త్రస్య ప్రకృతిబీజమక్షరం తత్సముద్భవమ్ ।

అత్తా మస్త్రస్య సా శక్తియన్తా మస్త్రీ * ఫలప్రదః || ౨౧౬

హృదయాదీని మస్త్రస్య షడజ్ఞాని పితామహ ।

దేవస్యేవ ముఖాదీని పషు మస్త్రీగ్ ప్రతిష్ఠితః || ౨౧౭

ఋషిగ్ ఫలస్య ద్రష్టా స్యాచ్ఛన్దస్తదభిధీయతే ।

అక్షరాణామియన్తా యా దేవతా వాచ్యముచ్యతే || ౨౧౮

రూపభేదశ్చ శుక్లాదివర్ణగ్ కమలసమ్భవ ।

సంపుటికరణం రేఫ లకారాభ్యాం తు దీపనమ్ || ౨౧౯

యథోదితాక్షరైస్సవైన్సంస్కారశ్శొషణాదిభిః ।

మస్త్రస్య దేహవత్ప్రొక్తం యత్తదాప్యాయనం బుధైః || ౨౨౦

మస్త్రస్య మోచనం నామ ప్రయోగస్తమృనాదిషు ।

మస్త్రాక్షరాణాం ప్రత్యేకం సంపుటికరణం స్మృతమ్ || ౨౨౧

సకలీకరణం విద్ధి ప్రణవేన చతుమున్తథ ।

వౌషట్కారవషట్కారవళుంకారైగ్ పృథగీరితైః || ౨౨౨

* ఫలప్రదా.

దెవతానామభీష్టానాం సన్నిధియగ్ పుటాదిషు ।

ప్రాధ్యక్షతే * స చతువక్త్ర వికలీకరణాహ్వయః ॥ ౨౨౩

పతాన్యేవ ప్రయుజ్జీత విద్యయోరాద్యయోరపి ।

❀ వామనమస్త్రీః. ❀

ఏకాదశాక్షరో మస్త్రో వామనస్య ప్రదశ్యతే ॥ ౨౨౪

పూవోదితాస్సప్తవణాః విశేషస్సముదీయతే ।

పీయూషమాదిదేవం చ మందరం చాదిముద్దరేత్ ॥ ౨౨౫

విఘ్నేశం గౌపనం వాయుమాద్యం చేతి చతుముఖ ।

బీజం † శిరశ్చూర్వణలోకౌ యష్టిశ్చైతి స్త చతుర్గతిమ్ ॥ ౨౨౬

అక్షాని షట్పలాదీని స్వరాంతాన్యానుపూర్వణః ।

సానుస్వారాణి యోజ్యాని కాశ్యపో మునిరిష్యతే ॥ ౨౨౭

చంద్రశ్చ దైవం గాయత్రం వామనో దెవతా పునః ।

లఱాడ్యేకాదశ జపే హోమే చ జలతపణే ॥ ౨౨౮

తతస్సిధ్యతి మస్త్రోయం పురుషార్థచతుష్టయమ్ ।

ఫలమన్యచ్చ యచ్చెష్ట మష్టాక్షరవదీరితమ్ ॥ ౨౨౯

❀ త్రివిక్రమమస్త్రీః. ❀

ఓమాదినతిపూర్వాణి చత్వార్యాయాద్యాని పూర్వవత్ ।

సప్తాక్షరస్య మస్త్రీస్య సాధనం చ యథాపురమ్ ॥ ౨౩౦

సప్తలక్షజపాదుక్తం ఫలమాప్నోతి మస్త్రీవిత్ ।

గృహీత్వాణాణాం సప్త పూర్వాన్వైరాజౌ ‡ గ్నిస్త్రీవిక్రమః ॥

యాదోధిపశ్చ మాయా చ స్పృశాదిరనలోమ్మఖమ్ ।

స్పృశాన్తశ్చాదిదేవశ్చ శఙ్ఖో విష్ణురితీరితః ॥ ౨౩౧

ద్వాదశాణాణాత్మకౌ మస్త్రీస్తదేవ కమలాసన ।

త్రివిక్రమస్య బీజం చ భాస్కరో విష్ణురెవ చ ॥ ౨౩౨

* చ. † శిఖిణ్డ్యూర్వణ శిఖామూర్వణ. ‡ తు దశణమ్ ॥ ‡ అత్రి.

అధఃచంద్రాకృతి * శ్చేతి తదెవాఙ్గం చ షడ్విధమ్ ।
 ఋషిశ్చ దేవతా ఛన్దగ్గ పూవోక్తాన్యేవ సాధనమ్ ॥ ౨౩౪
 పూర్వవత్పలమస్యాపి రాజ్యాదిప్రాప్తిరిష్యతే ।
 † న త్వేకం శక్యతే వక్తుమానన్త్యాత్పలసమ్పదామ్ ॥ ౨౩౫

❖ జామదగ్నోరామమన్తః. ❖

రామగ్నో జామదగ్నోస్య మన్తోద్ధారశ్చతుర్ముఖ ।
 గృహీత్వా పూర్వవత్సప్తవణాణాం సాధారణాంస్తతః ॥ ౨౩౬
 అసాధారణవణాణాం క్రమాదుద్ధారణం శృణు ।
 జన్మహంతా గోససశ్చ మాధవీ విష్ణుర స్మిన్వతః ॥ ౨౩౭
 దృష్టిశ్చాదిగణదీ భద్రవాణివాణ్యుశ్చ గోపనః ।
 చతుగణతిస్స్వరాదిశ్చ వహ్నిరాకార ఏవ చ ॥ ౨౩౮
 మన్దరశ్చాదిదేవశ్చ శ్వసనో విష్ణురబ్జజ ।
 హుంఘడన్త ఇతి పోక్తో మన్త్రీస్సప్తదశాక్షరః ॥ ౨౩౯
 అనలగ్గ ప్రణవాదిశ్చ సయష్టిభీజమీరితమ్ ।
 ఏతదేవాఙ్గమావృత్తం షట్కృత్వోఽగాగ్గృదశకనః ॥ ౨౪౦
 ఛన్దశ్చ దేవం గాయత్రం జామదగ్నోస్య దేవతా ।
 జపేద్ద్వింశతిలక్షాణి తతస్సర్వాథాసాధనః ॥ ౨౪౧
 దశాక్షరోఽథవా మన్తో జామదగ్నోపదం వినా ।
 బీజాది సవణం పూవోక్తం మన్త్రీశ్చత్రుక్షయావహః ॥ ౨౪౨

❖ దాశరథిరామమన్తః. ❖

మన్తో రామావతారస్య బ్రహ్మ దాశరథేవరః ।
 కధ్యతే ఛరతాదీనాం తద్దేవీనాం మనుగ్గ క్రమాత్ ॥ ౨౪౩
 ద్వాదశాక్షరమారభ్య మన్త్రీం తదను పద్మజ ।
 చతుర్ముఖతిమయాయేతి పదముచ్ఛాయే మన్త్రవితే ॥ ౨౪౪

* శ్చైతే దేవతాఙ్గం చ. † నైకైకం. స్మిన్వతః.

అభిరామశరీరేతి చతుర్థ్యం న్తముదీరయేత్ ।
 రామేతి తద్విభక్త్యంతం * రరేతి తదనన్తరమ్ ॥ ౨౪౫

ద్వాత్రింశదక్షరాత్మాయం మనురుక్తశ్చతుర్ముఖ ।
 బీజమస్యానలౌ విష్ణుస్సానుస్వారగ్ క్రమాత్ స్మృతః ॥ ౨౪౬

అక్లాని పట్ట తద్బీజమకారాది క్రమాద్భవేత్ ।
 అపరం రామమన్తం తే కథయామి చతుర్ముఖ ॥ ౨౪౭

ప్రథమం ప్రణవం ప్రోచ్య పశ్చాబ్దిన్తం సయష్టికమ్ ।
 చతుర్థ్యం చతుర్ముఖాతిపదముక్త్యా తతగ్ పరమ్ ॥ ౨౪౮

ఽ చతుర్ముఖాతిమయా యేతి శరశాఙ్గభృదన్వతః ।
 చతుర్థ్యం శరశ్చూర్వమిన్దీవరపదం తతః ॥ ౨౪౯

త్విషేతి చ పదం పశ్చాత్ప్రయోజ్యం భగవత్పదమ్ ।
 చతుర్థ్యం సముచ్ఛాయే మభిరామపదం తతః ॥ ౨౫౦

శరీరాయేతి చ ప్రోచ్య రామాయేతి పదం తథా ।
 నత్యన్తమితి మన్తస్య పదోద్ధారగ్ ప్రదళితః ॥ ౨౫౧

బీజం తదక్షుప్తం చ తదృషిశ్చరభః స్మృతః ।
 ఛన్దశ్చ పూర్వవద్దేవో రామాత్మా భగవాన్ * హారిః ॥ ౨౫౨

జపేదక్షరలక్షం తు తతస్సిద్ధ్యతి మన్త్రీరాట్ ।
 ఫలం చాభీష్టమచిరాలభతే దుర్లభం మహత్ ॥ ౨౫౩

మాతృకా చ క్రవిన్యస్తానణాషణ్ణా సుమన్త్రీతా ।
 అభ్యర్థ్య కుసుమైస్తస్మిన్నుద్ధరేద్భగవన్మయః ॥ ౨౫౪

❖ మాలామన్త్రాన్తరమ్. ❖

అతో యన్యం మన్త్రీసంజ్ఞాతం మాలామన్త్రం యథాతథమ్ ।
 వక్ష్యామి సంప్రతి బ్రహ్మ యథా ॥ పదవధార్యతామ్ ॥ ౨౫౫

* పరేతి చ ॥ ఽ చతుర్వేద. శిరగ్ పూర్వమ్. ఽ ఋషిః.

ఆదౌ నాదం సప్తవణాం వసుం మధునిమాదనమ్ ।

స్పృశాన్తం గోపనం శఙ్ఖం ముఖం విష్ణుం జయం తథా ॥ ౨౧౬

అచాం పఞ్చమమాహేన్ద్రో నాదాదిం ఘటవిక్రమాన్ ।

* శఙ్ఖనం శిఖనం దక్షం కరాణం నసునిష్ఠితమ్ ॥ ౨౧౭

† హన్తం మధుద్విషం బ్రహ్మన్ ధూలికేతనమాదిమమ్ ।

నాన్తయాన్తౌ సదఙ్గాహ్వో పశ్చిచోదయమక్షరమ్ ॥ ౨౧౮

‡ అత్రిం రమాధరం క్రొధరూపిణం చాసలాహ్వయమ్ ।

అచాం ద్వితీయం పవనం కలశం ఒస్తుమస్తకమ్ ॥ ౨౧౯

ఉగ్రాత్మసుముఖౌ స్యాతాం యాదోసాధమృగాధిపౌ ।

దినేశమాదిం నాసిక్యం శశాఙ్కం మధువిద్విషమ్ ॥ ౨౨౦

వైరాజం మాధవీం భద్రకరం మాధవమిజ్జమ్ ।

పక్రతుణ్డమచామాదిం విజయోదయసంక్షితమ్ ॥ ౨౨౧

పఞ్చాన్తకం § తథా యాన్తకం మస్తకస్థం జయం పునః ।

రామమన్దరశఙ్ఖాస్సుగ్రోపనం పవనం ముఖమ్ ॥ ౨౨౨

ఆదిభల్లాయుధౌ రామవసుగోపనశాటతా ।

♦ శ్రీవత్సమాదిమనలం వామనాగ్నిమధుద్విషమ్ ॥ ౨౨౩

చతుగణ్ఠిం ఖడ్గధరం ¶ మేకద్యౌష్ఠధరం తథా ।

౪ దక్షం చాగ్నిం హృషీకేశ విజయద్వయమన్వతః ॥ ౨౨౪

యాన్తం తచ్చిరసం పఞ్చాత్పవనం మృగవల్లభమ్ ।

ఋతేశమేకనయనదరగోపనవిఘ్నరాట్ ॥ ౨౨౫

బస్తుయాన్తౌ చ భువనం వైధరౌ పుణ్యభాస్కరా ।

శ్వసనం దక్షభువనై చక్రవిఘ్నేశసత్తమమ్ ॥ ౨౨౬

* శఙ్ఖనాం శఙ్ఖనం. † భాన్తం. ‡ అగ్నిం. § పఞ్చాత్మకమ్. పఞ్చకం తమ్. ♦ శ్రీవత్సపఞ్చాయుధాదిమనలం వామనోద్విషం. ¶ మేకద్యౌష్ఠ శ్రీధరౌ. ౪ మన్దరం చ హృషీకేశ.

* అచాం కారణమే యేకకలాత్మవసువిక్రమాః ।
 కరాలగోపనో పాపహాననో విక్రమం తథా ॥ ౨౬౭

మహేంద్రోక్తుమ్భావనలో మధుసూదన భాస్కరౌ ।
 † యాస్తగోపనస్తాచిన్మణ్మధుసూదనమారుతాః ॥ ౨౬౮

ప్రచణ్డగోపనో ఖడ్గధరశ్రీధరవైజయాః ।
 పీయూషగోపనో పద్మశ్రీధరౌ వనమాలినౌ ॥ ౨౬౯

మేఘపఞ్చాత్మద్విరదకమలామధువిద్విషః ।
 పీతో మృగేశసవనగోపనాశ్శుక్లశ్రీధరాః ॥ ౨౭౦

పావకస్థాస్తగోవిన్దవైరాజదరవైధరాః ।
 మధుసూధనవిఘ్నేశసుధారస సమాహ్వయాః ॥ ౨౭౧

బ్రహ్మసాధనస్తాచిన్గణతిభాస్కరసత్తమాః ।
 అచా స్తమాదిం ధరో వేధాః బ్రహ్మసాధనఖటకీ ॥ ౨౭౨

అగ్నిశ్చ కపిలం బ్రహ్మణ్ భల్లాయుధసవిక్రమమ్ ।
 విఘ్నేశం వైధరం ప్రెతనాయకం రామశీషణకమ్ ॥ ౨౭౩

భద్రపాణిం తథా దృక్చ సరసీరుహసమ్భవ ।
 దక్షాదిదేవహుతభుక్తుగణతిమనస్తరమ్ ॥ ౨౭౪

శ్రీవత్సవాసుదేవౌ ద్వౌ కొధరూపసమీరణౌ ।
 † కరాలం చ ఋతం భద్రపాణిం వైరాజమారుతౌ ॥ ౨౭౫

పశ్చిమం వసు కూమణం చ విక్రమం దృష్టిగోపనౌ ।
 విఘ్నేశచ్ఛలివిధ్వంసమాధవా వైధరాత్మకమ్ ॥ ౨౭౬

జలజం పాపహంతారం హుతభుక్కుమలం ఘటమ్ ।
 వక్రతుణ్డం తథా ద్యుమ్నం ద్విరదాననవిక్రమమ్ ॥ ౨౭౭

భాస్తమగ్నిం చోతదేహం వక్రతుణ్డం చతుగణతిమ్ ।
 పశ్చిమాననయాస్తౌ చ ఓతదేహసమన్వితౌ ॥ ౨౭౮

* కకారచారుమై యేక. అచాం వికారమై యేక. † వారి.

‡ మక్రధరో. † కారణం చ.

- వై రాజద్వితయం దక్షం గోపనం నాసికోద్భవమ్ ।
 గదధ్వంసం చ కపిలమత్రిం మధునిషూదనమ్ ॥ ౨౭౯
- యాంతం చతుగణతిం శుక్లం వారుణాగ్నిసమీరణాః ।
 ఏకదంతం చైకదృష్టిం బహులం మధువిద్విషమ్ ॥ ౨౮౦
- ప్రచణ్డం విక్రమం వక్రతుణ్డం చ సగుహాలయమ్ ।
 సుముఖం హుతభుక్చక్ష్మమనలం మధువిద్విషమ్ ॥ ౨౮౧
- యష్టిం దక్షం తథాకారం నాసిక్యం ధూలికేతనమ్ ।
 ధృవం మాషేన్ద్రమాకార * మధాణంశుం కుమ్భగోపనౌ ॥
 సద్ధృవం జన్మహస్తారం వారుణం పులహం తథా ।
 ముసలీ కుమ్భమాకారం పీతవాయుధనప్రదాః ॥ ౨౮౩
- శ్రీధరం భద్రహస్తం చ † హరిం స్వాహామయావహమ్ ।
 హుంఫడంతం నవైతాని బీజాని కమలోద్భవ ॥ ౨౮౪
- పద్మపాణిం పద్మనాభం వనమాలాం త్రివిక్రమమ్ ।
 శ్రీవత్సం శక్తిభువనం భద్రహస్తాస్సవిక్రమాః ॥ ౨౮౫
- అగ్నిం మృగేశం వరుణం వైరాజం ఒస్థమస్తకమ్ ।
 దరం తాక్ష్యం తథాచాదిదేవం శుక్లం శ్రియగ్ పతిమ్ ॥ ౨౮౬
- వసుగోపనశీతాంశుభువనానలవారుణాః ।
 మృగేశవిజయాకార విష్కమ్భాశ్శుక్లవిక్రమౌ ॥ ౨౮౭
- దృక్పృణ్యమాదిదేవం చ ‡ భాస్కరం ఋతధామకమ్ ।
 సూక్ష్మదృక్చక్ష్టదక్షాచ వైధరోఽగ్నిశ్చతుగణతిః ॥ ౨౮౮
- పశ్చిమం § త్రితదక్షాది అగ్ని వాయుసరోరుహాః ।
 ఋతధామా జయా గోపా పశ్చిమా ? శుక్లమబ్జజ ॥ ౨౮౯

* మధాణంశు భుజగోపనాః । † నృహరిం స్వాహాయా ధనమ్ ॥
 ‡ ప్రభాకర సవిక్రమౌ । § ధృతదక్షాత్రిరగ్ని వాయుసరోరుహాః ॥
 ఋతణాస్తధరా గోపపశ్చిమా.

* భానుగోపనసప్తాచిణ్ణ భక్షణ్ణాయుధగుహోలయాః

వై రాజకకుభౌ కుమ్భహవ్యవాట్కపిలాహ్వయాః ॥ ౨౯౦

వై ధరం భాస్కరం పాపహననం వక్రతుణ్డకమ్ ।

గదినం ఋతధామానం భాస్కరం సుముఖం తథా ॥ ౨౯౧

కుమ్భవిక్రమజన్మాహ్వపద్మనాభాస్సదేవరాట్ ।

సుభద్రశఙ్ఖదక్షాహ్వమోతదేహోఽధ భాస్కరః ॥ ౨౯౨

పవనం పాపహననం గోపనో విజయో దరః ।

ఉదయం పీతకమలం మధుసూదనవిఘ్నరాట్ ॥ ౨౯౩

మాపెన్ద్రశ్శుభదో వహ్నిగోధనౌ కుమ్భవిక్రమౌ ।

లగ్నిరత్రిగ్ + కుమ్భధరౌ లక్ష్మీఖవాణశ్చతుముఖ ॥ ౨౯౪

ఽశుక్లోదయం తథా దృష్టిశ్శ్రీవత్సం పసుశీషణ్కమ్ ।

విఘ్నేశ శుభదౌ స్యాతాం సరసీరుహసమ్భవ ॥ ౨౯౫

మధుసూదశ్శాఙ్గపాణిగ్ పఙ్కాన్తకవిధీ పునః ।

౧ ఔవణ్డక్షౌతదేహోశ్చ దృష్టిం సరసిజం తథా ॥ ౨౯౬

వామనో ధనదౌ యార్చస్సుభగాగ్ని ♦ వనప్రజః ।

రామపుణ్యాగ్నిగరుడవిక్రమౌ జయవిక్రమౌ ॥ ౨౯౭

సుభగోఽగ్నిరాదిదేవః కుఙ్కరేణ ముఖాక్షరః ।

కరాలం కపిలం పాపహననం ఘనాత్మజమ్ ॥ ౨౯౮

శ్రీధరం దృష్టిధనదం పఞ్చబిన్దుం సవిఘ్నరాట్ ।

శుభోతదేహోపుగ్నిత్మా చతుగ్ణతిమచాం ముఖమ్ ॥ ౨౯౯

వైలద్వయం ద్వాదశాత్మా గోపనశ్శుక్లపశ్చిమౌ ।

శ్రీధరస్సముఖో గూమిరసలః పఞ్చ ॥ బిన్దుకః ॥ ౩౦౦

కరాలాగ్నిం మహామాయా సుభగో బన్దురన్వతః ।

వైరాజం విక్రమం పాపహననం బన్దుమన్తకమ్ ॥ ౩౦౧

* భాన్తహోన్త + పుణ్యధనౌ శ్రీశ్చదృష్టి । ఽశుక్లోదయా తథా వృష్టి ౧ ఉతదక్షోత ♦ వణసుప్రజాః. ॥ వింశకః.

విష్ణు వాయూ తథా గోపకమతౌ శత్రుధాహకః ।

* ధాన్తశక్ష్ణౌ మధోహాన్తా పద్మకోధాగ్ని మారుతాః ॥ ౩౧౪

ఆదిశ్చక్రీ సుబన్ధుశ్చ పీతస్సవణపురాన్తకః ।

† ఉదయో యాన్తరామౌ చ వై రాజపవనాగ్నయః ॥ ౩౧౫

ఆదిః ఖవణతనుబన్ధు పీతపద్మమధుద్విషః ।

పాటలం పశ్చిమం పద్మనాభం వై ధరమాధవౌ ॥ ౩౧౬

శల్లాయుధం గదీ కుమ్భ వై రాజమృగవల్లభాః ।

శ్రీవత్సమగ్నిమీకారం కుమ్భం పీతద్వయం తథా ॥ ౩౧౭

సుభద్రగోపనౌ శఙ్ఖమన్దరౌ దినకృత్తథా ।

అచాం చతుదణశం జన్మ శశాఙ్కమృగవల్లభాః ॥ ౩౧౮

హుతాశగోపదత్తాహ్వామాధవ్యశ్చ గుహోలయః ।

వై రాజయుగసప్తాచిదణర దేవహుతాన్తిమాః ॥ ౩౧౯

అనలో యష్టిసహితౌ బీజమస్య సమీరితమ్ ।

శరభజ్గుబుషిస్తస్య వరివం ఛన్త ఈరితః ॥ ౩౨౦

జపో లక్షత్రయస్తస్మిన్ చతుశ్శతమితాక్షరే ।

పుంసో రామావతారస్య పరస్య పరమాత్మనః ॥ ౩౨౧

చతుశ్శతాణారూపాయం మాలామన్తస్సముద్భవతః ।

యథాపురం పురశ్చయాన్ సిద్ధిశ్చైవ యథాపురమ్ ॥ ౩౨౨

❖ భరతాదీనాం మన్త్రనిర్దేశః. ❖

అన్యేషాం భరతాదీనామితరవ్యూహానామభిః ।

ఆత్మశీఘ్రైశ్చతుర్థ్యన్తైనామాని సహితాని చ ॥ ౩౨౩

చతుర్థ్యన్తాని వాఙ్మయాని మన్త్రీయాపాణి పద్మజః ।

‡ బీజాన్యాద్యక్షరాణ్యైవ సానుస్వారాణి యోజయేత్ ॥ ౩౨౪

* యాన్త. † ఉదయో రన్తరామౌ వై రాజతేపవనాగ్నయః ।

చయాపాదె-సప్తవింశోఽధ్యాయః

౩౨౩

సీతాదీనాం చ దేవీనాం చతుర్థ్యన్తాస్సమాహ్వయాః ।

* మన్త్రీష్టరెతివయన్తో బీజాన్యాయ్యక్షరాణి చ ॥

౩౨౫

శ్రీమన్త్రీవత్పురశ్చయా తద్వచ్చ ఫలసమ్భవః ।

❖ బలరామమన్త్రీః ❖

రామస్య బలభద్రస్య మనుస్సంవ్రతి కథ్యతే ॥

౩౨౬

సప్తాణాం పదముచ్చాయ తతః పశ్చాదుదీరయేత్ ।

రామాయేతి చతుర్థ్యన్తం బలభద్రపదం తథా ॥

౩౨౭

బీజమస్యోచ్యతే బ్రహ్మ జృమ్భలం పులహం తథా ।

సానుస్వారో హృషీకేశశః పైజ్జలస్యాద్మషిః స్మృతః ॥

౩౨౮

ఛన్దగ్గ పూర్వవదేవస్యాదేవతా ముసలాయుధః ।

రామగ్గ కమలపత్యాక్షో బీజమెవాక్ష్గపద్ధతిః ॥

౩౨౯

లక్షాణ్యక్షరసంఖ్యాని † భవేన్మన్త్రీస్య సిద్ధయే ।

ఫలమిష్టమవాప్నోతి పాతాలగమనాదికమ్ ॥

౩౩౦

చతుర్వర్గాఫలావాప్తేగ్గ ఫలమస్య కరేష్టితమ్ ।

❖ కృష్ణస్య మన్త్రీః ❖

యాదవస్యాథ కృష్ణస్య మన్త్రీస్సంవ్రతి కథ్యతే ॥

౩౩౧

ఉద్గీఢముచ్చాయముఖే నృశాది తదవన్తరమ్ ।

ఋతథామా తతగ్గ పశ్చాత్కొద్గీధరూపమనన్తరమ్ ॥

౩౩౨

వనమాలినమాకారం శ్వసనం విష్ణుమస్తకమ్ ।

నత్యన్తమితి షడ్వణా మన్త్రీస్య కథితా మయా ॥

౩౩౩

బీజం కమలమాద్యం స్యాత్సప్తాచిన్తదవన్తరమ్ ।

ఊర్వగ్గ పశ్చాత్సయస్త్రిస్స్యాదేతేనై వాక్ష్గకల్పనా ॥

౩౩౪

* మన్త్రీష్టరెతి-వయన్తో. † జవేన్మన్త్రీస్య.

సనకోఽస్య భవెద్ద్రీప్తా ఛన్దో గాయత్రముచ్యతే ।
 దేవతా భగవాన్ కృష్ణగ్ పురశ్చయాన్ చ పూర్వవత్ ॥ ౩౩౫
 ఫలాని పూర్వముక్తాని నానన్త్యాధుచ్యతే పునః ।

❖ గోపధానమస్త్రః. ❖

గోపధానాఖ్యమస్త్రస్య వణోద్ధారగ్ ప్రదశ్యతే ॥ ౩౩౬
 వెదాదిం పూర్వముచ్చాయన్ ప్రధమే స్పృశన్ పశ్చకే ।
 తృతీయం యాదిషు తథా స్వరేషు చ * చతుర్ముఖ ॥ ౩౩౭
 సద్ధ్రీవం గదినం బ్రహ్మసాధనం చ సుధారసమ్ ।
 ఆదిం నస్తాచీషం పుణ్యం స్త్రి మకరం తదనన్తరమ్ ॥ ౩౩౮
 భద్రజాహుం ద్వితీయం చ శ్వసనం .ముఖమన్యతః ।
 నత్యన్తమేవముద్ధారగ్ కథితౌ నవవణకః ॥ ౩౩౯
 మస్త్రస్తదేవ బీజాది సాధనం ఫలమీరితమ్ ।

❖ గోపాలమస్త్రః. ❖

గోపాలమస్త్రీస్యోద్ధారః కథ్యతే కమలాసన ॥ ౩౪౦
 ఛన్దసామాదిముచ్చాయన్ తృతీయం స్పృశన్ సంజ్ఞితమ్ ।
 ఓతదేహం పవిత్రం చ వామనం కకుభం తతః ॥ ౩౪౧
 అనిరుద్ధం విఘ్న రాజ మకారం యాదసాంపతిమ్ ।
 ఆద్యం పులహమావృత్తం స్పృశోపాన్తం చ గోపనమ్ ॥ ౩౪౨
 ప్రభజ్జానం స్వరేష్యాదిం రరాన్తో మనురీరితః ।
 బీజం తృతీయం స్పృశానాం పీతం తుయన్మచామతః ॥ ౩౪౩
 నాసిక్యమగ్గజాని పునగోపనం ఖడ్గసంజ్ఞితమ్ ।
 ముఖ్యం స్పృశాదిమనలం గోపనం † స్పృశనం తథా ॥ ౩౪౪
 ఆద్యం రరాన్తం ప్రథమం తదేవాగ్గమనన్తరమ్ ।
 విపూర్వమధికం పశ్చాదగ్గం త్రైలోక్యపూర్వకమ్ ॥ ౩౪౫

* చతుర్దశ. † మూకారం. ‡ శ్వసనం.

రక్షణేతి చతుర్థ్యంతం తద్విభక్త్యంతమన్వతః ।

అసురాద్యస్తకపరం పదం సవాద్యనస్తరమ్ ॥

౩౪౬

గ్రహం నివారణాయేతి హుంపడంతమితిరితమ్ ।

మస్త్రీస్య నారదో ద్రష్టా విచాత్పస్త్ర్య దేవతా ॥

౩౪౭

కృష్ణావతారో భగవాన్ జపస్థానం పురోదితమ్ ।

* సహస్రశగ్ ప్రతిష్ఠానం జపగ్ పోక్తశ్చతుముఖ ॥

౩౪౮

ఓపాత్సిధ్యతి మస్త్రోఽయం సాధయత్యఖిలం ఫలమ్ ।

❖ మస్త్రీస్తరమ్. ❖

ఆశ్చర్యమపరం మస్త్రీం వక్ష్యామి కమలాసన ॥

౩౪౯

ఉచ్చాయన్ ప్రణవం పూవణం శ్రీ మాధరం తదనస్తరం ।

చతుర్థ్యంతముదీయాధ తద్విభక్త్యంతమద్భుతమ్ ॥

౩౫౦

భోగేశ్వరపదం తద్వత్తద్వ । చ్చ క్రిపదం తతః ।

సువణాదిధ్వజాంతం చ పదం తాద్యోభక్తికమ్ ॥

౩౫౧

పీతాదివాసశ్శబ్దాంతం వాసుదేవపదం తతః ।

తద్విభక్తిశిరో యోజ్యం నత్యన్తో మనురుద్భుతః ॥

౩౫౨

❖ పూసన్మగ్గాని యోజ్యాని పూవణవన్నా తిరిచ్యతే ।

ఋషిశ్చన్దో దేవతా చ పూవణవత్ఫలమేవ చ ॥

౩౫౩

ధర్మాధర్మాకామమోక్షాది నేహభూయగ్ ప్రతన్యతే ।

❖ మాలామస్త్రీః ❖

మాలామస్త్రీం తావదణం దేవస్య మధువిద్విషః ॥

౩౫౪

కృష్ణావతారరూపస్య చతువణగ్ ఫలప్రదమ్ ।

ఉద్ధరామి యథా ఽ తత్త్వం యథా తదవధాయన్తామ్ ॥ ౩౫౫

* సహస్రాంశ. శ్రీ మాధారమ్ । చ్చ త్రిపదమ్: ❖ బీజ. ఽ తథ్యం.

* నిగమాది ద్విషట్కాండం సరోజమృతధామకమ్ ।

క్రోధం ప్రచణ్డం మధుభిచ్ఛృణ్ణకుమ్భుతాన్వితాః ॥ ౩౫౬

‡ క్రోధశృణ్ణక్రమగ్ కుమ్భశక్కాగ్నిమధుసూదనాః ।

దరశ్రీవత్స ఎణేశ క్రోధస్సూక్ష్మ మతగ్ పరమ్ ॥ ౩౫౭

వాసుదేవో గదీ పాపహననం చ చతుగణతిమ్ ।

అగ్నిబిన్దు విఱరిశ్చ్యాది దేవాశ్శృణ్ణ మచాం ముఖమ్ ॥ ౩౫౮

పవిత్రమగ్నిమధుభి ద్భద్రపాణీద్వయం పునః

వై ధరం పశ్చిమవసుం దక్షేన్దు భువనాత్మకమ్ ॥ ౩౫౯

సూక్ష్మచతు గణతిసోమగ్ కుమ్భాగ్ని సగుహోలయా ।

పవిత్రగోపనౌ వాయుం పశ్చిమాగ్నిం మధుద్విషః ॥ ౩౬౦

వై రాజ మాధవీవిష్ణుస్సారజ్గాసిధరాగ్ పరః ।

బద్ధవై రాజహుత ‡ భుక్పశ్చా త్మద్విరదా † ననాః ॥ ౩౬౧

గోపన శ్శృణ్ణదినకృద్భృత వై ధరమారుతాః :

అజ్ఞోతదేహోవద్రిశ్చ ‡ యాన్తభద్రస్త్రివిక్రమాః ॥ ౩౬౨

మాపేన్ద్రోశ్శృణ్ణ మధుభిన్తారుతాగ్ కకుభాహ్వయాః ।

భృగుగోపనవిఘ్నేశన్మ ॥ హాన్త్రైణసంహితాః ॥ ౩౬౩

మారుతో గోపనో వాయురిన్దు భాస్కరమైన్ద్రవమ్

ఋతం లక్ష్మీం మహామాయాం క్రోధాగ్ని వరుణాహ్వయాః ॥

అత్రివిఱ్ణుద్వయం శక్ణో ద్విరదస్సూక్ష్మలోచనః ।

శ్రీయగ్ పతిం తథా జన్మహన్తారం వక్రతుణ్ణకమ్ ॥ ౩౬౪

హుతాశచణ్డమధుభిద్దరశుక్లదినెశ్వరాః ।

కాలాత్మా ప్రతిమాకారజయపావకభద్రకాః ॥ ౩౬౬

ఉదైక శృతురమృతవిక్రమా విధిపావకౌ ।

దక్షో విధిశ్చతఱధామా దక్షగోపనమబ్జః ॥ ౩౬౭

* నియమాది. ‡ క్రోధా చణ్డ. † భుక్పన్నగద్విరదాననాః.

‡ త్మనః. ‡ యాన్తభద్రస్త్రివిక్రమాః. ॥ హృద్వైణు సంజ్ఞితాః ।

శఙ్ఖమాదిం గదధ్వంసం మాపేన్ద్రం పశ్చాబ్దిన్దుకమ్ ।

సధ్భ్రవం చెన్దిరాబీజం పుష్టిబీజం తతగ్గ పరమ్ ॥

౩౬౪

కామబీజం పాశబీజం శ్రీవత్సం బిన్దుమస్తకమ్ ।

చక్రఖడ్గ ధరో బ్రహ్మో పద్మనాభోఽధ పశ్చిమః ॥

౩౬౫

* వై రాజ దక్షకమల శ్రీధరాగ్గ పీతవామనాః ।

ఇన్దిరాపాపహననా గోపనా విత్తవధానాః ॥

౩౭౦

మధుచూదన నాసిక్యకుశేశయరమాధరాః ।

శ్రీవత్సద్వన్ద్వబహులవిత్తైశమధువిద్విషః ॥

౩౭౦

కపిధ్వజో గదీ యాన్తదక్ష శ్రీధర శ్చన్ద్రమాః ।

పీతాదిదేవశ్శీతాంశుమాణ్యా కమలమజ్జః ॥

౩౭౧

మనుదాక్షాతదేహౌ చ దృష్టిశ్శఙ్ఖఘటాహ్వయః ।

మాయా కరాలామీకార చణ్డాణావసుమస్తకమ్ ॥

౩౭౩

నాదాదిం పశ్చిమం పద్మనాభం వై రాజవిక్రమౌ ।

పావకం చోద్ధ్వజలోకేశం పశ్చిమం చాప్రమేయకమ్ ॥

౩౭౪

ఖనావిక్రమమాపేన్ద్రీభల్లాయుధసుధారసాః ।

విఘ్నమన్దరవిఘ్నేశమాధపీసువ్రతిష్ఠితాః ॥

౩౭౫

కుమ్భోదరామశుభద పీయూషాగ్ని గుహాలయాః ।

పశ్చిమాననవిఘ్నేశ మాయామన్దర యుగ్రకాః ॥

౩౭౬

వసుమాదాణ మపేన్ద్రాది దేవాగ్గ శ్చకపిలసంయుతాః ।

జృమ్భలో యాన్తసుభగ హుతాశధనదాగ్గ పరః ॥

౩౭౭

గోవిన్ద విఘ్నభువన విధిగ్గ పశ్చిమసంజ్ఞితాః ।

సప్తాచీగ్గ పీతవరాణాభం దేవరో మతిమాంస్తథా ॥

౩౭౮

శఙ్ఖగోపనవై రాజ శ్రీధరో ధనదాభిధః ।

మధుద్విట్కుఞ్జార ముఖచతుగ్గతినవన్నగాః ॥

౩౭౯

* వై ధరం దక్షకమలశ్రీధరాగ్గపీతవామనౌ. శ్చన్ద్రమాః.

◆ కమలసంభవ-వమలసంయుతః.

భద్రహస్తో మధుద్వేషీ గదధ్వంసీ ద్వయాన్వితః ।
 భద్రపాణిస్తథాపుణ్యం సంసీరుహసమ్భవ ॥ ౩౮౦
 సుధారసో వసుభూమిగోపనాఖ్యమతగ్ పరమ్ ।
 కరాలబిస్తువిఘ్నేశా పఞ్చబిస్తు * శుభాహ్వయాః ॥ ౩౮౧
 మధుహస్తా తథాబ్రహ్మో మాయా విఘ్నాశ్చ వామనాః ।
 యాస్తమాధవపీయూషవై రాజాగ్ పఞ్చబిస్తుకమ్ ॥ ౩౮౨
 శశాంజకమలౌ భద్రపాణిః † దృగ్వైధరాన్వితాః ।
 ఏదేశకుమ్భదృకసశ్రీ శ్రీధరాశ్చాస్తయాదికాః ॥ ౩౮౩
 గది చ ఋతధామా చ దినకృద్వరుణోమ్మగః ।
 వై రాజం మధుహస్తారం ‡ విష్ణ్వాభం బ్రహ్మసాధనమ్ ॥ ౩౮౪
 మానుషేశం తథా దక్షం మధుసూదనవై ధరో
 ఋక్షేశభువనౌ యాస్తం మధుశత్రు † హిమాలయాః ॥ ౩౮౫
 ఉదయోఽగ్ని పవిత్రాశ్చ బస్తుశ్రీమధువిద్విషః ।
 వక్రతుణ్డ విరిక్ష్ణౌ ద్వౌ హృషీ కేశ శుభాభిధౌ ॥ ౩౮౬
 † భాంతాది దేవసుముఖౌ పుణ్డరీక విదభితౌ ।
 పూణ్డచన్ద్రం ॥ సరాసుం చ వైధరం మోహనాశనమ్ ॥ ౩౮౭
 పీయూషరామదృక్ శఙ్ఖ మధుశత్రు ధనాధిపాః ।
 స్వాహాధరం వైధరం చ గోవిన్దం విజయాభిధమ్ ॥ ౩౮౮
 శ్వసనో దృష్టి మదుభిదైరమ్భమకరాలయాః ।
 కుకేశయమదుద్వేషీ పీతమాధవమారుతాః ॥ ౩౮౯
 ఆచాం ద్వితీయం నృహరిం వసుమస్తకమఙ్గజ ।
 ‡ సూక్ష్మదృక్ సోధ్యలౌకేశ వై రాజమధువిద్విషః ॥ ౩౯౦
 పాపహస్తా తథా సోమదక్షాకరవిదభితౌ ।
 అచాం ద్వితీయమనలం కమలామృతవై జయాః ॥ ౩౯౧

* గుహాహ్వయాః. † స్రగ్వై. ‡ విష్కమ్భం. † గుహాలయాః.
 † హాంతాది. ‡ సమారం చ-మాధరం చ. ‡ 'సూక్ష్మదృక్'-ఇత్యాది
 మధుద్విషః'' ఇత్యన్తం సాధణ్ణోకత్రయం క్వచిన్నాస్తి.

ద్వయం బన్ధం తథా దక్షం స్కన్ధనాగ్నిత్రివిక్రమమ్ ।
 స్వయంభూజన్మహస్తా చ పీయూషాగ్నిమధుద్విషః ॥ ౩౯౨
 దృష్టివిక్రమ * యాస్తౌ చ కుమ్భబన్ధం చతుముఖ ॥
 అత్రిమారుతమాకార భద్రహస్తా స్సవిక్రమాః ॥ ౩౯౩
 వక్రతుణ్డానిలౌ విఘ్నద్వగ్నినేశద్వయం తథా ।
 కుంజరాస్యం పశ్చిమాస్యం వక్రతుణ్డం తథాక్షరమ్ ॥ ౩౯౪
 మన్దరస్సవరో ధశ్చ † గదీ చ ఋతథా రవిః ।
 ప్రచణ్డపి ‡ ణ్డమాకార మధుభిద్వరుణాభిధమ్ ॥ ౩౯౫
 అచామేకాదశం లక్ష్మ ముద్భ్రత్య కమలాసన ।
 సమీర § కలశౌ బన్ధసుఖిగౌ పుకరాలయమ్ ॥ ౩౯౬
 ¶ సకవిం పాణ్డరరుచిం మారుతామృతవిక్రమాః ।
 ॥ ఏకాదశ్యాన్తమదుభిచ్ఛుక్లశ్చై న్దవస్తథా ॥ ౩౯౭
 పుల్లలోచన ॥ మోకారఖెటకీ మారుతాభిధః ।
 సుభద్రవసువిఘ్నేశ వైధరాగ వైతనాయకాః ॥ ౩౯౮
 ౭ సరామవిఘ్నద్వగ్నక్ష మధుసూదనమన్వతః ।
 యాన్తవాయుధనాధ్యక్షరమాధరగణాధిపాః ॥ ౩౯౯
 భుజ్జహలతభుక్పృణ్య దక్షద్వివసుగోపనాః ।
 సుభగౌమన్దరద్యన్వ్య మగ్నిభద్రకరాహ్వయమ్ ॥ ౪౦౦
 ౮ బన్ధమన్తకపఞ్చాన్తా విష్కమ్భద్విరదాననాః ।
 విక్రమో దక్షహలతభుగ్భ్రాహ్మసాధనమబ్జజ ॥ ౪౦౧
 వక్రతుణ్డధరౌ శుక్ల కుమ్భాగ్నిద్విరదాననాః ।
 మధుసూదనపఞ్చాన్త పశ్చిమా ఋతమన్దరాః ॥ ౪౦౨
 వైధరోగ్ని శిరాశ్శుక్ల శుక్లకుమ్భవపుశ్చిరాః ।
 సూక్ష్మద్వక్రోధ్వవిజయ వరుణా విత్తవధకనాః ॥ ౪౦౩

* యాన్తశ్చ. † ధాహ్వో గదీ చక్రీ తథా. ‡ ణ్డికా. § కమలౌ.
 ¶ సధునివం. ॥ ఏకద్వక్ ధాన్త. ॥ మోజ్కార. ౭ సమార. ౮ మధు-
 మన్తకపఞ్చాన్త.

యష్టిం సరోరుహం యాంతం పశ్చిమాగ్నిస్సమన్దరాః ।
 ద్యుమణిస్సధ్రువం శుక్లం వరుణో * దరమన్వతః ॥ ౪౦౪
 ఓతదేహం తథా దక్షం వక్రతుణ్డం కరాలకమ్ ।
 అగ్నిరణేశశ్రీవత్స కుమ్భాగ్నిసహపశ్చిమౌ ॥ ౪౦౫
 ఋతం భల్లాయుధం గౌపపాశపాణిజనాదణవాః ।
 † అత్రిం శ్రీవత్సమనలం వాయుం శుక్లం జలాశయమ్ ॥ ౪౦౬
 వసుం మధుద్విషం చన్ద్రం శ్రీధరోగ్నిశ్చతుర్ముఖః ।
 ‡ సంప్రసారణవై రాజవసుశుక్లమధుద్విషః ॥ ౪౦౭
 వైధరో భద్రచణ్డాంశు శ్వసనౌ దక్షశ్రీధరా ।
 చక్రీ సమన్దరమచాం పఞ్చమం కమలోద్భవ ॥ ౪౦౮
 ఉదయం విఘ్ననయనావాదిఖడ్గధరా రమా ।
 వైరాజపద్మాహుతఘ్నకృష్ణ బిన్దధనాధిపాః ॥ ౪౦౯
 § అగ్నిరుగ్రాత్మ మధుఖిద్ద్రదయాహ్లాదమక్షరమ్ ।
 గదధ్వంసం శ్రీయః కాంతం వనస్రకస్సమీరణమ్ ॥ ౪౧౦
 కుమ్భవిక్రమ పఞ్చాన్త ఋతభాస్కరవైజయాః ।
 భువనోఽమృతవై రాజ వసుభల్లకరాలకాః ॥ ౪౧౧
 వైరాజ జన్మహస్తారం ద్విరదః కుమ్భవైజయాః ।
 స్యశిరోగ్నిం తథా శుక్లపీతకుమ్భా స్సయామినీ ॥ ౪౧౨
 నాథం రమాధరం విఘ్నమాయాం చైవ సరోరుహమ్ ।
 పశుతాశకపిలాక్షౌ ద్వౌ పశ్చిమ వ్రతధానిశౌ ॥ ౪౧౩
 ఛలధ్వంసీ పవిత్రాహ్వ హృషీ కేశపశుతాశనమ్ ।
 ¶ కాన్తాదిపీతఘ్నభృద్దక్షవామనమస్తకాః ॥ ౪౧౪
 హైరమ్యోఽగ్నిమృధుద్వేషీ శుభదోదరమైన్దవమ్ ।
 పాటలద్వన్ద్వమోఞ్కారచణ్డాంశుకపిలాక్షరమ్ ॥ ౪౧౫

* దయ. † అగ్నిం. ‡ బ్రహ్మ. § అనిరుద్ధాత్మ. ¶ మాన్తాది.

చయాపాదె సప్తవింశోఽధ్యాయః

౩౯౫

* కమలోగ్నిస్సభువన దక్షగోపనయష్టికాః ।

మతాశతాత్యక్తమధుభి న్నాసిక్యం చతురానన ॥

౪౧౬

శ్రీబీజంచ గదధ్వంసం పీతౌవణం ధ్రువమాదిమత్ ।

పాటలోబన్దువిజయ వై రాజమృగవల్లభాః ॥

౪౧౭

† కకుభో మాధవపరం రరాన్తో మనురీరితః ।

నారదోఽస్య మునిద్రక్షాప్తా వరివం ఛన్ద ఈరితః ॥

౪౧౮

దేవతా దేవదేవేశక కృష్ణగ కమలనమ్భవ ।

అక్షాని పూవణవచ్చాస్య పురశ్చయా చ పూవణవత్ ॥ ౪౧౯

జాతిపుష్పైఖిల్వ స్త ఫలై స్సమిద్భిహోణమమాచరేత్ ।

ఛాయాయాం బిల్వవృక్షస్య జపహోమాదికం భవేత్ ॥ ౪౨౦

ఆణిమాదికమైశ్వర్యణం పురుషార్థ చతుష్టయమ్ ।

ఫలం దదాతి మన్తోఽయం మన్తవిద్భిస్సుసాధితః ॥ ౪౨౧

ఇతి శ్రీపాంచురాత్రే మహోపనిషది
పాద్యసంహితాయాం చయాపాదె
మత్స్యాదిమూర్తి మన్త్రీకధనం నామ
సప్తవింశోఽధ్యాయః.

* కమలోభువనం దక్షం గోపనాయన యష్టికాః. † కకుబ్ధ్యా
యవపరం. ‡ పుష్పైః.

అష్టావింశోఽధ్యాయః.

శ్రీభగవద్గీతా

శ్రీభగవాన్ —

❖ యజ్ఞమూర్తిమన్త్రైః ❖

హేబ్రహ్మణ్ యజ్ఞవపుషమన్త్రస్సంప్రతి కధ్యతే ।
మహాఫలం ప్రోశ్యమానమిమం త్వమవధారయ ॥ ౧

ఆత్మనే ఇతి పయన్తమష్టాక్షరవదుద్ధరేత్ ।
కాలాద్యనలమఘ్యం చ విగ్రహోస్తం పదం తతః ॥ ౨

చతుర్థ్యన్తో మూర్తిశీషణం యజ్ఞాదిపదమన్వతః ।
తద్విభక్త్యన్తమపరం రరాన్తం మనురీరితః ॥ ౩

బీజ మస్యానలం ముఖ్యమనుస్వారాన్తముద్ధరేత్ ।
అగ్గాని చానలాదీని షడ్భారాన్తాన్యనుక్రమాత్ ॥ ౪

సానుస్వారాణి యోజ్యాని క్రతుద్రణ్ష్టా విరాట్పునః ।
ఛన్దశ్చ యజ్ఞమూర్త్యాత్మా దేవతా భగవాన్ హరిః ॥ ౫

లక్షత్రయం జపగకాయో మన్త్రస్యాస్య ప్రసాధనే ।
ఫలం ప్రసూతే ధర్మాదిపురుషార్థ చతుష్టయమ్ ॥ ౬

❖ అన్నాధిపతిమన్త్రైః ❖

అన్నాధిపతిమన్త్రస్య ప్రభావో రూపమేవ చ ।
కధ్యతే సంప్రతి బ్రహ్మణ న వాచ్యం యస్య కస్య చిత్ ॥ ౭

ప్రణవాదిమణుస్సవో విశేషస్తూచ్యతేఽధునా ।
* ముఖ్యమణణం భద్రపాణిం ద్విరుక్తం తదనన్తరమ్ ॥ ౮

ఆదిదేశం ధనపతిం మాయాముద్భృత్య పశ్చిమమ్ ।
విష్ణుం విజయనామానమాద్యం వాయుమనన్తరమ్ ॥ ౯

దెవదత్తం చ దక్షాదిమాద్యం దక్షం పునన్తథా ।
ఆదిదేశం మనుష్యేళం ద్విరుక్తం ముఖ్యమన్వతః ॥ ౧౦

* ముఖ్యమణణమ్.

మందరం పాపహాననమృతధా వైష్ణవాక్షరమ్ ।	
శక్తిమాదిమచామన్వగ్ద్విగ్ ప్రోక్తం ప్రెతనాయకమ్ ॥	౧౧
ప్రణవాదిం రిరెత్యంతమితి మన్త్రం చతుర్ముఖ ।	
బీజమస్య ప్రవక్ష్యామి ద్వాదశాత్మానముద్ధరేత్ ॥	౧౨
జ్వలనం వామనం విస్తు మతదేవాక్షముచ్యతే ।	
ఆకారాదిక్రమాద్దీఘస్వరఙ్క్తిః శేష * కృత్ ॥	౧౩
అస్త్రేఽపి దిశేషాః శ్చ విస్వేశ్చ విస్వరితః ।	
వ్యాసో వ్రహ్మస్య మన్త్రస్య ఛందస్త బృహతీ తథా ॥	౧౪
దేవతాన్నపతిః ప్రోక్తో మన్త్రస్యాస్య చతుర్ముఖ ।	
అన్యథా శృణు వక్ష్యామి † బహ్వాన్నఘలదం శుభమ్ ॥	౧౫
నత్యంతం ప్రణవం పూవణం వరుణం చ త్రివిక్రమమ్ ।	
క్రోదరూపం ప్రచణ్డం చ విష్ణుం వరుణమన్వతః ॥	౧౬
మాధవం పూణణచన్ద్రం చ పీయూషాత్మానమేవ చ ।	
ఆదిం వైశ్వానరం ముఖ్యం పవిత్రం ప్రణవాది చ ॥	౧౭
ఏకనేత్రమకారం చ శ్వసనం మాధవం తతః ।	
మందరం ప్రణవాద్యం చ దీప్తిమన్తం చతుర్ముఖ ॥	౧౮
గోపనం జృమ్భలం విష్ణుం మాపౌన్ద్రం గోపనం తతః ।	
వాయుమాద్యం రరాన్తం చ వణోద్ధార ఇతీరితః ॥	౧౯
బీజమగ్గాని పూవోక్తమృషిరస్య పరాశరః ।	
ఛన్దశ్చ దేవీ గాయత్రం దేవతాన్నపతిభవేత్ ॥	౨౦
పూణణన్దుబిమ్బమధ్యస్థే సితపద్మై వికన్వరే ।	
ఆసీనం ధవలాకారం నీలకుఞ్చితమూర్ధణమ్ ॥	౨౧
దుకూలక్షౌమవసనం జాలయోగ్య స్త్రీ విభూషణమ్ ।	
కలధౌతమ్యయం పాత్రం పాయసాన్నైన పూరితమ్ ॥	౨౨

* విత్. † బహ్వాణణ. ‡ విభూషితమ్.

బిభ్రాణం దక్షిణే హస్తే దధ్యోదన మధేతరే ।
 ధ్యాయేల్లక్షత్రయం ధీమాః జపేత్తద్గతమానసః ॥ ౨౩
 అనేన జుహుయాచ్ఛాన్నా నియతం మన్త్రీవిత్తమః ।
 బహ్వాన్నత్వమవాప్నోతి సవకమిష్టం లభేత చ ॥ ౨౪

❖ శక్తిశమన్త్రీః ❖

శక్తిశమన్త్రీమధునా కథయామి చతుర్ముఖ ।
 ఆదితస్సప్తవణానాముద్ధారగ పూర్వమీరితః ॥ ౨౫
 క్రోధనం హృదయాహ్లాదం భువనం భాస్కరం తతః ।
 గుహాలయమనుస్వారం రవిమగ్నిం చ మారుతమ్ ॥ ౨౬
 సయస్త్రిం పీతమాద్యణం కమలం క్రోధరూపిణమ్ ।
 మాధవీం సజ్జాబిన్దుః చ హననం చాప్రమేయకమ్ ॥ ౨౭
 వైరాజమప్రమేయం చ పురుషాత్తా చ మాధవః ।
 నారాయణం చతుర్భ్యం న్తం రరెతి మనురీరితః ॥ ౨౮
 అంశుమాః వీతిహోత్రశ్చ వామనో బిన్దుమస్తకః ।
 అజ్గం చ బీజం పూర్వోక్తమృషిశ్చాపి పరాశరః ॥ ౨౯
 ఛన్దశ్చ దేవీ గాయత్రం శక్తిశో దేవతా తథా ।
 జపేద్ద్వాదశ లక్షం తు ప్రాపుయాత్సవకమిష్టితమ్ ॥ ౩౦

❖ కాలనేమిమన్త్రీః ❖

కాలనేమిమనుబ్రహ్మోక్త కథ్యతే సవకసాధకః ।
 ఆద్యవణాగ్ పూర్వవత్సప్త పీయూషాత్మా త్రివిక్రమః ॥ ౩౧
 ఉగ్రదేహగ్ ప్రచణ్దశ్చ విష్ణుగ్ కలశమాధవౌ ।
 కమలం గోపనయుతం మహేన్ద్రీం విష్ణుమస్తకమ్ ॥ ౩౨
 విఘ్నేశం * దేవదత్తం చ దక్షం మాయాపరిష్కృతమ్ ।
 † పతజ్జమృతధామానం వైధరం చ చతుర్ముఖమ్ ॥ ౩౩

* దేవదేవం చ. † పతజ్జామృత.

ఆద్యం సుధారసం మాయాపత్రిగోపనహవ్యవాట్ ।
 ఆద్యం సుముఖ * మాద్యం వ శ్వసనం చాప్రమేయకమ్ ॥ ౩౪
 హుంభడంతం రరపరం మనురెవం సముద్భృతః ।
 బీజం వత్సే దినకరం ధువనం యప్తిమస్తకమ్ ॥ ౩౫
 కుర్దాది పూర్వవచ్చాక్షం నారదో మన్తృదశకనః ।
 ఛన్దో విరాట్ దేవతా చ కాలసేమిశ్చతుసుఖ ॥ ౩౬
 జపసఖ్యాఫలం చాపి ద్విషట్కూక్షరవద్యవేత్ ।

❖ త్రైలోక్యమోహనమన్తః ❖

త్రైలోక్య మోహనం మన్త్రం కథయామి యథాతథమ్ ॥ ౩౭
 ఉద్గీర్ణం కమలం పీతం వామనం † ధృవమస్తకమ్ ।
 ఏకాక్షరం మనురయం దేవతాక్షమనుక్రమాత్ ॥ ౩౮
 పద్మియుతమచామాద్యైస్సానుస్వారం ప్రయోజయేత్ ।
 ఋషివృద్ధమనుశ్చన్దో దేవీ గాయత్రమీరితమ్ ॥ ౩౯
 త్రైలోక్యమోహనో దేవో దేవతా జపతవణామ్ ।
 హోమశ్చ ఫలమప్యస్య నిధిస్తానోపలమ్భనమ్ ॥ ౪౦
 జపక భూయస్తథా నవకం దులకభం ఫలమన్నుతే ।

❖ తస్యైవ మన్తాస్తరమ్. ❖

షోడశాణోక మనుబ్రహ్మత్త్రిలోకీమోహనాత్మకః ॥ ౪౧
 ఉచ్యతే పూర్వవత్సప్తవణానాచ్యోక సముద్ధరేత్ ।
 త్రైలోక్య మోహనపదం చతుర్థ్యంతం తతగ్గ పరమ్ ॥ ౪౨
 తద్విభక్తిపదం విష్ణుపదం స్వాహోన్తముద్ధరేత్ ।
 మనురేష స ఏవాక్షం బీజం పూర్వవదీరితమ్ ॥ ౪౩
 మునిగ్ ఫలస్త్యశ్చస్తశ్చ దేవతా పూర్వవత్తథా ।
 జపసఖ్యా ఫలం చైవ మూలమన్త్రీవదిష్యతే ॥ ౪౪

* మాకారం. † బిస్సు.

మన్త్రో నవాక్షరశ్చాన్యస్త్రిలోకిమోహనాత్మకః ।
 త్రైలోక్యమోహనపదం చతుర్ధ్యన్తం నమస్తథా ॥ ౪౫
 బీజమృగ్మయం చైవ సర్వకామఫలప్రదమ్
 * నిగమాదిం చతుర్ధ్యన్తం పదం త్రైలోక్యమోహనమ్ ॥ ౪౬
 అంశుమాలినమగ్నిం చ పశ్చాబ్దినుం సయస్త్రికమ్ ।
 శశ్ఢినం పులహం పశ్చా బ్దిస్తుయస్త్రిసమన్వితమ్ ॥ ౪౭
 తద్బీజం చ ద్విరభ్యస్య నతిశ్చ తదనన్తరమ్ ।
 ద్వాదశాణాత్మకౌ మన్తస్త్రిస్త్రిలోకిమోహనాత్మకః ॥ ౪౮
 ప్రత్యక్షరం లక్షజపో ద్వాదశాక్షరవత్ఫలమ్ ।

❖ కామకామేశ్వరీమన్త్రః. ❖

కామకామేశ్వరీ నామ మన్త్రస్సర్వఫలప్రదః ॥ ౪౯
 ఉద్గీధం పూర్వముచ్చాయణ భాస్కరం జ్వలనం తతః ।
 మహామాయాం యస్త్రియతామిత్యైకాక్షరముద్ధరేత్ ॥ ౫౦
 ఏతదెవాజముదితం శౌనకో మునిరుచ్యతే ।
 ఛన్దశ్చ దేవీ గాయత్రం దేవతా పురుషోత్తమః ॥ ౫౧
 లక్షమేకం జపేన్మన్త్రీ సర్వా కామానవాప్నుయాత్ ।
 శశ్ఢకున్దెన్ద్రధవలం చతుర్బాహుం కిరీటినమ్ ॥ ౫౨
 గరుడారూఢమారోప్య దేవీం వామోరువిష్టరే ।
 దాడిమీకుసుమప్రఖ్యాం సర్వాకల్పపరిష్కృతామ్ ॥ ౫౩
 పాశాఙ్కుశధరాం లక్ష్మీం కామవిహ్వలలోచనామ్ ।
 కామకామేశ్వరీమేవ ధ్యాయేదేకాగ్రమానసః ॥ ౫౪

❖ త్రైలోక్యమోహనమాలామన్త్రః. ❖

త్రైలోక్యమోహనం నామ మనుస్సంప్రతికర్ష్యతే ।
 బ్రహ్మకౌశముదీయాదౌ నత్యన్తం తదనన్తరమ్ ॥ ౫౫

* అత్ర - "కామకామేశ్వరీ" ఇత్యర్థం క్వచిద్ధికమస్తి

(51)	చయాపాదె-అష్టావింశోఽధ్యాయః	౪౦౧
	పదాని సమ్ముద్భవంతాని క్రమేణోద్ధారయేత్సుధీః ।	
	పురుషాద్యుత్తమపదం రూపమప్రతి * మేతి చ ॥	౫౬
	అశ్శ్యాది చ నివాసాంతం సకలాదిం జగత్పదమ్ ।	
	ఊభణాంతం చ సర్వాదిపదం స్త్రీహృదయావధి ॥	౫౭
	విదారణశిరశ్చాపి త్రయాది భువనావధి ।	
	ఉన్మాదకరపయన్తం సురాసురపదం తతః ।	౫౮
	మనుజైతి సముచ్ఛాయన్ సువర్దజనమన్వతః ।	
	మనాంసీతి సముచ్ఛాయన్ తాపయేతి చతుముఖ ॥	౫౯
	దీపయేతి పదం పశ్చాచ్ఛోషయేతి చ మారయ ।	
	స్తమ్భయ ద్రావయాకషణపయన్తం చ క్రియాపదమ్ ॥	౬౦
	ద్వివక్తవ్యం † తతో బ్రహ్మన్ పరమం సుభగావధి ।	
	సమ్ముద్భవన్తం చ సౌభాగ్యం శ్రీ కరోతి పదమన్వతః ॥	౬౧
	సర్వకామప్రదం ప్రోచ్య పదం చాముకమిత్యతః ।	
	హనేతి ద్విస్సముచ్ఛాయన్ చక్రేణ గదయేతిచ ॥	౬౨
	ఖడ్గేన సర్వబాణైశ్చ ద్విభిన్దైతి పరేత్తతః ।	
	పాశేనేతి తతో బద్ధ బద్ధేతి చ పదద్వయమ్ ॥	౬౩
	అఙ్కుశేనేతి సంప్రోచ్య తాడయేతి ద్విరభ్యసెత్ ।	
	కువన్తి ద్విస్సముచ్ఛాయన్ కిం తిష్ఠపదమన్వతః ॥	౬౪
	తావద్యావత్పదే ప్రోచ్య సమీహితపదం తతః ।	
	మె సిద్ధిభవతూచ్ఛాయన్ ‡ మే హుంఫడితి శీఘ్రకమ్ ॥	౬౫
	ఇత్యేష మాలామన్త్రస్య సముద్ధారః ప్రదశితః ।	
	నిగమాదిరనన్తం చ ఔవణం చన్ద్రార్ధశేఖరమ్ ॥	౬౬
	బీజమేవం సముద్భృత్య పడక్గాని మనుః పునః ।	
	షోఢా విభజ్య కతవ్యా ఋషిస్స్యాన్నలకూబరః ॥	౬౭

* మాదిచ. † తదా బ్రహ్మన్ ప్రథమమ్. శ్రీ కరోతి చ పదం తతః. ‡ హేతు.

ఛన్దోఽతిచ్ఛన్దనామాస్య దేవతా పురుషోత్తమః ।

* ధ్యాయేత్తమేవ పురుషం సాధయేన్మన్త్రోవిత్తమః ॥ ౬౮

అష్టబాహుం విశాలాక్షం గరుడారూఢమచ్యుతమ్ ।

అకలజ్జశశిప్రఖ్యం పూణెన్ద్రుసదృశాననమ్ ॥ ౬౯

సుభూతిలలాటమకుటం లావణ్యామృతసాగరమ్ ।

పీతకాశేయవసనం † కపోలామ్బుష్టకుణ్డలమ్ ॥ ౭౦

చక్రం చ ముసలం బాణమఙ్కుశం దక్షిణే భుజే ।

శఙ్ఖం కౌమోదకీం శాఙ్గం పాశం వామేషు బిభ్రతమ్ ॥ ౭౧

సవలక్షణసంపూణెన్ద్రం సర్వాకల్పపరిష్కృతమ్ ।

దివ్య చన్దనలిప్తాఙ్గం దివ్య శ్రీ స్రగ్ధామభూషితమ్ ॥ ౭౨

దేవ్యోఽష్టౌ పరితస్తస్య వాలవ్యజనపాణయః ।

వీజయన్తి సదా దేవం కామవిహ్వలలోచనాః ॥ ౭౩

ఏతాభ్యో బహిరష్టౌ చ దిక్షు చక్రాదిధారిణః ।

పురుషా దేవదేవేశం ప్రణిపత్య బహిస్స్థితాః ॥ ౭౪

ఏవం సపరివారం తం ధ్యాత్వా దేవం సమాహితః ।

సప్తాహం మస్త్రజాపేన వశ్యా మనుజయోషితః ॥ ౭౫

దివసేషు చ తావత్సు పునయన్త్యాదియోషితః ।

తిష్ఠన్తి సంముఖాస్సర్వా మన్మథావిష్టచేతసః ॥ ౭౬

భజన్తి మన్త్రిణం మస్త్ర వై భవాస్మోహయన్తి చ ।

♦ జపీ భూయస్తథా కామాన్ సర్వాన్విన్దత్యసంశయః ॥ ౭౭

కిం పునర్జహునోక్తేన దేవః ప్రత్యక్షతామియాత్ ।

శాన్తిగ్ పుష్టిశ్చ ॥ ధర్మేశ్చ కామాధౌన్ మోక్ష ఏవ చ ॥ ౭౮

పాతాలాకాశగమనమస్తథాన్మదృశ్యతామ్ ।

నిధానం ౪ ఫలసిద్ధిం చ ఖననం చౌషధం తథా ॥ ౭౯

* ధ్యాత్వా. † యువానం. శ్రీ స్రగ్వస్త్ర. ‡ ప్రభావాత్.

♦ జపన్ భూయస్తథా. ॥ కామాధౌన్ స ధర్మన్. ౪ బలసిద్ధిం.

పాదుకాంగులికాం చాపి రసాయనమనుత్తమమ్ ।

* అక్షసూత్రం దరం ఖడ్గం తథా వెతాలసాధనమ్ ॥ ౮౦

ఫలాని దులభాన్యేవ సిద్ధ్యన్తి మమవైభవాత్ ।

ప్రత్యేకం న ప్రదశ్యంతే గ్రన్థవిస్తరభీరుభిః ॥ ౮౧

ఫలానాం దిగియం ప్రోక్తా దులభానాం చతుర్ముఖ ।

త్రైలోక్యమోహనాఖ్యస్య కామకామేశ్వరస్య చ ॥ ౮౨

పకాక్షరముఖస్యోక్తం ఫలం మన్త్రస్య పద్మజ ।

❖ యజ్ఞవరాహమన్త్రః. ❖

మన్త్రం యజ్ఞవరాహస్య వజ్రామి కమలాసన ॥ ౮౩

గృహీత్వా పూర్వవత్సప్త వణానాద్యాననుక్రమాత్ ।

స్పృశాంతం భాస్కరం చాద్యం † కలశం ప్రణవాది చ ॥ ౮౪

ఙ్ఘ్రీ అనలం చాదిదెవాన్తం భాస్కరం మధుసూదనమ్ ।

శ్వసనం వణమాద్యం చ ఓషధీశమచాం ముఖమ్ ॥ ౮౫

వహ్నిం ప్రచేతసం ముఖ్యం మారుతం ప్రణవాది చ ।

ముసలిం చన్ద్రధవలమచామాదిమనన్తరమ్ ॥ ౮౬

శ్రీవత్సమాదిమనలం మహామాయాగ్నిగోపనమ్ ।

దరం విష్ణుం ఖడ్గధరం ‡ విజయం శ్రీధరం తథా ॥ ౮౭

పీయూషరూపమనలం మాధవం వైధరం తథా ।

ఆదిం పవిత్రదృష్టిం చ ప్రణవాదివిభూషితమ్ ॥ ౮౮

శ్వసనం చాప్రమేయం చ కలాత్మా విష్ణుమస్తకః ।

వరుణం దహనాక్రాన్తం వైధరం మాధవాక్షరమ్ ॥ ౮౯

వరుణం చాదివణం చ తద్దైవోగ్రోత్మ † సమితమ్ ।

అనలం ॥ మాధవోపేతం మన్తరం ప్రథమం మరుత్ ॥ ౯౦

* అష్టసూత్రధరమ్. † కమలమ్. ‡ కెవలమ్. § బహులం. ¶ శ్రీధరం విజయం. † సప్తమమ్. ॥మాయయో.

మధుసూదనవిక్రాంతం పవనం శ్వేతరోచిషమ్ ।
 వరుణం వీతిహోత్రం చ సుభద్రం చ గుహాలయమ్ ॥ ౯౦
 వైరాజమాదిదేవాస్తం విజయం మన్దరం తథా ।
 భద్రపాణిం మృగేశం చ వైధరం యష్టిమస్తకమ్ ॥ ౯౧
 ఉగ్రాత్మా పవణతం చాదిమృతధామపరిష్కృతమ్ ।
 విఘ్నేశం మారుతం చైకనేత్రం శుక్లశిరస్తథా ॥ ౯౨
 సుభద్రం చోద్వేణలోకేశం నాభిపఙ్కజసమ్భవ ।
 మాధవీమప్రమేయం చ వనమాలీ ఝషస్తథా ॥ ౯౩
 మాపేన్ద్రం గౌపనయుతం మారుతం ప్రధమస్వరమ్ ।
 భల్లాయుధం హృషీకేశం సుభద్రం భువనం వసుం ॥ ౯౪
 ప్రచేతసం కలాత్మాన * మమృతం సవిసగణకమ్ ।
 పవిత్రమాదిం వైరాజం ముఖ్యం పవనమాధవౌ ॥ ౯౫
 సుభద్రమౌవణం దక్షం చ ముఖ † ద్విపదమీరయేత్ ।
 శశాఙ్కం ద్విపదం వహ్నిభువనం ద్విపదం పఠేత్ ॥ ౯౬
 అచాం ద్వితీయం దృష్టిం చ మాయాం ధృకమలమాదిశేత్ ।
 ‡ హవ్యవాద్గోపనయుతం భాస్కరం మధుసూదనమ్ ॥ ౯౭
 † ప్రభంజనమకారం చ సూక్ష్మదృగ్భువనం తథా ।
 మాధవీం రామసహితం పశ్చిమాననమాదిమత్ ॥ ౯౮
 పకనేత్రమికారం చ విజయం కలశం తథా ।
 మన్దరం దేవదత్తం చ వైధరం విష్ణుమస్తకమ్ ॥ ౧౦౦
 ద్విబ్రూణయాద్గోపనా ॥ క్రాంతం పశ్చిమాననమాదిమత్ ।
 ప్రభంజనమకారం చ తతాన్తో మనురీరితః ॥ ౧౦౧
 సూక్ష్మదృగ్భువనం సగణం బీజమెతత్సముద్భృతమ్ ।
 మన్ద్రం షోఢా విఘ్నేశాఙ్కకల్పనం కాశ్యపో మునిః ॥ ౧౦౨

* మాకారమ్. † ద్విపద పదమీరయేత్ । శశాఙ్కం భువనం వహ్నిం భువనం ద్విపదం పఠేత్ ॥ ధృకలశమాదిశేత్. కమలమాదిమమ్. ‡ వివస్వాణ్. † “ప్రభంజనే” త్యాదిసాధణం శ్లోకద్వయం-కృచిన్నాస్తి. ॥ స్తం చ.

ఛన్దో విరాట * స్తోమఘోణీ దేవతా కమలాననః

జపో లక్షద్విషట్కం స్యాత్ఫలం సవణం యథాపురమ్ ॥ ౧౦౩

❖ దరోదరన్మసింహమన్త్రైః. ❖

దరోదరన్మసింహస్య మనుస్సంప్రతి కధ్యతే

ఓంకారం పూర్వముద్భృత్య † కమలం శత్రుదాహకమ్ ॥ ౧౦౪

గుహోలయం సయష్టిం చ గోపతిం ఘవవం ద్రువమ్ ।

ఫుల్లలోచనమాద్యం చ హృదయా శ్రీ ఘోదనం తథా ॥ ౧౦౫

శద్రపాణిం స్వరాదిం చ జ్వలనం చాదిమం తథా ।

ఓషధీశమికారం చ యష్టిం భాస్కరగోపనా ॥ ౧౦౬

శ్వసనం చ నతిమన్త్రో నారసింహ ఉదీరితః ।

అయమెవ మనుశీజం ఛన్దో గాయత్రమీరితమ్ ॥ ౧౦౭

దేవతా నృహరిద్రీష్టా కపిలౌ ధ్యానముచ్యతే ।

దరోదరె సుఖాసీనం శతపత్రే వికస్వరే ॥ ౧౦౮

తప్తజామ్బూనదనిభం చతుర్బాణహుముదాయుధమ్ ।

పయజ్కబన్ధస్థసఖగం ప్రసారితభుజద్వయమ్ ॥ ౧౦౯

జానునోరుపరిష్టాచ్చ సర్వాకల్పపరిష్కృతమ్ ।

వ్యాతాననం త్రినయనం సఖదమౌలిభీషణమ్ ॥ ౧౧౦

సింహస్యాధణం నరస్యాధణం మెఘగమ్భీరగజితమ్ ।

ఏవం ధ్యాత్వా జపేదష్టలతం మన్త్రీ సమాహితః ॥ ౧౧౧

సావిత్రే మణ్డత దెవమాసీనం సర్వకామదమ్ ।

ధ్యాయేల్లభేత ధర్మాది పురుషార్థచతుష్టయమ్ ॥ ౧౧౨

జహునాత్ర కిముక్తైస సర్వాణా కామానవాప్పుయాత్ ।

❖ పురుషచతుష్టయమన్త్రనిదేశశః. ❖

చతుర్ణాణాం పురుషాదీనాం మనుస్సంప్రతి కధ్యతే ॥ ౧౧౩

* దీఘుఘోణీ. సోమఋషిః. † కలశమ్. శ్రీ మోదనమ్.

ప్రణవాదీఁ సప్తవణాఁ సముద్భ్రత్య యథా * పురమ్ ;
స్వం స్వం నామ చతుర్ధ్యంతం మస్త్రానేపాం ప్రకల్పయేత్ ||

తేషాం బీజాని వక్ష్యామి వణోద్ధారైః క్రమాదహమ్ ।

తిగ్మాంశుగోఽపనయుతస్పదణ్డః పురుషాత్మనః ॥ ౧౧౫

మాతాణ్డగ్ పఞ్చబిన్దుశ్చ † సెన్దుస్పత్యస్స కధ్యతేః ।

వై రాజం పావకం పఞ్చబిన్దుం నాసిక్య ఙ్ మేవ చ ॥ ౧౧౬

త్రయీతనుం హృషీకేశం యష్టిం చానన్తనామని ।

ఋషిశ్చన్దో దేవతా చ ఫలమష్టాక్షరే తథా ॥ ౧౧౭

❖ హయగ్రీవమన్త్రః. ❖

హయగ్రీవస్య మన్త్రస్య వణోద్ధారగ్ ప్రదశ్యతే ।

సప్తవణాఁ సముద్భ్రత్య విజయం బహులం తతః ॥ ౧౧౮

కాలాత్మా చైక దృగ్వహ్నిం గోపతిం విష్ణుమస్తకమ్ ।

శ్వసనం ప్రణవాదిం చ లక్ష్మీం బిన్దుమనన్తరమ్ ॥ ౧౧౯

జ్వలనం గోపనయుతం శశాంకం మాధవం తథా ।

స్వాహోన్తమశ్వశిరసగ్ కథితష్టాడశాక్షరః ॥ ౧౨౦

స ఏవ బీజమశ్గాని క్రుద్ధోల్కాది యథాపురమ్ ।

ఋషిబ్రహ్మస్పతిహ్యోస్య చ్చన్దో గాయత్రముచ్యతే ॥ ౧౨౧

దేవో హయశిరా నామ దేవతా కమలాసన ।

♦ దశలక్షం జపేన్మన్త్రం మహత్ జ్ఞానమవాప్నుయాత్ ॥౧౨౨

ఓంకారపూర్వం నత్యన్తం చతుర్థీ దేవతా క్రమాత్ ।

రరాన్తో మన్త్రీరాజోయం దశాక్షరవిదభితః ॥ ౧౨౩

బీజాని పూర్వవత్సవణం ॥ కతకవ్యం కమలాసన

❖ హయగ్రీవమాలామన్త్రః ❖

అతోఽన్యం వాజిశిరసో మాలామన్త్రం బ్రవీమితే ॥ ౧౨౪

* తథా † సెన్ద్రమ్ ఙ్ ముచ్యతే. † కలాత్మా కామాత్మా. బిన్దు. ♦ “దశలక్షమ్” ఇత్యాది “కతకవ్యమ్” ఇత్యన్తం క్వచిన్న. † సృతకవ్యమ్.

- అణానప్తకముద్భవత్య పదం హయశిరాస్తథా ।
 చతుర్ధ్యంతం సవవిద్యాలయేతి పదమన్వతః ॥ ౧౨౫
- సకలా * మరశబ్దాది గురవే పదముద్ధరేత్ ।
 సమస్తప్రతిశబ్దాది † హస్తాననైత్యనస్తరమ్ ॥ ౧౨౬
- వీయం తేజగ పదం పశ్చాత్ జ్ఞానైశ్చయంపదం తతః ।
 ధృశక్తిశ్చైవ బలం వైవ సవవిద్యావాయున్వతః ॥ ౧౨౭
- తద్విభక్తిం తతగ పశ్చాత్పరసూత్రపదం తతః ।
 చతుర్ధ్యంతం వాసుదేవశబ్దస్తా చృగ్విభక్తికః ॥ ౧౨౮
- జ్ఞానజ్ఞేయపదం తద్వద్వ్యక్తావ్యక్తపరాయ చ ।
 సవవిద్యుష్టాసురం ప్రాచ్య దురితం వృజిసం తథా ॥ ౧౨౯
- ప్రమాధి తద్విభక్త్యంతం తత్సద్రుచిరపూర్వకమ్ ।
 పదం చ తురగాయేతి జ్ఞానముచ్ఛాయం మూర్తయే ॥ ౧౩౦
- ఇతి చోచ్ఛాయం తస్యాను సహస్రం కొటిమన్వతః ।
 పదం విద్యాదినికరం ముక్చు గచ్ఛ పదే తతః ॥ ౧౩౧
- స్ఫోటివిజృంభిల్లోడంతం ద్వివక్తవ్యం చ తిజ్ పదమ్ ।
 సవవిదితేజోమధ్యం చ నిద్యంతం చ పవత్రయమ్ ॥ ౧౩౨
- చతుర్ధ్యంతం సముచ్ఛాయం నిర్ఘాత పదమన్వతః ।
 ‡ వికీణపదముచ్ఛాయం పాకృద్విప్రపదం తతః ॥ ౧౩౩
- కేసరం చ సఖాశబ్దం కలాపపదమన్వతః ।
 ప్రదీప్తసూయంశుం చ ప్రతీకాశపదం తతః ॥ ౧౩౪
- శాస్కరాకారశబ్దం చ ఊపమూర్ధ్వంజమన్వతః ।
 శబ్దమాభమతాఙ్ఘ్రిం? చ ప్రసరవాగ్రతదీప్తిమామ్ ॥ ౧౩౫
- ద్రవత్కనకముచ్ఛాయం పిజ్జలాయతమాననమ్ ।
 మహాస్వరసమాకారం విశుద్ధదశనం తతః ॥ ౧౩౬

* మలశబ్దాని. † హతననై ధృశక్తిశబ్దశ్చతుర్ధ్యంతస్సవవిద్యాససమన్వితః. ‡ వికీణపద.

వక్త్రిం వినిగణతాం * చోక్త్వా విరాజితపదం తథా ।
 లోకత్రయద్రవదీప్తపదం చామీకరాదిమత్ ॥ ౧౩౭
 పిజ్జలాయతముచ్చాయణ విష్పారితపదం పఠేత్ ।
 లోచనాది మహాశబ్దం విభీషణ పదాన్వితమ్ ॥ ౧౩౮
 నాసికాపుటమద్రీన్ద్రో శిఖరాకారసంయుతమ్ ।
 రుచిరం పదముచ్చాయణ వికుశ్చితపదం తథా ॥ ౧౩౯
 ి మహాశ్రవణసంయుక్తం శ్రేయసెతి పఠేత్పదమ్ ।
 తచ్ఛబ్దం చ చతుర్థ్యంతం దుష్టసత్త్వాననన్తరమ్ ॥ ౧౪౦
 భిన్ది శ్చిన్ది స్తథా మారి మణ్డికాస్త్రాసిశ్చ ధాతవః ।
 లోడన్తా ద్విస్సముచ్చాయణ స్వాం వౌ మితిపదద్వయమ్ ॥ ౧౪౧
 ి ధ్వంసి హన్తి తథాధ్మాసి హన్తి గ్రహసి తాడయ ।
 పచి * మణ్డిశ్చ తె పతె లోడన్తా ద్విగ కృతాస్తథా ॥ ౧౪౨
 పరవిద్యాపదం ప్రోచ్య చ్చిన్దిణ్యంతగ ప్రయుజ్యతామ్ ।
 అమీత్యుక్త్వా తథా నారీ? లోణ్మధ్యమశిరాః స్మృతః ॥ ౧౪౩
 పహ్యేహి భగవణ శబ్దం ॥ వజ్రశబ్దమనన్తరమ్ ।
 ఆఙ్కుశేనేతి తదను ప్రోచ్య చాకషణయేతి చ ॥ ౧౪౪
 హృదయా (ద్యాదిరస్వక్యాద్భక్తి పూర్వణనేతి చ ।
 జిహ్వోదినిలయం ప్రోచ్య బడజానలమన్వతః ॥ ౧౪౫
 సమ్బుధ్యంతం విశ్వమూర్తిణం సౌమనస్యమనన్తరమ్ ।
 భగవన్నితివక్తవ్య [మోంకారం హృదయం తతః ॥ ౧౪౬
 సదా ౪ యద్భ్రష్టా సదసదాత్మైతి చ పదం పునః ।
 చిద్వనాది చతుర్థ్యంతం భగవత్పదమీరయేత్ ॥ ౧౪౭

* శ్రుత్వా ి మహాశ్రవణసంయుక్త శ్రవణేతి పదం పఠేత్ ।

ి ధ్వంసిణ్యంతం స్తథాధ్మాసిహాన్తిగ్రన్ధిస్తథాదిభిః । పచిర్మధిశ్చ.
 * మణ్డిశ్చ ॥ భగవచ్ఛబ్దం యజ్ఞ. (న్యాదిమన్వక్. [మోంకార
 హృదయం తతః । సదాదిబ్రష్టా ౪ సదా సద్భ్రష్టా సదసచ్ఛాత్మైతి.

రతాన్తముద్దరేదేవం హయగ్రీవం చతుముఖః ।
 పూర్వోక్తమేవాస్య బీజం పూర్వచచ్చాఙ్గపద్ధతిః ॥ ౧౪౮
 వ్యాసో మునిహౌయగ్రీవో దేవతా చ్చన్ద్ర ఉత్కృతిః ।
 ధ్యాయే హయశివోవక్త్రా దుద్వాన్తం శేనముల్పణమ్ ॥ ౧౪౯
 పిబన్నివ సుధీమన్త * రాజం మన్తవిదుచ్ఛరేత్ ।
 అయుతం నియుతం వాపి † జపేన్మన్తస్య సిద్ధయే ॥ ౧౫౦
 విద్యాపారమవాప్నోతి వాగీశత్వం చ పశ్చజ ।
 వ్యాఖ్యాతృత్వం చ కర్తృత్వం శాస్త్రాణాం బహువత్కనామ్ ॥
 సక్లగ్రహణమాత్రేణ విద్యాస్సవారాః ప్రతిష్ఠితాః ।
 శ్రీ అవిస్మృతిశ్చ తాను స్యా త్పురుషార్థచతుష్టయే ॥ ౧౫౧
 నాసాధ్యం కిఞ్చిదస్యాస్తి దీఘమాయుశ్చ వినతి ।

❖ ముకుందాదిమన్తనిరదేశః. ❖

షణ్ణాం ముకున్దముఖ్యానాం మనుస్సంప్రతి కధ్యతే ॥ ౧౫౨
 షష్టాణాకా పూర్వముచ్చాయే నామధేయాని షట్కథా ।
 చతుర్థ్యన్తాని యోజ్యాని | శిష్టాణాకేవముద్దరేత్ ॥ ౧౫౩

❖ బభ్రుమన్తః. ❖

❖ జీమూతమాదిం నాసిక్యే వరుణం ప్రణవాది చ ।
 పబిమం భాస్కరం ॥ రెఫె పఞ్చబిన్దం సయప్తికమ్ ॥ ౧౫౪
 తతాన్తం చ ముకున్దస్య మనురేవం సముద్భృతః ।
 భాస్కరం పావకం పఞ్చ బిన్దయన్తస్త్రిసమన్వితః ॥ ౧౫౫
 అక్షరం చ ద్విరభ్యస్యెన్తాతాన్తాన్తం చ గుహాన్వయమ్ ।
 పానుస్వారం ద్విరభ్యస్యెద్విష్టశబ్దమనన్తరమ్ ॥ ౧౫౬
 చతుర్థ్యన్తం రతాన్తం చ బభ్రోమన్తనురుదీరితః ।

* బలం. † జపో. మన్తస్య సిద్ధిదః. శ్రీ అవిస్మృతిశ్చ నాస్యస్యా-
 మ్పురు. ‡ శబ్దాన్వేషం స. ❖ "జీమూతమాదిం ఇత్యారభ్య "నాసిక్య-
 ముద్దరేత్" ఇత్యన్తం క్వచిన్న. ॥ రెఫమ్.

❖ వృషాకపిమన్త్రః. ❖

పవనతం భువనం భానుమూర్ధ్వలోకేశనాసికే || ౧౫౮

భాస్కరం పావకం పఞ్చ బిన్దుం నాసిక్యముద్ధరేత్ |

ఫట్కారం చ హుతాన్తం చ మనుశ్చైవం వృషాకపేః || ౧౫౯

శుభదం పావకం చైవ పఞ్చబి * స్తవదధణకమ్ |

అక్షరం తద్విరుచ్చాయన్ + రరాన్తో మన్త్ర ఈరితః || ౧౬౦

❖ శౌరిమన్త్రః. ❖

శౌరేస్తధాపరం వక్ష్యే దాశాహాన్ మనుమబ్జజ |

సవితారం బృహదాహునం సయప్తిం పఞ్చబిన్దుకమ్ || ౧౬౧

హుతాన్తశ్చ మనుష ప్రిక్తో

❖ వైకుణ్ఠమన్త్రః. ❖

వైకుణ్ఠమనురుచ్యతే |

పరమాత్మా చతుర్ధ్యన్తం వరుణం ప్రథమం స్వరమ్ || ౧౬౨

నాసిక్యం కుమ్భమాకారమధేన్దుం భాస్కరం తతః |

హృషీకేశమనుస్వారం నారాయణపదం తతః || ౧౬౩

చతుర్ధ్యన్తం రరాన్తం చ వైకుణ్ఠమనురీరితః |

❖ షణ్ణాం ఋష్యాదీని. ❖

ఋషిశ్చన్దో దేవతా చ బీజమజ్గాని షట్టథా || ౧౬౪

అష్టాక్షరవదేతేషాం ఫలాని చ చతుర్ముఖ |

❖ అపరాజితమన్త్రః. ❖

అథాపరాజితం మన్త్రం వక్ష్యామి కమలాసన || ౧౬౫

నిగమాదీసన్తవణాన్ గృహీత్వాదౌ యథాపురమ్ |

చతుర్ధ్యన్తం శ్చన్తావన్తపూవణమన్తశ్చబ్దం సముద్ధరేత్ || ౧౬౬

సహస్రీది చ శీషాన్తం తద్విభక్తిపదం పునః |

? తత్పుగన్తం తథాక్షీరముదాణావ వదాన్వితమ్ || ౧౬౭

* స్తుం సదణ్ఠకం. + రాన్తో మన్త్ర ఉదీరితః. శ్చన్తం మన్త్ర.

* శాయివేతి షదం ప్రోచ్య శేషభోగపదం తథా ।
 పయజ్జేతి చతుర్థ్యంతం తద్విభక్తిశ్చ వాహనమ్ ॥ ౧౬౮
 గరుడాది పదం పశ్చాద్వాసుదేవపదం తతః ।
 తద్విభక్తిశ్చ నత్యంతం వాసః పీతాది తాదృశమ్ ॥ ౧౬౯

❖ సజ్కషణాదిమన్తనిదేశః. ❖

† సంపూర్ణం కషణపదం సమ్బుధ్యంతమనన్తరమ్ ।
 ప్రద్యున్నాద్యనిరుద్ధం చ తద్విభక్తిపదం స్మృతమ్ ॥ ౧౭౦
 హయాదిశీషణం సమ్బుద్ధౌ వరాహం తద్వదివ్యతే ।
 నృసింహ వామసవదే త్రివిక్రమమనన్తరమ్ ॥ ౧౭౧
 రామశబ్దం త్రిరుచ్చాయ కృష్ణేతి పదముద్ధరత్ ।
 వరప్రదేతి నత్యంతమస్తీత్యస్వక్రియాపదమ్ ॥ ౧౭౨
 తె చ శబ్దం చతుర్థ్యంత స్త్రీ మసురేతి పదం తతః ।
 దైత్యయజువదే చోక్త్యా రాజునెతి పదం తతః ॥ ౧౭౩
 భూతం పిశాచం సిద్ధం చ యోగినీ ధాకినీతి చ ।
 బ్రహ్మాది రాజుసపదం వినాయక పదం తతః ॥ ౧౭౪
 పూతనా రేవతీస్కన్ధపురోగమసముద్భృతిః ।
 గృహోదీతి చ నక్షత్ర గృహోనిత్యవ్యనుక్రమాత్ ॥ ౧౭౫
 అన్యాంశ్చైతి మహత్పూర్ణం గృహోనితి పరెత్పదమ్ ।
 హనిం దహిం పచిం చైవ మథిహ్యంత? శబన్వితమ్ ॥ ౧౭౬
 అనిభిద్విధా? పతిం చైవ పతిభ్యంతం? సమన్వితమ్ ।
 ఆఖ్యాతం ద్విస్సముచ్చాయ గృహోదేతి తధైవ చ ॥ ౧౭౭
 ఆవిశ ధ్వం సిరవరాస్త్రసిద్రుహ్యంతలోట్పరాః ।
 చత్వారో ధాతవో మస్త్రై ద్వివక్తవ్యాశ్చతుముఖ ॥ ౧౭౮
 చక్రిం గదాం చ వజ్రం చ తృతీయాన్తముదీరయేత్ ।
 భస్మీకువిత్త్యనుక్రిమ్య బాహుం సమ్బుద్ధిశీషణమ్ ॥ ౧౭౯

* శాయిన్నివ. † సంపూర్ణం. స్త్రీ మధు రేతి. ‡ ఇదమధణః

* సహస్రారపదం సవణం ముఖ్య ప్రహరణాయుధమ్ ।
జయేతి విజయేతి ద్వే పదే ద్విః ప్రోచ్య పద్మజ ॥ ౧౮౦

అనన్తమవరా † పూర్వజితం ప్రతిహతం తథా ।
సజ్జువణం నేతృపయన్తం సహస్రాదిపదం తతః ॥ ౧౮౧

ప్రజ్వలిజ్వలరిత్యేతే లొడనే ద్విస్సము ిద్ధరేత్ ।
విశ్వరూపం సముద్భృత్య మధుసూదనమన్వతః ॥ ౧౮౨

మహాపురుషవై కుణనారాయణపదం తతః ।
పద్మాదినాభిపయన్తం హృషీ కేశపదం తతః ॥ ౧౮౩

సవణముక్త్యా తథా భూతం ‡ వశీకరణముద్ధరేత్ ।
శఙ్ఖచక్రగదాముక్త్యా ధరేతి తదనన్తరమ్ ॥ ౧౮౪

ఉద్భృత్య సవణభూతం చ నమస్కృతపదం తథా ।
సవణమన్వజ్ఞాగపదం స్రమదణనపదాన్వితమ్ ॥ ౧౮౫

సవణం ప్రపర్యానుపూర్వ్యాదనురోత్సాదనం తతః ।
సవణదేవమనుక్రమ్య మహేశ్వరముదీరయేత్ ॥ ౧౮౬

సవణం గృహం సముచ్చాయణ నివారణపదం తథా ।
♦ యన్త్రీమన్యం చ సవాణది ప్రభజ్జనపదం తతః ॥ ౧౮౭

సవణదుశఖప్రశమనం సవణజ్వర ॥ వినాశనమ్ ।
సవణబన్ధమనుక్రమ్య విమోక్షణపదం తథా ॥ ౧౮౮

దుస్సవ్స్వప్నమధ్యం సవాణదివినాశనమనుద్ధరేత్ ।
నమస్కృతాన్తం సవాణదిభూతమధ్యం పదత్రీయమ్ ॥ ౧౮౯

పేదద్వయం పూర్వవత్స్యాదపకషణణమాచరేత్ ।
జనాదణనేతి నమ్బుద్ధౌ నమశ్చాన్వీతి తే పదమ్ ॥ ౧౯౦

అప్రమెయమనుస్వారసహితం బీజమీరితమ్ ।
మన్తం షోఢా విభజ్యాజమృషిగ ప్రద్యుమ్న ఉచ్యతే ॥ ౧౯౧

* సహస్రారి. † పూర్వం జితం ప్రతిజయం. ‡ చ్చరేత్. ‡ వశ
జ్కరమనుద్ధరేత్. ♦ యన్త్రమధ్యం చ పూర్వాది. ॥ నివారణం

చయోపాదే-అష్టావింశోఽధ్యాయః

౪౦౩

ఛన్దోఽతిచ్ఛద్ధ పతస్య విశ్వయాసశ్చ ౧వతా ।

సాధయేన్మన్త్రవిన్మన్త్రమప్యాశురసమాధినా ॥

౧౯౭

అపరాజితమన్త్రైః నాసాధ్యం దివ్యతే ఫలమ్ ।

వశ్యముచ్చాటనం చైవ తథామారణరమణ చ ॥

౧౯౩

* కృత్యాది మాతదోషాణాం నివారణమగు త్తమమ్ ।

ఫలాని లిస్సుస్సవాణి మన్త్రస్యనం సమాశ్రయేత్ ॥

౧౯౪

ఇతి శ్రీ పాంపురాత్రే మహాపసిషది

పాద్యనంహితాయాం చయోపాదే

† యజ్ఞమూర్త్యాదిమన్త్రోద్ధారో నామ

అష్టావింశోఽధ్యాయః.

* కృత్యాభిభూతి. † అన్నాధిపత్యాది.

ఏకోనత్రింశోఽధ్యాయః.

శ్రీభగవాన్—

దేవీనాం చ శ్రియాదీనాం మస్త్రా విష్టరకల్పనమ్ ।
 మస్త్రాంశ్చ పరివారాణాం ప్రథమావరణాదిషు ॥
 అనుక్రమేణ వక్ష్యామి యథా తదవధారయ ।

❖ శ్రీమన్త్రీః. ❖

ఛన్దసామాదిరాద్యణాం తుయమ్ గౌరన స్తరమ్ ॥	౨
అగ్నిశ్చ మహతీ మాయామనుస్వారశ్చ * పశ్చిమః । ఏకాక్షరో మనుబ్రాహ్మణ శ్రియస్సవఫలప్రదః ॥	౩
† ఋషిమణ్కణకః ప్రోక్తశ్చన్దో గాయత్రముచ్యతే । శ్రిరస్య దేవతాఽఙ్గాని స్వేన రూపేణ కల్పయేత్ ॥	౪
బిల్వానోకహమాలె తు లక్షజాపేన సాధయేత్ । నమిద్భిశ్చ తదీయాభిజుహుయాల్లక్షసంఖ్యయా ॥	౫
శ్రీపుష్పైర్గ పాయసాన్నైశ్చ జుహుయాదుక్తసంఖ్యయా । శ్రియమాప్నోతి మహతీం శ్రీకామో నాత్ర సంశయః ॥	౬
ప్రణవాది చతుర్ధ్యన్తం నామ నత్యన్తమీరితమ్ । చతురక్షరమన్ద్రోయమపర శ్శ్రీసమాశ్రితః ॥	౭
ఋషిరస్య ధనాధ్యక్షశ్చన్దశ్శ్రీదేవతా తథా । ప్రత్యక్షరం జపేల్లక్షం సాధకౌ మన్త్రీసిద్ధయే ॥	౮
శ్చ ప్రాగ్వచ్చ బీజమఙ్గాని ఫలమప్యస్య పూవవత్ । నిగమాదిం భద్రహస్తం హైరమ్బుం మన్తరా ౧ ధివమ్ ॥	౯

* పశ్చిమః. † మణ్కణక ఇత్యత్ర ద్వితీయోఽనునాసికోవర్ణః స్వవగప్రథమద్వితీయాభ్యాం పృథక్ స్థానితో ద్విధా పఠ్యతే. శ్చ ప్రాగుక్త. ౧ భిధమ్

౪ శుభదం దహనం మాయాం మారుతం మాధవం తథా ।
 సప్తాక్షరోఽయం శ్రీమన్త్రస్సవమన్యద్యథాపురమ్ ॥ ౧౦
 గృహీత్వైకాక్షరం పూవణం భాను * మగ్నిం చ వామనమ్ ।
 భల్లాయుధం చ మాపేన్ద్రం హృషీకేశం సయష్టికమ్ ॥ ౧౧
 శశాంకమౌవణం నాసిక్యం సుభద్రం గదినం పరమ్ ।
 జలాధిదైవమాద్యణణం వై రాజం గోధనం ధరమ్ ॥ ౧౨
 పులహం † కమలం శక్రం దాహకం పాటలప్రియమ్ ।
 గౌధనం కమలం చిత్రభాసుం మాయావిభూషితమ్ ॥ ౧౩
 ప్రభజ్జసం మృగేశం చ స్వాపీయాం విరమెత్తతః ।
 షోడశాక్షరమన్ద్రోఽయం శ్రీయగ్ కమలసమ్భవ ॥ ౧౪
 ఓక్కారపూవణం నత్యన్తం కమలం మన్దరం తథా ।
 మాపేన్ద్రం వరుణం చాదిదేవం చన్ద్రం త్రివిక్రమమ్ ॥ ౧౫
 విఘ్నేశం పంచబిందుం చ హుతాన్తం త్విదమీరితమ్ ।
 బీజాది పూవణవత్సవణం పరిగృహ్య చతుర్ముఖ ॥ ౧౬
 ధ్రీ పూవోఽక్తాంశ్చతురోవణాణాం గృహీత్వా తదనన్తరమ్ ।
 దైవానాం దానవచనం హుమాన్తం తదనన్తరమ్ ॥ ౧౭
 ఇత్యుద్భ్రతో మనుశ్చాన్యశ్శ్రియగ్ కమలసంభవ ।
 ఉద్భ్రత్య పూవణముద్గీధం శ్రీవత్సమనలం తథా ॥ ౧౮
 వామనం యష్టిం ‡ శిరసం దినేశం యాన్తమబ్జజ ।
 పంచబిందుం సయష్టిం చ శుభదం వసుమన్తకమ్ ॥ ౧౯
 మహామాయాఙ్కితం దణ్డం ర ర ఇత్యవసానకమ్ ।
 మజ్కుణోఽన్య ఋషిశ్చన్దో గాయత్రీ శ్రీశ్చ దేవతా ॥ ౨౦
 జపేల్లక్షత్రయం మన్తం బిల్వారణ్యైః సాధయేత్ ।
 వశ్యాకషణభూలాభ † ఖనిరత్నాదిసిద్ధయః ॥ ౨౧

❖ మణ్డలధ్యానప్రకారః. ❖

ధ్యానమన్య ప్రవణ్యామి శ్రీయో మాపేన్ద్రమ్ మణ్డలై ।
 ఆపీనాయాగ్ ॥ పరిజనానిన్ద్రాదీనచయేత్కృమాత్ ॥ ౨౨

౪ శుభదం మన్దరం. * ముగ్గం చ. † కలహం శక్ర. ధ్రీ ఇద
 మొకం వద్యంకృచిన్న. ‡ సహితమ్. † ధన. ॥ పరిజనాన్ దుగాదీ.

చతుర్థ్యంతం స్వనామోక్త్యా నత్యంతం మస్త్రీమబ్జః ।
 మణ్డల తత్ర పద్మస్య పూర్వాదిషు దలెషు చ ॥ ౨౩
 వాసుదేవాదయో హ్యూహాశ్చత్వారో దిక్షువస్థితాః ।
 తేషాం నామ చతుర్థ్యంతం నత్యంతం ప్రణవాన్వితమ్ ॥ ౨౪
 గుగ్గులుశ్చ * కురణ్ణశ్చ దమక † శ్శలలస్తథా ।
 కొణవణేషు సంస్థాప్య ధీ మస్త్రాంతస్తన్నామపూర్వకమ్ ॥ ౨౫
 రతిస్సరస్వతీ భూమిగ ప్రితిగ కిలికశ్చతుముఖ ।
 శాన్తిగ పుష్టిశ్చ తుష్టిశ్చ శ్రియోఽధస్తాచ్చ శక్తయః ॥ ౨౬
 నామాని తాసాం ‡ మనవో యథాపూర్వముదీరితాః ।
 వంశ్యైః చ దక్షిణ తస్యాశ్చీయగ పద్మనిధిస్థితః ॥ ౨౭
 వామే శఙ్ఖనిధినామ తయోమన్తం యథాపురమ్ ।

❖ ధనదాదీనాం మస్త్రాః. ❖

ధనదో మాణిఖద్రోశ్చ జ్యమ్భులో నలకూబరః ॥ ౨౮
 పూర్ణాభద్రశ్చతస్రోశ్చ కలిసోక్ష్విబికుణ్డలః ।
 పూర్వాదిదిక్షు భవినామేతేషాం మనురుచ్యతే ॥ ౨౯
 నిగమాదిం సుభద్రం చ ఏకదస్తం సయస్థికమ్ ।
 ధనదస్య మనుగ ప్రోక్తో నామ నత్యంతమేవ చ ॥ ౩౦
 శల్లాయుధం పద్మసాఖం ఏత్యుత్పిన్దం సదణ్డకమ్ ।
 నలకూబరమస్త్రశ్చ కథితగ కమలోద్భవ । ౩౧
 కరుఖం పద్మనాభం చ నాసిక్యం † జ్యమ్భులో మనుః ।
 స్పృశాన్తం పులహం చోధ్వణోకేశం తదనన్తరమ్ ॥ ౩౨
 మాణిఖద్రస్య ॥ సద్యో మసుస్సర్వాధాసాధకః ।
 పశ్చిమం పీతవణాభం భువనం యస్థిమస్తకమ్ ॥ ౩౩

* కురణ్ణశ్చ. † శలలస్తథా । కణవణేషు సంస్థాప్య మస్త్రీస్థం
 వామపూర్వకమ్ ధీ మస్త్రాంతం మస్త్ర ‡ మునయో. † జ్యంభతే.
 ॥ కథితో.

పూణాభద్రస్య కథితో మనురెవం చతుముఖః ।

వక్రీతుణ్ణం చ భువనం పులహం భువనం పునః ॥ ౩౪

నాసిక్యం మనురేతస్మిన్ శిఖికుణ్డలనామని !

బ్రహ్మాణమాదిం పులహం గుహాలయసయష్టికమ్ ॥ ౩౫

ఉద్ధారశ్చ మనోరెవం కథితగ్ కలిమాలినః ।

వక్రతుణ్ణం పీతవణం హృషీకేశం చ తద్ద్రివమ్ ॥ ౩౬

చరెన్ద్రిమన్ద్రిగ్ కథితగ్ పూవాణ్ధిషు యధాక్రమమ్ ।

మన్దరం పులహంచైవ గుహాలయవిదభితమ్ ॥ ౩౭

* మాపేన్ద్రిస్య మనుగ్ ప్రోక్తస్సుభగగ్ పులహాదయః

ఓ ధనాధ్యక్షస్య మన్ద్రోఽయం కథితగ్ కమలాసన ॥ ౩౮

❖ చిన్తామణిప్రభృతీనాం మన్ద్రాః. ❖

పాశ్చ్యై చ దక్షిణై పూజ్యా శ్శ్రియగ్ పరిజనా స్థితాః ।

ఖడ్గదామోదరం చైవ మహామాయాం సఖిన్ద్రికమ్ ॥ ౩౯

చిన్తారత్నస్య కథితో మనుగ్ పూవణ్దలాశ్రయః ।

శ్రీవత్సమగ్నిం భువనం సదణ్ణం చ చతుముఖః ॥ ౪౦

కథిత శ్శ్చ బలామన్తస్తాశ్శ్చస్థానై సమచణనమ్ ।

ఇన్ద్రిదయో లోకపాలాస్స్వాశాసు చరితస్థితాః ॥ ౪౧

తృతీయావరణే ॥ చాపి బలాకీ వనమాలినీ ।

విభీషీ శాజ్కరీ చైవ దిక్షు పూవాణ్ధిషు స్థితాః ॥ ౪౨

సకంబుకా వేత్రహస్తా మన్త్రాస్తాసాం సమాహ్వయాః ।

విష్వక్సేనవదె పుష్పధారిణీ మచణ్యేత్తతః ॥ ౪౩

కల్పకం పాగిజాతం చ హరిచన్దనభూరుహమ్ ।

శన్తానమన్ద్రౌ చైవ ద్వారభూషు నివేశయేత్ ॥ ౪౪

* ముఖ్యైన్ద్రి. ఓ ధాన్యాధ్యక్ష. † సవనమ్. ‡ శ్శ్చబలా. ॥ నాపి.

బిల్వం చ సరసీం చైవ శతవత్రసమోకులామ్ ।
 శ్రీయం పరిగతాం పక్షి * సజ్ఘాతకలనిస్వనామ్ ॥ ౪౫
 పరివారాః ప్రకల్వ్యైవం తత్తన్నామభిరచయేత్ ।
 చతుర్థ్యన్తై నౌతివరైగ్ ప్రణవప్రముఖైస్తథా ॥ ౪౬

❖ శ్రీయో మాలామస్త్రీః ❖

మాలామస్త్రీం ప్రవక్ష్యామి శ్రీయగ్ కమలసమ్భవ !
 ఉద్గీఢముక్త్యా ప్రథమం నతిశ్చ తదనన్తరమ్ ॥ ౪౭
 ఉక్త్యా భగవతీ శ్శబ్దై శ్రీచతుర్థ్యన్తమన్వతః ।
 ధీరాపదం చ సమ్బుద్ధౌ శ్రీపూవణం నిలయం తథా ॥ ౪౮

ఆకారపూవణం భరణం శతమణ్డిత మన్వతః ।
 శరీరేతి చ సమ్బుద్ధిగ్ పదాన్వేవం సముద్ధరత్ ॥ ౪౯

భాస్కరం చానలం పఞ్చ బిన్దుం చన్ద్రార్ధశేఖరమ్ ।
 కలాత్మానం విసగ్జాన్తం బీజమేతత్సముద్ధరేత్ ॥ ౫౦
 ద్వీరుచ్ఛాయణం భరపదం పావశబ్దాదనన్తరమ్ ,
 అలక్ష్మీమితివక్తవ్యం నాశయేతి ద్వీరీరయేత్ ॥ ౫౧

భాస్కరం చానలం పంచ బిన్దుం యష్టిమనన్తరమ్ ।
 త్రిరభ్యసైతథా సప్తజన్మపూర్వాజీతం తథా ॥ ౫౨
 అఖలం ప్రోచ్య దారిద్ర్యం పదం దూరాత్తథా పదమ్ ।
 ఉత్సారయేతి ద్వీగ్ ప్రోచ్య చన్ద్రమాది విసగీతమ్ ॥ ౫౩

॥ త్రిన్ద్రీగ్ ప్రోచ్యం త్వదభక్త? జనశబ్దమనన్తరమ్ ।
 వసుం ౭ నియోజయేత్సుక్త్యా ధారయేతి పదం పునః ॥ ౫౪
 పూరయేతి ద్వీరుచ్ఛాయణ పదమమ్భోరుహోసన ।
 ప్రపన్నలొకం హీజ్కారం త్రిరుచ్ఛార్య హాయం గజమ్ ॥ ౫౫

వివిధం పశుముచ్ఛాయణ నిచయం తదనన్తరమ్ ।
 దాసీదాసం పరిజనం య తదన్తం ద్వీవిణ్లోకయ ॥ ౫౬

* సజ్ఘాతాలికుల. శ్శబ్దం భాస్కరం — ద్వీరీరయేత్
 ఇత్యన్తం శ్లోకద్వయం క్వచిదధికమస్తి. † విసజీతమ్ ॥ ॥ ప్రోచ్య
 త్వదభక్తమనలం. ౭ నిగమమన్వక్య. య తల్లన్తం ద్వీవిణ్లోచనమ్ ॥

మాం చ సామ్యైతి చేత్యుక్త్వా అవలోకనసంయుతమ్ ।	
లక్ష్మీమగ్నిం విక్రమం చ శ్రీఛరం యష్టిమస్తకమ్ ॥	౫౭
త్రిరుచ్ఛాయణ ౭ యజేతి ద్విభణవతీతి చ పద్మజ ।	
సురాసురేత్యనుగుణం సిద్ధగన్ధవణరాక్షసమ్ ॥	౫౮
యక్షవిద్యాధరపదం నిఖిలం జన్తుశబ్దకమ్ ।	
మనోభిరితి చాకాఙ్క్ష్య సమాగమమనన్తరమ్ ॥	౫౯
ప్రియేతి సమ్బుద్ధిపదం భాస్కరం సగుహాలయమ్ ।	
సాధణచన్ద్రమిదం బీజం త్రిరుచ్ఛాయణ పరాదితే ॥	౬౦
వరం వివిధముచ్ఛాయణ సితమాలామృరం తథా ।	
ధారణీతి సముచ్ఛాయణం నిఖిలం రొచిషం వసు ॥	౬౦
నిచయా భవతీ పద్మా సమ్బుద్ధౌ తత్త్రియం పదమ్ ।	
శ్రీపదం చాపి నత్యన్తమ స్త్విత్యేతత్క్రియాపదమ్ ॥	౬౨
యుష్మచ్ఛబ్దం చతుభ్యణన్తం రరాస్తో మనురీరితః ।	
పూర్వవద్బీజమస్యాపి మన్త్రం భక్త్యాఙ్గకల్పనా ॥	౬౩
ఛన్దోఽతిచ్ఛన్త ఏతస్య దెవతా శ్రీధణనాధిపః ।	
శ్చద్రష్టా ఫలం జపశ్చాస్య ద్విషట్కాక్షరవత్ఫలమ్ ॥	౬౪

❖ వసుధామన్తః. ❖

॥ అధునా వసుధామన్త్రం ప్రవక్ష్యామి చతుముఖః ।	
బ్రహ్మకొశం ముఖం తస్య శ్రీవత్సం జ్వలనం తథా ॥	౬౫
వామనం † మాధవం దేవదత్తం శ్రీబీజమెవ చ ।	
కమలం బహులం పంచబిన్దుం సుభగమన్వతః ॥	౬౬
భద్రహస్తం విధాతారమనలం వామనం తథా ।	
సుభగం గోపనయుతం విఘ్నేశం చ సమీరణమ్ ॥	౬౭

౭ జయే." వసుధాయా మనుబక్రిష్టా వక్ష్యామి శ్రూయ-
తాంత్యయా. † మారుతం దేవదత్తమ్-మారుతం దేవం దత్తమ్.

కరాలమగ్నిమీకారం రతాంతం షోడశాక్షరమ్ ।
తారాదివసుమధ్యం చ రరాంతం హృదయాదిషు ॥ ౬౮

* అక్షేషు యోజయేన్మంత్రం నమస్కారపదం శృణు ।
సా మాయా చ తథా సౌమ్యా సమ్బుద్ధౌ తత్పదద్వయమ్ ॥ ౬౯

సమయంకరి చేత్యుక్త్వా మహాశబ్దమనన్తరమ్ ।
టాబన్తస్సమయాశబ్దస్సమ్బుద్ధౌ చ రతావధి ॥ ౭౦

హ్యన్తమెతి తథా పూవణం గచ్ఛేతి పదమన్వతః ।
ద్వివణక్తవ్యం పదద్వన్వయం † భగపూవాణవధీతి చ ॥ ౭౧

వసుశబ్దం దేహి శీషణం రరాంతం తేన ‡ చాహ్వాయేత్ ।
దేవీం చ వసుధాం ధ్యాయేత్తప్తహోటకరొచిషమ్ ॥ ౭౨

సింహాసనస్థామాకల్పైరనైకైభూషితాం సదా ।
గృహీతదాడిమీనాలవామహస్తాం తథేతరై ॥ ౭౩

హస్తై దధానాం సుభగం చిన్తారత్నం చతుముఖం ।
పూణణం నానావిధైరత్నైశ్చ కుమ్భం † చోధ్యణముఖం స్థితమ్ ॥

దక్షిణే చరణాబ్జుపై వశ్శిమామరభూరుహమ్ ।
పాశ్వణయోరుభయోశ్చాపి వాలవ్యజనపాణిభిః ॥ ౭౪

అన్యాభిస్సుక్లతామ్బూలధారిణిభిశ్చ నెవితామ్ ।
శఙ్ఖపద్మనిధి చాపి వమస్తౌ విపులం ధనమ్ ॥ ౭౫

పరస్పరముఖప్రెక్షా పరివారౌ స్థితౌ పునః ।
అనుక్తపరివారాశ్చ గ్రాహ్యో శ్రీమనువత్ప్రణా ॥ ౭౬

❖ జపప్రకారః. ❖

సముద్రగాయాస్పరితసోస్సోతసి ప్రాబృఖస్థితః ।
† మస్తదఘ్నే జపేల్లక్షం మన్తసిద్ధౌ సమాహితః ॥ ౭౮

* యోజయేచ్చ నమస్కారపదం శృణు సయాచితః? । తథా సౌమ్యా చ సంబుద్ధౌ సమయేతి పదద్వయమ్ ॥ అభయఙ్కరి చేత్యుక్త్వా మహాశబ్దమనన్తరమ్ । టాబన్త స్సమయావన్త? స్సమ్బుద్ధౌ చ తథావిధి ॥ † భగపూవణం వధీతి చ. ‡ చాహ్వాయేత్. † చాధో ముఖం. † స్తనదఘ్నే.

వై శాఖే మాసి శుక్లే చ పక్షే మాసక్షణపశ్చిమే ।

వ్రతం సమాపయే * చక్రకే పూజయేచ్చ మహానిశి ॥ ౨౯

మల్లికావకులైశ్చాన్వైస్సుగన్దైః కాలజైశ్శుభైః ।

గొఘృతైశ్చ తిలైరన్వైయథాభిలషితైరలమ్ ॥ ౩౦

తపణం మస్త్రజాపం చ నిత్యమెతత్సమాచరత్ ।

ఏవమాచరతస్సమ్యజ్మన్త్రిణో యావదాయషమ్ ॥ ౩౧

వసతి శ్రీగృహౌ తస్య సప్తజన్మసు నిశ్చలా ।

❖ ధరణ్యాః మన్త్రైః ❖

మనుం ధరణ్యా వక్ష్యామి సాధనం చ యథాతథమ్ ॥ ౩౨

ఛందసామాదిముద్భృత్య సూక్ష్మద్భృత్పూలహం తథా ।

హృషీకేశం వినగాన్తం మనురెకాక్షరః స్మృతః ॥ ౩౩

గొపనం పఞ్చబిన్దం చ ఊర్ధ్వలోకేశమన్వతః ।

వీరసేనం కలాన్తం చ సక్కుపణసమాహ్వయమ్ ॥ ౩౪

† సబిన్దం గదినం తానం? కల్పయేద్భృదయాదిషుః ।

పైరకొస్య మునిశ్చన్దో దైవం గాయత్రమీరితమ్ ॥ ౩౫

దేవతా ధరణీ దేవీ జపేల్లక్షమతన్ద్రితః ।

మనుధర్మరణ్యాస్సప్తాణాం కథ్యతే కమలాసన ॥ ౩౬

ధనదం పావకం చాదిం సుముఖం ఓ గొధనాహ్వయమ్ ।

నత్యన్త మేనం సప్తాణో ధరణ్యాస్సప్రదశితః ॥ ౩౭

మనుశ్చతుస్త్రింశవణాః కథ్యతే కమలోద్భవ ।

ఆదాయ చాదౌ సప్తాణాం కుమ్భమాది మచామను ॥ ౩౮

శశాంకమాదిం భువనం సుభగం దత్తసంజ్ఞితమ్ ।

సుభద్రమూర్ధ్వలోకేశం విజయం విష్ణుశీషకమ్ ॥ ౩౯

* ద. వై. † సబిన్దమక్కు. ఓ దరగోధనే । నత్యన్తమేవ సప్తాణో మనుస్సప్రతి దశితః ॥

మోహనాశం తథాకారం వై రాజం చాగ్నివిక్రమమ్ ।
 భల్లాయుధం చ మాహేంద్రం హృషీకేశవిగహితమ్ ॥ ౯౦
 సానుస్వారం చ * కమలం పావకం సగుహాలయమ్ ।
 నాసిక్యం త్రిదశాహారం త్రివిక్రమసమాహ్వయమ్ ॥ ౯౧
 కౌధిరూపం చ సుముఖం సోదకం కలశం తతః ।
 ప్రణవాదిం చ ధీ మాహేంద్రం వణాణాం చ సముద్ధరేత్ ॥ ౯౨
 సుభద్రం దేవదత్తం చ భాస్కరం యష్టిమస్తకమ్ ।
 † పావకం పాటలం బ్రహ్మ మాహేంద్రం చ ‡ గుహాలయమ్ ॥ ౯౩
 ప్రభజ్జానం పూణాచంద్రమౌషధం యష్టిసంయుతమ్ ।
 స్వాహాయాం విరతిమన్త్రోగ్గ కథితగ్గ కమలాసన ॥ ౯౪
 పూర్వోక్తం వీజమగ్గాని ఋషిశ్చంద్రశ్చ దేవతా ।

❖ సరస్వత్యాః మన్త్రైః ❖

సారస్వతం మనువరం ప్రవణ్యామి యథా తథమ్ ॥ ౯౫
 నిగమాదిం శ్వేతరశ్మిం మనుమధేన్ద్రశ్చేఖరమ్ ।
 ౨ ఇత్యుద్ధరేత్స్వయం గాం చ ద్రష్టా కశ్యపవస్తనః ॥ ౯౬
 చంద్రశ్చ దేవీ గాయత్రం దేవతా భారతీ స్వయమ్ ।
 లఙ్కమేకం నియమవాణ జపేన్మన్త్రమతస్త్రితః ॥ ౯౭
 అతులా వాగ్విభూతిస్సాస్త్రిల్లభతే జ్ఞానముత్తమమ్ ।
 ౪ సకృద్గ్రహణమాత్రేణ గ్రహణం దృఢమశ్నుతే ॥ ౯౮
 స్మృతిప్రమోషో వై వాస్య సభాయాం న సరాభవః
 అన్యం సారస్వతం మన్త్రమధునా కథయామి తే ॥ ౯౯
 ¶ ముఖమస్య బ్రహ్మకోశం గోధనం చేన్దుశేఖరమ్
 కమలం పులహం మాయామనుస్వారపరిష్కృతామ్ ॥ ౧౦౦

* కమలాం. ధీ సుభగం పులహోన్తం. † “పావకం-యష్టిసంయుతమ్” ఇత్యేకః శ్లోకః క్వచిదధికో దృశ్యతే. ‡ సుధాలయమ్. ౨ ఇత్యుచ్చరే తస్వయం చాజ్ఞిం ౪ సకృచ్ఛ్రవణం. ¶ ఖస్య చ బ్రహ్మలొకేశం గోధనం చంద్రశేఖరమ్.

- * యష్టిం యష్ట్యా విసగాణస్తగ్ పూవోక్తం మస్తమన్వతః ।
 త్రియక్షరస్య చౌద్ధారగ్ కథితగ్ కమలాసన ॥ ౧౦౧
- ద్రష్టా వసిషా మస్తస్య విరాట్ ఛన్దస్సరస్వతీ ।
 దేవతా జపసఖ్యా చ లక్షత్రయముదాహృతమ్ ॥ ౧౦౨
- పరాపరజ్ఞౌ వాగ్మీ చ సప్తకృతోఽభిమన్త్రితమ్ ।
 జలం పిబెద్ద్రిషం తస్య కల్యాణీ వాగ్భవిష్యతి ॥ ౧౦౩
- షడక్షరగణో మన్త్రిగ్ కద్యతే కమలాసన ।
 తారకం పరుణం చాదిం నాసిక్యం జ్వలనాహ్వయమ్ ॥ ౧౦౪
- మధుసూదనమన్వక్ష్వ హుంభడన్తం నమస్కృతిః ।
 బుషిమణ్ శేష్యరశ్చన్దో విరాట్ నైవ చ దేవతా ॥ ౧౦౫
- దశాక్షరం మస్తరాజం శ్రవణోక్తాద్ధారేణ చోచ్యతే ।
 వ్యాపీ సుధారసశ్చాపి వైధరో విష్ణుమస్తకః ॥ ౧౦౬
- వణాణ శస్త్ర పవ చత్వార స్సమనన్తరమీరితాః ।
 ఈరయిత్వా ౭ తథా కుంభం మధుసూదనమన్వతః ॥ ౧౦౭
- పశ్చాత్తకగ్ పాశపాణిం మధుసూదనపశ్చిమమ్ ।
 వైధరం రామసహితం విఘ్నేశం బన్ధమస్తకమ్ ॥ ౧౦౮
- హుతాన్తమణాణుద్భృత్య మనురేష సమీరితః ।
 అజ్గాని రూపం మన్త్రిస్య బీజమేవం విభాజితమ్ ॥ ౧౦౯
- చన్ద్రీమణ్డలమధ్యస్థాం తుషారనిచయప్రీభామ్ ।
 వమస్తీమమృతం వక్త్రాజ్జిహ్వోమధ్యగతాం స్తరేత్ ॥ ౧౧౦
- ధ్యాయతో మన్త్రిణస్తస్య వాక్సిద్ధిరతులా భవేత్ ।
 నిగమాదిం చ నత్యన్తం సుభద్రం గదినం తథా ॥ ౧౧౧
- కుంభమాదిం చ విజయం య గోవిన్దం మధుకెతనమ్ ।
 విజయం మాధవయుతం రిరాన్తం ॥ మనుముద్దరేత్ ॥ ౧౧౨

* యష్టివజ్రాంవిసగాణస్తం శ్రవణోక్తాద్ధారే చ పర్యతే. † ణా.
 ౨ జలెశానం. య దరం గోవిన్దమగ్నియక్. ॥ మనురీరితః. ॥

జ్వలనం చాదిమధేన్దు బీజమేవం సముద్ధరేత్ |
 ద్రష్టాస్య దేవలశ్చన్దో విరాట్ దేవీ రతిస్తథా || ౧౧౩
 దశ లక్షం జపేన్మస్త్రం తతస్సిధ్యతి మన్త్రిణః |
 వశ్యాకషణ విద్వేషముఖా చ ఫలస్తతిః || ౧౧౪
 దూరాదాగమనం చాపి ప్రోషితస్యాఽచిరాద్భవేత్ |
 వప్త వణాన్ సముచ్ఛాయన్ పూవోక్తాన్ సమనస్తరమ్ ||
 వవిత్రం వీరమన్యకృ పశ్చాబ్దిన్దమనస్తరమ్ |
 వైరాజం * గోధనం వాయుం రరాన్తం మనుముద్ధరేత్ || ౧౧౬
 ఏకచతుశ్చ వీరం చ హృషీకేశం సబ్దిన్దకమ్ |
 బీజముక్తం మనోరస్య మునిరజ్జీరసః స్తృతః || ౧౧౭
 ఛన్దశ్చ దేవీ గాయత్రం దేవతా ప్రీతిరుచ్యతే |
 సాధయిత్వా యథాపూర్వం ధర్మాదిఫలభాగ్భవేత్ || ౧౧౮
 సప్తాణాన్ గ పూర్వ వద్గ్రాహ్యోగ కరాలం వామనం తతః |
 ఏకద్యగ్గోధనం చిత్రభానుం చ మధుశూదనమ్ || ౧౧౯
 యష్టిం కరాలమగ్నిం చ ద్రువం చాగ్నేశ్చ యోషితమ్ |
 తదేవ బీజం ద్రష్టా చ మనుగ కీర్తికృ దేవతా || ౧౨౦
 ఛన్దశ్చ దేవీ గాయత్రం పూర్వవత్సిద్ధిసాధనైః |
 వణానాదాయ సప్తాదౌ పరిశిష్టాన్ సముద్ధరేత్ || ౧౨౧
 శ్రీవత్సం గోపనం భద్రపాణిం చ విజయం తథా |
 స్పృశన్ నం వీరసేనం చ శుభదం దహనం మనుమ్ || ౧౨౨
 యష్టిం చ భాస్కరోపేతం పావకం బిన్దుపశ్చాకమ్ |
 సయష్టిం బీజసహితం శ్రీయస్స్వహోవచావధి || ౧౨౩
 ఛన్దో విరాట్ గౌతమషిఁ దేవతా శాన్తిరుచ్యతే
 మనునా సాధయేద్బ్రహ్మణ్ పాదుకాదిఫలం మహత్ || ౧౨౪

* గోపనయతం.

సప్తవణాణ్ యథాపూవణం నృహరిం పావకం తథా ।

మహోమాయామనుస్వారం విజయం ప్రణవాదికమ్ ॥ ౧౨౫

ఉదయం క్రోధరూపం చ భూధరం గౌపనం తథా ।

రరాన్తమేవముద్భృత్య మనుజ్ఞేయో విచక్షణైః ॥ ౧౨౬

ద్రష్టా వ్యాసో విరాట్పన్దో దేవతా తుష్టిరుచ్యతే ।

అక్షత్రయజపేనైవ తుష్టిశ్చ మహతీ భవేత్ ॥ ౧౨౭

సప్తాణాణ్ గ పూవణవద్గావ్యో శ్చిష్టాణాణ్ సోద్భృతిగ్ క్రమాత్ ।

ఖాస్కరం పావకం పఞ్చబిన్దం యష్టిసమన్వితమ్ ॥ ౧౨౮

పవిత్రం భువనం క్రోధరూపం భూధరమన్వతః ।

గౌవిన్దమాగ్నెయీ మన్వగుద్భృత్య మనురీరితః ॥ ౧౨౯

* ద్రష్టైరిత స్తథేశానా పుష్టిశ్చన్దో విరాడభూత్ ।

అష్టలక్షం జపెన్మన్త్రిం పుష్టికామస్సమాహితః ॥ ౧౩౦

భుక్త్వా భోగాంశ్చ విపులాణ్ రసాయనపురోగమాణ్ ।

అతలాదిషు లోకేషు మన్త్రి చరతి దేవవత్ ॥ ౧౩౧

❀ ఆధారశక్త్యాదిమన్త్రాః ❀

యోగాసనాజ్ఞా న్యధారశక్త్యాదీని చతుముఖాః ।

యాని తేషాం కల్పనేషు వణోద్ధారపురస్కరమ్ ॥ ౧౩౨

మన్త్రాన్వజ్ఞామ్యానుపూవ్యాణ్ యథావదవధారయః ।

బ్రహ్మకొశముఖం విద్యాత్పవిత్రమృతధామ చ ॥ ౧౩౩

హృషీకేశం బిన్దుపరం ప్రతదణనమతగ్ పరమ్ ।

పద్మనాభం చ వాసిక్యం గౌపనం సుభగం పునః ॥ ౧౩౪

ఆదిదేవం హుతవహం శ్రీవత్సం కమలాహ్వయమ్ ।

వైరాజం వీరసేనం చ నతిమెవం నముద్ధరెత్ ॥ ౧౩౫

ఆధారశక్తిమన్త్రోయం కథితగ్ కమలాసనః ।

చతుముఖం చతుశాఖం శుద్ధస్ఫటికవచణవమ్ ॥ ౧౩౬

* హరితో మునిరీశానా.

కిరీటహార కేయూర ప్రముఖాకల్పభూషితమ్ ।

శ్రీవత్సాఙ్గం శక్తిచక్రగదాపద్మాయుధైయుతమ్ ॥ ౧౩౭

తేజోమణ్డలమధ్యస్థం ధ్యాయేదాధారరూపిణమ్ ।

బ్రహ్మకోశం దినకరం భువనం పాపకాహ్వయమ్ ॥ ౧౩౮

గుహాలయం ధృవం భూయః కమలం సగుహాలయమ్ ।

పాపకం మన్దరం పద్మమాకారం * విపులం తథా ॥ ౧౩౯

గోపనం చ గదధ్వంసం వినాయకమనన్తరమ్ ।

† ప్రభంజనం మాధవం చ నత్యన్తం మనుముద్దరైత్ ॥ ౧౪౦

ఏకవక్త్రం చతుర్బాహుం జపాపుష్పసమద్యుతిమ్ ।

శక్తిచక్రధరం క్రుద్ధం ‡ పద్మకామోదకీధరమ్ ॥ ౧౪౧

వహ్నిమణ్డలమధ్యస్థం § జ్వలనాపీతవిగ్రహమ్ ।

◆ సకలాభరణోపేతం ధ్యాయేత్కూమరమనన్తరమ్ ॥ ౧౪౨

❖ అనన్తమన్త్రః ❖

॥ ఉద్గీఢం భానుమాకారం యష్టిమాదిం వినాయకమ్ ।

ద్విరదం విజయాకారం శ్వసనం ప్రథమం స్వరమ్ ॥ ౧౪౩

५ నతిం చోద్భృత్య మన్తోఽయమనన్తస్య ప్రదశితః ।

స్ఫటికాద్రిప్రతికాశం చతుర్బాహుం కిరీటినమ్ ॥ ౧౪౪

పూణచన్ద్రాననం సౌమ్యం సితపుష్పైర్విరాజితమ్ ।

లాఙ్గలం ముసలం ముఖ్యకరయోదకధతం శివమ్ ॥ ౧౪౫

జఘన్యకరయోశ్శక్తిచక్రద్వన్ద్వం యథాయథమ్ ।

నీలామ్బరధరం దంష్ట్రోకరాలవదనైయుతమ్ ॥ ౧౪౬

? ప్రశాన్తవపుషా యుక్తం సహస్రఫణమున్నతమ్ ।

ఫణామణినహస్త్రింశు నీరాజనవిరాజితమ్ ॥ ౧౪౭

* పులహం. † చతుర్గతిం మాధవం చ నత్యన్తః కూర్మమన్త
రాయ్ । ‡ శక్తిం. § జ్వాలావితతవిగ్రహమ్ । ◆ సకలాభరణోపేతం
ధ్యాయేదగ్నిమ్ ॥ ఉద్గీఢమంశు. ५ మతిం. ? పృష్ఠతో నాగవపుషం

అనన్తవక్త్రకుహరై రుద్వమన్తముదచిషమ్ ।

మణ్డలీకృతనాగెన్ద్రో * భాగవేష్టన విగ్రహమ్ ॥ ౧౪౮

ధ్యాయేదనన్తముఖయోః పాశ్యో యోనాగయోషితః ।

దేవ్యస్తస్య సుఖాసీనాగ ఫణామణ్డల మణ్డితాః ॥ ౧౪౯

❖ ఘామన్ద్రోః ❖

ధ్యాత్వా భువో మనుగ పశ్చాద్వణోద్ధారేణ వక్ష్యతే ।

తారం సుఖగనామానమచిషమ్నం చతుముఖ ॥ ౧౫౦

సుముఖం † గోధనం వాయుం నత్యన్తమితి కల్పయేత్ ।

❖ పీరకల్పనవిధిః తన్మన్త్రాశ్చ. ❖

తస్యోపరి ఫణిన్ద్రోస్య తపనీయనిభాం శుభామ్ ॥ ౧౫౧

చతురశ్రాం మహాపీరిం కల్పయేన్మధువిద్విషః ।

ధర్మాదీనాం చతుణాం ‡ త్వధర్తాదీనాం చ తావతామ్ ॥

పాదానాం కల్పనామన్త్రా వక్ష్యన్తై కమలాసన ।

ఊద్యణాణాం ప్రణవాదీం శ్చ సానుస్వారాం యథాయథమ్ ॥

చతుర్ధ్యన్తాని నామాని ప్రోచ్యాన్తే నతిమీరయేత్ ।

మధ్యే సదాశివపదం పాదత్వేన ప్రకల్పయేత్ ॥ ౧౫౨

తచ్ఛతుర్ధ్యన్తమాదౌ చ భాస్కరం సగుహోలయమ్ ।

నత్యన్తం చైవ పాదానాం నవానాం కల్పయేన్మనూత్ ॥ ౧౫౩

ఋగాదయశ్చతువేదా † నైషాం తు మనవగ పునః ।

సానుస్వారాం స్తదాద్యణాణాం ప్రోచ్యాదౌ కమలాసన ॥ ౧౫౪

చతుర్ధ్యన్తాని నామాని ఋగాదీనాం నతీగ పునః ।

మనూత్ ప్రకల్పయేదేవం భౌతికాదిరహంకృతిః ॥ ౧౫౫

త్రిస్రగ ప్రకల్పయేత్పశ్చాత్తాసాం మన్త్రాం బ్రవీమి తె ।

ప్రణవాదీణాం పుల్లనయనానచామాదిం సదణ్డకమ్ ॥ ౧౫౬

* భాగివేష్టనవిష్టరమ్. † గోపనాహ్వనం. ‡ చ నఙ్కారాదాః
చ. † స్తనైషాం స్తన్మనుగ పునః ।

భౌతికాదిరహజ్కారశ్చతుర్థ్యన్తో నతిస్తథా !
 పశ్చిమం మారుతం చోర్ధ్వలోకేశం బిన్దుమస్తకమ్ ॥ ౧౫౯
 పదం చ తైజసం శిష్టం పూర్వవన్మనురీరితః ।
 కుమ్భమౌవణం సనాసిక్యం వై కారిపదమన్వతః ॥ ౧౬౦
 శిష్టం యథాపురం సవణం మనురన్యస్సమీరితః ।
 సత్వం రజస్తమశ్చేతి గుణాణాం పశ్చాత్ప్రకల్పయేత్ ॥ ౧౬౧
 సానుస్వారాంస్తదాద్యణాణాం చతుర్థ్యన్తాంస్తదాహ్వయామ్ ।
 మనూప్రకల్పయేదెవం మహ్యోద్యైస్తప్రకల్పనమ్ ॥ ౧౬౨
 ఆత్మశబ్దం చతుర్థ్యన్తం మహ్యోది పదపూర్వకమ్ ।
 హుంఫడన్తం చ నత్యన్తం ప్రయుజ్జీత మనుం పునః ॥ ౧౬౩
 ప్రణవం మన్దరం యష్టిం ముసలం పఞ్చబిన్దుకమ్ ।
 అమృతం గోపనయుతం విజయం మాధవీం తథా ॥ ౧౬౪
 భద్రహస్తం మృగేశం చ నతిముద్భ్రత్య మస్త్రవిత్ ।
 మస్త్రైవాస్తరణాధ్యాసో వహ్నిదైవమణ్డలత్రయమ్ ॥ ౧౬౫
 తస్యో పరి *ష్టాదధ్యాసాం మస్త్రాణాం సర్వాన్యథాక్రమమ్ ।
 పావకం శశినం హుయణం †త్రయమాకారబిన్దుకమ్ ॥ ౧౬౬
 మనుమెవం సముద్భ్రత్య పద్మం చోపరికల్పయేత్ ।
 ప్రణవం పశ్చిమం యష్టిం పవిత్రం విజయం తథా ॥ ౧౬౭
 దక్షం చ గోపన ధీ పరం శ్వసనం చ వినాయకమ్ ।
 విష్ణుం చ మన్దరం స్వగణముద్భ్రత్యా ‡బ్రమనుః స్తృతః ॥ ౧౬౮
 శ్రీవత్సాదిద్వాదశానాం శక్తీనాం తత్పమాహ్వయాః ।
 చతుర్థ్యన్తాస్సనా †సిక్యాస్తదాద్యణాం పురస్కృతాః ॥
 మస్త్రో భద్రాపనప్రైష కథితగ కల్పనా క్రమః

* తదధ్యాసం మస్త్రాివ్వచ్చి. † త్రియం సాకారబిన్దుకమ్ ॥
 అనురక్తః. ధీ యుతం. ‡ బ్రమనుః స్తృతః † సిక్యా షావదన్య.

❖ బ్రహ్మసనకాది పరివారకల్పనమ్. ❖

బ్రహ్మాదయ || స్తోత్రగ వశ్చాత్సనకాదిత్రయం పునః || ౧౨౦

* వినాయకశ్చ దుగాణ చ మన్త్రిణో గురురన్వతః |

ప్రణవాద్యాశ్చతుర్థ్యన్తా నత్యన్తాశ్చ తదాహ్వయాః || ౧౨౧

† తానచయేచ్ఛ బ్రహ్మాదీన్ పరిచయోముఖ హరేః |

❖ ప్రథమావరణే యష్టవ్యాః. ❖

అష్టౌ వ్యాప్త్యాదికాశ్చక్తిః ప్రథమావరణే యజేత్ || ౧౨౨

పూర్వవత్తత్సమాఖ్యాభిమన్త్యైః పశ్చాయుధాన్యపి |

దివ్యాని దిక్పతీన్ సర్వానిన్ద్రోదీన్ విహగాధిపమ్ || ౧౨౩

సెనేశం చ చతుర్థ్యన్తే నత్యన్తే శ్చ స్వనామభిః |

పూర్వవత్పూజయేద్ద్యౌవ్వాన్

❖ చణ్డప్రచణ్డయోమన్త్యైః. ❖

ఋ ద్వితీయావరణే తతః || ౧౨౪

చణ్డప్రచణ్డావస్తస్థౌ ద్వాస్థౌ చ మనునా యజేత్ |

నిగమాదిం ఖడ్గధరమృతమోతం సయష్టికమ్ || ౧౨౫

వక్రతుణ్డం ప్రచణ్డం చ పుణ్డరీకాక్షగోపనా |

ప్రభక్ష్ణానం చాప్రమేయం నత్యన్తో మనురీరితః || ౧౨౬

ప్రథమం ఛస్తసామాదిం పశ్చిమం ాఋతధామకమ్ |

సదణ్డం పాపహాననం దహానం వక్రతుణ్డకమ్ || ౧౨౭

ప్రచణ్డం పుణ్డరీకాక్షం చతుర్థ్యన్తం తథా నతిః |

చణ్డప్రచణ్డయోమన్త్యస్తస్సముద్ధృత్యాణామీరితః || ౧౨౮

❖ ఉదుంబరస్య మన్త్యైః. ❖

ఉదుమ్బరస్య నత్యన్తం ❖ శాన్తిమోదివిభక్తికమ్ |

ఉదీరయేదధిష్ఠాత్రి తస్య శాన్తిశ్చ దేవతా || ౧౨౯

సరస్వతీ దక్షిణస్యాం రతిశ్చోత్తరదారుణి |

శ్రీః పశ్చిమాదధస్తస్య శాన్తిభక్తవతి దేవతా || ౧౩౦

|| స్త్రీయః. * వినాయకంచ దుగాణంచ మన్త్రిణా † తైర.

ఋ త్వతీయా. † త్వతసాధనమ్. ❖ శాన్తిం తాదృగ్విభక్తికాః.

చతుర్థ్యంతం చ తన్నామమస్త్రశ్చోక్తశ్చతుర్ముఖ ।
 కవాచే దక్షిణే విశ్వనేత్రస్యద్దేవతా తథా ॥ ౧౮౧
 ఉత్తరే విశ్వవక్త్రశ్చ దేవతా వేత్రదారుషు ।
 వసన్తి వెదశాస్త్రాణి నారాచేషు తథామరాః ॥ ౧౮౨
 ఋషయః కీలదేశేషు భూతేశగ్ పట్టికా భువి ।
 విశ్వభావనవాసస్యాత్కృన్దపట్టద్వయం తథా ॥ ౧౮౩
 నామ తెషాం చతుర్థ్యంతం మనువాన్తువతేస్తథా ।

❖ ష్టైత్రేశమస్త్రీః ❖

ష్టైత్రేశస్య మనుబ్రాహ్మణ చన్దసామాదిముద్ధరేత్ ॥ ౧౮౪
 నృసింహముదయం దక్షమృతధామసదన్డకమ్ ।
 చతుర్థ్యంతం నమోస్తం చ తాక్ష్యమగ్రే హరేస్సితమ్ ॥
 ద్వారపాశ్చైవ శఙ్ఖచక్రద్వయం తత్సంజ్ఞయాచయేత్ ।
 వచ్చి * ధామాచణే మస్త్రం చన్దసామాదిముద్ధరేత్ ॥ ౧౮౬
 వరుణం బన్దుశిరసం క్రోధరూపం వనస్రజమ్ ।
 వరుణం దేవదత్తం చ పశ్చిమం వహ్నిగోపనా ॥ ౧౮౭
 శశాంకా † మాదిదేవాన్తం వైధరం దహనం తతః ।
 హృషీకేకం ‡ పశ్చిమం చ రామం సుముఖమన్వతః ॥ ౧౮౮
 మాధవం హుంఘడన్తం చ § స్వాహోన్తావధికౌ మనుః ।

❖ దిబ్జూతిణినిదేశః ❖

దిబ్జూతణయశ్చానుపూవ్యాణ కధ్యన్తే కమలాసన ॥ ౧౮౯
 ఇన్ద్రేశానా నృసింహశ్చ విరిశ్చశ్చ క్రమాద్భవేత్ ।
 దిబ్జూతణయోఽధవా శక్తిధరగ్ పశుపతిస్తథా ॥ ౧౯౦
 శ్రీధరో ధనదశ్చేతి యద్వా క్రోడాకృతిహకారిః ।
 నృసింహశ్శ్రీధరశ్చేతి హయశీషాకృతిస్తథా ॥ ౧౯౧

* తామచణే. † మాదిదేవం చ. ‡ పవిత్రం చ. § స్వాహా-
 యావసితం మనుః.

అపి వా స్యాచ్చతువక్త్రా నరనారాయణావుభౌ ।
 హరిగ్ కృష్ణశ్చ కథితో యద్వా సత్యాదయగ్ క్రమాత్ ॥ ౧౯౨
 వాసుదేవాదయో ప్యూహః యద్వా దిజ్ఞాతయగ్ క్రమాత్ ।
 క్రమాచ్చ తోరణాయా నై పూవకపశ్చిమధామయోః ॥ ౧౯౩
 చతురశ్రాయతే ధామ్ని పూవకపశ్చిమనాసయోః ।
 పూణశ్చ పుష్కరశ్చద్వావధిషానే పునగ్ క్రమాత్ ॥ ౧౯౪
 ఆగ్నేయే హస్తీవదనో యామ్యై పశుపతిస్తథా ।
 వారుణే దక్షిణామూర్తియగ్ కాబేరే విశ్వరూపధృక్ ॥ ౧౯౫
 శాఙ్కరే చ చతువక్త్రా తస్మిన్ భగవతీ తథా ।
 అస్తమణ్డలసమ్బద్ధిగోపురోభయపాశ్వయోః ॥ ౧౯౬
 చంద్రాదిత్యై తథోవ్యాణం తు * ఇన్ద్రాదితు విదితు చ ।
 మన్మథశ్చ విధాతా చ † విశ్వేశష్టణ్ముఖస్తథా ॥ ౧౯౭
 దుగాణ ధనదరుద్రాశ్చ క్షేత్రైశ్చస్తదనస్తరమ్ ।
 సోమేశానాన్తరే చైవ విష్వక్సేనగ్ ప్రతిష్ఠితః ॥ ౧౯౮
 దక్షిణోపీతలై స్తప్త మాతరో వీరభద్రకః ।
 విఘ్నేశగ్ పాశ్వయోస్తేషాం జ్యేష్ఠా నిర్మతిభూతలై ॥ ౧౯౯

❖ ద్వితీయావరణే యష్టవ్యాః ❖

ఇన్ద్రాదయస్సాస్వసు దితు ద్వితీయావరణే పునః ।
 భగవత్ప్రముఖై తాఙ్గోణై ద్వితీయావరణే తతః ॥ ౨౦౦

❖ బహిఃపరణే యష్టవ్యాః ❖

తదీయగోపురద్వారపాశ్వయోగ్ పురుషాచ్యుతౌ ।
 ధ్రువలూరికాధరిత్రీషు వహ్నిద్వీనాం దిశి క్రమాత్ ॥ ౨౦౧
 హయశీషణగ్ కషణశ్చ క్రొడాకృతిరనస్తరమ్ ।
 శ్రద్ధ్యుమ్నోఽనస్తనామానావనిరుద్ధౌ నృకేసరీ ॥ ౨౦౨

* అగ్నాదితు చ దితు చ. † విఘ్నేశ. ధ్రువలూరికాధరి
 త్రీషు ఖడ్గం కామోదకీం ధనుః” ఇత్యైవ క్యచిదస్తి. మధ్యగతః
 “వహ్నిద్వీనాం—ముసలం శఙ్ఖమ్” ఇతి శ్లోకఖణ్డః నదృశ్యతే.

చక్రం చ ముసలం శఙ్ఖం ఖడ్గం కౌమోదకీం ధనుః ।
 వజ్రం పద్మమితి ప్రాక్తం ప్రాగాదిషు తృతీయకే ॥ ౨౦౩
 గొపురొభయపాశ్వస్థా ద్వాదశాశ్శీతరశ్మయః ।
 యమాగ్నిమధ్యే వసవగ్ పితరో యమరక్షసోః ॥ ౨౦౪
 విశ్వే దేవాశ్చ మధ్యస్థా నిర్వతేవఃరుణస్య చ ।
 మరుతగ్ పాశహస్తస్య శ్వసనస్య చ మధ్యమాః ॥ ౨౦౫
 పాశిమారుతయోమధ్యే మునయస్సప్త చ స్థితాః ।
 కుబేరేశానయోమధ్యే కుద్రాశ్చైకాదశ స్మృతాః ॥ ౨౦౬
 ఋత్రపాలశ్చ తత్రైవ ప్రాచ్యాదౌ కుముదాదయః ।
 * మర్యాదాహ్వయసాలస్య ద్వారి పూణశ్చ పుష్కరః ॥ ౨౦౭
 ఉపీతలే సమారాధ్యాగ్ పౌజ్జితే క్లప్తపీరకే ।
 స్థాప్యాశ్చై వోత్తమగణాగ్ ప్రాచ్యాదిష్వప్తసు క్రమాత్ ॥
 తథోపేన్ద్రాదయస్థాప్యా మహత్భావరణే తతః ।
 మహీతల మధ్యగణా విశ్వేశాద్యా దిశి క్రమాత్ ॥ ౨౦౮
 జయాదయో గోపురాణాం బహిభూమౌ వ్యవస్థితాః ।

❖ బలిపీఠ బలిదానప్రమః. ❖

బలిపీఠేషు సవత్ర ప్రధమావరణాదిషు ॥ ౨౦౯
 ఆద్యాశ్చ క్ష కామజుశ్చైవ యే భూతాగ్ ప్రాగ్దిశి స్థితాః ।
 ప్రసన్నాగ్ పరితుష్టాస్తై గృహ్ణాన్తు బలికాక్షిణః ॥ ౨౧౦
 భూమౌ వ్యోమ్ని తథా వృక్షపవఃతాదిషు విష్ఠితాః ।
 ? వినాయక ఋత్రపాలాశ్చూరాశ్చ కుముదాదయః ॥ ౨౧౧
 సవైఃగ్ పారిషదై శ్చాన్వైస్సాన్సధం గృహ్ణాన్తు తే బలిమ్ ।
 ❖ చణ్డాదయోథ ద్వారస్థాశ్చతుర్ధ్వనైస్సస్వినామభిః ॥ ౨౧౨

* మధ్యాహ్నహారసాలస్య. † వోత్తర క్ష కూర్మజా. ? వినాయకః ఋత్రపాలగ్ కూర్మజ్జః. ❖ ధేనుకాన్తా.

ప్రణవాద్యైశ్చ నత్యనై దెవీపరిజనాన్వితాః ।
 సవాహనాస్తే సంపూజ్యాస్వై స్వై దేశే చతుముఖ ॥ ౨౧౪
 బలిపీఠేషు సవేషాం బలిగ్రహణకాక్షిణామ్ ।
 తత్తన్నామ సముచ్ఛాయే బలిదేయో విచక్షణైః ॥ ౨౧౫
 ❀ ఔత్రేశాచనం వినా బలిదానస్య నిష్ఫలత్వమ్. ❀
 ధామేశానం వినా తేన బలిదానేన యోఽచరతి ।
 * హరన్తి రాష్ట్రం రాజానం ధామ చాత్మానమేవ చ ॥ ౨౧౬
 పరివారాననభ్యచ్యక్తదై వాగ్నైస్సమిన్దనమ్ ।
 ధ్రువోగైరకృత్వా దేవస్య పూజా స్యాన్నిష్ప్రయోజనా ॥ ౨౧౭
 తస్మాద్భ్రథో క్తమాగేణ పూజనం స్థానవృద్ధిదమ్ ।
 వధేణం రాజరాష్ట్రాణాం ప్రజానాం వృద్ధికాక్షిణామ్ ॥ ౨౧౮
 దృశ్యాదృశ్యేన రూపేణ స్థితానాం బలికాక్షిణామ్ ।
 భూతానాం భూతికామేన దేయోఽవశ్యం బలిస్సదా ॥ ౨౧౯

ఇతి శ్రీపాంచురాత్రే మహోపనిషది

పాద్యే తస్మై చయోపాదె

శ్రీయాదిపరివార మన్త్రోవణనం నామ

ఏకోనత్రింశోఽధ్యాయః.

త్రింశోఽధ్యాయః .

శ్రీభగవం

❖ తిథిదేవతామస్తాః ❖

శ్రీభగవాన్ —

* తిథియాగం చతువక్త్ర్య బ్రవీమి సుఖసాధనమ్ ।

❖ కామ్యకర్మణగ్ కాలః ❖

కామ్యస్య కర్మణగ్ కాలశ్చుక్లవక్షస్తథా తిథిః ॥ ౧

జపహోమాచనై స్సమ్యక్కాలేష్వారాధయేత్సుధీః ।

❖ తిథిదేవతాః ❖

† అగ్నిబ్రహ్మో ధనేశానౌ విఘ్నేశశ్శ్రీషుడానసః ॥ ౨

భానువృక్షధ్వజో దుర్గా యమో వలనిపూదసః ।

విష్ణుగ్ కామోఽశ్వినౌ చంద్రౌ ఇత్యుక్తాస్తిథిదేవతాః ॥ ౩

❖ అగ్నైమన్త్రాః ❖

ప్రణవం నవబిందుం చ వరుణం శ్రీధరం తతః ।

గదధ్వంసం భద్రహస్తం పావనం మాధవం తతః ॥ ౪

ఠతాస్తముద్భృత్య మనుగ్ కథితౌ జాతవేదసః ।

అగ్నిమాద్యమనుస్వారం బీజం తేనాజ్గవద్దతిః ॥ ౫

ఛందో విరాట్ దేవలశ్చ ద్రష్టాగ్నిరథిదేవతా ।

చతుర్థ్యన్తం స్వాభిధానం నత్యన్తమపరో మనుః ॥ ౬

ఋషిశ్చంద్రో దేవతాపి మనోరస్యాపి పూర్వవత్ ।

ప్రత్యక్షరం లక్షజపస్సాధనం మన్త్రీయోద్వయోః ॥ ౭

కామ్యస్య లాభస్సర్వస్య ఫలమత్యన్తదులభమ్ ।

❖ బ్రహ్మణో మన్త్రాః ❖

నిగమాదిం కాలనేమిమృతధామవిదభిణతమ్ ॥ ౮

* తిథియోగం † అగ్నిగ్ ప్రజ్ఞేశశ్చేశానో.

మాతాణ్ణమన్దరయుతం ప్రచణ్డం మాధవం నతిమ్ ।

ఇత్యుద్ధరేద్భ్రామనుముద్ధారోఽన్యస్య కథ్యతే ॥ ౯

చతుర్థ్యంతం బ్రహ్మపదమాగ్నెయీనిష్ఠితం మనుః ।

వై రాజమక్షప్రథమం విజయం రోహిణీపతిమ్ ॥ ౧౦

అకారమేకనేత్రం చ బీజం ప్రణవసంయుతమ్ ।

ఏతదేవాజసన్తానస్వరశ్చన్దశ్చ లోహితః ॥ ౧౧

మునిబ్రహ్మో చ దేవశ్చ యష్టవ్యం పజ్కజ్జోదరే ।

❖ కు బెరస్య మన్త్రీః ❖

ప్రణవం సూక్ష్మదృష్టిం చ భద్రపాణిం సబిన్దుకమ్ ॥

ఉద్భ్రత్యైకాక్షరో మన్త్రీగ కు బెరస్య సమీరితః ।

ఉష్ణిక్చన్దో మునివహ్నిధణనేశానశ్చ దేవతా ॥ ౧౩

ఆరమ్భం * నతిమన్వక్చ సుభగం విఘ్ననాయకమ్ ।

పవిత్రం విజయం పశ్చాద్ధ్వంసనం మాధవం తథా ॥ ౧౪

కమలం చౌదయం ప్రోచ్య జృమ్భలం మృగవల్లభమ్ ।

పావకం గోపనయుతం సదాగతిమనన్తరమ్ ॥ ౧౫

కుమ్భం శశాఙ్కం † భువనం పౌరమ్భం రామసంయుతమ్ ।

వక్రతుణ్డం జగత్ప్రాణం మన్దరం పశ్చిమాననమ్ ॥ ౧౬

ఆగ్నిమాద్యం మారుతం చ ప్రథమం ప్రెతనాయకమ్ ।

అచామాది మధాగ్నేయీముద్భృత్య మనురీరితః ॥ ౧౭

ధనదస్య నభౌ ద్రష్టా చన్దోగాయత్రమీరితమ్ ।

దైవం ధనాధిపో దేవో బీజం పూర్వవదీరితమ్ ॥ ౧౮

అఙ్గుపై మాణిఖద్రాఖ్యం తజ్జన్యాం పూర్ణాభద్రకమ్ ।

శ్చ కలిమాలిం మధ్యమాయాం వికుణ్డలమనామికామ్ ॥ ౧౯

* మత్వం చ † పవనం పౌరమ్భం కామసంజ్ఞితమ్ । శ్చ కలి

మాదిం మధ్యమయా విజృమ్భలమనామికా ॥

మూలె కనిష్ఠికాయాం చ మధ్యే చ మణిబన్ధయోః ।
 మఖేన్ద్రం పాణితలయో * రజ్జన్యాసే ధనాధిపం ॥ ౨౦
 † సాన్వత్వా జృమ్భలమన్త్రైణ ప్రక్షిపెదుదకాఙ్గాలిమ్ ।
 అమ్భోజకణికామధ్యే మహాకాయం మహోదరమ్ ॥ ౨౧
 ద్విభుజం పీతవసనం చిన్తారత్నం కరె స్థితమ్ ।
 ధారయన్తం మనగ్గ కాన్తం మన్త్రిభ్యోః పిష్పితం వసు ॥ ౨౨
 యక్షయక్షిపరిజనం ధ్యాయన్నఘ్రూదిభియకేత్ ।
 ఋద్ధిం గుప్తిం చ తత్పాశ్చైవ చతుధ్యైన్తం స్వసంజ్ఞయా ॥
 ‡ అఘ్రూద్యైరచయిత్వా తు తతో జృమ్భలమబ్జజ ।
 కలిమాలిం మాణిఖద్రం † చరేన్ద్రం పూణభద్రకమ్ ॥ ౨౩
 ‡ ముఖేన్ద్రం శిఖిపూవణం చ కుణ్డలం నలకూబరమ్ ।
 అమ్భోజకణికామధ్యే దలెష్విన్ద్రాదిషు క్రమాత్ ॥ ౨౪
 అచయేత్పురతశ్శక్తినిధిం పద్మనిధిం తథా ।
 ॥ శబలాం పురతో న్యస్యేత్ప్రప్తతగ్ కల్పకద్రుమమ్ ॥ ౨౬
 జపహోమో తపణాది ఫలం మూలమనోయథా ।

❖ జృమ్భలమన్త్రః. ❖

వక్ష్యామి జృమ్భలమనుమణోద్ధారేణ సంప్రతి ॥ ౨౭
 ఓమాదిం సుభగం భద్రహస్తం వైధర ౪ మక్షరమ్ ।
 ఆదిదేవం మారుతం చ ధనదం భద్రబాహుకమ్ ॥ ౨౮
 పవిత్రం విజయం చైవ మారుతం మాధవం తథా ।
 జన్మహన్తృ తథామ్నాయం మాధవం సూక్ష్మదశణమ్ ॥ ౨౯
 విష్కమ్భమాదిదేవం చ స్పృశణం స్వాహాయా యుతమ్ ।
 బీజమాద్యక్షరం భగోద్ ద్రష్టా చ్చన్దో విరాణ్మనోః ॥ ౩౦

* దకపాన్యం సెధణాసికమ్ ॥ † జ్ఞాత్వా. ‡ నత్యన్తైనాచణ
 యిత్వాతు. ‡ వరేన్ద్రమ్. ‡ ముఖేన్ద్రం శిఖిపూణణం. ॥ శంబరం.
 ౪ రాక్షసమ్.

దేవతా జ్యమ్భులగ కాయగ ఫలం సవణం ప్రయచ్ఛతి ।

❖ విఘ్నేశమస్త్రీః ❖

విఘ్నేశమస్త్రీముద్భృత్య వణాణా వఙ్మ్యామ్యనుక్రమాత్ ॥ ౩౦

ఉద్గీధం చ తృతీయం చ స్పృశేమ * పులహం మనుమ్

దణ్ణ ఇత్యుద్భృతో మస్త్రో గణికాష్టడ్విరాట్టధా ॥ ౩౧

దేవతా విఘ్న రాజశ్చ జహౌ లక్షత్రయం స్మృతమ్ ।

¶ భూతం భవ్యం భవిష్యం చ స్వప్నై పశ్యతి మస్త్రవిత్ ॥ ౩౩

ఆరబ్ధం కమణి నివిఘ్నం ఫలం దుగ్ధై యధేప్పితమ్ ।

తృతీయాదిం చ సుముఖమాద్యం శ్రీ పశ్యిమసంజ్ఞితమ్ ॥ ౩౪

అచాం ముఖం చ విజయం ప్రాణం మాధవమన్యతః ।

నత్యస్తమాదా పూవోక్తం మనుం చ మనురీరితః ॥ ౩౫

అజౌ మునిశ్చన్ద ఉష్ణిగైవతా విఘ్ననాయకః ।

సప్తలక్షం జపేన్మన్తం సిద్ధయగ్ పూవణమీరితాః ॥ ౩౬

ఏకాక్షరం నతిశిరో మనురన్యస్సమీరితః

నిగమాదిం దినకరం జ్వలనం పఞ్చబిన్దుకమ్ ॥ ౩౭

సానుస్వారం గదధ్వంసం పద్మనాభం చ వామనమ్ ।

యష్టిం సహస్రకిరణం పావకం దణ్ణశేఖరమ్ ॥ ౩౮

త్రియక్షరమనుబ్రహ్మణా కథితస్సవణసాధనః ।

అక్గాది గదితం వణణమకారాదిస్వరాన్తకమ్ ॥ ౩౯

ప్రయుజ్ఞోత మనుశ్చాస్యో వక్ష్యతే కమలాసన ।

ఉద్గీధమాదిం కమలం పావకం పఞ్చబిన్దుకమ్ ॥ ౪౦

¶ అధేన్దుసహితం భద్రమసలం బిన్దువామనమ్ ।

సరోరుహం సమాహేన్ద్రం మహామాయా సయష్టికమ్ ॥ ౪౧

* సులభం మనుమ్ । చగ్దమిత్యయతో మస్త్రో గణనా. ¶ భూతం

భవద్భవిష్యం చ శ్రీ పంచమ, ¶ ఆద్యేన్దుసహితం భద్రం శాహులం.

బీజం చ తత్స్వరాద్యణఽం గదధ్వంసం ప్రచణ్డకమ్ ।
 పశ్చిమాననవై రాజౌ * మాయాం చ వసుధారసం ॥ ౪౨
 ఆదిమగ్ని స్త్రీ మకారం చ ఫట్పదద్వయమీరయేత్ ।
 శశినం వరుణం వహ్నిం కకుభం భద్రబాహుకమ్ ॥ ౪౩
 మన్దరద్వయమేకారం వరుణం కమలాముఖమ్ ।
 ఆచాం దక్షం గోపనం చ విఘ్నేశం † శ్వసనం తథా ॥ ౪౪
 రతాన్తమిత్యముద్ధారౌ బీజాది కథితం పురా ।
 ఐహికాముష్మికఫలం సవమేతేన సాధయేత్ ॥ ౪౫
 శ్రియం పూర్వోక్తమాగౌణ దేవీమఘ్యౌదిభియఽశేత్ ।
 తత్కృతాక్షనిపాతేన లభతే శ్రియముత్తమామ్ ॥ ౪౬

❖ షణ్ముఖమస్త్రీః. ❖

తారం నతిం క్రోధరూపం ప్రచణ్డం దక్షమన్వతః ।
 ఉదయం ౭ ఖవదేహం చ గోపనం చ ప్రభజ్జానమ్ ॥ ౪౭
 శశాంకం శ్రీధరం హ్రస్వమృతధామసమాహ్వయమ్ ।
 దినేశం మాధవీమన్వక్ష్పిచణ్డం మధుసూదనమ్ ॥ ౪౮
 శ్వసనం స్వాహాయా సాధఽం మనురేషసమీరితః ।
 జృమ్భలం పులహం చోధ్వఽలోకేశం యష్టిమస్తకమ్ ॥ ౪౯
 ఏతద్బీజసముద్ధారస్తదేవాఙ్ముష్టిగ పునః ।
 వణాన్తౌ కథితశ్చన్దో గాయత్రం దేవతా గుహః ॥ ౫౦
 దాడిమీకుసుమప్రఖ్యాం తన్మన్త్రైః సమచయేత్ ।
 ఏవం కృతవతో వంశే సుబ్రహ్మణ్యాదయో గ్రహః ॥ ౫౧
 న పీడయన్తి తద్వంశ్యాః భవన్తి చిరజీవినః ।

❖ భానుమస్త్రీః. ❖

నిగమాదిం చోషధీశమనునాసిక్యముద్ధరేత్ ॥ ౫౨

* మాయాశ్చైవ. స్త్రీ మనాదిం చ † కలశం. † సవనమ్. ౭ సర్వ

- ఏకాక్షరోఽయం కథితో మస్త్రస్సవార్థసాధకః ।
హారీతో మస్త్రదృక్చన్దో విరాట్ సూయశ్చ దేవతా ॥ ౫౩
- బ్రహ్మకోశం పద్మపాణిమృతం సుముఖసంజ్ఞితమ్ ।
* రామఖిన్దం హృషీకేశమగ్నిం వాయుమచాం ముఖమ్ ॥ ౫౪
- వైధరం బిన్దువై రాజం వాయుం తారం సముద్ధరేత్ ।
ఇత్థమప్టాక్షరో మస్త్రో బీజమేకాక్షరం స్మృతమ్ ॥ ౫౫
- ఋషిరత్రిశ్చ † దేవశ్చ పూషా చై వాధిదేవతా ।
‡ పరం సప్తాక్షరం మస్త్రం మస్త్రైరుద్భృత్య వణ్యతే ॥ ౫౬
- సప్తాణాం పూర్వవర్గాహ్యస్సుభద్రం మధుసూదనమ్ ।
భద్రహస్తం చ కలశం మాధవం పూర్వమీరితమ్ ॥ ౫౭
- బీజమభ్యస్తరీకృత్వా ద్విరుక్తం కకుభం తథా ।
అప్రమేయం గన్ధవహమాద్యమేతదనన్తరమ్ ॥ ౫౮
- పాదద్వితయమావాహ్య మాదిదేవమనన్తరమ్ ।
పావకం విక్రమయుతం వైధరం ఋతధామ చ ॥ ౫౯
- మారుతం † చాపి నాసిక్యం విఘ్నేశం గోపనాహ్వయమ్ ।
కమలామాదిపనమాద్యం ‡ ద్విగ పదమీరయేత్ ॥ ౬౦
- మాధవీమాదిసహితమక్షరం ॥ ద్విరదం పరేత్ ।
? పవిత్రం గోపనయుతం పరేమం స్వరసంయుతమ్ ॥ ౬౧
- విఘ్నేశం దహతిం ధాతుం లోడన్తం ద్విస్సముద్ధరేత్ ।
శాన్తరోగం సుఖపదం ౭ పూర్వలోడన్తమధ్యమమ్ ॥ ౬౨
- ౪ యమం చణ్డం ద్విరుచ్ఛాయత్రిన్వకృణవం పదమ్ ।
స్వనామ్నా ప్రణవాన్తేన మనురేవం సముద్భృతః ॥ ౬౩

* మాయా-రామఖిన్దం † దైవం చ దేవతాపురుషస్తథా.

‡ పూషా తథాపరం. † చానునాసిక్యే. ‡ ద్విగపాద. ॥ ద్విరుదం పదమ్. ? పశ్చిమం. ౭ ప్రపూర్వే లోటి మధ్యమమ్. ౪ యమం చణ్డాద్వి

బీజమగ్గాని చోక్తాని సిన్ధుద్వీపశ్చ దృష్టవాన్ ।

అతిచ్ఛన్దస్వయం ఛన్దస్సుయన్ శాసేన కధ్యతే ॥ ౬౪

పద్మ * మధ్యే కణికాయామాదిత్యం దలభూమిషు ।

ప్రాచ్యాదిషు గ్రహానన్యాం † స్తదానీం బిమ్బమర్చయేత్ ॥ ౬౫

కృమాత్ షడృతవస్సవే గ్రహాస్సానుగ్రహస్తదా ।

ఆయురారోగ్యసౌన్దర్యే సమ్మద్ధి య ముఖసంపదః ॥ ౬౬

సత్తజన్మసు వంశేఽస్య భవన్తి నిరవగ్రహః ।

❖ ఈశానమన్త్రః ❖

ప్రణవం నతిమన్వకృ శుభదం చ త్రివిక్రమమ్ ॥ ౬౭

వరుణం గోపనం వాయుమాదిముద్భృత్య మస్త్రవిత్ ।

మనుష వక్షాక్షరః కాయో బీజం సంప్రతి కధ్యతే ॥ ౬౮

గోపతిం విష్ణుసహిత మనుస్వారం సముద్ధరేత్ ।

బీజమెతచ్ఛతువక్త్రో షడగ్గానాముదాహరేత్ ॥ ౬౯

ఉపమన్యబుషిశ్చన్దో దేవం గాయత్రముచ్యతే ।

ప్రతిపాద్యో మహేశానో జపస్సాల్లక్షపఞ్చకమ్ ॥ ౭౦

అష్టాక్షరవదస్యాపి ఫలసాధనమేవ చ ।

రక్తామ్బుజాసనాసీనమచయే త్తద్దలెషు చ ॥ ౭౧

ప్రాగాదిషు షడగ్గాని పావణీనన్దికేశ్వరా ।

క్రమాద్విన్యస్య పురతో వాహనం సమ్యగచయేత్ ॥ ౭౨

దిక్ష్యష్టాసు సురేన్ద్రాదీనష్టావఘ్నూదినాచయేత్ ।

సృష్ట్యాదిన్యసనం కృత్వా ప్రథమం తదనన్తరమ్ ॥ ౭౩

అక్షరన్యసనం కుయాత్ స్థానేష్యేతేషు పద్మజ ।

మూర్ధ్ని చాస్యే చ హృదయే గుహ్యే పాదతలె తథా ॥ ౭౪

* పత్ర. † నద్యాదీని సమచయేత్ - అఘ్నూదిషు తథార్చయేత్. ‡ సుఖ.

వణానాం క్రమశో వణాంగ పఞ్చానాం కథ్యతేఽధునా ।
 స్ఫటికం పాటలం పీతం శ్వేతం నీలమితి స్మరేత్ ॥ ౭౫

శివోఽహమితి చాత్మానం భావయేన్మన్తవిత్తమః ।
 * ధ్యాయంతం దేవదేవేశమారాధ్య వృషభధ్వజమ్ ॥ ౭౬

త్యక్త్వా సాంసారికం దుగ్ధ మేతి స్థానమనశ్వరమ్ ।
 భోగానప్యైహికాకా భుక్త్వా దులభానమరైరపి ॥ ౭౭

ఓమాదిసప్తవణానాముద్ధారగ పూర్వమీరితః ।
 వైధరం నృహరిం మాయాం ప్రచణ్డం మధుసూదనమ్ ॥ ౭౮

మన్దరం చోర్ధ్వలోకేశం వై రాజం ద్విశృతుముఖ ।
 పావకం పవనం దేవదత్తం పాటలమన్వతః ॥ ౭౯

గోపతిం మారుతమథో † మన్దరం మాధవీం తథా ।
 మాధవం ధనదం బ్రహ్మై మధుసూదనసంజ్ఞితమ్ ॥ ౮౦

నాసిక్యం పశ్చిమం పద్మనాభం చ పవనాహ్వయమ్ ।
 ఖడ్గం ద్విరుచ్చరేత్స్వాహో ఇతి మన్తం సముద్భృతమ్ ॥ ౮౧

మనుమన్యం ప్రవక్ష్యామి తమక్షైరుద్ధరామ్యహమ్ ।
 ‡ తారమత్రిం గరుత్మన్తం రామం § సుముఖమన్వతః ॥ ౮౨

గోపనం మన్దరం చోర్ధ్వలోకేశం ॥ విజయం పునః ।
 తమణం చాభిశంభుం చ మాధవం వారుణాభిధమ్ ॥ ౮౩

గోపనం చ కరాలం చ కమలం జృమ్భులం తతః ।
 శ్రీధరం సుభగం మాయాం జన్మధ్వంసమనన్తరమ్ ॥ ౮౪

పాశపాణిం చాదదేవం భద్రహస్తం చ పశ్చిమమ్ ।
 ఋతాహ్వయం వైధరం చ మధుభిన్తారుతం తతః ॥ ౮౫

? నతిముద్భృత్య కథితో వణాణా షోడశ సంజ్ఞితాః ।
 మన్త్రోయోరనయోబ్రహ్మై జీవో ద్రష్టాభిధీయతే ॥ ౮౬

* ధ్యాయన్నైవం సమారాధ్య దెవేశమ్. † మధునం మాధవీ.

‡ తారమాదిమ్. § సుఖముఖం తతః. ॥ ఘననం. ? అగ్ని.

ధర్మవర్తి మహేశానో దేవతా దక్షిణాతనుః ।
 దినేశరామసహితం శ్వసనం * మతిబిస్తుమత్ ॥ ౮౭
 బీజమేతదథో ధ్యానమీశానస్య బ్రవీమి తె ।
 కున్దేస్తుముక్తాశ్శ్శాఖం సర్వాకల్పపరిష్కృతమ్ ॥ ౮౮
 వైయాభ్రచర్మవసనం జటామణ్డలమణ్డితమ్ ।
 నాసాగ్రన్యస్తనయనం శశిఖణ్డవిరాజితమ్ ॥ ౮౯
 ప్రసన్నవదనం దేవం చతుర్భుజమభీష్టదమ్ ।
 వామజానుని విన్యస్తవామేతరపదామ్బుజమ్ ॥ ౯౦
 స్పాటికామక్షమాలాం చ బిభ్రాణం దక్షిణైకరే ।
 వామే కరామ్బుజే స్వీయే ధృతవిజ్ఞానపుస్తకమ్ ॥ ౯౧
 దశాయస్తం జ్ఞానముద్రాం మహాపీఠగణసైవితమ్ ।
 ధ్యాయతో మన్త్రిణస్తైవం సిధ్యన్తి సకలాశకలాః ॥ ౯౨
 గంగాప్రవాహవత్తస్య వాక్ప్రసారః ప్రవతతే ।
 చతుర్వర్ణఫలావాప్తిస్తస్య హస్తే స్థితా ధ్రువమ్ ॥ ౯౩
 జపభూయస్తయా కామా దుర్లభాః సుఖమశ్నుతే ।

❖ దుర్గామన్తః. ❖

తిథా భగవతీం దుర్గాం నవమ్యాం సమ్యగచర్యేత్ ॥ ౯౪
 నిగమాదిం చైధరం చ భువనం చ విసజానమ్ ।
 మనురేకాక్షరగ్ ప్రోక్తస్సముద్భవ్య యథాతథమ్ ॥ ౯౫
 స్వీకృత్యైకాక్షరం పూవణం గదధ్వంసం హుతాశనమ్ ।
 స్పృశణం † గోపనాహ్వనం నతిం చ మనురీరితః ॥ ౯౬
 బీజమస్కీర్ణిష్యామి గోపతిం పావకం తతః ।
 వామనం యప్తిశిరసమస్య కాత్యాయనో మునిః ॥ ౯౭

* మనుబిస్తుమత్. † గోపనాహ్వనమ్.

ఛన్దశ్చ దేవీ గాయత్రం వనదుగాఁ చ దెవతా ।

❖ దుగాయా మస్త్రాన్తరమ్. ❖

మస్త్రీమన్యం ప్రవక్ష్యామి దుగాఁశ్రయమను త్తమమ్ ॥ ౯౮

నిగమాదిం విష్ణుసంజ్ఞం కపిలం జృమ్భలాహ్వయమ్ ।

మాధవం చ సురేన్ద్రాదిం ప్రద్యుమ్నం కాలనేమిజమ్ ॥ ౯౯

మధుసూదననామానం పులహం మాయయావృతమ్ ।

కరాలం దేవదత్తాఖ్యం శశాఙ్కం * కమలానుగౌ ॥ ౧౦౦

పవిత్రమాది † దెవాన్తం నృహరిం సృశానం తథా ।

బ్రహ్మాణమగ్నిం చోద్ధృత్య పఞ్చబిన్దమనన్తరమ్ ॥ ౧౦౧

ఆదిం శ్రీవత్సముదయం సుభద్రం నాసికాహ్వయమ్ ।

భాస్కరం భద్రబాహూ ద్వా వైధరం గౌపతిద్వయమ్ ॥ ౧౦౨

పవిత్రఖడ్గనామానౌ ద్వా చ దత్తమనన్తరమ్ ।

సుప్రతిష్ఠం ద్విరుచ్ఛాయా దినకృన్దాధవీధృపౌ ॥ ౧౦౩

ఫట్కూరమగ్నాద్విదిమన్వగిత్కుద్ధృత్య జపెన్మనుమ్ ।

‡ అణోద్ధారక్రమాదన్యం మస్త్రీం వచ్చి చతుముఖం ॥ ౧౦౪

ప్రణవం వైధరం పశ్చాచ్ఛ్రీధరం గదినం తథా ।

వైశ్వానరం మృగపతిం తమేవాణామనన్తరమ్ ॥ ౧౦౫

¶ యాన్తం నృసింహం సుముఖం రామం స్వాహాం సముద్ధరెత్ ।

◆ ఉద్ధృతోఽయం మనుశ్చాన్యో బీజమజ్ఞాని పూర్వవత్ ॥ ౧౦౬

ఋషిజ్ఞానమతిశ్చన్దో గిరిదుగాఁ చ దెవతా ।

ఉద్గీధం శ్రీధరం చైవ దృష్టిద్వన్దన్వం త్రివిక్రమమ్ ॥ ౧౦౭

క్రోధరూపీ చ జీమూతం పశ్చిమం భువనాహ్వయమ్

బహులం శ్రీధరం క్రోధం విక్రమం సరసీరుహమ్ ॥ ౧౦౮

విక్రమం . ధర్మశీతాంశుం శశాఙ్కం చ సుధామయమ్ ।

పశ్చిమం ॥ రామశిరసం క్రోధరూపం సవిక్రమమ్ ॥ ౧౦౯

* కలశానుజౌ. † దెవం తమ్. ‡ అస్యోద్ధారః. ¶ యాన్తం

వాసిక్యసుముఖం నామ స్వాహాన్తము. ◆ ఇత్కుద్ధృతో. . ఘమఁ

॥ రాజశిఖరమ్.

భల్లాయుధం తథా శఙ్ఖ మాధవీద్వయమాధవమ్ ।
 శుక్లమాదిం మృగపతిం శ్రీధరం పశ్చిమాననమ్ ॥ ౧౧౦
 నీహారదీధితిం సవరోధం విక్రమశీషణకమ్ ।
 వైరాజం కపిలం శఙ్ఖం వైధరం బన్ధమస్తకమ్ ॥ ౧౧౧
 శుభదం కమలం * వాయుం మన్దరం విత్తవధానమ్
 ఆదిం కరాలమనిలం నాసిక్యం యాదసాంపతిమ్ ॥ ౧౧౨
 గొపనం విజయం విఘ్ననాయకం దక్షమాధవౌ ।
 సుభద్రం చ గదిం † కుమ్భం వైరాజం బన్ధశీషణకమ్ ॥ ౧౧౩
 శుభదం మన్దరం శఙ్ఖం రరాన్తో మనురీరితః ।
 షాధా విభజ్య తం మస్త్రం హృదయాద్యజ్జకల్పనమ్ ॥ ౧౧౪
 ద్రష్టా వరేణ్యకౌ నామ హ్యనుష్టుప్శున్ద ఈరితః ।
 దేవతా వనదుగాఁ స్యాత్తదప్తాక్షర స్త్రీ వత్సలమ్ ॥ ౧౧౫
 సవదాహ్వాయదుగాయా మస్త్రీముద్ధారయామి తె ।
 ఉదీధం ‡ నతిమన్వకృ సూక్ష్మద్వగ్దృష్టిశీషణకమ్ ॥ ౧౧౬
 గదధ్వంసమకారం చ కుమ్భనాద్యం చతుర్ముఖ ।
 వైరాజం రాజమానం వై వైధరం శ్రీధరాహ్వయమ్ ॥ ౧౧౭
 ♦ గదినం బన్ధసంజ్ఞం చ స్వాహాశీషణం శ్రీయః పతిమ్ ।
 గదినం పావకం చైవ దృష్టిమీకారమన్వతః ॥ ౧౧౮
 ॥ దెహం చ విక్రమం చణ్డం రామం మన్దరసంజ్ఞితమ్ ।
 మధుసూదం గన్ధవహం మాధవం ¶ మాధరాహ్వయమ్ ॥ ౧౧౯
 ఆదిత్యం గొపనం దక్షమాదిదేవం చ మారుతమ్ ।
 మృగేశం మన్దరం భానుం మధుసూదనసంజ్ఞితమ్ ॥ ౧౨౦
 పులహం దెవదత్తం చ దక్షం చ యదభాస్కరమ్ ? ।
 రామ [ముగ్రాత్మనాత్తానం మధుసూదనమన్వతః ॥ ౧౨౧

* వాసుం మదనమ్. † ఘోరం. ‡ వద్భవేత్. § తిథి. ♦ మాధవం
 స్వాహా ధనం దృష్టిం. ॥ దెవమ్. ¶ మన్దరా. [ముగ్రాత్మనామా.

శశాఙ్కం శ్రీధరం సప్త * జిహ్వాం కుమ్భం త్రివిక్రమమ్ ।
 గజాననం గోపతిం చ లక్ష్మీం భద్రం త్రివిక్రమమ్ ॥ ౧౨౨
 వైధరం భువనాహ్వానముగ్రూపం చ ఖటకమ్ ।
 భల్లాయుధం తథా బ్రహ్మ శ్వసనం నాసికా ి భువమ్ ॥ ౧౨౩
 విధాతారం హుతవహం విక్రమం చ సుధారసమ్ ।
 రామం చ భద్రం సుభగమనిలం విఘ్ననాయకమ్ ॥ ౧౨౪
 రామం మపేన్ద్రీసుభగం మపేశం గగనాహ్వాయమ్ ।
 మాతాణ్డమాదిదేవం చ శశాఙ్కం శ్రీధరం తథా ॥ ౧౨౫
 చిత్రభానుం తథా దక్షం వైధరం హవ్యవాహనమ్ ।
 విఘ్నేశం విక్రమం దృష్టిం దేవదత్త మపాంపతిమ్ ॥ ౧౨౬
 మధుసూదననామానం కలాత్తానమతగ్గ వరమ్ ।
 భువనం పావకం దృష్టిం ? గోపనం విజయం తథా ॥ ౧౨౭
 వాయుం † పవిత్రమూకారం ముసలం విక్రమం పునః ।
 షకనేత్రం మాధవం చ కలశం పావకాహ్వాయమ్ ॥ ౧౨౮
 వైధరం దేవదత్తం చ విఘ్నేశం మధుసూదనమ్ ।
 చహనం గోపనం చైవ మారుతం వనమూలినమ్ ॥ ౧౨౯
 మాయాం చ వైధరాహ్వానం మధుసూదనమన్దరౌ ।
 ఓతదేహం దృష్టిమగ్నిం పశ్చిమాననమన్వతః ॥ ౧౩౦
 ఋతథామం విక్రమం చ శ్వసనం మృగనాయకమ్ ।
 పుష్టిబీజం త్రిరుచ్చాయణ సహస్రీకిరణాహ్వాయమ్ ॥ ౧౩౧
 గుహాలయమనుస్వారం బీజమేతత్త్రిరుద్ధరెత్ ।
 ? భద్రం గుహాలయం చైవ విజయం గదినం తథా ॥ ౧౩౨
 పద్మనాభం గోపతిం చ కలశం మృగరాట్ తథా ।
 వైరాజమాదిదేవం చ దుణ్డుభం లోచనోదయా ॥ ౧౩౩

* జిహ్వా కుమ్భం చ. ి హ్వాయమ్, ? గోధనం. † సవిత్రమూకారం కమలమ్. ? సుభద్రం గుహాలయం చక్రమ్.

ఉగ్రాత్మభేటకా వహ్నిం * గోపతిం విహగాధిపమ్ ।
 శ్వేతాంకుం పశ్చిమం లక్ష్మీమాదిదేవమనన్తరమ్ ॥ ౧౩౪

వక్రతుణ్డం గోపనం చ భద్రపాణిమనన్తరమ్ ।
 విజయాకారమాదిం చ శశాఙ్కం చ సదాగతిమ్ ॥ ౧౩౫

ద్విరభ్యసెత్కాలనేమిం భద్రం పుణ్యం ద్విరుచ్చరేత్ ।
 మన్దరం చాదిదేవం చ దహనం శ్వసనం తథా ॥ ౧౩౬

ద్విబ్రాహ్మణ్యాయాత్సూక్ష్మదృగ్భ్రాహ్మణా కరాలం విజయం పునః ।
 పీయాషమాదిం విజయం వసుమన్తకనిష్ఠితమ్ ॥ ౧౩౭

నీహారదీధితిమచామాదిం పీతం సమాధవమ్ ।
 సుభద్రం కమలం చైకదృష్టిం చ చతురానన ॥ ౧౩౮

పవిత్రమృతధామానం త్రివిక్రమమతః పరమ్ ।
 పురుషాత్మానమేడేశం పశ్చిమం † పురతన్తథా ॥ ౧౩౯

ధ్రివం ధ్రివం తథా హ్రీస్యం మాహేన్ద్రం మన్దరం తతః ।
 నవకరోధం గజాస్యం చ మాయాం కమలమన్దరౌ ॥ ౧౪౦

ఏకనేత్రమృతం శ్రీ కూలం బహు కుక్షిం త్రివిక్రమమ్ ।
 కరాలం పద్మనాభాఖ్యం విఘ్నేశం విజయం తథా ॥ ౧౪౧

భద్రహస్తం తథా రామం శశాఙ్కం మనుమన్వతః ।
 సుభద్రం గోపనం పశ్చాత్పశ్చాన్తికమధానిలమ్ ॥ ౧౪౨

పశ్చిమం పద్మనాభాఖ్యం ‡ మృతధామానమన్వతః ।
 జృమ్భలం పులహం † పాపహననం పద్మనాభకమ్ ॥ ౧౪౩

దృష్టిం మృగేశమమృతమాయణం చ ద్విగుణహాలయమ్ ।
 పవిత్రమృతధామానం వైధరం మాధవం తతః ॥ ౧౪౪

॥ మారుతం కమలాం పద్మపవిత్రమృతధామ చ ।
 అత్రిం మృగవతిం లక్ష్మీం బహులం పశ్చబిన్దుకమ్ ॥ ౧౪౫

* గోపనం † పురుషం త. శ్రీ శీలం బహుకుక్షిమ్. శీలం లమ్బకు-
 తమ్ ‡ మత్రిధామ సమన్వితమ్. † పశ్చాత్ పావకమ్ ॥ మాధవమ్.

పవిత్రమృతధామానం * వై రాజం విక్రమం తథా ।
 పశ్చిమం పద్మనాభాఖ్యం వై ధరం మృగవల్లభమ్ ॥ ౧౪౬
 దక్షం రవిం గోపనాఖ్యం సుభద్రం భువనం తథా ।
 కకుభం మాధవం పశ్చాన్నాధవీం భాస్క-రాహ్వయమ్ ॥ ౧౪౭
 గోపనం మతిమస్తం చ పులహం మాధవం రవిమ్ ।
 యష్టిం చ వ్యాహరేద్భ్రహ్మ తదైవ మధుసూదనమ్ ॥ ౧౪౮
 ధృవం నభోమణిం గోపం బిన్దుం చ చతురానన ।
 † పవం త్రి వ్యాహరేదణం సుగతం సాగరో త్తమమ్ ॥ ౧౪౯
 మన్దరం భాస్కరం పశ్చాద్గోపనం మాధవీం తథా ।
 ఆదిదేవం జగత్ప్రాణం మాధవం నతిముద్ధరేత్ ॥ ౧౫౦
 ఇత్యేవముద్భృతో మస్తో బ్రహ్మ సవాణధానిద్దిదః ।
 ‡ శతేన సంమితో వణో రశ్మిత్యాదిభిరేవ? సః ॥ ౧౫౧
 భాస్కరం మన్దరం పశ్చాబిన్దుం యష్టిమనస్తరమ్ ।
 ఉద్భృత్య బీజమేతేన షడక్షాని ప్రకల్పయేత్ ॥ ౧౫౨
 ద్రష్టా కకుత్స్థ శ్చస్తస్యాదతిచ్ఛస్తో † త్ర దేవతా ।
 సవదాహ్వనమస్త్రీస్య చతులక్షోజపః స్మృతః ॥ ౧౫౩
 జ్ఞానార్ద్రానాజ్ఞపాన్మస్త్రస్సిద్ధిం సవాణం ప్రయచ్ఛతి ।
 మన్త్రిణో నిత్యయు క్తస్య ప్రత్యహం ప్రయతాత్మనః ॥ ౧౫౪
 ఆముష్మికం చైహికం చ ఫలం సవణం ప్రయచ్ఛతి ।

❖ యమస్య మస్త్రీః ❖

దశమ్యామచయేద్భ్రహ్మ కృతాన్తమభయప్రదమ్ ॥ ౧౫౫
 ॥ నిగమాదిం గన్ధవహం హృషీ కేశమనస్తరమ్ ।
 దణ్డం ప్రభజ్జనం దక్షం చాదిదేవం సదాగతిమ్ ॥ ౧౫౬

* ముఖం వై రాజవిక్రమమ్ , తం తథా పశ్చిమం పద్మం వై ధరం మృగవల్లభమ్. † యన్త్రితమ్ ‡ నతేన † దహనం. † ధిదేవతా. ॥ ఉద్గీఢమాదిమ్.

* నతిముద్భృత్య కథితో మనువైవస్వతా † శ్రయః ।
 బీజమణాణాం సముద్భృత్య శ్వసనం యష్టిశీషణకమ్ ॥ ౧౫౭
 ఉదితం తెన బీజెన హృదయాద్యజ్జకల్పనమ్ ।
 ఋషిస్సత్యతపాశ్చన్దో గాయత్రం దైవమీరితమ్ ॥ ౧౫౮
 మన్తశ్చ పితృదైవతో జపః స్యాత్పృథ్విజ్జులక్షకః ।
 తేనారాధ్య శ్శార్దదేవమభీష్టం సవణమశ్నుతే ॥ ౧౫౯

❖ ఇన్ద్రస్య మన్తః. ❖

ప్రథమం ఛన్దసామాదిం విక్రమం మానుషేశ్వరమ్ ।
 వైధరం వహ్నిమపరం గోపనం పవనం ముఖమ్ ॥ ౧౬౦
 నతిముద్భృత్య మాఘోనక కథితో మమరబ్జజ ।
 వైధరం చోధ్వణలోకేశం నాసిక్యం బీజముద్భృతమ్ ॥ ౧౬౧
 ఋషిదేవో విరాట్ ఛన్దో దేవతా వలసూదనః ।
 ఏతేనేష్ట్యా తురాసాహం సామ్రాజ్య ఫలమశ్నుతే ॥ ౧౬౨

❖ విష్ణోమన్తః. ❖

ద్వాదశ్యాం మూలమస్త్రీణ పూజయేదుక్తవత్స్మానా ।
 భగవన్తం శ్రీయకాన్తం ఫలమీష్సుక సుదుర్లభమ్ ॥ ౧౬౩

❖ కామస్య మన్తః. ❖

నిగమాదిం చ నత్యన్తం పశ్చిమోదయనం తథా ।
 క్రోధరూపం పవిత్రం చ శ్రీవత్సం హావకం తతః ॥ ౧౬౪
 ఆదిదేవం చ పవనం గోపనం యష్టిమన్వతః ।
 † గోపతిం బహులం పశ్చబిన్దుం నరహారిం తతః ॥ ౧౬౫
 ఔవణం యష్టిం చ ॥ కమలం గోపనం మన్దరాహ్వయమ్ ।
 వైధరం దేవదత్తం చ కమలం గోపనం తథా ॥ ౧౬౬

* మనూద్ధారోఽపి. † హ్వయః. ‡ ఋషిజీవో. § యష్టి-
 మన్తకమ్. † గోపనమ్ ॥ కలశమ్.

శఙ్ఖం తరాన్తముద్భృత్య మనురేష సమీరితః ।

* స్వగాణదిం పులహం బంధం నాసిక్యం బీజముద్ధరేత్ ॥ ౧౬౭

ఋషిశ్రీనిధిరస్యాక్తో విరాట్ ఛన్దశ్చ దేవతా ।

మన్మథస్తేన యష్టవ్యస్స సవకఫలకాఙ్క్షిభిః ॥ ౧౬౮

ఏకాణామపరం మస్త్రముద్ధరిష్యామి పద్మజ ।

తారం గరుడమౌవళం చ సబిన్దం మనురీరితః ॥ ౧౬౯

లక్షమేకం జపెన్మస్త్రీ కమణ్యాకషణాదికే ।

సమథణం కామదైవత్యం మనుమన్యం బ్రవీమి తే ॥ ౧౭౦

ఉద్గీధం కమలం పీతం ధ్రువాయామధేన్ద్ర శ్శఖరమ్ ।

కరాలం గోపనం దక్షం వైధరం తదనన్తరమ్ ॥ ౧౭౧

మృగేన్ద్రం వరుణం చాది దేవం శ్వసనసంజ్ఞితమ్ ।

శుక్లం సుధామయం వహ్నిం కకుభం సవినాయకమ్ ॥ ౧౭౨

శశాంకం మాధవం బ్రహ్మసాధకం భాస్కరాహ్వయమ్ ।

హైరమ్భం గోపనం వాయుం కకుభం యాదసాం పతిమ్ ॥ ౧౭౩

పులహం నిగమాదిం చ తద్వయం తద్విరుచ్చరేత్ ।

పశ్చిమం త్పృథధామానం ॥ పూణాం పర్వభిరుచ్చరేత్ ॥ ౧౭౪

శశాంకమాదిం జలజం ధ్రువీతం వరుణమబ్జజ ।

కకుభం విష్ణువిఘ్నేశౌ ప్రథమం తిగ్మదీధితిమ్ ॥ ౧౭౫

పద్మనాభం వైధరం చ వాయుమాద్యం చ మన్దరమ్ ।

మన్దరాద్యద్వయం భూయస్తదేవ సమనన్తరమ్ ॥ ౧౭౬

వరుణం విష్ణుమబ్జాం చ యష్టి యమభోదయా తథా ।

దహనం శ్రీధరం వణాం పులహం బ్రహ్మసాధనమ్ ॥ ౧౭౭

కరాలమాద్యం కలశం ఘుఖం శ్రీవత్సమన్వతః ।

ప్రభజ్జానం గోపనం చ సృశమాద్యమపాం పతిమ్ ॥ ౧౭౮

* స్వగాణదిం ధ్రువాయా, మాయా ఇతి స్యాత్, యమజ్ఞా జయమ్, ? సయశమ్.

తతాంతముద్భృత్య మనుగ్ కథితగ్ కమలాసన ।
 ఋషిగ్ కలిజ్గోఽతిచ్ఛన్దశ్చన్దగ్ కామశ్చ దేవతా ॥ ౧౭౯

జపెద్విరజ్టో లజాణి నాసాధ్యం తెన మన్త్రిణా ।
 రతిశ్చ విరతిశ్చోభే తస్య పాశ్వేక స్థితే సదా ॥ ౧౮౦

* మన్త్రి స్తయోశ్చతుర్థ్యన్తం నామమాత్రం త్రిశీషకమ్ ।
 ిమదనః ప్రథమో బాణస్తధైవోన్మాదనోఽపరః ॥ ౧౮౧

మోహనం ద్యేషణం చ ద్వై దీపనం పఞ్చమం స్మృతమ్ ।
 మల్లికా కేతకీ జాతిగ్ పఙ్కజం యూధికా తథా ॥ ౧౮౨

పుష్పాణి క్రమశో బాణాన్యా హుస్తేషాం మనుగ్ పునః ।
 సంవిద్వణాకశ్చ సహితాశ్చతుర్థ్యన్తాస్సమాహ్వయాః ॥ ౧౮౩

తేషాం నత్యన్తసహితం తై నైషామచణనం విదుః ।
 ధనురఙ్కుశపాశాశ్చ తస్యాస్త్రాణి మనోభువః ॥ ౧౮౪

మన్త్రిశ్చ పూర్వవత్తేషాం నామాన్యేవ చతుర్ముఖా ।
 కల్పకానోకహా † ప్రాయ పుష్పితద్రుమశోభితే ॥ ౧౮౫

ఉద్యానే మఙ్గు శిఙ్గానపక్షిసజ్జనిషేవితే ।
 మధ్యే మహాప్రహదే పూణె సరోజైశ్చ వికస్వరైః ॥ ౧౮౬

విష్టరే కాఞ్చనే న్యస్తై శుభాన్తరణసంయుతే ।
 ఆసీనం సహ దేవీభ్యాం సర్వాభరణభూషితమ్ ॥ ౧౮౭

రక్తచన్దనలిప్తాఙ్గం రక్తమాల్యోపశోభితమ్ ।
 చారుకుణ్డలినం కాన్తం యువానం ఙ్కామవాసవమ్ ॥ ౧౮౮

వసానమప్సరోముఖైస్త్రీగణైః పరితో వృతమ్ ।
 ధ్యాయన్న సేన మనునా క్రమాదఘ్నోదిభియకశైత్ ॥ ౧౮౯

‡ కామగాయత్రియా వాపి యశేత మకరధ్వజమ్ ।
 జపాది పూర్వవత్సవణం వశ్యం చ భువనత్రయమ్ ॥ ౧౯౦

* మన్త్రి ద్వయోశ్చతుర్థ్యన్తనామనీతి విశీషకమ్ త్రిశీర్షకమ్.
 ిమాదన ఇతి స్వాత్ । ప్రచ్ఛాద ఇత్యపి క్వచిత్పాఠః. † శ్రాత.
 గమన. ‡ సామగాయత్యా).

మన్త్రిణో నిత్యయు క్తస్య కిమన్యైరతివిస్తరైః ।

❖ అశ్వినోమన్త్రః. ❖

అశ్వినోమన్త్రమధునా బ్రవీమి కమలాసన ॥ ౧౯౦

ఉద్భృత్య పూవణముద్గీఢం విఘ్నేశం పాటలప్రియమ్ ।

బ్రహ్మసాధననామానం శ్రీవత్సం చ సుధామయమ్ ॥ ౧౯౧

మాయాం సుభద్ర * మాకారమశ్వినోరీఠితో మనుః ।

ఆదిమధేన్దుసహితం బీజం తేనాజ్గల్యనా ॥ ౧౯౩

భృగుద్రక్షాప్తా బృహచ్ఛన్దగ్ ప్రతిపాద్యో తథాశ్వినౌ ।

జపన్వై పశ్చలక్షేణ సిద్దిస్సవాఢ్కసాధనః ॥ ౧౯౪

రాజయజ్ఞాదయో రోగా న తిష్ఠన్తి తదన్వయే ।

ఔషధాని చ దక్షాణి వ్యాధీనామపనోదనే ॥ ౧౯౫

తత్కరస్పృశమాత్రేణ సవణ౯ వస్త్రాషధంభవేత్ ।

❖ సోమస్య మన్త్రః. ❖

పౌణణమాప్యాం తథా సోమతయజేత మనువిత్తమః ॥ ౧౯౬

విగమాదిం పూణణచన్ద్రమోతదేహం సమన్దరమ్ ।

† మధుమారుతవిఘ్నేశం మాధపిం చ విసజణనమ్ ॥ ౧౯౭

సోమస్య కథితో మన్తో బీజముద్ధారయామి తే ।

నిగమాదిమనుస్వారం కుయాన్తైనాజ్గసన్తమ్ ॥ ౧౯౮

ద్రష్టా కామోదకౌ నామ పక్షీచ్ఛన్దస్స దేవతా ।

జపగ్ పూవణవదేవాస్య గాయత్ర్యా వా పమర్చయేత్ ॥ ౧౯౯

ఫలం చ సవణం పూవోక్తం చన్ద్రసాలోక్యమవ్యథ ।

ఇత్యుక్తాస్తిథయో దేవాస్తేషాం మన్తాస్సమచణనమ్ ॥ ౨౦౦

- * ముద్భృత్య. అశ్వినో. † మధుద్విశ్వామారుతం విఘ్నో.

ఫలాని చ సమస్తాని * క్రమేణాప్యదితాని తే ।
 † నారాధ్యం తిథియోగైస్తైరైహికా ముష్మికాత్మకమ్ ॥ ౨౦౧
 సలం మన్తప్రసాదేన తద్దేవానాం మహాత్తయా ।
 సుకృతాన్యపి కర్మాణి వినా విఘ్నేశపూజయా ॥ ౨౦౨
 స ఫలన్త్యన్తరాయేణ నిహతాని చతుర్ముఖ ।
 ‡దాదౌ కర్మ కుర్వాణై రారాధ్యో విఘ్ననాయకః ॥ ౨౦౩

ఇతి శ్రీ పాశ్చరాత్రే మహోపనిషది పాద్యే తన్త్రై
 చర్యాపాదే

తిథిదేవతామన్త్రోద్ధారో నామ
 త్రింశోఽధ్యాయః.

అక్షరము

ఏకత్రింశోఽధ్యాయః.

❖ విఘ్న రాజోత్పత్తిః. ❖

బ్రాహ్మీ :—

భగవన్ విఘ్న రాజస్య జన్మకీదృక్కుతశ్చ సః ।
 భూషణానాం చ కొటీరప్రముఖానాం యథాతథమ్ ॥ ౧
 చక్రాదీనామాయుధానాం తాక్ష్యనేనేశయోరపి ।
 మనవగ పూజితాయైస్తైగ పూజితాగ ఫలపేతవః ॥ ౨
 ఇతి సవణం సమాచక్ష్య మయి ❖ తె యద్యమగ్రహః ।

శ్రీభగవాన్ :—

అసురైరదితా దేవా బలినో యుద్ధదుర్జయైః ॥ ౩
 శరణ్యం శరణం జగ్ముగ ప్రద్యుమ్నమఖయప్రదమ్ ।

* క్రమేణోదీరితాని. † నాసాధ్యం. ❖ చెద స్త్యమగ్రహః.

దెవాః —

ఆహవేషు వయం దైత్యైబలవనోపి బాధితాః ॥ ౪
 యథా తే విఘ్నవిహతాః వలాయనై తథా కురు ।
 ప్రద్యుమ్నసైరితి ప్రోక్తః క్రుద్ధస్సంరక్తలోచనః ॥ ౫
 కొపాత్తస్య సముద్భూతస్సమ్యక్ స్తమ్పైరమాననః ।
 సజ్ఞాతం ప్రాజ్ఞలిపుటం కుపాణం తం పురస్థితమ్ ॥ ౬
 తం దృష్ట్వా గజవద్వక్త్రం ప్రోవాచేదం వచస్తదా ।
 దేవానామసురాణాం చ సక్రామే సముపస్థితే ॥ ౭
 సన్నిధాయ భవాంస్తత్రై దైత్యావాం విఘ్నమాచరః ।
 క్షత్యక్త్యా మిషతస్తస్య ప్రద్యుమ్నో భగవాన్ హరిః ॥ ౮
 అస్తదేధే సురాశ్వాపి ప్రతిజగ్మ్యుర్థా స్య గతమ్ ।
 తతగ్ ప్రభృతి విఘ్నేశ ప్రసాదాద్దేవతాగణాః ॥ ౯
 అసురా జఘ్నివాంసనై న చ జగ్మ్యుగ్ పరాభవమ్ ।

❖ ఆకల్పవనునిదేశః. ❖

తత్ర కిరీటమస్తః.

ఆకల్పస్య కిరీటస్య మనుం వత్సామి సంప్రతి ॥ ౧౦
 వ్యాపినం నతిముద్భృత్య కమలం తదనస్తరమ్ ।
 మహామాయాం సప్తజిహ్వాం పఞ్చబిందుసమాహ్వయమ్ ॥ ౧౧
 హృదయాహ్లాదమాకారం పవనం శృక్లమస్తరౌ ।
 దాతాయణీశవిజయా మందరం చ సరోరుహమ్ ॥ ౧౨
 శ్రీధరం హృదయాహ్లాదం మాధవం విత్తవధేనమ్ ।
 కుమ్భం హుతాశనరం దెవదత్తం క్షీరం సుభామయమ్ ॥ ౧౩
 దహనం గోపనం వాయుం కరాలం కమలౌదృవ ।
 ఓతదేహం షితిధరం * విక్రమం ధూమకేతనమ్ ॥ ౧౪

1. 'శ్రీ' పురమ్. * మహామాయాం ధ్వజం తథా.

పాద్యసంహితాయామ్

ఆమృతం బస్వసహితం భద్రహస్తం త్రివిక్రమమ్ ।
 చతుర్కణ్ఠి శ్రీధరం చ విజయం మాధవం తథా ॥ ౧౫
 ధృవహస్తీవక్త్రం వైధరం చ భువనం కామగం తతః ।
 వైరాజం వైధరాహ్వోనమీరయిత్వా తతగ్ పరమ్ ॥ ౧౬
 రామం పవిత్రం విజయం గోపనం ద్వీరదాననమ్ ।
 మహాస్త్రం కుంజరముఖం విక్రమం సూక్ష్మలోచనమ్ ॥ ౧౭
 గోపనం శుకనామాదిదేవం సమసరోరుహమ్ ।
 మాహేంద్రం ॥ పశ్చిమం చాదిదేవం చ ధనదాహ్వయమ్ ॥ ౧౮
 విక్రమం పశ్చిమం చైవ విజయం చతురానన ।
 ప్రభంజనమృగేశం చ మధుసూధన సంజ్ఞితమ్ ॥ ౧౯
 మాతాకణ్ఠం, పావకమథో పశ్చాబ్దిన్దం సబ్దిన్దకమ్ ।
 కరాలమృతధామానం మహామాయాం సయష్టికమ్ ॥ ౨౦
 గోపతిం శ్రీధరయతం నాసిక్యం ఫట్కృతిం తథా ।
 స్వాహాయాం విరమేన్మన్త్రం బీజమస్యోచ్యతేఽధునా ॥ ౨౧
 కమలం త్వృతధామానం మహామాయా పరిష్కృతమ్ ।
 * ఉద్భృతం యత్పడఙ్గాని ద్రష్టా చాఖణ్డలస్తథా ॥ ౨౨
 చంద్రశ్చ పక్షిరిత్యుక్తం కిరీటో దేవతాపి చ ।
 కిరీటీనం చ ద్వీభుజం మహాకాయం ధృవహోదరమ్ ॥ ౨౩
 కృతాంజలిపుటం ప్రహ్లాదం సుస్థితం బూషణై యుకతమ్ ।
 ధ్యాత్యైవం మన్త్రవిన్మన్త్రం పశ్చాలక్షమతన్ద్రితః ॥ ౨౪
 నత్యన్తం

❖ శ్రీవత్సమన్త్రః. ❖

చంద్రసామాదిం శ్రీకబ్జం కలశం తథా ।

ధృవహస్తీవక్త్రమ్. విష్ణుందాన్తమ్. మహాస్త్రం. శుకనామా
 నమాదిదేవం సరోరుహమ్. ॥ పంచమం. * ఉద్భవం ధృవహోభుజమ్ ।

ఏకనేత్రం హుతవహం శశాంకం మధుసూదనమ్ ॥	౨౫
సదాగతిం చాదిదేవం నాసిక్యం యష్టినంజితమ్ ।	
లక్ష్మీం కరాలం పులహం మహామాయాం సబిన్దుకమ్ ॥	౨౬
తాక్ష్యమౌపాదికం యష్టినం హుంఫట్కారం హుతాన్తిమమ్ ।	
శ్రీబీజం తద్భవేద్బీజ మృషితైచ ప్రజాపతిః ॥	౨౭
విరాట్ ఛన్దశ్చ గాయత్రం శ్రీవతోస్ దేవతా మతా ।	
శ్రీవత్సమన్త్రమపరం కథయామి చతుముఖ ॥	౨౮
ఓంకారం ప్రథమం సోమం స్వరాది జయమారుతౌ ।	
మాధవం తారకాధీశమేకనేత్రం సమారుతమ్ ॥	౨౯
కలశం విజయం పశ్చాన్మహామాయాపరిష్కృతమ్ ।	
శుక్లం చ తారం శ్వసనం కుంభం వైరాజమెవ చ ॥	౩౦
అనలం పూణాచన్ద్రం చ పులహం మాధవం తథా ।	
నత్యన్తం శుక్లవిజయా శ్వసనం శ్వేతరోచిషమ్ ॥	౩౧
దక్షం దరం దేవదత్తమోషధీశం తథాబ్జ ।	
వైరాజం ప్రథమం కుమ్భమృతథామవిదభితౌ ॥	౩౨
* జయం సదాగతిం దేవదత్తం చైవ రతాన్తిమమ్ ।	
శ్రీబీజం పూర్వమేవోక్తమృషిదెవల ఉచ్యతే ॥	౩౩
ఛన్దశ్చాక్షరపక్షిస్యాచ్ఛ్రీచ్ఛ్రీవతోస్ దేవతా మతా ।	
తతో లక్షజపేనైవ సర్వాస్కామానవాప్పుయాత్ ॥	౩౪

❖ కౌస్తుభమన్త్రః. ❖

ప్రణవాదిం చ నత్యన్తం విధాతారం తథా మనుమ్ ।	
సకారం విజయం లొకం సుభద్రం మధువిద్విషమ్ ॥	౩౫

పాద్యసంహితాయామ్

- ప్రభజ్ఞానం పావకం చ వై రాజం విఘ్ననాయకమ్ ।
 గోపనం ధనదం మాయాం పశ్చిమం ప్రథమస్వరమ్ ॥ ౩౬
- † వై రాజం మారుతం పశ్చాదేకారం ప్రథమస్వరమ్ ।
 మాధవీం పద్మనాభం చ విజయం బ్రహ్మసాధనమ్ ॥ ౩౭
- అగ్నిం భల్లాయుధం కుమ్భమాకారం మారుతం తథా ।
 అచాం ద్వితీయం ‡ కమలం పులహం చ పవిత్రకమ్ ॥ ౩౮
- ఆదిదేవం చ ధనదం త్రివిక్రమమనన్తరమ్ ।
 పశ్చిమం విజయం చాదిం § స్పృశానం మాధవం తథా ॥ ౩౯
- ఓషధీశమికారం చ దృష్టిం చ ధనదం పునః ।
 రామం ప్రద్యుమ్నసహితం పశ్చిమం పద్మనాభకమ్ ॥ ౪౦
- ప్రభజ్ఞానం చలధ్వంసం ¶ ద్వయం స్వాహావసానకమ్ ।
 కాస్తుభం బిన్దసహితం బీజమేతదృషిష పునః ॥ ౪౧
- జమదగ్నివికారాట్ ఛన్దో దేవతా కాస్తుభాహ్వయా ।
 కాస్తుభం చ చతుర్థ్యన్తముచ్ఛాయానతిము * ద్ధరేత్ ॥ ౪౨
- పశ్చులక్షజపాదస్య మనోస్పిధ్యతి వాఙ్చితమ్ ।

❖ వనమాలామన్త్రోః. ❖

- సప్తాణాపూర్వకం ॥ కుమ్భం భద్రహస్తం ప్రియద్విషమ్ ॥ ౪౩
- ‡ భద్రహస్తం మన్దరం చ మధుసూదనమబ్జజ ।
 పులహం దేవదత్తం చ మాధవీం మధుచూదనమ్ ॥ ౪౪
- మాహేన్ద్ర్యం రామనామానం విఘ్నేశం షణ్ముఖిన్దకమ్ ।
 పశ్చిమం శ్రీధరం నహ్నిం భువనం తదనన్తరమ్ ॥ ౪౫
- క్రోధాగ్నిం వాసుదేవం చ వై రాజౌ డ్వౌ చ మన్దరమ్ ।

† ఇదమర్థం క్వచిదధికమస్తి. ‡ కలశం. § మారుతం. ¶ మధుంయమం.
 * చృరేత్. ॥ బస్మం మన్దరం మధువి. ‡ ఇదమర్థం క్వచిన్నాస్తి.

పశ్చిమం పద్మనాభం చ మాయా శిరసమన్వితః ॥ ౪౬
 మారుతం మాధవయుతం రరాన్తో మనురీరితః ।
 కలశం మారుతం పశ్చాదుదయశ్చా నిరుద్ధకమ్ ॥ ౪౭
 బీజం మునిశ్చ ధనదః ఛన్దస పక్షిశ్చ దేవతా ।
 వనమాలాపరం మన్త్రిం కథయామి మహాఫలమ్ ॥ ౪౮
 బ్రహ్మకోశం నతిం కుమ్భం ముఖం విఘ్నేశ ధి మన్దరా ।
 । గోపనం పులహం చాదిదేవం ॥ శఙ్ఖం చ గోధనమ్ ॥ ౪౯
 మాధవం సూదనం వాయుం మృగేశం దక్షగోపనా ।
 చతుర్ణాతిశ్చాదిదేవమనలం సగుహాలయమ్ ॥ ౫౦
 పశ్చిమం విక్రమపరం ప్రచణ్డం పశ్చాబిన్దకమ్ ।
 దక్షం దినకరం ా చతుర్ద్వికతీయం శ్వేతదీధిమ్ ॥ ౫౧
 దక్షద్వయం వాసుదేవం తిగ్మాంశుం బన్ధశీషకమ్ ।
 ద్విరదాన్యం పశ్చాబిన్దం శ్వేతరొచిషమాదిమత్ ॥ ౫౨
 అమృతం వహ్నిశిరసం కమలం గోపనాహ్వయమ్ ।
 మన్దరం * వైధరం మాయాం పశ్చిమం గజవాహనమ్ ॥ ౫౩
 మాధవం శ్వేతదీధిం చ కుమ్భం బహులశీషకమ్ ।
 విజయం చైకదృష్టిం చ వరుణం పాటలప్రియమ్ ॥ ౫౪
 చతుర్ణాతిం సూదనం చ మారుతం చాదిమత్తథా ।
 చతుర్ణామృతథామాన † మగ్నిం చ శ్వసనం పునః ॥ ౫౫
 బ్రహ్మకోశపరాం చైవ భద్రపాణిం చ పద్మజామ్ ।
 విజయం ప్రణవాదిం చ శ్వేతదీధితిమబ్జమ్ ॥ ౫౬
 శశాంకం పద్మనాభం వైధరం మాయామహాధనా ।
 పశ్చిమం విజయం మాయా ‡ శీషకం విఘ్నేశమీరయేత్ ॥ ౫౭

† గ్నిమాధవౌ. ‡ సున్దరా, రోదనం పులహమ్. ॥ ఖడ్గం చ రోధ-
 వమ్. ‡ చాక్షం ద్వి. * వైధరమచాం. † మృతిశ్చ. ‡ విక్రమం,
 సూక్ష్మదృష్టిం చ.

విక్రమం సూక్ష్మద్వష్టిం చ గోపనం చ చతుర్ముఖమ్ ।
 జన్మధ్వంసం చ కలశం పులహం చ ద్వీరుచ్ఛరేత్ ॥ ౫౮
 | పూర్వవచ్చ ద్వీరభ్యస్య పుష్టిబీజమథోద్ధరేత్
 గోపతిం గోపనం యష్టిం వరుణం చాదిబిస్తుకమ్ ॥ ౫౯
 భాస్కరం భువనం యష్టిం ఫట్కారం చ రరాన్తిమమ్ ।
 పీయూషం పననం బ్రహ్మసాధనం యష్టిశీషణకమ్ ॥ ౬౦
 బీజమేతచ్చతుర్వక్త్ర ♦ ప్రధాచాణాణ్గకల్పచా ।
 ॥ భవశ్చాస్య మునిశ్చన్దో అస్యా ఉష్టికృ దేవతా ॥ ౬౧
 ద్వీభుజాం బాలికాం పీనవక్షోరుహవిభూషితాస్ ।
 కరణ్డమకుటోపేతాం బిభ్రాణాం వనమూలికామ్ ॥ ౬౨
 దర్పణం వామహస్తేన బిభ్రాణాం దక్షిణేన తు ।
 పుష్పమజ్జా ౪ లికాం ద్వాభ్యాం ధ్యాత్వా లక్షం జపేన్ద్రుమ్ ॥ ౬౩
 అన్యేషాం భూషణానాం చ చతుర్భ్యం సమాహ్వయమ్ ।
 మన్త్రీం నమోన్తం జానీయాద్బీజమాద్యం ప్రకల్పయేత్ ॥ ౬౪

❖ ప్రభామన్త్రీః ❖

ప్రభామనుం ప్రవక్ష్యామి యథావదేవధారయ ।
 ఉద్గీఢమాదిం నత్యన్తం పశ్చిమం త్వృతధామకమ్ ॥ ౬౫
 భల్లాయుధం చాదిదేవం శ్వసనం సూక్ష్మలోచనమ్ ।
 అచాం ద్వీతీయం శ్వేతాంశుం కమలం * చాదిమత్తయా ॥ ౬౬
 షావకం చౌషధం పద్మపాణిం వై రాజమన్వతః ।
 మృగేశం జన్మవిధ్వంసం బ్రహ్మసాధనసంయుతమ్ ॥ ౬౭
 కకుభం కలశం చాదిదేవం పులహమబ్జజ ।
 ఓజ్కారం మాధవీమగ్నిం మాయామస్తకభూషితమ్ ॥ ౬౮

| ప్రపూర్వం. ♦ ప్రథమా. ॥ భవస్వామి మునిశ్చన్దస్యా దుష్టికాన్చ
 చ. ౪ రిశైలాభ్యాం. * చాదిమం తథా.

పాటలప్రియమాకారం పీతాఢం మధువిద్విషమ్ ।	
శ్రీవత్సమాదిం విజయం శశాఙ్కం విష్ణుమస్తకమ్ ॥	౬౯
మాతాఞ్ణమిన్ద్రమనలం మధుసూదనమారుతౌ ।	
శ్రీయః పతిమధై కాఙ్కం గోపనం కమలోద్భవ ॥	౭౦
అమృతం త్వృతధామానం విజయం కమలాలయామ్ ।	
ఓతదెహం సుభద్రం చ బన్ధుమస్తకభూషితమ్ ॥	౭౧
విజయం గోపనం ప్రాణం హుంభట్కారం రరాస్తకమ్ ।	
ఆద్యణం యష్టిసహితం బీజమస్యప్రకీర్తితమ్ ॥	౭౨
ఋషిభాఞ్కర ఏతస్య పక్షిశ్చన్దశ్చ దేవతా ।	
ప్రభా జపశ్చ మన్త్రీస్య లక్షసఙ్ఖ్యగ్ ప్రకీర్తితః ॥	౭౩
భౌగాంశ్చ పుష్కలాఞ్ భుక్త్వా మన్తవిన్మన్తవై భవాత్ ।	
వరం పదమవాప్నోతి దేహత్యాగే న సంశయః ॥	౭౪

❖ అక్షమాలామన్త్రీః. ❖

నిగమాదిం కౌస్తుభం చ గోపనం బిన్దుమైన్దవమ్ ।	
విక్రమం వైధరం పుణ్యం రామం శుక్లసమాహ్వాయమ్ ॥	౭౫
వైరాజమగ్నిమాకారం స్పృశానం విష్ణుమస్తకమ్ ।	
నత్యస్తముద్ధరేన్మన్త్రీమెవమక్షప్రజస్సుధీః ॥	౭౬
అక్షమాలాధరం ధ్యాయేద్విభుజం స్పటికప్రభమ్ ।	
అలఙ్కృతం పీతవస్త్రం పద్మవిష్టరసంస్థితమ్ ॥	౭౭
వరదాభయదాకారం మన్త్రీస్య చ జపస్తథా ।	
మన్త్రీ చ మహదాప్నోతి ఫలమత్యన్తదులభమ్ ॥	౭౮

❖ ధూపమన్త్రీః. ❖

ఉద్గీర్ణం సుభగం శఙ్ఖమూర్ధ్వాయష్టిమనస్తరమ్ ।	
ధనదం చ హృషీకేశం మన్దరం బ్రహ్మసాధనమ్ ॥	౭౯

బహులం * చైకనేత్రం చ పఞ్చాంతం బన్ధమస్తకమ్ ।

అనలం గోపనం శఙ్ఖమచామాదిం నతిం తతః ॥

౧౭

ధూపపాత్రమనుగ్ ప్రోక్తో

❖ ఘంటామస్త్రోః. ❖

ఘంటామస్త్రోగ్ ప్రవత్యతే ।

ఆమ్నాయాదిం షితిధరం హృషీకేశం రవిం తథా ॥

౧౮

† గుహాలయం చ నాసిక్యం పద్మపాణిం ప్రచణ్డకమ్ ।

ఝష మాకార సంయుక్తం చతుర్జాతినమస్కృతిః ॥

౧౯

కథితశ్చ మనుబ్రహ్మణ్

❖ దీపమస్త్రోః. ❖

దీపపాత్రస్య కథ్యతే ।

ఉద్గీఢం కకుభం చాదిం గదధ్వంసమ స్త్రి చాం ముఖమ్ ॥

౨౦

పావకం విజయం ‡ జన్మహస్తారం బ్రహ్మసాధనమ్ ।

వై రాజం విక్రమపరమనలం చ గుహాలయమ్ ॥

౨౧

పశ్చిమం చాదిదేవం చ శ్వసనం † నతిశీషణకమ్ ।

దీపపాత్రస్య కథితో మను

❖ సుదశణనమస్త్రోః. ❖

స్సంప్రతి కథ్యతే ॥

౨౨

బ్రహ్మకొశముఖం ॥ బ్రహ్మణ్ సప్తాణాం తదనస్తరమ్ ।

శశాఙ్కం శ్రీధరం దృష్టిమాదిలక్ష్మీం హుతాశనమ్ ॥

౨౩

లమ్బోదరం చాదిదేవం దరం విష్ణుం చ మాధవమ్ ।

నభోమణిమఘో రామం పులహం చాదిమత్తథా ॥

౨౪

* పంచ. † విజయం త్వఢే. ‡ దమేకం పద్యం క్వచిన్నాస్త్రీ-
శ్చీ పాబ్దుఖమ్. ‡ బ్రహ్మ. † నభశీషణనమ్. ॥ బ్రహ్మ.

వక్రతుణ్ణం విధాతారం వక్రతుణ్ణమచాం ముఖమ్ ।

కమలం త్వృతధామానం యాస్తం చ మధుసూదనమ్ ॥ ౮౯

ముసలం గౌపనయుతం శ్వసనం కకుభం తతః ।

అమృతం * పీతవణాణాం హుంఫట్కారం రతాన్తిమమ్ ॥ ౯౦

శుక్లం ముఖం సఖిస్తుం చ బీజమెవం సముద్ధరేత్ ।

తారం కరాలమాకారం పులహం చాదిమత్తధా ॥ ౯౦

వక్రతుణ్ణం విధాతారం † బహులం మధువిద్విషమ్ ।

ఆదిం చతుగ్ణతిం హుంఫడిత్యాది హృదయాదిషు ॥ ౯౦

కాలరుద్రోఽథ భగవాన్మపిశ్చన్దగ్ ప్రకీర్తితః ।

గాయత్రీ దేవతా చాస్య ధీ హేతిరాజస్సుదశణః ॥ ౯౧

జపేద్వాదశలతం తు సిద్ధయో మూలమస్త్రవత్ ।

❖ సుదశణస్య మస్త్రాస్త్రమ్. ❖

ఆదితస్సప్తవణాం శృపూవోక్తా శశినం తథా ॥ ౯౨

శ్రీధరం వైధరం విష్ణుం శ్రీవత్సమనలం తథా ।

భద్ర ‡ హస్తాదిదేవం చ శక్త్యాదిం చ చతుముఖ ॥ ౯౩

సుదశణస్య కథితో ద్వాదశాణాత్మకౌ మనుః ।

బీజమగ్గం యథాపూవణం ద్రష్టా చ కపిలస్మృతః ॥ ౯౪

ఛన్దో విరాట్ దేవతా చ హేతిరాజస్సుదశణః ।

❖ జపా ద్వాదశలతం చ ద్విషట్కూక్షరవత్ఫలమ్ ॥ ౯౫

ఆమ్నయాదిం చ నత్యస్తం సుదశణపదం తతః ।

చతుర్భ్యస్తం ప్రయుజ్జీత ఫలమస్తాక్షరె యథా ॥ ౯౬

ఋషిభవస్తథా చ్చన్దో గాయత్రం హేతి ॥ రాడినః ।

* పూణావణాభం ఫట్కూరాంతం రరాన్తకమ్. † బహు-
మూలమ్. ‡ మస్త్రరాజం సుదశ్యనమ్. § హస్తం చాదిదేవం. ❖ జపేత్.
॥ సంజ్ఞితమ్.

పాద్యసంహితాయామ్

పూర్వోదితం ద్విషట్కూణం మాధవీ మాదిముద్ధరేత్ || ౯౮
 నభోమణిం చాదిదేవం వక్రతుణ్ణి * మచాం ముఖమ్ |
 కరాల మృతమగ్నిం చ గోపనం కకుభం తథా || ౯౯
 అచాం † ద్వయం గన్ధవహం ముఖం దక్షం చతుముఖమ్ |
 గోపతిం గోపనమథో జృమ్భులం చాదిమత్తథా || ౧౦౦
 మాపేన్ద్ర్యం యాదసాం నాధం ‡ ద్విరదం పన్నగాధిపమ్ |
 స్పృశానం నృహరిం కుమ్భం రామం సుభగమన్వతః || ౧౦౧
 ప్రాచేతసం సయస్థిం చ శుక్లమాదిం దరం తథా |
 అమృతం బస్టసహితం ధనాధ్యక్షమపాం పతిమ్ || ౧౦౨
 నాసిక్యం శశినం చాదిం మారుతం మన్దరద్వయమ్ |
 ముఖం లక్ష్మీం తదై కాక్షం వసుం చైవ గుహాలయమ్ || ౧౦౩
 సయస్థిం కుజ్జరముఖం § గోపనం శుభదం దరమ్ |
 మాధవీం గోపతిం చైవ గోపనం కాలనేమిజిత్ || ౧౦౪
 మాపేన్ద్ర్యం గోపనం శక్తిం కకుభం కుమ్భసంజ్ఞితమ్ |
 పులహం ముసలం కుమ్భం ¶ మాపేన్ద్ర్యం భువనాహ్వయమ్ ||
 గదధ్వంసం హుతవహం వై రాజం మృగవల్లభమ్ |
 జన్మధ్వంసం శశధరమెణెశం చ రరాన్తిమమ్ || ౧౦౬
 బీజమగ్గం యథాపూర్వమ్ మృషిస్సాన్యస్నీలలోహితః |
 * యస్తిశ్చన్దశ్చ కథితో దేవతా హేతిరాడసా || ౧౦౭
 జవెల్లక్షత్రయం మస్త్రీ ? జపస్యాస్య చ వై భవాత్ |
 నిగ్రహేననుగ్రహేశక్తి స్తస్సమ్భవిద్వేషణాదికృత్ || ౧౦౮
 చలాచలసముద్రాదిశోషణం కమ్పనం తథా |
 తత్కూటాక్షవినిశ్చేపాత్సప్తాద్విదీనాం (విధిభవేత్ || ౧౦౯

* మవాజ్ఞుఖం. † ద్విస్తీయమ్ ‡ దరం ద్విః. § శోభనం
 ¶ వత్సంతం. || అత్రిః. ? మస్త్రీస్యా (నిధి.

❖ సుదశనమహామన్త్రః. ❖

సుదశనమహామన్త్రం వక్ష్యామి చతురానన ।
 మాతృకాచక్రమాలిఖ్య సమభ్యచ్య యథావిధి ॥ ౧౧౦
 స్వీకృత్య ద్వాదశాణాంశ్చ వక్రతుణ్ణమచాం ముఖమ్ ।
 కరాలమగ్నిసహితం గోపనం మారుతం తతః ॥ ౧౧౧
 పశ్చిమం పావకం ఖడ్గమనలం చ * కృశానుకమ్ ।
 విధాతారం చాదిదేవం పులహం మధుసూదనమ్ ॥ ౧౧౨
 † దరం హుతవహం తాత్యుం ద్వివృణుం చ సముద్ధరేత్ ।
 పాటలప్రియమాకారం ‡ దరం ధ్రువసమన్వితమ్ ॥ ౧౧౩
 లక్ష్మీం ముఖం చ వైరాజమగ్నిం భువనశీర్షకమ్ ।
 ద్విరదాననమాకారం కమలాం మధుసూదనమ్ ॥ ౧౧౪
 స్పృశనం వైధరం చాదిమనలం వైధరం తథా ।
 అమృతం చాదిదేవం చ మాపౌన్ద్ర్యం చ సమీరణమ్ ॥ ౧౧౫
 శుక్లం ముఖం భాస్కరం చ కమలం విక్రమం తథా ।
 అనలం సుముఖం విష్ణుం పద్మనాభవినాయకౌ ॥ ౧౧౬
 జన్మధ్వంసం చ కలశం పులహం బన్ధుసంమితమ్ ।
 వైరాజం శుభదం రామం బవణదేహం హుతాశనమ్ ॥ ౧౧౭
 వైధరం త్వృతధామానం నృహరిం మృగనల్లభమ్ ।
 పవిత్రమృతధామానం మాధవం భుజగం తతః ॥ ౧౧౮
 చతుర్ముఖం తథా దృష్టిం చాదిదేవం హుతాశనమ్ ।
 భువనం చణ్డమృతిం చ ఊకారం కమలోద్భవమ్ ॥ ౧౧౯
 క్రోధరూపం దినమణిం విఘ్నేశం మధుసూదనమ్ ।
 ఏకాక్షం మన్దరం పద్మం వైధరం గోపతిం తథా ॥ ౧౨౦

* కృశానుకమ్. † ఉదయం ‡ దరత్రయసమన్వితః.

పశ్చిమం వక్రతుణ్ణం చ ఖడ్గం గోపనమన్వతః ।
 భూధరం † మారుతం స్పర్శం తృతీయం † కకుభం తథా ॥ ౧౨౭
 యాన్తం చ విజయం త్వగ్నిమాకారం శ్వేతరోచిషమ్ ।
 ॥ ఆదిం దరం తధేన్ద్రం చ విజయం ? జ్వలనం తథా ॥ ౧౨౮
 శ్రీధరం చ గదధ్వంసం భువనం చ హుతాశనమ్ ।
 ఉదయం చతుగణతిం విఘ్ననాయకం త్వేకచతుషమ్ ॥ ౧౨౯
 స్వాహోధవం † గోపనం చ యష్టిం చ కమలాలయామ్ ।
 వక్రతుణ్ణం చోధ్వాలోకం ప్రచణ్ణం వసుమన్తకమ్ ॥ ౧౩౦
 మారుతం వరుణం చాగ్నిం పశ్చిమం స్వాన్తమబ్జజ ।
 పవిత్రమృతధామానం మారుతోదయసంజ్ఞితౌ ॥ ౧౩౧
 విరిఞ్చవిజయా చాగ్ని దేవమన్దరశ్రీధరా ।
 మారుతాత్ † షష్ఠమన్తం చ వర్షాం విజయ * మాదిమత్ ॥ ౧౩౨
 † యష్టిం లఙ్కాస్తృతీయం చ శిఖణ్ణం బ్రహ్మసాధనమ్ ।
 ఖటకం మారుతం పాపహాననం పావకం తతః ॥ ౧౩౩
 శశాఙ్కం విక్రమం † చాతిదణ్ణనం విక్రమం తథా ।
 అధేన్ద్రశేఖరం పశ్చాత్పశ్చాన్తమృతధామ చ ॥ ౧౩౪
 నభోమణిం పవిత్రం చ పవనాన్తం చ మన్దరమ్ ।
 గజాననం చ విజయం దహనం బిన్దుశేఖరమ్ ॥ ౧౩౫
 నీహారదీధితిం యష్టిం సాన్తం చైవాగ్నిసప్తమమ్ :
 మాధవీమిన్దుయాన్తౌ చ దక్షం చ మధువిడ్వషమ్ ॥ ౧౩౬
 అధేన్ద్రమిన్దుమాకారం మన్దరం మాయయాయుతమ్ ।
 క్రోధరూపం హుతవహం భువనం పుణ్యవిక్రమౌ ॥ ౧౩౭

‡ మాధవమ్. † కకుభాహ్వయం. ॥ ఆదిదేవం. ? జవనం. † గోధనం.

* మాదితః, † షష్ఠిం † చాది.

* యాంతం సుభద్రమోంకారం ముసలం ద్వీరదాననమ్ ।
గునదం విక్రమం స్పృశణం గోపనం చ చతుగణతిమ్ ॥ ౧౩౨

వై రాజం వామనం తాక్ష్యణం ప్రచణ్డం శ్వేతదీధితిమ్ ।
విక్రమం వైధరం పుణ్యం † ప్రచణ్డం కుజ్జరాననమ్ ॥ ౧౩౩

ఏకనేత్రం హుతవహం మధుసూదనసంజ్ఞితమ్ ।
యాన్తోదయా శుక్లలోకా బహులం బ్రహ్మసాధనమ్ ॥ ౧౩౪

సప్తాచిశ్రీధరం శ్రీ త్విస్త్రీం యష్టిం పంచాస్తకం తథా ।
‡ యాంతం చాగ్నిం ద్వితీయం చ మన్దరం పవనద్వయమ్ ॥ ౧౩౫

భద్రపాణిమధై కాక్షం యాంతం చ మధువిద్విషమ్ ।
లమ్బకుక్షిం చ విజయం శిఖనం మన్దరం తథా ॥ ౧౩౬

సవరోధం భద్రజాహుం మాధవం కమలం తతః ।
నాసిక్యం ఖవదేహం చ వక్రతుణ్డం సరోరుహమ్ ॥ ౧౩౭

యోన్తం కుశేశయం కుమ్భం సుముఖం ద్వీస్సముద్ధరేత్ ।
ఓతదేహం తథా † దిం చ శ్వసనం విజయం తథా ॥ ౧౩౮

కరాలమగ్ని వదనం ముఖం పావకగోపనా ।
నీహారదీధితిః చైవ చషకం హవ్యవాహనమ్ ॥ ౧౩౯

విఘ్నేశం గోపనం చాగ్నిం మధుసూదనమారుతా ।
చణ్డం హుతవహం రామం పులహం బన్ధుశీషణకమ్ ॥ ౧౪౦

సుధామయమికారం చ మాహేస్త్రీం రామశీషణకమ్ ।
స్పృశాంతం ॥ విక్రమాద్యం చ నత్యంతం బన్ధు ? మస్తకమ్ ॥

ఖడ్గం త్రివిక్రమం పీతవణాణం చ త్రివిక్రమమ్ ।
మాధవీం సవరోధం చ ‡ వైధరం మన్దరద్వయమ్ ॥ ౧౪౧

౨ యాన్తాణాగ్నిరథం పశ్చాద్ధ్యాంతం గోపన మస్తకమ్ ।
విహగేశం శ్వేతరోచిముఖం హుతవహం తథా ॥ ౧౪౨

* ధాన్తమ్. † గోపనం. ‡ చెన్దుమ్. ‡ యాన్తమచాం ద్వితీయమ్.
† త్రించ. ॥ విక్రమం చాన్యం. ? సస్తకమ్. ‡ మన్దరం వైధరద్వయమ్
౨ యాన్తాణాగ్నిరసమ్.

శ్రీధరం చైకనయనం పశ్చిమం బన్ధమస్తకమ్ ।
 శ్రీవత్సమాదిదేవాన్తం ప్రచణ్డం కమలాభిధమ్ ॥ ౧౪౪
 అధోధ్వజలోకం శ్రీవత్సం మన్దరం మధువిద్విషమ్ ।
 ప్రచణ్డం పుణ్డరీకాక్షం శుభదం చ సరోరుహమ్ ॥ ౧౪౫
 * వనం గజముఖం బన్ధం భువనం మృగవల్లభమ్ ।
 అమృతం చైకనయనం పశ్చాబ్దిన్దం సుధామయమ్ ॥ ౧౪౬
 విక్రమం కుజ్జరముఖం గోపనం ధూలికేతనమ్ ।
 కరాలం జన్మవిధ్వంసం కులిశం చ హలతాళనమ్ ॥ ౧౪౭
 శశాంకమాదిం యాన్తం చ వరుణం పులహం తథా ।
 హృషీకేశం తదైకాక్షం వరుణం బన్ధశీషకమ్ ॥ ౧౪౮
 క్రోధరూపం † గోపతిం చ దాన్తం మన్దరగోపనా ।
 శిఖనం స్పృశనం చాదిం షట్కృత్వగ్గ పులహం ఊపెత్ ॥ ౧౪౯
 జయం సదాగతిం బన్ధం పీయూషం విక్రమాభిధమ్ ।
 హిరణ్యగర్భకమనలం మన్దరద్వయమబ్జ ॥ ౧౫౦
 పుణ్డరీకాక్ష ఓ మగ్న్యన్తం విజయం రామశీషకమ్ ।
 నభోమణిం చాదిదెనమమృతం మాయయా యుతమ్ ॥ ౧౫౧
 అత్రిం చ ధరదం కుమ్భం ద్వయమధేన్దమాదిమత్ ।
 హస్తీవక్త్రం చ కమలమనలం చ సుధామయమ్ ॥ ౧౫౨
 అగ్నిం చ గోపనం మాన్తం శ్రీధరం సుభగం తథా ।
 స్పృశత్రయం బృహదాస్థానం గోపనం సుముఖం తతః ॥ ౧౫౩
 మాధవీం వాసుదేవం చ వైధరం మాధవాహ్వయమ్ ।
 సుభద్రం చన్ద్రోధవలం ముసలం చ ద్వీరుచ్ఛరెత్ ॥ ౧౫౪
 బ్రహ్మన్ననన్తరం తస్య మారుతం మధువిద్విషమ్ ।
 కుమ్భం సవిక్రమం లక్ష్మీం సుధాదీధితివిక్రమా ॥ ౧౫౫

* భువనమ్. † గోపనమ్. ఓ మత్స్యన్తం.

చయోపాదే-పకత్రింశోఽధ్యాయః

౪౬౭

క్రోధరూపం ప్రచణ్డం చ భువనం వక్రతుణ్డకమ్ |
కరాలం శిఖనం దక్షం భద్రహస్తం * తథోదరమ్ ||
ఓషధీశం తథా దక్షం † పావకం చ రతాన్తిమమ్ |

౧౫౬

❖ బీజాజ్జదేవతానిదేశః. ❖

బీజమజ్గం యథాపూర్వమృషిదక్షగ్ ప్రజాపతిః ||
ఛన్దోఽతిచ్ఛన్త ఏతస్య దేవతా ‡ చ సుదశనః |
సప్తాధికా సప్తతిశ్చ వణానాం ద్వే శతే సమే ||
జపేన సిద్ధ్యతి మనులక్షద్వాదశసంఖ్యయా |

౧౫౭

౧౫౮

❖ జపకాలదేశాదినిదేశః. ❖

కృష్ణపక్షే చతుదశ్యా ముపోష్య † ప్రయతాత్మవాన్ ||
నిశీధే దృఢధీమన్త్రి శ్మశానే వా చతుష్పధే |
జపేద్భూతాదయ స్తస్య ప్రత్యక్షాస్సవకామదాః ||

౧౫౯

౧౬౦

❖ అపరస్సుదశనమహోమన్త్రిః. ❖

మహోసుదశనం మన్త్రిమపరం కథయామితే |
ద్విషట్కూక్షరముద్ధృత్య గోపతిం మృగవల్లభమ్ ||
వై రాజం విక్రమ † పరమనలం మధుసూదనమ్ |
|| గదధ్వంసమచామాదిం దక్షం దినకరాహ్వయమ్ ||

౧౬౧

౧౬౨

గోపనం ధృతిమన్తం చ పులహం పశ్చిమాననమ్ |
ఋతథామా దినమణిం పావకం సుముఖం తతః ||

౧౬౩

అమృతం కకుభం పద్మనాభం ? గోపతిమబ్జజ |
సుభగం బన్ధశిరసం వవిక్రతం విజయం తథా ||

౧౬౪

చతుర్గతిం దేవదత్తం పశ్చిమం † బన్ధమస్తకమ్ |
ప్రచణ్డం పుండ్రీకాక్షం ‡ గోపనం వైధరాహ్వయమ్ ||

౧౬౫

* తథోదయమ్. † పవనం. ‡ స్యాత్సుదశనః † దృఢమా.

‡ పరంయాన్తం చ - పరం వామనం. || జన్మధ్వంసం. ? గోపన.

‡ బన్ధమస్తకమ్. ‡ గోధనం వైధరం ధ్వజమ్.

సరామం చైకనేత్రం చ మారుతం * బ్రహ్మసాధనమ్ ।
 అత్రిం చతుగ్ఘృతిం శ్వేతదీధిలిం చ † స్వరాదిమత్ ॥ ౧౬౬
 విఘ్నేశద్వితయం పశ్చాన్తాయామస్తకముద్ధరేత్ ।
 సుభద్రం సూదనం శఙ్ఖం వైధరం పఞ్చబిందుకమ్ ॥ ౧౬౭
 పశ్చిమం చైకనయనం సూదనం గదినం తథా ।
 భద్రజాహలుం సరామం చ కకుభం కుమ్భం ధ్రువనా ॥ ౧౬౮
 మాపేన్ద్రిం సూదనం ‡ విశ్వరూపం భూధరమబ్జజ ।
 శుభదం విజయం శుక్లం గోపనం శ్వేతదీధితిమ్ ॥ ౧౬౯
 ఋతం చ సూదనం యాన్తం దెవరం మన్దరొదయా ।
 భృగుం ఖడ్గధరౌ ద్వా చ మాధవం భువనాహ్వయమ్ ॥ ౧౭౦
 ఆకారం వక్రతుణ్డం చ వైధరం శ్రీధరం తథా ।
 ఉగ్రాత్మానం పవిత్రం చ పద్మనాభం చ మాధవమ్ ॥ ౧౭౧
 నృహరిం సూదనం శుక్లం భువనం బహులద్వయమ్ ।
 తాత్యుణం ఝషం † గోపనం చ ॥ కమలం బన్దుమస్తకమ్ ॥
 విఘ్నేశం వామనపరం సుభద్రం సగుహాలయమ్ ।
 ఏకనేత్రం చాదిదేవం పశ్చిమాననమబ్జజ ॥ ౧౭౨
 శుక్లం దక్షం సూదనం చ యాన్తం పశ్చిమవక్త్రీకమ్ ।
 ఋతథామ తథా దక్షం సవరోధం సపశ్చిమమ్ ॥ ౧౭౩
 విక్రమం శుభదం చాదిదేవం ఖడ్గధరం తథా ।
 చతుగ్ఘృతిం వాసుదేవం గదధ్వంసం సవిక్రమమ్ ॥ ౧౭౪
 భద్రహస్తం పఞ్చబిందుమోషధీశం కరాలకమ్ ।
 విఘ్నేశం వైధరం కుమ్భం విక్రామణమనన్తరమ్ ॥ ౧౭౫
 కుఙ్కరాననమాకారం చతుగ్ఘృతిమచాం ముఖమ్ ।
 ? శిఖనం మానుషేశం చ నృహరిం స్పృశాషోడశీమ్ ॥ ౧౭౬

* చ ప్రసాధనమ్. † సురాదిమత్. ‡ శోభనా. § క్రోధరూపమ్.

◆ గోపతిమ్. ॥ మలయం. ? శంఖనమ్.

ఋతధామోశదేహం చ భద్ర * భాహుమనస్తరమ్ ।
 అచాం ద్వితీయం దృష్టిం చ గదినం పద్మనాభకమ్ ॥ ౧౩౮
 మాతాణ్ణం సూదనం విఘ్ననాయకం విజయం తథా ।
 పద్మనాభం † గోపనం చ శుక్లమాదిం దరాహ్నాయమ్ ॥ ౧౩౯
 తత్సమష్టిం ద్విరుచ్ఛాయం సోమమాదిం సయష్టికమ్ ।
 భాస్కరం పావకం చైవ ద్వివక్తవ్యం తదక్షరమ్ ॥ ౧౪౦
 పీయాఘం విక్రమం పుణ్యం కలశం యష్టిశీషకమ్ ।
 శశాఙ్కమాదిం శఙ్ఖం చ పూర్వవత్కమలోద్భవ ॥ ౧౪౧
 పీయాఘం రామశిరసం స్పృశానామపి షోడశమ్ ।
 ఋతం చ సూదనం శుక్లం ధృమత్రిం చైవ యథాపురమ్ ॥ ౧౪౨
 తాక్ష్యద్వయం చ కమలాం విజయం త్వృతధామ చ ।
 హృషీకేశతథా భద్రద్వయం మధునిసూదనమ్ ॥ ౧౪౩
 శ్రీవత్సం చాదిమనలం శ్రీయగ్ పతిమనస్తరమ్
 పఞ్చాస్తకం పద్మనాభమేకాక్షం మృగవల్లభమ్ ॥ ౧౪౪
 జన్మధ్వంసం శ్వేతరశ్మిమేడేశం దృష్టివామసౌ ।
 సుభద్రం బన్దుశిరసం స్పృశానాం షోడశాక్షరమ్ ॥ ౧౪౫
 విక్రమం చైకవింశం చ బన్దుం తన్మస్తకస్థితమ్ ।
 సుముఖం పవనాహ్వయం బ్రహ్మసావిజయాహ్వాయమ్ ? ॥ ౧౪౬
 దహనం భద్రమమృతం మతిమన్తం చ సూదనమ్ ।
 ప్రచణ్డం గోవనం శుక్లం భువనం బహులం తథా ॥ ౧౪౭
 భల్లాయుధం శ్రీధరం చ ఘ్నసలం ప్రెతనాయకమ్ ।
 మాధవం వైధరం విఘ్ననాయకం ద్వితయం తథా ॥ ౧౪౮
 అచాం ద్వితీయం పఞ్చాస్తం విష్కంభం ద్విరదాననమ్ ।
 విక్రమం మాధవీమగ్నిం వాసుదేవం చతుముఖ ॥ ౧౪౯

* భాహుం సమస్తరమ్. † గోపతిమ్. ధృ ముగ్రం చైన యథా పురమ్ ॥ లక్ష.

వక్రతుణ్ణం మానుషేశమప్రమేయం వనస్రజమ్ |
 ధరిత్రీం కమలాక్షం చ సూక్ష్మదృగ్బస్మమస్తకమ్ || ౧౯౦
 విఘ్నేశం వైధరం ప్రేతనాయకం మాయయాయుతమ్ |
 హైరమ్భం వైధరం చాదిం పశ్చిమం త్వృతధామకమ్ || ౧౯౧
 విజయం రామశిరసం భాస్కరం విజయాహ్వయమ్ |
 అత్రిం మృగేశం వరుణం గోవనం శ్వేతదీధితిమ్ || ౧౯౨
 శ్రీధరం బహులం పీతం జృమ్భలం మోహనాశనమ్ |
 పశ్చిమం భువనం విఘ్ననాయకద్వితయం తథా || ౧౯౩
 అచాం ద్వితీయం కమలమాదిం శఙ్ఖం వినాయకమ్ |
 పశ్చిమం భువనం బిన్దుం శశాఙ్కం ద్విగుణం తథా || ౧౯౪
 భద్రబాహుం సరామం చ సుధాదీధితిగోపనా |
 యాన్తం సమీరణం చాదిం పశ్చిమం జాతవేదనమ్ || ౧౯౫
 అమృతం విక్రమపరం వైధరం * చానలం తథా |
 గోవనం విజయం విఘ్ననాయకం విజయాహ్వయమ్ || ౧౯౬
 ఋతధామం సరసిజం పద్మచాభం పితామహ
 వై రాజం శ్వసనం చాదిదేవం భల్లాయుధం కరమ్ || ౧౯౭
 శ్వసనం ప్రణవాదిం చ విఘ్నేశం † సవవిక్రమా |
 శ్రీ కరాలమృతధామాన్తం విజయం ధనసంజ్ఞితమ్ || ౧౯౮
 స్వచ్ఛందమథ దృష్టిం చ చతుగతి మనన్తరమ్
 శశాఙ్కం పుల్లనయనం వాసుదేవం చ భేటకమ్ || ౧౯౯
 శఙ్ఖం పులహమోఙ్కారం మాతాణ్ణం పశ్చిమాననమ్ |
 క్రోధం వనస్రజం భూమిం నాసిక్యం శ్వేతదీధితిమ్ || ౨౦౦
 షోడశం కపిలం భానుం చతుగతిమనన్తరమ్ |
 విధాతారం తథా శైలం విజయం కమలౌద్భవమ్ || ౨౦౧

* చానిలం తథా. † శవవిక్రమా. శ్రీ 'కరాలమ్' ఇత్యారభ్య
 'విధాతారమ్' ఇత్యన్తం క్వచిన్నాస్తి.

- అచాం త్రయోదశం చాగ్నిం కమలం చన్ద్రీదిధితిమ్ ।
 వక్రతుణ్డం చాదిదేవం * శఙ్ఖం పీతమచాం ముఖమ్ ॥ ౨౦౨
- పూణాచన్ద్రం తథా దక్షం భువనం వైధరాత్మకమ్ ।
 పద్మనాభం ధ్రువం లక్ష్మీం బ్రహ్మసాధనసంజ్ఞితమ్ ॥ ౨౦౩
- క్రోధరూపం దరం చాదిం మాధవం గోపతిం తథా ।
 విక్రమం మాధవం భానుం సరామం సూక్ష్మలోచనమ్ ॥ ౨౦౪
- గదధ్వంసం చ పీయూషం విఘ్నేశం పశ్చిమాననమ్ ।
 అచాం ద్వితీయం శుభదం సూదనం యష్టిశీషకమ్ ॥ ౨౦౫
- కరాలం శ్రీధరం లక్ష్మీం మృగేశం ద్విరదాననమ్ ।
 పద్మపాణిం భూధరాఖ్యం ద్వయం † వైధరమాధవౌ ॥ ౨౦౬
- పశ్చిమం షవనం లక్ష్మీం బ్రహ్మసాధనసంజ్ఞితమ్ ।
 క్రోధరూపమచామాదిం స్ఫుశకనం దక్షగోపనౌ ॥ ౨౦౭
- ధాన్తం చతుగణతిం పాపహాననం బహులం తథా ।
 వక్రతుణ్డం కరాలం చ ‡ కకుభం త్వృతధామ చ ॥ ౨౦౮
- భద్రబాహుం § చలధ్వంసం మృగేశం దృష్టిమాదిమమ్ ।
 ద్విరదాననయష్టిం చ అనలం గోపనాహ్వయమ్ ॥ ౨౦౯
- ◆ సధ్రువం పులహం బిన్దుం మాహేన్ద్రం మధుసూదనమ్ ।
 అధాచన్ద్రం తథా చన్ద్రం నాసిక్యం తద్విరుద్ధరేత్ ॥ ౨౧౦
- శశాంజ్ఞమృతధామకనం సూదనం యష్టిశీషకమ్ ।
 తద్విరభ్యస్య శీతాంశుమపిణతం షసుమస్తకమ్ ॥ ౨౧౧
- పులహం వాసుదేవాఖ్యం స్రష్టారం ద్విరదాననమ్ ।
 విక్రమం బహులం బ్రహ్మగోచనం బహులం తథా ॥ ౨౧౨
- ప్రచణ్డం ॥ జన్మవిధ్వంసం విఘ్నేశం చ ? తృతీయకమ్ ।
 అచాం † దృష్టిం ద్వితీయాన్తం భద్రబాహుం పవిత్రకమ్ ॥ ౨౧౩

* శఙ్ఖం పీతమవాక్తుఖం † భూధర ‡ ఋతధామ చ ధామ చ •
 § గదధ్వంసం. ◆ బ్రహ్మహమ్. ॥ చలి. ? ద్వితీయకమ్. † దృష్టిద్వయం
 యాన్తమ్.

ఋతం చకార ద్విరదం చాననం మన్దరాహ్వయమ్ ।
 ప్రద్యోతనం గోపనం చ శశాంజ్ఞం చ శ్రీయగ్ పతిమ్ ॥ ౨౦౪
 వైధరం శుభదం చాగ్నిం శ్రీవత్సం బ్రహ్మసాధనమ్ ।
 సుముఖం విక్రమవరం విజయం ముఖమబ్జ ॥ ౨౦౫
 అత్రిం సరామం పఞ్చాంతం సుభగం మధుసూదనమ్ ।
 యష్టిం కరాలమాకారం చతుర్గతిమనన్తరమ్ ॥ ౨౦౬
 అపాం పతిం శ్వేతరశ్మిం శ్రీయగ్ పతిమతగ్ పరమ్ ।
 స్తమ్బైరమాననం మాయాం కలశం * దీప్తరొచిషమ్ ॥ ౨౦౭
 సుభగం గోపనం యాన్తం గోపనం పశ్చిమానన ।
 హృషీకేశం వసుం శఙ్ఖం ఓ గోపనం ద్వివతయం పునః ॥ ౨౦౮
 యష్టిబీజం ద్విరుచ్ఛాయం † తిగ్మదీధిం పవిత్రకమ్ ।
 ఋతధామ తదై కాక్షం విక్రమం బహులాహ్వయమ్ ॥ ౨౦౯
 గదధ్వంసం తదై కాక్షం విక్రమం బహులాహ్వయమ్ ।
 ‡ గుహాలయం పాపహానమమృతం మధువిద్విషమ్ ॥ ౨౧౦
 రోచిశ్చీయగ్పతిం కాన్తం వైధరం మాధవం తథా ।
 పీయూషమాదిం కమల ॥ మశివం ధనదాహ్వయమ్ ॥ ౨౧౧
 ఋతధామ తదై కాక్షమచామెకాదశం తథా ।
 ద్విరుద్ధరేత్కామబీజం వైధరం ? తూదయాహ్వయమ్ ॥ ౨౧౨
 గదధ్వంసం తదై చాగ్ని మస్తకస్థం పవిత్రకమ్ ।
 గోపనం విజయం చాదిదేవం విష్కమ్భసంజ్ఞితమ్ ॥ ౨౧౩
 త్రిధశాకారమెకారం శ్వేతాంశుం విక్రమం తథా ।
 గజవక్త్రం సూదనం చ కపిలాక్షమనన్తరమ్ ॥ ౨౧౪
 తృతీయం కకుభద్వన్ద్వమస్తకస్థం వసుం పునః ।
 జన్మద్భ్వంసం చ జలజం సుధాదీధివిక్రమౌ ॥ ౨౧౫

* సప్త. † శ్రీద్విజ. ‡ క్రీబీజద్వివతయం. † నిగమాదిం. ‡ గుహాలయమ్. ॥ మనలం. ? మరణా.

* కలశం పురుషాత్మానం గహనం పద్మనాభకమ్ ।

భాస్కరం సుముఖం బ్రహ్మణ భువనం విజయం ధృవసు ॥ ౨౨౬

దుఃపిణం త్వృతధామానం భూధరం క్రొధనం తతః ।

స్పృశానాం షోడశార్ణం చ కుమ్భేశం ముసలం తతః ॥ ౨౨౭

నీహారదీధితిమచా † మేకదేశమతగ్గ పరమ్ ।

చతుగ్గతిం భద్రహస్తం విజయం పద్మనాభకమ్ ॥ ౨౨౮

హైరమ్భం గోపనం చైవ గదినం కలుషాపహమ్ ।

అచాం ద్వితీయం ॥ కమలాం గోపనం విత్తవధానమ్ ॥ ౨౨౯

? హరిణాననమాయే ద్వై కకుభం వరుణాహ్వయమ్ ।

గౌజ్వలనం మానుషఘ్నం చ విఘ్నేశం గోపనాహ్వయమ్ ॥ ౨౩౦

శ్రీవత్సం ౭ ద్విశదం శుక్లమచామాదిం సరోరుహమ్ ।

బ్రహ్మణ పఞ్చాంతకమతగ్గ ద్రృతావాసమతగ్గ పరమ్? ॥ ౨౩౧

వై రాజమగ్నిం నృహరిం బ్రహ్మసాధనసంజ్ఞితమ్ ।

సుభద్రం సుముఖం కుమ్భం మారుతం చోతదేహకమ్ ॥ ౨౩౨

దక్షం దాక్షాయణీకాంతం మన్దరం పఞ్చబిన్దకమ్ ।

ధూమధ్వజం ప్రచణ్డం చ సూదనం కతృతీయకమ్ ॥ ౨౩౩

౪ హరివక్త్రం రామసంజ్ఞం దృష్టివిక్రమమబ్జజ ।

శుభదం కపిలం (హృస్వం భద్రహస్తం సమీరణమ్ ॥ ౨౩౪

నీహారదీధితిమచామాదిం కుమ్భం హుతాశనమ్ ।

శుక్లమోజ్కారసంయుక్తం సుభద్రం మధుసూదనమ్ ॥ ౨౩౫

స్పృశం తృతీయమనలం విజయం సప్తమీం కలామ్ ।

విక్రమం సూక్ష్మదృష్టిం చ శ్రీధరం యాదసాం పతిమ్ ॥ ౨౩౬

* ముసలం. ధృ సుఖమ్ కుమ్భేశం. † మెకాదశ. ॥ కమలమ్.

? వారణానన. † అనలం మానుశేశం చ. ౭ జలజం. [కోశాష్టకేషి
 త్రుటిః. క్వచిత్ యథా పాఞ్చుః పాఠః. ౪ కరివక్త్రం. (భద్రహస్తం
 పుణ్యం.

పేరమ్బం వాసుదేవం చ భద్రహస్తం చ మాధవీమ్ ।
 అచాం ద్వితీయం * దృష్టిం చ కమలం బహులం తథా ॥ ౨౩౭
 స్పృశాంతం భువనం చక్రం భృగుం కకుభసంజ్ఞితమ్ ।
 నభోమణిం విక్రమం చ పాటలం మధువిద్విషమ్ ॥ ౨౩౮
 భల్లాయుధం బన్ధు ౪ శీషణం విఘ్నేశం వైధరాహ్వయమ్ ।
 వక్రతుణ్డమచాచూదిం కమలం పీరపూర్వకమ్ ॥ ౨౩౯
 గోపనం మానుషం చైవ † పులహం బన్ధుమస్తకమ్ ।
 ఓతదేహం తథా పీతం జన్మధ్వంసం త్రివిక్రమమ్ ॥ ౨౪౦
 గోపతిం వరుణం విఘ్ననాయకం త్వృతథామకమ్ ।
 ఏకాక్షం మారుతం చాదిదేవం బహులమస్తకమ్ ॥ ౨౪౧
 ‡ పవనం సూక్ష్మదృక్ ప్రోక్తం సూదనం చ చతుర్గతిమ్ ।
 సుభద్రం చ బృహదాభాసుం గదినం వరుణం ముఖమ్ ॥ ౨౪౨
 జయం కుమ్భేశమఖలమృతం భువనసంజ్ఞితమ్ ।
 దృష్టిం చ ధనదం దక్షం హృషీకేశం జయాహ్వయమ్ ॥ ౨౪౩
 శశాఙ్కం భువనం చాదిం కమలామద్రిమస్తకమ్ ।
 విఘ్నేశం పశ్చిమంబన్ధుం నాసిక్యం గదినం తథా ॥ ౨౪౪
 మాపేన్ద్రిం శశినం దేవదత్తం లక్ష్మీం శ్రియగ్పతిమ్ ।
 పఞ్చాస్తకం పద్మనాభం గోపనం విఘ్ననాయకమ్ ॥ ౨౪౫
 అమృతం సమీరణమచాం ద్వితీయం పశ్చిమాననమ్ ।
 వైరాజం మాధవీమూర్ధ్వణోకేశం విజయద్వయమ్ ॥ ౨౪౬
 బహులం సమీరణం దేవదత్తం మన్దర † గోపనే ।
 గోపనం చౌషధీశం చ భువనం వైధరాహ్వయమ్ ॥ ౨౪౭
 శ్రీవత్సమగ్నిం విఘ్నేశం గోపనం చ చతుర్గతిమ్ ।
 హుంఘట్కారం తతాస్తం చ మనుమేవం సముద్ధరేత్ ॥ ౨౪౮

* తుష్టిం చ. ౪ రసం—శిరో. † పులహద్వయ. ‡ పావన.

† గోపతీ । గోపతిమ్.

❖ బీజాజ్గాదినిదేశః ❖

బీజాజ్గాని యధాపూర్వమృషిస్సాస్యన్నీలలోహితమ్ ।

ఛన్దశ్చ పరివంసంజ్ఞో దేవతా చ సుదశణః ॥ ౨౪౯

అష్టలక్షం జపేద్భ్రీహ్మణా పాతాలె దివి వా భువి ।

గతిన౯ ప్రతిహన్యేత మన్త్రిణా మన్త్రీవై భవత్ ॥ ౨౫౦

❖ సుదశణనన్మసింహమన్త్రీః ❖

సుదశణనన్మసింహాఖ్యం మన్త్రీం బ్రూమి చతుర్ముఖ ।

ఉద్గీధం నృహరిం * పద్మనాభం సజ్కర్షణాహ్వయమ్ ॥ ౨౫౧

నాసిక్యం శుక్లమాదం చ గోపతిం ప్రణవాది చ ।

నీహారదీధితిం పద్మనాభం చ మధువిద్విషమ్ ॥ ౨౫౨

అనలం కకుభం కుమ్భం గోపనం పులహోత్పకమ్ ।

అచాం ద్వితీయం స్పృశాన్తం సూదనం పులహోహ్వయమ్ ॥ ౨౫౩

విక్రమం కుజ్జరముఖం శ్రీ మాధవం తస్య మన్త్రకే ।

మాతాణ్డం భద్రహస్తం చ ద్విరుచ్చార్య ప్రభాకరమ్ ॥ ౨౫౪

శ్రీధరం కపిలాక్షం చ ఫట్కారం ఖేటకీం తతః ।

తతాన్తమేవం కథితం ద్వావింశత్యక్షరాత్మకమ్ ॥ ౨౫౫

బీజమజ్గాని చోక్తాని ఛన్దోగాయత్రమీరితమ్ ।

ద్రష్టా చ జమదగ్నిస్సాస్యద్దేవతా చ సుదశణః ॥ ౨౫౬

❖ సుదశణనన్మసింహాధ్యానమ్. ❖

సుదశణనస్య హృదయే విష్కితం నృహరిం హరిమ్ ।

స్ఫటికాచలసజ్కాశం పరశ్శతసటాకులమ్ । ౨౫౭

॥ ప్రలయామ్బుదనిఘోషగమీఘ్రిరగహనధ్వనిమ్ ।

శంఖచక్రధరం ద్వాభ్యాం కరాభ్యామితరౌ పునః ॥ ౨౫౮

* బ్రహ్మ. శ్రీ వామనం. ॥ హారాద్యజ్గదనిఘోషగమీఘ్రిరభయద.

ప్రసాయా జానునోభి * మం నఖదమౌలిఖీషణౌ ।
 వ్యత్యస్తచరణద్వన్ద్వమాసీనం పద్మవిష్టరే ॥ ౨౫౯
 భ్రుకుటికుటిలం యోగపట్టికాదృఢబన్దనమ్ ।
 వ్యాదాయ వక్త్రీకుహరం దంష్ట్రీణం సుఠీతాధరమ్ ॥ ౨౬౦
 త్రిణత్రమఖిలాకల్పకల్పితం బ్రహ్మగజితమ్ ।
 ధ్యాయే ి దేవం చ తన్మన్త్రం మస్త్రీతరతి దుగతిమ్ ॥ ౨౬౧
 సకృత్ స్తరణమాత్రేణ యథాభిలషితం ఫలమ్ ।
 అన్యేషు మన్త్రీకల్పేషు యదుక్తం తత్సమశ్చుతే ॥ ౨౬౨

❖ పాఞ్చజన్యమన్త్రీః ❖

వక్ష్యామి పాఞ్చజన్యస్య మన్త్రీం సర్వాథాసాధనమ్ ।
 ఉద్గీఢమాదౌ సప్తాణానుద్భృత్య తదనన్తరమ్ ॥ ౨౬౩
 పశ్చిమం భువనం చణ్డం పుణ్డరీకం హుతాశనమ్ ।
 మహామాయాం కరాలం చ గోపనం పన్నగాధిపమ్ ॥ ౨౬౪
 సూదనం చ తథా శఙ్ఖం కలశం మధుసూదనమ్ ।
 మారుతం భువనాహ్వానం మన్దరం భువనం తతః ॥ ౨౬౫
 ఖర్వాదేహం తథా చాదిదేవం శ్వసనమాదిమత్ ।
 వైధరం పఞ్చబిన్దం చ పశ్చిమం విజయం తతః ॥ ౨౬౬
 యాన్తం గుహాలయం పాపహననం మధువిద్విషమ్ ॥
 శఙ్ఖం లక్ష్మీం తథాయష్ఠిం ఖర్వాదేహం చ ❖ పశ్చిమమ్ ॥ ౨౬౭
 ఆదిదేవం మహేన్ద్రం చ మధుసూదనశీషణకమ్ ।
 వాయుం రరాన్త ముదితమితి ప్రోక్తో మనుమహో ॥ ౨౬౮
 శ్రీవత్సా యష్టిరుద్గీఢా బీజమేతత్ప్రీకితితమ్ ।
 అముష్య ననకో ద్రష్టా ఛన్దస్సాన్యదృఢహతీ మనోః ॥ ౨౬౯

* మనఖద మౌలినిర్మితౌ । విన్యస్త. ి దేవం జపెన్మన్త్రం. కమలమ్. ❖ పంచమమ్.

దేవతా పాఞ్చజన్యశ్చ చతులక్షోజపః స్మృతః ।

❖ పాఞ్చజన్యమస్త్రాన్తరమ్. ❖

అతోఽన్యం వాఞ్చజన్యస్య మస్త్రీం శృణు చతుర్ముఖ ॥ ౨౨౦
 సప్తాణాముద్ధరేదాదౌ పశ్చిమం మధుసూదనమ్ ।
 భృగుం చస్త్రీధరం ఖడ్గధవలం కకుభాహ్వయమ్ ॥ ౨౨౧
 గజవక్త్రం తథా వాయుమాదిదేవం సమీరణమ్ ।
 పశ్చిమం సప్తమమచాం సుముఖం నిగమాదికమ్ ॥ ౨౨౨
 పీయూషమత్రిం * సుభగం నరుణం మధువిద్విషమ్
 గజాస్యమాదిదేవం చ శ్వసనం శ్వేతరోచిషమ్ ॥ ౨౨౩
 వైధరం గోపనం చాపి గదధ్వంసం చతుర్ముఖ ।
 వైరాజం విక్రమం దక్షం శ్రీధరం తాత్యూవాహనమ్ ॥ ౨౨౪
 గోపనం స్పృశానం జన్మహస్తారం సలిలాధిపమ్ ।
 మాపేస్త్రీమాదిం † జ్వలనం తథాచాం షష్టపశ్చిమౌ ॥ ౨౨౫
 గోపనం పశ్చిమం గోపం పీతవణం మధుద్విషమ్ ।
 శ్వసనం చ రరాన్తం చ మనురిత్థముదాహృతః ॥ ౨౨౬
 బీజమగ్గాని వైతస్య దేవతా చాపి పూర్వవత్ ।
 విష్వక్సేన ఋషిశ్చన్దస్సుప్రతిష్ఠా పితామహ ॥ ౨౨౭
 పఞ్చులక్షజపేనాస్య సాధకో మస్త్రవైభవాత్ ।
 అతలాదిషు లోకేషు ‡ చరన్న ప్రతిహస్యతే ॥ ౨౨౮
 కిం పునధర్మామకామాధర్మా మోక్షాః కమలసమ్భవ ।

❖ కామోదకీమస్త్రీః. ❖

సప్తాణామగ్రే గోవిన్దం గదినం దృష్టిసూదనౌ ॥ ౨౨౯
 చతుర్గతిం చాతివీరం భల్లాయుధమచాం ముఖమ్ ।
 అపాం పతిం హుతవహమూకారం పశ్చిమాననమ్ ॥ ౨౩౦

* సుముఖమ్. † జలజం. ‡ గతినః.

రామం ప్రచణ్డం గోవిందం బ్రహ్మసజ్జుషణావపి ।
 మందరం వాసుదేవాహ్వాం వై ధరం విష్ణుమస్తకమ్ ॥ ౨౮౦
 కుశేశయధరె వీరసెనం హుంఘట్ రరాన్తిమమ్ ।
 ఇతి కామోదకీమస్త్ర ముద్దరేద్భీజమస్య తు ॥ ౨౮౨
 స్పృశద్వితీయమధేన్దుమేతేనై వాజ్గకల్పనా
 ఋషిగ కృష్ణస్తథా * ఛన్దగ పక్షిగ కామోదకీ పునః ॥ ౨౮౩
 దెవతా లక్షమన్త్రిశ్చ జవతస్సిద్ధిదో భవేత్ ।

❖ పద్మమస్త్రః. ❖

ఆదావుద్దృత్య † చోజ్కారం గోవనం దృష్టివిక్రమౌ ॥ ౨౮౪
 వై రాజం మారుతం పాపహననం ధ్రువసుమస్తకమ్ ।
 వై రాజం బన్దుశిరసం మాధవీం సూదనం దరమ్ ॥ ౨౮౫
 పాటలప్రియమాకారం సమీరణమచాం ముఖమ్ ।
 యాన్తం గుహాలయం బ్రహ్మ౯ పశ్చిమం బన్దుమస్తకమ్ ॥ ౨౮౬
 సుముఖం దేవదత్తం చ హుంఘట్కారం ‡ రతాన్తిమమ్ ।
 నాదం పకారమూకారమధేన్దుశిరసం పునః ॥ ౨౮౭
 బీజం ప్రకల్పయేద్బ్రహ్మన్నమునై వాజ్గకల్పనా ।
 ద్రష్టౌ విరజ్చశ్చన్దశ్చ విరాట్పద్మోఽధిదెవతా ॥ ౨౮౮
 దశలక్షజపాత్పిద్దిమఖలం ప్రాప్నుయాన్నరః ।
 ఇతి పద్మమనుగ పోక్తిో బీజేనాస్యాజ్గకల్పనా ॥ ౨౮౯

❖ ముసలమస్త్రః. ❖

శుక్లం పునవిణ్ణు వహ్నిపీయూషం గోపనాహ్వాయమ్ ।
 నస్తాణోణ్దధణాత్పశ్చాన్మందరం కమలాసన ॥ ౨౯౦
 శశాఙ్కమాదిం పులహం గోవనం పవనం పునః ।
 జ్వలనం గోవనం దక్షం గోవనం కమలొద్భవ ॥ ౨౯౧

* ఛన్దో దేవీ. † చోదీథం ధ్రువిజయం తథా. ‡ హుతాన్తిమమ్

చతుగ్కతిం చ భువనం సుముఖం మధువిద్విషమ్ ।
 దరం ముఖం రరాంతం చ మస్త్రవిన్నస్త్రముద్దరెత్ ॥ ౨౯౨
 మస్తరం భువనం యష్టిమితిబీజమిదం మనోః ।
 ముద్గలస్యాదృషిశ్చన్దో విరాణ్మాస్త్రస్య దెవతా ॥ ౨౯౩
 ముసలక పశ్చాలతం తు * మస్త్రమస్య ప్రచక్షతే ।

❖ ఖడ్గమస్త్రః. ❖

ఉద్భ్రత్య సస్త్ర వణాణంశ్చ హైరమ్బుం మధుసూదనమ్ ॥ ౨౯౪
 † గజాహ్వామత్రిం కమలం మధుశత్రుం చతుగ్కతిమ్ ।
 విష్ణుం శుక్లం పునవిణ్ణుం వహ్నిపీయూషగోపనాః ॥ ౨౯౫
 శశాంకం భువనం వహ్నిం శ్రీవత్సం బ్రహ్మసాధనమ్ ।
 సుముఖం విక్రమం చాపి వైధరం విజయం తథా ॥ ౨౯౬
 రామం పశ్చాంతకం పుణ్యం గోపనం యష్టిశీషకమ్ ।
 పశ్చాంతకం గోపనం చ శ్వసనం హుంకృతిం తథా ॥ ౨౯౭
 ఘట్కారం స్వాహాయా సాధణం ఖడ్గస్య గదితో మనుః ।
 చక్రమస్త్రస్య బీజం స్యాదృషిశ్చీనిధిర్భుచ్చ్యతే ॥ ౨౯౮
 ఛన్దో విరాడధిపతిగ్ ఖడ్గాభ్యో హేతిరాడభవేత్ ।
 లక్షత్రయం జపేన్మస్త్రీ కాఙ్క్షితాం సిద్ధిమశ్నుతే ॥ ౨౯౯

❖ శాఙ్కమస్త్రః. ❖

సప్తాణాం కల్పయిత్వాదౌ శ్రీవత్సం మధుసూదనమ్ ।
 శాఙ్కహస్తం గదధ్వంసం మధుసూదన శీషకమ్ ॥ ౩౦౦
 జ్వలనం పవనాదిం చ వహ్నిం శుక్లమపాం పతిమ్ ।
 మధుసూదనపూణేన్ద్రుభువనం హవ్యవాహనమ్ ॥ ౩౦౧
 పవిత్రం సస్త్రమమచాం శ్రియం మస్తరమాదిమత్ ।
 విఘ్నేశం గోపనం శఙ్ఖం ముఖం పశ్చిమ స్త్రీధరమ్ ॥ ౩౦౨

* జప. † గజాస్యాత్రిసరోజాని. స్త్రీ మాధవౌ.

బహులం భువనం క్రోధం త్రయోదశమచాం తథా ।
హుతాశమేకదృష్టి ద్వా మందరం పద్మసమ్భవ ॥ ౩౦౩

* పవిత్రమృతధామానం వాయుం యష్టిం మధుద్విషమ్ ।
చతుగణ్తిం హుంకృతిం చ ఫట్కారం చ రరాన్తిమమ్ ॥ ౩౦౪

హుంఫడన్తం మనుం కృత్వా బీజమాద్యణణముద్దరేత్ ।
ఋషిహుణ్తాన్తో మస్త్రస్య ఛన్దశ్చన్దోఽధిదేవతా । ౩౦౫

బాణో జపన్నష్టలఱం సమరే విజయీ భవేత్ ।
బ్రహ్మకోశం నతిం సగణం కలాత్తా కమలాహ్వయమ్ ॥ ౩౦౬

మాపేన్ద్రం గోపనపరం శుభదం మధువిద్విషమ్ ।
శశాఙ్కుం శ్రీధరం వహ్నిం పరుణం బన్దుమస్తకమ్ ॥ ౩౦౭

విఘ్నేశమాదిదేవం చ శుభదం గోపనం తథా ।
పవనం కూటమౌవణం చ నాసిక్యం భాస్కరో మనుః ॥ ౩౦౮

యష్టిం హుఙ్కారఫట్కారౌ హుతాన్తం మనుముద్దరేత్ ।
పీయూషమాదిమధేన్దుం బీజం చాముష్య కల్పయేత్ ॥ ౩౦౯

శతదృగ్మృష్టవాక్ మన్ద్రం మా చ్చన్దో దేవతాపి చ ।
పఞ్చలఱం జపేన్ద్రన్ద్రం విజయే త్తరసా రిపూణ్ ॥ ౩౧౦

❖ పాశమన్ద్రః. ❖

ఉద్గీఢం పాపహననం గోపనం సద్భ్రువం మనుః ।
పశ్చిమం గోపనం లక్ష్మీమాదిదేవసమీరణౌ ॥ ౩౧౧

నత్యన్తం కల్పయేన్ద్రన్ద్రమృషిగ ప్రాచేతసః స్మృతః ।
ఛన్దో విరాడధివతిగ పాశో లఱత్రయం జపః ॥ ౩౧౨

❖ అఙ్కుశమన్ద్రః. ❖

బ్రహ్మకోశమచామాదిం నాసిక్యం సరసీరుహమ్
భువనం శుభదం పఞ్చాదాదిదేవం సదాగతిమ్ ॥ ౩౧౩

* “ పవిత్రమ్ ” ఇత్యారభ్య ఉత్తరత్రౌ. “ అతో వక్ష్యే మనుమ్ ” ఇత్యన్తం క్వచిత్కోశ గలితమ్.

(61)

చయాపాదె-పకత్రింశోఽధ్యాయః

౪౮౦

నత్యస్తమీరయేన్నస్త్రం ద్రష్టా నత్యో విరాట్పునః ।

ఛస్తోఽఙ్కుశో దేవతా స్యాల్లక్షత్రయమిమం జపేత్ ॥ ౩౧౪

ప్రణవాది చతుర్ధ్యంతం నామధేయం రరాన్తకమ్ ।

అన్యేషామాయుధానాం చ మస్త్రబీజమధాదిమత్ ॥ ౩౧౫

సిద్ధయశ్చ యధాపూనణం భవన్తి జపతోఽఖిలాః ।

❀ గారుడమహామస్త్రాః ❀

* అతో వక్ష్యే మనుం బ్రహ్మణ్ శ్రూయతాం కర్షతేఽధునా #

వశ్యాకషణ విద్వేష మారణో చ్చాటనాదిషు ।

శోషణస్తమ్భనావేశ ససాకషణ కమణసు ॥ ౩౧౬

† నష్టాయనవిషక్షేప సముద్రతరణాదిషు ।

నభోలక్ష్మన వాయ్వగ్ని జలభూమి ప్రవేశనే ॥ ౩౧౮

ఇన్ద్రజాలాదివిద్యాసు స్త్రీ ఋషీణాం విజయే తథా ।

అతీతానాగతజ్ఞానే భూతసంవననే తథా ॥ ౩౧౯

దేవతా సన్నిధానాదౌ † స్ఫోటిమూష్యాదికమణిః ? ।

పవమాదిషు సాధ్యేషు తథా న్యేష్యపి † కమణసు ॥ ౩౨౦

ఇతి మస్త్రం ప్రయుజ్జీత గరుత్మస్తమనుస్మరేత్ ।

సప్తాణాణాం పూవణముద్భృత్య గదినం హవ్యవాహనమ్ ॥ ౩౨౧

॥ భువనం పుణ్డరీకాక్షం గోపనం పవనం పునః ।

పశ్చిమం భువనం వహ్నిం శ్రీధరం క్రోధవిగ్రహమ్ ॥ ౩౨౨

బ్రహ్మసాధనవైరాజౌ జయమస్తరమాదిమత్ ।

అమృతం గోపనం చాపి గోపతిం ద్వీరదాననమ్ ॥ ౩౨౩

ఆదిదేవం నభస్యస్తం ? అనలం చ రమాధరమ్ ।

ప్రచణ్డం కమలం భద్రహస్తం వామనమస్తకమ్ ॥ ౩౨౪

* 'కథయిష్యే. † అష్టా. స్త్రీ ఋషీణాం విజయే, సురాణాం విషయే. ‡ స్ఫుటముష్ట్యాది. ❀ మస్త్రవిత్. ఇత్థం. ॥ కేశవం. ? శ్రీధరం చ.

శ్వసనం రోహిణీశం చ మృగేశం మానుషేశ్వరమ్ ।
 గోపనం గదినం పశ్చాత్కమలాం భువనం తథా ॥ ౩౨౫
 వాసుదేవం ప్రచణ్డం చ విక్రమం విజయం తథా ।
 * వైరాజం రామసహితం గదినం మోహనాశనమ్ ॥ ౩౨౬
 అచాం † తృతీయమధేకస్తం పశ్చాన్తకమధుద్విషౌ ।
 మారుతం ధూమకేతుం చ సప్తకృత్వస్సముద్ధరేత్ ॥ ౩౨౭
 హుంకృతిం ఫట్కృతింమోత స్వాహోదేహం ద్రువం తథా ।
 పులహం సప్తకృత్వశ్చ హుంఫట్కారం రరాన్తకమ్ ॥ ౩౨౮
 తారం వరుణగోవిందౌ విఘ్నేశమథ మాధవమ్ ।
 స్పృశాన్ స్తకమకారం చ పశ్చాత్కృత్వస్సదాగతిమ్ ॥ ౩౨౯
 షట్కృత్వో వరుణం చాపి హుంఫట్ స్వాహోవసానకమ్ ।
 నిగమం పశ్చిమం కూటం విక్రమం ‡ విఘ్నగోపనౌ ॥ ౩౩౦
 కకుభం గోపనం చాపి షట్కృత్వో మారుతం పునః ।
 వృజ్జనాణేకమ సవత్ర సుఖోచ్చారణమిచ్ఛతా ॥ ౩౩౧
 స్వరానుద్ధరణే కల్ప్యం మనుశ్శాస్త్రోక్తవత్కనా ।
 హుంఫట్ స్వాహోవసానం చ గారుడం మస్తముద్ధరేత్ ॥ ౩౩౨
 పశ్చాన్తకమనుస్వారం బీజమేతస్య కల్పయేత్ ।
 ఆదౌ సుపణావచనం చక్రతుణ్డగిరం పునః ॥ ౩౩౩
 మహోసుపణా ఇత్యేవం ఖగేశ్వరశిరస్తథా ।
 అనన్తపీయవన్తాఖ్యం పక్షిరాజం తథాన్తిమమ్ ॥ ౩౩౪
 ప్రణవాది చతుర్థ్యన్త † నత్యన్తాని చతుర్ముఖా ।
 కల్పయిత్వాఙ్గమస్త్రాణి షడ్భిరేతైయథాక్రమమ్ ॥ ౩౩౫
 అఙ్గాని హృదయాదీని స్పృశెన్మన్తవిచక్షణః ।
 ఆముష్య కాశ్యపో ద్రష్టా ఛన్దః పక్షీనిగద్యతే ॥ ౩౩౬

* వైధరం. † ద్వితీయ. ‡ స్తర. § వహ్ని. ¶ నత్యన్తాది.

- దేవతా గరుడస్తస్య జపో లక్షత్రయం స్మృతః ।
 అధస్తాద్వటవృక్షస్య సాదకస్సాధయేన్మనుమ్ ॥ ౩౩౭
- ఆమ్నాయాదిం నరహరిం వామనం పశ్చిమాననమ్ ।
 వై రాజం * పావకం తారమితి పక్ష్యాక్షరౌ మనుః ॥ ౩౩౮
- ఋషిమఁగీచిరేతస్య గరుడౌ దేవతా తథా ।
 ఛన్దశ్చ దేవీ గాయత్రం షడఙ్గాని పునస్స్వయమ్ ॥ ౩౩౯
- ఉద్గీధం కమలం † వాయుం వాసుదేవం ధ్రువం తథా ।
 పశ్చిమం బహులం బ్రహ్మసాధనం యష్టిమస్తకమ్ ॥ ౩౪౦
- విఘ్నేశం విక్రమం వహ్నిం మహామాయాం ధ్రువం పునః ।
 పుష్పభద్రం తథా పీఠం వామనం యష్టికౌస్తుభమ్ ॥ ౩౪౧
- బిన్దుం కలశచన్ద్రాధౌ సూయాధౌష్టకలాత్మనః ।
 వన్నగాధిపతిం బన్దుం వరుణం యాదసాం ముఖమ్ ॥ ౩౪౨
- హుతాన్తముద్ధరేన్మన్తమితి గారుడముత్తమమ్ ।
 స్యాదిమం జగత్సాక్షాత్ప్రత్యక్షం పక్షిపుష్కవః । ౩౪౩
- బ్రహ్మకోశమథో వద్మం నాసిక్యం భూధరాహ్వయమ్ ।
 యష్టిం పాపస్య హస్తారం బిన్దుం కమలమన్దరమ్ ॥ ౩౪౪
- ఆధౌష్టకలశం బిన్దుం వశ్చిమం పన్నగాశనమ్ ।
 విక్రమాగ్నిమథో శత్రుం కకుభం మధుసూదనమ్ ॥ ౩౪౫
- వాయుం స్వాహోన్తమిత్యేవ ి మన్యం గారుడమీరయేత్ ।
 ఆకాశారోహణం సిద్ధిజ్ఞాపాదస్య భవిష్యతి ॥ ౩౪౬
- ఏవం కృత్వాద్యమోక్షార్కూర మాదిదేవం ఖపశ్చిమమ్ ।
 స్యచ్ఛన్దం ‡ చ ద్విరుచ్ఛాయౌ గదినం హవ్యవాహనమ్ ॥ ౩౪౭
- భువనం మేదినీం చ ద్విమన్దరం మధుసూదనమ్ ।
 వై రాజం † విపులం పశ్చాద్వామనం చ ద్విరీరయేత్ ॥ ౩౪౮

* పావకస్సౌర ఇతి. † వహ్నిం. ‡ ధన్యం. § ద్విస్త్రిరుచ్ఛాయౌ. † పులహం.

పవిత్రం పద్మకంఠం చ నా గీర్ణం వాయుమాదిమత్ ।
 ఏతా ద్విగ కల్పయిత్వాధో గోపనం యష్టిమన్తిమమ్ ॥ ౩౪౯
 * తుష్టిబీజాధాశశినం రరాంతం కల్పయేన్మనుమ్ ।
 సప్తాణానాదితగ కృత్వా భాస్కరం హవ్యవాహనమ్ ॥ ౩౫౦
 గోపనం యష్టిమాతాణ్డౌ హవ్యవాహన † వామనౌ ।
 చంద్రాధౌ ద్వాదశాత్తానం హృషీకేశమధో ధ్రువమ్ ॥ ౩౫౧
 వరుణం హృదయాష్టోదం ద్వన్ద్వం కమలమాధవౌ ।
 వైరాజం శ్రీధరో భూయగ పీఠస్తు భువనద్వయమ్ ॥ ౩౫౨
 విజయం శ్రీధరం వహ్నిం భువనం పునరీరయేత్ ।
 లోకనేత్రోధ్వనాసిక్యం కరాలం బ్రహ్మసాధనమ్ ॥ ౩౫౩
 అనలం యష్టిమనిలం యష్టిం కుమ్భో ధ్రువం తథా ।
 హుతాంతమితి సర్వాధాం జానీయాద్గారుడం మనుమ్ ॥ ౩౫౪
 సప్తాణాముద్వృత్య పునగ కలశం బన్ధమస్తకమ్ ।
 క్రోధరూపం ప్రచణ్డం చ త్రిదశాహారమాధవౌ ॥ ౩౫౫
 చంద్రం స్వాహోపతిం చాపి శశినం బహులం తథా ।
 మృగాజ్కం శ్రీధరం వహ్నిం భువనం ద్వి చతుష్టయమ్ ॥ ౩౫౬
 భానుమత్పులహద్వన్ద్వం హుం ఫడంతం హుతాన్తిమమ్ ।
 ఇత్యన్యం గారుడం మన్తమూహేన్మన్త్రీవిచక్షణః ॥ ౩౫౭
 పవనేన హుతాశేన మహేన్ద్రేణ ప్రచేతసా ।
 ఏతైశ్చతుర్భిగ ప్రత్యేకం క్రమవ్యసైవిషం హరేత్ ॥ ౩౫౮
 సమనైగ ప్రాతిలోమ్యేన స్తమ్భనాది సమాచరేత్ ।
 వ్యాపినం విఘ్నరాజం చ దామోదరమథో ధ్రువమ్ ॥ ౩౫౯
 ‡ పవమాదిమితి బ్రహ్మ త్ర్యోక్షరం మనుముద్ధరేత్ ।
 † యేనైవ సాధితో మన్త్రీః † యక్షరాజోపలక్షితః ॥ ౩౬౦

* పుష్టిబీజాద్యశశినో. † మారుతౌ ‡ మేఘు. † యేనైవ.

† పక్షిరాజ ఇతి సాధు.

త్రీణి తస్య భవిష్యన్తి భువనాని * విశేషతామ్ ।

ఆదిద్వితీయం భువనం వజ్రాస్తమమృతం తథా ॥ ౩౬౧

గదినం శ్రీధరం వహ్నిముదయం † చాదిమమ్బుజమ్ ।

వై రాజం విక్రమం స్వాహో ‡ ఔవణం చ కమలాహ్వయమ్ ॥

భువనం పవతం బద్ధం మా హేన్ద్రాది శ్రియం తథా ।

విక్రమం తాక్ష్యవాహం † మృగేశం మన్దరం తథా ॥ ౩౬౨

ఆదియోగోపనం చ మన్దరం భువనం ‡ దిశమ్ ।

అగ్నిం పృగాధిపం చాపి స్వాహోకారావసానికమ్ ॥ ౩౬౩

ఇతి ముద్రామనుబ్రహ్మ కల్పయేదథ మణ్డలమ్ ।

విస్తరేషు ? నిరీక్షంతాం తేషాం సఖ్యా న విద్యతే ॥ ౩౬౪

ఆత్మానం చిస్తయేన్మన్త్రీ గరుత్మాస్తమనన్యధీః ।

❖ గరుడధ్యానప్రకారః. ❖

అథ ధ్యానం ప్రవక్ష్యామి పక్షిరాజస్య పద్మజ ॥ ౩౬౬

మేరుశృంగనిభాకారం రుక్మపక్షతిమణ్డలమ్ ।

వై డూయన్లనాసాగ్రం వక్రతుణ్డం భయంకరమ్ ॥ ౩౬౭

వక్రజకల్పన ॥ ఖాకారం కల్పితోత్కటికాసనమ్ ।

౪ స్వనగమ్భీరనిహ్రోదం శిలాఘనభుజాన్తరమ్ ॥ ౩౬౮

అనన్తకణాభరణం మూర్ధ్ని వాసుకిభూషణమ్ ।

మహాపద్మోదరం పద్మదామ వేష్టితభూషణమ్ ॥ ౩౬౯

మస్తకే బద్ధకాకోటం కలాభోగ? కటివేష్టితమ్ ।

ఉపవీతకృతేనాపి శఙ్ఖపాలేన భూషితమ్ ॥ ౩౭౦

జయేన కులికేనాపి కల్పి య తానఘనూపురమ్ ।

ధనన్జాయాభిధానేన విజయేన చ భోగినా ॥ ౩౭౧

* విశేషతా. † భద్రో ‡ ఓణపం. † దృశం. ? నిరీక్షాన్తః.

॥ కతాఁరిం కల్పితోత్కటిసాధనమ్ ౪ భవనం భీమ, ఘనగమ్భీర, ఇతి స్వాత్. య తం నవ.

వామదక్షిణహస్తాభ్యాం బిభ్రాణం కటకద్వయమ్

బాలపల్లవతామ్రేణ వారవాణేన శోభితమ్ ॥ ౩౨౨

ఉద్భిన్నశ్రుకుటీబద్ధం కరణ్ణముకుటం తథా ।

పక్షవిక్షేపగమ్భీర కృతోధ్వజనయనభ్రమమ్ ॥ ౩౨౩

దంష్ట్రోకరాలవదనం తామ్రవతులచక్షుపమ్ ।

ఇత్థం ధ్యాత్వా గరుత్మంతమేకతానేన చేతసా ॥ ౩౨౪

సాధయేత్సాధనీయాని దుర్లభాన్యపి నాతిభీః ।

యథోక్తం జపతోమస్త్రమాదిత్యై న్యస్తచక్షుషః ॥ ౩౨౫

ఊర్ధ్వజాహోభజవిష్యన్తి దాసా * ఇవ ఘణీశ్వరాః ।

❖ విష్వక్సేనమస్త్రః. ❖

విష్వక్సేనమనుబ్రహ్మక కధ్యతే సవసిద్ధిదః ॥

౩౨౬

తారం సుధామయం రామం క్రోధరూపం సుధామయమ్ ।

కరాలం శశినం పశ్చాన్నాధవం కుఞ్జరాననమ్ ॥ ౩౨౭

గోపనం మారుతం చాపి రతాంతం మస్త్రముద్ధరేత్ ।

తారేణ బిన్దునా చాపి బీజమేతస్య కల్పయేత్ ॥ ౩౨౮

ఏతేనై వాఙ్మస్త్రాణి కల్ప్యాన్తి కమలాసన ।

విశ్వనాథమృషిం ప్రాహువికారాట్ఫన్దో నిగద్యతే ॥ ౩౨౯

దేవతా చ మనోస్తస్య విష్వక్సేనో మహాబలః ।

❖ మస్త్రాస్త్రమ్. ❖

అథాన్యగ కల్పితో మస్త్రో విష్వక్సేనస్య పద్మజ ॥

౩౩౦

ఉద్గీఢం భద్రపాణిం చ మన్దరం బ్రహ్మసాధనమ్ ।

† సుభద్రం గదినం కుమ్భం సుముఖాంతం సమాధవమ్ ॥ ౩౩౧

స్వశాణ్డిం బిన్దుసహితం సద్రువం కమలాసన ।

దరాంతం గోపనం బ్రహ్మక ధనదం రామశీషకమ్ ॥ ౩౩౨

* ఎవ. † సుభగం

పశ్చిమం నిగమాదిం చ వైరాజం చ సమాహ్వయమ్ ।
ఖడ్గహస్తం సరామం చ జయం వసువరం తథా ॥ ౩౮౩

శుభదం సరొరుహం వైరాజం విక్రమమస్తకమ్ ।
పద్మపాణిం భద్రపాణిం పాశపాణిం చ పశ్చిమమ్ ॥ ౩౮౪

సోదయం శత్రుహననం మృగేశం వక్రతుణ్డకమ్ ।
ప్రచణ్డం పుణ్డరీకాక్షం మధుశత్రుం చతుగతిమ్ ॥ ౩౮౫

ఖడ్గహస్తమచామాదం ప్రచణ్డం రుషమపిఠమ్ ।
సుభద్రాస్తం మధుద్వేషిం * వైరాజం ద్వివక్షుం పరమ్ ॥ ౩౮౬

అచాం ద్వితీయం సుభగం పుణ్డరీకవిదఖితమ్ ।
వైధరం విష్ణుసహితం ప్రచణ్డం పవనాలయమ్ ॥ ౩౮౭

† శ్రీవత్సం సద్రువం ఖడ్గ హస్తహారం తథా ।
కమలం త్వృతథామం చ సుభగం వసుగోపనా ॥ ౩౮౮

చతుగతిమచామాదిం వైధరం గోపనం తథా ।
విజయం శ్వసనం దత్తం సూదనం మృగలాఙ్ఘనమ్ ॥ ౩౮౯

సమాధవం ద స్థి ధానం చ కమలం మాధవం తతః ।
పీతం చ ధనదం కుమ్భమపిఠం సద్రువం పునః ॥ ౩౯౦

కలానిధిం చ పురధి మాదిదేవం చతుగతిమ్ ।
వైధరం వరుణం మాయాం ఖేటకం చ సముద్ధరేత్ ॥ ౩౯౧

పశ్చిమం పద్మనాభం చ మావృతం శుభమాశినమ్ ।
సమన్దరం ‡ దరాస్తం చ మధుద్వేషిం సుమన్తజిత్ ॥ ౩౯౨

ఐస్థవం కతృతీయం చ సంమతం † మాతరాభిధమ్ ।
సున్దరం వైధరం పఞ్చ బిస్టుకం భద్రకం తథా । ౩౯౩

స్పృశేషు షోడశం పద్మనాభం చ చతురానన ।
గోపనం ॥ చైన్దవమథో చతుగతిమనన్తరమ్ ॥ ౩౯౪

* వైధరం గోపనం తథా. † బహుమకోశేషు త్రుటిదృశ్యతే. క్వచిత్ పాతాన్తరమస్తి యథా-ఖడ్గహస్తమచామాదిం గోపనం వైధరం తథా. ‡ యాస్తం. † మన్తరాజం. † సూధవా. ॥ మాధవ.

భాంతం మధుద్విషం యాంతం దరం చ ద్విస్సముద్ధరేత్ ।

* కద్విత్తీయం సూదనం చ వైధరం చ చతుర్గతిమ్ ॥ ౩౯౫

ద్వివక్తవ్యం దినకరం భద్రపాణిమనన్తరమ్ ।

వైధరం భాస్కరం చాపి పశ్చిమం వక్రతుణ్ణకమ్ ॥ ౩౯౬

మన్దరం సవరోధం చ ద్విగ్గతిరితి? సంమితమ్ ।

గోపతిం సుముఖం చాపి శుభదం బ్రహ్మసాధనమ్ ॥ ౩౯౭

క్రోధం చతుర్గతిం స్త్రీ చాపి ఆదిబీజం చతుర్ముఖ

ఆదిదేవం తథా కుమ్భం సంప్రసారణమక్షరమ్ ॥ ౩౯౮

శ్రీవత్సం పురుషాత్మానం మన్తవిక్రమనిష్ఠితమ్ ।

వరుణం శక్తిమపరం పశ్చిమం పద్మానాభకమ్ ॥ ౩౯౯

సుభద్రం చ మధుద్వేషిం కుంభం భద్రకరం తథా ।

వైధరం శుభదం చాగ్నిం చతుర్గతిమనన్తరమ్ ॥ ౪౦౦

హుజ్కారం చ వషట్కారమీరయేత్కమలాసన ।

శుభదం వామనపరం క్రోధం చాగ్నిం మధుద్విషమ్ ॥ ౪౦౧

చతుర్గతిం సూదనం చ వక్రతుణ్ణం సమీరణమ్ ।

౧ మాధవీం విజయం భద్రహస్తం చ సమతం? పునః ॥ ౪౦౨

విధాతారం మృగేశం చ భాగం యాంతం సవిక్రమమ్ ।

సరోరుహం మధుద్వేషిం పశ్చిమం రామశీషకమ్ ॥ ౪౦౩

మాహేంద్రమమృతం బన్ధుం కత్పతీయం † మృగం తథా ।

భాస్కరం సూదనమథో శక్తిం ఖడ్గధరం పునః ॥ ౪౦౪

వైరాజం సోదయం చైవ కత్పతీయం వసుం పరమ్ ।

ద్విత్తీయం వాసుదేవం చ తృతీయం బన్ధుసంహితమ్ ॥ ౪౦౫

తూధవం వరుణం పాశ్వకమేదరం? దరగోపసా ।

౪ చతుర్గతిం ఖడ్గధరం సముతం బహ్మసాధనమ్ ॥ ౪౦౬

పబిన్ధుం పశ్చిమం చైవ వాచాం సప్తమసాధనే ।

సద్భవం చేన్దిరాబీజం పుష్టిబీజం సహుంకృతిమ్ ॥ ౪౦౭

* కత్పతీయం. † చద్విః ౧ మాధవమ్. † మృతమ్. ౪ చతుర్ధ్యస్తం.

- సుధారసం చౌవకపరం * మాధవం చ చతుముఖమ్ ।
 వౌషట్కారం తథా లక్ష్మీం దరాంతం పశ్చాచ్ఛిస్తుకమ్ ॥ ౪౦౮
- యాంతం చ సూదనం మాంతం శ్రీశబ్దం భద్రపాణినమ్ ।
 విక్రమం పులహం ధూలికేతనం సూరినన్దనమ్ ॥ ౪౦౯
- హుంకృతిం వైధరం భానుం విఘ్నేశం మధుసూదనమ్ ।
 ఖవకదేహం నబన్దం చ పీతం భల్లాయుధం తథా ॥ ౪౧౦
- మాధవం వరుణం భద్రహస్తం సగిణమబ్జజ
 వవిత్రం సూదనమథౌ వైరాజం చ సమీరణమ్ ॥ ౪౧౧
- ఓంకారాది జయం పీతం సూదనం విధురం పునః ।
 శ్రీధరం ి మాణిభద్రం చ ద్విరదం విక్రమం తథా ॥ ౪౧౨
- వక్రతుణ్డధరం బిన్దం పీయాషం రామశీషకమ్ ।
 అత్రిం చ సూదనం యాంతం మన్దరం దరవైధరౌ ॥ ౪౧౩
- ద్వయం వసుశిరశ్శబ్దం కుమ్భం విక్రమమస్తకమ్ ।
 పూణకం ఘటం సద్రువం చ వైధరం చ చతుగతిమ్ ॥ ౪౧౪
- శుక్లం ఘటం వహ్నిపరం వైధరం చ మధుద్విషమ్ ।
 సుభద్రం మధువిద్వేషం సరసీరుహసమ్భవమ్ ॥ ౪౧౫
- కపిలాక్షం హుతవహం నృసింహం చ సముద్ధరేత్ ।
 బీజాన్యేతద్విరుచ్ఛాయక శుక్లపీతాన్తిమాక్షరమ్ ॥ ౪౧౬
- శీషకం చ గోపనం చణ్డం వశ్చిమం జయతత్పరమ్ ।
 భల్లాయుధం మారుతం చ సగిణం చతురాననమ్ ॥ ౪౧౭
- కృపాకరం కరీరం చ వసుతచ్ఛిరసం తథా ।
 సుభద్రమూర్ధ్వలోకేశం విజయం సంప్రసారణమ్ ॥ ౪౧౮
- సుభద్రం పురుషాత్మానం † కలాన్తం ఫట్కృతిం తథా ।
 నిగమాదిం శశధరం మాధవం వఘుమాధవమ్ ॥ ౪౧౯
- భల్లాయుధం తథాసగకం ఫట్కృతిం దక్షమక్షరమ్ ।
 గోపతిం గోపనం కుమ్భం విక్రమం క్రోధరూపిణమ్ ॥ ౪౨౦

* మయమధకం. † మణిపుత్రమ్ ‡ మాధరం. † కాలాన్తమ్.

ప్రచణ్డం సాధణమమృతం మాధవం ఘటవిక్రమమ్ ।
ఉగ్రాత్మానం తథా కుమ్భం కమలం * ద్వివిధుంతుదమ్ ॥౪౨౦

దత్తం భద్రం సూదనం చ దక్షాంతం హుంఘడన్తకమ్ ।
స్వాహోవసానమిత్యేవం విష్వక్సేనమహోమనుమ్ ॥ ౪౨౨

ఉద్ధరేద్దీఙమస్యాథ తారం కుమ్భం మనుం ధ్రువమ్ ।
కల్పయేదమునైవాఙ్మస్త్రం మస్త్రవిచక్షణః ॥ ౪౨౩

ద్రువదో దృష్టవానేత చ్చన్దోఽతిచ్ఛన్త ఉచ్యతే ।
విష్వక్సేనో దేవతా చ జపేల్లక్షత్రయం పునః ॥ ౪౨౪

ఏతం మహోమనుం బ్రహ్మణ జపతస్సిద్ధి ర్న కాఙ్క్షయా ।
సురాసురేభ్యస్సవేఙ్భ్యో భయం తస్య ప్రణశ్యతి ॥ ౪౨౫

❖ విష్వక్సేనారాధనప్రకారః. ❖

అధేదానీం ప్రవక్ష్యామి తస్యారాధనసంయుతమ్ ।
కల్పయిత్వా మహోపద్రుం దలైర్దావాదశఖియుతమ్ ॥ ౪౨౬

కణికాయాం సమాసీనం సెనాన్యం సమ్యగచయేత్ ।
విష్వక్సేన నమస్తేఽస్తు ❖ నమో మృత్యుభయాపహా ॥ ౪౨౭

నమః పారిషదేశాయ ధుయాయ జగతాం నమః ।
చరాచరాణామాదిస్త్యం జన్మ యునాశో న విద్యతే ॥ ౪౨౮

॥ ధురమాధాయ లోకానాం త్వయ్యైవ పురుషోత్తమః ।
యోగనిద్రా సుఖవశశ్చేతే శేషే మనోహరే ॥ ౪౨౯

ఏకాన్తినాం తపోభక్తి ప్రకషణ్డకమణామ్ ।
భగవత్ప్రాప్తయే ద్వాదృష్టయస్త్యాం ప్రభూతయే ॥ ౪౩౦

బ్రహ్మాణమాహుః కల్పాదౌ పాలనే మధువిద్విషమ్ ।
పతిం పశూనాం సంహారే జగతస్తస్థపామపి ॥ ౪౩౧

పాదేన మేదినీం యవిశ్వాం మధ్యేన పరమమ్మరమ్ ।
నాకం ఘూర్ణాన్ త్వమాక్రమ్య తిష్ఠస్యైకో జగన్మయః ॥౪౩౨

* ద్వివణసుం తథా. ర్న కాఙ్క్షణః. సెనాద్యమ్. ❖ నేమో
మృత్యుభయాపహి. యునాదినః. ॥ వివిధాయ చ. యవిశ్వం.

త్వం భూమి స్త్యమపాం స్థానం తెజశ్చ త్వం సమీరణః ।
 ఆకాశ స్త్యం త్వామియస్తై విభూతివ్యాప్య తిష్ఠతి ॥ ౪౩౩
 త్వమేవ భాస్కరో భూత్వా విశ్వం తపసి విష్టవమ్ ।
 అహ్లాదయసి తద్భూయస్సోమో భూత్వా కృపా * నిధిః ॥ ౪౩౪
 సత్వరూపస్య తే రూపే గుణావన్యో రజస్తమః ।
 † శుక్లరూపే యథా రూపే శుక్లరూపస్య వస్తునః ॥ ౪౩౫
 ‡ త్వాం స్మృష్ట్యా భగవానాదా † భక్త్యావై హేతుభిః పునః ।
 త్వాం స్మృత్వా సత్తమం పశ్చాత్పుమానేతి † త్వదాత్మతామ్ ॥
 వైభవేన నిజైనైవ భిభ్రాణే త్వయి విష్టవమ్ ।
 ॥ పితామహస్సుఖం శేతే శేషైశ్చేషజగత్పతిః ॥ ౪౩౬
 ఋగ్భిః ప్రాతస్తువన్తి త్వాం యజుభిః మేధ్యమే దినే ।
 సాయాహ్నే సామభిః పుణ్యైస్సూయాత్మానం ద్విజాతయః ॥
 ప్రవృత్తిహేతుం విశ్వస్య త్వామేవ ప్రకృతిం విదుః ।
 పుమాంసమప్యదాసీనం తత్సాక్షిణమకల్మషమ్ ॥ ౪౩౭
 న కిణ్ణీదభి † రూపం యద్విశ్వం తే విష్టవం పునః ।
 నాస్తి తే నామధేయం చ త్వం నామాగ్నిం సుహృద్విదః ॥ ౪౩౮
 సఖ్యా నాస్తి గుణానాం తే తేజసామపి భాస్వతః ।
 షడ్గుణా ఇతి ఉక్తత్వాత్ప్రమేయాదీన్ ప్రచక్షతే ॥ ౪౩౯
 శక్నోషి బుధ్యసే విశ్వంభిభషిన్ నవికారయమ్ ?
 ఈశిషే ద్విషతో హంసి త్వమేవ భువనత్రయమ్ ॥ ౪౪౦
 హితైషీ త్వం యథా స్వామిన్ భక్తానాం గతపాపృణామ్ ।
 తథా చ బాన్ధవస్తేషాం సాక్షాదాత్మా సి కిం బహు ॥ ౪౪౧
 † త్వదానినవ? సిన్ధూనాం దీధితీనామివాంశుమాన్ ।
 స్వామిన్ ఆమ్నాయమూలానాం విద్యానాం ప్రభవో భవాన్ ॥

* నిధి. † కృష్ణ. ‡ త్వాం శ్రుత్వా. † భుక్త్యా. † 'త్వమాత్మవాన్'. ॥ వీతభార. † రూపేణ. † జలానామివసిన్ధువైన్

న తు తిష్ఠన్తి శాస్త్రాణి బహూని కథయన్నపి ।
 న చ త్వద్భక్తిసారాణాం కల్యాణాని విచిన్తయన్ ॥ ౪౪౫
 భవేఽస్మిన్ దుగ్ధబహులే త్వామాహు యోగినాం గతిమ్ ।
 అపాం శివానామాధారమధ్యగానాం వివాసినామ్ ॥ ౪౪౬
 ధన్యం తవ ప్రదేశేషు గత్యన్తరమపశ్యతామ్ ।
 నివాపయసి నోచేచ్ఛ త్వం కటాక్షసుధారసైః ॥ ౪౪౭
 దుగ్ధదావాగ్నిభిదన్తా జన్తవన్తం మహీమయాః ।
 విశాలవక్షసం శ్యామం పుణ్డరీకనిభేక్షణమ్ ॥ ౪౪౮
 సాలాకారచతుర్బాహుం త్వా మహం శరణం వ్రజే ।
 చక్రవాక ఇవాదిత్యం చాతకో వారిదం యథా ॥ ౪౪౯
 చకౌరా ఇవ శీతాంశు మాతన్స్తామహమాశ్రయే ।
 ఏతత్పరతి యస్తోన్త్రం శ్రుతిభిస్సంస్థితం * త్విదమ్ ॥ ౪౫౦
 ప్రీయతే తస్య భగవాన్ సేనానీరవిలమ్బితమ్ ।
 దద్యాచ్చ సమ్పదస్సర్వాన్స్తస్మై భక్తాయ దుర్లభాః ॥ ౪౫౧

ఇతి శ్రీపాఞ్చరాత్రే మహోపనిషది
 పాద్యసంహితాయాం చయోపాదే
 † కిరీటాదిమన్తోద్ధారణం నామ
 ఏకత్రింశోఽధ్యాయః.

అనుబంధము

* స్థిరమ్. † “విష్ణుకృష్ణోత్పత్తి కిరీటాది” ఇతి కృష్ణచిత్పాఠః.
 విష్ణు రాజోత్పత్తికిరీటాది మన్తోద్ధారో నామ.” ఇతి సాధు.

ద్వాత్రింశోఽధ్యాయః.

❖ సుదశనమస్త్రీకల్పః. ❖

బ్రహ్మ—

ఐహికాముష్మికం సవణం మస్త్రీం సౌదశనం పరమ్ ।
 శుశ్రూషోభగవన్నద్య రహస్యమపి పావనమ్ ॥ ౧
 భక్తాయ మహ్నం దాతవ్యం ప్రణతాయ యథాతథమ్ ।

శ్రీఘృగవాణ—

హస్త తె కథయిష్యామి మస్త్రీం సవాణసాధనమ్ ॥ ౨
 యథాధణామ తేనాయం నాఖ్యాయో యస్య కస్య చిత్ ।
 ఉద్గీఢముద్ధరేత్పూర్వం చస్త్రీమాద్యం నభోమణిమ్ ॥ ౩
 * అత్రిం సితద్యుతిం వహ్నిం గోవనం జ్వలనం ముఖమ్ ।
 † ఊష్మాణముదయం వీరం పుల్లాఙం విష్ణుమస్తకమ్ ॥ ౪
 హృదయాహ్లోదమిత్యేవ మస్త్రీద్ధారశ్చతుముఖమ్ ।
 వహ్నిమాదిమనుస్వారం బీజముద్భృత్య కల్పయేత్ ॥ ౫
 షడఙ్గమనువణాణాముద్ధారగ కథ్యతే క్రమాత్ ।
 అజత్రయం చతువక్త్రీ పూర్వమావిష్కృతం మయా ॥ ౬
 చతుర్థ్యస్తం చక్రపదముద్గీఢాది ప్రయోజయేత్ ।
 అసస్తరం సూర్యపదం తద్విభక్తై చ తత్పదమ్ ॥ ౭
 పశ్చిమం షష్ఠమప్యఙ్గం పదం తత్తద్విభక్తికమ్ ।
 ఉద్ధాయణం చ సహస్రాది జ్వాలాధారాది పూర్వకమ్ ॥ ౮
 ఏవమఙ్గాని షడ్భ్రీహ్మన్నుక్తాని గహనాని తే ।
 అహిబుద్ధ్యా మనోద్రోష్టా విరాట్పున్దస్సుదశనః ॥ ౯
 దేవతా మునయశ్చాత్ర ప్రత్యక్షరమథాబ్జః ।
 వ్యాసగ కణ్వు నారదశ్చ వసిష్ఠగ పరమో భృగుః ॥ ౧౦

* అత్రిమ్. † ఊష్మాన్తముదయం బిన్దం.

అత్రిష్టదేతే ద్రష్టారశ్చందాన్సృక్షరశశ్శృణు ।
 ఉష్ణిగ్బృహత్యై గాయత్రం పక్షిశ్చ జగతి విరాట్ ॥ ౧౧
 వణాన్ గ కాలాగ్నివణాన్ భాగ కాలాశ్చైవ హిదేవతాః ।
 కర యోన్యన్య తలయోరుభ యోరక్షరాణి షట్ ॥ ౧౨
 ప్రధమాంతాణశ్శిష్టానామజుష్టాదిషు పవన్సు ।
 అజులీషు క్రమాదేవమక్షరన్యాస ఈరితః ॥ ౧౩
 దేహీ చ మూర్ధ్ని చాస్యే చ హృదయే గుహ్యజానునోః ।
 పాద యోన్యన్యసనీయాని క్రమాన్మన్త్రాక్షరాణి షట్ ॥ ౧౪
 శ్రీసుదశణనగాయత్రీ మపరాం న పరాజితమ్ ।
 వక్ష్యామి తస్యాశోషద్ధారగ పదశగ కధ్యతేఽధునా ॥ ౧౫
 ఉద్గీథాది చతుర్ధ్యన్తం సుదశణనపదం తతః ।
 వేత్తిం లుడన్తమపరం బహ్వర్ధణం పద మీరయేత్ ॥ ౧౬
 మహాపూర్వణం చక్రపదం తద్విభక్తి * విభూతిజమ్ ।
 ధ్యాయన్తి పదముచ్ఛాయణ పూర్వణత్తిజ్విభూషితమ్ ॥ ౧౭
 తత్పదం చాస్మదాదేశో నగ పదం చ ద్విశీషణకమ్ ।
 ప్రపూర్వణం స్య చో దయాన్తం చ పదమిత్సుర్ధరెన్మనుమ్ ॥ ౧౮
 అస్య బీజం తు పూర్వోక్తం వేదితవ్యం చతుర్ముఖ ।
 ఆశాసు ౧ దశసు స్థాప్య మన్త్రం తచ్చక్రముద్రయా ॥ ౧౯
 తన్మధ్యే స్థితమాత్మానమగ్నిజ్వాలాపరీతవత్

❖ చక్రపజ్జుజధ్యానప్రకారః. ❖

ధ్యాయేత్ ఊతితలె శుద్ధే సహస్రదలపజ్జుజే ॥ ౨౦
 కణికాయాం చక్రధరం ద్విభుజం వృత్తలోచనమ్ ।
 దంష్ట్రాకరాలవదనం క్రభుకుటీకుటిలేక్షణమ్ ॥ ౨౧
 మహోదరం మహాకాయం జపాకుసుమసన్నిభమ్ ।
 కరణ్డముకుటోపేతం రక్తామ్బరవిభూషితమ్ ॥ ౨౨

* విభూషితమ్. స్య చ దయాన్తం ౧ దశణనమ్.

- ధారయంతం శిఖారత్నే చక్రమేకసమప్రభమ్ ।
 నాభినేమిసమాయుక్తం జ్వాలామణ్డలదుస్సహమ్ ॥ ౨౩
- జ్వలత్షడరసంయుక్తమయుతాకాసమప్రభమ్ ।
 పద్మమేవం స్థితం ధ్యాయేత్తన్నాభౌ చ సువిస్తృతే ॥ ౨౪
- చక్రాభిమానినం దేవం ద్వహస్తం పురుషం స్థితమ్ ।
 రక్తామ్బురధరం రక్తం రక్తచంద్రనపక్ష్మిలమ్ ॥ ౨౫
- కరణ్డముకుటోపేతం సహాకల్పపరిష్కృతమ్ ।
 దంష్ట్రాకరాలవదనం భ్రుకుటీకుటిలాననమ్ ॥ ౨౬
- ఉద్గిరంతం హుతవహం ఖరణ్డైర్మాణుతానుగమ్ ? ।
 విష్ఫులిజ్ఞాదుర్విషహోన్విస్ఫుజస్తమనేకశః ॥ ౨౭
- కామరూప * సహస్రేభ్యః ప్రలయామ్బుదనిస్వనమ్ ।
 తజ్జనం వామతజ్జిన్యా బిభ్రాణం దక్షిణై కరే ॥ ౨౮
- నిపీడితాఙ్గులిం శత్రుం ప్రహరన్నివ భీషణమ్ ? ।
 దహన్నివ చ నేత్రాభ్యాం పిబన్నివ మహోదధిమ్ ॥ ౨౯
- ధ్యాయైవమచయేద్భోగై రఘ్నాదిభిరత్స్రితః ।
 సిద్ధయే మస్త్రాజస్య పురశ్చయో యథోదితా ॥ ౩౦
- దేశే కాలే చ మస్త్రస్య † రూపం సఙ్ఖ్యా చ పూర్వవత్ ।

❖ మస్త్రసాధననియమః. ❖

- శాకకన్దఫలక్షీరసక్తువిణ్డాన్నభక్షణః ॥ ౩౧
- తోయై స్తర్పణమగ్నో చ జుహుయాత్సమిదాదిభిః ।
 మస్త్రస్సిద్ధ్యతి తస్యైవం కుర్వాణస్య యథావిధి ॥ ౩౨
- సిద్ధిం చ సూచయత్యస్య స్వప్నై మజ్జలదశకనమ్ ।

❖ శాన్తికపౌష్టికాదికమణు మస్త్రవినియోగవిధిః. ❖

- ప్రయుజ్ఞోత తతో మస్త్రం శాన్తికాదిషు కమణు ॥ ౩౩

షోడశ స్తమ్భసంయుక్తం కల్పయేద్యాగమణ్ణవమ్ ।
 స్థాపయేత్తత్ర విధినత్కుమ్భానాం పఞ్చవింశతిమ్ ॥ ౩౪
 వేష్టితాన్ సూత్రవస్త్రాద్యైధాన్యరాశిషు మగ్గలాన్ ।
 ఏషు ద్రవ్యాణి సగ్నహ్య న్యసెత్కమలసమ్భవ ॥ ౩౫
 ఘృతముష్ణాదకం రత్నం ఫలౌదక మనన్తరమ్ ।
 లోహతాయం మాజనామ్నో గన్ధామ్భుశ్చాక్షతోదకమ్ ॥ ౩౬
 యవోదకం క్రమాదేషు కుమ్భేషు నవసు ఓపేత్ ।
 పాద్యం గుళోదకం వైవ * దధి చేతురసం తథా ॥ ౩౭
 అఘ్నం చ నాలికేరామ్భుః ఓరం చ తదనన్తరమ్ ।
 సవోషధిజలం తద్వదాచామం మగ్గలోదకమ్ ॥ ౩౮
 మధుపూవం శాన్తివారి పఞ్చగవ్య మనన్తరమ్ ।
 మూలౌదకం † కషాయామ్భుః పుష్పవారి చతుర్ముఖ ॥ ౩౯
 ద్రవ్యాణ్యేతేషు కుమ్భేషు బహిష్కేషు వినిషిపేత్ ।
 ప్రత్యేకం శతకృత్వశ్చ మన్త్రైశ్చైవాభిమన్త్రయేత్ ॥ ౪౦
 కుమ్భే ద్రవ్యాణి నిషిప్య చక్రాజ్ఞం వతాయేత్తతః ।
 తన్మధ్యే మన్తరాజెన యప్తవ్యం తత్పుదకానమ్ ॥ ౪౧
 కుణ్డే వృత్తై చ జుహుయాత్సమి ఓ దన్నాదిభిః క్రమాత్ ।
 హుత్వా నిశాయాం మనునా ప్రఖాతైః పూజయేత్ ॥
 అచయిత్వా హేతిరాజం హుత్వాగ్నౌ సమిదాదిభిః ।
 భూజపత్రై లిఖేచ్ఛక్రం నాభినేమిసమన్వితమ్ ॥ ౪౩
 షడరం తత్ర పూవాది ‡ క్రమాచ్యైవ షడక్షరమ్ ।
 లిఖిత్వా చ్చంద్రసామాది తన్మధ్యే సాధ్యనామ చ ॥ ౪౪
 హేమసూచ్యా లిఖేద్ద్రవ్యైమిశ్రితైశ్చంద్రనాదిభిః ।
 చంద్రద్యయకాశ్మీరరోచనాగురు † ముఖ్యకైః ॥ ౪౫

* మధు వేతు. † ఊలనామ్భుః పుష్పవారి. ఓ దన్నఘృతా
 దిభిః. ‡ క్రమాదేవమ్ † సమ్మితౌ । ముఖ్యద్రవ్యై

గన్ధద్రవ్యైస్సుసంపిష్టైగ పశ్చాత్తాం భూజ్జపత్రికామ్ ।

గులికాం కారయేత్తాం చ శాలితణ్ణులరాశిషు ॥ ౪౬

అధివాస్యా * న్వహం కుమ్భైస్సాన్నపయిత్వా యథావిధి ।

బన్ధయేత్తాం మాతురజ్జే మస్త్రేణానేన మస్త్రవిత్ ॥ ౪౭

గులికాబన్ధనేనైవ ముక్తో రోగాదిభిన్దరః ।

తేజస్వీ భవతి ఊప్రం త్వచా ముక్తో యధోరగః ॥ ౪౮

జ్వలితస్య భవేచ్ఛాన్తిగ ప్రసూనైనిమ్బస్సమ్భవైః ।

దూవాణ్ణు-రాంశ్చూతదలైస్సిక్తైమధువయోఘృతైః ॥ ౪౯

మనునా జుహుయాదగ్నో సప్తరాత్రమత్స్యితిః ।

ప్రత్యహం దశసాహస్రీసంఖ్యయా రోగినన్నిధౌ ॥ ౫౦

అభిషిచ్య తథా కుమ్భై రోగిణం చక్రవిద్యయా ।

బధ్వా చ గులికాం మస్త్రీ మోచయేజ్వలితం జ్వరాత్ ॥ ౫౧

గోభూహిరణ్యవస్త్రాద్యైమన్త్రిణం తోషయేత్తతః ।

బ్రాహ్మణేభ్యో యథాశక్తి దద్యాద్దోకమ్బలాదికమ్ ॥ ౫౨

భూతగ్రహ విశాచాది + పీడితానాం తథా నృణామ్ ।

శాన్తయే జుహుయాదగ్నో కింశుకోత్తైస్సమిచ్ఛతైః ॥ ౫౩

త్రియహం త్రిసహస్రైశ్చ తేషాం బధ్వా శిఖాం తతః ।

గుగ్గులూతైన ధూపేన ధూపితాన్ గృహపీడితాన్ ॥ ౫౪

తాడయేన్మస్త్రజప్తేన దణ్డేన లతయాపి వా ।

విశాచాది స్తతో బ్రూయాన్ముక్త్యామీతి ప్రపీడితః ॥ ౫౫

శపథం కారయిత్వా తు శిఖాబన్ధం చ మోచయేత్ ।

స్థాపితైగ కలశైగ పశ్చాన్మస్త్రేణ గ్రహపీడితమ్ ॥ ౫౬

స్నాపయేద్బన్ధయేచ్ఛాపి గులికామభిమన్త్రితామ్ ।

తతో విముచ్ఛ్య. † తే రోగాచ్చేతో వాగ్భిరుపద్రవాత్ ॥ ౫౭

* తురైః కుమ్భైః స్థాపయిత్వా + గృహీతానాం

† గృహ్ణన్విచేతో వాభిరూపవాన్.

తేజస్వీ శతమాయుశ్చ భవేన్నన్త్రప్రభావతః ।

నారీచ దుభణగా చక్రధారణాత్పుభగా భవేత్ ॥ ౫౮

వంద్య చ గభిణీ సద్యస్సుప్రసూస్స్యాదప్రసూః ।

అన్యతుస్స్యాదృతుమతీ విముఖా సుముఖా భవేత్ ॥ ౫౯

విరహే సజ్గతా భర్తా భవేదచిరకాలతః ।

స్త్రీప్రసూగ పుంప్రసూతిశ్చ అస్తనా స్తనమణ్ణితా ॥ ౬౦

కుమారపక్షిపీడాదౌ బాలానాం చ యథోద్ధితైః ।

విధిభిర్ముచ్యతే దుగ్భాల్లభతే చాయురుత్తమమ్ ॥ ౬౧

❖ ప్రాసాదాదిషు బ్రహ్మరక్షస్సముచ్ఛాటనవిధిః. ❖

ప్రాసాదేపి నరేన్ద్రస్య బ్రహ్మరక్షోముఖైర్గుప్తైః ।

ప్రవేశే సతి తన్మధ్యే కుమ్భాన్ * రత్నసమన్వితాన్ ॥ ౬౨

స్థాపయిత్వా యథాపూజాం సమిదాద్యైరతన్త్రితః ।

మస్త్రేణ జుహుయాన్మస్త్రీ ద్వాదశాహాన్ సమాహితః ॥ ౬౩

ప్రత్యేకం దశసాహస్రసంఖ్యయా కమలాసన ।

తామ్రపాత్రై శిలాయాం వా చక్రమాలిఖ్య తత్పునః ॥ ౬౪

ధాన్యరాశిషు సంస్థాప్య నిశాయాం ప్రాతరుత్థితః ।

ప్రాసాదద్వారి నిఖనేద్దిక్షు చాష్టసు స్త్రీముద్రితమ్ ॥ ౬౫

ప్రోక్షయేత్కుమ్భతోదేన గృహం సర్వమశేషతః ।

పలాయనై గ్రహోస్సర్వే దూరతస్సర్వతోముఖాః ॥ ౬౬

తద్రాష్ట్రేపి న త్విష్ణున్తి సర్వకాలమసంశయమ్ ।

ప్రాసాదవర్తినస్సర్వే జీవన్తి నిరుపద్రవాః ॥ ౬౭

ధనధాన్యసమృద్ధిశ్చ యథా ధనదవేశ్మని ।

❖ మూషికాదునిమిత్తనివారణవిధిః. ❖

వస్త్రీశయాసనాదీనాం దంశనే మూషికాదిభిః ॥ ౬౮

* రక్త. స్త్రీ మన్త్రితమ్. పాపాననై గృహోస్సర్వే పురతః.

ర క్తస్తీదశనే వాపి కేశానాం దహనే తథా !

అకస్మాద్గోపురాదీనాం * దహనేఽశనిపీడితే ||

౬౯

నిశి శక్రధనుడశే నివాతే చైత్యభూరుహః ।

భజ్జే వల్మీకజననే దుస్స్వప్నేఽన్యత్ర తాదృశే ||

౭౦

ఏవమాదౌ దునిమిత్తై శాన్తిమేతేన కారయేత్ ।

యజ్జవృక్షసమిద్భిశ్చ హోమగ్గ పూవోక్తసంఖ్యయా ||

౭౧

❖ పుష్టివిధిః. ❖

† కుయూచ్చ శాన్తిం పుష్ట్యాదికమణా కమలాసన ।

❖ కమణభేదేన కుణ్డభేదవిధిః. ❖

కథ్యంతై తాని బహుధా నాభేదం యాన్తి భేదతః ||

౭౨

సర్వాభ్యుదయకమాణి చతురశ్రైషు కారయేత్ ।

పౌష్టికం పద్మకుణ్డేషు శాన్తిం వృత్తై సుఖావహః ||

౭౩

త్రికొణె మారణం కమణ కుణ్డై చాపాకృతౌ పునః ।

ఉచ్చాటనం యక్షకన్యాసాధనే కొణపక్ష్యకే ||

౭౪

షడశ్రేస్తమ్భనం కమణ సప్తాశ్రే మోహనం భవేత్ ।

విద్వేషణం నవాశ్రేస్యాదష్టాశ్రే మారణం విధిమ్ ||

౭౫

ఏకాదశాశ్రే బ్రహ్మాదివశీకరణమాచరేత్ ।

కుణ్డై దశాశ్రే వశ్వాది దేవతాతోషణో విధిః ||

౭౬

ద్వాదశాశ్రైషు పురుషం వై కుణ్డం ద్రష్టుమాచరేత్ ।

యోన్యాకారె వివాహోధణం ష్టకన్యాధణం కమలాసన ||

౭౭

చతుర్వింశత్యజులై స్వాద్విస్తారాయామకల్పనమ్ ।

ఖాతం తావద్భిరేవ స్వాత్కుణ్డేషు నియతిన శృణు ||

౭౮

తదధణం పాదమథవా చతురజులమేవ వా ।

శరితో ద్వ్యజులం హిత్వా బహిస్త్రిసశ్చ వెదికాః ||

౭౯

* భేదనే. † కుణ్డాని శాన్తిం పుష్పాది ష్టవశ్యాధణం.

కార్యాస్తాసాం చ విస్తారశ్చతురజ్గులసంమితః ।
 తావత్త్యే వోన్నతిబ్రాహ్మణ కుణ్డస్య ధనుషః పునః ॥ ౮౦

అజ్గుల్యా నవతిష్ఠట్ప జ్యో చ షట్ప్రీంశదజ్గులా ।
 శక్కుం విధాయ తన్మధ్యే దశాజ్గులసమాయతమ్ ॥ ౮౧

భ్రామయేత్పరితస్సూత్రం కుణ్డం తద్వలయాకృతిమ్ ।
 చతురశ్రస్య కుణ్డస్య విభజేత్పఞ్చాధా భుజమ్ ॥ ౮౨

* ద్వౌ భాగౌ భుజమేకం చ త్రింశత్పఞ్చాధవా పునః ।
 అజ్గులీనాం భవేదేషాం త్రికొణాశ్చై భుజః స్మృతః ॥ ౮౩

కుణ్డే షడశ్రే చ భుజా అష్టాష్టైకాదశాజ్గులాః ।
 ఏకో భుజః పఞ్చకోణే వింశత్యజ్గులసంమితః ॥ ౮౪

సప్తాశ్రే చ భుజాయామో యవషట్కాధికగ్ పునః ।
 త్రిసశ్చ దశ చాజ్గుల్యగ్ కుణ్డే త్వష్టాశ్రిభియుతే ॥ ౮౫

ద్వ్యధికా దశ వా భూమో దశాంగుల్యగ్ ప్రకీర్తితాః ।
 అంగుల్యోస్తు భుజాయామో నలస్కన్ధాంశ కీర్తితః ॥ ? ౮౬

† నచాశ్రకుణ్డేషు యవా పఞ్చకోణే భుజాయతిః ।
 దశ చాజ్గులయః ప్రోక్తా దశాశ్రే చ చతుర్ముఖ ॥ ౮౭

శ్చ యవాః పఞ్చ భుజాయామో నవ చాజ్గులయః స్మృతాః ।
 ఏకాదశాశ్రే కుణ్డే తు యవై రష్టాభిరన్వితః ॥ ౮౮

అష్టావజ్గులయగ్ కుణ్డే ద్వాదశాశ్రే భుజాయతిః ।
 అష్టాదశాంగులా ప్రోక్తా యోనికుణ్డేషు చాయతిః ॥ ౮౯

అష్టౌ చ చత్వారింశచ్చ భవేదంగులయోఽబ్జజ ।
 గజౌష్ఠసన్నిభా యోనియద్యాశ్వత్థదలోపమా ॥ ౯౦

కుణ్డా శ్చ స్యుక్తాన్యధేదానీం శాస్త్యాదిగ్ ప్రతికల్ప్యతే ।
 యత్కుణ్డం యస్య కథితం శాస్త్యాదేస్తస్య తద్భవేత్ ॥ ౯౧

* ద్వౌ భాగౌ. † నచాశ్రకుణ్డేషు యవా పఞ్చ ఏకో. ‡ నవాః. § ద్యుక్తా యథేదానీమ్.

అశ్వవారణశాలాసు చక్రయన్త్రం యధావిధి ।

లిఖత్వా తామ్రదావాదౌ నిశాయామధివాసయేత్ ॥ ౯౨

సహస్రకృత్వగ కతవోఽహోమగ * కుణ్డే శుభే యతః ।

సమిద్భిర్యజ్జ యోగ్యాభిః స్థాపయేత్కుమ్భమచ్ఛివమ్ ॥ ౯౩

అథ ప్రభాతే శాలాయాం యన్త్రం ఖన్యాన్మహీతలే ।

ప్రోక్షయేత్కుమ్భతోయేన గజానశ్వాన్ పృథక్పృథక్ ॥ ౯౪

సౌదశకనేన మన్త్రైః పుణ్యాహం వాచయేత్తథా ।

సశ్యన్తి వ్యాధయన్తేషాం గజాశ్వానాం చతుర్ముఖ ॥ ౯౫

బలం † స్యాదధికం తేషామితి సప్తాహమాచరేత్ ।

బ్రాహ్మణేభ్యో ధనం దద్యా స్తద్వ్యాధాశక్తి చ దక్షిణామ్ ॥ ౯౬

‡ ఊజ్వలమధో బ్రహ్మణ గజాశ్వం జాయతే భృశమ్ ।

తథా చ ప్రత్యహం హోమస్సాస్యత్సుదశకనవిద్యయా ॥ ౯౭

ఇత్థం గోమహిషాదీనాం రక్షాం కువీత మన్త్రవిత్ ।

❖ పురరక్షావిధిః. ❖

పురరక్షామధబ్రహ్మణ ప్రవక్ష్యామి యధాతథమ్ ॥ ౯౮

స్తమ్నేష్టాడశభియుక్తాం చర్బమాలా పరిష్కృతామ్ ।

పురమధ్యే ప్రపాం కృత్వా జుహుయాత్సుపిషా పునః ॥ ౯౯

పాలాశీభిస్సమిద్భిశ్చ దినాన్యేకోనవింశతిః ।

దిక్షుష్టాసు తథా మధ్యే పురస్య కమలాసన ॥ ౧౦౦

ఖన్యాత్సౌదశకనం † యన్త్రం స్థాపయేత్కుమ్భమచ్ఛివా ।

తోయేన ప్రోక్షయేద్విద్వాన్నగరం చక్రవిద్యయా ॥ ౧౦౧

ఋగ్విశ్వాపావమానీభిః ప్రశస్తాభియథాక్రమమ్ ।

పురద్వారేషు సౌధేషు మన్త్రపేషు మహీభృతామ్ ॥ ౧౦౨

సవత్రి నిఖనెచ్చక్రం జుహుయా ॥ త్సమిదాదిభిః ।

మరణవ్యాధిదుఖిణ్డక్ష్వరాదివ్యాధయగ్ పునః ॥ ౧౦౩

* కుమ్భే ఉభే-కుణ్డే యధోదతే † భవత్యధికమితి సప్తాహం తు సమాచరేత్. ‡ దాచార్యాయ చ. § మార్గస్థలమధో. ¶ మన్త్రం. ॥ త్కమలాదినా.

నశ్యన్తి బలవన్తశ్చ భవన్తి పురవాసినః ।
 గ్రామమధ్యే తథా దిక్షు విదిక్షు చతురానన ॥ ౧౦౪
 శృజాటకేషు సవేషు నిఖనెదాయుధా * ధిపమ్ ।
 గృహవేతాలరజాంసి వ్యాధ † యశ్చ జ్వరాదయః ॥ ౧౦౫
 న బాధన్తే పురం గ్రామమపస్తారాదయన్తథా ।
 న తస్కరభయం కిఞ్చిదకాలమరణం తథా ॥ ౧౦౬
 పురుషాయుషవన్తస్సున్యనరా ధాన్యధనాన్వితాః ।
 సౌభాగ్యం కాన్తిరారోగ్యం తథా కులవివర్ధయః ॥ ౧౦౭
 బ్రహ్మచరణస్య ‡ మిత్రేతద్భ్రాతృహృణానాం భవిష్యతి ।
 పయస్విన్యో భవిష్యన్తి గావగ్ పినపయోధరాః ॥ ౧౦౮
 § తద్రాష్ట్రేషు మనుష్యాణాం భద్రమేవ భవిష్యతి ।

❖ పన్నగనివారణమ్. ❖

అథ వజ్రామి తే బ్రహ్మణ్ పన్నగానాం నివారణమ్ ॥ ౧౦౯
 దేవాలయే నదీతీరే నన్దనోపవనేషు వా ।
 చతుస్త్తమ్భసమాయుక్తం చతుస్తోరణభూషితమ్ ॥ ౧౧౦
 అభితో దభణమాలాభిశ్శోభితం హోమం ❖ మణ్డలమ్ ।
 కృత్వా తస్మి ॥ న్నపాం కుమ్భాన్ స్థాపయిత్వా నవాపరాన్ ॥
 ప్రాచ్యం వేద్యం పునగ్ కుయ్యాత్కుణ్డం పూర్వోక్తలక్షణమ్ ।
 యజెదేతేషు కుమ్భేషు నవ ¶ మూర్తీర్యజెత్కృమాత్ ॥౧౧౨
 ౪ నివేద్య పాయసం తెభ్యగ్ పశ్చాత్కుణ్డై హుతాశనమ్ ।
 ౫ ఆదదీతాథ తామ్రేణ తాలమాత్రం భుజ్జమమ్ ॥ ౧౧౩
 ప్రకల్ప్య శేషమన్త్రేణ ప్రతిష్ఠాప్య పితామహా ।
 తస్మింశ్చక్రం లిఖేత్తస్య మధ్యే మత్యాస్యకృతిం పునః ॥ ౧౧౪

* దిఖిః. † యో మకరాదయః. ‡ మన్యద్యత్ § తద్రాష్ట్రేపి.
 ❖ మణ్డలమ్. ॥ న్నవాన్. ¶ మూర్తీయధాక్రమమ్. ౪ నివేద్యం
 పాయసాన్నం స్యాత్. ౫ ఆదదీతం తథా.

గరుడం శఙ్ఖపాలం చ కృష్ణమన్త్రం చ వేష్టనమ్ ।
 తన్నాగయన్త్రం క్షీరేణ ఘృతేన మధునాపి చ ॥ ౧౧౫
 దధ్నా శకృద్రసేనాపి స్నాపయేచ్ఛక్రవిద్యయా ।
 పుష్పగన్ధప్రదీపాద్యైరుపచారైస్తథాపరైః ॥ ౧౧౬
 ఇష్ట్యా నాగం స్వమన్త్రేణ చక్రం చక్రస్య విద్యయా ।
 కుణ్డమధ్యే పుననాగయన్త్రం ఖన్యాద్విచక్షణః ॥ ౧౧౭
 తస్య చోత్తానరూపస్య హుతాశ ముపరి స్థితమ్ ।
 కృత్వా దధ్నా ఘృతేనాపి పయసా మధునాపి వా ॥ ౧౧౮
 సమిద్భిర్బ్రహ్మహృక్షస్య జుహుయాన్మన్త్రకౌవిదః ।
 సహస్రకృత్వగ్ ప్రత్యేకమథ గోపయసోక్షితైః ॥ ౧౧౯
 * నీవారభాగై స్సప్తాహం జుహుయాదయుతై రపి ।
 అపో న స్త్వితిమన్త్రేణ జుహుయాత్సాధకౌ త్తమః ॥ ౧౨౦
 త్రిష్యహస్సు వ్యతీతేషు పజన్యో మెఘవాహనః ।
 † ద్రావయేదవనీం కృత్వాన్నం భూయోపి సలిలౌదయైః ॥౧౨౧

❖ అతివృష్టి ప్రశమనమ్. ❖

అతివృష్టిప్రశమనం ప్రవక్ష్యామి చతుర్ముఖ ।
 విజ్ఞలాకారమాత్మానం ధ్యాత్వా ఓ పీయాషభావితమ్ ॥ ౧౨౨
 శూలవజ్ర ధరం చాపి మన్త్రీవి ❖ న్మన్త్రీభూషణమ్ ।
 తై లాజ్యసిక్తై ॥ జుహుయాల్లాజసర్షపలావణైః ॥ ౧౨౩
 జుహుయాజ్జ్వలితే వహ్నివయుతం సప్తసాగరాత్ ।
 వృష్టిశబ్దం పురస్కృత్య స్తమ్భయేతి పదద్వయమ్ ॥ ౧౨౪
 ప్రయోక్తవ్యమిదం బ్రహ్మన్మన్త్రాస్తే మన్త్రవేదినా ।
 అథ శామ్యతి సా వృష్టిమేహతీ చక్రవిద్యయా ॥ ౧౨౫

* నీవారభజైః. † ప్లావయే. ఓ పి స్వకృతం తథా. ‡ కరం
 చాపి మన్త్రీవిత్కౌపి భూషణః. ❖ దూభరిభూషయః. ॥ మధు చ
 రాజసర్షపలావణైః.

❖ రాష్ట్రాదీనాం ఊభశాన్తిః. ❖

అథ రాష్ట్రపురాదీనాం ఊభశాన్తిం తథా శృణు ।
 అక్షకాష్టగతం చక్రం ప్రతిష్ఠాప్య యధావిధి ॥ ౧౨౬
 పురే రాష్ట్రే * తథా ఖన్యాత్తత్కృష్టైః హలుయాత్తథా ।
 సహసా ఊభమాయాన్తి వాజివారణసంకులమ్ ॥ ౧౨౭
 రాష్ట్రం చ క్షుభితం బ్రహ్మన్ననవస్థం భవిష్యతి ।
 యది శాస్తౌ మతిం కుర్యాచ్చక్రముద్వాస్య తత్పునః ॥ ౧౨౮
 స్నాపయెద్భగవస్తం చ సహశ్రకలశామ్బుభిః ।
 ఝడిత్యైవ ప్రశాన్తం స్యాద్దురితం పురరాష్ట్రయోః ॥ ౧౨౯

❖ రాష్ట్రాదిలమ్భనమ్. ❖

రాష్ట్రాదిలమ్భనం తేఽద్య ప్రవక్ష్యామి చతుర్ముఖ ।
 ఉపేతం దలపట్కోణే కణికాకేసరాన్వితమ్ ॥ ౧౩౦
 చక్రాబ్జం కారయేద్భూమౌ మెధ్యాయాం కమలాసన ।
 తద్బహిర్వాభివలయం షడరం తద్బహిర్విఖేత్ ॥ ౧౩౧
 తద్బహిర్నేమివలయం జ్వాలామాలాసమన్వితమ్ ।
 తద్బహిగ్ కల్పయేత్పీఠం చతుర్ద్వారపరిష్కృతమ్ ॥ ౧౩౨
 † శోభోపశోభయుక్తం చ కృత్వా మణ్డలమీదృశమ్ ।
 తస్మిన్ సుదశనం బ్రహ్మ పూజయిత్వా యధావిధి ॥ ౧౩౩
 సమిద్భిరన్నై రాజ్యైశ్చ హుత్వా మస్త్రం ప్రసీదతు ।
 ‡ శృణ్వే చక్రం దేహరాష్ట్రం దేహరాష్ట్రం తథా ధనమ్ ॥ ౧౩౪
 ఇత్యైతాం † పావనీం గాధాం జపాన్తై ప్రాధేయన్నరేత్ ।
 ♦ అథ తస్య పురం రాష్ట్రం గ్రామం చక్రం ప్రయచ్ఛతి ॥ ౧౩౫

❖ ప్రభ్రష్టరాజ్య ప్రాప్తివిధిః ❖

అథ ప్రభ్రష్టరాజ్యానాం ॥ మనుజానాం యథా శ్రియః ।
 తథా వక్ష్యామి తే బ్రహ్మన్నపాయం చక్రవిద్యయా ॥ ౧౩౬

* తథా చైవ. † భోగోప. ‡ మహ్యం త్వజ్జే చక్రమెకం. † పావనీమ్. ♦ యదితస్య. ॥ పురా భూతా.

* అన్తస్థితస్య పద్మస్య † స్యాత్పలాశచతుష్టయమ్ ।
 ‡ అధాష్టా ద్వాదశ బ్రహ్మ షోడశాధ చతుష్టయమ్ ॥ ౧౩౭
 వింశతిశ్చ తథా త్రింశద్ద్వై క్రమేణ బహిశ్చదాః ।
 ఇతి షడ్విధ † పత్రస్య కణికాయాం సుదశనమ్ ॥ ౧౩౮
 ‡ యేష్వధో షట్ప్రకారేషు పలాశేషు యధాక్రమమ్ ।
 మూతీశ్చతస్రగ్ ప్రథమం తథాష్టా ద్వ్యధికా దశ ॥ ౧౩౯
 షోడశాధ సహస్రం చ వింశతిశ్చ పితామహా ।
 అథ ద్వాత్రింశతిం పశ్చాదన్తరాలేషు ॥ షట్స్వపి ॥ ౧౪౦
 యధాక్రమం భూషణాని శ్రీవత్సప్రభృతీన్యథ ।
 అష్టా శక్తిశ్చియా సాధణం చక్రాదిం హోమ ఽ మణ్డలమ్ ॥
 రవీ సప్తాధికా పఞ్చ కుముదాదీననన్తరమ్ ।
 ఇన్ద్రాదీనథ దిక్పాలా పూజయేన్మన్త్రకల్పవిత్ ॥ ౧౪౧
 సమిద్భిభిల్వరూపాభిస్తిలైగ్ వద్మైస్తథా ఘృతైః ।
 సహస్రకృత్స్వగ్ ప్రత్యేకం జుహుయాచ్ఛక్రవిద్యయా ॥ ౧౪౩
 ఇత్థం గతే సప్తరాత్రే పాతరుత్థాయ మన్త్రవిత్ ।
 స్థాపితైగ్ పఞ్చవింశత్యా కుమ్భైశ్శాలికృతాసనైః ॥ ౧౪౪
 ఘృతాదిపూరితై బ్రహ్మ చక్రవిద్యాభిమన్త్రితైః ।
 రాజ్యభ్రష్టం ‡ మన్తహీనం దస్యభిగ్ పరిపీడితమ్ ॥ ౧౪౫
 రాజానం బ్రాహ్మణం వైశ్యం తథాన్యం దురితాహతమ్ ।
 అభిషింఛేత్ స్మరణ చక్రం తన్మన్త్రైణ విధానవిత్ ॥ ౧౪౬
 తథా ప్రకల్పయేద్ద్రోన్త్రం దాపయేద్దక్షిణాం గురోః ।
 ఇత్థం కృతే చతువక్త్రీ సౌభాగ్యం ఽ రాజ్యలమ్భనమ్ ॥ ౧౪౭
 దస్యసాశో భవేద్భద్రం స్యాత్సుదశణనతేజసా ।
 ఆదావస్తే తథా బ్రహ్మ ‡ హంసమన్తవతా పునః ॥ ౧౪౮

* అధ. † స్యాత్పలాశచతుష్టయమ్. ‡ తథా. † మన్తస్య
 ‡ ఇష్టాషత్ యట్ప్రకారేషు ॥ సత్స్వపి. ఽ మణ్డలమ్. ‡ భాగ్య
 హీనం. ఽ రాజలజ్జనం. రాజ్యలాభదమ్. ‡ విశ్వ.

నాశయేచ్ఛక్రమస్త్రీణ విషం స్థావరజ్జమమ్ ।

❖ సక్రామవిజయవిధిః ❖

అథ సక్రామవిజయం వక్ష్యామి కమలాసన ॥ ౧౪౯

కృపాణే తోమరే శక్తా శరెషు వలయే తథా ।

ఆయుధేషు తథా న్యేషు లలాటె వాజిహస్తి నామ్ ॥ ౧౫౦

తథా ధ్వజ * పటా నైషు లిఖత్వాచక్రమణ్డలమ్ ।

ప్రవిశ్య సమరం భీమం రిపూణాం రోమహర్షణమ్ ॥ ౧౫౧

హేషి రేన తురగ్గణాం బృహ్మితేన విషాణినామ్ ।

హర్షణాదెన యోధానాం రథ నేమిస్వనైస్తథా ॥ ౧౫౨

తురగ్గమ ఖురతుణ్డైః పాథివైః పాంసుమణ్డలైః ।

తిరోహితనభస్పూయణం కృతా న్తనదనోపమమ్ ॥ ౧౫౩

† రుధిరాస్రావ సంభ్రాంతం వేతాలమిధునోద్యతమ్ ।

మాంససజ్గిహ వ్య ణోడ్డినసహస్రశ్యేనసజ్కులమ్ ॥ ౧౫౪

జ్వాలామాలామయం చక్రం ధ్యాయన్ జిత్యా రిపూనపి ।

అక్షనాగప్రహరణై నిఁష్క్రిమేత్ప్రతనాముఖమ్ ॥ ౧౫౫

అథ వా రాజ్యసీమాసు శజ్కున్ ఖదిరసమ్భవాన్ ।

స్థాపయెచ్ఛక్రమస్త్రైణ హుతశిష్టఘృతోక్షితాన్ ॥ ౧౫౬

అగ్నిప్రాకారరూపాస్తై న శక్యం ప్రెక్షితుం పరైః ।

ప్రవేశే ‡ కమ్పనం బ్రహ్మన్ బ్రహ్మవిద్యా ప్రభావతః ॥ ౧౫౭

యత్ర యత్ర భయం పుంసాం తత్ర తత్రాభయం భవేత్ ।

చక్రమధ్యస్థమాత్మానం ❖ ధ్యాయంతం కుపితాత్మనః ॥ ౧౫౮

పవన్తారోహణేఽరణ్యే సాగరప్లవనాదిషు ।

వ్యాఘ్రసింహవరాహాది సన్నిపాతైగ్గ ఖలె పథి ॥ ౧౫౯

* పతాకెషు. † రుధిరస్వమనం. ‡ కింపున-

బ్రహ్మన్ చక్ర). ❖ ధ్యాయంతం.

గచ్ఛన్న * భయమాప్నోతి చక్రమస్త్రమిమం జవన్ ।
 తం నచ్చిన్దన్తి శస్త్రాణి న తం దహతి పాపకః ॥ ౧౬౦
 న చైనం క్లేదయన్త్యాపో యస్యైష హృదయే మనుః ।
 బ్రాహ్మణక్షత్రవైశ్యానాం శూద్రాణాం కమలాసన ॥ ౧౬౧
 ప్రతిలోమానులోమానాం కుయాత్సం † వననం పునః ।
 సమిద్భిబక్రిహ్నవృక్షాణామశ్వత్థవటవృక్షయోః ॥ ౧౬౨
 ప్లక్షోదుమ్బరజాతీనా ి మపవగస్య పావకే ।
 హోమం కుయాద్ద్యధాసజ్ఘం తథా తజ్జాతియోషితామ్ ॥
 బ్రాహ్మణశ్చియమాప్నోతి హోమేన శ్వేతపజ్కుతైః ।
 రక్తవద్మైన్వరేన్ద్రస్య వైశ్యస్య శ్వేతపాటలైః ॥ ౧౬౪
 శ్రీఫలైరావళుతిం కువన్ రాష్ట్రస్యాధిపతిభవేత్ ।
 అగ్నేన న్యస్తమస్త్రేణ యాం స్పృశేదగ్గనాం నరః ॥ ౧౬౫
 తస్య సా వశమాయాతి మృతం చాప్యనుగచ్ఛతి ।

❖ అపమృత్యునివారణమ్. ❖

అపమృత్యుజయం వశ్యే యధాతదవధారయ ॥ ౧౬౬
 హోమశాలాగతే కుణ్డే సమ్యగ్ గాధాయ పజ్కుజమ్ ।
 తస్మిన్నావాహ్యః † దేవేశం దూవాకాణ్డైర్యథోక్షితైః ॥ ౧౬౭
 జువళుయాతోక్తిభిమన్వైర్యథాశక్త్యధవా పునః ।
 ఇతి మాసద్వయం రక్షేత్పావకం నియతేన్ద్రియః ॥ ౧౬౮
 హోమాస్తే యది భూపాళస్తులారోహణమాచరేత్ ।
 అన్యశ్చైదాత్మనోయత్స్వం దద్యాద్బ్రాహ్మణసాత్ప్రీతి ॥ ౧౬౯
 కలశైగ్ పజ్కువింశత్యా ॥ స్నాపయేచ్ఛక్రవిద్యయా ।
 ఏవం కృతే చతువక్త్రో కాలమృత్యుం జయేన్నరః ॥ ౧౭౦

* యమవా. † వనసాముజ్జ వలనం పునః. ి మపామార్గస్య.
 ‡ గారాధ్యపావకమ్. † పేతీశం. ॥ స్థాప.

అపమృత్యుగ కథం తస్య తజ్జయే నాస్తి సంశయః ।
 అథవా కాలమృతోశ్చ జయో పాయోఽవగమ్యతామ్ ॥౧౭౧
 నిమ్రోశసహస్రసంఖ్యాయై ప్రతికృత్య వితామహా ।
 ద్విభుజం పురుషాకారం క్రుకుటీకుటీలక్షణమ్ ॥ ౧౭౨

దంష్ట్రాకరాలవదనం వరాహరుధిలక్షణమ్ ।
 యష్టిం కరేణ సవ్యేన పాశం వామేన బిభ్రతమ్ ॥ ౧౭౩
 ప్రతాల్య పశుభిర్గవ్యైగ్ పశోపనిషదా తథా ।
 నవకైరభిషిచ్యాథ ధాన్యరాశిషు నిషిపేత్ ॥ ౧౭౪

ఆవాహ్య పశ్చాద్వాహృత్యా పూజయిత్వా స్వనామభిః ।
 హోమమగ్నో ప్రకువీత సమిచ్చరుఘ్నైరపి ॥ ౧౭౫
 ఋగ్విగ్ కృతాస్తలిజాభిర్బ్రహ్మ వ్యాహృతిభిస్తథా ।
 తతగ్ ప్రభాతే విప్రాయ తం పుమాంసం హిరణ్మయమ్ ॥ ౧౭౬

పూతాయ భగవద్భక్త్యా పశుకాలానువర్తితే ।
 దాపయేత్కాల * మృత్యుం చ జిత్యా స్వాత్ప్రాయషం పదమ్ ॥

❖ మారణవిధిః ❖

అథ మారణమేతహి క్రూయతాం చతురానన ।
 వివిక్తై కల్పయేద్దేశే హోమశాలాం విధానవిత్ ॥ ౧౭౮
 తన్మధ్యే కలయేత్కుండ్రమాచార్యో దక్షిణాముఖః ।
 గృహీత్వాక్షస్య ఫలకాం హస్తద్వయసమాయతామ్ ॥ ౧౭౯

తదధఃవిస్తృతాం బ్రహ్మ ఘనం చ చతురజ్గులమ్ ।
 తస్యాం లిఖిత్వా ద్వేష్యస్య వపుగ్ ప్రత్యక్షనమితమ్ ॥ ౧౮౦
 ప్రతికూలైఃకథ నక్షత్రే రిపోరప్తమరాశిషు ।
 కృష్ణపక్షే విశేషేణ ప్రకుయాన్మరణక్రియామ్ ॥ ౧౮౧

ప్రాచ్యాం భాగైఃకథ కుండ్రస్య షడరం చక్రమాభిః ।
 కృష్ణసూత్రైరలంకృత్య తస్మిన్ చక్రం ప్రతిష్ఠితమ్ ॥ ౧౮౨

* మృత్యుం వా సజిత్యా స్వాత్ప్రాయషమ్. ఇత్యస్తి.

కృష్ణగన్ధై కృష్ణపుష్పై గ పూజయేత్ కృష్ణవారిభిః ।

* శ్మశానాద్వా సునిలయాద్వశ్మీ కాన్మృదమాహారేత్ ॥ ౧౮౩

తాం రిపోగ్ పాదధూలీభివ్యామిశ్రాం కమలాసన ।

ఉన్మత్తరసమిశ్రేణ ఖరమూత్రేణ షేషయేత్ ॥ ౧౮౪

విష్టయా వా మృదా వాపి ద్వేష్యస్య ప్రతియాతనామ్

తస్యాం ప్రాణాన్ ప్రతిష్ఠాప్య మస్త్రేణానేన మస్త్రవిత్ ॥ ౧౮౫

ఉదీధమప్రమేయం చ మన్దరం భువనం తథా

క్రోధానితౌ పశ్చిమాస్యం హుతాశం మధుసూదనమ్ ॥ ౧౮౬

ప్రచణ్డగోపనౌ రామం భాస్కరం పశ్చిమాననమ్ ।

సమధ్యం గోపనద్వంద్వమముష్యేతి పదం పునః ॥ ౧౮౭

జీవా ఇహ స్థితా శబ్దం విష్ణుదక్షోదయాంస్తథా ।

కోధరూపం † తపస్యన్తం సవశబ్దమనన్తరమ్ ॥ ౧౮౮

విక్రమం విఘ్నరాజాత్రివహ్ని బన్ధూ చ గోపనమ్ ।

వనమాలాధరం రామం వాఙ్మనగ్ కాయ ఇత్యపి ॥ ౧౮౯

‡ అథ మాయా తృతీయాన్తం లోడన్తం † యాని యన్ముఖమ్ ।

స్వాహోవసానముద్వృత్య ప్రణవాన్తానికం? మనుమ్ ॥ ౧౯౦

తాం చ ప్రాణవతీం కుడ్యే బ్రహ్మముత్తానశాయినీమ్ ।

ఫలకాస్థితమాకారమను † లిప్య పితామహ ॥ ౧౯౧

పూవోక్తయా మృదా పశ్చాత్ప్రాణినం ప్రాణవిద్యయా ।

పాదేనాక్రాన్తహృదయో రోషలోహితలోచనః ॥ ౧౯౨

సహస్రకృత్వశ్చక్రస్య మస్త్రం భాషేత మస్త్రవిత్ ।

॥ వృషవృక్షప్రరూఢేన శఙ్కునా నైత్రయోహృదయే ॥ ౧౯౩

హస్తయోగ్ పాదయోగుఃప్యే శ్రోత్రయోనానాసికొదరే ।

అన్యేష్యపి ప్రతీకేషు ‡ వధం కుయాద్విచక్షణః ॥ ౧౯౪

* శ్మశానాదౌ. † నభస్యన్తం. ‡ ప్రధమాయాం. † ధాన్యవాన్ముఖమ్. † లిఖ్య. ॥ అక్షవృక్ష-అధవా-విషవృక్ష-ఇతి ప్యాత్కిమ్. ‡ వేధం.

తథా కృతే రిపో స్తత్తద్గాత్ర హీనం భవిష్యతి ।
అథ కుణ్డై శ్మశానాగ్నిం నిదధీత పితామహా ॥ ౧౯౫

దక్షైః పరిస్తరే ద్వైద్యాం దక్షిణాపశ్చిమోన్ముఖాః ।
పరిధిం తద్వదాకీర్ణ కృత్వా రక్షాం తథాత్మనః ॥ ౧౯౬

ఋత్విగ్నిష్టోడశోద్విష్టైర్దావౌఽష్టధ్యయనే కృతే ।
బ్రాహ్మణేభ్యో ధనం దత్వా హేతిరాజమనుస్మరే ॥ ౧౯౭

అక్షకాష్టప్రక్ష్పాభ్యాం సుక్సూప్తాభ్యాం యధావిధి ।
కృష్ణపన్నగరాజీల కృష్ణాతు క్షణజోషితైః ॥ ౧౯౮

మరీచైస్సషణ్పై * యుక్తానష్టధాన్యాష్టధాన్వితాః ।
సమిధోఽక్షస్య జుహుయాత్సహస్రం ప్రతివాసరమ్ ॥ ౧౯౯

రిపునక్షత్ర వృక్షాణాం సమిధశ్చాపి మన్త్రీవిత్
మన్త్రాన్తై శత్రునామానం మారయేతి ప్రకీర్తయేత్ ॥ ౨౦౦

+ హోతవ్యం చావమానేన హోమం కృత్వా దినే దినే ।
యావద్భవతి కృత్యాయా దశకనం జాతవెదసి ॥ ౨౦౧

క్రమేణతావజ్ఞు హుయాద్వాసరానెకవింశతిమ్ ।
ఫలకామపి వెదిస్తాం హోమధూపేన ధూపయేత్ ॥ ౨౦౨

అగురుం గుగ్గులం చాపి ధూపార్థం మనల దషాత్ ।
అథ సప్తస్వతీతేషు దివసెషు పితామహా ॥ ౨౦౩

సప్తస్వహస్సు మధ్యే చ యధాక్రమమమీ జ్వరః ।
ఊక్రోశా వేదనా తీవ్రా గాత్రాణామవిధేయతా ॥ ౨౦౪

హిక్కా నిశ్వాసవిచ్ఛేదో జిహ్వహానిస్తథారిపోః ।
భవన్తి హి ప్రభావేన చక్రమన్త్రీస్య నిశ్చితమ్ ॥ ౨౦౫

ఇతి ద్విసప్తకేఽతీతే దివసేఽనన్తరే పునః ।
మధ్యరాత్రే కృతే హోమే న్ కృత్యా తస్మాద్విభావసోః ॥ ౨౦౬

* మిశ్రైస్తథాన్వైశ్చాష్టధాన్వితైః. + హోతవ్యశ్చ ప్రిమాణెన. న్ కృత్యాం తస్యా.

త్రిశూలభీషణైర్హన్తైః * స్పృష్టభిస్త్రిభిరజ్జీర్ణిభిః ।

జిహ్వాయా రక్తవర్షణ్యా త్రిహానా నిజం ముఖమ్ ॥ ౨౦౭

ఉద్గిరస్తీ స్వనేత్రాభ్యామాజ్యసిక్త హవిభుజమ్ ।

నరాస్థిమాలాం బిభ్రాణా † పురీతకృతమేఖలా ॥ ౨౦౮

కపోలకుణ్డలోపేతా ప్రహసన్తి ధయానకమ్ ।

దిణ్డం ఘణ్టాం తథా శూపణం మాజణీం పాశమణ్డలమ్ ॥ ౨౦౯

బిభ్రతీ అమ్బూమానాభ్యాం ‡ హస్తాభ్యాం ముక్తమూర్ధణాః ।

అధిరూఢాపరస్కన్దమన్దకారనిభాకృతిః ॥ ౨౧౦

స్ఫులిజమణ్డలన్ధవ విముక్తాటోపభీషణాః ।

ఉద్ధాయ ప్రాఙ్మలిఖాత్వా కింకరోమీతి భాషతే ॥ ౨౧౧

అభిధాస్యత్యధాచాయాగ్ ప్రాణాన్ హర రిపోరితి ।

ఆదిష్టా సా తథేత్యుక్త్వా రిపుం తస్య మహాత్మనః ॥ ౨౧౨

అపి దూరస్థితం హత్వా గురుం పునరుపైష్యతి ।

అథ † పూర్వావళిం వళుత్వా హోతృభిస్సహ మన్తవిత్ ॥

◆ ద్వావింశే దివసెలక్షం పడక్షరమిమం జపేత్

తథాపరాజితం మన్తం నారసిహ్నమనుం తథా ॥ ౨౧౩

ఘృతాదిపూరితైగ్ కుమ్భైర్వింశత్యా పఞ్చభిగ్ పునః ।

ఆత్మాభిషేకం = కువీత చక్రమస్త్రాభిమన్త్రితైః ॥ ౨౧౪

ఏనసో ముచ్యతే / తస్మాత్తథా శాన్తిభవవిష్యతి ।

✽ ఉచ్చాటనమ్ ✽

ఉచ్చాటనం ప్రవక్ష్యామి యథావత్కమలాసన ॥ ౨౧౬

నిమ్బదుత్తూరపత్రాణాం శ్మశానాజ్గారమిశ్రితైః ।

రసై రక్షస్య ? కామేన ద్విహస్తైః ప్రేతవాససి ॥ ౨౧౭

* స్పృష్టభిః తకరాదిభిః. † నూపురీకృతమేఖలా. ‡ స్తనాభ్యాం.

‡ పూర్వా. ◆ ద్వాదశే. = కువన్తి / తస్య. ? కామేన ద్విహస్తైః వ్రత.

షట్కోణే నాభీనేమ్యజ్కై మణ్డలై క్రమశో లిఖేత్ ।
నామధేయం రిపోరన్తగ * ప్రోచ్యయామే ధ పశ్చిమే ॥ ౨౧౮

యకారం భువనం బ్రహ్మై ర్భుకారం † భువనం తథా ।
శిష్టేషు త్రిషు కోణేషు † తథోపై మణ్డలాదయః ॥ ౨౧౯

తదారూఢం రిపుం చాపి కుణ్డే చాపాకృతౌ పునః ।
సమిద్భినిఁబవృక్షస్య తథా చ విషభూరుహాః ॥ ౨౨౦

ఋహుయాదభితో వహ్నీవమృతం ప్లోషయన్ రిపుమ్ ।
యత్ర ధ్వజం తం బద్ధ్నియాదుచ్చ్రితే చై త్యపాదపె ॥ ౨౨౧

అహోభిరేకవింశత్యా రిపుస్తస్య మహనపి ।
అధిషానం నిజం హిత్యాభాయాపుత్యాదిభిస్సహ ॥ ౨౨౨

పలాయతే దిగన్తైషు న క్వచిల్లభతే స్థితిమ్ ।

❖ విద్వేషణమ్. ❖

అథ విద్వేషణం బ్రహ్మై యథావదవధారయ ॥ ౨౨౩

అక్షపాదపకాపై న స్నిగ్ధయోరాకృతిద్వయోః ।
కృత్వా తయోలిఖేన్మన్త్రం నామధేయం తయోరపి ॥ ౨౨౪

విద్వేషయ పదోపేత ॥ మన్మజాధ్వాజ్ఞ కాకయోః ।
ఆఖుమాజారయోబ్రహ్మై తథా సపకమయూరయోః ॥

తథా న్యేషాం విరుద్ధానాం తిరశ్చాం పక్షిణామపి ।
నిబ ి ధ్య రజ్జుమాయామాం మూఢకైమైహిషాశ్వయోః ॥

తథా తే ఆకృతీ బధ్వా ॥ వ్యస్తయోస్తు కృతం ముఖమ్ ।
అపిదధ్యాత్తయోరాస్యం జపేన్మన్త్రం షడక్షరమ్ ॥ ౨౨౫

తుణ్డై చ హోమం కుర్వీత సమిద్భి = మృణ్మ్యుబన్దయోః ।
అష్టోత్తరసహస్రైః య హుయాద గ్నా సుదశణసమ్ ॥ ౨౨౬

* ప్రాచ్యే యామ్యే ధ పశ్చిమే । క కారం భవనం బ్రహ్మాన్నీ కార భవనం పునః † భవనమ్. † సవకోశేష్యపి అశుద్ధిః. ॥ మన్మజా ధ్వాంక్షతారయోః. ి ధ్య రజ్జుమాయాయా. ॥ వ్యత్యస్తం యోః కృతా ముఖి-వాస్తాధోస్తు కృతాముఖి । / కృతేఖన్యా-అథ ఖన్యా. = మృణణబాలయోః. య ధ్యాయన్న.

యుధ్యేత సిగ్ధయోద్వంస్త్వం కాకోలూకాదిసంమితమ్ ।

ఇత్థం దశ స్వతీతేషు దివసేషు స మస్త్రవిత్ ॥ ౨౨౯

అపాకృప్యతి దమృతోవ్య * మకమత్వం మిత్రయోరపి ।

† ఓరైస్సాస్సయాత్తయోభూయగ్ ప్రీతిఘనతి పూవవత్ ॥

❖ స్తమ్భనమ్ ❖

అథాభిధీయతే బ్రహ్మై స్తమ్భనం తం నిశమ్యతామ్ ।

శిలాతలే లిఖత్వాధ చతుష్కోణ చతుష్టయమ్ ॥ ౨౩౦

తేషు ప్రత్యేకమాలిఖ్య ఓ పత్రై దివ్యైగ్ పితామహా :

గృహం వామనమస్త్రం ‡ తమిన్ద్ర కాన్తచతుష్టయమ్ ॥ ౨౩౧

వజ్రాఙ్కమపి పుష్పైస్తత్పూజయేత్కనకప్రభమ్ ।

స్థాపయిత్వా † స్థణ్డిలైఽస్మిన్నాసిత్యా మస్త్రమీర యేత్ ॥ ౨౩౨

స్తమ్భయేతి పదం చాపి జుహుయాదకణఙ్ణికాః ।

‡ స్తమ్భనం స్యాత్ ఝడిత్యేవం వివాహే గణకలాభకే ౨౩౩

వాదజల్పవితణ్డాసు కథాస్వపి చ వాదినామ్ ।

వఙ్కామి] స్థలనం బ్రహ్మై లిఖత్వా ప్రతియాతనామ్ ॥ ౨౩౪

? ద్వేష్యస్యాలయవై స్త్రాల్యా గౌమయాఙ్కారమిశ్రితైః ।

తదగ్నేషు లిఖేన్మస్త్రం తద్భీజేన సమన్వితమ్ ॥ ౨౩౫

అథ స్యాచ్ఛక్తిహీనం తు ‡ మతిద్వేషస్య దేహినః ।

ఆథ తె తాడనం వత్స్య (దుత్తూరహయమారయోః ౨౩౬

అకకస్య చ రసే బ్రహ్మై శ్మశానాఙ్కారమిశ్రితైః ।

లిఖేత్ప్రీతికృతిం బిల్వ కాప్టై ప్రెతస్య వాససీ ॥ ౨౩౭

శఙ్ఖకీలమథాధాయ చతురజులసంమితమ్ ।

అఙ్గాని తాడయేత్తస్య తెన కీలన మస్త్రవిత్ ॥ ౨౩౮

* మమృత్యు. † ఓరైస్సానాత్. ‡ ప్రీతి. § తమిన్ద్ర. ¶ తలే

తస్మిన్. / స్తమ్భనస్య ఝడిత్యేవ] తిలక. ? ద్వేష్యస్య నయమే నస్తు భిక్షాగోమయ కుమ్భకైః । తద నైషు. ‡ మయి ద్వేష్యస్య (దుధూరం భయ.

షడక్షరస్య కువీత నిత్యం జప మతన్నితః ।
 ధనాదిహాని స్తస్య స్యాన్నస్యస్తే ద్వెష్టి సమస్తవిత్ ॥ ౨౪౦

❖ వశీకారః. ❖

వశీకారమహం బ్రహ్మ భూపతీనాం బ్రవీమితే ।
 * కుష్ఠకుఙ్కుమసిద్ధాధికపూర్ణాగురుచంద్రనైః ॥ ౨౪౧

గోరోచనాన్వితైశ్చాపి కుసుమ్భరజసా సహ ।
 భూజపత్రై లిఖేచ్చక్రం షడరేషు షడక్షరమ్ ॥ ౨౪౨

తద్బహిద్వాదశారం చ నాభినేమిసమన్వితమ్ ।
 ద్వాదశాక్షరమాలిఖ్య ద్వాదశారం తతో బహిః ॥ ౨౪౩

అష్టాక్షరేణ మన్త్రేణ హంపమన్త్రేణచాన్వితమ్ ।
 తద్బహిద్వాదశజ్వాలం పాశాఙ్కుశమనుద్వయమ్ ॥ ౨౪౪

సాధ్యస్య నామధేయేన ప్రణవేనాన్తరాక్షితమ్ ।
 ఆభిష్టోడశభిబ్రహ్మ విదభితమనన్తరమ్ ॥ ౨౪౫

తదేతద్గులికాం కృత్వాపద్మసూత్రేణవేష్టితామ్ ।
 చక్రాబై వాసితాం కృత్వా పూజితాం కుసుమాదిభిః ॥ ౨౪౬

హోమం పద్మాకృతాకుణ్డై కృత్వా కుసుమసర్పిషా ।
 ద్వాదశాహాని కృత్వైవం † మఙ్గల్యాదీని సాధయేత్ ॥ ౨౪౭

రాజాదయో ముఖం తస్య ప్రేక్షన్తై వివశా ఇవః ।
 తస్య దూరాత్పలాయన్తే కూశ్లాణ్డప్రముఖా గ్రహాః ॥ ౨౪౮

❖ పాతాలసాధనమ్ ❖

రసాతల ప్రవేశం తె కథయామి చతుర్ముఖ ।
 బిల్వదారుం సమాసాద్య కుసుమ్భరజసా సుధీః ॥ ౨౪౯

లిఖత్వా షడరం చక్రం బహిస్తస్యాథమస్త్రవిత్ ।
 ‡ యథోపదేశం పాతాలం పన్న గాసురసఙ్కులమ్ ॥ ౨౫౦

* కుష్ఠం చ కుఙ్కుమం లోద్రం. † మఙ్గలాదిషు.

‡ యథోదేశం చ.

చయోపాదే-ద్వాత్రింశోఽధ్యాయః ౫౧౫

లిఖేత్కృత్వా పునగ కుణ్డం తస్మిన్నాధాయ పావకమ్ ।
జుహుయాన్నరమాంసేన జపేన్నంత్రం చ సవశః ॥ ౨౫౧

ద్వాదశాపేన తే పశ్చాత్పాతాలతలసంశ్రయాః ।
ఉపస్థాస్యన్తి తం భీతా యువత్యగ కామపీడితాః ॥ ౨౫౨

తం గ్రహిష్యన్తి భర్తారమహం పూవణం శుచిస్మితాః ।
పాణిభిలోలవలయైగ కామయానాగ ప్రియంవదాః ॥ ౨౫౩

రసాయనాది దాస్యన్తితస్మై పాతాలవతిణే ।
* తద్వక్షణేన దీఘాయస్తాభిస్సహ యధేప్పితమ్ ॥ ౨౫౪

రంస్యతే రమ్యదేశేషు యత్ర వా జాయతే రుచిః ।

❖ ఖడ్గసిద్ధిః. ❖

ఖడ్గస్యసాధనం బ్రహ్మన్నిదానీం కథయామి తే ॥ ౨౫౫
అశ్వత్థపత్రాన్తరితం ఖడ్గం శాస్త్రోక్తలక్షణమ్ ।

† స్పృష్ట్యా షడక్షరం మన్త్రం జపేద్ధ్యాత్వా సుదశణమ్ ॥
అథ ఖడ్గస్య తాపస్యా త్సయజ్ఞ్యాదీని జేష్యతే ।

తస్మిన్ ధూమాయమానే తు గన్ధవాణిపతిభణ్వేత్ ॥ ౨౫౬
తస్మిన్ జ్వాలాముఖే బ్రహ్మన్ విద్యాధరపతిభణ్వేత్ ।

గృహీత్వా తం పునగ ఖడ్గం యధేష్టం లోకమాప్పుయాత్ ॥

❖ పరకాయప్రవేశః. ❖

గోమయేనోపలిప్తేఽథ కూన్యగారె పితామహా ।
చక్రం లిఖత్వా సుమనాస్సితపుష్పైరలంకృతమ్ ॥ ౨౫౯

‡ ప్రణహీనం శవం తస్మిన్ బ్రాహ్మణస్య నృపస్య వా ।
ప్రాచీనశిరసం కృత్వా మాహిషేన ఘృతేన తమ్ ॥ ౨౬౦

పాదయోమన్త్రవిల్లిమేదసహాయోఽప్రమత్తధీః ।
తద్వక్షసి పదం కృత్వా మన్త్రీరాజమిదం జపేత్ ॥ ౨౬౧

* తతగ ప్రభావాత్. † దృష్ట్యా. ‡ ప్రాణహీన.

ప్రత్యహం జుహుయాదగ్నో సమిద్భిః * వేత్రభూరుహాః ।
 కృతే సఖ్యం ? జపేన్మన్తం ఓ జపహోమైగ పితామహా ॥ ౨౬౨
 ఉత్థాస్యతి శవగ ప్రాణీ నిశీధ కల్పితాజ్జలిః ।
 సతస్మై మస్త్రోసిద్ధాయ వక్తి దివ్యం రసాయనమ్ ॥ ౨౬౩
 పాదుకామజ్జనం ఖడ్గం ప్రదాస్యతి యధేప్పితమ్ ।
 యదిదం తేన ఖడ్గేన హత్వా శ్శీయాత్తదామిషమ్ ॥ ౨౬౪
 త్రైలోక్యే + విషయం జ్ఞానం లప్స్యతే చతురానన ।
 వలీవలతహీనత్వ మమరత్వం చ సేత్స్యతి ॥ ౨౬౫
 నిధానాన్యపి గూఢాని ప్రత్యక్షమివ పశ్యతి ।

❖ రససిద్ధిః ❖

రసం విమృజ్య పాషాణే లిఖేచ్ఛక్రం షడక్షరమ్ ॥ ౨౬౬
 రసం నిధాయ మూషాయాం బధ్వాద్రవ్యైయైఃఠోచితైః ।
 కృత్వాభిమన్త్రితం బ్రహ్మ చక్రమన్త్రేణ కల్పవితమ్ ॥ ౨౬౭
 ఉపయుజ్జీత మేధావి జపేచ్ఛాపి షడక్షరమ్ ।
 ఆరోగ్యం బలమైశ్వర్యం కాలమృత్యువ్యతిక్రమమ్ ॥ ౨౬౮
 వాగ్మిత్యం బుద్ధిమత్వం చ రూపసంవననంవయః ।
 నభస్థలె గతిశ్చాపి సాఙాదివ గరుత్మతః ॥ ౨౬౯
 ఇత్యాదయో గుణాస్తస్య భవిష్యన్తి న సంశయః ।

❖ పాదుకాసిద్ధిః ❖

యథా న పాదభేదస్యాద్ధూరం గత్వాపి తచ్చుణ్ణు ॥ ౨౭౦
 కాకజిజ్ఞాముపాదాయ కోకిలేక్షణసంహి (మి) తామ్ ।
 బలాం ♦ మోటారసై సైషాం శరవుజ్జరసాన్వితైః ॥ ౨౭౧
 ౪ సషణపన్నేహసంమిత్రైశ్చక్రమన్త్రాభిమన్త్రితైః ।
 ౫ లిప్త్యా పాదయుగం చక్రం కృత్వారణ్యమహోపథే ॥ ౨౭౨

* వేత్ర. ఓ తత్తద్దోమైః. † నీయా + విజయం. ♦ మోటాం.

౪ సహస్రస్థైః. ౫ లిప్తపాదయుగం చక్రం గత్వారణ్యమహిపథమ్.

యోజనానాం సహస్రే ద్వే న భేదం సమవాప్నుయాత్ ।

❖ యక్షీసాధనమ్. ❖

యక్షీసిద్ధిం ప్రవక్ష్యామి తాం లిఖేత్ ఊమ † వాససి ॥ ౨౭౩

న్య గ్రోధమూలే తాం / ధ్యాత్వా యక్షీవిద్యాం జపేద్బుధః ।

ఆరాధ్య గుగ్గులూణేన ధూపేన కమలాసన ॥ ౨౭౪

సమిద్భివ౯టవృక్షస్య తథాశోఽ కరణ్ణయోః ।

ర క్తపద్మైస్తీలై శ్చాపి జుహుయాజ్జాతవేదసి ॥ ౨౭౫

పకవింశతి రాత్రాస్తే కమ్పతే స వటో ముహుః ।

దృఢబుద్ధిగ్ పునశ్చాపి మన్త్రమేవం జపేద్బుధః ॥ ౨౭౬

అథ ప్రత్యక్షరూపా సా యక్షీ కల్యాణలక్షణా ।

స్నిగ్ధవ జననీ సిద్ధిం = తస్మై దత్వా యథేప్పితామ్ ॥ ౨౭౭

అమునై వ విధానేన యజ్ఞా వైశ్రవణాదయః ।

ప్రత్యక్షభూతా దాస్యన్తి సాధకేన వృతం † వరం ॥ ౨౭౮

యథా యథాఽధికో హోమో జపో వా కమలోద్భవ ।

అముష్య చక్రమన్తస్య పఞ్చకొటియథోత్తరమ్ ॥ ౨౭౯

తథా తథా ❖ పదాన్యేతా న్యవధూయేత కిల్బిషమ్ ।

ఆదిత్యానాం శశాఙ్కస్య పసూనాం మరుతామపి ॥ ౨౮౦

అశ్వినోవ౯సవస్యాపి మన్వాదీనాం తపస్వినామ్ ।

రుద్రాణాం బ్రహ్మణశ్చాపి చక్రమన్త్రస్య వైభవాత్ ॥ ౨౮౧

సహస్ర కొటిసఖ్యేన హోమేన చ జపేన చ ।

తపసా చాతితివ్రేణ లభతే వైష్ణవం పదమ్ ॥ ౨౮౨

కిం భూయసా ప్రలాపేన యత్యేష్టం యద్భవిష్యతి ।

స తెన తేన లభతే పాపే భ్యోపి ప్రముచ్యతే ॥ ౨౮౩

† వాససీమ్ / స్నాత్వా = రక్షేద్దత్వా † వృతమ్

❖ పదాన్యేతాన్యావేద్యావిహ.

ఇత్యేతత్కథితో బ్రహ్మ౯ షడక్షరమహోమనోః ।

* కాలస్సంగ్రహయాపేణ రహస్యస్సవణస్దిదః ॥

౨౦౪

ఇతి శ్రీపాఞ్చరాత్రే మహోపనిషది

పాద్యేతస్త్రే చయ్యాపాదే

† సుదశణనమహోమస్త్ర వైభవో నామ

ద్వాత్రింశోఽధ్యాయః.

ॐ

త్రయస్త్రింశోఽధ్యాయః.

❖ టాపచారిక మస్తకల్యః. ❖

బ్రహ్మః—

అథాపచారికా౯ ఓ మస్త్రా౯శుశ్రూషే భగవన్నహమ్ ।

❖ ప్రయుజ్యమానైయై౯ః పీఠిమ౯హతీ తే భవిష్యతి ॥ ౧

శ్రీభగవా౯ః—

బ్రహ్మాన్నా రాధనాఙ్గాని మస్త్రా౯ణ్యవహితశ్చృణు ।

యానిశ్రుత్యస్తభాగేషు శృణ్వన్తి బ్రహ్మవాదినః ॥ ౨

॥ బ్రహ్మకోశం పురస్కృత్య కకుభం / బ్రహ్మమస్తకమ్ ।

వైరాజం దేవరం పశ్చాదేకనేత్రమ్౯గేశ్వరా ॥ ౩

పవిత్రభువనౌ చాపి బ్రహ్మ౯ చణ్డవనాలయా ।

వసుతాశ వామనౌ పద్మాగోపనౌ వినతాత్మజమ్ ॥ ౪

* కాలస్సంగ్రహ. † క్వచిత్కేశ. “ ఐహికాముష్మికసుదశణన ” ఇతి అక్షరాణీ దృశ్యన్తి. “ ఫలప్రద ” ఇత్యపి పదం యోజితంచేత్ సాధుసమన్వీయాత్. ఓ సవాణ౯ ఇతి క్వచిత్పాఠః. ❖ ప్రోచ్య మానై య౯థాపీఠిః. ॥ బ్రహ్మకోశం. / బ్రహ్మమస్తకమ్.

విఘ్నేశం మన్దరం కాన్తం కలాత్మం చ జయాజయా ।

పీయాషరామో శ్రీకుమ్భ సూక్ష్మం గోపనపశ్చిమో ॥ ౫

వరుణం భద్రహస్తాన్తం విఘ్నేశం పాటలప్రియమ్ ।

అనిరుద్ధం ఓ జయేణేశా శుక్లం జయమథోదయమ్ ॥ ౬

భాస్వంతమృతధామానం శత్రుదాహకవామనౌ ।

౧ పద్మాదిదేవౌ శ్రీవత్సం దక్షం భాస్కరగోపనౌ ॥ ౭

పవిత్ర + భువనౌ వహ్నిభువనౌ శత్రుదాహకమ్ ।

పశ్చిమాస్యం య మకారం చ హుతాశనసుధారసౌ ॥ ౮

ఆన్తిమం కకుభం కృత్వా జితన్తామనుమీరయేత్ ।

భానువిష్ణుద్రువం బీజం బ్రహ్మన్నేతస్య కల్పయేత్ ॥ ౯

అజ్ఞాన్యప్యమునా కుయాదృషిస్సనక ఉచ్యతే ।

ఛన్దోఽనుష్టుప్తదై తస్య దేవతా * పురుషోత్తమః ॥ ౧౦

జపోఽమ్బుతపణం హోమం † కృతం షోడశలక్షవత్ ।

ధర్మాధర్కామమోక్షాధాన్ పుంసాం సవణం ప్రయచ్ఛతి ॥

❖ పశ్చోపనిషన్మన్తాః ❖

పశ్చోపనిషదాం మన్తానథ తె కథయామ్యహమ్ ।

పరమేష్ఠీ పుమాన్ విశ్వో నివృత్తస్సవన్ పవ హి ॥ ౧౧

ఆమ్నాయాదిం క్రోధరూపం ‡ సక్కుషణగజాననమ్ ।

దక్షానిరుద్ధౌ / పాపఘ్న వహ్నిగోపనమారుతాన్ ॥ ౧౨

పవిత్రపావకౌ దక్షమాధావౌ పద్మసమ్భవ ।

క్రోధకాస్తుభ శఙ్ఖాద్యైగోపనం జయమన్దరా ॥ ౧౩

విఘ్నేశమాధవౌ చాన్తే పరమేష్ఠినమీరయేత్ ।

ఋషిరాదిత్యనామాస్య చ్చన్దో గాయత్ర ముచ్యతే ॥ ౧౪

ఓ జయేణాంశా. ౧ పద్మాం చ దత్తం. † విక్రమౌ. ‡ మహా మోయమ్. * పురుషో మహాన్. † కుయాన్. ‡ సక్కుషణగజాననమ్. / నాన్తాని.

దేవతా చ నదా విష్ణు జ్జపేద్ధ్వాదశలక్షవాణా ।

❖ పురుషమస్త్రః ❖

ప్రథమం ప్రణవం కృత్వా ధూలికేతన గోపనా ॥ ౧౬

విఘ్నేశ ద్వితయం దక్షకలాస్తా పశ్చిమాననమ్ ।

వహ్నోద్దిదేవౌ శక్ష్ణాఖ్యం పశ్చిమం భువనం తథా ॥ ౧౭

పావకం * భువనం పశ్చాచ్ఛక్రం దాహకగోపనా ।

జయదక్షా భద్రపాణీ దేవదత్తౌ తథాన్తిమౌ ॥ ౧౮

ఇత్యేవం పౌరుషం మస్త్రమీరయెన్మస్త్రకోవిదః ।

ఋషిం నారదమస్యాహ్శ్చన్దో గాయత్రమీరితమ్ ॥ ౧౯

దేవతా వాసుదేవశ్చ శృణు విశ్వమతః పరమ్ ।

❖ విశ్వమస్త్రః ❖

తారాగ్నిగోపనా † దక్షభద్రపాణీ కలాన్తిమౌ ॥ ౨౦

పవిత్రవహ్నోద్దిదేవాణా శక్ష్ణం వరుణవిక్రమౌ ।

శ్రీవత్సకుంభౌ విజయమన్దరౌ విఘ్నమాధవౌ ॥ ౨౧

ఇతీరితో విశ్వమస్త్రగ్ పునదన్ద్రోష్టా భృగుమణోః ।

ఛన్దో గాయత్రమేతస్య వాచ్యస్సజ్కషణాభిధః ॥ ౨౨

❖ నివృత్తమస్త్రః ❖

ఉద్గీఢకుమ్భాదిదేవౌ విఘ్నేశద్వయమస్త్రకమ్ ।

మన్దరం ధ్రువరుణం పాపహాననం వహ్నిగోపనా ॥ ౨౩

వాయుం విఘ్నేశ్వరం రామం పీయూషం ‡ వసుమస్త్రకమ్ ।

ఏకనేత్రం వాయుమాదిదేవాణా వై రాజమన్దరౌ ॥ ౨౪

మనుష్యేశం మృగేశానం నివృత్తిమమరీరితః ।

ఋషిస్తు నారదశ్చన్దో గాయత్రం పూవణమీరితమ్ ॥ ౨౫

ప్రద్యుమ్నో దేవతాననై నివృత్తిం లధతే పుమాణా ।

* శ్రీధరం పశ్చాత్ శక్రతుం. † భద్రపాణిదక్షకమాన్తిమౌ.

‡ సగణం. పాప. ‡ సమఘాననం

❖ సవమస్త్రః. ❖

ప్రణవం పీతవణ్ణాభం గోపనం మానుషేశ్వరమ్ || ౨౬

మాధవీం సగీణం పాపహననం వహ్నిగోపనా ।

చతుగ్గతిం కలాత్తానం కుమ్భం పావకగోపనా || ౨౭

వై రాజమన్దరౌ స్యాతా ముద్ధాయా చతురానన ।

గజాస్యం దేవదత్తాన్తం సవమస్త్రం ప్రకల్పయేత్ || ౨౮

ఉష్ణిక్చన్దగ్ పునస్త్యస్య ద్రష్టాస్యాన్నీలలోహితః ।

అనిరుద్ధౌ దేవతా చ మనవగ్ వజ్ఞ కీర్తితాః || ౨౯

పఞ్చోపనిషదగ్ పుణ్యా * స్తా ఏతాశ్చతురానన ।

మహాపాతకనాశిన్యగ్ † పరాకాది ఫలప్రదాః || ౩౦

ఏతాస్సుమ్యగధీతే యో వేదాన్తానధవాఖిలా ।

తావుభౌ సదృశామస్యే ి పఞ్చభూశ్శస్యతేఽధునా || ౩౧

ప్రాయశ్చితైషు హోమేషు ప్రతిష్ఠాప్రోక్షణాదిషు ।

ప్రయుజ్జోత పుమానేతాస్సవపాపప్రణాశినీః || ౩౨

❖ శాన్తిమస్త్రచతుష్టయమ్ ❖

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి శాన్తిమస్త్రచతుష్టయమ్ ।

ప్రణవం మధుహన్తారం పవనం మధుసూదనమ్ || ౩౩

భాస్కరం పురుషాత్తానం గదివిఘ్నేశమాధవా ।

భల్లాయుధం హృషీ ‡ కేశమగ్నిం భల్లాయుధోదయమ్ || ౩౪

కుమ్భం మృగాఙ్కపీయూషౌ కమలాననమన్తిమమ్ ।

శుక్లం † కుమ్భమథో శత్రుం భాస్కరం గోపనం తథా || ౩౫

ఇతీరయేన్మమం బ్రహ్మణ్ బుషిస్యాద్దేవతా / మనోః ।

* స్తాపవ. † పారత్యాగ్రిది. ‡ కోశేషు సవేషు ఏవమేవాస్తి. † కేశంమత్యే భల్లాయుధే దధౌ. † కుమ్భం మధోశ్శత్రుం ఇతి. పునః.

- చంద్రో గాయత్రమేతస్య దేవతా తిగ్మతేజసః ॥ ౩౬
 ఉద్గీఢం విజయం కుమ్భో విఘ్నేశాత్రిమృణోగేశ్వరాః ।
 పీయూషగోపనౌ భద్రహ యస్తగోపనయష్టయః ॥ ౩౭
 జృమ్భలం పద్మనాభం చ భాను + మద్విజయోనయః ।
 ముసలీ గోపనగ పశ్చా ౪ జ్జయం కుమ్భం చ మాధవమ్ ॥ ౩౮
 నేత్రోతదేవశా సూయణశ్చ ? శ్రీధరౌ విజయాననౌ ।
 శ్రీవిఘ్నేశస్సుభద్రోఽథ గదీ వరుణమస్తకాః ॥ ౩౯
 వై రాజకుమ్భాదిదేవా దక్షో మధునిషూదనః ।
 ఆదిత్యరామనాసిక్యచంద్రౌ వామనసగిణః ॥ ౪౦
 హుతాస్త ఇతి మస్త్రోఽయమూహనీయశ్చతుర్ముఖ ।
 ఋషిమస్య * భృగుం ప్రాహుశ్చంద్రో గాయత్రమిత్యపి ॥ ౪౧
 హుతాశనో దేవతా చ దేవానాం ప్రథమం ముఖమ్ ।
 నిగమాదిం శ్రీయగ్ కాంతౌ విజయద్వయ + విక్రమౌ ॥ ౪౨
 ిక్రోధమేఘశా పవిత్రం చ శ్రీధరం పావకోదయా ।
 ఉగ్రాత్మనహ్ని ద్యుమణిరనలం బన్ధమస్తకమ్ ॥ ౪౩
 పవిత్రం బన్ధనాసిక్యం గదినం పులహం తథా ।
 దృష్టిం మృగేశం ద్యుమణిం రామౌ వైధరపావకౌ ॥ ౪౪
 వరుణం మాయయా సాకం ప్రచణ్డం పాటలప్రియం ।
 పవిత్రదహనౌ వాయుస్వచ్ఛందౌ రరపశ్చిమౌ ॥ ౪౫
 ఇత్థం ప్రకల్పయేన్మస్త్రమృషిధణనద ఉచ్యతే ।
 చంద్రో గాయత్రమేతస్య దేవతా హరిపిఙ్గలః ॥ ౪౬
 ౧ తారం పవిత్రం విజయం విఘ్నేశం భృగుగోపనౌ ।
 భాస్కరం పురుషాత్మానం గదినంవిఘ్నమాధవౌ ॥ ౪౭

యస్తం దేవనదృష్టయః. + మద్విజయోనయః. ౪ ద్విజయగ్కుమ్భ
 మాధవౌ ? శ్రీధరో విజయగోపనౌ । శ్రీవిఘ్నేశౌ. * మనుం.
 + పాతరా ? ిక్రోధాభేయా. ౧ కాలం పవిత్రంకమలం.

భల్లాయుధహృషీకేశా వహ్నిం భల్లాయుధం తథా ।
 కుమ్భసంపుటితంశుక్లం చన్ద్రీపీయూషగోపనాన్ ॥ ౪౮
 † భానుమంతమథో శత్రుమితి మంత్రం వివేచయేత్ ।
 ఋషిబృహస్పతిస్తస్య ఛన్దగ్ పూర్వవదీరితమ్ ॥ ౪౯
 ఆదిత్యో దేవతా హ్యేవముక్తం మంత్రచతుష్టయమ్ ।
 యత్ర మంత్రం క్రియాద్రవ్యహీనం శాస్త్యాదికమణి ॥ ౫౦
 తస్మిన్నేతత్ప్రియుజ్జీత తథాయం సాధకౌ విధిః ।

❖ పఞ్చవింశతితత్వమస్త్రాః. ❖

మస్త్రాణి తే ప్రవక్ష్యామి తత్త్వానాం పఞ్చవింశతేః ॥ ౫౧
 ప్రయుజ్యమానైర్యైర్విశ్వం ప్రాణితి ప్రాణవజిఃతమ్ ।
 ప్రణవస్సోపరి స్పృశానాహువాణమనమస్తకాన్ ॥ ౫౨
 నమోస్తాన్ ప్రాతిలోమ్యేన యోజయేత్పఞ్చవింశతిమ్ ।
 పరశబ్దం చతుర్ధ్యన్తం నతేగ్ పశ్చాత్ప్రకల్పయేత్ ॥ ౫౩
 జీవం దేహం తథా * బుద్ధిగణవణం పశ్చాన్మనస్తథా ।
 శబ్దస్పృశాన్ తథా రూపం రసో గన్ధశ్చ పఞ్చకమ్ ॥ ౫౪
 ఏతాన్ పఞ్చాపి విషయాన్ తన్మన్త్రవచనోదరాన్ ।
 శ్రోత్రం త్వక్చ తథా నేత్రం జిహ్వోఽఘ్రాణం తతః పరమ్ ॥ ౫౫
 వాచం పాణిం తథా పాదం పాయూపస్థం పితామహా ।
 పృథివీం ప్రథమం తోయం తేజోమారుతమన్వతః ॥ ౫౬
 వ్యోమ చానై చతుర్ధ్యన్తై రాత్మశబ్దైస్తథోత్తరైః ।
 కృతనామానిమాన్ శబ్దాన్మన్త్రరూపేణ కల్పయేత్ ॥ ౫౭

❖ దీపమస్త్రః. ❖

ఉద్గీఢకృతనాసిక్యౌ హుతాశం † బిన్దుమస్తకమ్ ।
 కకుభం గదినం వాసుదేవం విజయవామనౌ ॥ ౫౮

† భానుమంతం మథోశ్చతుం, ఇతి స్యాత్. * బుద్ధిమహాజ్ఞాగ్రం మనత. † బన్దు.

వహ్నిం గుహోలయం చాపి పవిత్ర మధుసూదనౌ ।
 చతుర్థాతిం స్వ మనుం ప్రాణం దీపాధణం మనుమీరయేత్ ॥ ౫౯

❖ అక్షసూత్రమస్త్రః. ❖

తారం సూర్యహృషీ కేశయష్టయగ పుష్టిబీజవాణ్ ।
 మేఘబిన్దూ శుక్లరామౌ ఋషిగ పుణ్యత్రివిక్రమౌ ॥ ౬౦
 ఇన్దుగుహోలయం పశ్చాజ్జయపావకగోపనాః ।

। ఇతి వాయునాతిమత్యా దక్షసూత్రమనుమహాణ్ ॥ ౬౧

❖ అఘ్నమస్త్రః. ❖

తారం శ్రీరామకౌమారపురుషాత్మమృగేశ్వరౌ ।
 విష్ణుం పంచాన్తకం వహ్నిం ధూమధ్వజగుహోలయా ॥ ౬౨
 పవిత్రబన్దుసుముఖా మాధవం వ్రధమం తథా ।

హతాశం పద్మపాణిం చ * వాయుం వహ్నిం గుహోలయమ్ ॥
 పశ్చిమాస్య ❖ మధోశత్రుం శఙ్ఖం చ నతిమస్తకమ్ ।
 ఇత్యఘ్నమస్త్రం విరచయేత్ అథ పాద్యమనుం శృణు ॥ ౬౩

❖ పాద్యమస్త్రః. ❖

తారం గదిద్రువౌ చాపి గదధ్వంసిమ్మగాధిపౌ ।
 పశ్చిమం రామశిరసం విజయం † వహ్నిపశ్చిమౌ ॥ ౬౪
 ఏకవింశం పద్మనాభం మాయాం పవనపజ్కశౌ ।

వహ్నిం ద్వితీయమనిలం పాపఘ్నం మధుసూదనమ్ ॥ ౬౬
 ‡ వైధరం మారుతం వహ్నిం హృషీ కేశోఽథ పశ్చిమమ్ ।
 రామం సుముఖసార్గ్జౌ నత్యన్తం మన్తమీరయేత్ ॥ ౬౭

స్వ నతిప్రాన్తందీపాన్తం. । క్వచిత్కోశే పాదాదౌ అక్షరద్వయ
 త్రుటిం. అథ “వాయునతిమత్ ఇత్యస్తి అన్యత్ర-ఇతి వాయు
 మణతిమణత్యాత్” ఇతి దృశ్యతే. * వహ్నింబ్రహ్మగుహోలయా.
 ❖ మధోశరత్రుమన్దరం. † రామపఞ్చకం. ‡ సుభగం.

❖ ఆచమనమస్త్రః. ❖

ఆదౌ వ్యాపిం శుక్లవహ్నిం చన్ద్రీకుమ్భా జయానితా ।

మన్దరం పద్మనాభం చ వైరాజాగ్నిగుహాలయాః ॥

౬౮

/ పాపహస్తారమద్వేషీ వసమాళీ మృగేశ్వరా ।

గోపనో వక్రతుణ్ణశ్చ దక్షవిఘ్నేశగోపనాః ॥

౬౯

వైరాజదక్షా విఘ్నేశమాధవౌ నతిమస్తకమ్ ।

ఇత్యాచమన య మస్త్రస్యాద్దూపాదీని యథా అమీ ॥

౭౦

❖ భోగనివేదనమస్త్రః.

* ప్రథమం చేదపి మనోన్ధా పావాన్దరితాత్మవాన్ ? ।

స్ రామం దృష్టిమనుస్కారం గదినం విష్ణుసప్తమమ్ ॥

౭౧

ఆదిత్యగోపనౌ చణ్డం వహ్నిజాయావసానకమ్ ।

ఇత్యేతత్కల్పితం మస్త్రం ప్రతిభోగనివేదనమ్ ॥

౭౨

ప్రయుజ్జీత ప్రయోగం చ తస్మాత్సాధారణో మనుః ।

❖ పుష్పాంజలిమస్త్రః ❖

ద్విషటూక్షరముద్భృత్య శిఖణ్డిపులహం ద్రువమ్ ॥

౭౩

సుభద్రకుంభౌ విజయశ్రీధరౌ దక్షమాధవౌ ।

పవిత్రభువనౌ క్రోధపశ్చిమాననః గోపనాః ॥

౭౪

రతాన్తమథ నత్యన్తం మనుమిత్థం ప్రకల్పయేత్ ।

పుష్పాంజలిప్రదానేషు నియుజ్జీత జితం పునః ॥

౭౫

❖ వస్త్రమస్త్రః.

తారశ్శుక్లఘటౌ యష్టిశ్చన్ద్రీనూ భువనో నలః ।

/ పాపహస్తాచ రామశ్చ య మస్త్రస్య ధూపాదీనాం. * క్వచి త్కోశే “ప్రథమం చేదనో ... స్థూపాన్దరితాత్మవాన్” ఇతి దృశ్యతే. అన్యత్ర యథాపాఙ్క్తిం దృశ్యతే. శుద్ధకోశసంచాద శ్శుద్ధికరః. స్ రాజముష్టిమనుస్కారం—సప్తకమ్. గోధనాన్.

సుభద్రవాయ్వాతదేహనత్యన్తో మనురీరితః ॥ ౭౬
 తేనారాధన + వస్త్రం స్యాదాప్యాయనముపాచరేత్ ।
 ఇత్థమారాధనాజ్గాని మస్త్రాణి కథితాని తే ॥ ౭౭
 ❀ ఐహికసుఖసాధనమస్త్రాః. ❀
 ఇదాసీమైహికాణ్ మస్త్రాణ్ ప్రవక్ష్యామి మనోహరాణ్ ।
 స్వీకృత్య సప్తవణాణి రోహిణీశమపాంపతిమ్ ॥ ౭౮
 పవిత్రమానుషేశానా గోపనం పుణ్యవిక్రమౌ ।
 పశ్చిమం విజయం వాయుం మాధవో వరుణానితౌ ॥ ౭౯
 వాసుదేవం తథా దక్షం గోపనం జయమన్దరౌ ।
 విఘ్నేశమాధవౌ పాపహాననం పవనం తథా ॥ ౮౦
 గుహాలయమథౌ యష్టిం సూయణ్మూర్ధ్వణం జగత్పతిమ్ ।
 యష్టిం కుమ్భం జగత్ప్రాణం హృషీకేశం తథా ద్రువమ్ ॥ ౮౧
 శ్వేతాంశుం వరుణం బిన్దుం ద్వీసూయణం వామనం ద్రువమ్ ।
 తరాన్తికం మనుం బ్రహ్మాస్నీరయే * దధ తారకమ్ ॥ ౮౨
 నత్యన్తం శుక్లవరుణౌ పశ్చిమం విక్రమం జయమ్ ।
 బన్దుమగ్నిం హృషీకేశం పశ్చిమం మధుసూదనమ్ ॥ ౮౩
 చతుర్గతిమచామాదిం మాహేన్ద్రం విష్ణుపన్నగౌ ।
 మన్దరం వామనం పశ్చాత్పశ్చిమం విజయానితౌ ॥ ౮౪
 దెవదత్తం శ్రీయం పహ్నిం మహామాయాం మహాబలామ్ ।
 హృషీకేశం ద్రువం చాపి బీజమామ్రేడయేదిమమ్ ॥ ౮౫
 పవిత్రం మనలం చణ్డం గోపన ద్వివినాయకమ్ ।
 వైధరం మధుహస్తారం విజయం మన్దరం తథా ॥ ౮౬
 భద్రహస్తం మృగేశం చ రరాన్తం మన్తమీరయేత్ ।

+ మప్యాయనమానయనమాచరేత్. * దధితారకం. † మనిలం

సిన్ధుద్వీపా మనోద్రక్షా విరాట్ చన్దో నిగద్యతే || ౮౭

స్వపాధిపతిరేతస్య దేవతా పరమగ పుమాన్ ।

హృషీకేశం యప్తిమస్తమీరయెన్మన్త్రాకొవిదః || ౮౮

ఉష్ణిక్చన్దగ పునస్తస్య దేవతా నృహరిహారః ।

१ తథా హి రసనామాని... ✦ మన్తం ప్రచక్షతే || ౮౯

/ అభిన్నవిటపస్కన్దం స్పృష్ట్యాఽ శ్వత్థమిమం జపేత్ ।

అహోభిన్నస్తభిన్మృత్యుం లక్ష్మయే త్సంయతెన్ద్రియః || ౯౦

✦ అల్పాయాససాధ్యా మస్త్రాః. ✦

అధాల్పాయాససాధ్యాని శృణు మస్త్రాణి పద్మజ ।

వ్యాపినం పురుషాత్కానంవాసుదేవం ॥ సపశ్చిమమ్ || ౯౧

రామం * విఘ్నేశ్వరం మాయాముద్గీధరహితానిమాన్ ।

† దక్షాదీశాదిదేవానామథాజ్ఞం సుప్రతిష్ఠితమ్ || ౯౨

వాయుం పద్మ ॥ మథోశత్రుం శఙ్ఖవహ్నిధ్రువానపి ।

హుతాన్తముద్ధరేత్క ॥ యణగోభీతిం మన్తముత్తమమ్ || ౯౩

జపేల్లక్షమిమం మన్తముపోమ్యైకాదశే ౭హని ।

ద్వాదశ్యామపి కుయార్త స్త్రీం + సమున్నతపయోధరామ్ ||

ఆవాహ్యతస్యాం ॥ హుత్వా చ పూజయిత్వా చ యోగినీమ్ ।

మధ్యరాత్రే బలిం దత్వా చిన్ద్యాత్తాం ప్రతియాతనామ్ || ౯౪

భూతం ? భవద్భవిష్యం చ తస్య వక్ష్యతి యోగినీ

ఆమ్నాయాదిం విధాతారం ప్రచణ్డం వసుమస్తకమ్ || ౯౬

పశ్చిమం విక్రమం లక్ష్మీం గౌపనం ఖడ్గం || ధారిణమ్ ।

సవిక్రమం ఘటం చాగ్నిం ఘటం చ ద్విరదాననమ్ || ౯౭

१ అధాజ్గిరస. ✦ సవత్త్రాక్షరత్రుటిః. / అభగ్న. ॥ ద్విసీలయమ్.

* విశ్వేశ్వరమ్. † “దక్షాదీశానాది దేవాన్మాయాజ్ఞమ్.” ॥ మథో

శ్చత్రుం ఇతి స్యాత్. ॥ యణగోభూతి యణభోనిధిః. + ఉన్నతస్య.

॥ హుత్వా. ? భవ్యంభవిష్యచ్చ. || ధారిణీమ్

- పక్కజం * వారుణమధో సరసీరుహసమ్భవ ।
 కకుభం వహ్నిమపరం పీయాషం గోపనం తథా ॥ ౯౮
- ఝషం గుహాలయం చాపి శఙ్ఖం = వహ్నిం చ మన్దరమ్ ।
 శ్రీధరం పద్మవై రాజం గోపనం సూక్ష్మలోచనమ్ ॥ ౯౯
- వహ్నిం ప్రచణ్డం విఘ్నేశం రామం మన్దరపావకా ।
 పీతాదిదేవౌ పులహం యష్టిం పద్మగుహాన్తిమా ॥ ౧౦౦
- ఏకనేత్రం ? శ్రీయం వహ్నిం వామనం వహ్నిమాధవౌ ।
 మృగేశభావసద్భస్మాన్ విఘ్నోపహతికం తథా ॥ ౧౦౧
- స్వచ్ఛన్దం విజయం వహ్నిం వీరసేనసరోరుహశా ।
 ఆదిదేవం ష్ట తథా చన్ద్రీరవిద్యష్టిశుభప్రదౌ ॥ ౧౦౨
- వహ్నిం వినాయకం రామం ద్విదక్షం చతురాననమ్ ।
 ప్రచణ్డగ్ పావకో యష్టిగ్ పశ్చిమాస్యహుతాశనౌ ॥ ౧౦౩
- పీయాషరామసహితౌ శుభదం వాయుగోపనౌ ।
 విజయం పఞ్చాబ్దిన్దం చ వై రాజం మధుసూదనమ్ ॥ ౧౦౪
- గణేశగోపనౌ పశ్చాద్గదినం విజయం ఘటమ్ ।
 ఏకదృష్టిం తథా వహ్నిం మన్దరం మధుసూదనమ్ ॥ ౧౦౫
- కుఞ్జారాననవిష్ణవై విఘ్నేశం బన్ధమస్తకమ్ ।
 కకుభం చన్ద్రీధవలం గోపనం పశ్చిమాననమ్ ॥ ౧౦౬
- చతుగణ్డిం తరోపాన్తమితి మన్తం ప్రకల్పయేత్ ।
 అధస్తాన్నేత్రవృక్షన్య జపన్నేతదతన్ద్రీతః ॥ ౧౦౭
- నష్టం ముష్టిం య చిన్తనాం చ జానాత్యేతత్ప్రసాదతః ।
 ❀ జలస్తమ్భనమన్తః ❀
- సప్తాక్షరం ప్రకల్ప్యాదౌ వారుణం గోపనం దరమ్ ॥ ౧౦౮

* దారుణమ. = వహ్నిమపశ్చిమం. ? ద్రువం. ష్ట తథా చాదౌ
 దూరదృష్టి శుభప్రదౌ. య ముష్టం ఇతి స్యాత్కిమ్

పీయూషమాధవం దక్షం దృష్టివహ్నిదరద్వయమ్ ।
 పశ్చిమాగ్నిముఖానేతాః దహనస్యాన్తరోదితాః ॥ ౧౦౯
 సూయః * రామో పీఠతన్మా ద్విగ్ ప్రకల్ప్య చతుష్టయమ్ ।
 శుక్లం యష్టివివస్వన్తౌ వహ్నిం స్వాహోవసానికమ్ ॥ ౧౧౦
 ఇత్యమ్బుస్తమ్భనం మన్తం కల్పయేత్కమలాసన ।

❖ నదీవెగస్తమ్భనమన్తః ❖

ప్రణవాదిం వాసుదేవం శుభదం పఙ్కు † జం తథా ॥ ౧౧౧
 మాయామభ్యస్య హస్తారం పులహం శశినం జయమ్ ।
 యష్టిం భల్లాయుధం చాపి విఘ్నేశం రామమస్తకమ్ ॥ ౧౧౨
 నత్యన్తముదకస్తమ్భం మన్త్రం మన్త స్త్రి విదీరయేత్ ।
 అనయోగ్ పూర్వామస్త్రేణ స్థితవత్సలిలె చరేత్ ॥ ౧౧౩
 ఉత్తరెణ తు సింధూనాం వెగస్తమ్భం సమాచరేత్ ।

❖ అగ్నిస్తమ్భనమన్తః ❖

అగ్నిస్తమ్భనమన్త్రం తె కథయామి యథాతథమ్ ॥ ౧౧౪
 సప్తాక్షరం కుమ్భవహ్నిం భువనం వనమాలినమ్ ।
 గౌపనం పురుషాత్మానం త్రివహ్నిం శశలాఞ్చనమ్ ॥ ౧౧౫
 వై రాజబిన్దం హృస్వాన్తం చతుగ్ఘ్రిమథో రథమ్ ।
 ఇత్యగ్నిస్తమ్భనం మన్తం సాధయేదయుతం నరః ॥ ౧౧౬
 † లోహంతైలం ఘృతం క్షీరం పరశుం సలిలం తథా ।
 సప్తచైతాని సరస్పృశ్య శీతశ్చాగ్నిభావివ్యతి ॥ ౧౧౭
 ఉదరె పఙ్కుజస్యైవ ముఖమాసీత శుష్పణః ।

❖ గోమహిష్యాదివశ్యమన్తః ❖

సప్తాక్షరం చతుర్భ్యన్తం విష్ణుశబ్దం చతుర్ముఖ ॥ ౧౧౮
 య పవిత్రం శ్రీహృషీకేశం విఘ్నేశం మధుసూదనమ్ ।

* రామోఽపి తద్భన్మా. † జద్వయం. స్త్రి మితీర. † లోహంతైలం.
 / ఉత్తరె పఙ్కుజస్యైవ ముఖమాసీత పుష్పిణః. య పవిత్రార్థం హృషీ

ప్రద్యుమ్నం పాపహాననం విజయం వాయుమాధవౌ ॥ ౧౧౯
 † దృష్టిం మన్దర ఓ పాతాద్విష్టరాంతం మన్తమీరయేత్ ।
 గవాం చ మహిషాణాం చ కుర్యాదేతేన వశ్యతామ్ ॥ ౧౨౦

❖ వ్యాలాదిదమనమన్తః ❖

ఆదౌ చతు స్త్రీవణాణి ధనప్రదగుహాలయా
 పవిత్రవహ్నికమలం సుముఖం వహ్నిగోపనౌ ॥ ౧౨౧
 వాయుష్టరాంత ఇత్యేష వ్యాలాదిదమనో మనుః ।

❖ రిపునాశకపిశాచవశమన్తః. ❖

ప్రణవే షష్టశబ్దాది సమ్బుధ్యంతం పిశాచవత్ ॥ ౧౨౨
 ఊర్ధ్వలోకేశ హాననం = పాషాణేషు రరోమనుః ।
 ఇదం హి జవతో మన్త్రం రిపుమూర్ధణి తాడయేత్ ॥ ౧౨౩
 పిశాచరూపం ప్రత్యక్షం పాషాణై రస్థిభిశ్చవైః ।

❖ గన్ధవణసాధనమన్తః. ❖

౪ వ్యాపినం గదినం భద్రహస్తం పుణ్యస్సరిత్పతిమ్ ॥ ౧౨౪
 ‡ వహ్నిం హుతాశం విష్ణ్వంతం కకుభం కుమ్భవిక్రమౌ ।
 శ్రీకుమ్భగోపనాన్ కుమ్భం శశాజ్కం బ్రహ్మసాధనమ్ ॥ ౧౨౫
 ద్విమణ్డరం ॥ మధోశ్శత్రుం సుభద్రం బస్టమస్తకమ్ ।
 పీతం క్రోధన ? మాయామం విజయం గోపనం ధ్రువమ్ ॥ ౧౨౬
 బ్రహ్మోణం మానుషేశానం వాయుం గోపనమస్తకమ్ ।
 బిస్టం పవిత్ర ❖ మనలం మారుతం ప్రేతనాయకమ్ ॥ ౧౨౭
 స్వాహావసానం గాన్ధవణం మన్తమిత్థం ప్రకల్పయేత్ ।
 ఆథవణమిమం మన్తం / పినాకిశిరస్థితమ్ ॥ ౧౨౮

† వృష్టిం. ఓ వాతాద్విః. = పాషాణేషు తరోమనుః. ౪ గదినం వ్యాపినం హస్తం సరస్యో వా. ‡ వహ్నిం హుతాశనం విష్ణుం. ॥ మధో శత్రుం. ? ధారామమ్. ❖ మనిలం. / పినాకిశిరస్థితమ్.

- అధస్తాత్పారిజాతస్య హోమసింహాసనస్థితమ్ ।
 + ఆయామినీభిర్జ్వాలాభిదిఃవ్యాభిశ్శోభివక్షసమ్ ॥ ౧౨౯
 దిక్షాగమదలిప్తాఙ్గం ॥ దివ్యాభరణభూషితమ్ ।
 రూపయావనయుక్తాభివాఙ్లవ్యజనపాణిభిః ॥ ౧౩౦
 నిత్యం షోడశవషాఙ్గభిరుత్పలస్నిగ్ధదృష్టిభిః ।
 మహాకులప్రసూతాభిమౌదచిహ్వల ౪ మూర్తిభిః ॥ ౧౩౧
 అద్భుతభ్రూవిలాసాభిశ్శ్రీవణప్రియగీతిభిః ।
 ఈషద్విప్రసంసివాసోభిరంసవ్యాకులమౌలిభిః ॥ ౧౩౨
 స్తనాన్దోలితహారాభిగ్ కదలిసుభగౌరుభిః ।
 కుటీలాలకమాలాభిగ్ కన్యకాభినిఙ్గెవిత్తమ్ ॥ ౧౩౩
 కృతావధానం గీతేషు కిన్నరాణాం ముహుర్ముహుః ।
 గన్ధవాఙ్ధిపతిం ధ్యాయన్ లక్షంమస్త్రమిమం జపేత్ ॥ ౧౩౪
 అధై నముపతిష్ఠన్తై కులవత్యౌ వరాస్త్రిసయః ।
 గన్ధవన్ రాజవచనాద్రూపయావనశాలినః ॥ ౧౩౫

❖ ఇంద్రోజాలమస్త్రః ❖

- అధేంద్రోజాలమస్త్రస్య స్వరూపం కథయామితే ।
 బ్రహ్మకుంభౌ వీరసెనౌ క్రోధం * సుముఖవారుణౌ ॥ ౧౩౬
 రామం దక్షం మధోశ్చత్రుం చతుగన్తిమృగేశ్వరౌ ।
 మోహయత్యథ రూపాణి ద్విగ్ ప్రదక్షయ మస్త్రకమ్ ॥ ౧౩౭
 హుజ్కారం చతురభ్యస్తం బ్రహ్మన్ కిలికిలిం తథా ।
 ఋతద్వయం కుంభురామౌ పవిత్రానలవామనాన్ ॥ ౧౩౮
 విజయం లొచనే కృత్వా గభన్ద్వితయమస్త్రకమ్ ।
 నానారూపాణి మాయేద్వే ద్విమన్త్రమితికల్పయేత్ ॥ ౧౩౯
 జపేన లక్షసంఖ్యేన మాయా ప్రత్యక్షసంగతా ।
 యద్వ్యదప్తం సాధకస్య తత్తత్కువీత తక్షణాత్ ॥ ౧౪౦

+ ఆయామినీభిర్జ్వాలాభిః. ॥ రత్నా. ౪ దృష్టిభిః. * సుభగ.

బ్రహ్మద్యా దేవతాస్సర్వా గగనస్థాః ప్రదక్షయేత్ |
 † గగనం మేదిసీం కుర్యాద్ద్యామిసీం దివసం తథా || ౧౪౧
 జీవంతమపువిహితం ప్రాణవంతం ఓ తథా శవమ్ |
 మరుప్రదేశం వారీణి శుప్యంతం పయసాం నిధిమ్ || ౧౪౨
 షడ్రసం వై పరీత్యైవ దేశానప్యయథాతథమ్ |
 పాషాణైస్తాడయేద్దేహే నేత్రాద్యుత్పాటనం తథా || ౧౪౩
 ఖలాప్టకేశసంరోహం యూనస్త్వవిరతాం తథా |
 పుంసస్త్రీత్వం తథాస్త్రీణాం పుంస్త్యం క్షీబన్య తద్వయమ్ || ౧౪౪
 తయోర్వా క్షీబతాం చిత్రం శ్మశ్రుస్తనవిపయోయమ్ |
 గీతం శుక్లస్తథా † గీతా మన్యథా భావభాగినః || ౧౪౫
 అగభిణణీం గభిణణీం చ గభిణణీం చాప్యగభిణణీమ్ |
 పాదాదిభజ్గనస్తానే నభగ్గుకుసుమసమ్భవః || ౧౪౬
 అచింతితాని శైలానాం పతనాని యథేప్పితమ్ |
 మనుష్యాదిషు శ్మశ్నాణి గగనారోహణం తథా || ౧౪౭
 అకాల రణసంరంభా ప్రతిమాకషణం తథా |
 కరినానాం ద్రవీభావం * ద్రవతాం కరినాత్మతామ్ || ౧౪౮
 అద్యాపి ప్రలయావస్థామున్మజ్జన నిమజ్జనే |
 ఖడ్గాదిభిః ౪ రభక్తం చ జక్తమం స్థావరం తథా || ౧౪౯
 అచేతనేషు చైతన్యం చేతనేషు విచేతనామ్ |
 రూపదక్షణమన్తస్య మూకస్య మధురాం గిరమ్ || ౧౫౦
 శ్రవణం బధిరస్యాపి వక్త్రోగ్గమనమద్భుతమ్ |
 ప్రదక్షణం విమానానాం భువి || సూయోన్తుమణ్డలమ్ || ౧౫౧
 † శిలావషణం మహోఘోరం రాహుగ్రాసమపవణి |
 ఏకస్థానప్రవిష్టాని భువనాని చతుదేశ || ౧౫౨

† గగనం మేదిసీం కుర్యాన్మైదిసీం చ దివం, ఓ తథా శవమ్.
 † గీత—భాగినామ్. * ద్రావిణాం కరిణేయ, ౪ శ్శిరోభక్తం-
 † సూర్యాది. † శిలావషణమహోధారాం.

ఆసనస్థస్య పతనం తుముఖం చ పరస్పరమ్ ।

ప్రతీపగమనం సిన్ధో రాసనం హవ్యవాహనె ।

౧౫౩

తక్షణేపి ప్రరూఢానాం వృక్షాణాం పల్లవం ఫలమ్ ।

సేచనం హవ్యవాహేన జ్వలనం పయసా తథా ॥

౧౫౪

మధ్యాహ్నసమయే జ్యోత్సాన్నిం దిక్షోహం వాతసమ్భ్రమమ్ ।

చిత్తాదిధాతు సక్షోభం ప్రత్యక్షస్యాప్యదశణమ్ ॥

౧౫౫

శైలశృంగా / ద్యుపతనా ॥ ద్వయనస్య ప్రదశణమ్ ।

ఇత్థం భూతాని చిత్రాణి కుయాన్తాయానుభావతః ॥

౧౫౬

❖ సప్తయక్షీమస్త్రీః ❖

ఇదానీం సప్తయక్షీణాం మస్త్రాణి కథయామితే ।

❖ సున్దరీమస్త్రీః ❖

ఆగచ్ఛ సున్దరీ స్వాహావసానం ప్రణవాదిమమ్ ॥

౧౫౭

ఇత్యేష సున్దరీ = మస్త్రో మస్త్రాదేహ కాయమాచరేత్ ।

❖ మనోహరామస్త్రీః ❖

ప్రణవం ప్రథమం నవణం మనో హర నమోరర ॥

౧౫౮

ఇత్థం * మనోహరీ మస్త్రీః ప్రియమిష్టం ప్రయచ్ఛతి ।

❖ కనకవతీమస్త్రీః ❖

ఓ ఉద్గీఢం కనకం బ్రహ్మ + వక్ష్యతే మైథునప్రియ? ॥

౧౫౯

రరగ కనకవత్త్యాస్సాన్యన్మస్త్రీగ కాముకసిద్ధిదః ।

❖ కామేశ్వరీమస్త్రీః ❖

♦ మమాగచ్ఛ చతువక్త్ర కామేశ్వరీ రతాన్తిమమ్ ॥

౧౬౦

ఇతి కామేశ్వరీమస్త్రీగ సవాణం సిద్ధిం ప్రయచ్ఛతి ।

/ దిపతనం గవ్యన్యస్య. ॥ గవ్యన్యస్య. = మస్త్రే మస్త్రాన్యదేః.

* మనోహరం మస్త్రం ప్రియాదిష్టం. ఓ ఉద్గీఢం కనకీ బ్రహ్మ ప్రత్యుతో మైథునప్రియే. + బ్రహ్మ మధో మధునతపియే. ♦ మామా- గచ్ఛ.

ఆరుహ్య శయనం || న క్తమేకాకీ పుష్పగన్ధవాన్ || ౧౬౧
 ధ్యాయేత్కామేశ్వరీం యక్షీం సా తస్య భవతి ప్రియా ।
 = యదాన్యాం కామయెన్మస్త్రీ సా తస్య వశమాచరేత్ || ౧౬౨

❖ రతిప్రియామస్త్రీః. ❖

స్వాహాస్తగ కథితో మస్త్రో బ్రహ్మోత్పాతే రతిప్రియే ।
 ప్రీతా రతిప్రియా యక్షీ సాధకస్య ప్రయచ్ఛతి || ౧౬౩
 దివ్యాన్యోదనవాసాంసి కుసుమాద్యనులెపనమ్ ।
 పాదుకాంజన ఖడ్గాదీన్ భూషణాని రసాయనమ్ || ౧౬౪

❖ పద్మినీమస్త్రీః. ❖

? ఓం పద్మినీ తరో మస్త్రీం పద్మినీ యస్య దేవతా ।
 ఓం శ్రీం హ్రీం ద్వయమాగచ్ఛ ద్వయం యక్షీ రరాన్తిమమ్ ||
 ప్రణవద్వితయం పుష్టిబీజం పశ్చాన్నతిస్తథా ।

❖ యామినీమస్త్రీః. ❖

వాతాదిదెవో * దక్షాద్యం బన్ధం విఘ్నేశమారుతౌ || ౧౬౬
 వీరసేనమథో శుక్లం కుమ్భం వహ్నిం చ పశ్చిమమ్ ।
 హృషీకేశం జయం కుమ్భం శ్రీధ్రోవో ళ్కమలాసన || ౧౬౭
 పశ్చాబ్ధిన్ధం రరాన్తం చ యామినీమస్త్రీముద్దరేత్ ।
 ఏతజ్జపేన పురుషో విభవం లభతే పరమ్ || ౧౬౮
 ద్వన్ద్వాని పుంసాం స్త్రీణాం చ రహితాన్యపి యోజయేత్ ।
 యద్యద్యస్తు తథాన్యేషాం స్త్రీయో వా పురుషోఽపి వా || ౧౬౯
 తామ్బూలం కుసుమం వాపి తద్వాన్యహముపానయేత్ ।
 యస్యైతే మనవస్సప్త సిద్ధాగ్ భుంశశ్చతుముఖ || ౧౭౦

/ అత్రక్వచిత్కోశే పద్యమెక మధికమస్తి యథా—“ దివ్యాన్యోదనవాసాంసి కుసుమాద్యనులెపనమ్ । పాదుకాంజనఖడ్గాదీన్ భూషణాని రసాయనమ్ || ” ఇతి. || రక్త. = యదన్యం. ? పద్మినీం తాం. * దక్షాఖ్యం. ళ్క కమలాసనం. కుంకుమం వాపి తద్వాహనము.

యత్యస్తస్య భవిష్యన్తి ♦ కింజియో ఇతి దేవతాః ।

మెరుమన్దరవిస్త్యాద్దిశిఖరేషు యథాతథమ్ ॥ ౧౩౧

సాధకం రమయిష్యన్తి కల్పం భౌగైరమానుషైః ।

❖ పిశాచమన్త్రాః. ❖

బ్రహ్మో పిశాచమన్త్రాణి / శ్రుణుష్వ గదతో మమ ॥ ౧౩౨

॥ సప్తాక్షరాణి సప్తాక్షరగోపనాగ కుమ్భవిక్రమౌ ।

క్రోధప్రచణ్డౌ వరుణమ్ృగేశౌ విపులస్తథా ॥ ౧౩౩

ద్వికుణ్డసప్తమీస్వాహా మనురెష ప్రకీర్తితః ।

బద్ధీయాదమునా బ్రహ్మన్నావిష్టస్య శిఖాం పునః ॥ ౧౩౪

సప్తాక్షరం పురస్కృత్య చతుర్థం విష్ణుమస్తకమ్ ।

? గురుబంధుగ పితా కామో మన్దరం విక్రమం తథా ॥ ౧౩౫

పులహం విక్రమం పశ్చాద్భల్లాయుధగుహాలయా ।

వై రాజపాపహననౌ విజయం బన్ధుమస్తకమ్ ॥ ౧౩౬

హుతాశగోపనౌ బ్రహ్మో కకుభం * బ్రహ్మసూదనౌ ।

పవిత్రశక్తౌ విజయం మాయాం స్వాహోపనానకమ్ ॥ ౧౩౭

ఇతిమన్త్రం ప్రకల్ప్యాథ బలిమేతేన దాపయేత్ ।

పూవం మన్త్రీదశాణాణి మహేష్ఠో రామమస్తకః ॥ ౧౩౮

పవిత్ర † పావనౌ పీతగోపనౌ పశ్చిమాననౌ ।

వహ్నీస్తసూదనౌ విష్ణుగోపనౌ పవనం తథా ॥ ౧౩౯

? గదీ హుతవహస్సుయో వనమాలీ పితామహౌ ।

మానం శబ్ద శిరస్వాహా గన్ధమన్త్రః ప్రకల్పితః ॥ ౧౪౦

ద్వాదశాణాముఖం పూవం వహ్నిం సుముఖవిక్రమౌ ।

♦ కిం కాయమితి. / కథయిష్యే యథాతథమ్. ॥ సప్తాక్షరాణ్యథో దక్షగోపనౌ ? “గురుబంధుః” ఇత్యాద్యర్థత్రయం క్వచిదధి-
కమస్తి. * భృగు. † పవనౌ పీతగోపనౌ పశ్చిమాననౌ. ? భక్తిః.

మాహేన్ద్రవిక్రమా భానుదక్షం విజయయోద్వ్యాయమ్ | ౧౮౧
ద్వివారశబ్దం కమలం దేవదత్తం వినాయకమ్ |

స్వాహాస్తమీరయేన్మన్త్రీ ♦ మావేశే వినియోజయేత్ || ౧౮౨
స్తమ్భే వా పురుషే వాపి / పయస్తైనాభిమన్త్రితమ్ |

విక్షిపేదధ భూతాని స్తమ్భు || మప్యావిశన్తితమ్ || ౧౮౩
అష్టాక్షరముఖస్సూయో వహ్నిద్విగ్గ కమలాసన |

వ్యస్తా పునస్తయోవహ్నిపుభయత్ర త్రివిక్రమా || ౧౮౪
ఆదిత్యరామం నాసిక్యం [ఘటసం వావకప్రియాః? |

యేన సాగ్రహమన్త్రీస్య పిశాచాదిభయావహమ్ || ౧౮౫
భూతప్రతికృతిం కృత్వా శాలిపిష్టైమహోదరీమ్ |

భిత్వా తీక్షణ శస్త్రైణ భూతం సాక్షాదభవిష్యతి || ౧౮౬
భూతగ్రహపిశాచాదీనపస్సారమధాపి వా |

కూశ్మాణ్డయక్షగస్తవబ్రహ్మరక్షస్సురాసురాః || ౧౮౭
ఆవేశయేద్దరేచ్ఛాపి మన్త్రైరేతైశ్చతుముఖ |

యద్యదేభిరశక్యం స్వాత్తత్కుయోద్విచక్షణః || ౧౮౮
* సుదశనస్య మన్త్రేణ నారసిహ్మీన వా పునః |

త్రైలోక్యమోహనేనాపి సాక్షాదష్టాక్షరేణ వా || ౧౮౯
❖ సంహితోపసంహారః. ❖

ఇతి మన్త్రీప్రభావస్తై కథితగ్ పద్మసమ్భవః |
† చయాక చ విధితోక్తా ధర్మకామాధణముక్తిదా ||

§ ఇదం హి పావనం శాస్త్రమధీతే యస్సమాహితః |
త్రిష్యవ్యముష్య లోకేషు జ్ఞేయమన్యన్నవిద్యతే || ౧౯౦

♦ తమావేశే ని. / యస్తైనాస్యభి. || మాప్యా. [స్ఫుటస్థో
పావక. (ఏనసా. * సౌదశననెన మన్త్రైణ. † భవచయా చ
విధితోక్తా కమలసమ్భవ || § ఇదమేకాయనం.

❖ శాస్త్రోపదేశాగమప్రకారః. ❖

బద్ధః—

ఇత్యుక్త్వా బ్రహ్మణె శాస్త్రం భగవాన్ భూతభావనః ।

వాసుదేవగ పరం బ్రహ్మ తత్రైవాన్తరధీయత ॥ ౧౯౨

అథ విస్మయమానాత్మా బ్రహ్మ లోకపితామహః ।

ఆజగామ స్వకం లోకం స్తూయమానో మహషిభిః ॥ ౧౯౩

కపిలాయ దదౌ బ్రహ్మ శాస్త్రమేతన్మహాషయే ।

స చాపి భగవాన్మహ్యం మయా తే కథితం పునః ॥ ౧౯౪

తత్పాతాల మిదం హిత్వా జమ్బూద్వీపమితో వ్రజ ।

హిమవత్పవతె రమ్యై సమాధాయ మనశ్శుభమ్ ॥ ౧౯౫

ఆరాధయ హృషీకేశం * విధానైః పాఞ్చకాల్పికైః ।

ఇతి బ్రువాణె పద్మై తు లబ్ధ్వా హృష్టేన చేతసా ॥ ౧౯౬

అయోగ్యాజ్ఞానతిమిరం శాస్త్రాఞ్జనశలాకయా ।

❖ సంవతస్య పాతాలాజ్ఞంబూద్వీపాగమనమ్. ❖

† నివృత్య పాతాలతలాత్కృత్వా పద్మం ప్రదక్షిణమ్ ॥ ౧౯౭

అముష్మికై లళిఖరె దేవదారుభిరావృతే ।

మహాభాగవతైగ పుణ్యైగ పఞ్చరాత్రవిశారదైః ॥ ౧౯౮

తపస్స్వాధ్యాయనిరతై స్సేవితై పరమషిభిః ।

హృదయేభ్యస్సమాహృత్య హృదయం సంయమాదిభిః ॥ ౧౯౯

ఆరాధయామి విశ్వేశం వాసుదేవం జగద్గురుమ్ ।

శ్రీ అన్యమానీయ తద్వాచా తం ధ్యాయన్మనసా పునః ॥ ౨౦౦

కాలెనారాధనం కువణ్ భజామి పరమేశ్వరమ్ ।

త్వమప్యారాధయ ఊఘ్రం చతువ్రాహ్మణామధోక్షజమ్ ॥ ౨౦౧

❖ శాస్త్రగోషనమ్. ❖

మయా తే కథితం శాస్త్రం సావధానేన కిం శ్రుతమ్ ।

* విధిభిః † నిర్వృత్య శ్రీ అన్నమానీయ తద్వాచా తద్ధ్యాయన్మనః.

